

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corona Avrea Svper Mithram Romani Pontificis

Raynaud, Théophile

Romae, 1647

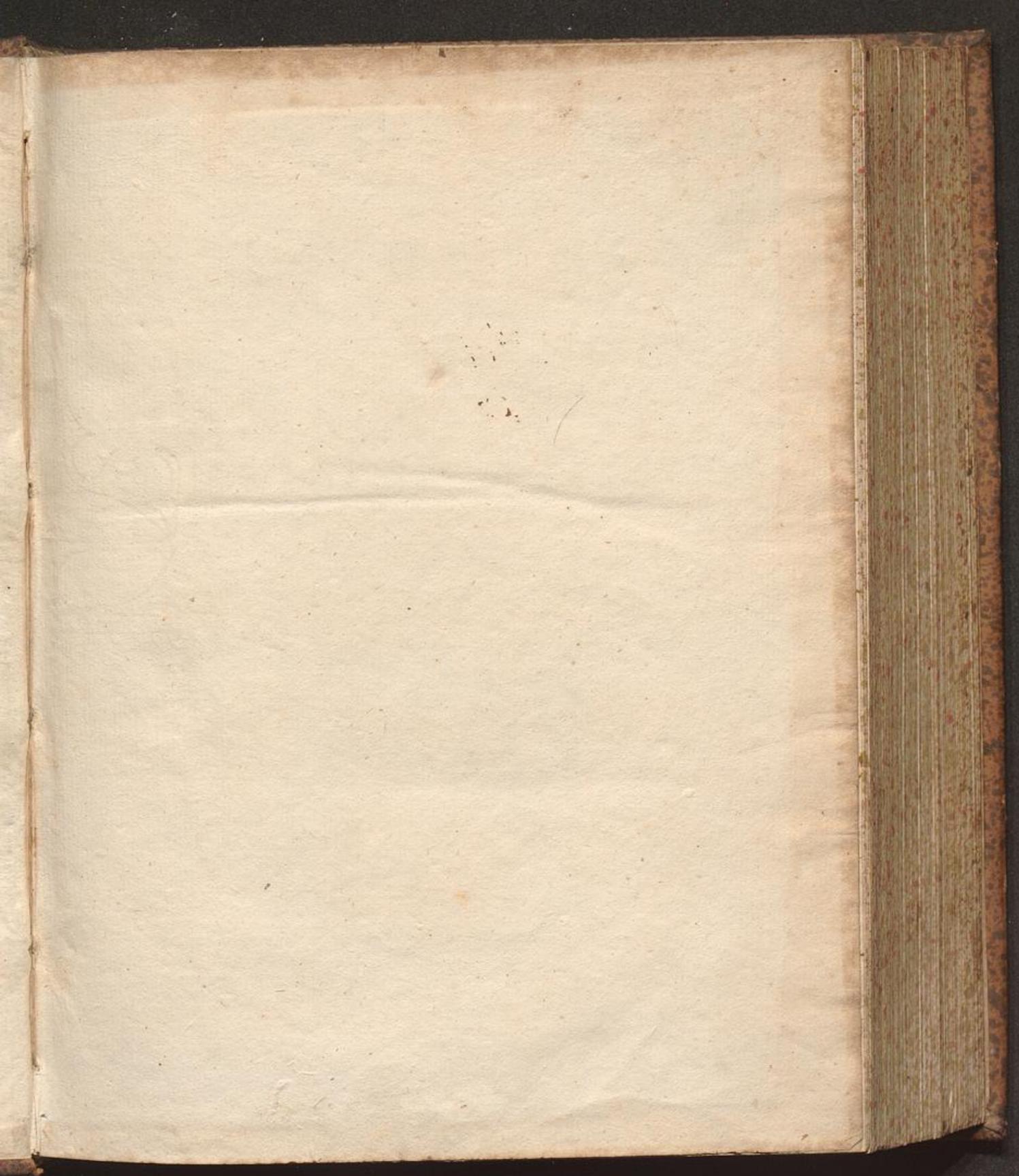
urn:nbn:de:hbz:466:1-10481

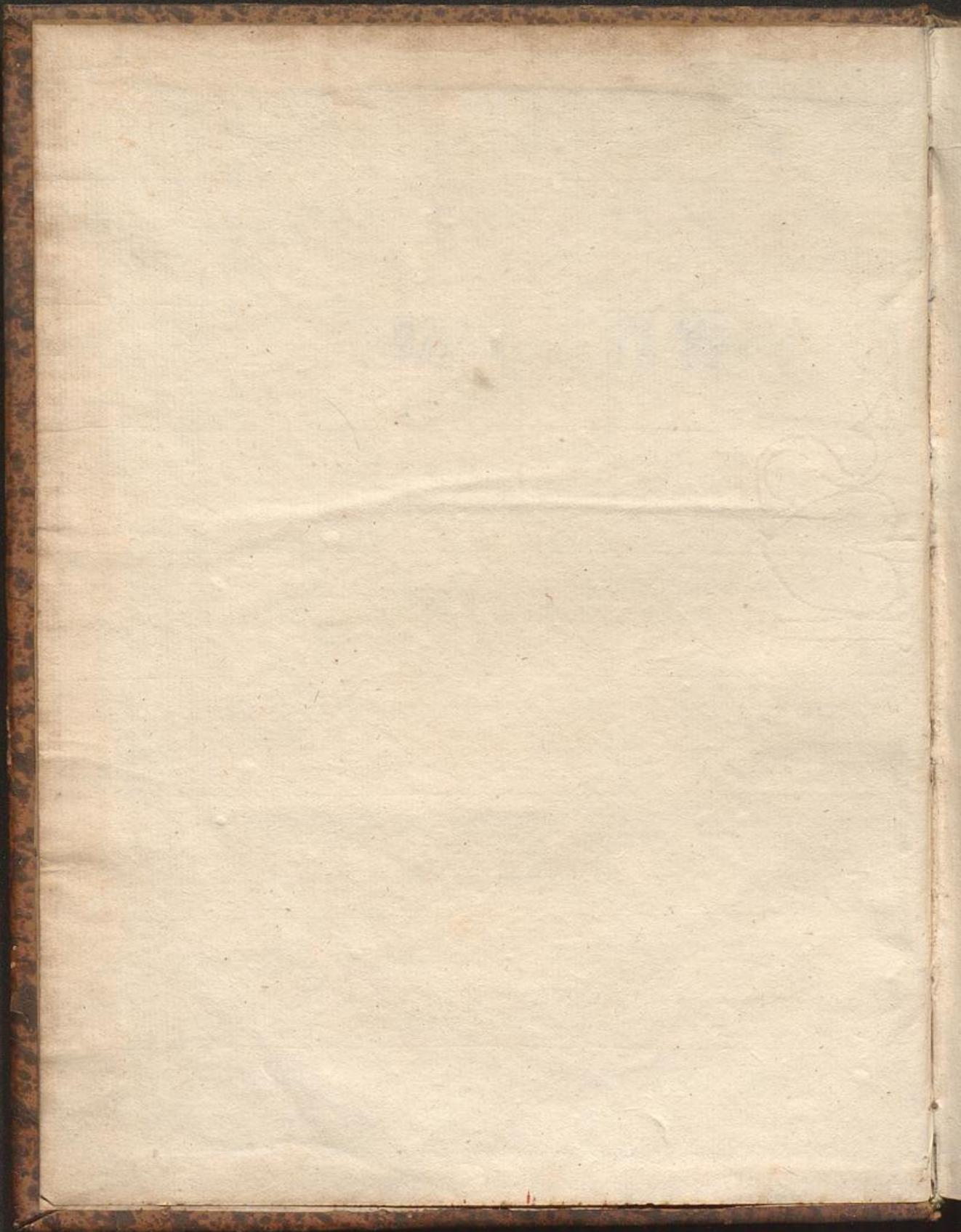

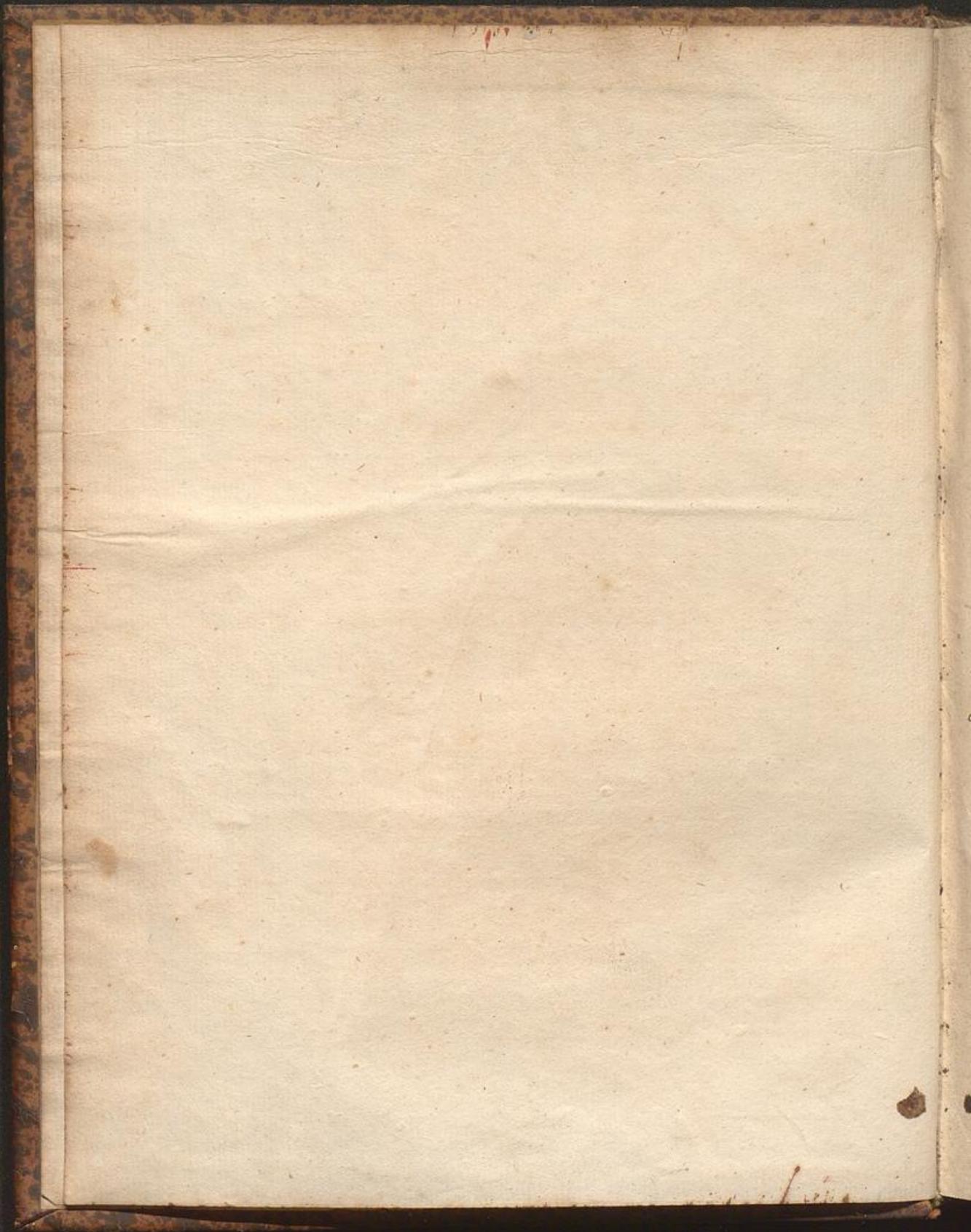
N. VIII. 8

Jh. 4784.

12

CORONA
AVREA
SUPER MITHRAM
ROMANI PONTIFICIS.

Selectorum Titulorum quibus Concilia, & Patres,
Romani Pontificis, & Sedis Apostolicæ Maie-
stem coronarunt, illustrata Collectio.

AVTHORE R. P. THEOPHILO RAYNAUDO
SOCIETATIS IESV.

Accessit confutatio novi erroris,

DE ECCLESIA BICIPITI.

*Ex legato
Ferdinandi*

*Celmi Principij
Epi. Pad. et Mon.*

Colleg. Sordij

Gen. Padib. libr.

ROMÆ, Typis Hæredum Corbelletti. MDCXLVII.

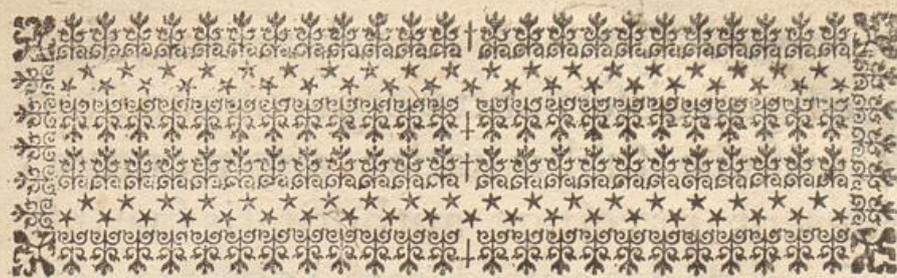
SUPERIORVM PERMISSV.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and bleed-through.

DR. BECKHARDT RICHTER

ROMA, T. MARINO, S. L. ...
A. V. ...

INNOCENTIO X. PONTIFICI MAXIMO.

CORONAS Aureas, honoris ac reuerentiæ pignora, PATER BEATISSIME, Decessorum tuorum vestigijs aduoluerunt magna omnino inter mortales nomina, Henricus, Clodouæus, Stephanus, Demetrius, Hildephonsus, Spicionentus, alij præterea hominum apices, quibus religiosus animus id officij persuasit, vt confociatæ in Christi Vicario Regiæ ac Sacerdotali maiestati, deferendo eo perantiquo Sacerdo-

tij ac regni symbolo, attestarentur: suæque simul obseruantia erga culmen istud Pontificiæ sublimitatis, argumentum, ederent, præcipuo authoritatis suæ insigni, ad pedes eius demissè abiecto, cui suas in terris vices, supremus omnium arbiter Christus, dum voluerentur secula, staretque orbis, concreditas voluit. Fecere illi non religiosè tantùm, sed & magnificè, ac Christianis Regibus dignè.

A V S I M tamen hominum postremissimus, nec tenuis tantùm census, sed etiam consors auspicius illius Religionis nostræ, quem vel obolus ad quantulamcunque mendicabuli stipem defecit, promere de Cemeliarchio, meo dicam, an publico Ecclesiæ? imponendam venerandissimo huic vertici auream coronam, omnibus illis pretiosis oneribus Regionum munerum, gemmatis agalmatis grauium, luculentio rem. Nihil terrena illa humanæ magnificentia ostenta, ad auream coronam quam exhibeo. Illæ

ter-

terra fulua erant, pœnali ergastulorum
labore eruta; vt multum, maris pomis,
ac exemptitijs è piscium cerebro lapido-
sitatibus, prægrauata. Hæc cœlesti stru-
cta metallo, artifice Spiritu sancto con-
cinnata, bullis radiantibus per Sanctos
Dei homines aggestis diues, supra nos-
tra quæuis pretia, æstimatione attollitur.
Nec si numero certandum sit, conceden-
dum de coronarum multitudine putem
Ptolomæo ac Berenici, quos ludis publi-
cis, donatos coronarum aurearum qua-
dragena, super aureis curribus præ pon-
dere aduecta, proditum est; Vel Antio-
cho Epiphani, qui vt Paulum Consulem
Romanum superaret, coronas aureas, vl-
tra quater millenas, in pompa produ-
xit; Aut L. Syllæ, in cuius funebri pom-
pa, suspicere, non etiam æstimare fas fuit,
aurearum coronarum struices, dona ciui-
tatum, & amicorum, quorum ne dici qui-
dem luxus poterat. Ne sic quidem, in-
sanæ vanissimorum hominum luxuriæ,
adiu-

adiudicari sino victoriam; qui tametsi
eo specimine, quod exhibeo, de corona-
rum numero concedere videri possim;
at si cœlestes fodinas scruter penitiùs, &
diuitem hanc glebam industrius fossio-
nis artifex indagem, etiam superabo. Ita-
que tametsi quod ex me est, qui nonnul-
lam duntaxat, proferendi in apertum has
opes curam adhibui, munus possit leui-
dense ac tenuitati meæ admensum vide-
ri; at penes dignitatem à materia, & opi-
ficio, ac copia, micat insigniter.

CVR tibi, BEATISSIME PA-
TER, hoc qualecunque est mei erga
Sedem Apostolicam studij argumentum,
humillimè delatum voluerim, ea nomi-
natim causa permouit, quod tuæ sunt
omnes diuitiæ quas produco, tua vniuer-
sa hæc gloria quam in factis tuis splendi-
dissimè micantem gratulamur. At tri-
buendum esse cuique suum, omnia iura
clamant. Et sicut nefariè, Allophyli re-
belles lumini, connisi sunt, sua decora
& col-

& collatos à Christo ipso titulos, huic
Sanctæ Sedi subducere; ita genuinos Ec-
clesiæ filios, par est, sub eiusdem auspi-
ciji, studium omne in eis firmandis illu-
strandisque collocare. Feci id ego pro vi-
ribus hac tractatione, in quam vt fontem
bonitatis tuæ quo negotia Dei rigare so-
les, corriuari annuas, demississimè postu-
lo.

SANCTITATIS TVAE.,

Deuotissimus,

Theophilus Raynaudus ex Societate Iesu.

C. A.

CAROLVS SANGRIVS

Societatis IESV

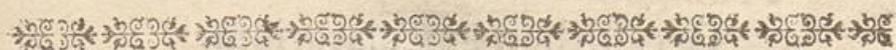
Vicarius Generalis .

CVM librum P. THEOPHILI RAYNAVDI Societatis nostræ Sacerdotis, cui titulus est, *Corona Aurea super mithram Romani Pontificis*, tres eiusdem Societatis Theologi recognouerint, & in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ijs ad quos spectat, ita videbitur. Datum Romæ 20. Septembris 1645.

Imprts

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiss. P. Magistro Sacri Palatii Apostolici.

A. Sacratius Episcopus Comacl. Vicesgerens.

Reuerendissime Pater.

Librum, cui titulus *Corona Aurea super mithram Romani Pontificis*, Authore THEOPHILO RAINAVDO Societatis IESV Theologo, autoritate Reuerendissimæ P. T. examinaui. Dignum argumentum & aurea Scriptoris quoque eruditione coronatum. In quo proindè, cum adeò nihil sit pugnans in sanam doctrinam, & bonos mores, vt totum versetur in corroboranda solidè ex sacra Scriptura, Sanctorum Patrum sensu, & Christianæ Theologiæ principijs, Vicarij Christi potestate; quantumue ea omnibus Christi institutum sequentibus, suspicienda sit luculentè demonstrat: cenfeo ad Ecclesiæ Catholicæ utilitatem, si Reuerendissimæ P. T. ita videatur, iuri publico concedendum. Romæ 12. Iulij 1646.

Melchior Inchofer.

Imprimatur. Fr. Hyacinthus Pandulphus Magister Reuerendiss. P. Fr. Vincentij Candidi Sacri Apostolici Palatii Magistri Socius, Ord. Præd.

REVE-

REVERENDO ADMODVM
P. THEOPHILO RAYNAUDO
ob ornatam splendidè Coronam Pontificiam
Profligatumque biceps monstrum
Decastichon gratulatorium.

Orbis dum Sacro Capiti, Rainaude, Coronam
Aptasti, ingenij diuitis illud opus.
Esto fremat liuor, iusta omnis gratia cesset:
Deesse tuo capiti digna corona nequit.
Vna fuit tibi mens Petri exornare Tiaram:
Sed suus, Authori est ipse corona, labor.
Iam quod cæsa iacet capitis noua duplicis Hydra
Hic labor Herculeis clarius ecce micat.
Quot titulis, qui vult, plures mereare coronas
Scire, libri titulos censeat ille tui.

Fr. P. Saunier ex Ordine S. Spiritus
discipulus addictissimus.

CON-

CONSPECTVS OPERIS.

A <i>Argumentum.</i>	
<i>Prolegomena.</i>	pag. 1
Prænotatio I. <i>Qui S. Petri tituli, Romanis Pontificibus eius Successoribus aptari possint.</i>	ibid.
Prænotatio II. <i>Qui Ecclesie tituli, cum Romano Pontifice communicandi.</i>	12
Prænotatio III. <i>Sedis Apostolica & Cathedra Petri, tituli omnes, dicti Metonymicè de Pontifice.</i>	19
Prænotatio IV. <i>Claves Ecclesie, & gladius Petri, pro Pon- tificia dignitate, deque inde petitis Pontificijs titulis.</i>	36
<i>Onomasticon Pontificium, centurias aliquo illustrium Ro- mani Pontificis nominum, ex Concilijs & Patribus serie alphabetica comprehendens.</i>	72
<i>Epilegomena.</i>	325
Subnotatio I. <i>Quàm magni faciendi Pontificis tituli, à toe Patribus, ipsisque Concilijs delati.</i>	ibid.
Subnotatio II. <i>Indicatio veritatum Theologicarum, re- censitis Pontificijs titulis abditarum.</i>	329
Veritas I. <i>Romanus Pontifex, est visibile Caput Eccle- sie.</i>	ibid.
Veritas II. <i>Idem est caput quoque, cuiusvis fidelis, etiam immediatè & per seipsum.</i>	332

2

Veri-

- Veritas III. Romanus Pontifex, est sui temporis Petrus, pa-
ri cum eo potestate regens Ecclesiam. 340
- Veritas IV. Dignitatem capitis Ecclesiae, obtinet Romanus
Pontifex iure diuino. 342
- Veritas V. Exclusi à munere capitis Ecclesiae, omnes extra
Pontificem Romanum, sacri aequè ac laici homines. 349
- Veritas VI. Romanus Pontifex, etiam Praesulum & sigil-
latim & collectim sumptorum, caput & Rector est, sine
cuius suffragio infirma semper & caduca sunt, eorum
etiam adunatorum, iudicia. 358
- Veritas VII. Idem docens ex Cathedra, Magister infalli-
bilis. 364
- Veritas VIII. Idem supremus in Ecclesia Legislator, & re-
gula vna, vnica, in rebus fidei, ac sanctorum mo-
rum. 371
- Veritas IX. Ad eundem iusta vndecunque prouocatio, ab
eodem prorsus praclusa in rebus spiritualibus. 379
- Veritas X. Idem nulli humano Iudicio obnoxius. 381
- Veritas XI. Idem radix sacrae hierarchiae vniuersae. 386
- Veritas XII. Membris ab hoc capite abiunctis, nulla sa-
lus. 390
- Subnotatio III. Qui fructus Morales, ex tam illustribus
Romani Pontificis titulis, eruendi. 393
- Fructus I. Quanta veneratio, Romano Pontifici ab omni-
bus fidelibus exhibenda. ibid.
- Fructus II. Despectio & inhonoratio Romani Pontificis,
quàm tetra, & caelestium irarum deuocatiua. 407
- Fructus III. Obedientia venerationi erga Pontificem, ad-
iungenda. 414

Fru-

Fruetus IV. *Virulentia Schismatis, & abiunctionis à vi-*
sibili Ecclesia capite, Romano Pontifice. 423

Fruetus V. *E Romani Pontificis Cortyna, ambiguitatum*
circa fidem & bonos mores, extricatio petenda. 429

Fruetus VI. *Non si Romanus Pontifex, salua fide, mori-*
bus sordeat, infallibilitate magisterij, & fundamentis su-
biectionis & venerationis ei debita excidit. 438

Fruetus VII. *Quantum Deo debeamus, ob promissam, hanc*
fidei & sanctorum morum regulam viuam. 444

Corollarium ex S. Bernardo, qui fructus ab ipsomet Pontifice,
è tot suis ornamentis legendi. 453

Subnotatio IV. *Contentio titulorum, quibus hinc Concilia*
& Patres, inde Sectarij, Romanum Pontificem assi-
ciunt. 455

ARGVMENTVM.

INTER Pontificis Aaronici ornamenta, eximium & cum primis nobile numerat Siracides cap. 45. Eccles. quod supra communem ipsi cæterisque Sacerdotibus pileolum, gestabat capitis regmen acuminatum, aurea lamina Dei nomine inscripta, & in triplicem coronam structa decorum, vt ex Iosepho obseruat ibi Iansenius.

Est Pontifici nostro, Christi in terris Vicario, & supremo Christianæ Religionis Antistiti; tanto augustior corona; quanto differentius præ Aaronico Pontifice nomen hæreditauit. Eam coronam Bonifacius VIII. corona triplici superstructa exornauit. Quo in opere, multa mysteria detegunt, Antonius Mazaronius libello de tribus Pontificis coronis, Carolus Paschalius lib. 9. de Coronis cap. 14. & Sacræ Literaturæ insigne ornamentum, Andreas Saussayus lib. 1. panopliæ Episcopalis cap. 5. Breuiter dixerim, mithram esse Episcopalis potestatis cæteris Episcopis communis, insigne; coronam verò auream triplicem, symbolum esse triplicis Pontificiæ authoritatis, qua Christi Vicarius reliquis Antistitibus longè supereminet: Nempè potestatis ad docendum, dispensandum, atque plectendum. Hanc ipsam coronam, absque symbolorum
recto-

rectorio satis luculentam, solaque materia prædiuitem;
exhibitum venio, *expressam signis sanctitatis*; contextam
inquam ex insignibus titulis quibus Pontificius vertex,
ab omni Christiano æuo, ob eam triplicem potestatem
est exornatus, sic enim verè expressa est eius sanctitas.
Hæc item verè est *gloria honoris*, hoc est claritas & velu-
ti emphasis, ac præcellentia honoris tantæ sublimitati
merito debiti, & *opus virtutis*, siue fortitudinis; nempè
opus repræsentans potestatem & authoritatem qua do-
natus à Deo est Christi Vicarius. Micatque ea in parte
omne desiderabile, atque magnificum, vt sint hæc verè
desideria oculorum, & quidem non lusciosorum, sed ex-
quisitè perspicacium.

A D H A N C gloriam honoris, & hæc signa Pon-
tificiæ sanctitatis ac fortitudinis exhibenda, induxit pe-
tulantia spurciloqui Poppæ, ausi ponere in cælum os
suum, & dehonestare intami, vel etiam blasphemus AN-
TICHRISTI titulo, quem Deus Principem dixit inter
Christos suos quos tangi vetuit, impetiue quoquomo-
do; quanto magis de adeò probroso ac foetenti stercore
lapidari? Nam esse eum titulum longè putentissimum,
& immane quantum horrificum, docebo in Epilego-
menis subnot. 4. Et suppetebant quidem spongiæ com-
plures, quibus tetram labem eluerem. Incubuerunt
enim in eius probri absterfionem Scriptores grauissi-
mi, iustis ac plenis disputationibus; nominatim Nico-
laus Sanderus lib. 7. visib. Monar. Iosephus à Costa l. 2.
de temp. nouis. Bellarminus lib. 3. de Pontif. & Opuscu-
lo contra Anonymum Italum. Suares l. 5. defens. fidei,
Flo.

Florimondus Remondus in opere de Antichristo, Coc-
cius tom. 2. lib. 10. Lessius d. sput. de Antichristo, & pas-
sim Hæreseologi. Versantur illi in hoc negotio, & ac-
curatè & diligenter. Non occurrit tamen, nec ut exi-
stimo occurrere potuit ratio, aut commodior expedi-
tiorque, aut certior, ad obstruendum os infrunitum
loquens iniqua; quàm si iudicia Sanctissimorum & do-
ctissimorum Patrum (ac etiam plenariorum Concilio-
rum) iudicio Grunniloqui Sycophantæ committerem;
& fœdam ac lutulentam cœni teterrimi asperginem,
oppositis tot luculentis titulis & lectissimis ornamen-
tis detergerem.

C V I V S vestigijs hac in parte infisterem, habui
neminem. Nam qui de attributis Romani Pontificis,
spissum opus edidit Abrahamus Bzouius, Iulius item
Bullengerus in Opere de eodem argumento, quod tan-
to post Authoris obitum latens, sequestrorum diligen-
tiam interpellat, omnia alia cogitarunt quàm hîc mo-
liar. Non recipio porrò, omnes Romani Pontificis ti-
tulos, à Concilijs Patribusue, aut probatis antiquis
authoribus delatos repræsentare; quod immensæ foret
operæ; sed signatis lectioribus & illustrioribus, non au-
cupabor in cœteris diligentia laudem. Quod enim sci-
tè dixit in Annalibus nu. 133. Constantinus Manasses;
*Gustus etiam perexiguus, dolij totius; & contexti egregie pe-
pli documentum, fimbria præbet: Et Leo magnanimus ex
unguibus agnoscitur.*

PRO-

PROLEGOMENA.

Aliqui tituli Romani Pontificis cadunt in eum explicitissime, atque formaliter, atque adeò in illis Pontifici accommodandis non est collocanda opera. Sunt verò alij, qui non ita aperte Pontificem afficiunt: sed aliò potius spectare videntur prima fronte. Eiusmodi sunt nonnulla sancti Petri, & Ecclesie elogia, ac etiam qua de sede Apostolica, & clauibus Regni Cælorum vel Ecclesie, aut de Petri gladio pronunciantur; Vnde perillustres Pontificis tituli erui possunt; sed præmissa scrutatione, & disquisitione aliqua, cui nunc exhibende, prænotationibus aliquot ad scopum propositum viam munio.

PRÆNOTATIO I.

Qui Sancti Petri tituli, Romanis Pontificibus eius successoribus aptari possint.

EST quidem Romanus Pontifex, vt Christi Vicarius, ita Sancti Petri in ea Christi Vicaria præfectura successor. Nam Hæretici diffidentes S. Petrum Romæ sedisse, helleboro indigent; neque tamen omnes tituli, quibus Sanctus Petrus honestatus legitur, in eius successores cadere sunt censendi. Distinctio igitur adhibenda est. Nam ali-

A qui

qui tituli sancto Petro tributi, afficiunt eum ratione dignitatis Vicarij Christi, & Pastoris vniuersalis: alij verò in eum cadunt, non prout Petrum, sed prout Simonem; idest, non qua fundamentum, & Petram Ecclesiæ, sed qua priuatum hominem, & personam singularem. Priores tituli, V.G. titulus *Ianitoris Calorum*, vel, *magistri Ecclesiæ ac Pastoris supremi*, sunt alijs Pontificibus Romanis communes cum sancto Petro, sicut dignitas Pontificia, eadem est in vtrisque. Non enim aliam, vel plenioram, aut maiorem potestatem Pontificiam accepit à Christo S. Petrus, quàm quilibet posteriorum Romanorum Pontificum: quia cum potestas Pontificia sit collata Sancto Petro in bonum Ecclesiæ, quæ ad finem vsque seculi duratura erat, necesse fuit tantundem potestatis tribui cuilibet Pontifici, Ecclesiam suo tempore moderanti, quantum tributum est Sancto Petro, pro eo tempore, quo Ecclesiæ præfuit. Idque volebat Sanctus Augustinus infra, adducendus, cum dixit, *Claues tributas esse S. Petro in persona Ecclesiæ*. Et cum dixit, *Claues non Petro, sed Ecclesiæ fuisse traditas*: quia scilicet vt fusè prosequitur Dungalus contra Claudium Taurinensem, hæc D. Augustini, loca excutiens, pag. 182. *Claues non sunt traditæ Sancto Petro, quatenus homini singulari, resumendæ, cū Sanctus defecisset; sed traditæ sunt Sancto Petro, prout personæ publicæ, atque adeò etiam omnibus, qui ei pro tempore sufficerentur in Ecclesiæ gubernatione. Itaque tales Sancti Petri titulos meritò inferemus syllabo nostro, quippe omnibus alijs supremis Ecclesiæ moderatoribus æque communes, cum omnes ea in re Petrum exhibeant, sintque representatiuè idem, quod Petrus: sicut quilibet Regum posteriorum, exhibet primum, in quem cum iure successione collata est regendi potestas.*

Est verò id in re nostra adeò exploratum, vt frequentissimè nomen Principis Apostolorum vsurpatum legatur pro Pontifice, etiam post multa sæcula sedente. Sic in
libello

libello de exilio sancti Martini Papæ, Pyrrhus dicitur venisse Romam, *ad vestigia B. Petri*; hoc est ad Theodorum Pontificem tunc sedentem. Eodem sensu sanctus Innocentius I. Epistola ad Concilium Mileuitanum (est 93. inter Augustinianas) sic scribit [Quoties fidei ratio ventilatur, arbitror, omnes fratres CoEpiscopos nostros, non nisi ad Petrum, idest sui nominis, & honoris authorem, referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio.] Retulerant autem ad ipsum Innocentium; ad quem proinde referre, idem fuit, quod referre ad Sanctum Petrum. Non minùs apertè Agatho Papa Epist. ad Constantinum Quartum, *Petrum* pro sui temporis Petro, hoc est, pro Sancti Petri successore tunc Ecclesiam moderante, his verbis accipit. [Petri auctoritatem utpote Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & vniuersalesynodi fideliter amplectentes, incunctissecutæ sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam eius doctrinam amplexi: per quam probatissima Ecclesiæ Christi luminaria claruerunt. Et sancti quidem Doctores Orthodoxi venerati, atque sequuti sunt; hæretici autem falsis criminationibus ac derogationum odijs insequuti.] Sanctus Bonifacius varijs locis annotatis à Pithoeo in Glossario, vocatur *missus Sancti Petri*, idest Gregorij, vel Zachariæ Romanorum Pontificum tunc sedentium. Eulalius item Syracusanus auertens sanctum Fulgentium à destinata ad Monachos Ægyptios peregrinatione, ut ex eorum Institutione formaretur in probatum Monachum, rationem reddit, (ut refertur in actis Sancti Fulgentij c. 12.) quod omnes illi Monachi essent abiuncti à communionem B. Petri, idest Romani Pontificis tunc sedentis. In formatis litteris, pro tessera Catholicismi, & communionis cum Romano Pontifice, tunc regente Ecclesiam (id enim est esse Catholicum, iuxta Sanctum Ambrosium in Satyri Monodia,) ex decreto Magni Nicæni Concilij, post litteras initiales nominum Græcorum,

4
 rum, *Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, ponebatur littera *P.* initialis nominis *B. Petri*; Quo ipso significabatur, eum, cui litteræ illæ tradebantur, esse Catholicæ communionis, & nexum cum Romano Pontifice, tunc Ecclesiæ vniuersalis Rectore. Denique Stephanus III. vt se sui temporis Petrum ostenderet, cum daret litteras ad Principes Francorum, quibus vrgebat eos, vt præsto essent Romanæ Ecclesiæ afflictissimæ, exarauit litteras nomine Sancti Petri, quæ in volumine Pontificiarum Epistolarum ad Francos, olim studio Caroli Magni confectæ, & nuper à Grotfero publici Iuris factæ, recensentur tertio loco; extantque etiam apud Baronium anno 755. Hæc exploratum reddunt, titulos tributos Sancto Petro, prout vniuersali Pontifici, in quoslibet eius successores cadere; quandoquidem ipso quoque Petri nomine insigniuntur.

Tantum adhibenda est limitatio pro paucis quibusdã titulis, qui ita cadunt in Sanctum Petrum, prout Pontificem, vt tamen ob circumstantias restringantur ad tempus Pontificatus solius Sancti Petri, vel non multum vltius diffundantur. Hoc vt aperiã, præmittendum est, quid Iuris esset Sancto Petro prout Pontifici, in alios Apostolos, quandiũ fuere superstites, & quibus titulis ea ex causa, sit honestatus: Nimirum à Sancto Chrysostomo dictus est, *primus Chori Apostolorum*: à Sancto Clemente, *primitiæ vocationis discipulorum*: Ab alijs, *os Apostolorum, & Princeps Apostolici Cœtus eiusque vertex*. Similia ex varijs Patribus addensat Iustinia. disp. I. Prolego. in Paulum c. 9. n. 5. & 6. quæ constare debet, non sonare nudam vocationis anteceffionem, vt absurdè commenti sunt quidam Sectarij. Nam anteceffionem quidem ratione vocationis, non habuit Sanctus Petrus, sed Sanctus Andreas, de quo propterea Hesychius Orat. de eo ait. [Primò est in Apostolorum coronam vocatus, quasi columna primùm affixus est in Ecclesia, & ante Petrum Petrus, fundamentique fundamentũ: qui primitiarum fuit Prin-

cipium, qui antequàm vocaretur, alios vocat ad Dominum, quique ante conſignat, quàm conſignaretur; qui antequàm adducatur, adducit.] Nec minùs concinnè Sanctus Athanaſius in Sancti Andreae Encomio. [Andreas Apoſtolorum prima plantatio. Hic Chriſti diſciplinæ portas aperuit. Hic Prophetiæ agriculturæ fructus primus vindemiauit: ſpeique dono præſtans cæteris, primus eum quem omnes expectabant, amplectitur; primus veteris inſtituti præcepta, conſtituto terminari tempore comprobauit; primus Moyſi linguam cohibuit.]

Non igitur primatus Apoſtolici Chori in Sancto Petro ad antecellionem ratione vocationis referendus eſt, ſed ad authoritatem, qua potitus eſt ſuper Collegas Apoſtolos. Eam quippè authoritatem, rectè agnoſcit Sanctus Thomas 4. contra Gent. c. 76. & Bellarminus l. 1. de Romano Pontif. c. 9. Præiueruntque Anaſt. Epif. 3. & Sanctus Leo, Epif. 84. quæ eſt ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem. c. 11. Vbi ſic præter cœtera. [Inter Beatiffimos Apoſtolos, in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis; & cum omnium par eſſet electio; vni tamen datum eſt, vt cœteris præmineret.] An expreſſit Sanctum Cyprianum cuius illa ſunt. l. de Vnit. Eccleſ. nu. 4. [Hoc erant vtique, & cœteri Apoſtoli, quod fuit Petrus, pari conſortio præditi, honoris, & poteſtatis; ſed exordium ab vnitæte proficiſcitur. Primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & Cathedra vna monſtretur.] Notanda ſunt verba illa. *In ſimili honore, & illa; pari conſortia honoris præditi.* Nam ea verba aperte ferunt, omnes Apoſtolos fuiſſe æquales quoad ſuæ Iuriſdictionis fontem, & miſſionem à Chriſto acceptam. Omnes enim ſunt à Chriſto electi in Apoſtolos. Omnibus, Matth. 18. ſunt promiſſæ Cœli clauis, ideſt Iuriſdictione in orbem vniuerſum & perſonalis poteſtas in totam Eccleſiam, quæ re ipſa exhibita eſt Matth. & Marci vltimo, vbi omnes iuſſi ſunt ire, & docere omnes gentes & Ioan, 20. Vbi omnes mit-

tun-

tuntur, sicut ipse Christus erat missus à Patre. Idque esse de ratione dignitatis Apostolicæ, notat Sanctus Thomas. 1. Cor. 12. *sub finem*. Annuunt Patres illi, qui omnes Apostolos fuisse dignitate pares, & ius præsentium per totum orbem tenuisse affirmant, quod de Sancto Paulo habet Chrysostomus in c. 2. ad Galat. ad illud, *qui operatus est Petro in Apostolatam*. Petrus Dam. Opusc. 35. c. vlt. ac ex parte Eucher. hom. de Natali Apost. Et de alijs Apostolis varij apud Iustinianum Prolegomenis in Paulum. disp. 1. c. 9. Consentiant Theologi magna ex parte. Videndus Suarez l. 4. de Leg. c. 3. n. 4. Et disp. 10. de Fide. s. 1. n. 3. Molina Tract. 5. de Iust. disp. 4. c. 10. *ad tertium argumentum*, & Bellarm. l. 4. de Pontif. cap. 23. Displacent autem nonnulli, qui volunt Apostolos reliquos accepisse iurisdictionem à sancto Petro, vt Turrecrem. ad articulum primum Basileensium à num. 22. Isolanus. l. 2. de Imper. milit. Eccles. tit. 1. q. 1. Ioannes Stephanus Valentinus l. de Potest. coactiua Summi Pontif. c. 12. nu. 2. & Magalian. in Proæmio Epist. 1. ad Timoth. sect. 11. Hoc puto falsum, lubensque agnosco, omnes Apostolos Iurisdictionem à Christo immediatè accepisse.

Et tamen addo, Sanctum Petrum speciali modo claves accepisse, & prærogatiua Iurisdictionis esse potitum, quippè qui aliorum erat Pater, vt loquitur Clemens Romanus. Epist. 1. & 2. atque adeò poterat alijs præcipere, & eos si res ferret, huc, aut illuc mittere. Idem omnium curam tanquã Christi Ouium habebat, vt Sanctus Chrysostomus notauit Ioan. 21. & accuratè prosequitur Bellarminus l. 1. de Pontif. c. 16. Solus poterat vniuersale Concilium indicere, eò aduocando omnes alios Apostolos, vt Salas benè admonuit. 1. 2. Tract. 15. disp. 8. sect. 3. nu. 20. Solus poterat de vniuersali ordine aliquid statuere, & leges vniuersales sciscere; aliorum verò Apostolorum leges mutare, aut reuocare. Et quod caput est, eius solius potestas vniuersalis, erat ordinaria; cæterorum autem

autem non nisi delegata, & cum ipsis extinguenda. Ita vt sicut potestas Vicarij generalis idem cum Episcopo Tribunal fortiti, tametsi amplitudine extensiuam, siue quoad obiecta, & loca, potest esse par auctoritati Episcopali, salua subiectione ad Episcopum: ita Apostoli omnes, tametsi Petro æquales honore, quoad amplitudinem extensiuam, & fontem Iurisdictionis personalis vniuersalis, tamen in ea ipsa æquali auctoritate, Petro suberant: non quidem, vt eius Vicarij (nam in hoc deficit analogia, quam non est opus quadrare, quoad omnia,) sed quatenus ei subordinati, prout capiti supremo Ecclesiæ ipsorumque etiam Apostolorum. Quod ferunt illa Sancti Cypriani l. de Vnit. Eccles. n. 11. [Super illum vnum ædificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat oues suas. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, & dicat, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos: accipite Spiritum sanctum: si cui remiseritis peccata, remittuntur illi, si cui tenueritis, tenebuntur*; tamen vt vnitatem manifestaret, vnam Cathedram constituit, & vnitatis eiusdem originem, ab vno incipientem, sua auctoritate disposuit.] Id ipsum factis comprobasse Sanctum Petrum, ostendit Bos. l. 18. de Signis c. 2. nonnullis rationibus, præsertim ex necessitate limitandi Diocœses. Idem astruit S. Thom. 4. contra Gent. c. 76. & Bellarm. l. 1. de Pontif. c. 9. Plures suppeditant, qui in hoc genere vberes sunt, recentiores Scholastici, & Hæreseologi, præsertim Caietan. Tom. 1. Opusc. tract. 1. c. 3. & tract. 3. c. 5. Onufr. l. 1. de Primatu Petri part. 1. c. 5. Sanderus. l. 2. de Claue David. c. 5. Azor. tom. 1. l. 4. c. 11. *ferè initio*. & Maucler. p. 2. de Monarch. l. 14. c. 10.

Sic constituta ordinaria Sancti Petri in Collegas Apostolos potestate, perspicuè sequitur, aliquos ex titulis, Sancto Petro quatenus Pontifici vniuersali delatis, non posse omnibus successoribus tribui, vt affirmabam; eos nimirum, qui spectant personas ipsas coeterorū, quamuis
illi

illi tituli, qui ius in Apostolica decreta inuoluunt, æquè ad successores S. Petri transfundantur. Declaro vtrumque & in primis, certum est, Pontifices qui sancto Petro successerunt, idem ius habuisse in reliquos Apostolos, (quandiu aliqui eorum fuere superstites,) quod Sanctus Petrus habuerat. Nam potestas ad Sancti Petri successores transfusa, fuit illa ipsa quam adeptus est Sanctus Petrus, non vt Apostolus, vel vt talis homo, sed vt Pastor ouium, & caput Ecclesiæ; quia ea potestas ob perpetuò duraturam similem capitis supremi, & Pastoris ouium necessitatem, collata est cū Iure successionis, vt fert certa Patrum traditio, de qua in Epilegomenis subnotatione 2. Veritate 2. Itaque defuncto Sancto Petro, Apostoli qui ei fuere superstites, æquè subiacerunt eius successoribus, ac ipsi Sancto Petro subiacerant, cum moderaretur Ecclesiam. Ac proinde Pontifices Apostolis coæui, poterant vti eorum opera cum imperio, eosque dirigere, & iisdem præscribere, quæ congruentiora viderentur. Hæc tamen erat potestas in personas, & cum personis ipsis euauit. Vnde si qui tituli Sancti Petri inuoluunt ius illud in personas Apostolorum, licet ij tituli post Sanctum Petrum cōmunes fuerint illis Sancti Petri successoribus, qui eodem cum aliquibus Apostolis vixerunt tempore; tamen non possunt recenseri inter titulos communes sancto Petro, & illis eius successoribus, qui post Apostolos vixerunt.

Omnes tamen Sancti Petri successores, (vt secundo loco statuebam,) par cum eo ius habuerunt in decreta ab Apostolis edita. Vnde poterant (& etiam nunc possunt si res ferat,) mutare, & abrogare eorum decreta. Vt videmus fecisse S. Victorem Papam, qui præceptum S. Ioannis Euangelistæ circa celebrationem Paschatis, abrogauit, non alia, quàm Petri potestate. Quinimo, quia potestas posteriorum Pontificum, in qua succedunt Sancto Petro, manauit à Christo, nec est subordinata potestati S. Petri, sed par, & æqualis; æquè potuerunt, ac etiam nunc possunt

sunt

sunt (si res ferat ,) Sancti Petri decreta mutare , ac ceterorum Apostolorum , vel suorum aliorum antecessorum . Sic enim posteriores Pontifices , quia cessarat causa legis , abrogarunt præceptum latum ab ipso Sancto Petro , cum Concilio Hierosolymitano , de abstinentia à certis cibis seruanda . Nimirum mutatio extra regulam fidei , quam Tertullianus l. de Veland. Virg. c. 1. rectè statuit irreformabilem , est in potestate Capitum Ecclesie quoad disciplinam , & conuersationem , vt idem Tertullianus affirmat ; subscribitque S. Leo Epist. 90. Consentiant in hac doctrina de potestate Pontificis in decreta Apostolica , S. Thomas , quodlib. 4. art. 14. & in 4. dist. 28. *ad quoddam argumentum* , & Opusc. 19. c. 4. *sub finem* . Azor. tom. 1. lib. 5. c. 15. q. 4. & tom. 2. lib. 4. c. 28. q. 1. & Suarez. disp. 10. de Fide sect. 1. nu. 28. Liquet ergo aliquos Sancti Petri prout Pontificis titulos , non aequè pertinere , ad omnes eius successores , quia inuoluebant personas , non nisi ad aliquod tempus superstites . Nec plura de ijs Sancti Petri titulis , qui illi cum successoribus possunt esse communes , quia cadunt in eum prout Pontificem vniuersalem .

Sunt verò alij quidam tituli Sancto Petro tributi , spectantes personalia eius ornamenta , quos liquet , non posse Sancti Petri successoribus adscribi ; sicut fundamenta titulorum illorum non sunt alijs Pontificibus cum Sancto Petro communia . V. G. ex eo quod Sanctus Petrus , interroganti Christo , solus pro omnibus responderit , quod ipse esset Christus filius Dei viui ; dictus est à S. Athanasio Orat. de S. Andrea , *interrogatorum lingua discipulorum* . Et à Sancto Chrysostomo hom. 87. in Ioan. *Os Apostolorum* . Hoc constat non debere aptari Romanis Pontificibus , S. Petri successoribus , quia fundatur in actu , qui solius S. Petri fuit proprius ; similiterque tituli petiti à varijs S. Petri virtutibus , non sunt cum eius successoribus communicandi . V. G. varij Patres celebrant S. Petrum ab insigni feruore , vt Chrysostomus in cap. 2. ad Galat. Epiphan. in Anchora-

to, Theodoretus Orat. de Charit. vbi etiam de S. Petri in Christum amore præclarè disputat; Eiusdem humilitatem in ferenda S. Pauli reprehensione, hortandisque fidelibus, vt eius Epistolas, quibus se notatum nouerat, studiosè euoluerent, laudarunt S. Greg. hom. 18. in Ezech. S. Cyprianus Epist. 71. & S. August. Epist. 19. Carolus Rex Epistola ad Adrianum edita in calce Opusculorum Hincinari. Et præclarè in simili fidelium aduersùs eum murmure ob aditum Cornelium Gentilem, humilitatem Sancti Petri suspicit S. Gregor. lib. 9. Epist. 39. ad Theoctistem Patriarchiam; Fidem eximiam S. Petri, cùm varij Patres infra adducendi exornarunt, tùm nominatim S. Clemens initio primæ Epistolæ verbis illis, quæ ad fidem eius pertinere; optimè expendit Turrianus 2. contra Magdeb. c. 14. [Petrus veræ fidei, & integræ prædicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiæ definitus est, qua de causa etiam, Domini ore diuino, cognominatus est *Petrus*, qui fuit primitiæ electionis Domini, Apostolorum primus, cui, & primo Pater filium reuelauit, cui, & Christus competenter beatitudinem constituit; qui, & vocatus est, & electus, & Coniua Domini, & comes effectus, tanquam bonus, & probatissimus Discipulus; qui obscuriorem mundi plagam Occidentis (velut omnium potentior,) illuminare præceptus est; quique & integrè potuit implere præceptum.] A laboribus in studio iuandarum animarum, cadunt in S. Petrum tituli illi, quos per proportionem quandam alij cuidam Petro, Episcopo, S. Apostoli egregiè imitatori, accommodat Petrus Chrysologus serm. 107. vel apud eum alius, de ipso fortè Petro Chrysologo agens. [Ipse est Apostolicus Piscator electus; qui ad se turbas errorum fluctibus mersas, homo sanctitatis, vitæ, doctrinæ suæ reti, concludit ad fidem, hominum multitudinem copiosam. Et etiam ipse beatissimus, Apostolicus auceps, qui animas iuuenum per aëra volantes, calamo diuini sermonis attingit.]

Huius-

Huiusmodi titulos in S. Petri virtutibus fundatos, constat immanere ipsi S. Petro, nec debere ad eius successores transferri; eo solo titulo, quod sint illius in gubernatione Ecclesiae successores. Quod æquè dicendum est de varijs prærogatiuis personalibus S. Petro præcipuis, in quibus recensendis diligentiam probant Roffensis ad art. 25. Lutheri, Sanderus lib. 2. de Clauē David cap. 5. Bellarmin. lib. 1. de Rom. Pontif. à cap. 17. ad 25. Bosius lib. 18. de Signis cap. 1. Omnia huiusmodi decora, personalia sunt, & immanent S. Petro. Sicut è contrario si quæ fuerunt S. Petri probra personalia, vt Christi negatio, non est id cœnum Romanis Pontificibus S. Petri successoribus affricandum; prorsusque insaniunt Sectarij, qui ad conciliandam S. Petri successoribus infamiam, plurima in sanctissimi Apostoli dedecus, impiè æquè ac mordaciter addentant, præsertim Magdeburgenses Cent. 1. lib. 1. cap. 10. Si qui fuere næui in S. Apostolo, eos S. Marcum diligenter adnotasse, cum tamen S. Petri decora, vel leuiter attingat, vel prætereat, obseruauit Petrus Damiani ferm. 14. Et ratio inde petenda est, quod S. Marcus Euangelium exceperit ex ipsiusmet S. Petri ore. Iustus autem

per se, & suos, accusator est sui. Et mala

igitur, si quæ fuerunt in S. Petro, & bona

personalia, quibus abunda-

uit, non sunt vltra S. Petri

personam diffunden-

das; nec tituli in-

de petiti,

cen-

feri debent cum suc-

cessoribus eius

commu-

nes.

PRÆNOTATIO II.

*Qui Ecclesia tituli cum Romano Pontifice
communicandi.*

ECCLESIA, vel sumitur absolute, prout designat coetum vniuersalem fidelium, vel cum addito, quo denominatur *Romana*. Priore modo, complectitur vniuersitatem fidelium, passimque dicitur, *Ecclesia Catholica*; in qua interdum hæc, aut illa Ecclesia, distinguitur. Omnes tamen vna sunt Ecclesia, vt dicam ex varijs PP. in titulorum syllabo V. *Ecclesia, caput matris Ecclesie*. Vna ergo est Ecclesia, quia vna est columba, vna perfecta; & tamen multæ intra eam sunt Ecclesie, interque eas, Romana particularis, quæ ratione sui proprij, & immediati Antistitis, cæteris particularibus Ecclesijs præluet, velut inter ignes luna minores.

Hoc constituto, dicendum est, quod ad Ecclesiam simpliciter dictam attinet, pleraque esse eius attributa, seu titulos, de quibus Romano Pontifici accommodandis, non sit satagendum: V. G. Ecclesia infert necessariò multitudinem, & quidem copiosam. Vnde passim reijcitur, quod S. Macar. hom. 12. & Petrus Damiani Opusc. 11. cap. 5. asserunt, Ecclesiam posse esse in vna anima. Reijcitur item Tertullianus, qui lib. de Exhort. ad Cast. cap. 7. agnoscit, Ecclesiam posse constare tribus dumtaxat, & quidem laicis. Itaque apud omnes Catholicos in confesso est, Ecclesiam esse coetum valdè numerosum, vt S. Augustinus bona parte Tomi septimi aduersus Donatistas gregis sui pusillitatem iactantes, docet. Atque ita *Ecclesie* attributum ab vberima multitudine petatum, quod est apud Patres frequens, non potest cadere in Pontificem, qui vnica est,
& sin-

& singularis persona . Æquè de Ecclesia dicitur, quod sicut Chori Castrorum ex varijs militantium ordinibus coalescat, maiores, & minores; præfectos, & subditos; Clericos, & laicos comprehendens . Item dicitur de Ecclesia, quod vt Arca Noè (nam ei confertur à S. Petro, & pulchrè ab Ambrosio ferm. 1. necnon à S. Hieronymo Epist. ad Damasum *de Nomine hypostasis*) homines rationales, & bestias, probos inquam, & improbos complectatur . Neque ista cadunt in Pontificem, vt est perspicuum . Denique de Ecclesia dicitur, quod sit *sponsa Christi, & Mater fidelium*, de quo vtroque titulo latè in tract. de cereo Agno. cap. 1. & 2. & benè Stapletonius lib. 8. de Princip. cap. 19. Ista item non sunt Pontifici tribuenda, quia nomen, *sponsa Christi*, cadit in rotum fidelium coetum, qui solo Pontifice non continetur . Titulus verò *Matris fidelium* tribuitur Ecclesie, quate- nus interuentu Baptismi generat Christo sobolem Sanctam, quam & Sacerdotes, velut nutrices, lacte diuinissimæ Eucharistiæ cibant, & interuentu Sacramenti Poenitiæ mundant; & nitentem seruant . In quibus omnibus, nihil est necesse interponi Summi Pontificis operam . Nam Baptisum confert quilibet debitam materiam, & formam adhibens, cum intentione faciendi quod Christus instituit, & Ecclesia exercet . Eucharistiam quoque conficit, & administrat simplex Sacerdos, nullis licèt Pontificijs infulis clarus, & idem est de Sacramento Poenitiæ . Quamuis enim ad hoc Sacramentum conficiendum exigitur Iurisdictione, tamen maximæ parti infirmorum Sacerdotum, qui ferè sunt poenitiæ administri, nimirum ordinarijs omnibus, hoc est Parochis, & eorum adiutoribus è clero seculari, iurisdictione non communicatur immediatè à Pontifice, sed mediatè tantum, ac remotè: siue per Episcopos, quos necessaria auctoritate communit ad idoneos Pastores immediatos constituendos: de ipsis verò Episcopis multorum sententia fert, non accipere à Pontifice Iurisdictionem, sed à Deo, tametsi eorum

Iuris-

Iurisdictione vndeunque hausta, sigillatim arctari, vel etiam abrogari (si res ferat,) à Pontifice possit. Itaque extra dubium esto, plerosque titulos Ecclesiæ, simpliciter dictæ, non posse tribui Pontifici.

Sunt tamen alij quidam Ecclesiæ simpliciter dictæ, tituli, qui possunt, ac debent communicari cum Pontifice; quia, vel Ecclesiæ non conueniunt, nisi ratione Pontificis, vel non nisi adiuncto Pontifice. Huiusmodi sunt tituli omnes, quibus Ecclesia dicitur arbitra infallibilis rerum fidei, & Magistra fidelium, discernens bonam, & malam doctrinam. Et idem est de titulis omnibus fundatis in ultimo, & irretractabili iudicio de veritatibus reuelatis. Nihil quippè horum conuenit Ecclesiæ seiuncto Pontifice. Nullum enim est infallibile, & irretractabile iudicium, vel magisterium doctrinæ fidei, si Pontifex secludatur. Ei siquidem, & non alteri seorsim ab eo, dictum est, *Rogavi pro te Petre, vt non deficiat fides tua*. Item ratione Petræ, super quam à Christo ædificata est Ecclesia, veritatem habet, quod Christus dixit, non præualituras aduersus Ecclesiam portas inferi; idest doctrinas hæreticorum, vt ibi exponit S. Hieronymus & S. Ambrosius l. de Bono mortis cap. 12. ac S. Chrysoptom. in psal. 147. Videmus sanè Doctorum, Antesignanos turpiter impegisse; vt Origenem, Tertullianum, Apollinarem, de quibus in Commonitorio Vincentius Lyrinensis. Videmus Præsules sanctissimos, Cyprianum, Nyssenum, Faustum, errore lapsos; vt taceam de SS. Hilario & Chrysostomo, quos multi insimulant. Constat plerosque Patriarcharum, pinguibus erroribus forduisse. Ipsa Concilia à Capite abiuncta, impegerunt in doctrina fidei, vt videre est apud Bellarminum lib. 1. de Concil. cap. 6. & 7. Quare nunquam possumus esse planè certi, quod doctrina, quæ in Ecclesia proponitur, sit infallibiliter pura, & sana, nisi accesserit Romani Pontificis calculus. Itaque Iure dixi, omnes Ecclesiæ titulos in legitimo sanæ doctrinæ Magisterio, & irretractabili de ea iudicio fun-

fundatos, spectare Pontificem, quod benè notauit Canus l.6. de loc. cap.8. *initio*. Idque significauit S. Leo Epist. 75. quæ est ad Leonem Augustum & Epist. 89. ad Episcopos Viennensis Prouinciæ; pro eodem habens, petram, supra quam fundata est Ecclesia, (quæ utique est S. Petrus) & ipsam Ecclesiam; tribuens vtrique nomen *Petræ*. Omnes item Ecclesiæ tituli, qui inuoluunt facultatem legislatiuam vniuersalem, soli Deo innocentiam debentem, Ecclesiæ competunt per Pontificem duntaxat, atque adeò sunt quoque Pontifici communes. Sunt enim in Ecclesia legislatores multi, omnes nimirum Episcopi, sed nemo eorum potest leges præscribere extra fines sui territorij: & extra illud imperantibus, impunè non paretur: solus Pontifex, sicut nullum habet determinatum territorium, sed eius potestas æquè latè fusa est quoad fideles, ac Regnum Christi in terra; ita leges vniuersaliter obligantes ferre potest. Fateor, Concilium quoque generale, posse leges penitus vniuersales sancire; sed sicut vis Concilij, donec accedat confirmatio Pontificia, infirma est, ita, & leges eius, donec à Pontifice roborentur. Quare quotquot in Patribus, vel probatis Doctoribus occurrunt tituli Ecclesiæ, fundati in potestate legislatoria vniuersali, omnes debent esse Pontifici communes, cum radidentur in potestate solius Pontificis, & inde firmitatem, ac quodcunque habent robur, accipiant.

Iam quoad titulos Ecclesiæ Romanæ, si quærat an in Pontificem cadant, adhibenda est distinctio. Si enim Romana Ecclesia spectetur, vt est Ecclesia particularis, vix aliter statuendum est de eius titulis, quam de titulis aliarum Ecclesiarum particularium, qui nihil ad Pontificem attinent; si tamen habeatur ratio, vsus apud Patres, & Doctores, vix, ac ne vix quidem violati, omnes tituli insignes Ecclesiæ Romanæ delati, cadunt in Pontificem; nec de Romana Ecclesia dicuntur, nisi ratione Pontificis. Quod optimè vidit Hieronymus Albanus Tract. de Potestate

state Papæ 2. par. num. 14. & 76. Et sanè Patres, qui Ecclesiam Romanam particularem visi sunt collaudare, in eius laudibus semper inuoluunt Pontificem. Vix sanè reperitur, qui Romanam Ecclesiam, materialiter (vt sic dicam,) spectatam, & affixam illi certo loco, altiùs subuehat, quàm Petrus Damiani lib. 2. Epist. 1. ait enim. [Lateranensis Ecclesia, sicut Saluatoris est insignita vocabulo, qui nimirum omnium caput est electorum, ita mater, & quidam apex, & vertex est omnium per orbem Ecclesiarum.] Et mox. [Hæc igitur ad honorem condita S. Saluatoris Ecclesia, culmen, ac summitas totius Christianæ Religionis effecta, vt ita dixerim, Ecclesia est Ecclesiarum, & Sancta Sanctorum: habet autem altrinsecùs Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, diuersis quidem locis constitutas Ecclesias, sed sui compage Sacramenti; quia videlicet in quodam meditullio posita, quasi caput, membris supereminet, indifferenter vnitis. His itaque tanquam expansis misericordiæ brachijs, summa illa, & vniuersalis Ecclesia, omnem ambitum totius orbis amplectitur, omnes qui saluari appetunt in maternæ pietatis gremio confouet, & tuetur. Hac Iesus, summus videlicet Pontifex, arce subnixus, totam in orbe terrarum Ecclesiam suam, in sacramento vnitate confœderat, vt vnus Sacerdos, vna meritò credatur Ecclesia. Vnde per Prophetam dicitur; *Ecce vir, oriens nomen eius, & subter eum orietur, & edificabit templum Domino, & ipse extruet templum, & portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solium suum, & erit sacerdos super solio suo.*] Videtur Petrus Damiani, de Lateranensi, siuè Romana particulari Ecclesia agere; & tamen inuoluit, & admiscet, quæ apertè pertinent ad Ecclesiam Romanam, prout in omnes alias particulares Ecclesias ius habet, estque caput omnium particularium Ecclesiarum; quod non cadit in Romanam Ecclesiam, nisi ratione Pontificis. Idem apud alios Patres facilè est deprehendere. Passim namque Patres, & probati Docto-

res, Romanam Ecclesiam denominant, *columnam veritatis*, & *Religionis portum tutissimum*: quod non dicunt de Romana Ecclesia prout particulari, & spectata seorsim ab eius capite, quod idem est caput vniuersalis Ecclesie à Christo constitutum: sed talia dicunt de Ecclesia Romana prout comprehendit S. Petri successorem, & Christi Vicarium, sub qua ratione tantoperè apud veteres splendet Romana Ecclesia, vt apud plerosque veterum, idem sit *Ecclesia Romana*, quod *Ecclesia Catholica*; & esse *Romanum*, idem sit, quod esse *Catholicum*. Ita habetur ex eo, quod Theodosius Imperator Epistola ad Acacium Beroënsis, quæ habetur Tomo 5. Concilij Ephesini c. 10. Romanam Religionem nominat eam, quæ passim vocatur *Catholica*. Apud Ennodium quoque, in rebus gestis S. Epiphaniij Ticinensis, cum agit de legatione viri Sancti pro Recimere ad Anthemium, *Romanus* recurrit cum *Catholico*. Sed & S. Augustinus lib. 1. in Iulia, cap. 2. Catholicam S. Ambrosij fidem ex Pelagio collaudans; [hic est (inquit) Mediolanensis Ambrosius, quem magister tuus Pelagius, tanta laudauit prædicatione, vt diceret, in libris eius præcipuè fidem lucere Romanam.] *Fidem Romanam* disertè vocat Catholicam. Eodem modo quidam impij, S. Eligium per contemptum vocabant *Romanum*, significantes eius Catholicam fidem, vt habent eius Acta lib. 2. c. 20. & Arriani, apud Victorem Vticensis l. 1. de persecut. Vandal. *sub finem*, *Romanum* vocabant, quem passim Catholicum dicimus. Quod æquè cernere est apud Gregorium Turonensem lib. de gloria Martyr. c. 28. & 30. ac 79. Legendus in hanc rem Baronius anno Christi 45. & in Roman. Martyrol. ad 16. Octobris. *Litera B.*

Quarè omnes propè tituli Romanæ Ecclesie, qui apud Patres, & DD. leguntur, spectant Pontificem; quia ferè semper inuoluunt potestatem, irretractabiliter pronunciandi de veritatibus reuelatis: atque adeò non afficiunt Ecclesiam Romanam, prout priuatam Ecclesiam præcisè

C

à suo

à suo capite consideratam, sed cadunt in eam prout facit vnum corpus cum suo capite, quod idem est totius Ecclesiæ caput; sicque omnes illi tituli congruunt item Pontifici: Imò valent ratione solius Pontificis. Nam tametsi Bellarminus lib. 4. de Pontific. c. 4. velit quæ de Romanæ Ecclesiæ infallibilitate passim in Concilijs & Patribus leguntur, communia item esse corpori (vt sic dicam) Romanæ Ecclesiæ particularis, consideratæ præcisè à capite: Tamen rectè censuit Suares lib. 1. defens. fidei cap. 5. deficere tali priuilegio, munimentum à Christi promissione. Nec rectè Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. disp. de Ecclesia, priuilegium illud confirmat ex definitione Sixti IV. contra Petrum Oxomensem. Assumit namque Bannes, Sixtum IV. definiuisse, Romanam Ecclesiam particularem, quæ vniuersali capiti subest, non posse errare. Sed hoc gratis assumitur. Sixtus enim damnans Petrum illum, & quoscumque asserentes Romanam Ecclesiam posse errare, agit de Ecclesia Romana prout comprehendente Pontificem. Itaque quoties audimus Ecclesiam Romanam esse indefectibilem & quisquis contra eam arietat, ipsum confringi, illæsa Ecclesia; (verba sunt D. Augustini Serm. 14. de verbis Apostoli) subintelligendum, & inuoluendum in Ecclesia est caput eius, Romanus Pontifex: quem, vt eo titulo verè potiatur, nihil est necesse Romæ degere. Non enim qui Romanum Pontificatum verè iniuit, etiam si aliò se transferat, sedem idcirco mutat; sed alibi degens, sedem Romanam æquè habet: & vt Innocentio II. aiebat Petrus Clun. lib. 1. Epist. 1. [sic vbicunque occurrit habitatio nostra, manebit vbique vobiscum, obedientia, & deuotio nostra: quoniam, & secundum Poëtam.

————— *Veios habitante Camillo.*

ILLIC ROMA FVIT.

Et

Et Petrus in carcere, Clemens in exilio, Marcellus in Catabulo, non minùs quàm Laterani, Ecclesiæ præfuerunt, & oues Christi, eis, vt veris Pastoribus obedierunt.] Comprobatur id perspicuè est, totis 70. annis quibus Romani Pontifices Roma extorres, Auenionem incoluerunt; Nec tamen vel erant, vel dicebantur Episcopi Auenionenses, sed Romani.

PRÆNOTATIO III.

Sedis Apostolicæ, & Cathedræ Petri, tituli omnes, dicti metonymicè de Pontifice.

COPIOSA Seges titulorum Romani Pontificis, suppeditatur ex benè multis elogijs, quibus Concilia, & Patres, ac probati DD. decorant sedem Apostolicam, vel cathedram B. Petri. Omnia quippè illa elogia, directè, & immediatè cadunt in Pontificem, etiamsi metonymicè continens pro contento, & sedes, ac cathedra pro sedente vsurpentur. Euoluamus ista distinctiùs.

Nomine, *Sedis Apostolicæ* intelligitur vniuersalis auctoritas, siue potestas Apostoli Petri, transmissa ad successores eius in Romana sede. Hæc enim fuit sedes B. Petri, & quidem postrema: id est quam vt generalis pastor tenuit ad mortem vsque Romæ pro Christo obitam. Quod ad eò exploratum est apud antiquos, vt effrontes planè esse oportuerit, aut pueros, & quidem pueros stultos, (vt ait Canus mox adducendus) paucos Sectarios, qui id inficiari tentarunt; nempe Velenum quem Rosensis iusto de eare opere confodit, & Sebastianum Francum, ac obscuros quosdam Anglos apud Sanderum l. 3. de claue Dauid c. 2.

C 2 qui

qui in hoc argumento diligenter, ac splendide operam posuit. lib. 6. de visibil. monarch. cap. 10. Item que Onuphrius lib. 1. de Primatu Petri tota parte 3. Canus 6. de locis c. vlt. ad 10. Georgius Scherer lib. de fæmina Papissa, *Argumento tertio*. Iacobus Pamelius ad Tertullianum de præscript. cap. 36. Bellarmin. lib. 2. de Rom. Pontif. *per prima undecim capita*, Baronius anno Christi 44. & 45. Azor. tom. 2. lib. 4. cap. 21. q. 3. Lælius Iordanus lib. de maioribus causis ad Papam referendis cap. 21. *propè toto*, Coccius tom. 1. lib. 7. ar. 5. & breuiter, sed benè, & accommodatè ad dispellendas omnes offucias ex historia ab aduersarijs offusas, Serarius disp. de Apostolis Assert. 73. Fuit autem iam olim adeò perspicuum, S. Petrum Romæ sedisse, vt S. Optatus, qui S. Augustino æqualis fuit, aut etiam paulò anterior, fidenter dicat Parmeniano Donatistæ lib. 2. [negare non potes, scire te, in Vrbe Roma Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput.] *Primò*, dicit per comparisonem ad tunc sedentem Romanum Pontificem, ad quem vsque, deuenit ibi S. Optatus, recensens ordine Pontifices. Quare Sectarij, nisi planè agnoscere velint emotæ mentis, negare non possunt, quin S. Petrus Romæ sederit, & ibi sederit vsque ad mortem, quam Romæ sub Nerone obiit, vt innumeri veterum signati ab Authoribus allegatis, Romanum Sancti Petri Pontificatum astruentibus, tradunt.

Quod verò Romæ obiens S. Petrus, reliquerit ibi successorem; non tantùm Romanæ sedis particularis, siuè authoritatis ad regendam eam particularem Ecclesiam, quæ Romana Ciuitate contineretur, sed etiam authoritatis, qua pollebat, vt Pastor vniuersalis ad regendam Catholicam Ecclesiam; traditione meliùs, & expeditiùs euincitur, quàm aliter, vt Canus 6. de locis cap. vlt. ad 10. rectè significat. Nimirùm S. Petrus, ad mortem vsque fuit Episcopus Alexandrinus, vt habet verisimillima sententia, de qua mox; neque tamen ei, prout Pastori vniuersali successit

fit

fit Alexandrinus Episcopus, sed solus Romanus: quia ita docet certa traditio, de qua in Epilegomenis subnotatione, 2. veritate 2. Idem iudicium esto de vrbe Antiochena, in qua S. Petrus aliquandiū sedit, priusquā ex diuina designatione, sedem Romæ figeret stabilem, ac perpetuam, nec vnquam inde auellendam. Sicut enim S. Petrus, non ex suo mero arbitrio, sed ex Christi Imperio, sedem Pontificiam Romæ constituit, ita inde eam auellere postea non potuit; vt neque id possunt eius successores; quidquid visum sit Soto in 4. dist. 24. q. 2. art. 5. & Mendozæ q. 4. Scholast. quos meritò reiiciunt Azor. tom. 2. lib. 4. cap. 21. Bellarm. lib. 4. de Pontif. cap. 4. Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 38. & in Analyfi lib. 7. cap. 12. & subscribent, quotquot S. Petrum ex speciali Christi Imperio, Romæ sedem Pontificiam vniuersalem collocasse profitentur. Agnoscunt imperium illud, Caiet. tom. 1. Opusc. tract. 3. cap. 3. Malderus disp. 3. de Pontif. dub. 3. Suares tract. 1. de fide disp. 10. sect. 3. num. 10. Duuallius Tract. de Pontif. par. 1. q. 7. & congruentiā esse potuit, vt ex eo veluti orbis centro, Religio facilius quaqua versum per omnes plagas terræ tunc inhabitatæ diffunderetur, concurrentibus frequenter tunc temporis Romam gentibus omnibus: quæ est ratiocinatio S. Leonis Serm. 1. de Natali SS. Petri & Pauli: Prosperi 2. de vocat. gent. cap. 16. Prudentij hymno 2. Peristephanon à versu 15. & Eucherij ad Valerianum num. 25. Successorem ergo potestatis suæ vniuersalis in totam Ecclesiam, non habuit S. Petrus, nisi Romæ; vbi ex Christi Imperio sedem fixit, cum iure transfusionis eiusdem vniuersalis potestatis ad successores; tametsi alibi quoque sederit, vel in transitu, vel etiam ad mortem vsque, sed tantum, vt particularis Episcopus. Hæc quò pertineant enucleandum est, & paulò distinctiùs euoluendum.

In transitu, sedit S. Petrus Antiochiæ per septennium, vt notat S. Gregor. lib. 6. Epist. 37. S. Nicephorus Constantinopolitanus in sua Chronologia ait, sedisse ibi per annos
vnde-

vndecim . Vt vtsit de numero annorum , fedit ibi annos aliquot , nimirum donec tempus appeteret figendi Romæ sedem, quod postea fecit . Valdè enim aberravit Onuphrius, cum dixit, S. Pet. um primò Romæ, deindè Antiochiæ locasse sedem. Quod meritò explodit Baronius ad annum Christi 39. & in Romanum Martyrologium ad 22. Februar. Nec suffragatur Onuphrio S. Optatus, cum verbis supra adductis, contestatus adeò fidenter est, S. Petrum, primò Cathedram Episcopalem in vrbe Roma collocasse . Nam illud, *primo*, vt supra monui, fert duataxat comparisonem S. Petri cum reliquis Romanis Pontificibus ad tempora vsque S. Optati sedentibus, qui ibi enumerantur prælonga serie, in qua erat primus B. Petrus . Comparando autem sessionem B. Petri Antiochenam, cum Romana, primò fedit Antiochiæ, quod pulchrè his verbis expressit Iuo sermone de Cathedra S. Petri. [Prouida Dei dispensatione Ecclesiarum excubijs deputatus est Petrus generali Sanctione, hodie quoque Antiochiæ assumitur peculiari familiaritate . Quem ouibus suis Deus Pastorem præfecerat, generalem, plebs Antiochena hodie sibi collocat Pontificem specialem . Nec tamen Dei nutibus populus Antiochenus obuiare contendit, sed opportuna importunitate Dei Vicarium honorare satagit . A Pontificum Pontifice iam dudum Petrus ordinatus erat. Oleum exultationis, Christi manu infundente, per Spiritus sancti debriationem susceperat ; negotij sui ministerium sibi iniunctum iam diu exercuerat, nondum tamen aliquo in loco propriè deputatus fuerat . Hodie ergo de totius Orbis amplitudine adsciscitur, quibus propriè præsit, & prosit : hodie populis prærogatur ; Nec tamen curæ suæ amplitudo propterea decurratur, sed Apostolatus sui sollicitudo dupliciter dilatatur . Adsunt enim præsentium ouium balatus, qui eum in quotidianis prosectibus sollicitent, nec sibi desunt fraternæ dilectionis præcordia, in fines etiam orbis terrarum pertinentia, quæ eum defatigent . Sed futurum est (inquam)

Cui-

Ciuitas Antiochena, vt adhuc Petrus de sede ad sedem demutetur; vt necessitate, & vtilitate populorum exigente, aliò transportetur. Nec poteris habere proprium, quem S. Ecclesia in commune suscepit ministerium. Fratrum ergo dispersioni, charitatiuè communica, & quem charis amplexibus tibi obligasti, aliquantulum relaxa. Dilige proximum tuum sicut teipsam, & æquanimiter Petrum, tolerabis ad alium destinari præsulatum.] Quod ait Iuo, alloquens Antiochiam, *nec poteris habere proprium Pontificem S. Petrum*, accipiendum est, vt non sit futurus proprius cum exclusione generalis Pontificatus in vniuersam Ecclesiam; vel cum exclusione transitus ad aliam sedem ex Dei destinatione postea ineundam. Cæteroqui enim, fuit re vera aliquandiù S. Petrus, proprius Antiochenorum Episcopus, sicut postea etiam fuit proprius Episcopus Romanorum, simulque generalis Pastor totius Christianæ Ecclesiæ. Quando porrò Antiochiæ sederit, excutit Sanctius tract. 1. de S. Iacobo cap. 21.

Ad mortem vsque, sed vt particularis Episcopus tantum, sedit S. Petrus Alexandria, vbi eum aliquandiù etiam personaliter, seu corporaliter degentem, egisse Episcopum, scribit Nicephorus lib. 14. hist. cap. 3. & monuit Valdensis lib. 2. Doctrin. cap. 50. num. 6. & quanquam id firmiore testimonio non comprobatur, tamen eodem iure dici potest, S. Petrum fuisse Episcopum Alexandrinum per S. Marcum (à quo Petri nomine sedes Alexandrina erecta est, teste Anacleto Epist. 3.) quo S. Gregorius, à Beda, & alijs dictus est Anglorum Apostolus, per SS. Augustinum, ac Melitum, quos ad illius gentis conuersionem Roma legauit. Idque voluerunt Gelasius cap. S. Romana, & alij, qui dixerunt S. Marcum B. Petro superstite, fundasse eius nomine Ecclesiam Alexandria: quod is qui vernaculè expressit Romanum Martyrologium 25. Aprilis, haud est assecutus, cum id accepit de materiali structura templi, sub titulo S. Petri, etiamnum superstitis, ac in eius honorem: quod
abest

abest à vero sensu tabularum Ecclesiasticarum, & eorum, qui Ecclesiam à S. Marco Alexandriae institutam, nomine S. Petri dixerunt. Tametsi non inficior, templa aliquando sanctis constructa priusquam è vita excederent. Nam de templo S. Ioannis Euangelistæ, constructo antequam abiret è viuis, testis est Abdias. SS. item Petrum, Iacobum, & Ioannem, Deiparæ etiam nùm in terris degenti templa construxisse, narrationes contexit Ferreolus Locrius lib. 4. Mariæ Augustæ cap. 2. 3. & 4. Sed Ecclesiæ (non templi, sed Ecclesiæ,) à B. Marco, Alexandriae, nomine B. Petri constitutæ, alia est notio. Nimirùm S. Petrus potestatem Marco Alexandriam ablegato fecit, vt ibi Episcopatum constitueret, cuius ipse B. Petrus esset immediatus Episcopus particularis, absque annexione tamen generalis in vniuersam Ecclesiam potestatis ad eam sedem: siue absque eo, quod is qui S. Petro moriente futurus erat Præsul Alexandrinus, accepturus esset vniuersalem, & ordinariam potestatem, qua S. Petrus potiebatur in vniuersam Ecclesiam, sed tantùm particularem potestatem regendi immediatè eam Ecclesiam; sicut aliorum Apostolorum successoribus contigit, quoad sedes, quas ipsi Apostoli dùm viuerent, immediatè rexerunt; successerunt quippè illis in regimine immediato talium Ecclesiarum, non autem in personali potestate vniuersali extraordinaria, quæ dùm viuerent potiti erant per orbem vniuersum SS. Apostoli.

Videtur perspicuè quod diximus, docuisse Petrus Damiani serm. 14. qui est primus de S. Marco versic. *in capite*. Idem videtur tradidisse Hincmarus Opusc. ad Hincmarum Iuniorem cap. 16. Vbi æquè Alexandrinam sedem, habet pro sede S. Petri, ac Antiochenam, & Romanam, quarum constat S. Petrum fuisse particularem Episcopum. Adducitque in eam rem Hincmarus S. Gregorium, qui scribens ad Eulogium Alexandrinum, ait: [Petri sequax, loqui potuisti quæ de S. Petri Apostoli per os Doctoris sonare

nare

nare debuerunt] Rursusque [Adhuc in sede Petri clamat
voce Marci.] En sedes Alexandrina disertè dicitur *sedes Pe-
tri*. Quid si etiam eodem spectat, quod in Menæis 11. Mar-
tij. S. Ioannes Eleemosinarius dicitur, administrasse Thro-
num Apostolicum, quia erat Episcopus Alexandrinus?

Non debet autem nouum, vel mirum videri, quod ha-
tenus astipulantibus tam multis, diximus, S. Petrum quan-
tumuis absentem, & iam Romanum Pontificem, & Ro-
mæ particularem, simul ac vniuersalem Episcopum, egisse
simul Episcopum Alexandrinum, vt suam erga Alexandri-
nos benevolentiam testaretur, eoque nomine vrbis popu-
losissimæ, & florentissimæ Christianos demereretur. Multi
enim postea Romani Pontifices, præ amore erga aliquas
Ecclesias particulares, quibus aliquando præfuerant, vo-
luerunt esse particulares, & immediati earum Episcopi, si-
mulque Romani. Sic S. Leo 9. ex Episcopo Tullensi crea-
tus Romanus Pontifex, retinuit sibi dum viueret Tullen-
sem Episcopatum, quem per Vicarios administrauit. Idem
fecit de Episcopatu Eystetensi Gregorius V. & de Lucensi
Alexander. 2. Nec defuit, qui Abbatis titulum retineret.
Nimirum Stephanus X. qui ex Abbate Cassinensi electus
Romanus Pontifex, non est passus subrogari sibi Abbatem
successorem quandiu vixit, sed tantum Vicarium, & Ad-
ministratorem. Ad eum ergo modum S. Petrus, absens li-
cèt, iamque Romanus particularis, & simul totius vniuer-
salis Ecclesiæ Episcopus, dici, & esse voluit Alexandrinus
Episcopus, quandiu vixit, nec nisi Vicarium in ea sibi suf-
fecit S. Marcum. Gregorius quidem Nazianzenus orat. 21.
vocat sedem Alexandrinam *Thronum Marci*, ad quem ait,
S. Athanasium euectum esse Apostolicè, quod non potest
accipi de Episcopatu S. Marci post obitum S. Petri, cum
S. Petrus Apostolus superstes fuerit S. Marco. Hunc enim
tabulæ Ecclesiasticæ 25. Aprilis, notant defunctum Octauo
Neronis anno, cum S. Petrus obierit anno eiusdem Nero-
nis 13. similiter Alypius Epist. ad S. Cyrillum tom. 4. conc.

D

Ephes.

Ephes. c. 26. vocat sedem Alexandrinam *Thronum S. Marci*, quem à S. Athanasio in sublime euectum dicit. Et Procopius Diaconus, in S. Marci Encomio, ait, S. Marcum, primum sedisse in Throno Ægyptiorum. Erit ergo cui sedes Alexandrina videatur dicta *Thronus S. Marci*, quia in ea sedit Episcopus: atque ita non eam duntaxat rexit pro Episcopo ipsius S. Petro. Nihilominus negandum est, Thronum Alexandria Pontificium, dictum esse S. Marci Thronum, tanquam sedentis in eo Episcopi; cum potuerit dici Thronus S. Marci, quia per eum (nomine licet S. Petri,) constitutus est, & ab eo semper quandiu vixit administratus, perinde, ac si fuisset Episcopus, ut moris est facere Vicarios generales; (præsertim Apostolicos, ac omnimoda instructos autoritate, & potestate,) quandiu procul abest Episcopus. Talem Vicarium egit Alexandria Marcus sub S. Petro, (quandiu vixit,) Urbis illius Episcopo.

Et hinc eruenda est germana ratio, cur Ecclesia Antiochena, in qua S. Petrus aliquando personaliter sedit, posthabita sit Alexandria, in qua fortassis S. Petrus nunquam personaliter fuit. Nimirum prælata est Alexandria, quia sedem Alexandrinam Sanctus Petrus semper retinuit sibi, & quandiu vixit, fuit eius particularis Episcopus. Antiochenam verò, post septennium dimisit, successore sibi in ea Euodio. Hæc item est germana causa, cur olim non nisi hæ duæ sedes, præter Romanam habitæ sint Patriarchales; non autem ullæ aliæ, siue à S. Petro plantatæ, siue quibus alij Apostoli præfuerint; cuius rei causam Philippus Berræus Diatriba. 2. Pithanon cap. 1. repetit ex amplitudine trium illarum Urbium, quæ donatæ sunt sede Patriarchali; nimirum Urbis Romanæ, Alexandria, & Antiochenæ. Nam de Romana, res est extra dubium, iuxta illud. *Prima Urbs inter Diuum domus aurea Roma. Templum mundi totius*, vocat Ammianus lib. 17. Absolutè *Urbs magna*, dicitur Porphyrio lib. 2. de abst. ac Tatiano Orat. contra Græcos, & Eusebio in Orat. de Laud. Constantini, cum dicunt

cunt in Vrbe magna immolatum esse hominem Ioui La-
tari. Quod aliqui de Roma dictum non intelligentes, *Ma-
gnam Urbem* appellatiuè dictam, transformarunt in Ciui-
tatem, cui proprium nomen esset Megalopolis, vt notauit
lib. 4. de Virtut. num. 284. Totum Orbem in ea Vrbe in-
terijſſe, cum exciſa eſt, tanta erat eius amplitudo, dixit
Hieronymus inſcribens Euftochio Commentarios ſuos in
Ezechielem. *Epitomen Orbis Vniuerſi*, vocat Palæmon Phi-
loſophus apud Athenæum lib. 1. diſpoſoph. cap. 15. *Conti-
neri Romæ nomine, vniuerſa*, dixit Caſſiod. lib. 6. formul. 4.
Patriam communem appellat Symmachus lib. 5. Epift. 94.
& Plin. lib. 3. cap. 5. ac Sidonius lib. 8. Epift. 6. Limphatur
in eius laudes Rutilius lib. 1. Itiner. Iam Alexandrinæ Vr-
bis magnitudinem, Eunapius in *Ædeſio* his paucis per-
ſtrinxit. [Erat autem populofa Ciuitas Alexandria, & pro-
pter Serapidis Fanum, alter quidam Orbis Terrarum, ſed
Sacer: ad quam vndecunq; Terrarum innumeri con-
fluebant gregatim.] De eadem Vrbe Dio Prufæus Orat. 33.
quæ eſt ad ipſos Alexandrinos [Ciuitas veſtra, magnitudi-
ne, & loco, immenſum quantum differt, & apertè ſecun-
das obtinet partes, inter omnes, quæ ſunt ſub ſole.] Cum
Romanis autem agens Ariſtides in Orat. de Urbis Aug.
Laudibus, omnium poſt Romanam Urbem, maximam
pronunciat Alexandriam. Vrbi Conſtantinopolitanæ ſuo
tempore, hoc eſt iam pridem potienti ſumma rerum om-
nium, eam parem, vel ſupparem ſtatuit Gregorius Nazian-
zenus Orat. 23. *Verticem Ciuitatum* appellat, & effuſè cele-
brat Ammianus lib. 22. *ad finem*: Vt & Plinius lib. 5. cap. 10.
& lib. 36. cap. 12. Tandem Antiochiam Syriæ Iosephus l. 3.
de bello Iudaico cap. 3. ita celebrat. [Antiochia Syriæ me-
tropolis eſt, quæ propter magnitudinem, & rerum copiam,
tertium locum inter omnes Orbis Romani Ciuitates obti-
net.] Antiochiam, & Alexandriam haud longè infra Ro-
mam ſtatuebat Geta, idcirco cogitans ad alterutram tranſ-
ferre ſedem Imperij, vt ſcribit lib. 4. Herodianus.

Ex his ergo colligitur ab Authore adducto, tres Vrbes prædictas, donatas esse à S. Petro prærogatiua Patriarchatus, attenta vrbium illarum supra omnes orbis Vrbes præcellentia. Quæ tamen ratio minùs videtur satisfacere. Nam sic debuisset S. Petrus Carthaginensem Urbem Patriarchatus honore decorare. Erat enim vrbs amplissima, quæ Romam vix passâ priorem, vt Aufonius cecinit agens de claris Ciuitatibus, eamque, & Alexandria, & Antiochiæ præponens. Herodianus verò lib. 7. fatetur eam de secundis partibus cum Alexandria certasse. Quidni ergo habuisset ipsa quoque Patriarcham, si tantùm habita fuisset ratio excellentiæ Urbis in conferendo tali titulo? Nec deerant in reliquo orbe aliæ vrbes amplissimæ, quæ eundem honorem sibi vindicaturæ fuissent, si solius amplitudinis intuitu tres illas Patriarchales fuisse habitas statueremus. Perperam item S. Gregorius mox referendus, dixisset Patriarchatum Constantinopolitanum quantumuis à Concilio plenario, approbantibus denique Ecclesiæ Rectoribus delatum, esse Patriarchatum titulo tenus, & absque sede. Nam si sola Urbis maiestas, & præcellentia, idoneum sit fundamentum Patriarchatus, non fuisset dubitandum, quin sedes Constantinopolitana esset verè, & plusquàm titulo tenùs Patriarchalis in tanta Urbis illius amplitudine quantum exhibet Eunapius in Ædesio. Eandem cœlo, eius templa Syderibus confert Constantinus Manasses in Annal. nu. 85. sed splendidissimè eandem Urbem celebrat nu. 95.

Vera itaque ratio, cur tres illæ Vrbes, solæ habitæ sint Patriarchales, ducenda est ex eo, quod S. Petrus illarum fuisset particularis Episcopus. Nam quod S. Petrus agnosceretur ouilis Christi summus Pastor, quicquid ad eum quoquo modo attinuit, præcipua semper in veneratione est habitum. Quare Ecclesiæ, quarum aliquando fuisset particularis Episcopus, donatæ sunt prærogatiua honoris Patriarchalis, non item aliæ, quas vel plantasset ipsemet, non rexisset tamen, vt particularis Episcopus, vel quas alij

Apo.

Apostoli immediatè rexissent. In Tractatu contra Græcos edito à Steuartio, quem frons operis præfert conscriptum esse Constantinopoli, anno 1252. in ædibus FF. Prædicatorum, & per ipsos Fratres Prædicatores, vt ibidem habetur in fine distinctionis ante Mantissam; In eo inquam Tractatu, ad tres prædictas sedes propriè Patriarchales, à S. Petri Episcopatu denominatas, additur quarta, nempe sedes Cæsareæ Palestinæ, cui Episcopatus Hierosolymitanus, quantumuis eum S. Iacobus tenuisset, fuit subiectus, vt testatur S. Hieronymus Epist. ad Pammachium, contra errores Ioannis Hierosolymitani, & Nicolaus I. ad Consulta Bulgar. cap. 92. cuius subiectionis idonea ratio, subministrari videretur ex ea S. Petri sessione Cæsareæ, si veritate niteretur. Reuera tamen ea quarta B. Petri sedes, omnibus retrò antiquis incomperta fuit, vt & quarta illa sedes Patriarchalis. Disertè enim Anacletus Papa Epist. 3. tres tantùm Patriarchales sedes agnoscit, à B. Petri in eis particulari Episcopatu: Romanam nimirùm, Alexandrinam, & Antiochenam, quibus deinde ob reuerentiam Domini, per Concilium Nicænum Canone 7. aliàs 10. adiuncta est Patriarchalis sedes Æliæ, vt loquitur Nicolaus I. ad Consulta Bulgar. cap. 92. idest Hierosolymitana, cuius proinde Vicarius in subscriptionibus Octauæ Synodi, ait se complere locum Apostolici Throni. Non fuit tamen hic Patriarchatus, quales cæteri: sed titulo tenens, & absque Iurisdictione, imò superstite subiectione ad Cæsariensem Metropolim. Deinde verò annumerata etiam est sedibus Patriarchalibus, Constantinopolitana, non ex eodem fundamento, ex quo tres primæ, in quibus S. Petrus egerat particularem Episcopum; nec ob reuerentiam Domini, vt Hierosolymitana; sed fauore Principum, (vt Nicolaus supra ait:) qui secundum denique locum, ei Ecclesiæ, inducta in ordine posteriorum sedium Patriarchalium magna varietate, (vt monstrat Couarr. 4. var. cap. 14.) in totius Orientis exitium extorsere. Vnde liquet, Patriarchatum illum,

illum, post alios iure locatum, fuisse planè dignitatem, absque sede: sic enim de eo loquutum S. Gregorium refert Anonymus Dominicanus Tractatu contra Græcos; quia scilicèt S. Petrus, nunquàm fuerat Urbis illius Episcopus particularis; quæ est Characteristica sedis verè Patriarchalis, sedem cum dignitate & externo titulo habentis. Et idem æquè occini potuisset Hierosolymitano Antistiti. Nec est verum, quod ait Bulengerus lib. 1. de Imperatore cap. 3. meritò sedem Constantinopolitanam secundo loco inter Patriarchales esse repositam, cum Constantinopolis sit secunda Roma. Aliud quippè ferunt iura seculi, aliud iura poli. Et metrum dirigendi sedes, non desumitur ex seculari dignitate ciuitatum. Atque ita (vt assumebam,) concluditur, ordinem sedium Patriarchalium esse dispositum iuxta priuilegium Petri, vt loquitur Petrus Damiani Opusc. 35. cap. 4. Nec satis animaduersum est à benè multis, quos de Patriarchalibus sedibus disputantes, allegat Cenedo ad caput *renouantes*, dist. 22. Collectaneo 58 nu. 1. Postea tamen laxato semel rigore vocis, abusus inducta est, qua quilibet Primates, dicti sunt Patriarchæ. Qua ratione S. Nicetius Lugdunensis, à Gregorio Turonensi lib. 5. histor. Francor. cap. 8. dictus est Patriarcha. Quo item titulo honestatur Priscus eiusdem Ecclesiæ Episcopus in secundo Matisconensi Concilio, & Petrus Lugdunensis à Petro venerabili lib. 2. Epist. 2. nimirùm ob primatum in quatuor Metropoles, Lugdunensem, Rothomagensem, Senonensem, ac Turonensem: quod antiquum eius sedis Ius, firmasse S. Gebuino, legitur Gregorius VII. anno 1079. Ex Arrianorum verò vsu, quosuis primarios Episcopos, dictos esse Patriarchas, obseruat Baronius anno 570. tametsi, quod quibusuis Metropolitanis delatum illud nomen affirmat, non video vnde confirmetur. Sed ad rem.

Anonymus Dominicanus Tractatu illo contra Græcos, existimat idem esse sedem Apostolicam, quod esse ex primo, & antiquo vsu Patriarchalem, siue particulari
in

in ea S. Petri sessione nobilem. Qua ratione iuxta supradicta, triplex esset sedes Apostolica, nimirum Romana, Alexandrina, Antiochena. Fauere videtur, quod S. Leo IX. Epist. ad Petrum Antiochenum, & Ioannes Moschus in Prato spirituali cap. 36. describens Ephraemi certamen, vocat sedem Antiochenam, sedem Apostolicam. Item lib. 5. Trip. cap. 37. S. Cyrillus Hierosolymitanus denominatur *sedis Apostolica Pontifex*. Nihilominus notio receptissima fert, ut propriè loquendo, non nisi vna sit sedes Apostolica. Dico *propriè loquendo*, quia hic quoque habuit locum vocis laxatio, præsertim quoad Ecclesias, quas vel S. Petrus aliquando rexit, ut particularis Episcopus, vel alij Apostoli immediatè tenuerunt. Tales Tertullianus plurimas recenset lib. de præscript. cap. 36. [Age (inquit) iam qui voles curiositatem meliùs exercere in negotio salutis tuæ, percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ Apostolorum suis locis præsentur, apud quas ipsæ authenticæ litteræ eorum recitantur, sonantes vocem, & repræsentantes faciem vniuscuiusque. Proximè tibi est Achaia, habes Corinthum. Si non longè es à Macedonia, habes Philippos, habes Theffalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italiam adiaces, habes Romam, vnde nobis quoque authoritas præsto est. Statu felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostolicam sanguine suo fuderunt, vbi Petrus passioni Dominicæ adæquatur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur; vbi Apostolus Ioannes postea quàm in oleum igneum demissus, nihil passus est, in insulam relegatur.]

Pro Apostolicis Ecclesijs habet Tertullianus omnes illas, quas vel Apostoli, ut Pastores particulares tenuerunt, vel erudiuerunt; quo item modo S. August. lib. 2. de doctr. Christ. cap. 8. Apostolicas, ait, esse omnes illas Ecclesias, quæ sedes Apostolicas habere, vel Apostolicas Epistolas recipere meruerunt. Eumque D. Augustini locum, referens Carolus Magnus lib. 1. de Imag. cap. 6. ut est apud Eugu-
bi-

binum lib. 2. contra Vallam. pag. 272. ait, sedem Romanam cæteris Apostolicis sedibus præeminere. Et eodem sensu Turpinus (imò Tilpinus si tamen ipse Auctor) lib. I. de temporibus Caroli Magni cap. 17. ait, statutum ab eo esse, vt sedes Compustellana, vocaretur sedes Apostolica, & vt Virgæ Episcopales ac coronæ regales per manum eiusdem vrbs Episcopi, in S. Iacobi honorem tribuerentur? Itaque en multas Ecclesias Apostolicas. Imò ex hoc ipso capite haustæ ab Apostolis doctrinæ, omnes Ecclesias esse Apostolicas, his verbis tradit Tertullianus lib. de Præscript. cap. 20. [Apostoli per Iudæam contestata fide in Iesum Christum, & Ecclesijs institutis, dehinc in orbem profecti, eandem doctrinam eiusdem fidei nationibus promulgauerunt. Et proinde Ecclesias apud vnamquamque Ciuitatem condiderunt, à quibus traducem fidei, & semina doctrinæ, cæteræ exinde Ecclesiæ mutuata sunt, & quotidie mutantur, vt fiant Ecclesiæ. Ac per hoc, & ipsæ Apostolicæ deputantur, vt soboles Apostolicarum Ecclesiarum. Omne genus, ad originem suam censeatur necesse est. Itaque tot, & tantæ Ecclesiæ, vna est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes primæ, & omnes Apostolicæ, dum vnam omnes probant vnitatem.] Hoc sensu omnes sedes Episcopales, dici possunt sedes Apostolicæ. Qua loquendi formula, S. Paulinus Epist. 45. Alyppium factum Episcopum, ait, *locatum in sede Apostolica*. Sidonium similiter de Sancto Lupo locutum referam V. *Apostolicus*. Item S. Basilius Epist. 55. quæ est ad S. Ambrosium, ait, illum è medio Iudicum terræ, translatum esse ad præsidentiam Apostolicam; id est ad Episcopatum Mediolanensem. Amphilochius quoque sub initium vitæ S. Basilij ait, Gregorium Theologum, *tenuisse per annos duodecim gubernacula Throni Apostolici*, id est sedis Constantinopolitanæ. Et sanè Episcopi in aliquo sensu repræsentant Apostolos. Vnde præter rationem ex Tertulliano propositam, (deriuatæ scilicet ab Apostolis in quamcunque Ecclesiam Doctrinæ fidei)

dei,) haud prorsus incongruè, sedes quælibet Episcopalis videtur dici posse, *sedes Apostolica.*

Retento tamen proprio, & in Ecclesia semper receptifimo vsu vocabuli, ea tantùm sedes dicitur Apostolica in qua Apostolicus Principatus viguit, cuiusmodi est sola Romana. Nam cum potestas Apostolica in solo S. Petro fuerit ordinaria, & cum Iure transmissionis ad successores; (in alijs enim Apostolis, potestas Apostolica, & vniuersalis, etiamsi non fuit delegata, quia non manauerat ab ordinario Pastore S. Petro, sed à Christo, fuit tamen tantùm personalis, & absque Iure transfusionis ad posteros,) Sanctus autem Petrus, tametsi alias sedes tenuerit, vt particularis Episcopus, in sola tamen Romana habuerit successorem plenariæ, & vniuersalis in totam Ecclesiam auctoritatis; meritò sola Romana sedes dicitur Apostolica; quia in eius solius Episcopo, viget plenitudo potestatis, quæ fuit in Apostolorum Principe supra Vniuersam Ecclesiam. Vnde S. Bernardus Epist. 141. describens Iura Episcopi Romani, & sedis Apostolicæ, ea exhibet, qualia S. Petrus si affuisset, non habuisset pleniora. [Plenitudo (inquit) potestatis super vniuersas orbis Ecclesias, singulari prærogatiua, Apostolicæ sedi donata est. Qui igitur potestati huic resistit, Dei ordinationi resistit. Potest, si vtile iudicauerit, novos ordinare Episcopatus, vbi hætenus non fuerunt. Potest eos qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictauerit; ita vt de Episcopis, creare Archiepiscopos liceat; & è conuerso, si necesse visum fuerit: potest à finibus Terræ sublimes quascunque personas Ecclesiasticas euocare, & cogere ad suam præsentiam, non semel, aut bis, sed quotiens expedire videbit. Porro in promptu est ei, omnem vlcisci inobedientiam, si quis fortè reluctari conatus fuerit.] Nihil deest huic plenitudini potestatis, vt qua Princeps Apostolorum, primùm est potestate potitus, eadem potiri intelligatur quilibet Romanus Pontifex eius successor. Constitutum itaque manet,

E solam

solam Romanam sedem, esse Apostolicam propriè dictam. Unde sequitur, omnes titulos, qui à Patribus, & à Concilijs tribuuntur sedi Apostolicæ (sunt autem multi, & nobiles, vt docebit syllabus,) esse verè titulos Romani Pontificis; vsurpato metonymicè nomine *Sedis*, pro sedente; & continente, pro re contenta.

Quod de sede Apostolica constitutum est, æquè dicendum est de Cathedra S. Petri; Nam nomine *Cathedra*, significari sedem Pontificiam, compertissimum est, & multis demonstratur à Pamelio ad libr. Tertulliani de Præscript. num. 207. Meritoque Duuallius Tract. de Pontif. par. 2. q. 6. castigat nuperum fori Rabulam, qui aliò detorserat notionem *Cathedra*. Nec minùs ridiculè Scaliger lib. 1. Aufon. lect. cap. 12. quia legerat apud Sidonium lib. 9. Epist. 16.

Qui Tolosatam tenuit Cathedram.

Existimauit S. Saturninum, de quo ibi agit Sidonius, docuisse Tolosæ Rhetoricam. Qua grammaticandi ratione, S. Petrus, qui Romanam Cathedram tenuit, (vt est apud Tertullianum lib. 3. Metrico contra Marcio. & Cyprianum Epist. 55. passimque alios) dicendus esset docuisse Romæ Rhetoricam, aliamuè aliquam ex liberalibus disciplinis, fuisseque è numero Cathedrariorum, de quibus Seneca de breuit. vitæ cap. 10. Sensus itaque Sidonij (vt ibi rectè, subiectis plerisque testimonijs monstrat Sauaro) alius non fuit, quàm quòd S. Saturninus fuisset Tolosæ Episcopus. Proindè similiter S. Petrum tenuisse Romanam Cathedram, nihil aliud est, quàm S. Petrum fuisse Romæ Episcopum. Id enim est, tenere Cathedram vitæ, distinctam à Cathedra pestilentiae, vt latè philosophatur creditus Augustinus q. 110. ex vtroquè mixtim. Primus vocis *Cathedrae* vsus, ad designandum Episcopatum, vel Pontificatum, ad Christum videtur reuocandus, qui potestatem Pontificiam Synagogæ, vocauit Cathedram Moysi, super quam sederunt Scribæ, & Pharisei, vt benè notauit Cyrillus Hierosol.

rosol. Catech. 12. & rectè confirmat Iansenius cap. 120. Concordiæ. Commoditè quàm Serarius, qui cap. 3. Tri-hæresij num. 19. quodcunque sacrum magisterium ex auctoritate saltem subordinata exercitum, nomine *Cathedræ* à Christo expressum putat. Sicut ergo potestas Pontificia legis Mosaicæ penes auctoritatem docendi vel iudicandi, aut etiam plectendi, (totidem enim possunt esse vsus *Cathedræ*, siue Throni,) dicta est *Cathedra Moysi*; ita in lege noua, S. Petri *Cathedra*, nihil aliud est, quàm suprema eius auctoritas Pontificia, siue ad docendum, siue ad iudicandum de dubijs fidei, aut de peccatis, siue denique ad plectendum, & ferendam sententiam vltoriam. Hæc enim omnia complectitur *Cathedra Pontificia*, nec satis adæquatè exprimitur penes solum actum definiendi infallibiliter de fide & moribus, vt factum est à Cunero Petri lib. de perpetua *Cathedræ Petri* firmitate. Attingamus ista distinctiùs.

Ad *Cathedram* magisterij S. Petri, non tam pertinet hoc loco doctrina per S. Petrum, eiusuè studio disseminata per varias nationes; quàm doctrina hodieque ab eo manans. Admitto S. Petrum per se, suosque immediatos discipulos abs se directos, longè latèque disseminasse Euangelicam doctrinam. Quod enim S. Innoc. I. Epist. 1. contestatus est, S. Petrus, eiusque successores, omnes Ecclesias Italiæ, Galliæ, Hispaniæ, Africa, Siciliæ, Insularumque interiacentium constituerunt. Describit eum Innocentij locum Hugo Etherianus lib. 3. contra Græcos cap. 17. fusè verò eum illustrant Thomas Fosius 4. de signis cap. 1. & Bzouius in Romano Pontifice cap. 24. Magnam porrò partem, quod Innocentius dixit, de solo S. Petro valere, liquet ex varijs Discipulis, quos ab eo in Prouincijs prædictis consecratos esse Episcopos, memorant tabulæ Ecclesiasticæ. Tales apud Italos, Apollinaris Rauennatum, Euprepus Veronensium, Paulinus Lucensium, Prosdocimus Patauinorum, Hermagoras Aquileiensium, Syrus Ticinensium,

Priscus Capuanorum, Aspres Neapolitanorum, Terracinen-
 sium Epaphroditus, Romulus Fesulanorum, Siculo-
 rum Pancratius, Beryllus, Marcianus. Apud Gallos, Rhe-
 mensium Sixtus, Arelatensium Trophimus, Senonensium
 Sabinianus, & Potentianus, Viensium Crescens, Cæ-
 nomanensium Iulianus, Vrsinus Bituricensium; Burdega-
 lensium ac Lemouicensium Martialis, Sanctonensium
 Eutropius, Aruernensium Austremonius. Apud Hispanos
 Torquatus, Ctesiphon, Secundus, Cæcilius, Esychius.
 Apud Germanos Maternus, Marcianus, Egistus, & Eu-
 charius. De Germanis præsertim, benè hoc punctum ver-
 sat Ecbertus Serm. 10. aduersus Catharos. Denique Pon-
 tum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, & Bithyniam,
 è S. Petri fonte hausisse fluenta doctrinæ, docet inscriptio
 primæ Epistolæ ipsius S. Apostoli.

Verissimum igitur est, S. Petrum suo labore, & eorum,
 quos ipsemet immediatè ad hoc adhibuit, valdè nobilitaf-
 se magisterium suum longè latèque disseminando Christi
 doctrinam. Tamen aliud quiddam est Sancto Petro præ-
 cipuum, & nulli alij Apostolo commune, penes quod eius
 Cathedra, & Magisterium, prærogatiuam obtinet singu-
 larem: nempe quod S. Petro collata est authoritas ordina-
 ria, & ad successores eius in sede Apostolica ad finem vs-
 que seculi transmittenda, ad præstandam securitatem do-
 ctrinæ verè reuelatæ, atque adedè ad docendum (vt ita di-
 cam) authenticè; & ita vt non liceat ambigere de infalli-
 bilitate doctrinæ per tale Magisterium propositæ. Quis
 enim securus esset de doctrinæ, quam profiteretur, immu-
 nitate ab errore, & fermento falsitatis, nisi S. Petri magi-
 sterio, hodieque in eius successoribus continuato, firma-
 retur, vt optimè argumentatus est S. Gelasius Epistola ad
 Anastasium Augustum? Quis, inquam, securus esset, se in
 vacuum non currere, & doctrinam quam accepit, esse ve-
 rè à Christo profectam, nisi S. Petri magisterio firmaretur?
 Cum ipse Apostolus Paulus, qui non ab hominibus, ne-
 que

que per hominem Euangelium acceperat, tamen ne alij in eius prædicatione vacillarent, vt optimè expendit Acoſta lib. 2. de Christo reuel. cap. 12. notauitque S. Hieronymus Epist. 89. cap. 2. adactus sit Petrum conuenire, *ἰσοπέτα* Petrum, idest, (vt vim vocis expendens S. Chryſostomus admonuit,) eximium illud, & admirabile spectaculum, cœlestis in Petro cortynæ consulere. Sicut enim Euangelium ex se, & ante quamcunque Ecclesiæ comprobationem, est Euangelium, & tamen nisi comprobatio Ecclesiastica, & vt loquuntur, verificatio accederet, non esset quoad nos Euangelium authenticum, & indubitato diuinum: iuxta illud D. Augustini lib. contra Epistol. Fundam. cap. 5. [Euangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoueret authoritas:] ita doctrina B. Pauli, erat quidem vera, & certa in se, quippè à Christo ipso inspirata; tamen fideles, quibus lapis lydius Doctrinæ Christianæ, & regula viua fidei, ex ipsius Christi assertionem erat S. Petrus, potuissent nutare circa doctrinam à S. Paulo propositam. Vnde ipse in vacuum cucurrisset, frustra que docendo sudasset, nisi suffragatio & comprobatio S. Petri interuenisset: propterea que S. Paulus ad eum adijt, vt omnibus notum fieret, doctrinam quam S. Paulus proponebat, S. Petro probari, ac proinde genuinam esse, & à Christo profectam.

Hinc factum, vt ab omni æuo Christiano, Doctores præcellentissimi, nec de ingenio, aut eruditione concedentes Pontificibus, imò iisdem superiores; diffisi tamen de sua doctrina, & ingenio, quoties graue dubium circa res fidei occurreret, non prius tranquillarentur, se què securos putarent, quàm B. Petri magisterium, interrogato eius successore consulissent. Vnus pro omnibus satis esse potest S. Hieronymus, qui quamuis omnibus disciplinis esset excellentissimus, & Damaso Papa longè peritior, tamen suborta difficultate circa vocem, *hypostasis*, & an essent in Trinitate admittendæ, sicut tres personæ, ita tres hypostases,

con-

confugit ad S. Petri Cathedram, quam tunc tenebat Damafus, sic eum interpellans Epist. 57. [Quoniam vetusto Oriens inter se populorum furore collisus, indiscissam Domini tunicam, & desuper textam, minutatim per frustra, discerpit, & Christi vineam exterminant Vulpes: vt inter lacus contritos, qui aquam non habent, difficile vbi fons signatus, & hortus ille conclusus sit, possit intelligi: ideo mihi Cathedram Petri, & fidem Apostolico ore laudatam, censui consulendam, inde nunc meæ animæ postulans cibum; vnde oîim Christi vestimenta suscepi. Neque verò tanta vastitas Elementi liquentis, & interiaccens longitudo terrarum, me à pretiosæ Margaritæ potuit inquisitione prohibere, *Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquila.*] Et mox post deploratum Orientis in Catholica fide statum miserimum. [Quanquam igitur tui me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas. A sacerdote victimam salutis, à Pastore præsidium, ouis flagito. Faceffat inuidia: Romani culminis recedat ambitio: cum successore Piscatoris, & discipulo Crucis loquor. Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, idest Cathedræ Petri, communionem consocior; super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc Domum agnum comederit, prophanus est. Si quis in Arca Nöe non fuerit, peribit regnante diluuiö. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quæ Syriam iuncto Barbariæ sine differtinat; nec possum Sanctum Domini, tot interiaccentibus spatijs à Sanctimonia tua semper expetere; ideo Collegas tuos Ægyptios Confessores sequor, & sub onerarijs nauibus, parua nauicula delitescö. Non noui Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit; hoc est qui Christi non est, Anti-Christi est.] Tandem in Epistolæ calce [Quamobrem obtestor beatitudinem tuam, per Crucifixum mundi salutem, per homouisionem Trinitatem, vt mihi Epistolis tuis, siue tacendarum, siue dicen-

da-

darum hypostaseon detur authoritas.] Et cum vel S. Damasus multitudinem negotiorum præpeditus seriùs responderet, vel litteræ interuersæ essent, nec eas accepisset Sanctus Hieronymus, denuò in eadem causa S. Damasum interpellauit, data ad eum Epist. 58. & humillima, & vrgentissima, cuius solam extremam partem repræsentò, vt appareat quanti apud S. Hieronymum esset Magisterium S. Damasi. [hinc præsidij sulta mundi, Arriana rabies fremit; hinc in tres partes scissa Ecclesia, ad se rapere me festinat. Monachorum circa manentium antiqua in me surgit authoritas. Ego interim clamito, si quis Cathedræ Petri iungitur, meus est: Meletius, Vitalis, atque Paulinus, tibi hæere se dicunt. Possem credere, si hoc vnus assereret. Nunc aut duo mentiuntur, aut omnes; idcirco obtestor beatitudinem tuam per Crucem Domini, per necessarium fidei nostræ decus, per passionem Christi, vt qui Apostolos honore sequeris, sequaris & merito. Ita in folio cum duodecim iudicaturus sedeas; ita te alius senem cum Petro cingat: ita municipatum cœli cum Paulo consequaris, vt mihi litteris tuis, apud quem in Syria debeam communicare, significes. Noli despiciere animam, pro qua Christus mortuus est.] Non potuit distinctiùs, explicatiùs, fortiùsque expromere, sensum suum de infallibili S. Damasi è B. Petri Cathedra magisterio; tùm apprecando, vt dignaretur sensum suum aperire in quæstione proposita; tùm vrgendo, vt significaret quibuscum communicare deberet. Hoc ipsum enim erat docere, quorum fidem, atque doctrinam probaret ipse Damasus. Fixum igitur esto, omnes titulos, quibus S. Petri Cathedra propter hoc magisterium sapè honestatur, cadere in Romanum Pontificem, penes quem est potestas docendi infallibiliter, signata nomine *Cathedræ S. Petri*.

Nec aliter pronunciandum est de titulis petitis è S. Petri Cathedra iudiciaria, respiciente siue exsolutionem à peccatis, & vinculis animarum; siue censuras, quibus iustè in-

nodantur, & plectuntur noxij (qui est quasi ignis è sed
 S. Petri coruscans (qualem è Throno Alexandrino pro-
 micantem conspicabatur eius Ecclesiæ Antistes S. Petrus
 apud S. Odonem lib. 1. collat. cap. 16.) siue nexus à notis
 & iuramentis emissis iniectos. Omne quippè iudicium,
 S. Petro, eiusque successoribus est datum: itaut quodcun-
 que soluerint, & ligauerint in terra, sit solutum, & ligatum
 in coelo. Et omnes quidem Episcopi, ac in Ecclesiastica
 dignitate constituti, cum facultate dicendi alijs Iuris, po-
 tiuntur parte aliqua authoritatis huius iudiciariæ: solus ta-
 men Romanus Pontifex, summam, ac plenissimam in hac
 parte obtinet potestatem, tanquam sedens in S. Petri Ca-
 thedra, eiusque, vt generalis Ecclesiæ Rectoris successor.
 Audi Rupertum in cap. 20. Apocal. [Ligato Dracone Dia-
 bolo, & liberè per publicum procedente Christi Euangelio,
 hominibusque, qui fuerant vasa eius, transmutatis in vasa
 Dei, filios Dei, Templis Idolorum versis in Ecclesias Chri-
 sti, qualis ex tunc per Orbem terrarum Sanctæ Ecclesiæ sta-
 tus esse coeperit, in visione prospicit dicendo: *Et vidi sedes,
 & sederunt super eas, & iudicium datum est illis.* Istæ nam-
 que sedes, Ecclesiasticæ sunt dignitates, videlicet Pontifi-
 cum Catholicorum, & inferioris quoque ordinis Sacerdo-
 tum, siue Prælatorum, quorum potestas, nimirum tanta
 est, vt rectè dictum sit, vel dici debuerit, quia datum est
 illis iudicium. Authoritate namque eius, cui pater dedit
 omne iudicium, hoc illis datum est, vt quæcunque alligant
 super terram, ligata sint & in Coelo. Et quæcunque
 soluunt super terram, soluta sint & in Coelo. Summum
 huius iudicij tribunal, in Ecclesia paratum est Romanæ,
 vbi sedes Apostolica, B. Petri & nomine, & corpore funda-
 ta est, cui specialiter dictum est. *Tu es Petrus, & super hanc
 petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo clauas Regni
 Cælorum.*] Merito summum Iudicij Ecclesiastici Tribunal
 adscribit Rupertus Romano Pontifici, tenenti Cathedram
 S. Petri, quia eius potestas Iudiciaria, siue in foro interno
 siue

siue in externo, eminent supra quamcunque cæterorum Ecclesiasticorum Iudicium potestatem. Usque adeò vt de ipsis quoque Episcopis cæterorum Iudiciis, ferre iudicium possit, & iisdem æquè cœlum claudere, ac ipsi cum res fert, claudunt alijs. [Qui locum Petri tenet, (inquit S. Bernardus Epist. 228. scribens ad Eugenium Papam contra Archiepiscopum Eboracensem,) potest vno ictu extinguere Ananiam, vno Simonem magum. Et vt planiùs, quod loquimur fiat, peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis noscitur esse; pro eo nimirum, quod etsi alij multi vocati sunt in partem sollicitudinis, solus ipse habeat plenitudinem potestatis.] Et lib. 2. de consid. cap. 8. alloquens Eugenium. [Ergo iuxta Canones tuos, alij in partem sollicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es; Aliorum potestas certis arctatur limitibus, tua extenditur, & in ipsos, qui potestatem super alios acceperunt. Nonnè si causa extiterit, tu Episcopo Cœlum claudere, tu ipsum ab Episcopatu deponere, etiam, & tradere Satanæ potes?] Antiquas in hanc rem praxes, collegit Pamelius ad Epist. 67. S. Cypriani num. 20. Quem verò latet deiectio Guntheri Colonienfis, & Thegaudi Treuerensis, pellicis Valdradæ fautorum per Nicolaum I? Item Adolphi Colonienfis exturbatio per Innocentium III. vt est in cap. *Venerabilem* de elect. & electi potest. Notum quoque est, Theodoricum Montensem anno 1214. ab eodem Innocentio III. & Gebhardum Truchesium à Gregorio XIII. ambos Colonienfes Antistites, fuisse depositos.

Manifestissimum verò erit quantoperè S. Petri, eiusque successorum Iudiciaria Cathedra, supra omnes aliorum Ecclesiasticorum Iudicium Cathedras sublimis efferatur, si supponamus, (quod habet multorum grauium Doctorum verisimillima sententia) omnium Antistitum Iurisdictionem communicari à Summo Pontifice, itaùt sicut tota temporalis Iurisdictione est à supremo Principe, &

ab eo in quoscunque ciuilibus Iurisdictionis participes deriuatur, vt probat Molina Tract. 5. de Iustit. disput. 3. ita & spiritualis Iurisdictionis Antistitum inferiorum, tota manet à spirituali supremo Principe, Christi Vicario, qui non tantum designet personam Episcopali Iurisdictioni diuinitus imprimendæ subternendam, vt ferebat olim quorundam sententia apud Bellarminum lib. 4. de Pontif. cap. 22. sed etiam largiatur vnicuique potestatem Iurisdictionis, muneris obeundo consentaneam, & pro temporum, ac locorum; cæterarumque circumstantiarum varietate, diuersam quoad magis, & minus. Est in ea sententia Isidorus de Isolani lib. 2. de Imperio militantis Eccles. tit. 4. tota q. 2. Henric. lib. 6. Summ. cap. 5. Molina Tract. 5. de Iust. disp. 4. Bellarmin. lib. 4. de Pontif. cap. 24. Suarez tit. 4. 3. par. d. 25. sect. 1. nu. 21. Magalia. in proœm. Epist. ad Timoth. sect. 12. Ægidius 3. par. disp. 8. de Pœnit. dub. 3. Duuallius Tract. de Pontif. par. 1. q. 2. Malderus Tract. de Pontif. disp. 1. dub. 1. Barbosa de Potest. Episc. par. 1. tit. 1. cap. 1. à num. 20. Fagundes in 2. præcep. Eccles. lib. 7. cap. 1. à num. 25. Viderique potest hanc sententiam insinuasse S. Cyprianus lib. de vnit. Eccles. Vbi Cathedram Petri confert cum capite, radice, fonte, sole. Sicut ergo virtus animalis membrorum Corporis, deriuatur à capite, & virtus ramorum arboris fluit à radice; aqua item riuorum ex fonte manat, ac denique lux radiorum à sole oritur; ita omnium aliorum Episcoporum vis motiua, & gubernatiua, totaque Iurisdictionis Ecclesiastica profunditur à Pontifice. Quem proinde rectè contulerimus cum Moysè, de cuius spiritu accepit Deus, communicauitque 70. Senioribus, quos ei dabat coadiutores, vt habetur Num. 11. Neque enim Deus de Mosis spiritu accepit, quod alijs daret, quasi imminuerit spiritum Mosis. Nam sic frustra accepisset coadiutores, vt S. Augustinus benè aduertit q. 18. in Num. Dicitur itaque Deus de Mosis spiritu accepisse, & dedisse Senioribus, quia auctoritatem, quam in Mose fontaliter collocauit, transfudit à

Mo-

Mose ad reliquos. Eandem sententiam significauit Nicol.
1. Epist. ad Michaël. applicans Episcopis in Pontificem re-
fractarijs, illud Isaïæ 10. *Nunquid gloriabitur securis contra
eum, qui secat in ea? Aut exaltabitur ferra contra eum, qui
trahit eam?* Spectare eodem potest, quod S. Optatus lib. 7.
ait, solum S. Petrum accepisse Clauas cœlorum, ab eo com-
municandas alijs. Nec multum abest, quod Gregorius Nys-
senus Orat. in agrè ferentes reprehens. *Sub medium*, ait,
clauas à Domino Episcopis datas esse per Petrum. Referti-
dem huc possunt illæ aliæ locutiones, apud Pontifices,
& Patres crebræ. Vnitas Sacerdotalis è Petri Cathedra est
exorta; quo pacto loquitur S. Cyprianus Epist. 55. nu. 90.
Alios addam in Epilegomenis subnotatione 2. veritate 11.
Denique faciunt ad hanc rem quàm maximè, quæ habet
S. Leo Epist. 89. docens, in S. Petro Apostolorum omnium
summo, principaliter collocatum à Christo esse diuini mu-
neris, hoc est Pontificij Sacramentum, vt ab ipso quasi
quodam capite, dona sua velut in corpus omne diffunde-
ret. Et sermone 3. de Anniuers. suæ assumpt. ait de S. Petro.
[Ab ipso omnium chrismatum fonte, tam copiosis est irri-
gationibus inundatus, vt cum multa solus acceperit, nihil
in quemquam sine illius participatione transferit.] Et in-
ferius [magnum, & mirabile dilectissimi, huic viro con-
fortium potentia suæ tribuit diuina dignatio. Et si quid
cum eo commune cæteris voluit esse principibus, nun-
quam nisi per ipsum dedit, quidquid alijs non negauit.]
Denique infra. [Dicitur Beatissimo Petro, *tibi dabo clauas
Regni Cœlorum. Et quæcunque ligaueris super terram, erunt
ligata & in Cœlis, & quæcunque solueris super terram, erunt
soluta & in Cœlis.* Transiit quidem in alios Apostolos ius
potestatis istius, & ad omnes Ecclesiæ Principes decreti
huius constitutio commeauit. Sed non frustra vni com-
mendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideò hoc
singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ Rectoribus Pe-
tri forma præponitur. Manet ergo Petri priuilegium vbi-

cunque ex ipfius fertur æquitate Iudicium: nec nimia est vel feueritas, vel remiffio, vbi nihil erit ligatum, nihil folutum, nifi quod B. Petrus aut foluerit, aut ligauerit.]

Quod fi vt omnibus proximè dictis præfertur, Iurifdictio quorumcunque Antiftitum inferiorum, à S. Petro, eiusque fuccefforibus immediatè promanat; non est obfcu- rum, quantoperè iudiciaria S. Petri Cathedra, cui Romani Pontifices infident, emineat fupra quafcunque cæterorum Ecclefiasticorum Iudicium, fiue inferiorum Antiftitum fedes, quod oftendendum receperam. Porrò quæcunque de Cathedra S. Petri dicuntur, de fedente in ea affirmari per metonymiam, notius ferè est, quàm vt moneri oporteat. Et verò neminem latet, Cathedram, fiue materialiter fumatur, fiue etiam formaliter, pro authoritate iudiciaria, & re- ãtrice, non poffe per fe ipfam iudicare, fed id effe tenentis Cathedram, fiue poffidentis authoritatem; quem infinuari poffe nomine *Cathedra* monftrat illud ex Pfalm. 121. *illie federunt fedes in Iudicio.* Vbi D. Auguftinus obferuat, idcir- cò fedes dici federe, quod artento nudo. verbi cortice poffet videri abfurdum, quia Apoftoli, & eorum fucceffores, dicti funt fedes fedentes in Iudicio, fiue Cathedræ, aut Throni, habentes iudicandi de Chrifti fubditis potef- tatem.

Quia ergo Romanus Pontifex Pontificia, & vniuerfali in Ecclefiam totam, B. Petri authoritate potitur, meritò tituli omnes è S. Petri Cathedra petiti, vel ei Cathedræ attributi, intelliguntur dicti de Pontifice quocunque S. Petri fucceffore, in quo B. Petrus cenfetur viuere, quia tota potef- tas B. Petro collata ad bonum vniuerfalis Ecclefie, in- ifto hodieque perfeuerat. Hoc ferunt illa apud antiquos Pontifices, ac Patres, & in Concilijs creberrima de S. Pe- tro poft mortem fuam regente, docente, tutante à Lupis Ecclefiam. Signo nonnulla. Siricius Papa Epiftola ad Hi- merium Tarraconenfem. [Portamus onera omnium qui grauantur. Quinimò hæc portat in nobis B. Apoftolus Pe- trus,

trus,

trus, qui nos in omnibus, administrationis suæ protegit, & ruetur hæredes.] Nempè, & intercessione sua, & quatenus vi muneris, quod idem est cum munere, quod gessit S. Petrus, dum viueret, communicatur cuique successori à Deo, robur ad portandum creditorum sibi fidelium onera. S. Leo diuinè in hanc rem philosophatur serm. 2. de sua Assumption. Concludit verò. [Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine Petræ perseuerans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non relinquit.] Sanctus Innocentius I. Epist. ad Concil. Mileuit. (est 93. inter Augustinianas) testatur S. Petrum, Romæ, quo tempore ipse talia scribebat, sedisse, & de dubijs circa fidem consultum esse, cum ipse Innocentius consultus esset. In 6. Synodo Agatho Papa Epist. ad Imperatores, ait, Si Petrum edidisse Tomum S. Leonis, verbis ipsius S. Leonis. Item in 7. Synodo Adrianus Papa Epist. ad Tarasium, egregiè confirmat, suæ rectionis tempore, perstitisse Sancti Petri Principatum.

Ex Patribus idem habet Petrus Chryfologus, scribens ad Eutychem. [In omnibus (Græcè est ἐν παντί, idest *super omnia*,) hortamur te frater honorabilis; vt his, quæ à Reuerendissimo Papa Romanæ Ciuitatis scripta sunt; obedienter attendas. Quoniam B. Petrus, qui in propria sede, & viuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.] D. S. Eulogio Alexandrino Episcopo, sic scribit S. Gregorius lib. 6. Registri Epist. 31. indict. 15. [Suauissima mihi sanctitas vestra, multa in Epistolis suis de S. Petri Apostolorum Principis Cathedra, locuta est dicens, quod ipse in ea nunc vsque, in suis successoribus sedeat.] In Concilio Ephesino Philippus Cælestini Papæ Legatus, idem magnificè confirmat tomo 2. cap. 16. Concilium item Chalcedon. Actio. 2. post auditam S. Leonis Epistolam, exclamauit, Petrum in Leone locutum esse, & ibidem actio. 3. in Dioscori damnatione, sic habetur. [Sanctissimus, & beatissimus Archiepiscopus magnæ, & senioris Romæ Leo, per nos & per præ-

sen-

sentem S. Synodum, vnà cum ter beatissimo, & omni laude digno B. Petro Apostolo, qui est petra, & crepido Catholicæ Ecclesiæ, & ille qui est rectæ fidei fundamentum, nudauit eum tam Episcopatus dignitate, quàm etiam ab omni Sacerdotali alienauit ministerio.] Rursus in fine eiusdem Concilij in exemplari Epistolæ Paschasini, & aliorum de damnatione Dioscori, sic habetur de eius deiectione per S. Petrum, hoc est per S. Leonem in Petri Cathedra sedentem. [Sanctissimus, ac Beatissimus Papa, caput vniuersalis Ecclesiæ Leo, per nos, vt Legatos suos, Sancta Synodo consentiente, Petri Apostoli præditus dignitate, qui Ecclesiæ fundamentum, & Petra fidei, & coelestis Regni Ianitor nuncupatur, Episcopali eum dignitate nudauit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem.] Similiter in 6. Synodo Actio. 17. de Agathonis litteris dicitur. [Charta, & attramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.] Petrus denique Bles. Epist. 146. [Princeps Apostolorum, adhuc in Apostolica sede regnat, & imperat.]

Liquet ergò iuxta Concilia, & Patres, S. Petrum censeri, viuere in eo, qui pro tempore ei succedit in Cathedra Romana, quæ est ipsius S. Petri Cathedra; quia quisquis in ea sedet, eandem-met vniuersalem totius Ecclesiæ regendæ facultatem adipiscitur, quam habebat S. Petrus, dum illam suam sedem superstes teneret, & cum Romano Episcopatu Catholicam quoque Ecclesiam regeret. Ad Sanctos quosque Pontifices ex sensu Veterum, idem transfert S. Odo lib. 1. Collat. cap. 27. quod præclaro viso S. Gregorij confirmat. Et apertè idem habet Petrus Cluniac. lib. 4. Epistol. 18. sic alloquens Cælestinum Papam. [Lætabitur sub umbra alarum eius, vobis à modò subditus orbis terrarum, & se tantos fidei suæ Patres Apostolicos viros, Confessores dico, & quod maius est martyres; vel quod excellentiùs est, ipsos Apostolorum Summos, Petrum, & Paulum, imò ipsum Christum, in vobis solo, se habere glorificabitur.] Itaque, & S. Petrus, & Sancti quique Romanæ Ecclesiæ
ho-

hodiernum præcedentes Pontifices, viuunt & regunt in Pontifice S. Petri Cathedram hodiè tenente.

Egi semper de Cathedra S. Petri, nec eam nominaui Cathedram SS. Petri, & Pauli, quod aliqui insinuant, vel etiam expriment. Refert quidem Anonymus Dominicanus Tract. contra Græcos dist. 4. *S. Item Dominicis*, cum Germanus Nicænus odio Romani Pontificis S. Paulum æquè ac S. Petrum nominaffet, Κορυφαίῳ τῶν Ἀποστόλων, restitisse ei Græcum quendam Episcopum Catholicum, & negasse, id vnquam esse auditum illucufque; Eò quod sedes Apostolica, & Principatus super cæteros omnes Apostolos eminens; sit solius S. Petri de omnium Catholicorum sententia. Hoc inquam Græcus ille Catholicus, aduersus Græcum Schismaticum contestatur. Tamen non nemo Catholicorum in ea vniuersali Ecclesiæ præfectura, atque adeò in sessione Cathedræ Apostolicæ, videtur S. Paulum adiungere S. Petro. Sic S. Cyrillus Hierosol. Catech. 6. vocat SS. Petrum, & Paulum, *Præsides Ecclesiæ*. S. Chrysostomus in Encomio SS. Petri, & Pauli, sic eos affatur. [O par Beatum, cuius fidei totius mundi animæ sunt concreditæ] Theodoretus Epist. ad S. Leonem, sic habet de Vrbe Romana. [Ciuitas vestra, Petri & Pauli (quos communes omnium Parentes, & Magistros veritatis habemus) seruat corpora, vnde lumen animis fidelium accenditur. Hi duo in Oriente orti sunt, & radios in omnes mundi partes circumquaque porrexerunt; in Occidente autem libenter occasum vitæ coeperunt. Hi igitur vestram sedem collustrarunt.] Disertè Dorotheus Thessalonicensis, scribens ad Hormisdam, vocat sedem Romanam, *Sedem SS. Petri & Pauli*. Venantius Fortunatus lib. 3. vitæ S. Martini, describens hos Sanctos Apostolos, B. Martino exhibitos, insinuat primam sedem, eorum esse coniunctim, cum eos vocat,

*Prima Ministerij radiantia vasa superni
Aurea, pulchra nimis, geminata, vetusta, corusca.*

Mox

Mox ibidem quoque, eos vocat geminos fidei Principes, de quibus item ait,

Prima tenent terris, & utrique priora supernis.

Dogmatis ore pares, & sedis honore curules:

Ambo triumphantes, spargunt noua dona per orbem.

Vna nempe die, quos passio Sancta beauit.

Et sacra sic geminus signauit tempora Consul.

Petrus Damiani Opusc. 35. cap. vlt. & in vita S. Vitalis, ait, Romam per duos summos Apostolos Petrum, & Paulum, totius Orbis sibi vindicare principatum. S. Bernardus Epist. 237. monet Eugenium, vt sit verus S. Pauli successor. [Quasi in capite corporis duo oculi, ita in capite Ecclesiæ Petrus, & Paulus] ait Arnobius lib. 2. conflictus cum Serapione. Similiter Anonymus Dominicanus Tract. contra Græcos, agnoscit, Romanum Pontificem non tantum Petri, sed etiam Pauli esse successorem [Petro succedendo in potestate clauium, & Paulo in discussione causarum. Nam sicut Petrus auctoritatem ligandi, atque soluendi accepit à Domino: ita Paulus scientiæ plenitudinem.] Quod videtur tradidisse quoque Carolus Magnus lib. 1. de Imaginibus cap. 6. non illo notho Caroli opere, ex Caluiniana incude, sed legitimo, quod extare in Bibliotheca Vaticana Longobardicis characteribus exaratum, scribit Augustinus Steuchus lib. 2. contra Vallam *pagina mihi 272.* hæc præter cætera inde exscribens. [B. Petro non incongruè B. Pauli Doctoris gentium est attributa societas, vt illius Sanctæ Ecclesiæ omninò firmaretur auctoritas. Quatenus altero ad pascendas animas electo, ex Piscatore, altero ad muniendam Ecclesiam, ex persecutore, vt in altero Dei filij vera confessio, in altero apparet diuini verbi sacra prædicatio: cum alteri concessit idem Dei filius Clauis Regni cœlorum, alteri clauem aperiendorum legalium verborum, utrique tamen virtutem signorum, quo alter ad eum cruce, alter gladio pergens, fidelibus arrhabonem corporalis sarcinæ relinquentes, & exempli fulgore,

re, & verbi decore, & Sancto cruore, supradictam Ecclesiam Romanam ei dicarent, quam supra solidissimam petram fundatam, nec descendens pluuia, nec venientia flumina, nec flantes venti, ruere compellerent.] Tandem Alexander I I I. Epist. ad Vpsalensem Episcopum, eiusque suffraganeos, incumbere sibi ait, [vniuersum corpus Ecclesiae curare institutione Apostolica; vt sicut in omnem Terram exiuit sonus Apostolorum, & in fines orbis Terrae verba eorum; ita quoque nos, qui eorum cathedrae praesidemus, qui eis non in vitae merito, non in operum sanctitate, sed in pastoralis cura, & dignitate successimus, verbum salutis, Euangelium Christianae, atque Catholicae veritatis, annunciemus, & ijs qui longè, & ijs qui propè: nomen Apostolicum, non inane, neque nudum, & in sola voce gerentes, sed in executione officij, & veritate operis, in quantum nobis Deus dederit, adimplentes.] Profitetur Alexander conceptis verbis, se successorem, non vnus S. Petri, sed amborum, antonomasticè dictorum Apostolorum, eorumque se cathedrae praesidere agnoscit. Sicut S. Epiphanius Hæresi 27. quæ est Carpocratianorum, seriem contexens Romanorum Pontificum, ponit primo loco SS. Petrum, & Paulum, tum Linum, Cletum, cæterosque deinceps, qui sederunt in Romana Ecclesia. Eodemque modo, in quadam reuelatione cuius narratio præfigitur Moralibus S. Gregorij, Beatus hic Pontifex apparens Tagioni Cæsar-Augustano pernoctanti in Basilica S. Petri, dixit Linum, Cletum, & cæteros deinceps Pontifices esse *successores SS. Petri, & Pauli*, qui præcedentes cæteris omnibus seque inuicem manu inserta complectentes, exhibitum sunt in fronte Seriei omnium Pontificum, qui illos in Episcopatu sunt secuti, cum procederent ad S. Petri altare, per visum Tagioni oranti obiectum.

Nihilominus, rectè semper in superioribus, facta est mentio Cathedrae solius S. Petri; & ei soli, non autem coniunctim S. Paulo, succedere Pontificem, meritò suppositum

tum est. Neque enim Ecclesia duos illos habuit simul supremos moderatores, etiamsi ambo in eadem Vrbe Romana, plantatæ inibi, communi opera Ecclesiæ, seu cœtui fidelium, totam cum sanguine doctrinam profuderint, vt dixit Tertullianus lib. de Præscript. cap. 36. Quinimò S. Paulus fuit verè Ovis S. Petri, eique, vt Pastori subiectus fuit, æquè ac cœteri Apostoli; In quam rem fusè differit Bellarminus lib. 1. de Pontif. cap. 27. Optimeque Viclefium hac in parte refellens, Thomas Valdensis lib. 2. doctrin. cap. 3. Et habuit quidem S. Paulus à Christo ipso, vniuersalissimam Iurisdictionem, sed Petro subordinatam, (qualis etiam cœterorum Apostolorum fuit,) nec ipsi personalem; Vnde B. Paulo expirante euauit. Solius verò B. Petri authoritas fuit ordinaria, idest cum iure transmissionis ad successores. Nam quamuis B. Pauli, & aliorum Apostolorum potestas, non fuerit propriè delegata à S. Petro, sed à Christo collata illi, æquè ac Petro, & quidem Romæ etiam exercenda si videretur, quamuis adesset S. Petrus, (cum subordinatione tamen ad eum) quod vnum voluit S. Epiphanius, Paulum statuens Romæ Episcopum: Nihilominus ea potestas non fuit *ordinaria*, prout ista vox fert, transfusionem ad successores, talis quippè fuit solius S. Petri authoritas: vnde etiam si B. Paulus nunquam fuisset Romæ, vel etiam si obiisset valdè procul ab Vrbe Romana, Pontifex eo ipso, quod S. Petro succederet, haberet plenam, & summam potestatem in vniuersam Ecclesiam.

Quare omnia in contrarium adducta, ita mollienda sunt, vt tantùm significant egregiam operam, quam S. Paulus coniunctim cum solo eorum Episcopo, eodemque vniuersalis Ecclesiæ moderatore, nauauit in cultura Romanorum. Et sic illorum vterque fuit fidei Princeps, idest Doctor egregius, ac plantator fidei; vterque item fuit spiritualis Consul, idest Apostolus Urbis Romanæ, missus à Deo, ad annuntiandum ei Euangelium. Esse enim Apostolatium, Consulatatum quendam spiritualem, S. Chrysostomus

ho-

homil. in illud *vocatus Apostolus* egregiè prosequitur: vterque denique illi Ecclesiæ, & orbi vniuerso præsedit; sed Petrus, vt Episcopus proprius simul ac vniuersalis, cum potestate ordinaria, & iure successionis: Paulus verò, vt penatus Agricola, orbi vniuerso cum sola potestate personali peragrando destinatus, iuxta modum loquendi, vsurpatum ab Isidoro Pelusiota lib. 3. Epist. 176. Quod autem Anonymus aiebat, Pontificem à S. Petro habere clauis regiminis, & à S. Paulo clauis scientiæ, non est quod molliatur, cum sit iniurium S. Petro, qui ea ratione spoliaretur præcipua Vicarij Christi potestate: nempe magisterio infallibili de rebus fidei, quo continetur clauis scientiæ. Sanè Cyrillus Hierosolymitanus loco in contrarium prolato; tametsi S. Paulum agnoscat fuisse præsidem Ecclesiæ, quia (inquit) raptus erat ad tertium Cælum, quod est S. Paulum statuerè non verè præsidem, & Episcopum proprium, sed vt Doctorem diuinitus egregiè instructum, quod est præsidere eruditione, atque adeo eminentia duntaxat donorum coelestium: Tamen solum S. Petrum statuit S. Cyrillus Ecclesiæ præsidere, quia portabat clauis Regni Cælorum; non igitur earum alteram habuit Paulus seiunctim à Petro, vel etiam coniunctim, eo modò, quo Petrus habuit, idest cum Iure successionis. Itaque sit suus S. Paulo honos, sed tanquàm nauo & strenuo operario, salua soli S. Petro Apostolica Cathedra cum Iure successionis, quod agnouerunt Græci, ex quibus ista refert adductus proximè Anonymus. [Collaudemus diuinorum Prædicatorum, Præpositos: Petrum quidem tanquàm Apostolorum Principem; Paulum verò tanquàm præ cæteris laborantem.] Accedit Latinus suffragator Prudentius hymno de Sancto Laurentio.

Roma iam regnant duo

Apostolorum Principes.

Alter vocator Gentium;

Alter Cathedram possidens

Primam; recludit creditas

Æternitatis Ianuas.

En solus Petrus, statuitur ab vno Apostolorum Princeps, atque adeò Pastor vniuersalis ordinarius; ab altero possessor primæ Cathedræ, & Ianitor ostiorum æternitatis, siue Cœlorum. Eius ergo solius fuit, Romana Cathedra, non etiam S. Pauli.

Fuit hæc apertè mens Venantij Fortunati, qui perperam in contrarium adducebatur ab ijs qui dissentiunt, vt supra retuli. Eius enim hoc est Epigramma de his SS. Apostolis, lib. 3. carminum.

Cœlorum portæ, lati duo lumina mundi:

Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.

Inter Apostolicas radianti luce coronas,

Doctior hic monitu, celsior ille gradu.

Corda per hunc hominum radiantur, & astra per illum;

Quod docet iste stylo, suscipit ille polo.

Pandit iter cœlis hic dogmate, clauibus alter:

Est via cui Paulus, ianua fida Petrus.

Hic Petra firma manens, ille architectus habetur:

Surgit in his templum quo placet ara Deo.

A facie hostili, duo propugnacula præsent,

Quos fidei turres, urbs caput orbis habet.

Hi radiant oculi pretiosè in corpore Christi:

Lumine qui proprio cætera membra regunt.

Audin' Petrum gradu celsiorem? Item ei soli clauis tribuit, & arcem idest authoritatis sublimitatem, ac rationem ianuæ & petræ firmæ, cum sola docendi prærogatiua Paulum honestarit? Et idem breuiùs dixit lib. II. ad Chilperij Regem scribens, eo versu.

Princeps claue Petrus, primus quoque dogmate Paulus.

Itaque non æquat Paulum Petro quoad munus pastorale, eo alio loco qui proferebatur. Et agnouisse S. Paulum inæqualitatem hanc suam & ad Petrum subiectionem, grauissimè contestatur Gregorius IX. Epistola ad Germanum Pa-

Pa-

Patriarcham Constantinopolitanum de primatu Romane Ecclesie. Obijcientibus enim Græcis, Paulum Petro restituisse, postquam id latè discussit Gregorius, nec nisi dispensatiuè gestum monstrauit, reipsaque ambos idem semper docuisse ostendit; subdit: [Fuit enim Paulus ex verbo Domini Petro & cæteris Apostolis vniuersaliter sic dicentis, *quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt,* cum Petro mysterium dignitatis exercens: & ex verbis eiusdem autoritatis, singulariter Petro propositis, *quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cælis,* in Petro autoritatis officium recognoscens. Et ideò ad eum tanquam primatem, & Euangelij Domini fontem, venit Hierosolymam, & postmodum cum ipso & alijs, secundum reuelationem contulit Euangelium, ne in vacuum curreret, vel etiam cucurrisset.] Interferit alia nonnulla. Tum addit. [Si Petrus propter excellentiam fidei, qua in vnico Christo duas naturas veraciter recognoscens dixit, *Tu es Christus filius Dei viui,* claues regni cœlestis in terris solus accepit, cum vnus sit Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnum principium, vnum corpus Ecclesie militantis; & corpus cum pluribus capitibus monstrosum, & sine capite acephalum, censeretur; restat vt ad regimen generalis Ecclesie quam ipse cum Paulo & cæteris, de Gentibus Græcis, Latinis, Barbaris, congregauit; caput eiusdem, suumque Dominus per ea, quæ præmissa sunt, manifestè ostenderet successorem.] Non potuit disertius asserere, vel etiam robustius confirmare, solum Sanctum Petrum, excluso Sancto Paulo, fuisse caput Ecclesie, eiusque claues eo primario sensu, qui Vicarij Christi proprius est, solum accepisse. Breuissimè rem tetigit Arator lib. 2. histor. Apostol. sic canens.

*Contulit vt Petro Paulum gerat Ordo secundum,
Qui fundamentis manet architectus in illis.*

Nec

Nec dissimiliter Adam de S. Victore in rythmo apud Cly-
stouæum in Elucidat. Eccles.

Petrus præit Principatu,

Paulus pollet Magistratu

Totius Ecclesie .

Principatus vni datur,

Vnitasque commendatur

Fidei Catholice .

Magistratum lege rythmi arctatus, dixit pro *Magisterio*,
in quo verum est S. Paulum fuisse eximium. Bene Hugo
Victorinus illud Adami dictum nobis exponit serm. 64. qui
est de SS. Petro, & Paulo. [Petrus coeteris eminent excellen-
tia potestatis; Paulus excellentia prædicationis. Petrus Sol,
Paulus Luna per collatam sibi coelitus sapientiam. Lumi-
nare maius fecit Deus, dum dixit Petro, Caro & sanguis,
fidei Sacramentum non reuelauit tibi, sed Pater meus qui
est in coelis, & illum tunc lucere in coelo præcepit cum il-
li clauis regni coelorum contradidit: luminare minus fe-
cit, dum Saulum strauit, & Paulum erexit.] Ibidem Hugo
diffuse prosequitur diem, cui Petrus docendæ præfuit,
signare Iudæam, noctem cui Paulus radios effudit, gentes.
Tum addit. [Luminare maius Petrus, luminare minus
Paulus. Quamuis autem Paulus prædicator fuerit gen-
tium, quamuis electionis vas, quamuis omnibus plus la-
borauerit, quamuis nihil minus à magnis Apostolis fece-
rit, quamuis ad tertium coelum & in paradysum Dei ra-
ptus, arcana ibi verba, quæ non licet homini loqui, audie-
rit, non me tamen arbitror sublimitati eius in aliquo dero-
gare, in eo quod ipsum, minori luminari, idest Lunæ, Pe-
trum verò maiori, idest Soli comparo, cum Petro soli di-
ctum esse constet, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædifi-
cabo Ecclesiam meam: & tibi dabo clauis Regni coelorum: &
quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cælis:
& quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cælis:*
Et cum soli Petro iubente Domino cum super aquas maris

am-

ambulare concessum sit, Petroque soli inter cæteros & præ
coeteris à Domino cura pastoralis principaliter & speciali-
ter iniuncta sit, vbi dicit, *pasce agnos meos.*] Et quanquam
subdit quoad merita dubium esse posse vter alteri præcel-
luerit; (de qua etiam præcellentia sermo est S. Odiloni Ser-
mone de Vigilia SS. Petri & Pauli, cum Paulum æquat Pe-
tro) sed in munere & potestate Pontificia Hugo dubitare
non finit quin solus Petrus emineat omnibus Apostolis, ac
etiam Paulo, magistro licet Optimo, cuius (vt ait) magi-
sterium, fidei plenitudo est. Vnde infra concludit. [Licet
omnes Apostoli sint magni, & omnes pariter & commu-
niter gratia cœlesti sint donati, nescio tamen quo pacto
Petrus & Paulus præ coeteris peculiari quadam in cœlo fi-
dei virtute videntur præcellere, dum Petro quasi bono di-
spensatori clauis regni cœlestis dedit: Paulo tanquam ido-
neo Doctore, magisterium Ecclesiasticæ institutionis iniun-
xit. Vnde ista duo maxima luminaria velut Sol & Luna,
vno in loco non videntur fixa, dum Petro vniuersalis Ec-
clesiæ cura iniungitur: & Paulo omnium gentium doctri-
na committitur. Coeteri omnes velut stellæ in firmamen-
to, vno singuli fixi videntur in loco, dum eorum vnusquis-
que, vno prædicauit in regno.] En cuiusmodi sit *Magi-*

stratus ille quo pollere S. Paulum, quamuis S. Petrus

præeat, aiebat Adam de S. Victore, Hugonis in

Christo germanus. Itaque saluus manet so-

li S. Petro principatus Ecclesiæ, eiusque

vnus est absque Pauli participa-

tione, Cathedra suprema

in Christi Ecclesia.

Videsis inferiùs

in Onoma-

stico.

V. Sedes SS. Apo-

stolorum Petri

& Pauli.

PRÆ-

PRÆNOTATIO IV.

*Claves Ecclesiæ, & Gladius Petri pro Pontificia potestate;
deq; inde petitis Pontificijs Titulis.*

ET apud Patres, & in communi vsu Catho-
licorum, mentio sæpè est clauium Ecclesiæ,
& gladij B. Petri, quibus metaphoris expri-
mitur suprema B. Petri in Dei Ecclesiâ pote-
stas: Atque adeò tituli inde petiti, sunt pro-
prij Romani Pontificis, meritoque ei tribuuntur. Vtrum-
que stabilio, & enucleo.

Prior Metaphora, à qua Pontifex, *Clauiger*, aut *Ianitor Cælorum*, sæpè appellatur, ducta est ex illis Christi verbis Matth. 16. ad Petrum, fidem insigniter professum; *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni Cælorum: & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in Cælis.* Hoc esse [tonitru muneris singularis, quod totius mundi latitudinem, omniumque vbiq; fidelium ora compleuit;] sci-
tè dixit Petrus Damiani serm. 1. de S. Marco. Et similiter S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem, & Leonem, ad hunc Matthæi locum respiciens, vocat [Euangelicam veritatem, ad cuius tonitruum quisquis non expergiscitur, non dormit, sed omninò est mortuus, cui iam frustra ab hominibus clamabitur.] Seruasse porrò Christum fidem ibi datam, & implese quod tunc sponndit, nemo sanus reuocarit in dubium. Dirigi autem sermonem à Christo ad S. Petrum, eumque esse petram illam, super quam Christus dicit, ædificandam Ecclesiam, est Catholicis extra-
controuersiam. In primis enim ita fert certa, & constans traditio Patrum, quos adducunt Robertus Arboricensis

tom. 1.

tom. 1. de vtroque gladio, sub initium, Maldonatus, ad eum
 Marci locum. Suares lib. 3. defens. fid. cap. 10. à num. 3.
 Stapletonius lib. 6. de Princip. à cap. 1. Valent. 2. 2. disp. 1.
 q. 1. punct. 7. §. 28. Azor. tom. 2. lib. 4. toto cap. 9. Bellarm.
 lib. 1. de Pontific. à cap. 10. ad 13. & Maucler. par. 2. de Mo-
 narch. lib. 2. cap. 2. & 3. Nec refert, quod vnus, aut fortas-
 sis alter ex Patribus, subobscure significet, aut diffinitiue
 dicat, Christum esse illam Petram. Nam idcirco sensus,
 cœterorum omnium vnanimi interpretatione constans,
 non vacillat. Præterquam quod illi ipsi, qui aliò spectasse
 videntur, admittunt idoneam expositionem, ita ut non
 refragentur veritati, pro qua fatagimus. V. G. Diuus Hi-
 larius lib. 1. de Trinit. agens de Christo, ait. [Vnum igitur
 hoc est immobile fundamentum. Vna hæc est felix fidei
 petra, Petri ore confessa. *Tu es Christus filius Dei viui*; tan-
 ta in se sustinens argumenta veritatis, quantæ peruersita-
 tum quæstiones, & infidelitatis calumniæ mouebuntur.]
 Hic S. Hilarius memorat locum Mathæi, in quo versamur,
 & Christum vocat *Petram*; Neque tamen ait, Christum es-
 se illam petram, super quam ipse Christus dixit se ædifica-
 turum Ecclesiam; vel professioni fidei hoc tribuit, vt Eras-
 mus perperam margini illiuit. Durius est, quod S. Augu-
 stinus serm. 22. ex 40. nouis pag. 248. petram super quam
 ex Christi oraculo ædificanda erat Ecclesia, accipit de ipso
 Christo. Verùm idemmet 1. Retract. cap. 21. æquè proba-
 bilem agnoscit interpretationem receptam, & multorum
 (vt ait) ore cantatam; tantumque vult significare, Christum
 esse petram primariam, & fundamenti huius secundarij
 ad substructionem Ecclesiæ, primarium fundamentum;
 quod probè cohæret cum recepta interpretatione à nobis
 proposita, cui sex supra viginti testes omni exceptione
 maiores, cum totius octauæ Synodi Patribus, suffragato-
 res adhibet Hieronym. Torrens in Confess. August. lib. 1.
 cap. 9. §. 2. Deindè nudus contextus, eiusque lectio absque
 animi anteoccupatione, euincit, eam petram, cui Eccle-

fia inædificanda spondetur, neque esse omnes Christianos, quæ fuit Erasmi imaginatio, ut cumque insinuata ab Etherio, & Beato lib. 1. contra Elipandum *serè initio*, sed non nisi verbo tenus: iure autem reiecta à Pamelio ad 55. Epistolam S. Cypriani num. 35. Neque esse ipsum Christum, ut commentus est Calvinus. Neque item esse confessionem fidei, ut voluit Lutherus; Neque esse omnes Apostolos, ut commenti sunt Lutherani, sed verè esse solùm S. Petrum. Nam particulæ illæ, *hanc Petram; & tibi dabo*, ad solam S. Petri personam diriguntur; eique soli postea Ioa. 21. data est potestas adumbrata per claves, cum Christus promissum exoluit. Nullus sanè notarius (ut rectè notauit Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 3. cap. 4.) pluribus aut expressioribus circumstantijs de signaret hæredem, quàm Euangelista designauit delectum à Christo S. Petrum eo loco.

His ita suppositis, explicandum breuiter est, quæ notio subijciatur clauibus Regni Coelorum, B. Petro, quatenus vniuersalis Ecclesiæ Rectori, eo loco concessis; sic enim perspicuum fiet titulos *clauicularij Coelorum, vel clauigeri Ecclesiæ, aut Ianitoris Cæli, siuè clavis ad regnum*, quo pacto loquitur S. Augustinus serm. 29. de Sanctis; cum vel S. Petro tribuuntur, vel absolutè proponuntur, cadere in Romanum Pontificem. Se ponenda verò in primis est ab hoc loco, ea metaphora, quæ interdum *claves Cæli* vsurpantur pro merito coelum referante, siuè ad exorandam aliquam gratiam; qua ratione dictum est, *linguæ eorum claves Cæli factæ sunt*; siuè ad Beatitudinis adeptionem, vel Dei insignem notitiam: Quo pacto claves accepit S. Augustinus serm. 226. de temp. dicens: [Oratio iusti, clavis est coeli] Similiter claves coeli sumpsit S. Ambrosius serm. de Ieiunijs, & Quadragesima; monstrans claves S. Petri, esse fidem præcellentem. Eucherius quoque homil. de Natal. Apost. quærens quomodò S. Paulus, qui claves regni coelorum non acceperat, in tertium coelum subire potuisset; Respondet. [Agnoscamus Charissimi, veras coelorum claves,

ues,

ues, meritorum esse virtutes. Quantum autem arbitror, omnes in nobis habere possumus clauis Regni Cœlorum, & quidem duplicem vim gerentes, duplicem habentes effectum. Fides, humilitas, patientia, castitas, quasi bonæ clauis, aperiunt Dei portam; sed & superbiam, iracundiam, cupiditatem, non immeritò clauis esse dixerim: Nam claudunt Regna Cœlorum. Primus Angelus per superbiam, & elationem, magnam clauem, & validissimam seram inter se, & cœlum misit: Paulus autem humilitatis, & pietatis clauibus vsque ad tertiam Cœli Regiam penetravit.] Videndus qui de his Regni Cœlorum clauibus simul, & portis, agit, Origenes in cap. 16. Matth. ad illud, *tibi dabo clauis*. Has Regni Cœlorum clauis, constat non esse eas, quas Christus specialiter tradidit S. Petro, & in quarum notionem aperiendam incumbimus. Itaque dimittendæ in præsentia sunt, tantumque vestigandum quo spectet expressio potestatis S. Petri in regenda Ecclesia per clauis.

Iansenius cap. 66. Concord. ad illud Christi, *tibi dabo clauis*, Lindanus lib. 4. Panopl. cap. 81. & Bosius lib. 18. de signis cap. 1. Metaphoram clauium petunt ex communi vsu tradendi Oeconomis clauis Domus, & omnia quæ intra eam sunt obsignata, vel clausa. Addunt item eam Metaphoram posse referri ad vsu illum, quo Principibus aduentantibus afferuntur clauis ad significationem subiectionis, & supremæ eorum potestatis; sic enim volunt datas esse S. Petro clauis Ecclesiæ, expressæ nomine *Regni Cœlorum*. Et quamuis S. Petrus propriè loquendo non sit Princeps, & Dominus Ecclesiæ, quod Eugenium admonerat S. Bernardus lib. 3. de consider. cap. 1. sed tantum sit Ecclesiæ Moderator, & Rector, tamen neque Ioseph erat nisi præfectus Domus Pharaonis; & tamen de Ioseph scriptum est, quod Pharao constituisset eum Dominum Domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Quamuis autem ea declaratio Metaphoræ clauium, non est incon-

grua, tamen non est minùs verisimilis alia, quam in hanc rem tradit Sanderus lib. I. de clau. David cap. I. ducens in hoc negotio metaphoram clauium à facultate claudendi, & aperiendi, quam habet is, cui Ianitoris officium commissum est. Ea enim claudendi, aperiendique facultate, exercetur vsus maximè directus Clauium. Nam quid magis congruit clauibus, quàm aperire, vel claudere? Itaque significatur sub ea clauium metaphora, potestas Pontifici concessa ad claudendum Regnum cœlorum propriè dictum, illud uè referandi per datam, aut negatam absolutiōnem à culpis cœlum intercludentibus; Iuxta illud S. Maximi homil. I. de SS. Petro, & Paulo, post præmissam expansionem confessionis de Christi diuinitate à B. Petro editæ: [*Hæc illi confessio dedit, vt antea clauis regni cœlorum acciperet, quàm Cœli Ianuas introiret. Sed ne quæ vos, fratres, de creditis Petro clauibus regni, more nostrarum clauium cogitatio terrena permoueat. Clauis enim cœli, lingua est Petri, quia singulorum merita censendo, Apostolus vniciquæ regnum cœlorum, aut claudit, aut aperit. Non est ergo clauis ista, mortalis Artificis aptata manu, sed data à Christo potestas est iudicandi. Deniquè ait eis, quorum remisistis peccata remissa erunt, & quorum detinueritis, detenta erunt.] Videtur eodem modo S. Petri clauis accipere S. Bernardus serm. 69. in Cant. Ait enim intrari ad Thesaurus sapientiæ, & scientiæ Dei, per clauis Petro collatas; quæ aliud non sunt, quàm [potestas aperiendi, & claudendi, atque inter excludendos, & admitteudos discretio:] quod videtur pertinere ad munus remittendi peccata.*

Nec eo duntaxat modo S. Petrus per commissas sibi clauis aperire, vel claudere potest Regnum cœlorum propriè dictum, sed etiam, quia aditus in regnum illud, siue in æternam beatitudinem, pendet à vera fide, sine qua nemo est aptus ad assequendum cœleste regnum, siue æternam felicitatem. At referatio Mysteriorum fidei, & eorum vera,

ac secura intelligentia, reprobatis extraneis interpretationibus, fit per potestatem S. Petro concessam. Itaque bellè per clauium metaphoram sic aptatam, idest per sic expositas clauis Regni Cœlorum, exprimitur potestas vniuersalissima collata Pontifici in Ecclesiam vniuersam, tam ad docendum, quàm ad iudicandum, & quomodo-libet regendum. Nam Isaia 22. vbi Eliakim substituitur pro Sobna, vt significetur conferri illi summam potestatem in templum, adhibetur metaphora seræ, quæ clauis admota aperit, clauditur ostium.

Et iuxta sic expositam clauium metaphoram, rectè intelligitur, quod de varietate clauium S. Petro concessarum legitur apud nonnullos, qui pro triplici actu potestatis interuenientis ad plenè, & integrè obeundam totius Ecclesiæ præfecturam, triplicem S. Petri clauem secernunt; nempe scientiæ, potentiæ, & Iurisdictionis. Ita Marianus Victorius lib. de confessione cap. 12. & alij passim. Ad clauem primam, pertinet referatio, siuè propositio veræ doctrinæ. Eam quippè propositionem, Christus ipse Luca 11. expræsit nomine *clauis scientiæ*, cum dixit, *veh vobis Pharisei, qui accepistis clauem scientiæ*, idest quibus in vestro supremo capite data est potestas directiua, seù legislatiua, & consequenter correctiua delinquentium. Ad clauem tertiam, pertinent functiones aliæ in rectione adæquata inclusæ, quibus, & dispensationes, & sacramentorum administrationes, ac huiusmodi alia continentur. Et iuxta hoc, vt significaretur omnes has inadæquatas potestates integrasse vnã plenam S. Petri potestatem in vniuersam Ecclesiam, olim seclusa etiam clauis inferorum, quàm Ecclesiæ præter clauis vitæ tribuit creditus Augustinus homil. 2. in Apocal. ea, inquam, clauis seclusa, quæ à Deo non est collata, sed ab vnoquoque sibi peruersè fabricata; ternæ clauis S. Petro olim appingi solebant, vt ex vetustissimis Urbis monumentis prodit Scholiastes ad Opusc. 4. Petri Damiani. Passim tamen non nisi binæ clauis S. Petro appin-

gna.

guntur, & quidem vna aurea, alia argentea, vt ex multis Ecclesijs Romanis, & portis variarum Italiae Ciuitatum, ac insignibus Pontificum, notat Molanus lib. 3. de Imag. cap. 21. auream referens ad potestatem iudiciariam in foro pœnitentiæ, argenteam verò ad potestatem vibrandi excommunicationem. Dixerim potiùs hoc clauium binario, exprimi duo illa vulgata membra, clauium scientiæ, & potentiæ; comprehendendo *sub potentia* Iurisdictionem, & omnia ad eam paulò ante reducta. Atque in eum modum exponendo claues, verum erit quod dixit Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 7. cap. 5. beneque illustrat Bellarminus lib. 1. de Pontif. cap. 13. Claues Ecclesiæ, esse in sola summa potestate rectorice, quia nulli alij competit, functiones illas omnes exercere, etiamsi alijs præter summum Ecclesiæ rectorem, Math. 18. concessa legatur potestas ligandi, atque soluendi; (vtiquè in foro pœnitentiæ, ac Iudiciali) quæ potestas à S. Hieronymo lib. 1. contra Iouin. vocatur nomine clauium, & clauem scientiæ, ac potentiæ comprehendit, vt ex Alliacensi tradit Gabriel lect. 1. in Canon. littera D. Hoc esse Pontificium ligandi, atque soluendi, specialiter quidem S. Petro datum, simul tamen omnibus Apostolis, & in eis Catholicis Episcopis collatum, fusè prosequitur Hincmarus in Opusc. ad Hincmarum Iuniorem c. 20. [Qui Regem Coelorum (inquit) vt Augustinus, & cœteri Doctores exponunt, maiori præ cœteris deuotione confessus est, meritò præ cœteris ipse conlatis clauibus, regni cœlestis munere donatus est, vt constaret omnibus, quia absque ea confessione, ac fide, regnum coelorum nullus possit intrare. Claues autem Regni Coelorum, ipsam discernendi scientiam, potentiamque nominat, quia dignos recipere in regnum, indignos secludere debet à regno. Vnde manifestè subiungit. *Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in Cœlis: & quodcunque solueris super terram erit solutum & in Cœlis.* Quæ soluendi, ac ligandi potestas, quamuis soli Petro data videatur à Domino, absque vlla

ta-

tamen dubietate noscendum est, quia, & cœteris Apostolis datur, ipso teste, qui post passionis, resurrectionisque suæ triumphum, apparens eis insufflauit, & dixit omnibus: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Nec non etiam nunc in Episcopis, ac Presbiteris, omni Ecclesiæ officium idem committitur: vt videlicet agnitis peccatorum causis, quoscunque humiles, ac verè poenitentes aspexerit, hos iam à timore perpetuæ mortis miserans, absoluat: quos verò in peccatis, quæ egerunt persistere cognouerit, illos perennibus supplicijs obligandos insinuet, &c. Omni igitur Electorum Ecclesiæ, iuxta modum culparum, vel poenitentia, ligandi, & soluendi datur authoritas. Sed ideò B. Petrus, qui Christum vera fide confessus, verò est amore secutus, specialiter clauis Regni Cœlorum, & principatum iudiciariæ potestatis accepit, vt omnes per orbem credentes intelligant, quia quicunque ab vnitae fidei, vel societatis illius quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolui, nec ianuam possint regni cœlestis ingredi.] Melius S. Leo serm. 3. de sua Assumpt. collationem clauium alijs item Apostolis, & Episcopis concessarum, specialiter S. Petro factam docet, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus, *Petri forma præponitur, & nihil ab alijs ligatur, vel soluitur, nisi, quod B. Petrus, aut ligarit, aut soluerit, ita ut vni commendatum, siuè principaliter, & quasi fontaliter à Christo commissum sit, quod omnibus intimatur.* Est verò longè manifestissimum, quomodo clauis adæquatè sumptæ, ac vt comprehendentes functionem referandi infallibiliter mysteria fidei, siuè docendi veritates reuelatas, specialiter soli Petro, eiusque successoribus sint commissæ.

Clauis sic expositas solus S. Petrus accepit, vt disertè ait Optatus lib. 7. & insigniter (si duntaxat sensus attendatur) Origenes tract. 6. in Matth. Eodemque recidit, quod interdum dicunt Patres, Ecclesiam clauis accepisse in S. Petro.

[Etsi adhuc clausum, (inquit Tertullianus cap. 10. Scor-

pia-

piaci) putas coelum, memento claves eius, hinc Dominum Petro, & per eum Ecclesiæ reliquisse.] Similia Beda Ioa. 21. *sub finem*, & Fulgentius lib. de fide ad Petrum cap. 3. post S. Augustinum, qui Tract. 50. in Ioan. & in Psal. 108. enarrat. 1. & alibi frequenter; partim, ait, S. Petrum accepisse claves in persona Ecclesiæ; partim S. Petrum claves accipientem, representasse Ecclesiam. Quorum verborum sensus non est, vel claves datas esse toti Ecclesiæ, vel datas esse soli singulari personæ S. Petri, ea obeunte perdendas: neutrum enim verum est. Itaque sensus verborum illorum esse debet, claves datas quidem esse S. Petro, sed transmittendas ad posteros; ita ut sint vsui, quando perstabit Ecclesia militans, ad cuius bonum datæ sunt capiti. Qui sensus habetur ex eodem S. Augustino serm. 114. de temp. & multis illustratur à Hieronymo Torrensi in Confessione Augustin. lib. 1. cap. 9. §. 1. & à Bellarmino lib. 1. de Pontif. cap. 12. *ad ultimam obiectionem*, & ab erudito viro, qui ad librum 3. S. Augustini de Baptism. notas apposuit. Monstrant hi Doctores etiam si solus S. Petrus claves accepit, dici tamen datas toti Ecclesiæ, quia cum eo moriente, amittendæ non erant. Doctè, acutè, sed pro more spinosè, id discussit Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 3. cap. 3.

Ex his perspicuum manet, quod probandum, & exponendum suscepimus; nempe omnes titulos à clavis adæquatè sumptis, vel simpliciter & absolutè dictis petitos; (qua ratione claves sunt solius summi Ecclesiæ Rectoris propriæ) siue tribuantur B. Petro, siue simpliciter enuncientur, cadere in Romanum Pontificem, qui S. Petro in totius Ecclesiæ præfectura succedens, ut Iurium, & potestatis, sic titularum, ac decorum inde petitorum particeps, est agnoscendus, exclusis ab æquali participatione omnibus alijs, quantumvis eminentibus Antistitibus, quibus tamen aliquam ut Sacerdotij, sic potestatis participationem, nemo negarit. Quo pacto accipienda est visio Sancti Petri,
Cla-

Claves S. Chrysoftomo tradentis ad ligandum, atque soluendum, vt refert Metaphraftes in vita Chrysoftomi, & Gennadius cap. 5. pro Concilio Florentino sect. 19. Similiter S. Petrus visibiliter apprensus S. Huberto consecrato in Episcopum Tungrensem à Sergio Papa, [tradidit ei clauem quasi auream in manu gestandam, in potestatem ligandi ac soluendi, & Lunaticis furiosisque sanitatem conferendi, quæ vsque hodie seruat in Ecclesia B. Petri Leodij.] Verba sunt Actorum S. Huberti par. 1. cap. 3. Solus tamen S. Petrus, eiusque in Apostolica sede successor, plenum & adæquatum Clauium vsum obtinuit: quæ sunt *Claves illæ intelligibiles*, vt loquitur Theodorus Studita Cath. 15. ad quas representandas, argenteæ claves, ex argento scilicet, fabrefactæ, proponi Romæ solebant ad adorandum, vt idem Studita cum laude memorat. Idem significabat paruula aurea clavis, dono mitti solita à Romanis Pontificibus, intra quam plerumque aliquid è S. Petri catechis seuiter abrasum includebatur. Nec rarò, Deus operibus supra naturam applicationi huiusmodi clauium astipulatus est, vt fidem per eas claves exhibitam, à se profectam esse demonstraret. Ita testatur S. Gregor. lib. 1. Registri Epist. 25. & 30. qui aliud insigne miraculum aduersus impium Longobardum eiusdem clavis contemptorem editum, refert lib. 6. Indict. 15. Epist. 23. Aliam item clauem ad Visigothorum Regem mittens lib. 7. Epist. 126. Indict. 2. hortatur, vt eam collo appensam gestet ad assequendam peccatorum absolutionem, interuentione S. Petri. Quod enim ea clavis paruula esset, vt frequenter apud S. Gregorium legimus, poterat absque incommodo de collo suspensa gestari, vt sacrum Encolpium. Apud Gregorium Turonensem lib. 1. Mirac. cap. 28. refertur vsum multorum, qui claves aureas loco vulgari sepulchri S. Petri clauium afferebant, & vulgares illas pro benedictione asportabant; quibus infirmitates Deo fauente tollebant. Affine est, quod claves Dominici sepulchri, & Ciuitatis Sanctæ, ac Montis

Oliueti benedictionis causa à Patriarcha missas in Occidentem legitur in vita Caroli Magni à Pithæo vulgata : & idem recitant de posteriori tempore Rogerus in Annal. Anglic. anno 1185. & Rigordus in relatione ad annum 1184.

Æquè Pontificiam summam potestatem significat gladius S. Petri, quo nomine non est intelligendus materialis ille gladius, quo S. Petrus usus est, dùm hic viueret; V. G. quo Marco auriculam abscidit: Quamuis eum quoque S. Petri gladium fuisse olim magno honore asseruatum, docent illa S. Chrysofomi Orat. de Caten. S. Petri apud Metaphrastem 1. Aug. [Sed quinam gladius? Neque enim hic despiciendus est, quoniam & ipse Apostolica manu eductus, totam Spiritus sancti gratiam, ac diuitias illhinc atraxit.] Et mox [Ita igitur gladium Petrus possidens, secum, & in prædicatione afferebat: tùm, vt sicubi opus esset, illo vteretur; tùm vel maximè, vt ipsum videns, ad Magistri admonitionem memoria tenendam reuocaretur: & eo modo tempus illud, quo Iesus Crucem passus est, & ea, quæ postea secuta sunt, secum cogitaret, inuidiam scilicèt, odium, insidias, proditionem, iniustum Iudicium, iniustiorum mortis sententiam, Crucem, sepulturam, & reliqua omnia, quæ homicidæ Iudæi facere ausi sunt. Hæc cum gladium illum Apostolus videret, contemplabatur: hæc assiduè animo reuoluebat. Hæc secum repetens, meditabatur, gladio ipso memoriam suggerente, & ad prædicationem exequendam, illum alacriorem efficiente. Hoc gladio, & ad omne periculum pro Christo subeundum armabatur Apostolus, & ad omnia pericula suscipienda; tùm vel maximè ad sacras illas catenas induendas, & iniquorum hominum carcerem habitandum; denique ad Crucis martirium subeundum, firmior, ac promptior factus est. Quamobrem hic gladius, vt res quædam pretiosa, & omninò veneranda, Apostolicisque manibus deseruiens, ac eas tangens, eodem honore, & veneratione, qua & catenæ ipsæ, in regali Palatio, vbi Apostolo Petro sacrum templum

plum erectum est, velut sacratus quidam, & coelestis thesaurus in intimo loco repositus seruetur, vt scimus, qui fidelibus Imperatoribus, & fidelium virorum multitudini ad sanctitatem proponi solet. Coelestem enim gratiam confert, variarum curationum copiam suppeditat, sui cultores salutariter custodit, seque amplectentes erigit, animas ipsorum eleuans. Quod si breuis, & informis videtur gladius ille, non est propterea despiciendus. Apostolicam enim miraculorum vim, & potentiam secum continet. Nam hunc Apostolus, vt potentis Dei frameam possedit, & vt ancipitem gladium cognouit.] Concludit denique inferius. [Hunc itaque sacratum gladium cum sacris, & Apostolicis Catenis connectentes, Petrum ipsum mente inspicere nobis videmur, & vtraque tangentes, Apostolum à nobis tangi, existimamus; neque vlllo modo ambigimus eo quod hæc loco ab Apostolo ipso disiuncta sint: sed, & hæc per illum mente formantes, & per fidem ipsam in vnum copulantes, ad eum ipsum, qui per hæc passus est, totum referimus.]

Non igitur nomine *Gladij S. Petri*, in re proposita, intelligendus est gladius materialis, quo S. Apostolus hinc superstes vsus est. Sed neque ille gladius S. Petri consideratur hoc loco à nobis, quem à Summo Pontifice benedictum, & transmissum, ad varios constat. De cuiusmodi gladio S. Petri, putò accipiendum illud Aymoini lib. 5. cap. 36. histor. Francor. [Attulit ei (Ludouico II.) præceptum per quod pater suus (Carolus Caluus) illi regnum ante mortem suam tradiderat, & spatham quæ vocatur S. Petri, per quam eum de regno inuestiret: sed & regium vestimentum, & coronam, ac fustem ex auro & gemmis.] Huiusmodi gladius S. Petri, hinc non attenditur, sed gladius spiritualis. Nam quamuis, vox *gladij* cum sonet quid cruentum, minùs accommodata videtur ad significandam potestatem Ecclesiasticam; vt optimè prosequitur Sanderus lib. 1. de claue Dauid cap. 2. Esse tamen in Ecclesia gladium

spiritualem, extra dubium est. Non diffiteor, quin vox gladij Ecclesiastici, iuxta communem usum ardeat ad potestatem plectendi, ac coercendi inobedientes. Nihilominus consequenter, & indirectè, vox illa, potestatem Pontificiam adæquatè sumptam, insinuare potest: quatenus potestas plectendi, quæ est coactiua, supponit directiuam, siuè gubernatiuam, quæ antecederet ad poenæ irrogationem, mandauerit hoc; aut illud. V. G. sanxerit sic, aut sic accipiendum esse, quod verbo Dei scripto, aut tradito continetur; cum quibus actibus nectuntur alij, in Pontificia potestate adæquatè sumpta, comprehensi. Atque ita gladius S. Petri, saltem indirectè; idest, vel præsuppositiuè, vel per connexionem, complectitur vniuersam potestatem Pontificiam; quamuis extimus verbi cortex solam facultatem animaduertendi in rebelles, & inobedientes sonare videatur. In quo sensu multa de hoc gladio habet Petrus Blesens. Epist. 145. & Petrus Cluniacensis lib. 6. Epist. 46. Actum alibi de extimescenda vi mucronis Ecclesiastici, limati, & exacuti: Quod S. Iræneus monstrauit, ea sollicitudine quam adhibuit, vt Victorem Papam aduersus Asianos, concitatum molliret, & à stringendo, vt cogitauerat, gladio Ecclesiastico auerteret. Quod si vsus huius gladij à quocunque Ecclesiastico Iudice vibretur, supra quamcunque materialis gladij impactiorem damnosior est, vt Christus ipse S. Birgittæ reuelauit lib. 4. cap. 99. multo iustius est timorem iniici, cum idem gladius validiore, & potentiore S. Petri successorum manu educitur: quia infrequentius accidit, vt eaeductio irrita sit, vel iniusta. In quam rem plenè differit Augustinus Anconitanus in summa de potestate Eccles. q. 27. art. 3. Nos id ipsum breuiter attigimus Tract. de Monito. par. 2. cap. 20. num. 7.

Vnum, & alterum, nec planè recens, nec vulgare, sed omninò illustre exemplum iræ Dei aduersus contemptores huius gladij à Pontifice exerti, eò libentiùs hinc apponam, quod potestati vniuersali Romani Pontificis egregiè

suffrag

suffragetur, cum acciderit circa eas personas, quæ, & gradus Ecclesiastici sublimitate, & elongatione ab Vrbe Romana, videri potuissent minùs obnoxia nocuentis ab exerto cominus S. Petri gladio extimescendis. Scribit ergo Pantaleon, cuius relatio attexta est in fine operis Anonymi Dominicanus contra Græcos, fuisse se Constantinopoli anno 1055. Indict. 8. cum Stephanus Cancellarius, & Petrus Amalphitanus legati S. Leonis IX. Michaëlem Cerularium, & gregales, autoritate summi Pontificis, exerto in eos Ecclesiastico gladio, absciderunt à corpore Ecclesiæ, postquam omnibus frustra tentatis, etiam excusso de pedibus puluere, iuxta præceptum Domini, Constantinopolitana Vrbe excedere constituerunt. [Ipsis è Ciuitate discedentibus (inquit Pantaleon, contestans se affuisse) stupendum valdè miraculum actum est. Liminare marmoreum Ecclesiæ S. Sophiæ, miræ magnitudinis, dissoluitur: statimque talis est clades subsecuta, vt diebus paucis, sexaginta Græcorum millia morerentur, nec vllus alienæ gentis. Interim, & per triduum, inæstimabiles coruscationes, & tonitrua, & imbrium, ac grandinum multitudines extiterunt.] Illud non minùs illustre, nec minùs attestans vniuersali Romani Pontificis autoritati, quod Gennadius pro cap. 5. Concilij Florentini sect. 14. Græcos suos appellans, & tentans à maledicentia, & rebellionem in Romanum Pontificem reuocare, sic habet præter coetera. [Græcos excommunicauit Nicolaus I. temporibus Photij, & excommunicationi illi non defuit iota vnum, sed facti sunt captiui, (vt is in excommunicatione dixit) in omnes gentes, tanquam Iudæi, &c. At hic quidem sic. Innocentius ante hunc, Eudoxiam ob Chrysofomi exilium, excommunicauit, & intremuit eius sepulchrum, donec reuocato eo, excommunicationem remisit, & statim constitit illius tremor sepulchri. Sed quid euenit nostra memoria? Nunc sub Nicolao V. Pontifice Maximo, cum legati à Constantino Imperatore, qui vocabatur *Dragases*, ad eum missi,

adhuc.

adhuc supersint, quibus litteras dedit plenas timoris, & horroris, ubi apertè cum execratione prophetizat excidium, & internecionem extremam infelicitum Græcorum. [Toleramus (inquit) in Iesum respicientes, sempiternum Sacerdotem, & Dominum; qui sterilem illam ficum vsque ad annum tertium iussit asseruari, agricola iam ad excidendam arborem se accingente, quia fructum nullum ferebat. O magnam calamitatem! Anno 1451. hanc conscripsit Epistolam, & 1453. capta est Constantinopolis. Non potestis dicere, hæc vera non esse; Minimè gentium, cum sit id manifestum, & res ipsa apertè loquatur. Tres (inquit) annos expectabimus, si vos fortè à Schismate, & separatione conuerteritis, & vos verè decreto adiunxeritis, secundum Saluatoris de ficu præceptum. Si verò non, excindemini, ne terram otiosam, & inutilem reddatis. Hoc miraculorum miraculum maximum; quod ut in Epistola ipsa scribit Nicolaus Papa, Græcorum gens illa, magna, & formidabilis, sapiens, & clara, fortis terrarum Domina, ob diuinam vltionem, ita in barbarorum seruitutem abducta sit.] His recitatis Gennadius ad luctum pro gentis suæ clade conuertitur, iustiùs quàm fructuosius. Stephanus quoque Patracensis, iustum Dei iudicium Græcos Romani Pontificis auctoritatem detrectantes Turcæ dudentis, & obseruat, & deplorat sess. 21. Concilij Lateran. sub Leone X. Iam ante Turcismum Byzantij plantatum, Gregor. IX. Epistola ad Gennadium Patriarcham grauissimè inculcat hoc Dei in Græcos Romanæ Ecclesiæ rebelles iudicium, vt subderentur Gentilibus, qui Ecclesiæ subesse noluisent. Ego consentaneè ad præmissa, dixerim, inde constare, potestati gladium S. Petri in contumaces vibranti, neminem fidelium subduci, etiam si inter Græcos procul à Romano particulari Patriarchatu degat, aut etiam si Patriarcham agat gentis populosissimæ, vt exempla prædicta docuerunt. Constat denique ex dictis, omnes titulos ex S. Petri gladio petitos, rectè cadere in Romanum.

Pon-

Pontificem ; quandoquidem is gladius , formaliter , & explicitè nihil aliud est , quàm authoritas Pontificia ad plectendum Rebelles Lumini , eosque , vel vsu Sacramentorum , vel fidelium communicatione mulctandos : Implicitè autem & præsuppositiuè , vel per connexionem , potestatem Pontificiam vniuersam comprehendit , vt supra est demonstratum .

Habemus ergo multa , & referta promptuaria , ex quibus solida decora , & illustres titulos Romani Pontificis eruamus . Nam præter titulos illos , quibus explicitè afficitur , eo ipso , quod ad eum Dignitatum apicem pertigit , rectè referuntur ad eum , quæcunque de S. Petro , prout Ecclesiæ capite pronuntiantur à Concilijs , & Patribus ; Nec non quæcunque de Ecclesia , vt fidei magistra , & Iudice Religionis , traduntur . Item quæcunque de sede Apostolica , & S. Petri Cathedra , vel Ecclesiæ clauibus adæquatè sumptis , ac S. Petri gladio extant apud Patres , probatosque Doctores , quorum omnium Specimen exhibendum est , digestis per initiales litteras , selectioribus , & clarioribus apud Concilia , & Patres titulis Pontificijs . Digessit horum titulorum seriem Rutilius Benzonijs lib. 1. Speculi Episcoporum disp. 1. q. 2. à pagina mihi 78. Sed stetit in vndenario , parcus in vberima materia , vt mox patebit .

Idem dixerim de Ioanne Monacho , & Probi ad eum additionibus super prooemium sexti Decretal.

ac etiam de Card. Tusco V. Papa concl. 40.

qui professi titulos Romani Pontificis

colligere , paucos admodum , nec

ex Patrum , & Conciliorum

scriptis , sed ex longè in-

ferioris notæ auto-

ribus produ-

xerunt.

*

DIGESTIO ALPHABETICA

Selectorum Romani Pontificis Titu-
lorum, apud Concilia
& Patres.

Additis glossis, sicubi visa sunt necessaria.

A

ARON Dignitate. S. Bernard. II. de Con-
fid. cap. 8.

A Huc pertinent variae inter Aaronem &
Romanum Pontificem analogiae, non mo-
do quoad nomen Pontificis Maximi, &
Summi Sacerdotis, sed etiam quoad attributa & dotes.
Vterque enim fuit caput religionis; vterque Iudex infalli-
bilis de fide, & religione, ac bonis moribus. Videtis Beca-
num cap. 7. Analogiae q. 11. Et cap. 11. Alias praeterea ple-
rasque, inter Aaronem, & Romanum Pontificem pecu-
liares analogias, considerat Rossensis ad artic. 25. Lutheri
à pag. 279. vt missa faciam, quae de Aaronis & quorumuis
Chri-

Christianorum Episcoporum consensione differit Philip-
pus Abbas lib. de dignit. cleric. q. 2.

Abel primatu. S. Bernard. II. de Consi. cap. 2.

Primus, qui gratum Deo Sacerdotem egisse, & fide plu-
rimam hostiam obtulisse legatur, est Abel, Genes. 4. vt be-
nè notauit Agobardus lib. de priuilegio, & iure Sacerdotij
initio. Nam tametsi Adamum priùs sanctè Sacrificasse
non videtur dubitandum, tamen id non est Scripto ex-
pressum, sicut de Abele. Quia igitur Rom. Pontifex est pri-
mus Sacerdotum, inde ducta videtur denominatio *Abelis*,
qua eum S. Bernardus affecit; (vt ait) ob primatum.

Abraham Patriarchatu. S. Bernard. II. de Confid. cap. 8.

Sacerdotij Christiani paternitas, bellè in Abrahamo elu-
cet, ex Ruperto lib. 6. in Genes. cap. 32. & idem in Pontifi-
ce cernitur. Fuit Abraham omnium Patriarcharum velu-
ti latumia, vt est apud Isaiam. Et è Petra Romanæ sedis,
excisi sunt omnes Hierarchæ, vt dicitur subnotat. 2. veri-
tate II. Abraham à S. Antonio Epistola noua 16. dicitur
Pater Patrum, quo item titulo honestatur passim Papa.
Abrahæ nomen est, *Pater gentium*. Et eo ipso nomine, do-
natur Pontifex. Constat enim S. Franciscum, cum prædi-
xisset Vgolinum Cardinalem fore Summum Pontificem,
hac litterarum ad illum datarum inscriptione vsus; *Futu-
ro Patri gentium, & venerabili in Christo Antistiti totius mun-
di*: id est *futuro Romanæ Ecclesiæ, Episcopo*. Idque euentu est
confirmatum, cum mortuo Honorio tertio, Vgolinus Car-
dinalis Ostiensis, electus est in Summum Pontificem, & di-
ctus Gregorius IX. vt est in S. Francisci opusculis, prophe-
tia 12. Abraham item dictus est *Pater fidei nostræ*; qui titu-
lus æquè cadit in Pontificem. Nec minùs aptè cadunt in
Pontificem illæ aliæ notationes nominis *Abram* & *Abra-
ham* assignatæ à Philone lib. de Gigantibus *in fine*, vbi do-
cet *Abram* significare *patrem sublimem*, *Abraham* verò si-
gnificare *patrem electum soni*, siue *patrem vocis docentem*
rectè & sanctè loqui. Videtis alias analogias quas ex cre-

dito Hieronymo Epistola de circuncisione inserta tom. 9. adducit Turria. lib. 2. contra Magdeb. cap. 6. & 14. Et Sanderus lib. 4. de Clauē Dauid cap. 5. & pleniùs etiam Adam Archidiaconus Babylonis ferm. de fide cap. 1. apud Bzouium anno 1330.

*VI. syno:
dus.* *Adamas fidei, cuius solidamens aggressionibus, atque confl-*
ctibus aliena à fide opinionis, non est vulnerabilis. Sexta Synodus in Prosfonético ad Constantinum Imperatorem.

Alluditur ad duritiem indomabilem adamantis, de qua in hunc modum Plinius lib. 37. cap. 4. tractans adamantis dotes ex obseruationibus scriptorum Naturalis historię. [Adamantes Indicus & Arabicus, incudibus deprehenduntur, ita respuentes ictum, vt ferrum vtrinq̄e disfurtet, incudesque etiam ipsa dissiliant. Quippè duritia, inenarrabilis est, simulque ignium victrix natura, & nunquam incalescens. Vnde & nomen *indomita vis* Græca interpretatione accepit.] Inferiùs vocat inuictam vim, duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri ignisque contemptricem. Inde indomabilia quæquè & inuicta, *adamantina* denominata. Sic apud Horatium figit adamantinos summis verticibus dira necessitas, clauos. Idem Martem tunica tectum adamantina memorat. Nexus adamantini & vincula adamantina pro indissolubilibus vsurpantur, cum apud Homerum Martis ac Veneris per Vulcanum alligationem ex fabula describentem, tum apud Plutarchum in Dione cum de vinculis quibus senior Dionysius firmissimè relicturum se astrictam monarchiam gloriatus erat. Non multum remota denominandi causa, Origenem ab ingenio laboribus infracto & indomabili, dictum ferunt *adamantinum*, quod agnomen retulit quoque ex eadem studendi infatigabilitate Dydimus Grammaticus. Denique rationes, quæ frangi siue expugnari nequeant. apud Platonem in Gorgia *adamantina* dicuntur: & quibus animus tenax propositi, & duritiei inuictæ, apud Hesiodum dicuntur duro animo, creato ex solido adamante;

1 *'Αλλ' ἑδὲ πάντος ἔχει Κερατὸς ὄστρον θύμων.* Hinc Pontifex Romanus, quia vnde quaque in fractus in bono, ac præsertim circa Catholicam fidem, dictus *adamantinus*, vt infra rursus dicam. V. *Caput fidei*; dictus est etiam *adamas*. Exempla indomitæ aduersus omnes sæculi & Tartari vires Pontificum constantiæ, proferam infra.

Aditus primus spiritualis ædificationis. Theophanes Cera-
ramæus Serm. de SS. Apostolis.

Theopha-
nes

1 Repræsentandus est locus integer, vt sit huic titulo vice Glossæ subijcientis notionem germanam huius attributi. [*Ego (inquit) dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Tu qui Petrus es, & petra fies verbi, & Ecclesiæ firmatum fundamentum ac spiritualis ædificationis primus aditus. Super hanc enim firmitatem tuam, fundamentum Ecclesiæ stabit. Tali namque petra ac rupe collocata, reliqua dogmata firmè ac tutò ædificabuntur.*] Hactenus Theophanes. Itaque sensus est, S. Petrum fuisse in ædificio Ecclesiæ lapidem fundamentarium, cui tota deinceps moles innitatur. Et quod de S. Petro verum fuit per tempus quo rexit Ecclesiam, verum aequè est de eius successoribus pro tempore quo ad clauum sedent.

Almitas paterna. S. Ignatius Constantinop. Epist. ad Nicolaum I.

S. Ignatius
Epist. Col.

Abstractum pro concreto, ad reuerentiam maiorem, vt in plerisque aliis titulis videbimus. V. G. *Sanctitatis, beatitudinis, Apostolatus*, aliisque huiusmodi. *Almitas* ergo *paterna*, dicitur pro *almo patre*; quod idem sonare, atque *purissimum*, siue *clarissimum*, ait Seruius ad Eclog. 3. Festus *almum* pro *sancto* accipi docet, vt & S. Hieron. Isaia 7. consonatque Martialis lib. 4.

Cæsaris alma dies. luceque Sacratior illa, &c.

Hæ omnes *almi Patris* notiones, optimè cadunt in Pontificem. Nec minùs item in eum quadrat ea notio, qua *almus* correspondet *alumno*; idemque est, quod nutri-

K 2 tius.

tius. Verè enim vberibus geminorum Testamentorum, (vt loquitur Guericus) Pontifex infantem Dei lactat, & enutrit lacte puræ doctrinæ. Apud S. Maximum Epist. ad Petrum illustrem, inter alios titulos honorificos negandos Pyrrho iam deiecto numeratur, qui in propositum titulum recidit *Almificus*. Notat item eiusdem tituli Splendorem, quod in præfatione Concilij primi Moguntini, Carolus Magnus, à Patribus, vocatus est, *Almifica Reuerentia*.

Amicus sponsi. S. Bernard. Epist. 161. & 18. & 191.

Alludit ad illud Ioan. 3. *Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi, qui stat & audit eum, gaudet propter vocem sponsi*: Vbi Ioannes Christum cum sponso Ecclesiæ, se verò cum Paranymphe componit. Ipse quippè est, qui ibi amicus Sponsi antonomasticè appellatur. Veteres *auspicem* vocabant; sicuti mulierem, quæ ex parte sponsæ præerat nuptijs, vocabant *pronubam*. Videndus Gothofredus ad tit. Cod. de sponsalibus *initio*, & quos ibi adducit. Amicum ergo sponsi se vocat Baptista, siuè paranympum, quia vniuersum Baptistæ munus, perquam affine fuit muneri paranymphe, qui conuiuio nuptiali pro sponso præerat; nec mensæ accumbebat, vt Vulgares amici atque sodales, sed agebat conuiuij Rectorem, siuè Modiperatorem & Architriclinum, vt notauit Rupertus Ioan. II. ad illud, *Haurite nunc*: & denique sponsum deducebat ad nuptiam, ad Domum foceri, cum nupta erat Virgo: Nam vidua ad virum deducebatur per Nymphagogum, vt notat Scaliger lib. 3. Poëtices cap. 101. Quæ omnia præstitit suo modo S. Baptista, qui vt Insignis Christi sponsi præcipuusque amicus, nuptiali conuiuio, quod à Christi aduentu celebrari cœptum est, præfuit quoad vixit: & circa sponsam Christi, Ecclesiam, vt sponsum admitteret, eique excipiendo aptaretur, sollicitè, fategit. Idem in nuptiali illo apparatu, & super conuiuium audiuit sponsi vocem, siuè colloquentis suauissimè cum sponsa, siuè concinentis carmina, & melica voce inter conuiuandum omnes

exhilarantis, pro illius æui more de quo Cantic. 8. *amici auscultant, fac me audire vocem tuam*; Et Hieremiæ 33. *vox gaudij & vox letitiæ, vox sponsi & sponsæ*: nempe concinentem Christum sponsum, eique succinentem sponsam Ecclesiam, audiens Ioannes, (quod contigit cum Christi prædicationem obaudire aliquos, & conuerti vidit) stetit & gaudio gauisus est, propter vocem sponsi, gratam & acceptam conuiuis.

Iuuit ista præmittere ad elucidationem loci Ioannis, quo respexit S. Bernardus, vocans Romanum Pontificem *amicum sponsi*: quo nomine Baptista ipse, se insigniuit Ioan. III. Affine quippè est ei muneri Ioannis, munus Pontificis, Nuptiale enim conuiuium quandiu voluentur sæcula, hinc celebratur, in fine autem sæculi, nuptiæ agni consequentur. Vide Maldonatum Matthæi 22. & Riberam in cap. 19: Apocal. vers. 7. Ex Patribus Origenem tract. 20. in Matth. Hilarium Canon. 22. Chryostomum homil. 69. & scitè id persequentem Arnulphum Lexouiensem serm. in Synodo *sub medium*. Huic ergo conuiuium nuptiali, amicus sponsi singularis, Rector conuiuij præpositus est, Christi Vicarius: vt & sponsi honori ac conuiuarum delicijs prospiciat, & sponsum ac sponsam ad Sanctos & æternos hymenæos ritè celebrandos deducat. Quod aliter dixit, is à quo hunc titulum Pontificis hausimus S. Bernardus 4. de considerat. cap. 7. Vocans Pontificem, *Amicum sponsi, sponsæ paranympum*. Videtur S. Bernardus, *paranympum* sumpsisse pro Nymphagogo, qui scilicet sponsam viduam deducebat ad maritum. Nam qui simpliciter & propriè *paranympus* dicebatur, idem erat cum Nymphæute seu Patroclo; tot enim nominibus donabant, eum qui ex parte sponsi nuptijs præerat; & sponsum denique deducebat in soceri domum ad Virginem sponsam. Bellè autem cum Nymphagogo componi potest, animarum ad Christum Mytagogus primarius Romanus Pontifex, quandoquidem Ecclesia ita virgo est, vt simul sit vidua, iuxta illud *Viduam eius benedicens benedi-*

nedi-

medicam, in quam rem alibi ex D. Augustino in Psalm. 131. tractando titulum *Christi sponsæ*.

Antistes, *citra cuius auctoritatem, nullo modo fieri potest, ut res Ecclesiastica dirigantur ad normam.* S. Stephanus Iunior, ut est in eius actis, reprobans Concilium Iconomachorum, eo quod illud ratum non habuisset Romanus Pontifex.

VI. Synodus

Antistes Pontificalissimus Apostolicæ summitatis. Sexta Synodus Actio. 18. in Prophonetico ad Imperatorem. Græce est. Ἀποστολικῆς ἀκροπόλεως ἀρχιερατικώτατος πρεσβυτερος.

Antistes summæ sedis. Petrus Damiani lib. 1. Epist. 7.

Antistes Ecclesiæ. Damasc. Orat. de Transfig.

Antistes totius mundi. S. Franciscus Prophetia 12.

Antistes venerabilis, Apostolicæ sedis. S. August. Epist. 157.

Apex Pontificatus. Iustinianus Nouella 131.

Id est summus inter Pontifices. Est enim apex, summitas quælibet, metaphora ducta à summo pileo flaminum; sic dictorum Sacerdotum, à gestatione flaminis; pileoli inquam, cuius summitas lanceum cornu erat; Vnde *Lanigeri apices*, Virgilio 8. Æneidos. Videtis Paschaliū lib. 4. de cor. cap. 21. Qui ergo summus est inter Pontifices, meritò audit *apex Pontificatus*. Idemque apud Ennodium in Apolog. *Apex Apostolicus*, & *dignitatis apex*, dicitur. Alicubi quidem *apex Pontificatus*, vel absolutè *apex*, de quovis Episcopo dicitur, ut videre est apud Sidonium lib. 4. Epist. 24. & 25. ad quem utrumque locum Sauaro, & Iurretus ad Epist. 21. Auctarij Symmachi: sed cum ea denominatio alijs quàm Romano Pontifici tribuitur, habetur ratio inferiorum ordinum sacræ hierarchiæ, in comparatione ad quos, Episcopatus est apex. Qua de causa similiter, Episcopus quilibet vocatur aliquando *summus sacerdos*, ut infra dicitur. Antonomasticè tamen, *apex*, id est *apicum sacrorum apex*, est Romanus Pontifex. Frustra verò monerem, longè alio sensu *apices sacros* dici de literis Imperatoris aut Regis. *Sacras* absolutè vocat D. Augustinus,

nus,

nus, & alij quos laudatus Sidonij Scholiaſtes adducit, ad Epift. 5. lib. 1. & Iuretus ad lib. 5. Symmachi Epift. 31. Plenè de his apicibus Pancirolus lib. 1. Theſauri variar. Lection. cap. 77. V. *apices*.

Apex diuinus. Baſil. Ephes. actio. 11. Concilij Chalcedon. initio.

Pertinet hic Pontificis titulus, ad eius ſummam in Eccleſia poteſtatem, iure diuino, non humano inductam. Videſis Epilegom. 2. veritate 4. Sanctus Leo IX. Epift. 1: hanc ob cauſam vocat Romanum Pontificatum *apicem cœleſtis dignitatis*. Niſi ſi in vtroque illo adiuncto, alluſum volumus ad nomenclationem Imperatorum, quorum & diuina & cœleſtis ſummitas celebrabatur, vt notauit Iuretus ad Symmachum lib. 5. Epift. 66. & lib. 10. Epift. 37.

Apex Episcopatus, ad quem referendum eſt, non ſolum de omnibus, qua poſſunt aliquando recipere dubitationem, vel quamcunque incurrire quaſtionem, verum de cœteris æque maioribus negotijs Eccleſiaſticis exequendis. Nicol. 1. Epiftola 32. Ex Epiftola Episcoporum Gallia, quam collaudat; ſubſcribit Rabanus Carm. ad Paſchalem Papam, ſic canens præter cœtera.

Pontificalis apex, & primus in orbe, ſacerdos,

Petri ſucceſſor, Pauli digniſſimus hæres.

Apex ſublimiſſimus Apoſtolatus. Lactantius Epiftola ad Nicol. 1.

Apex ſupremus Eccleſiarum Dei. Theodorus Studita Epiftola ad Imperatorem Michaëlem.

Apoſtolatus principatus, cui ſubſcribet Episcopatus præferendus. S. Auguſt. lib. 1. de Baptif. contra Donat. cap. 1.

Id eſt potens Apoſtoli Petri poteſtate, & eius in præſectura vniuerſæ Eccleſiæ ſucceſſor. Videſis prænotationem primam & tertiam, & Epilegomenon 2. veritate 3.

Apoſtolicus. Iuo Epift. 95. Jonas Aurelian. lib. 3. de Imag. in fine.

Non præciſè ob excellentiam Apoſtoli Petri, ſucceſſor eius

Leo IX

1049

Nicol. 1.

858.

Theod. Studita

Auguſt.

eius dicitur *Apostolicus*, vt philosophatur Rupertus 1. de offic. cap. 27. (sic enim Antiochenus quoque esset tam bene Apostolicus,) sed quia Romanus ei successit soli solus, cum pari potestate, vt dictum est prænotatione 3. Et hoc est, quod voluit Ionas Aurelian. lib. 3. de Imag. ferè in fine, vbi refellit insanam notionem à Claudio Taurinensi Iconoclasta, huic titulo subiectam; dixerat enim hæreticus mordens Paschalem Papam, *Apostolicus dicitur, quasi Apostoli custos*, vnde inferebat, Paschalem perperam denominari *Apostolicum*, qui Apostoli custos non esset. Eam notionem *Apostolici*, sic refellit Ionas. [Paschalis vitam, morsu oblocutionis cerneris impetere, cum addis, *Apostolicus autem dicitur, quasi Apostoli custos*, cum non Apostolo tanquam pædagogus, vel certè ædituus adhibeatur, sed tanquam Vicarius Apostolo substituitur: vnde & sequens tua interpretatio quanquam vitiosè posita iuxta structuram verborum, proxima tamen inuenitur iuxta veritatis intelligentiam: cum dicere debueris, *Apostoli fungens officio, accusatiuum casum pro ablatiuo vitiosè posuisti*, *Apostolicus* namque dicitur *Apostoli similis*. Vnde & *aspectum Angelicum* dicimus quasi Angelorum similem; *urbicum ius*, simile eorum, qui Urbibus continentur.] Hæc igitur similitudo cum Apostolo antonomasticè dicto, siuè cum Principe Apostolorum, hoc est Beato Petro, recidit in illam paritatem potestatis supremæ Petro concessæ, qua munus summi Pontificis constituitur; Ideoque *Apostolicus* eum de Romano Pontifice dicitur, idem sonat quod S. Petri successorem.

Sunt quidem, vel fuerunt, pluribus seculis, alij quidam Episcopi aliarum sedium, quas Apostoli fundarant aut rexerant, quæ sæpè aliquando eam ob causam vocantur *Apostolica* vt à Tertulliano lib. de præscript. Et ab Augustino Epist. 162. eoque nomine Sacrum quaternionem Sedium Apostolicarum celebrat Ignatius Monachus in Sancti Tarasij laudatione. Et in actis S. Theodori Siceotæ Sergius

Jonas
Aurelian.

XI 001
2701

110511
828

10001
11101

11101

gius Constantinopol. petijt fede Apostolica dignus esse, hoc est Byzantina, quam volunt à S. Andrea constitutam: tamen propriè & absolutè, ea tantùm sedes dicitur *Apostolica*, & eius Præsul *Apostolicus*, qui successit Apostolo alicui, cum pari potestate Vniuersalissima & ordinaria, quam vnus habet Rom. Pontif. & idcirco in Concilijs sola B. Petri Ecclesia, hoc est Romana, vocatur absolutè & absque addito *Apostolica*; quod de nulla alia sede, vel Ecclesia legitur in iisdem Concilijs, vt diligenter persequitur Mathæus Cariophyllus lib. contra Nilum Thessalonicensem, de potestate Papæ cap. 20. Nec nisi cum restrictione ex adiunctis satis perspicua Episcopatus Hierosolymitanus in Actis S. Anastasij denominatur absolutè verbo tenus, *sedes Apostolica*, cum de Modesto Episcopo.

Aliàs etiam quilibet Episcopi dicuntur tenere Apostolicam sedem, quatenus Episcopi, aliquatenus dicuntur succedere Apostolis. Qua ratione S. Bernardus III. de consid. cap. 4. ait, alias Ecclesias præter Romanam, esse *Apostolicas*, & Sidonius lib. 6. Epist. 1. gratulatur S. Lupo Tricassino, nouem quinquennia decursa in sede Apostolica, idest in Episcopatus Et de Almaldo ex Abbate S. Benigni Diuionensis, Lugdunensi Episcopo, scribitur in monumentis illius domus.

*Factus Apostolici confors & compar honoris,
Duxit Apostolicam factis & nomine vitam.*

Constantius presb. in Præfat. ad vitam S. Germani vocat S. Patientem, *Diminum Beatissimum Apostolicum*. Qui tamen dicitur absolutè *Apostolicus*, est solus Romanus Pontifex. Vnde S. Leo IX. sess. 3. Concilij Rhemensis, excommunicauit Episcopum Compostellanum; qui se denominabat *Apostolicum* ex prærogatiua S. Iacobi. Apud Petrum item Chrysologum serm. 107. quidam Episcopus Petrus nomine (quem suspicor esse ipsum Chrysologum, in cuius honorem ea concio sit habita ab alio, ideoque eius sermonibus sit inserta) videtur denominari absolutè *Apostolicus*.

L

Sed

Sed non ita est. Quod enim ibi dicitur, contigisse illi Episcopo, *Apostolici vocabulum, & summi priuilegium sacerdotis*: Apostolicus ibi & summus Sacerdos, vocatur Princeps Apostolorum, cuius nomine per Christi priuilegium assignato, hoc est nomine *Petri*, decorabatur ille Episcopus. Hunc esse genuinum sensum illorum verborum, monstrant ista continenter subiecta [contigit ei Apostolici Vocabulum, & summi priuilegium Sacerdotis. Neque enim absque diuino iudicio fuisse credendum est, quod prima illa viuendi rudis Infantia, tanti nominis adepta est dignitatem. Quem tunc fuisse, nisi Deum ipsum putamus, cum nescij parentes de futuris meritis iudicarent? Petrum enim vocari, in alijs appellatio nominis est, in hoc prærogatiua Virtutis.] Videri etiam poterit repugnare huic titulo tanquam peculiari Romanis Pontificibus, quod S. Stephanus Rex Hungariæ, vt in eius vita recitat Chartuitius, crucem vt apud nos Metropolitanis assolet, præferri sibi curabat, Apposito hoc lemmate, *Ego sum Apostolicus*. Verùm hic Regis sanctissimi titulus, non pertinet ad rem præsentem. Nam idcirco tantùm est denominatus *Apostolicus*, quia sub habitu militari & paludamento ac purpura, gessit opera Apostolorum, tantum populum adducens ad Christum. Quo ferè modo, in Græcorum hocologio 21. Maij Constantinus Imperator, denominatur *Inter Reges Apostolus Christi*. Et in Concilio 3. Toletano Recharedus Rex Catholicissimus, dicitur, [meritus Apostolicum meritum, qui Apostolicum impleuit officium.] Eius enim studio & opera, Gens Gotthica, abiurato Arianismo amplexata erat fidem Catholicam. Vratislao Bohemiæ Duci, concessus eadem ex causa est vsus mithræ Episcopalis, vt scribit Baronius anno 1068. Nimirùm Rex bonus, est Episcopus extra Ecclesiam, vt dixit Eusebius lib. 4. de vita Constant. cap. 24. & quia bonus & eo nomine dignus Episcopus, partes exequitur Apostoli, Rex bonus, sicut dicitur Episcopus, ita potest quoque denominari eodem sensu, Apostolicus; non

autem in eo sensu, quo monstrauimus esse peculiare, atque præcipuum Romani Pontificis.

Præter rationem assignatam, cur successor S. Petri dicatur *Apostolicus* absolutè, illa quoque assignari potest, quod & S. Petrus & eius successores, vi muneris Pontificij in Romana Ecclesia, sint capita Apostolorum cæterorum, ita ut quamdiù aliqui eorum fuere superstites, directioni S. Petri & successorum eius subiacerint. Qua ratione S. Germanus in Theoria rerum Ecclesiasticarum, reddens rationem duplicis coronæ, quæ in capitibus sacerdotum visitur, attonsiōne scilicet comæ, siue capillorum in orbem, & rasura summi capitis, ait, Deum prouidisse, ut duplex illa pilorum sectio, supremo Hierarchæ ab hostibus ad infamiam illata, cederet ei in gloriam, suffecta eidem, duplici gloriosa corona: altera ex duodecim lapidibus pretiosis SS. Apostolorum, qui illum velut caput suum cingunt: altera verò ex Petra fidei, super aurum & quasuis gemmas fulgescente. [Vertex enim exornatus corona duodecim lapillorum, Apostoli sunt: Petra verò sanctissimus Apostolus est, primus Hierarcharum Christi.]

Apostolicus vniuersalis Ecclesia, & Episcopus omnium Ecclesiarum. Synod. Chalced. Actio. 6.

Apostolorum decimus tertius. Princeps Babylonæ ad Innoc. 4. anno 1246.

Apostolus Christi. Arnulphus Lexouienfis Epist. 19.

Apostolus, in Apostolico throno constitutus à Deo, sui inspector, & prædicator orthodoxus veritatis. Scriptor exilij Sancti Martini Papæ in Collectaneis Anastasij.

Apostolus & Pontifex confessionis nostræ dicitur Christus Heb. 3. Itaque duo illa *Apostolus* & *Pontifex* nexa sunt. Quanquam autem Romano Pontifici, titulus Apostolici tanquam principaliter missi, tribui potest, tamen hic videtur *Apostolus*, positus antonomastice, pro *Petro*; quo nomine donantur plerunque successores, ob parem potestatem, ut dictum est prænot. 1. Pontifex ergo est alter Pe-

L 2 trus,

trus, constitutus in throno Apostolico, cui primus Sanctus Petrus insedit, non ab homine, sed à Deo constitutus, ut esset inspector sui. An ipsiusmet Pontificis? Verum id quidem, ne præ tam sublimi potestate dediscat sese, & efferatur: ut idcirco S. Bernardus id quoque monuerit Eugenium lib. 2. de Confid. cap. 5. & 9. Item est Pontifex *Inspector sui ipsius*, quia ita est aliorum omnium Episcoporum Episcopus, ut careat ipse inspectore humano, cui Innocentiam debeat. Dicuntur ista non incommode. Reuera tamen videtur potius esse sensus; Pontificem esse à Deo constitutum, ut esset inspector sui, idest ipsiusmet Dei; atque adeò non debet respicere vultum potentis, siue agatur causa fidei, siue sanctorum morum. Fecit id generosè S. Iulius I. pro S. Athanasio. Martinus I. contra Imperatorem Constantem Monothelitam. S. Innocentius I. contra Arcadium & Eudoxiam in causa S. Chrysofomi. Innocentius II. idcirco celebratus à S. Bernardo Epist. 150: & ab Arnulpho Epist. 19. Liberius verò, tametsi semper perstitit Catholicus, tamen quia in causa Sancti Athanasij respexit personam hominum, nec habuit faciem valentiorum faciebus eorum, malè audiuit. Dolebat Aleonora Regina Anglorum, suo tempore, masculam fortitudinem Romanorum Pontificum fuisse enervatam, ut legere est apud Blesensem Epist. 146. *sub finem*. Vide infra V. *Deus Pharaonis*.

Coeterum, alia huius loci in quo versamur, lectio, omnes sensus propositos euertit. Sic enim habet. [In Apostolico throno, Dominus eum constituit inspectorem loco suo, Apostolum & Prædicatorem Orthodoxum veritatis.] Ita refert hunc locum ex Epist. 16. inter S. Martini Epistolas Ioannes Seueranus in opere de templis Romanis cum de S. Ioanne Lateranensi, pag. *mibi* 601. Qua lectione supposita, titulus propositus, vacat difficultate.

Arbiter ligandorum soluendorumque. S. Leo serm. 2. de sua assumptione.

Arbi-

Arbiter omnium. Anastasius in præfatione ad vitam
S. Ioannis Eleemos.

Archiepiscopus cunctarum Ecclesiarum, Synod. Chalced.
Actio. 4.

Archiepiscopus uniuersalis. Conc. l. Chalced. Actio. 3. Ana-
stasia & Pompeius ad Hormisdam.

Sumitur hic *Archiepiscopus*, iuxta vocis corticem; hoc est
pro Præsule cui Episcopi subiaceant, non autem in vulgata
nunc notione; pro præsule scilicet, qui subsit primati, seu
Patriarchæ, varias sub se Metropoles, siue Prouincias, &
Archiepiscopatus continenti. Sed sicut Patriarcha habens
sub se plures Metropolitanos, attento vocis cortice dici
potest eorum Archiepiscopus, ita & Romanus Pontifex
respectu Patriarcharum & omnium Præsulum, dici potest
Archiepiscopus.

Archimandrita probatissimus, Alcuinus Epist. 72. quæ est
ad Leonem Papam.

Quid sibi hoc titulo voluerit Alcuinus, docebunt verba
quibus Leonem affatur. [Ecce (inquit) tu sanctissime Pa-
ter Pontifex à Deo Electus, Vicarius Apostolorum, Hæres
Patrum, Princeps Ecclesiæ, vnus immaculatæ columbæ
nutritor; in te fides resplendet, deuotio fulget, charitas
abundat. Congrega nos filios Sanctæ Dei Ecclesiæ, pater-
næ miserationis affectu tuis sanctissimis orationibus, & dul-
cissimis sacrarum literarum exhortationibus, intra firmis-
simum Ecclesiasticæ soliditatis ouile, ne aliquis ex nobis
errabundus, lupina rapacitate foris inueniatur deuoran-
dus. Nam splendentia cœlestis militiæ agmina, Natiuitatis
Domini Nostri Iesu Christi gaudia primò pastoribus, qui
supra suos deuotè vigilarunt greges, nunciare venerunt.
Ecce tuis sanctissimis vigilijs, ad pastoralementem sollicitudi-
nem, probatissime Archimandrita, Angelicas à supernis
sedibus visitationes arare non dubitamus, quorum auxi-
lio quæcunque diuinam poposceris pietatem, impetrare
te posse credimus. Vnde ego vltimus sacratissimi ouilis.

ver-

vernaculus, & morbida peccatis ouicula, spe præcipuè bonitatis vestræ animatus, ante sanctissimos Paternitatis tuæ pedes animo prostratus, suppliciter deosco, quatenus dulcissima peccatorum meorum vincula, per Ecclesiasticam Apostolicæ authoritatis potestatem soluere digneris, & paternæ pietatis precibus, cursum vitæ meæ qui restat, ad perpetuæ portas Ciuitatis dirigere studeas.] Ex his liquet, id quod etiam Accursius ad l. vltimam Cod. de summa Trinit. admonuit, derisus ab Alciato lib. 1. prætermissem quem alij ferè sequuntur; defensio tamen à Ferrando Adduensi lib. 2. Explicationum iuris, ad Constitut. de Monachis, S. *si quis autem*, Archimandritam idem esse apud Alcuinum, quod præfectum & curatorem Ouilis. Tametsi enim Alciatus negat mandram significare pecus, quæriturque iniuriam fieri viris sanctissimis cum dicuntur rexisse oues seu pecora; tamen sicut apud Iuuenalem Satyr. 3. & Martialem lib. 5. epigr. 23. mandra, mulorum agmen, designat, vt Britannicus ac Farnabius & Raderus notant: ita alibi, *mandra* idem est quod *ouile*; vnde S. Aldelmus lib. de Virginit. cap. 17. celebrans S. Babylam ait, [mandras Ecclesiæ aduersus truculentam Tyrannorum rabiem solertia pastoralis tuebatur.] Caduntque hæc in Ecclesiæ caulam, & eius pastores ac custodes, salua vocis extensione metonymica ad continens ouile spelæum. Neque tamen inficior, & *mandra* & Archimandritæ nomina iam pridem ferè tantum adhiberi cum de præfectis & domibus Religiosorum agitur. De *mandra* nomine liquet ex Actis S. Theodosij Cænobiarchæ, in quibus sic legitur. [Et iam magnus quidem erat numerus discipulorum: spelunca autem exigua & planè minor quàm vt posset eos capere. Ipsi autem ad eum accedentes, sollicitabant vt excitaret Monasterium, & ampliorem eis faceret mandram ouium spiritualium.] De nomine *Archimandritæ* Iustinianus Nouel. 5. [Hoc perhibent, qui dicuntur Archimandritæ, idest præfecti Cænobiorum.] Varia Pontificum ac Conciliorum
& Pa-

& Patrum loca, quibus nomen *Archimandrita*, Monasterij Præfectum sonat, addensat Sauaro ad Sidonium lib. 8. Epistola 14. Sed ex se voces illæ sunt indifferentes, vt ad Præfectos quoscunque spirituales accommodentur: quibus inhonestum non est audire ouium Christi præfectos, sicut eos non dedecet audire Pastores. Neque item ea appellatio Reges dedecuit, vt Ferrandus loco allegato fusè confirmat ex Xenophonte lib. 8. Cyripæd. Platone in Politico ac Minoë, Homero Iliad. & Et Odyss. & Suetonio in Tiberio, Strabone lib. 17. Hesychio, Eusebio, Constantino, & Christo ipso Matth. 25. & 26. Adde & Philonem lib. 1. de vita Moïsis, ac lib. de Agricult. & initio libri de Ioseph. Itaque haud iniuria, Pontifices sicut Pastores audiunt, ita etiam dici possunt Archimandritæ.

Archipastor Ecclesie, quæ sub cælis est. S. Theodorus Studita Epist. 33. ad Leonem III.

Archipontifex primus. Iustinianus ad Hormisdam.

Auctor nominis & honoris Episcopalis. Innoc. I. ad Concil. Mileuit. Est Epist. 93. apud August. Videtis Epilegomen. 2. subn. 2. verit. 11.

B

1. **B**ASIS fidei. Chrysoftom. homil. 2. in Psalm. 50. Idem quod fundamentum, & Petra fidei Catholicæ, de quibus titulis postea. Et verum quidem est, sanctos quosque, potentes esse fidei & Ecclesiæ bases, vt habetur apud Hieronymum circa illud Iobi 38. *Super quo bases illius solidatae sunt*; tamen Petrus & eius successores, sunt eo speciali modo bases fidei & Ecclesiæ, quo dicitur super eos Ædificata Ecclesia.

Basis immobilis. Chrysoftom. homil. de Petro & Elia.

Duplex Immobilitas distingui potest, in hac fidei Catholicæ basi, diuinitus prouisa, ne circumferamur omnivento doctrinæ. Prior est immobilitas in fide; Hæc est illa indefectibilitas fidei, pro qua Petro & suis successoribus
obti-

obtinenda, Christus rogauit & exauditus est pro sua reuerentia. Vnde factum est, vt alijs omnibus sedibus etiam, per Apostolos quandoque stabilitis, miserè ac foedè per varias hæreses contaminatis, in sola sede Petri, beata Apostolorum successio, defenderit susceptæ semel religionis integritatem, vt pulchrè dixit Lyrin. in commonit. cap. 9. Consulendus de hac immobilitate Bellarminus lib. 4. de Roman. Pontif. à cap. 3. ad 14. & Pamelius ad Epist. 55. S. Cypriani num. 91. Tradunt hoc breuiter, sed benè, Monachi secundæ Syriæ ad Iustin. Imper. post Epist. 74. Hormisdæ.

Vincet
Lyrin.
450

Cyprianus
260
Hormisdæ
520.

Posterior Immobilitas sedis Petri, est indefectibilitas eius; Ecclesia enim quandiu voluentur sæcula, egebit Pastore, alioquin non esset ei sufficienter prospectum, nec esset quilites de Religione decideret, & dubia fidei expediret. Itaque necesse est, Pontifices Romanos durare vsque ad mundi finem, neglectis breuibus moris interpontificij interdum interiectis. Et aliæ quidem pleræque Ecclesiæ, etiam Apostolorum, dilapsæ sunt. Hæc sola perstat Immobiles, perstabitque firmante Christo; ita vt quamuis aliquando Imperatores, (quod notat Sanctus Cyprianus Epist. 52. num. 32. malè ibi deflexus in alium sensum à Pamelio) haud molestiùs tulerint insurgere Tyrannum, quàm creati Romæ Pontificem; sic enim optimè eum Cypriani locum accepit Albaspinæus lib. 1. obseru. 23. tamen obstare non potuerint, quo minùs Ecclesia basim hanc immobilem retineret, quippè nixa illa sponsione Christi, *Et portæ inferi non preualebunt aduersus eam.* Id quod Chrysostomus tractans æternitatem Regni Christi super Sion montem Dei Sanctum, siue super Ecclesiam, egregiè suspicit, homil. cum ageretur de suo exilio. Et insigniter quoque Damasc. Orat. de Transfig. Valet verò circa Romanam Ecclesiam, maximè per Pontificem, multo magis, quod à Rutilio de Roma Ethnica scriptum in hæc verba est lib. 1. Itiner.

Cyprianus

Perce-

Percensere labor densis decora alta triumphis,
 Ut si quis stellas pernumerare velit.
 Quae mergi nequeunt, nisi maiore resurgunt,
 Exiliuntque imis altiùs alta vadis.
 Utque novas vires fax inclinata resumit,
 Clarior ex humili sorte, suprema petit.
 Porridge victuras Romana in secula leges,
 Solaque fatales non vereare colos.
 Quamvis sexdecies denis & mille peractis,
 Annus præterea iam tibi nonus eat.
 Quae restant nullis obnoxia tempora metis,
 Dum stabunt terra, dum polus aëtra feret.
 Illud te reparat, quod cætera regna resoluit:
 Ordo renascendi est, crescere posse malis.

En geminam faciem Romanæ Ecclesiæ, crescentis persecutionibus, & ab ipso ferro animum opesque ducentis. En cur verè sit basis immobilis, nec periclitetur de euerfione per clades, & coniuratum in eius ruinam Erebum. Magis ædificatur cum cædi videtur, ait Tertullianus ad Scapulam cap. 5. Splendidè in hanc rem differit Stapletonius lib. 1. de magnitudine Romanæ Ecclesiæ cap. 6. 7. & 8. Immobilitatem huius petrae aduersùs quoscunque fluctus exponens.

Fortassis etiam Romanus Pontifex *Basis immobilis* appellatur, quia sicut omnis motus animalis, ex doctrina Philosophi, nititur basi immobili, ita omnis motus in negotijs fidei, innititur immobilitati cathedræ Petri. Quid si etiam spectata est necessitas constantiæ infractæ in recto & honesto Pontifici congruentissimæ? Videtis Philippum Probum in additionibus ad Ioannem Monachum in Prologum 6. Decretal. num. 59.

Beatitudo. Hieron. Epist. 57. August. lib. 1. contra duas Epistolas cap. 1. Iuo Carnot. Epist. 65. Synodica trium Conciliorum Africæ ad S. Damasum. Iustinianus ad Hormisdam. Comprovinciales Arelatensis Episcopi ad Sanct.

M Leonem

Leonem . Eusebius Mediolan. ad eundem .

Abstractum pro concreto, reuerentiæ ergo . Cur autem Romanus Pontifex etiamnum viuens, *Beatus* audiat vel etiam *Beatissimus*, (quo pacto denominatur . S. Leo in Concilio Chalcedon. actio. 3. triplici ad eum Epistola, & Damasus in Epistola Stephani cum Africanis collegis,) Itemque *Beatitudo*, quin etiam, vt sepiusculè apud Anastasium legitur, nominatim in Adriano I. *ter Beatitudo*; obscurum videri potest, supposita mole ærumnarum quibuscum conflictari necesse est qui ad illud dignitatis fastigium prouehitur . In quam rem multa peti possunt ex opere

Joan. Sarisber. lib. 8. polycr. cap. 23. in fine.
ribent. Vbi post diu versatam impietatem ambitiosorum, Romanum Pontificatum captantium per schisma, concludit;

[Sed licet omnes summi Pontificatus apicem deferant, quantum salua religione licet, fugiendum potius quam suspiciendum arbitror sapienti. Vt enim ex conscientia verum loquar; illius laboriosissima & quantum ad statum, presentis sæculi pertinet, miserima videtur esse conditio.]

polycr.
23.

Confirmat hoc primò ex necessitate vel dedendi se avaritiæ, & accipiendi munera cum Iustitiæ conculcatione, vt suppetat quod effundatur vel reddendi se obnoxium linguis & manibus factiosorum . Tum addit . [Si in summa potentia, minima licentia est, profectò qui legibus præest, nulli subijcitur, sed ab illicitis arctius coarctatur . Ergo & Romano Pontifici minimum, eo ipso quod plurimum, licet .

Bernard.

Quid ponderosius est sollicitudine omnium Ecclesiarum? Apostolicum priuilegium transit ad successores, & planè pars priuilegij est, quam Apostolus ad Corinthios loquitur . *Quis, (inquit), Infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalisatur & ego non vrorè* Sitotum non vultis reuoluere, vel istud ventilet qui de primatu contendit; Et vt puto, citò faciet locum . Propterea qui Romanus Pontifex est, eundem pro conditione Ecclesiæ quæ nunc est, esse

ser-

seruum seruorum necesse est. Non quidem nuncupatiuè ad gloriam, vt quidam opinantur; sed substantiuè vt potè qui seruis Dei seruit vel inuitus. Omnis enim persona Deo seruit, & dispensatrix est clementiæ vel Iustitiæ suæ. Seruit Angelus, seruit homo, seruiunt boni, seruiunt mali, & ipse princeps mundi Diabolus seruit. Ergo & Romani seruiunt Deo, & Tyranni, quibus Romanorum necesse est seruire Pontificem, adeò quidem vt nisi seruiant, aut ex Pontificem, aut ex Romanum esse, necesse sit. Quis eum ergo seruum seruorum esse ambigit? Dominum Adrianum, cuius tempora foelicia faciat Deus, huius rei testem inuoco, quia Romano Pontifice nemo miserabilior est; conditione eius nulla miserior; & licet nihil aliud lædat, necesse est citissimè vel solo labore deficiat. Fatetur enim in ea sede, se tantas miseras inuenisse, vt facta collatione præsentium, tota præcedens amaritudo, iucunditas & vita foelicissima fuerit. Spinosam dicit cathedram Romani Pontificis; in tantum acutissimis vsquequaque confertam aculeis, tantæque molis, vt robustissimos premat, terat, & comminuat humeros. Coronam & Phrygium, clara meritò videri, quoniam Ignea sunt. Se nunquam à natali solo Angliæ malle exisse, aut in claustro Beati Ruffi, perpetuò latuisse dicit, quàm tantas (nisi quia diuinæ dispensationi reluctari non audeat) intrasse angustias. Dum superest ipsum interroga, & crede experto. Hoc etiam mihi sæpissimè adiecit, quod cum de gradu in gradum, à claustrali clerico per omnia officia in Pontificem Romanum ascenderit; nihil vnquam foelicitatis, aut tranquillæ quietis vitæ priori adiectum sit ab ascensu. Et vt verbis eius vtar, (nihil enim cum præsens sum, sui gratia, vult apud se absconditum ab oculis meis) in incude (inquit) & malleo semper dilatauit me Dominus, sed nunc oneri, quod infirmitati meæ imposuit, si placet, supponat dexteram, quoniam mihi importabile est. Nonnè ergo miseria dignissimus, qui pro tanta pugnat miseria?]

Nec leuius id onus sensit Alexander I V. eo diplomate quo librum Guilelmi de S. Amore proscrispsit. Sic enim differit de importabili humanis viribus Pontificatus Romani sarcina. [Sine distinctione praelatus est Pontifex, vniuersis. Dominicæ quidem vineæ custos generalis & cultor, & totius ouilis Catholici, Pastorumque omnium Summus Pastor. Incumbente namque sibi generali sollicitudine, super omnes, cum ex eo suæ mentis intuitum per cuncta diffundere teneatur, stupet nimirum ipsius animus, & sub tam grauis & difficilis curæ pondere contremiscit, quod posse sufferre vt conuenit, Ius naturæ occidua vix confidit. Ad eum namque negotia vndique confluunt, perueniunt lites, dubia deferuntur & destinantur implicita, & perplexa; nec vnquam horam influens torrens cessat, nec huius altipelagi, validæ & infestæ procellæ quiescunt, sed his, quæ tunc imminent expeditis, mox aliæ subsequuntur. Nec tot implexarum quæstionum nodi, decisione Apostolica solui possunt, quin & aliæ irretitæ & nodosæ superueniant, deliberatione matura, & consulta definitione soluendæ. Imò ex quo de Instantibus difficilibus & obscuris, dubietatis caliginem verbo suæ declarationis amouerit; statim noua & recentia turbulenta ingruunt, Apostolico dilucidanda oraculo, & ambiguis ac incertis mentibus claræ dissertationis lumine serenanda. Propterea inest Romano Antistiti sollicitudo sine otio, labor sine quiete, occupatio sine vacatione, exercitium sine tranquillo, ingens & sedula meditatio, & Vigilia sine somno; nec ad modicum etiam cura quotidiana intermissionem habet; instantia quæ nec omittitur aliquo tempore, nec aliquod ipsa tempus omittit; Virget continuè, quia cogitanda materia semper adest, nec successu temporis desinit, sed cum illius diurnitate perdurat, quia nec decursu temporum deficiunt negotia, sed assiduè illis succedentibus renascuntur.] Satin' laboris & doloris, curarumque & ærumnarum opprimentium, in vnum caput è

Quis

Quis sub tanto pondere non fatiscat? De hoc Argumento plenè Rodericus Zamorensis lib. 2. speculi humanæ vitæ cap. 2.

In tanta ergo ærumnarum mole, quomodo Pontifex dicitur *beatus & beatissimus*? Tres huius denominationis causas profert F. Iuniperus à Drepano disput. 1. ad Bullam Urbani VIII. q. 1. cap. 1. à num. 6. Prima, quod Pontifex debeat esse supra & extra hominem, nec vltra in terris, sed in cœlis conuersans. Secunda, quod terreni simul & cœlestis Imperij, iura à Christo acceperit. Tertia, quia eminare omnibus, vt loco, ita cœlesti vita & zelo diuinæ gloriæ debet. Henricus Kalteisen in oratione de libera prædicatione Verbi Dei, quam habuit in Concilio Basileensi *serè in initio orationis*, & latè in Replica postea subiuncta, hunc Pontificis titulum retulit ad excellentiã admirandam Pontificiæ auctoritatis, quã, vt ait, Papa propè attingit Christum.

Fr. Iuniperus.

Henricus
Kalteisen
Concil. Basileense

An sicut Imperatores Romanos, *diuos, ac diuinissimos*. Itemque *felices & felicissimos*, dici, ex vsu fuit, vt prolatis multis testimonijs ostendit Bullengerus lib. 1. de Imperatore cap. 5. & 24. ac 33. Beatissimos item appellari solitos Imperatores, demonstrat Pancirolus lib. 1. thesauri variar. Lection. cap. 1. ex S. Ambrosio, Gratianum, Valentinianum, ac Theodosium A. A. denominante, *Beatissimos*; An inquam sicut Imperatores his olim titulis sunt insigniti; Ita placuit Pontificem, *Beatissimum* appellare, cuius maiestas humanam ac temporalem Imperatoris potestatem tanto interuallo superat, quantum est capedinis inter cœlestia, atque terrena? sanè si Aaron dicitur *Beatificatus in gloria*, Ecclesiastici 43. quia accepto gentis sacerdotio, decoratus est Pontificio ornatu; multo iustiùs Christianus Pontifex dici potest *beatificatus & beatus*, suo Pontificatu, quia in Aarone non est glorificatum, quod claruit in hac parte, propter excellentem gloriam. Multò enim magis abundat ministerium Iustitiæ in gloria, vt dicitur 2. Cor. 3.

Dicun-

Dicuntur ista haud inuerisimiliter, vt & alia, quæ ad huius tituli Romano Pontifici delati defensionem, contra Vvicleffum obstrepentem, adducit Valdenfis lib. 2. doctrinal. cap. 33.

Clemens. Existimo tamen germanam causam huius Pontificiæ denominationis, eam esse quam S. Clemens Epist. 1. initio, insinuat; nimirum quod Christus S. Petrum designans Pontificem, præfatus est illud, *Beatus es Simon Bariona*, statimque subdidit, *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, &c.* Familiari autem auxesi, qui tunc *beatus* dictus est, ad honoris & reuerentiæ plenitudinem, dicitur *Beatissimus*.

Coeterum olim vt nomina *Sanctitatis*, & *Sanctissimi* attributa alijs à Romano Pontifice legimus, ita & nomina *beatitudinis*, & *beatissimi*. De vocibus *Beatitudo*, & *Sanctitas* exemplum dabit S. Gregorius lib. 6. Epist. 28. Sed & Constantius reuocans S. Athanasium vrgente Constante fratre, vocat eum *Beatitudo vestra*. De hoc nomine *beatitudinis*, frequentia exempla sunt in Concilio Carthag. sub Aurelio. Sed & Petrus Cluniacensis lib. 6. Epist. 32. Hugonem Rothomagensem sic affatur. [Valeat Sancta & tota iam coelestis beatitudo tua.] Sanctus item Hieronymus agens cum Theophilo Alexandrino, solet adhibere titulum *beatitudinis*. Eumque etiam adhibuit S. Euthimius, agens cum Anastasio Patriarcha, vt est apud Cyrillum in S. Euthimij Actis. Necnon S. Ioannes Monachus, alloquens Archiepiscopum apud Surium 13. Maij, Marcellinus presbiter præfatione ad vitam S. Suuiberti, compellat Gregorium Episcopum Traiactensem, *Beatissimum Patrem*. S. Bernardus Epist. 249. titulum *beatitudinis vestrae* adhibet; scribens ad Cartusianos. Itemque Petrus Cluniac. agens cum S. Bernardo Epistola apud istum 264. Necnon Nicolaus I. Epist. ad Hincmarum Rhemensem apud Iuonem par. 14. cap. 46. Et apud ipsum Nicolaum Epist. 28. quin etiam Alcuinus Epist. 12. & 18. cum Rege agens, donat eum titulo *beatitudinis vestrae*.

Bea-

Beatitudo, quæ est caput omnium sanctissimorum Sacerdotum. Iustinian. l. 7. Cod. de summa Trinit.

Instituz.

Beatitudo, cui Episcoporum iudiciaria, & summorum finem Ecclesiasticorum negotiorum, in honorem beatissimi Petri, Patrum decreta omnium, cunctam reseruauere sententiam.

Tres Synodi Africanæ in Synodica ad Damasum.

Synodi Africanæ.

Non est sensus, SS. Patres constituisse, vt ad Romanum Pontificem de grauibz quibusuis negotijs referretur. Id enim Romanus Pontifex iure diuino obtinet, non ex Patrum concessione ac reseruacione. Sed Patres agnoscentes ius diuinum, quo Petrus & eius successores vi Primatus à Christo concessi ea prærogatiua potiuntur, ita faciendum exposuerunt & edixerunt.

Benedictio vniuersæ Reipublicæ Christianæ. Moyfes Mar- denus legatus Patriarchæ Antiocheni ad Iulium III.

Jul. III.

An quia ab omnibus verè Christianis, benedicitur & agnoscitur vt caput? An quia ex coniunctione cum eo vnitas Ecclesiastica & omnis cœlestis benedictio profluit, quatenus ea vnitate seclusa, non deriuaretur benedictio Spiritus in nos, nec remissio peccatorum? (Sanè vt hoc significaretur, clauis Beato Petro sunt concessæ, vt notat S. Fulg. lib. de fide ad Petrum cap. 3.) An denique, quia in Vniuersa Christiana Republica; hoc est vnicum granum in botro, quod non est conculcatum, quia benedictio Domini est, vt Propheta dixit? Omnibus enim Apostolorum sedibus dissipatis, hæc sola perstat.

C

CACUMEN mundi. Fulg. de incar. & gratia Christi cap. 11.

Sic nominat Romanam Ecclesiam, cum qua ait totum Christianum orbem sentire. Vt autem Romana Ecclesia sit mundi cacumen, habet per Pontificem. V. prænotationem secundam.

Cacu-

Cacumen, ac vertex humani generis. Petrus Damiani
Opusc. 23. cap. 1.

Caput omnium. lib. 5. vitæ Patrum num. 88. libelli 15.

Illud *omnium*, quorum caput in eo loco constituitur Romanus Pontifex, videtur dictum de omnibus Episcopis tantum, eo quod Romanus Pontifex sit eorum caput; Tamen verissimum etiam est, Romanum Pontificem esse caput omnium planè fidelium. Cur autem eo loco, qui notatus est ex vitis Patrum, titulus ille restringi videatur ad Episcopos, ratio ducenda est ex adiunctis. Ibi enim narratur, duos Alexandrinos Monachos se castrasse propter Regnum cœlorum. Cum ergo eam ob causam essent à suo Antistite excommunicati, adierunt Episcopum Hierosolymitanum, & postea etiam Antiochenum; à quibus repulsi, & iteratò excommunicati; [abierunt (ait libelli Autor) ad summum Archiepiscopum Romanæ ciuitatis, & suggesterunt illi, quæ fecerant eis memorati Archiepiscopi, dicentes, venimus ad te, quia tu es caput omnium] quæ verba videntur comparare Romanum Antistitem cum alijs Antistitibus, & eum illis assignare pro Capite.

Caput diuinissimum omnium capitum. S. Theodorus Studita Epist. 33. ad Leonem III.

Caput & Princeps omnium Patriarcharum. Concilium Nicenum cap. 39. apud Pisanum lib. 3.

Caput omnium Episcoporum. Episcopi 2. Moësiæ, Epistola ad Leonem Aug. in fine Concilij Chalced. Hugo Victor. lib. 2. de Sacram. cap. 43.

Caput Sacerdotij quod in Christo est Canonicè. Ioan. Constantinop. ad Constant. Papam.

Caput, cui de singulis Prouincijs referre Sacerdotes debent. Nicol. I. Epist. ad Episcopos Galliæ ex Concilio Sardicensi.

Caput omnium Christianorum. Petrus Damia. in Odilone.

Caput omnium Ecclesiarum, Romana. Beda lib. 1. vitæ S. Patricij, Paschasinus legatus sedis Apostolicæ in Concilio Chalcedon. Actio. 1.

Lucu-

Luculenter ex hoc titulo differit Ioan. 8. Epist. 32. quæ est ad Carolum Caluum Imperatorem. [Quid autem (inquit) magis legitimum quàm, vt præ omnibus & ante omnia Romanæ curam habeatis Ecclesiæ, quæ cœterarum magistra est & mater Ecclesiarum? quæ vestro in tempore tantis ac tam immanibus succumbit sine cessatione periculis? Denique si hæc Ecclesia, quæ caput est viget, cœtera membra quamuis languida, recuperandi fiduciam non amittunt; quæ nimirum omni robore carent, si contingat solum caput fortè languere, quanto potius (quod auertat omnipotens) si contingat extingui?] Videtis in eandem sententiam Auitum Viennensem Epistola ad Faustum & Symmachum. Non excidit ergo vrbs Romana eo ornamento quo in Ethnicismo potiebatur, vt scilicet diceretur orbis caput. [Roma (inquit autor vitæ S. Fulgentij) autorum secularium consono semper ore laudata, & caput mundi veraciter appellata.] At nunc per S. Petrum eiusque successores, multo veraciùs, certè fundatiore & sublimiore titulo.

Auit
Vienn.

Caput totius corporis, cui quicquid fidelium est, ubique submittitur. Ennod. in Apolog.

Corpus ab Ennodio indicatum, est Ecclesia, cuius caput primum Christus est. Vnde S. August. serm. 45. de verb. Dom. queritur de eo, qui resecto corporis Ecclesiæ capite Christo, volebat Ecclesiam decollare. Christo tamen digressò, visibile caput corporis Christi, quod est Ecclesia, aliud non est quàm Romanus Pontifex. S. Leo Epistola 98. vocat quasi quoddam caput, quæ non sunt particulæ imminutionem sonantes, sed comparisonem & Analogiam cum capite physico. Et potest etiam habuisse rationem primarij capitis Ecclesiæ, siue Christi, præ quo Pontifex non est nisi analogicè caput. Præclarè analogiam illam capitis in Romano Pontifice, ex vno præter cœtera munere exponit Ioannes Constantinopolitanus in Epist. Apolog. ad Constantinum Romanum Pontificem, cum

N

per

per violentiam Bardanis damnasset sextam Synodum; de quo rursus cum de titulo *Medici*. Ex hoc porrò titulo & aliquot sequentibus, vides meritò Canum 6. de locis c. 3. damnare impudentissimi mendacij Bucerum, ausum negare, titulum, *Capitis Ecclesie*, esse vnquam ab vllò delatum S. Petro, eiusuè successoribus.

Caput Ecclesie. Concil. Chalced. Epist. ad S. Leonem.

Pereruditè & paucis hunc Pontificis vulgatissimum titulum exponit Gabriel lect. 23. in Cano. à littera I. ad litteram O. Non repugnat S. Gregorius lib. 14. regist. Epist. 38. cum ait, præter cœtera contundens Ioannem Constantinopolitanum, falsò & arroganter assumentem titulum vanum. [Petrus Apostolus primum membrum Sanctæ & vniuersalis Ecclesie est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quàm singularium sunt plebium capita? & tamen sub vno capite, omnia membra sunt Ecclesie; Atque vt omnia breui cingulo locutionis astringam, Sancti ante legem, sub lege, sancti sub gratia, omnes hi perficientes corpus Domini, in membris sunt Ecclesie constituti.] Hunc locum aduersus titulum *Capitis Ecclesie* S. Petro & successoribus assignatum, intorquet Calvinus 4. institut. cap. 7. S. 21. sed est inanis planè obiectio. Nam S. Petrus, ita est primum corporis Ecclesie membrum, vt simul sit caput. Neque enim ratio capitis, excludit rationem membri. Est tamen Petrus tale membrum & tale caput toto mystico corpori prospiciens; vt quod singulare est corpori huic mystico, inferiora habeat ipsa quoque suum caput particulare, subiunctum & subordinatum capiti illi visibili generali, quod vnà cum omnibus & inferioribus capitibus & membris immediatè iisdem subiectis, comparatur ad Christum caput nunc inuisibile, vt membrum recipiens duntaxat influxum, non conferens, atque adeò non vt caput.

Caput Christiane Religionis. Petrus Damiani Opusc. 4. ex edicto Constantini.

Caput

Chrysof.

Caput Ecclesie, adamantis naturam firmitate superans. Chrysof.
Chrysofom. homil. 55. in Matth.

Hoc dicit propter insuperabilem portis inferi, firmitatem huius Petre, quam nulli vnquam inflexere errores, vt profitentur Monachi secundæ Syriæ in precibus ad Iustinum Augustum, pro exoranda eius intercessione apud Hormisdam Papam. Luculenter quoque de omni errore à sede Petri, remotissimo ad suum vsque tempus, Agatho Papa in VI. Synodo Epistola ad Imperatores. Quod autem B. Hildegardis Epistola ad Anastasium Papam scripsit, aduersus omnes Diaboli partiaros, etiam extra res fidei, infracti debent esse Romani Pontifices. Est de hac re insignis locus Cypriani Epistola ordine 55. ad Cornelium Papam. Ex hoc insuperabilium Pontificum numero fuit S. Damasus, qui idcirco in VI. Synodo Constantinopol. dictus est *fidei adamas*. Item ex eo numero fuit S. Martinus I. qui propterea in Epistola Anonymi ad Occidentales de eius exilio, vocatur *spiritualis pater adamantinus, sacerdotumque Princeps*; pag. 33. *Collectan. Anastasij*. Valet circa Pontifices, quod de S. Augustino dixit Facundus lib. 9. *in ipso fine*. [Augustinus vir adamantinus, in quo omnes aduersariorum dentes franguntur.] Addi potest adamantis ab igne non læsio, sed splendor maior, vt notauit S. Ambrosius lib. de Elia cap. 7. similiter enim tentata per ignem impugnationum hostilium fides & constantia piorum Pontificum, purior ac splendidior exiuit. V. supra V. *Adamas*.

Caput fidei. S. Gregorius II. Registri Epist. 42.

Caput totius fidei. Philippus legatus Coelestini Papæ in Concilio Ephesino tom. 2. cap. 15.

Mens Philippi, ex eius integro loco perspicitur. Ait ergo. [Gratias agimus Sanctæ Venerandæque Synodo, quod literis sancti Beatique Papæ nostri, vobis recitatis, sanctos cantus, sanctis vestris vocibus Sancto capiti vestro, Sanctis etiam vestris exclamationibus exhibueritis. Non enim ignorat vestra beatitudo, totius fidei, vel etiam Apostolo-

N 2 rum

S. Damasus

VI. Synod.

Martinus I.

850.

S. Greg. II.

720

Concil.

Ephesinum

425.

rum caput, esse B. Apostolum Petrum.] Sensus ergo est, dignè ac meritò Episcopos in Synodo congregatos, post lectam Cœlestini Papæ Epistolam, omnes simul acclamasse, *Nouo Paulo, Cœlestino; custodi fidei Cœlestino, Cœlestino cum Synodo concordi Cœlestino Vniuersa Synodus gratias agit. Vnus Cœlestinus, vna fides Synodi, vna fides orbis terrarum.*] Hoc gratias ritè agens Philippus, ait verè ac benè dictum à Synodo, quæ non ignoraret, Cœlestinum esse caput ipsius Synodi, & in eo confedentium Episcoporum, ipsos verò esse membra. Id verò probat Philippus, quia S. Petrus caput est totius fidei, vel etiam Apostolorum, hoc est omnium fidelium, non modò ad plebem spectantium, sed etiam eorum qui plebes regunt. Non ait Petrum *fuisse caput, sed esse*: quia non agit de singulari persona Sancti Simonis Petri, sed de eius successore tunc sedente, qui fictione iuris, ac ob omnimodam potestatis æquiualentiam dicitur ab eo, *S. Petrus*. Sicut alij Episcopi, conferuntur ab eodem, Apostolis: eo quod sicut S. Petrus dum viueret, præerat alijs Apostolis, eosque sibi habebat subordinatos, etiam si sumerentur prout congregati, vt manifestum fuit in Concilio Hierosol. cui S. Petrus præfuit, ita Episcopi pro tempore regentes Ecclesias particulares quomodocunque spectati, subsunt Romano Pontifici successori S. Petri. Locus est ipsius solis radijs scriptus, pro Pontifice Concilij Oecumenici capite, & locato supra quosuis Episcopos quomodocunque spectatos, ac etiam si congregatos. Porrò quod fidem, cuius caput nominatus hic est Cœlestinus, intelligendam dixi vniuersitatem fidelium profitentium fidem Christi, metonymia est non admodùm violenta vel infrequens. Sic enim *militia* nomen, sæpè vsurpatur pro ijs, qui militiam profitentur. Dicuntur etiam cedere arma togæ, id est togatis armati.

Caput omnium professionum. Gabriel Archiepiscopus Nesno in calce Synodi Orientalium.

Caput Orbis. Vincentius Lyrin. *Commonit. cap. 42.*

Caput

Caput sanctitatis . S. Maximus serm. 5. de Nat. Apostol. Hoc dicitur, quia Ecclesia & Sancta est, & veluti caput Sanctitatis, quæ est quasi anima membrorum viuorum, de Spiritu sancto & increata eius sanctitate viuentium in Christo; Atque ita Pontifex, totius corporis in quo solo humana sanctitas reperitur, caput visibile, est caput sanctitatis.

Caput à quo membra, quid credendum, quid opinandum, quid tenendum sit, querere debent. S. Cyrillus in Thesauro. *Cyrtly*

Allegatur hic locus à S. Thoma Opusc. 1. & 19. Inciditque in Græcum Codicem integrum Turrianus; è quo Lindanus 4. Panopl. cap. 87. Græca verba representat, vt dicam in Epilegom. subnot. 3.

Caput Apostolicum. Theodorus Studita Epistola ad Pa- *TS. Studim*
schalem Papam.

Sensus est, Pontificem esse Caput Ecclesiæ, succedens Apostolo Petro, cum pari potestate, & nunc inter mortales potens Apostolica authoritate. Nisi malimus locutionem esse & Græcis & Latinis admodum familiarem, qua Sinecdochicè *caput* pro toto homine ponitur; vt cum dicitur *Charum caput, lepidum caput, &c.* Qua ratione *caput Apostolicum*, idem erit quod *uir Apostolicus*, prout alij appellauerunt Pontificem Romanum, adducendi suo loco inferiùs. Et quamquam vtraque tituli propositi notio, videtur denique eodem recidere, tamen prior expressiùs ac distinctiùs præfert potestatem Romani Pontificis, qui toti Ecclesiæ caput sit, authoritate vertici Apostolorum communicata, & ad successores transfusa. Et vi huius tituli sic accepti, Pontifices qui vixerunt tempore quo aliqui Apostoli superstites erant, dici quoque poterant, eorum capita; sicut verè S. Petrus caput Apostolorum fuit, quandiù aduixit. Et sicut id solius S. Petri proprium fuit, ita & successorum eius Romanorum Pontificum. Difficultatem duntaxat nonnullam ingerere videtur locus Hesyehij presbiteri Hierosolymitani Oratione de S. Iacobo Episcopo Hierosolymi-

lymitano apud Photium Cod. 275. qui S. Iacobum vocat
Caput Apostolorum, & in capitibus verticem. Consonatque
quod Clemens lib. 6. dispositionum referente Eusebio 2. hi-
stor. cap. 1. vocat S. Iacobum *Episcopum Apostolorum*. Ve-
rum ista nihil officiant Iuribus Sancti Petri & successorum,
Nam locus Eusebij manifesta adulteratione sordet; Cum
Codices non deprauati, vt Græcus Vaticanus; & Colo-
nienfis, non habeant S. Iacobum fuisse *Episcopum Apostolo-
rum, sed Episcopum Hierosolymorum*; quo eodem modo eum
locum refert Nicephorus lib. 2. histor. cap. 3. Locus autem
Hesyhij, supposito quod à Photio Romanæ sedis hoste,
capitalissimo fideliter sit exscriptus, præterquàm quod est,
Encomiastæ in ipsa Hierosolymitana Ecclesia, de primo
Episcopo Hierosolymitano Elogium, non adeò seuerè ad-
metiendum ad veritatem, aliud reuera non fert, quàm de-
cus S. Iacobi, ex eo quod in Concilio Apostolico pluri-
mum ei sit delatum ab omnibus Apostolis. Ipsoque Petro,
cum eius sententiæ qua Petri iudicium firmavit, de modo
scribendi ad Neophytos ex Gentibus, acquieuerunt; non
quod S. Iacobus ibi egerit caput Concilij, ac etiam S. Pe-
tro maior fuerit, vt erroneè scripsit Abulensis in cap. 17.
Math. q. 13. ad 1. Sed quod ob notam viri sanctitatem, quæ
ei etiam apud vulgus Iudæorum nomen *Obilæ*, id est *Præ-
sidij & protectionis populi*, peperit, vt scribit Iobius Mona-
chus apud eundem Photium Cod. 222. & ob proprium
eius loci Episcopatum, eo honore dignus sit habitus. Ad-
scribendus est locus Hesyhij, vt appareat enodationem
propositam esse legitimam. [Quomodò (inquit) prædica-
bo seruum Christi & fratrem, nouæ Hierusalem summum
ducem, Sacerdotem Principem, Apostolorum caput, in
capitibus verticem, in lampadibus supersplendentem, &
inter Astra maximè illustrem? Petrus prædicat, Iacobus
decernit, & paucae voces magnitudinem quæstionis com-
prehenderunt, *Ego iudico non inquietari eos, qui ex gentibus
conuertuntur*. Ego iudico eum, cuius iudicium abrogare
non

non licet, neque deprauare decreta; in me enim omnium iudex viuorum & mortuorum loquitur meo organo, sed artifex supra est. Ego linguam præbeo, sed vocis opifex vocem suppeditat.]

Cardo summus totius mundi. Petrus Damiani opusc. 30. cap. 1.

Cardo & caput omnium Ecclesiarum. Anacletus Epist. 3.

Cur Ecclesiam Romanam sic denominarit Anacletus, ex eius verbis intelligi potest, ait enim. [Si quæ causæ difficiliore inter vos ortæ fuerint, ad huius S. Sedis apicem, eas quasi ad caput referre, vt Apostolico terminentur iudicio, quia sic Dominum velle, ab eoque ita constitutum esse, antedictis testimonijs declaratur. Hæc verò Apostolica sedes cardo & caput (vt præactum est) omnium Ecclesiarum à Domino & non ab alio est constituta. Et sicut cardine ostium regitur; sic huius S. Sedis autoritate omnes Ecclesiæ Domino disponente reguntur.] Huc pertinent, quæ de notatione Cardinalium virtutum, idest regentium coeteras, dicta sunt, lib. 1. de virtut. num. 229. S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem c. 32. egregiè exponit cur Ecclesia Romana honestetur titulo de quo agimus. [Romanæ (inquit) Ecclesiæ fides, per Petrum, super petram ædificata, nec hæcenus defecit, nec deficiet in secula. Christo eius Domino, rogante pro ea, ceu testatur sub ipsa passione sua; *Ego rogavi pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Quo dicto demonstrauit, fidem fratrum, vario defectu periclitandam; sed inconcussa & indeficiente fide Petri, velut firmæ anchoræ subsidio figendam, & in fundamento vniuersalis Ecclesiæ confirmandam. Quod nemo negat, nisi qui euidenter ipsa veritatis verba impugnat: quia sicut cardine totum regitur ostium, ita à Petro & successoribus eius, totius Ecclesiæ disponitur emolumentum. Et sicut cardo immobilis permanens ducit & reducit ostium; sic Petrus & eius successores, liberum de omni Ecclesia

*NB
Leo IX.*

clesia habent iudicium, cum nemo debeat eorum dimouere statum, quia summa sedes à nemine iudicatur; vnde Clerici eius Cardinales dicuntur; Cardini vtique illi quo coetera mouentur, viciniùs adhærentes.]

S. Emmermy Censor qui Deo authore, Petri successit in honorem, Apostolicus vir, & Sanctissimus tenens primatum in sacris ordinibus. S. Emmerannus Episcopus & Martyr, vt habent eius Acta. *Christus Domini*. Petrus Blefens Epist. 144.

Christus vnctione. S. Bernard. 2. de Confid. cap. 8.

Sacerdotes omnes, ob sacram vnctionem, appellantur *Christi*, à Psalte verbis illis, *nolite tangere Christos meos*; Tamen vnctio Christianorum Sacerdotum & Episcoporum, est longè fragrantior; vnde & ipsi (præsertim Episcopi) nomen *Christorum* meritò præferre possunt, & verò præferunt apud S. Ambrosium ser. 83. & apud Ruricium lib. 2. Epist. 3. Hæc cum ita se habeant quoad Sacerdotes & Episcopos quoscunque, Romanus Pontifex omnium Sacerdotum caput, meritò *Christus* absolutè & antonomasticè audire potest. Et accedit vicinia ad Christum antonomasticè dictum. Salua enim distantia immensa; quantum tamen hominibus indultum est, Papa Christum propè attingit auctoritate; quod à se dictum, ab Hussita verò demorsum, tuetur & latè confirmat Henricus Kalteisen in Replica pro oratione de libera prædicat. Verbi Dei in Concilio Basil. S. *Consequenter replicans*.

Cingulus comprehendens vniuersos Christianos. Patriarcha quidam Orientalis, in professione fidei, Latinè facta ab Andrea Masio.

Ciuitas à Deo electa ad salutis refugium. Theodorus Studita Epistola ad Paschalem Papam.

Non dicuntur ista de vrbe Roma, (quamquam res eodem recideret) sed de ipsomet Pontifice, quem sic affatur S. Theodorus. [Vos igitur verè illimis fons ac sincerus, iam inde à principio fidei veræ, vos ab omni hæreticorum procella longè positi, securus totius Ecclesiæ portus: vos à Deo

ele-

electa ciuitas ad salutis refugium.] Alludit ad ciuitates refugij Deo auctore constitutas, in quibus qui per vim & furorem opprimendus esset, securus degeret. Similiter enim quicumque, vel Episcopi, vel Clerici, vel fideles, alibi iniuste opprimuntur, ad Pontificem tanquam ad munitissimam Ciuitatem adeuntes, refugium inueniunt. Experti hoc sunt ab omni æuo Christiano, innumeri. Sic Basilides in Hispania deiectus ab Episcopatu, Romam ad S. Stephanum Papam adiit, à quo sedi suæ restitutus est, vt S. Cyprianus Epist. 68. testatur; qui tametsi dolet impositum esse, S. Stephano à Basilde, tamen tutum ac legitimum fuisse, in Stephano per fugium, non diffitetur. SS. Athanasius & Petrus Alexandrinus, teste S. Hieronymo Epist. 16. eodem confugerunt. De Theodoreto quàm suppliciter & fidenter per litteras ad S. Leonis tutelam confugerit, docent eius litteræ, quæ extant. Idemque de S. Chrystomo produnt litteræ ad Innocentium I. De S. Ignatio Constantinopolitano malignitate Photij oppresso, per fugium nacto apud Nicolaum I. res est vulgatissima. Alia exempla addensat Pamelius ad Epist. 68. S. Cypriani num. 17.

Ciuitas Regis Magni, ciuitas Dei nostri. Psalm. 47.

Ibi ad litteram agi de ciuitate Romana ob sedem Pontificiam, monstrat Lucas Tudenis lib. 2. contra Albig. cap. 12. adducendus infra V. *Dignitas inexplicabilis.*

Ciuitas sedis Petri, quæ pastoralis honoris facta caput mundo, quidquid non possidet armis, Religione tenet. Prosper Carm. de ingratis; & 2. de vocat. gent. cap. 16. & similia S. Leo serm. 1. de Nat. Apostolo.

Ciuitas per quam Deus dedit, vt cæteris, mens vna sacrorum foret. Prudent. hymno de S. Laurent.

Frequenter id celebrant Patres, quod vna hæc Cathedra, sit constituta, vt hæreseon & schismatum tolleretur occasio. Disertè. S. Cyprianus lib. de vnitæ Ecclesiæ. S. Hieronymus lib. 1. contra Iouinia. cap. 14. Creditus Ambros. 1. Cor. 12. Itaque veriùs in Romanam Ciuitatem cadit,

O

dit,

Prudentij

dit, quod de Alexandrina dictum est ab Eunapio in Ædificio, quod scilicet [ob illic locatum Serapidis sanum, esset alter quidam orbis terrarum, ad quem undecunque omnes confluerent, & in quo omnes sociarentur.] Valet etiam multò magis de Roma Christiana ratione Pontificis, quod de Roma profana, ratione Imperatoris, dictum est à Symmacho lib. 4. Epist. 28. [In commune imperij caput undique gentium conuenitur; tum quod Clementissimum Principem in hac parte degentem varia omnium desideria, vel necessitates sequuntur.] Hoc suo aucto factum, Seneca in consol. ad Albin. cap. 6. & Ammianus lib. 16. profitentur. De eodem ergo affluxu & concursu undecunque gentium ad Romam Christianam, propter potentiorē (ut ait) principalitatem, id est propter Principem Spiritualem, Imperatore potiorē ibi sedentem, locuples testis est. S. Irenæus lib. 3. contra hæres. cap. 3. vbi plenè Feuardentius.

Clauicularius ostij, quod Christus est. Iuo serm. de Cathedra S. Petri.

Clauicularius regni. Petrus Damiani serm. 26.

Clauiger athareus, portam, qui pandit ad aethram. Aldelmus Epistola ad Gernuthium.

Clauiger cæli. Cyrillus Hierosolym. catech. 6. & 17. Anastasius Biblioth. in præfatione ad vitam S. Ioannis Eleemos. Nicolaus I. ad Consulta Bulg. cap. 5.

Clauiger beatus vita æterna, cui Deus terreni simul & cælestis imperij iura commisit. Petrus Damiani opusc. 4. sub initium.

Titulus *Clauigeri cælorum*, & consimiles iam prolati, fundantur in illis Christi verbis ad Petrum directis. *Tibi dabo claves regni cælorum.* Ea quippè verba ad S. Petrum dirigi, nemo non videt, & supra monstratum est prænot. 3. Optimè verò consilium Christi notauit S. Fulgius lib. 2. de Poenitentia contra Nouatianos, dicens. [Ideò nec Ioanni nec alteri cuiquam discipulo dixit Saluator, *Tibi dabo claves Regni*

gni cœlorum, sed soli Petro, qui Deum negaturus erat, & peccatum lachrymis & pœnitentia expiaturus, vt suo ipsius exemplo, erga peccatores humanior esset. Alij enim non tentati, forsan seuerius cum peccatoribus egissent. S. Optatus lib. 7. præclare id retulit ad agnitionem legitimæ potestatis etiam in peccatore. Plures adducti in commonitorio vt sit moderatio quod dicitur, astipulantur Sancto Eulogio, quoad causam concessionis clauium Petro soli & non cœteris factæ. Et alios quoque in eam rem proferam sub finem Epilegomenorum. Allatruit autem S. Eulogium Photius Cod. 280. pro odio quo semper in Romanos Pontifices flagrauit. Ait enim, omnibus æquè Apostolis datas esse claves regni cœlorum, non Petro tantum. Quinetiam eandem potestatem omnibus deinceps sacerdotibus esse collatam. Omnes enim sacerdotes ligant & soluunt & ex vi collationis clauium ipsis quoque factæ in persona S. Petri, vt Photius philosophatur. Sed erroneè more suo. Nam tametsi omnibus Apostolis, ac etiam sacerdotibus ad ligandum & soluendum assumendis ab Ecclesia, competunt aliqua ex parte claves regni cœlorum, non tamen cum ea prærogatiua vniuersalitatis ordinariæ ac independentiæ, cum qua claves collatæ sunt S. Petro: qui proinde meritò solus & iure præcipuo, dicitur *clauicularius regni*, & *clauiger cœli*, ac *vita eterna*. Moschi vt est apud Sigismundum Herbestenum in commentarijs Moscouit. pagina mibi 15. Principem suum vocant *clauigerum Dei* quasi Dei familiarem & ad eius arcana admissum. Idem sensus posset facile Pontifici accommodari.

Columna Ecclesiæ, fundamentum fidei. Chrysof. homil. 2. in Psalm 50.

Chrysof.

Columna & Stabilimen Christiana Religionis. Chrysof. homil. 3. in Acta.

Ne

Columna Ecclesiæ, fidei basis. Chrysof. hom. 2. in Psalm 50.

Columna ac munitum Ecclesiæ. Idem homil. de Petro & Elia.

Columna incorrupta Ecclesiarum. Basilius Imperator in Encyclica post 8. Synodum.

Columna & vertex antiquissimus Theologorum. S. Dyonis. cap. 3. hier. Eccles.

Theologos ibi vocat S. Dyonisius, præstantes quosque, & in rebus diuinis maximè illuminatos Doctores, quorum *columnam*, appellat S. Petrum, quia omnis Doctrina reuelata, firmitatem & stabilitatem obtinet à S. Petri sede. *Antiquissimus*, verò eorundem Theologorum *vertex* appellatur, quia est omnium summus, & primus.

Consiliarius necessarius Christianorum. Chrysoft. in encomio SS. Petri & Pauli.

Non potuit breuiùs & pleniùs exponi necessitas omnibus Christianis iniecta, recurrenti ad Romanum Pontificem in quæstionibus de religione, dubijsque de fide ac moribus, vt agnouerunt passim veteres. Optimè S. Irenæus lib. 3. cap. 3. & Anastasius S. Maximi discipulus; ipseque S. Maximus, adducti à Gennadio cap. 5. pro Concilio Florent. sect. 8. præmiseratque ex S. Cypriano & ex Iustiniani Epistola ad Epiphanium Patriarcham, insignia in hanc sententiam testimonia, quæ hinc adscribenda fuissent, nisi obstaret prolixitas. Pulcherrimum præterea in eandem rem testimonium Theodori Studitæ, ex eius Epistola ad Michaëlem Imperatorem, profert idem Gennadius sect. 17. Addensat alia testimonia Pamelius ad Epistolam 55. S. Cypriani num. 90. Vnum luculentum Andronici Græc. Imperatoris, qui floruit anno 1271. ex eius Epistola ad Ioannem 21. iuuat adducere, descriptum ex antiquo illius Epistolæ exemplari in Bibliotheca Vaticana asseruato, & Latine simul ac Græcè exhibitum ab Eugubino lib. 2. de donatione Constantini pag. 284. [Hæc Sacro-sancta Romana Ecclesia, supremum, absolutumque principatum potestatemque super vniuersam Ecclesiam Catholicam habet: quam quidem potestatem, in seipsa verè & humiliter agnoscit esse, atque accepisse cum plena autoritate ab ipso.

ipſo Domino in Beato Petro Apoſtolorum principe ac vertice, cuius Romanus Pontifex eſt ſucceſſor: & quemadmodum præter alias Eccleſias habet poteſtatem de fide iudicandi: ſic & ſi quæ de fide ſubortæ fuerint quæſtiones, huius iudicio diſſolvendæ ſunt. Ad hanc vnusquisque vexatus prouocare poteſt, & in omnibus cauſis, quæ ad examen Eccleſiaſticum ſpectant, ad huius Iudicium poteſt quisque recurrere, & huic omnes Eccleſiæ ſunt ſubiectæ.] Hæc præter cœtera Andronicus. Quod ſi *Conſiliarij*, vox ſumeretur pro eo, qui *Monitoris* & *Correctoris* munere fungitur, vt fit apud S. Chryſoſtomum homil. de ferendis moderatè reprehentionibus, ne ſic quidem hic titulus à Romano Pontifice eſſet alienus. Nam Pontificis eſt, *monere*, arguere, increpare quoscuque fideles aberrantes.

Sed quod maximè eſt expendendum, hic *Conſiliarius* dicitur *neceſſarius*. Id quippè eſt ſummo Pontifici peculiare. Verum quidem eſt, titulum *Conſiliarij* ad omnes Antiftites pertinere, eoſque ex proprio munere eſſe *Conſiliarios* non Reges, vt per pulchrè explicat S. Baſilius in cap. 1. Eſaiæ ad illud, & *Conſiliarios tuos ſicut ab initio*. Vt ergo detur, non eſſe incongruum alios in cauſa fidei adire Antiftites, & illis auſcultare cum conſilium præbuerint, tamen Pontifex Romanus eſt *Conſiliarius neceſſarius fidelium*, vt habet titulus propoſitus. Similiter SS. Patres, à Leontio Byzantino lib. 1. contra Neſtor. & Eutyech. in præmio *allegationis SS. Patrum*, nominantur, *Admirabiles Spiritus ſancti Conſiliarij*, quia per eos & in eis quaſi conſulimus Spiritum ſanctum; quo ſenſu olim Prophetæ dicti ſunt, *Conſultores*, vt notat Iacobus Bolduc lib. 1. de Eccleſia ante legem cap. 5. ſed quamuis Vnanimis de aliquo dogmate Sacro Patrum conſenſus, præbeat indicium traditionis, ob quam res ſit fide credenda, tamen nemo Patrum ſeorſim ſumptus, eſt *neceſſarius Chriſtianorum Conſiliarius*, ſicut Chriſti Vicarius. Denique S. Ioannes Euangelifta à Zenone Veronenſi ſerm. de Fide, Spe, & Charitate, denomina-

tur *specialis arcanorum Domini consultor*. Sed hoc proprie non sonat *Consiliarium*, qui potius diceretur *consultus*; sed sonat eum qui consultat, & arcana Dei exquirat ac combibit, quod fecit S. Ioannes urgente Petro in coena vltima: & dici etiam potest idem praestitisse, cum applicitus vitali mammæ, coelestem sapientiam suxit. Pulchrè id habet S. Gregorius in libro Sacramentorum in Praefatione ad festum S. Ioannis Euangelistæ his praeter coetera de eo Apostolo. [In coenæ mysticæ sacrosancto conuiuio, super ipsum vitæ fontem æternum, scilicet pectus recubuit Saluatoris, de quo perenniter manantia coelestis hauriens fluenta doctrinæ, tam profundis ac mysticis Reuelationibus est imbutus, vt omnem transgrediens creaturam, excelsa mente conspiceret, & Euangelica voce proferret. quod in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.] Nec minùs concinnè Gregorius Nyssenus homil. 1. in Cant. [Verbi amauit vbera, qui supra pectus Domini in coena recubuit, & veluti quandam spongiam, cor suum apposuit fonti vitæ, & ex ineffabili quadam traditione repletus Christi mysterijs, nobis quoque exhibet mamillam à verbo impletam, nosque implet bonis, quæ ei à fonte sunt indita, magna voce prædicans, quod semper est verbum.] Hæc omnia ferunt S. Ioannem consulto Deo euasisse insignem filium Tonitruui, siue eximium Prædicatorem diuinorum mysteriorum, quæ fuerant abscondita à sæculo. Aliud verò est, quod enunciat de Christi vicario, eo titulo *Consiliarij necessarij Christianorum*; qui scilicet in dubijs circa fidem ac Religionem, adeundus ex necessitate sit, vt per eum ambigua explicentur, & nodi omnes expediantur.

Nec tantùm à fidelibus consulendus est hic Consiliarius, sed ipse quoque ex munere omnibus vltro consulit, Iuxta illud Petri Cluniacensis ad Innocentium II. lib. 4. Epist. 3. [Spiritus consilij qui spirat vbi vult, qui per vos Ecclesiæ suæ per totum orbem diffusæ assidue consulit, &c.]

Ipse

Ipsè è contrario, neminem ex necessitate consulit quoad doctrinam fidei. Nam etsi cum aliquid magni momenti statuendum est, tenetur adhibere viros prudentes & peritos in consilium; tamen si non adhibeat, & ipse solus aliquid ad fidei doctrinam pertinens proponat, animo obligandi fideles ad sic credendum, eius resolutio tenet. Vnde cœteri respectu eius non sunt Consiliarij necessarij quoad prædicta. Quod addo, quia de rebus temporalibus, & negotijs sæculi alia est ratio. Et de his rebus accipiendum est, quod Ioannes VIII. Epist. 87. scripsit ad Ludouicum Balbum Caroli Calui filium. [Te quoque Charissime fili, auctoritate Sancti Spiritus Dei nostri, ad vicem genitoris vestri Domini Caroli perpetui Imperatoris Augusti, à secretis constituo meum Consiliarium; qui vt dici assolet, pars animæ meæ fuit. Et quæque agenda sunt, coge, adunaque consilium, quia in fonte tui cordis primum intingendus Calamus, deindè manus nostra formabit characteris apices.]

Coryphæus sacri sodalitij. Isidor. Pelus. lib. 1. Epist. 142. & Epist. 58.

Coryphæum idem esse quod caput, intelligitur ex illis verbis Pausaniæ in Corinth. [Supra theatrum, templum est Iouis, quem Capitolinum Romana voce, Græca lingua Coryphæum rectè appellaris.]

Crepido & Petra Catholica Ecclesie. Concil. Chalcedon. Actio. 1.

Crepido immobilis, Petra infragilis, magnus Apostolus. S. Chrysostomus homil. 9. de pœnit.

Crepido confessionis fidei. August. serm. 104. de temp.

Curator Vicarius ouium Christi. Sanctus Fulgentius nouo serm. 57.

Locus est perelegans, quo S. Fulgentius sic inducit Christum cum Sancto Petro agentem in procinctu conferendi ei Pontificatum. [Et tu ouis eras, & es. Præficio te ouili Pastorem; dimitto te ouibus meis vicarium Curatorem.]
Pasce

Pasce oues meas. Ante pascua plantat, & sic oues Petro commendat. Plantauit Pascua in ligno viuenti, in cruce non marcescenti. Plantauit vulnerata germina, apèruit pro fonte sanguinem, imò verò fontem cruce[m]. Ecce habes campum pratorum; passionem vulnerum ac cicatricum, & pro meorum agnorum sollicitudine pusillorum, deduc eos ad pascua, ad passionem meam. Doce carpere germina, credere vulnera mea. Doce carpere fragrantissimas Rosas; cicatrices in sole Iustitiæ patefactas. Ibi oues meæ diuersa professione clarescant, vt hac sollicita pascua, à me redempta non violetur, Ecclesia. Commendat secundò & tertio, ad coelos sedens in proprio throno. Interpellemus eum, nec Petrus tacet, legatus, Pastor, Vicarius.]

Currus & auriga, spiritualis Israël. Anastas. præfatione in vitam S. Ioannis Eleemos.

Custos aulae aetherae. Arator lib. in Acta. serè in fine.

Custos totius ouilis Sanctae Ecclesiae. Petrus Dam. serm. 30.

Custos vineae à Salvatore ipso deputatus. Concil. Chalced. in fine, & Actio. 3. in Relatione Synodica ad S. Leonem.

Allusio est ad illud, *Posuerunt me custodem in vineis.* Quod de Christo principaliter dictum, accommodari proportione potest ad Ecclesiae excubitorem, Romanum Pontificem, eo praesertim modo quem de Christo expressit S. Cyprianus in calce libri de montibus Sina & Sion, quem iuuat adducere. [Nos sumus vitis vera, quae est vinea Dominica, & Christus custos vineae suae, dicente Salomone, *posuerunt me custodem in vinea.* Inuenimus verò in conuersione huius mundi, in similitudinem spiritalem figuraliter esse vineam, habentem Dominum & possessorem suum. Tempore verò maturo, propè dies vindemiarum positum in vineam Custodem puerum in alto ligno media vinea confixo; & in eo ligno faciunt speculum quadratum, de arundinibus quassatis, & per singula latera quadraturae speculi, faciunt cauernas ternas, quae faciunt cauernas duodecim: per quam quadraturam cauernarum, custos puer om-

omnem vineam perspiciens custodiat, ca nans, ne viator ingrediens, vineam Dominicam sibi assignatam vexet, vel fures vuam vineæ conculcent. Quod si importunus fur egens, in vineam voluerit introire, & vuam demere, illic puer sollicitus de vinea sua, deintus de specula, dat vocem maledicens & comminans, ne, in vineam viator fur audeat accedere, dicens, *rectum ambula*. Fur autem timens vocem pueri sibi comminantis, refugit de vinea, speculam videt, & timens post viam suam vadit. Hæc conuersatio sæcularis; similiter gratia spiritalis. Ita est enim & in populo Deifico, sicut in vinea terrena.]

Custos vitæ & fidei Christianæ. S. Ansel. lib. de Incarnat. Verbi cap. 1.

Custos fidei. Petrus Chrysol. serm. 107. Concil. Ephes. tom. 2. cap. 15.

Quid sit Romanum Pontificem esse *custodem fidei*, optimè his verbis expressit S. Martinus I. Epist. 11. quæ est ad Ecclesiam Hierosolymitanam & Antiochenam. [Scire vos volo fratres, de rebus præsentibus, idest de furibus, qui de temporibus nostris insurrexerunt contra orthodoxam fidem; nempè Theodoro qui fuit Episcopus Pharam, & Cyro qui Alexandria, & Sergio qui Constantinopolis, & eius successoribus Pyrrho & Paulo; quod hi per propriam hæresim valdè moliti sunt perfodere, & thesauros siue dogmata Ecclesiæ expilare. Nos verò, id est huius Apostolicæ sedis Pontifices, ad custodiam domus peruigiles, iuxta præceptum Domini, non permisimus eos hanc effodere, vel fidei furripere thesaurum; sed ipsos catenis impiæ eorum & adulterinæ doctrinæ constringentes, accurata demonstratione & examinatione eorum, quæ ab ipsis contra integritatem Christianæ fidei scripta sunt, tum ipsos, tum ea quæ impiè docuerunt, igne canonicæ sententiæ veluti mala zizania exurentes, Synodaliter condemnauimus, vbique omnibus eorum hæresim publicantes.]

Custos & Præsul cœlestium claustrorum. S. Gregorius in Sacramentario, Præfat. de Cathedra S. Petri.

Cœlestia claustra nihil aliud sunt, quàm Ecclesiâ retinens fidem puram & infermentatam, ac Virginem (vt sic dicam) Inuiolatam & integram. Munus autem primarium Pontificis Romani est, satagere vt depositum paternum, hoc est fides à SS. Apostolis in prædiues depositorium Ecclesiæ Romanæ illata (vt S. Irenæus loquitur lib. 3. contra hæres. cap. 4.) & Præsulum eiusdem Ecclesiæ studio & curæ commissa, seruetur libera ab omni errore. Munus hoc suum expleuisse plenè ac diligenter Romanos Pontifices, monstrare licet verbis Gennadij cap. 5. pro Concil. Florentino sect. 16. qui sic loquitur. [Romæ, fidei clauces Christus apud Petrum Apostolum deposuit, vt Ecclesiam totam, pasceret, atque gubernaret. Nec apud illum tantum, sed etiam apud eius successores, ipsi dicens, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos: quæ quidem non soli Petro contigerunt, sed & eius successoribus. Nam Siluester magnus, Papa Romanus, post baptismum Constantini, Arrij hæresim aboleuit, & in eadem vrbe Liberius ac Iulius Athanasium confirmarunt, & Alexandriam remiserunt, cum ab Arjanis persecutionem pateretur; Damasus Papa, Eunomij hæresim, & Macedonij Constantinopolitani Patriarchæ, funditus sustulit. Diuus Cælestinus, impij Nestorij Constantinopolitani Patriarchæ hæresim, per Cyrillum Theoponum deleuit. Leo Sanctissimus, sacrilegam Eutychis & Dioscori hæresim damnauit, Martinus & Agathon Monothelitarum scelestam hæresim, verbo & operibus sustulerunt. Gregorius Dialogus, Impietatem eorum, qui imagines oppugnabant, anathemati subiecit. Deinde post inobedientiam & schisma, Nicolaus I. ipsemet Constantinopolim profectus est, Photij tempore, vt tolleret schisma: quem cum non recepissent, excommunicationi ab eo suppositi sunt. Post hunc, summi Pontifices per temporum vices non destiterunt rescribere, & hortari Græcos ad Ec-

cle.

clesiæ conuerſionem.] Hæc ad ſuos Græcos, verè ac fidenter Gennadius, additque de cœterorum deinceps Romanorum Pontificum ſtudijs, in conſeruanda & inſtauranda apud Græcos fide Catholica; quibus ſe ſtudijs clauſtrorum Eccleſiæ ac fidei, veros cuſtodes à Chriſto conſtitutos comprobantur.

Cuſtos animarum noſtrarum, totius Eccleſiæ adhuc in terris peregrinantis; hoc eſt vnica Columba inter coruos gementis Preſul. Petrus Cluniac. lib. 4. Epist. 18.

Cuſtos ſponſæ Domini. S. Bernard Epist. 49. & 161.

Cuſtos ſedis Apoſtolorum Petri & Pauli. Gabriel Archiepiſcopus Neſa compellans Romanum Pontificem, in calce Synodi Chaldæorum.

D

Depoſitor prophanarum hæreſeon. Sergius Cyprius in Concil. Lateranen. Sub Marrino I. conſult. 1. Synodus Alexandrina ad Felicem.

Quod Proſper ſerm. de ingratis de Pelagiana hæreſi ſcribit, Primùm à ſede Petri fuiſſe reſectam, hoc de omnibus propè hæreſibus dicere liceat: eaque ratione, hæreſum depoſitor audire debet Romanus Pontifex. Idipſum & cum extenſione omninò illuſtri fert annotatus locus Synodi Alexandrinæ, cui S. Athanaſius interfuit, & Ægypti, ac Thebaidis, & Lybiæ Epifcopi. Sic enim ea Synodus affatur Felicem. *Tu prophanarum hæreſeon, & impetitorum, atque omnium infeſtantium depoſitor, & princeps, & Doct̄or, caputque omnium, orthodoxæ doctrinæ, immaculatæ fidei exiſtis. Magna planè Romani Pontificis gloria, quod eius, quippè totius Eccleſiæ principis, ſit, omnes hæreticos, omnes ſanæ doctrine impetitores, omnes innoxiorum oppreſſores, fidem ac innocentiam tegendo & communiendo, coërcere.*

Deputatus excubijs Eccleſiarum. Iuo ſerm. de Cathedra S. Petri.

Deus in terris. Bald. cap. de sent. rescind. adductus & approbatus à Felino cap. *Ego N.* de consec. & à Decio in c. r. de constitut. nec non à Glossa in proœm. Clement. & ab alijs apud Philippum Probum in additionibus ad Ioannem Monachum in Prologo sexti Decretal. num. 54. & à Troilo Maluetio lib. de Canonis. SS. dub. 2. num. 12.

Ringitur ad hunc Pontificis titulum, Franciscus Hotomanus, Sectarius lib. contra Bullam Sixti V. cap. 4. allegans eum ex cap. *inter corporalia*, de translat. Episcop. sed est falsa allegatio pro more Sectariorum; verba Baldi ex abiunctissimo opere civili affingens contextui Iuris Canonici, deprompto ex rescripto Innocentij III. Vnde quamuis titulos Romani Pontificis, non nisi ex Patribus Concilij sue decerpandos hinc susceperimus, tamen quia titulus de quo agitur, tanquam Innocentij iactatus est, eum huc adduximus, ut monstrarem, nihil ei titulo subesse, quod iure reprehendi posset; imò optimum sensum continere, quantumcunque tragicè exclamet Leguleius, non iam Christianus, sed Hotomanicus. Nemo enim Catholicorum unquam cogitavit, de diuinitate arroganda Romano Pontifici, ut impiè calumniatur aduersarius, corradens in eam rem benè multa, non iam quæ id conatos Pontificios probent, sed quæ illum strenuè ac calumniosè ineptire conuincant. Sicut etiam nemo unquam Catholicus cogitavit, vel in disceputationem adduxit, quod à Theologis disputari ait Erasmus 1. Timot. 1. ad illud *In Vaniloquium*, propè pudet referre, quod Erasmus non puduit Theologis affingere: *Utrum Papa, simplex homo sit, an quasi Deus; an participet utramque naturam cum Christo.* Et id ipsum est, quod in Epistola S. Hilarij operibus præfixa, bacchatur contra nouum (ut ait) commentum *Obstruos* in his, qui nihil aliud sunt quàm homines, apposito ad marginem hoc lemmate, *De potestate Romani Pontificis.* Apage spurcum blateronem, & infamem effrontemque calumniatorem. Quis unquam Theologorum, aut Catholicorum, de hoc disceptauit? Dis-

cam

eam cum S. Basilio lib. de Spir. sanct. cap. 17. [Ob nimiam istorum absurditatem, videmur oratione destitui, nec habere quibus verbis illorum stultitiam reprehendamus; adeo ut mihi videantur, etiam propter amentiam, aliquid lucrifacere. Quemadmodum in corpora mollia cedentiaque, non possis egregiam plagam impingere, eo quod obsistere contraque niti non queant, ita eos qui palam insaniunt, non possis forti validaque redargutione percellere. Superest igitur ut abominandam illorum impietatem silentio pretereamus.]

Nobis certissimum est, Pontificem Romanum, ita esse purum hominem, ut tamen in terris sit Dei Vicarius; & eatenus dicitur *Deus in terris*, nempe representatiue; & quia diuinas veritates nobis authenticè proponit, ac infallibiliter deducit ex reuelatis; habetque Dei assistentiam ne errare possit, docens ut Pontifex, siue ex cathedra, quod est aliquatenus esse Dei os respectu fidelium. Eius denique sententia in terris, præiudicium est diuinæ sententiæ, ut dixit S. Hilarius, Canon. 16. in Matth. Non plus voluerunt Iurisperiti allegati, & Card. Paris. conf. 63. num. 162. volum. 4. cum dixit. [Papa est quoddam numen & quasi visibilem quemdam Deum præ se ferens.] Fauetque Gregorius II. Epist. 1. ad Leonem Isaurum, *in fine*, cum dixit S. Petrum in omnibus regnis Occidentis, haberi ut Deum terrestrem; quod de S. Petro, formaliter ut Pontifice dictum, cadit æquè in omnes successores, & eo sensu, tributum Romano cuius Pontifici titulum Dei in terris, contra Vvicleffi latratus propugnat Valdens. lib. 2. doct. cap. 50. num. 8.

Sed ut Hottomanicos hosce crabrones fortiùs commoueam, placet subnectere locum Clementis Romani, ex 2. Constit. cap. 26. quo vniuersè de quouis Episcopo, (nèdum de Episcoporum Episcopo) ita pronunciat. [Qui Episcopus est, hic est minister verbi, scientiæ custos; mediator Dei, & vestrum in ijs, quæ ad eum colendum pertinent. Hic est magister pietatis, ac religionis. Hic est secundum Deum

Deum pater vester, qui vos per aquam & Spiritum, in adoptionem regeneravit. Hic princeps & dux vester, hic vester rex & praefectus. Hic post Deum, terrenus Deus, qui honore vestro frui debet. De his enim, & similibus aiebat Deus, *Ego dixi, Dij estis, & filij altissimi omnes: Et Dijs populi tui non detrahes.* Episcopus igitur vobis praesideat, ut dignitate Dei cohonestatus, qua clerum sub potestate sua tenet, & toti populo praest.]

Deus Pharaonis. Petrus Bles. Epist. 144.

Alludit ad illud Dei ad Moysen. Exod. 8. *Ecce constitui te, Deum Pharaonis.* Quod de Moysen dictum est, quia potenter domiturus erat Pharaonem, in manu potenti & brachio excelso. Similiter enim Romanus Pontifex dicitur Deus Pharaonis, quia in promptu habet vlcisci omnem inobedientiam: quod ut praestaret in filij sui captivi causa, urgebat Alconora Anglorum Regina, cuius nomine ea Epistola cum duabus sequentibus à Blesensi exarata est. Hanc esse mentem Blesensis in illius tituli delatione, perspicuum est ex eo quod S. Bernardus lib. 4. de consid. c. 7. adhortans Eugenium, eique proponens qualis esse deberet, monet postremò, oportere ut sit Deus Pharaonis, & quasi hoc interpretans, addit. [Intellige quæ dico; dabit tibi Dominus Intellectum; ubi malitiæ potentia iuncta est, aliquid tibi supra hominem praesumendum. Vultus tuus super facientes mala. Timeat spiritum iræ tuæ, qui hominem non veretur, gladium non formidat. Timeat orationem, qui admonitionem contempsit. Cui irasceris tu, Deum sibi iratum, non hominem putet; Qui te non audierit, auditorum Deum, & contra se palleat.] Planè se Deum Pharaonis exhibuit primis illis Christianis sæculis S. Fabianus Papa, Philippum Imperatorem multans, non secus ac fidelem quempiam è plebe. Non dissimile pectoris robur, contra Arcadium & Eudoxiam Augustam, protulit in causa S. Chrysostomi impiè vexari, S. Innocentius I. Æquè verò Deum Pharaonis se praestitit Symmachus,

chus, fortiter obſiſtens Anaſtaſio Imperatori, & Nicolaus I. confundens Michaëlem item Imperatorem, ac Gregorius VII. aduerſus varios magnos, qui erant in terra, vt in eius regiſtro videre eſt. Eſſe porrò id proprium Romani Pontificis, agere pro Deo confidenter, nec vllius faciem reſpicere, conteſtatur Agatho Papa, Epiſtola priuata ad Imperatores in 6. Synodo.

Dignitas Romana Ciuitatis. Theod. & Valentinia. in No- uella de ordinat. Episcopor. Sic nominantes, S. Leonem, prout Pontificem.

Dignitas facta toto orbe venerabilis, dum illi quicquid fide- lium eſt, ubique ſubmittitur, dum totius corporis caput eſſe de- ſignatur, de qua videtur d. eſt. m. p. r. Prophetam; ſi hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium? & ubi relinquetis glo- riam veſtram? Ennodius in Apologetico.

Agit de dignitate Romani Pontificatus. *Fastigium di- gnitatis & celsitudinem honoris, cum pari iunctam periculo,* vocat S. Bernardus Epiſt. 237. Allegatio autem Prophetæ, adhibita eſt quoque à Ioanne VIII. Epiſt. 21. quæ eſt ad Carolum Caluum. [Cogitate (inquit) Dei cultor ſemper Auguſte, à Prophetæ (Iſaia 10.) præmoniti, *ſi hæc humiliatur, ad cuius confugietis auxilium, vel ubi relinquetis gloriam veſtram?* Perpendite, quia ſi hæc humiliatur, non ſolùm gloria Imperij veſtri periclitabitur, ſed & ipſa profectò Chriſtianæ religionis cultura, maxima ex parte peribit.] Rationem reddit Epiſt. 32. quæ eſt ad eundem Carolum, *ſub ſinem.*

Dignitas inexplicabilis, cuius inuidia tactus Lucifer ambi- uit ſedem in lateribus Aquilonis. Lucas Tudenſis lib. 2. con- tra Albigenſes cap. 12.

Elogiolum eſt dignitatis Pontificiæ, quod verbis Lucæ Tudenſis explicandum eſt. Diſputat ille in hanc rem pau- lò fuſiùs, huc aptans illud Pfaltis, *Mons Sion latera Aquilo- nis, ciuitas Regis magni,* occaſione illius plagæ orbis terra- rum, ad quam Chriſtus pendens in cruce obuertus eſt.

[Chri-

[Christus (inquit) faciem versùs occidentalem plagam tenuit, contra quam caput etiam inclinavit, quando Spiritum emisit. Hic summus sacerdos & verè Pontifex oblatione sui corporis & spiritus, & resperione cruoris sacri, consecrauit mundum, & præ coeteris partibus, occidentem regionem: qui ligandi & soluendi, Romano Pontifici in occidentuo hemisphærio consistenti, præ cunctis mundi Prælati contulit excellentiam, in plenitudine potestatis. Hanc inexplicabilem dignitatem, Diabolus (vt videtur) præuiderat, cum sedem suam in lateribus Aquilonis ponere cupiebat, vt Altissimo similis fieret, exercendo diræ Tyranidis in hominibus principatum, qui primatum gerebat, inter omnes ordines Angelorum. Sed multa turgidus superbia cecidit, quia se contra Deum erexit, Dominium superbiens vsurpare, quod Creator suo dominatui reseruauit. Audiant & tabescant, qui superbè nituntur hominibus dominari. Deus superbientibus Angelis non pepercit, sed eorum multitudinem, atrocioribus flammis suo iudicio reseruauit perpetuò cruciandam. Et quomodò parceret homini in contumacia superbiæ persistenti, qui est vermis & cinis? Fraudatus est à suo desiderio inimicus, licet arte malitiæ suæ seduxerit hominem, & orbem sibi fraude nequitie subiugauerit vniuersum. In monte Testamenti, in lateribus Aquilonis, à concepta malitia desistens minimè post ruinam; quia in Sancta Vrbe Romana, quæ sita est in lateribus Aquilonis ante aduentum Christi, sacrilegis cultibus & nequitie legibus super orbem vniuersum exercuit principatum. Dominus autem noster Iesus Christus, qui præliaturus contra malignum Principem, Crucem ascenderat, & sanctam sibi in lateribus Aquilonis, & occidentuo climate præelegerat urbem, contra occidentem capite inclinato spiritum tradidit, vt seruum de potestate demonum erueret fugitium, qui suggestionem Diaboli à iustitiæ recesserat sole: & plus gelidus mente quàm corpore, captus tenebris ignorantie, in Aquilone vel Occasu cultura demonum,

se

se à facie sui absconderat Creatoris. Insecutus est Dominus inimicum immissione sui spiritus, & eo à throno sanctæ urbis expulso atque deiecto, vniuersa arma, in quibus confidebat abstulit; & sacerdotis sui atque Imperij in ea solium confirmavit. Apertum est præterea versùs illud clima, sanctissimum latus eius, de quo exiuit sanguis & aqua. Emisit Dominus spiritum, vt seruum nostrum à peccatorum occiduo suscitaret: produxit sanguinem vt congelatum torpore Aquilonis calefaceret: dedit aquam vt ablueret sordidum, qui computruerat in stercore vitiorum. Dextram contra Aquilonem tenuit, quia virtute sua infidelitatis, odij, auaritiæ, acediæ, luxuriæ, & superbiæ principem debellauit; in lateribus Aquilonis, in occidua Regione; situ tamen calenti sita est Roma, mater cunctarum Urbium, & Regina, vt in se flagret per charitatis flammam, frigidos calefaciat sanctitatis exemplo & bona fama; rudes & ignorantes illuminet per diuinam scientiam. Hæc est insignis Regina illa, quæ assistit à dextris filij Dei, non solum dignitate, sed etiam situ pendentis in Cruce, in vestitu deaurato circumdata varietate, dum splendorem excellentissimæ potestatis, diuersitate cunctarum gentium, ad salutem æternam pertinentium, varietate linguarum Romanus Antistes, summus princeps & Pontifex, fideliter & deuotissimè prædicatur. Romanum dico Pontificem, imò corde credo & ore profiteor, totius orbis animarum & corporum, illum esse post Deum principem & pastorem, quorundam sapientum fidei assertione. Hæc est ad literam, illa Ciuitas Regis magni, ciuitas Dei nostri, in qua magnitudinem suam specialiter Dominus ostendit, incomprehensibilem & laudabilem nimis; & in qua excellenter supereminet cunctis fidelibus Christiani cultus, prælatio dignitatis. Hæc mons testamenti, siue mons sanctus, rectè dicitur, quia in morte sua statuit Dominus Romano Pontifici summæ excellentiæ, dignitatis, pacis, & gloriæ testamentum, & principem fecit illum, vt sit illi semper super

Q

cun-

cunctos Ecclesie rectores Sacerdotij dignitas in æternum. Ad hanc urbem sacratissimam conseruandam, & de idolorum spurcitijs emundandam, de diuersis mundi partibus Dominus post resperionem sui sanguinis sacratissimam, qua vniuersus orbis est consecratus, innumerabiles conuocauit sanctissimos Sacerdotes, vt quælibet patria haberet Romæ, quo illi, cultum deuotionis, etiam quasi naturaliter exhiberet. Dedit itaque Iudæa Apostolorum Principem Petrum. Dedit Cilicia Doctorem gentium Paulum. Dedit Hispania Sanctissimum Leuitam Laurentium, quorum sanguine sanctificauit; & corporibus Urbem desiderabilem decorauit. De omnibus etiam alijs regionibus, innumerabiles mundus dedit Martyres, & protulit Confessores, quorum effusione sanguinis, doctrina sacra, quiete corporum, alma Ciuitas consecratur. In tantum illam sanctificauit Dominus, vt quicumque ad eam catholicè demalis perpetratis venerit emendandus, ipsius Pontificis ministerio, qui est specialissimus Vicarius Dei, & loco ac dignitate successor Apostolorum Principis Petri, remissionem percipiat peccatorum, & etiam sanctitatis gratiam consequatur. Temporibus primis (vt superius prælibaui) Princeps malignorum spirituum ad suæ vesaniæ cultum, nefandissimum ampliandum, quæque meliora de cunctis gentibus, gemmarum, auri, argenti, marmorum, & cunctorum insignium spolia congregauit. Fortior autem illo superueniens Dei filius, sanctis Apostolis & Martyribus super distribuit vniuersa. Etenim quæcunque erant ad cultum Idolorum, omnia cedunt in honorem, & obsequium Sanctarum Ecclesiarum. Theaurizabat Diabolus, & ignorabat cui congregabat ea. Nimirum ipse congregauit effectu, qui multis laboribus & expensis, coëgit suos satellites congregare. Dominus congregans affectu, quia ipse elicit de malis bona, cuius voluntati seruiunt reprobi, etiam repugnantes. Diuino nutui seruebat Diabolus, ignarus, sibi æst inanis perpetuè retinere, quæ Iesu Christi famulatui pa-

ra-

rabantur. Deceptus est suis machinamentis deceptor, quia de illius & suorum laboribus, Dei filius sibi thronum gloriae decorauit. Inde est, quod praerogatiua specialis priuilegij gaudet occiduum clima, eo quod in se cunctarum Urbium & dignitatum contineat matrem, per quam exuberat abundantius bonis caelestium mandatorum.] Hactenus eo loco Tudensis. Qui quod supponit, sinistrum Christi latus fuisse compunctum, astipulatorem habet Suarem, quamquam refragatur Torniellus, anno Christi ultimo, & Angelomus, 2. Regum 6. ac Cabasilas in exposit. Liturgiae cap. 8. Quod verò insuper ait Tudensis, principatum Romani Pontificis ex quorundam Doctorum sententia, in corpora & animas omnium vniuersi orbis mortalium diffundi, tametsi falsum est, nec nisi à quibusdam Iurisperitis assertum, tamen eius pronuntiati falsitas nihil incommodat elogio proposito.

Discipulus Crucis, & successor Piscatoris. S. Hieronymus Epist. 57.

Vt quid Romanum Antistitem, *Crucis discipulum*, appellat? An quia sicut Ioannes, dilectissimus discipulus, haesit cum Christo suffixo cruci, ibique matrem accepit à Christo in sua; ita quilibet successor S. Petri, non debet esse discipulus Christi ad mensam tantum, vt multis Christianis vsu venit; sed etiam ad crucem; vt dignus sit, cui Ecclesia quae Deiparae ex multis capitibus est proportionalis, securè committatur? Christi discipulum ex Pontificio munere Eugenium dixit, necessariumque eius aduersus impios quosque zelum, inde preclare intulit S. Bernard. lib. 1. de Confid. cap. 11. sed & Synodus Romana acclamauit Nicolaum I. *Discipulum Christi*, vt Anastasius in Nicolao I. prodidit.

Doctor Apostolorum. Chrysost. in Encomio SS. Petri, & Pauli.

Videtur hoc dictum de sola S. Petri persona. Per eum enim doctos fuisse Apostolos reliquos, siue substituendus

Q 2 Iudæ

Iudæ Mathias, siue admittendæ gentes ad Ecclesiam, siue de iisdem onere legalium non grauandis, ageretur; constat ex Apostolica historia. Nihilominus extendi quoque potest is titulus ad alios Pontifices, quia fuere Doctores eorum, qui munus Apostolicum prædicandi & Euangelizantibus obierunt suo tempore, vt S. Gregorius Augustini Dorouernensis, & sociorum, Zacharias Bonifacij, alij aliorum, qui eos sæpè interrogationibus, & quæstionibus pulsasse comperiuntur.

Doctor Ecclesie, fidei Petra, regni clauis habens. Hippolitus orat. de mundi consummat.

Doctor Sanctissimus. Victor Carthag. ad Theodorum Papam secret. 2. Concil. Lateran. sub S. Martino I.

Doctor supremus orbis terrarum. S. Damascenus in histor. Barlaam cap. 11. iuxta Græcum Codicem à Hieronymo Donato exhibitum in Apologetico de Romanæ sedis principatu.

An hoc etiam voluit Moschorum Princeps quem Sigismundus Baro Herbestenus in Commentarijs Moscouiticis testatur, non alio quàm Doctoris nomine donare Romanum Pontificem? sic ille pag. mibi 17. Non est omittendus aureus locus ex Gregorij Nysseni Encomio in SS. Petrum & Paulum, quod Gretserus ex Viennensi Bibliotheca edidit. Ibi Nyssenus, post celebratam S. Petri alacritatem in Christi obsequio, necnon docilitatem summam ad Christi doctrinam, & constantiam in perpeffionibus pro Magistro amantissimo; Subdit consequenter. [Propter quæ, hoc etiam honore super omnes alios affectus est. Nam quibus Principibus non est venerabilior, quibus Regibus non augustior? Solus quem sciamus, loco Christi, & à Christo, Pastor & DOCTOR OMNIUM GENTIVM VBIQUE TERRARVM, constitutus est; Quam dignitatem in perpetuum seruat.] Quomodò in perpetuum seruat? Num B. Petrus nunc in cælo, vbi omnes sunt docti à Domino. doctrinam qualem viuens omnibus gentibus subministrabat,

bat, pergit subministrare? Non ita. Sed in perpetuum, id est vsque ad mundi & militantis Ecclesiæ finem, B. Petrus dignitatem Doctoris omnium gentium seruat, in successoribus suis Christi Vicarijs.

Domina mundi, vniuersitati constituta, vindex in iram, Iudex in misericordiam. S. Bernard. Epist. 168. agens de Romana Ecclesia.

Dominus domus Dei, & Princeps omnis possessionis eius. S. Bernardus Epist. 237.

Allusio est ad illud Pfaltis de Iosepho, *Constituit eum Dominum domus suæ*, vtique Pharao. Et quamquam non est Pontifex, qui hinc cum Iosepho componitur, Dominus Ecclesiæ, sed rector duntaxat & sapiens ac fidelis oconomus, quo ipso nomine Græci Christum donant per comparisonem ad Patrem, cum mysterium incarnationis, & fundatæ per Christum Ecclesiæ vocant *Oeconomiam*; tamen neque Ioseph erat reuera Dominus Ægypti, & vice Domini eam regebat, quod ipsum facit Pontifex Romanus in vniuersa Ecclesia; vice Christi. Coeteroqui enim idem Bernardus Eugenium suum, eo loco grauiter dehortatur à turgida dominatione in Cleris, qualem Reges gentium, super eas exercebant. Ea quippè dominatione Christus, & Apostolis & consequenter Apostolico Pontifici interdixit, & omnibus animarum Rectoribus esse declinandam; Princeps Apostolorum admonuit. Videndus idem S. Bernardus lib. 2. de confid. cap. 6. & lib. 4. cap. 7. & lib. 3. cap. 1. vbi qua in re sita sit hæc Pontificis non tam Dominatio, quam præfectura & præsentia ad providendum; consulendum, procurandum, seruandum, egregiè exponit. Additque ibidem, huius Pontificij Principatus proprium decus esse debere, non quæ illorum sunt, sed illos quærere. *Dominium* Itaque, & hinc, & in multis sequentibus titulis, accipiendum est pro potestate Iurisdictionis, subordinatæ vero Ecclesiæ Domino, & Regi super Sion montem Sanctum eius, hoc est super Christianam Ecclesiam, nempe
Chri-

Christo. Æquè porrò. S. Hieron. Marci 14. ad illud, *dicitè Domino domus*, S. Petrum, *Dominum domus Dei* appellat. [Dominus (inquit) domus, Petrus Apostolus est, cui Dominus domum suam credidit, vt sit vna fides sub vno pastore.] Pocho presbiter, ipso initio libri primi de statu domus Dei, rem hanc vniuersam commodè enucleauit, verbis illis. [*Domus Dei, quæ in terris constituitur; Hæc nimirum Domus, Ecclesia est, columna & firmamentum veritatis, quæ in vnitæte indiuisa firmatur, quæ vna columna, vna perfecta, Deo vnice dilecta, scriptura teste declaratur: in tota hac Domo, solus Beatus Petrus cum suis successoribus, plenitudinem potestatis accepit. Vnde quicumque in partem sollicitudinis vocati sunt, vt ea quæ in partem regenda susceperunt, prouida dispensatione gubernent; eius authoritate roborandi, eius exemplis informandi sunt, qui in plenitudine potestatis, toti Ecclesiæ præesse dignoscitur.] Addit consequenter, quia optima domus Dei restio, interuentu pacis obeunda est, summi Pontificis esse, paci domus Dei inuigilare, eijciendo ancillam & filium eius, pacem turbantes.*

Dominus & Pater, totius Ecclesiæ in terra peregrinantis.
S. Anselm. lib. de Incarnat. Verbi cap. 7.

Dominus semper beatissimus, & Apostolica semper sede intima veneratione preferendus, atque Angelicis meritis coequandus, Pater Patrum. Andreas Præualitanus, in Epiro Episcopus, ad Hormisdam.

Dominus beatissimus, & Apostolico culmine sublimatus, sanctus Pater, Patrum Papa, & summus omnium Præsulum Pontifex. Stephanus Mauritanus cum Collegis ad Damasum.

Dominus sanctus, beatissimus Pater, & Apostolicæ sedis dignissimus Papa. Episcopi Gallicani post Epist. 49. S. Leonis.

Dominus sanctus, & Apostolici culminis, venerandus Sanctæ Romanæ, & Apostolicæ Sedis, atque vniuersalis Ecclesiæ Papa. S. Athanasius & Episcopi Ægypti ad Marcum Papam.

Domi-

Dominus, Sanctus, beatus, predicabilis, & Adorandus Apostolicus Pater. Theodoretus Episcopus ad Hormisdam.

Dominus beatissimus ac felicissimus, S. Catholica & Apostolica Romana Ecclesie Præsul. Ioan. Diacon. in prologo ad vitam S. Gregorij.

Dominus beatissimus, sanctus Pater, Archiepiscopus, sollicitudinem omnium Ecclesiarum circumferens. Acacius Epist. ad Simplicium.

Dominus beatissimus, ineffabiliter mirabilis, & in Christi patria præferendus Papa. Possessor ad Hormisdam.

Dominus reuerentissimus, & Apostolatus culmine decenter sublimatus. Clerici Rhemenfes ad Nicolaum I.

Dominus omnium gentium. Concilium Nicænum I. canon. 44. è versis ex Arabico.

Reddamus locum integrum, tanquam honorificentissimum summo Pontifici. [Veneramur secundum scripturas & Canonum definitionem, sanctissimum Romanæ antiquæque Ecclesie Episcopum, primum esse & maximum omnium Episcoporum; vt autem ditionis suæ nationibus imperat Patriarcha, & leges incidit, & vt à principio Petrus Christi Vicarius, religioni in Ecclesijs, cœterisque rebus ad Christum pertinentibus præfectus, Principum Christianorum, prouinciarum, & omnium gentium dominus & rector erat; ita ille cuius principatus Romæ est, Petro similis & autoritate par, Patriarcharum omnium dominatum & principatum obtinet. Huic sanctioni si quis repugnauerit, & obistere ausus fuerit, totius Synodi decreto, Anathemati subiiciatur.] Inseruit hunc Canonem suæ collectioni fragmentorum Concilij Nicæni, Alfonso Pisanus lib. 3. adductis Francisco Turriano lib. 2. de dogmat. Character. pag. 125. Augustino Steucho Eugubino lib. 2. de donatione Constan. & Alano Copo. In collectione eorundem Canonum à Francisco Turriano concinnata, hic Canon est num. 39. & paulò aliter quod ad verba attinet, exprimitur, eadem tamen sententia. Sic enim ibi legitur. [Quomnis

si Archiepiscopus inter Episcopos tanquam frater maior,
 qui curam habet fratrum suorum, & ei debeant obedi-
 entiam, quia præest; Est tamen Patriarcha ijs omnibus, qui
 sub potestate eius sunt, sicut ille qui tenet sedem Romæ,
 caput est & princeps omnium Patriarcharum, quando-
 quidem ipse est primus sicut Petrus; cui data est potestas
 in omnes principes Christianos, & omnes populos eorum,
 vt qui sit Vicarius Christi Domini nostri super cunctos po-
 pulos, & vniuersam Ecclesiam Christianam. Et quicun-
 que contradixerit, à Synodo excommunicatur.] Hæc se-
 cunda Canonis expressio, videtur commodior. Nam iuxta
 eam verba illa, *cui data est potestas* cadunt in Pontificem,
 qui tum Constantino gregis nostri Zorobabele (vt Theo-
 doretus dixit) moderabatur Imperium iam Christianus, &
 in alios deinceps consecuturos Pontifices, qui multis prin-
 cipibus iam factis Christianis præfuturi erant tanquam Ec-
 clesie Vniuersæ Rectores. In altera autem Canonis expres-
 sione videbantur ea verba cadere in S. Petrum, quo tamen
 Pontifice nullus erat Princeps Christianus. Coeterum (vt
 dixi) sententia, quod ad rem præsentem attinet, est planè
 eadem. Et quod *omnium gentium*, in priore expressione,
 in altera verò *omnium populorum*, *Dominus*, aut *potestatem*
habens, dicitur Romanus Pontifex, intelligendum est de
 gentibus & populis Christianis, etiam si hæresi aut schis-
 mate sordentibus. Nam de Paganis qui planè foris sunt,
 ac ne per baptismum quidem subiuerunt Ecclesie ostium,
 non est Pontificis iudicare, vt de se dixit Sanctus Paulus.
 Quidquid de his quoque, Romano Pontifici subiectis, per-
 peram statuat Nicolaus Emericus Tract. de potestate Pa-
 pæ q. 7. considerat. 4. Quod tamen Christiani sint per om-
 nes gentes sparsi, rectè dicitur Pontifex, habere à Christo
 potestatem omnium gentium. Præterquàm quod attento
 iure remoto, & spectata obligatione quam Pagani habent,
 subeundi ostium Ecclesie, dici quoque potest, Pontifex,
 omnium planè gentium ac populorum Dominus, id est gu-
 berna.

bernator & Rector, in omnibus animæ salutem spectantibus.

Dominus sanctissimus, & Coangelicus, maximus, summus sacerdos, & vniuersalis Papa. Octaua Synodus ad Adrianum.

Quid illud *Coangelicus* ? fortassis idem est, quod Angelicis meritis coæquandus, vt superiùs retulimus ex Andrea Episcopo Epiri. Nec abludit, muneris & dotium Antistiti consentanearum similitudo; quæ causa est cur Apocal. 1. Episcopi denominentur Angeli, vt ibidem fusè prosequuntur Recentiores interpretes, nominatim Viegas c. 2. comment. 1. sect. 1. septem ad id rationes adducens. Petrus Damiani ob proportionalem causam, Desiderium Abbatem Cassinensem, vocauit *Archangelum Monachorum*. Quo eodem Epitheto donat Hugonem Cluniacensem l. 6. Epist. 4. Verior tamen ratio, cur Antistes dicatur *Coangelicus*, esse videtur, quæ ducitur ex assistentia Angeli cooperantis Episcopo in obeundo Episcopali munere, vltra assistentiam, quam alius Angelus eidem Antistiti, prout homini priuato exhibet. Intelligitur id ex Relatione Monachorum secundæ Syriæ ad Hormisdam, (habetur post 22. Hormisdæ Epistolam,) qua sic affantur Pontificem. [Christus Deus noster, Principem, Pastorem & Doctorem, & Medicum animarum, constituit vos, & vestrum sanctum Angelum.] Consonat eidem loco, quod Iustinianus scribens ad eundem Hormisdam, (post 65. eius Epistolam) queritur Monachos Scythas, turbas ciere exoptantes, iter arripuisse ad Angelum eius. Et mox postulat, vt Angelus Hormisdæ, ab eius Apostolatu destinare dignetur eosdem Monachos, benè mulctatos ad ipsum Iustinianum. Abbas Georgius apud Moschum cap. 127. excusans se per literas Petro Hierosolymitano Patriarchæ, ait, [Absit à me mi Domine sanctissime, vt sanctum Angelum vestrum contempserim.] Apud Optatum lib. 2. contra Parmen. *Non multum à principio*, è quinque dotibus Ecclesiæ ibi recensitis, prima nu-

R me-

meratur, *Cathedra*; secunda, *Angelus*. Corruptè quidam Codices, primùm cum inchoatur disputatio de dotibus, pro *Angelus* legunt *Annulus*. Infra enim expedita prima, dote cum venit ad secundam, disertè vocatur *Angelus*, qui per cathedram duci dicitur. Sic enim ibi habetur. [Igitur de dotibus supra dictis, cathedra est prima, quam probauimus per Petrum nostram esse. Hæc ducit ad se Angelum. Nisi fortè eum vobis vindicantes, habetis in oculis clausum. Mittite illum si potestis: excludat septem Angelos qui sunt apud socios nostros in Asia, ad quorum Ecclesias scribit Apostolus Ioannes. Cum quibus Ecclesijs nullum communionis probamini habere consortium. Vnde vos Angelum, qui apud vos possit fontem mouere, aut inter cœteras Ecclesiæ dotes numerari?] In hoc loco Optati, expendendum est, quod cathedra dicitur Angelum ducere ad se. Est ergo alius Angelus, quàm is qui iam aderat Episcopo, priusquàm conscenderet cathedram. Nec reuera fuisset alioqui Angelus, numerandus inter Ecclesiæ dotes, vt faciebat Parmenianus, nec dissentit Optatus; Admittit eum Angelum Episcopi cooperarium, Origenes, sed non absque fermento corruptæ doctrinæ, vt Ribera in c. r. Apocal. à num. 114. animaduertit, ægrè purgans SS. Ambrosium & Hieronymum, quibus dum Origenis bona mutantur, hæc mixtura videri potest obrepisse. Vt vt sit, admittere peculiarem Angelum, Antistiti, quæ Antistes est, cooperantem, in Episcopali munere, resecto fermento Origenis ei doctrinæ admixto, Catholicum & sanum est, vt agnoscit Suares lib. 6. de Angelis cap. 17. num. 24. & hinc intelligitur, cur Antistes præsertim summus, videatur dictus Coangelicus. Hinc affusa est lux sequenti titulo.

Domnus Coangelicus. Anastasius præfatione ad vitam S. Ioan. Eleemos.

Domnus & omni ueneratione dignissimus. Iuo Carnotensis Epist. 88.

Domnus & Pater. Iuo Epist. 43.

Dom-

Domnus Apostolicus. Ecclesia in formula litaneutica, & passim in Actis Sanctorum sequioris ætatis; Petrus Cellensis lib. 9. Epist. 1.

Quorsum Romanus Pontifex dicatur, *Apostolicus*, iam supra tractatum est. Nunc quorsum dicatur, *Domnus*, paucis attingo.

Visa quibusdam hæc vox *Domini* sapere fastū Ecclesiastico homine indignum, etiamsi Antistite; quod hominis ad Christi familiam pertinentis, non sit imitari reges gentium qui dominantur eorum; vetenturque dominari in cleris. Itaque ut obseruat Iuretus ad Epistolam 28. Iuonis, passim cum de sæcul tribus personis agitur, vox *Domini*, usurpata legitur (& fortassis mendum librarij est, quod apud S. Gregorium lib. 4. Epist. 39. Indict. 13. ipse Imperator semel & iterum vocatur *Domnus*.) pro Ecclesiasticis autem, adhibetur vox *Domni*, similisque Syncope eadem ex causa inualuit apud Græcos, in vocibus *κύριος* & *κύριος*. Vtrorumque exempla addensat Hugo Menardus ad cap. 70. Concor. Regul. S. Bened. Anian. S. 1. Nec abs re Iuretus ad eam Iuonis Epist. 28. exoptulat de vocis *Domni* mutatione in vocem *Domini*, facta à Surio in editione vitæ Sanctorum, varijs locis, quæ ipse Iuretus signat: in tam constanti si quidem ac crebra vocis *Domni*, usurpatione apud mediæ ævi autores, præstitisset eam vocem dimittere immutatam; quam à barbarie, contra nonnullos delicatulos Latinitatis Cupediarios tuetur Serarius lib. 1. litaneut. cap. 13. Videndi de ea voce, eiusque comparatione ad vocem *Domini*, Molanus lib. 3. de Canon. cap. 15. Baronius Anno 146. nu. 23. Onuphrius in explicatione vocum Ecclesiastic. obscurior. V. *Domnus*. Busæus ad ser. 4. Bles. Meram tamen Syncopen, absque alio mysterio, in voce Latina, *Domnus*, & in Græca, *κύριος*, agnoscit Gretserus ad Orationem S. Germani Constantinopol. de Cruce Dom. & Richerius ad lib. 1. Cyneget. Oppiani, agens de Græca voce *δούρα*, quam Oppianus Contraxit in *δούρα*, vnde fluxisse videtur Italicum *Donna*.

Ductor filiorum baptismatis. Princeps Babyloniae ad Innocent. IV. Anno 1246.

Dux exercitus, circumiens acies, quarens qua pars bene apparata, qua bene instructa, qua indigens eius presentia, ubique circumcursans, & primus se ostendens. S. Chrysostomus homil. 21. in Acta.

Dux peregrinantium, qui caeteris viam salutis ostendit. Ioannes Alexandrin. ad Eugenium IV.

Dux discipulorum Christi. S. Epiph. haeref. 51.

Hic titulus, duplicem sensum potest facere, & vtrumque insignem ad Pontificis dignitatem. Valet ergo imprimis de primarijs Christi discipulis, hoc est de alijs Apostolis. Eorum enim omnium Dux & Superior, fuit S. Petrus, quatenus Christi Vicarius. Quod quantum sit S. Petri, prout summi Pontificis decus, egregie attigit Gregorius Nyssenus, eo mutilo in SS. Petrum & Paulum encomio, quod Iacobus Gretserus ex Viennensi Bibliotheca representavit. Ibi tractans suffectionem Matthiae in Iudaeum, auspice Petro, duo se inde eruere ait admiratione digna. Vnum spectat diuitias bonitatis Dei, quae pro vno Iuda perditio, duos submitit eo ministerio dignos. [Alterum, (inquit) qualis Petrus, qui Coapostolorum electionem instituit, & ad parem sibi functionem euehit; quod nulli alteri, nisi soli Christo competere scimus. Hoc enim omni honore & dignitate eminentius est, & soli Petro, ex omni mortalium numero haec foelicitas obtigit: quippe qui loco Christi ALIORVM DVX & princeps à Christo constitutus erat, eiusdemque locum erga alios tenebat. Propter quae nullus ex alijs Apostolis, tanta admiratione dignus est, quanta Petrus. Quem enim alioqui, discipulorum omnium feruentissimum discipulum Christi nouimus, eum nunc vice & loco Christi, Apostolis praefectum conspicantes, quo tandem loco reponemus?] Inferius quoque, nominatim ipsum S. Paulum, Petro Duci, obnoxium statuit. Praefatus enim Sancti Petri ardentissimum in
Christi-

Christum amorem, eamque confessionem, quam excepit facta Petro summæ præfecturæ commissio, subdit. [Ex quo ea dignitas Petro venit, qualis nulli alteri: Et consultissimum fuerit, hanc gratiam, & honorem istum excellentissimum, cum nullo alio comparare velle. Et licet Paulus ad Christum in cœlum ascenderit, vt disceret quæ discere, & alios docere decet; attamen Petrus, eundem iam cœlo delapsus, præsentem habebat; & quæ facienda essent, & quæ non, exponentem; sibi que ouium præfecturam tradentem, coram audiebat. [Tandem inferiùs obijciens sibi quod omnes Apostoli sint æquales (vtique in Apostolatu, sicut omnes Episcopi æquales sunt ordinis potestate;) respondet. [Etsi æqualitatem statuimus, sed non dicimus, quod singuli sint caput omnium, quod meritò posuimus & asseruimus.] Nempe de solo Petro, in cuius ibi celebratione versatur. Non plura de priore sensu quo S. Petrus quatenus Pontifex, dux discipulorum Christi, appellatur.

Vt autem secundus sensus proponatur, statuendum est S. Petrum prout Pontificem, omnibus quoque posterioribus Christi discipulis, hoc est omnibus fidelibus, Ducem esse à Christo ipso constitutum. Quod enim Dux discipulorum nominatur, non dicitur id duntaxat de S. Petro per comparisonem ad Apostolos, & alios immediatos Christi discipulos, sed per comparisonem ad omnes quandoque in Christum credituros, eiusque doctrina imbuendos. Omnibus enim Dux ad salutem æternam est S. Petrus, in sua vel successorum persona. Et quamuis S. Epiphanius, agere tantum voluisset de immediatis Christi discipulis, tamen si eorum dux debuit esse S. Petrus, multò iustius idem cogitandum est de ijs, qui fuerint à Christo elongatiores, & egentiores ducatus.

Dux primorum. Eusebius 2. histor. cap. 14.

Quasi diceret dux Antistitum, qui alijs ducatum præstant. Admodum porrò conuenienter, ducatus etiam militaris (vt ea vox ferè sonat) Pontifici tribuitur. Ecclesiam enim

134
 enim militiæ armatæ & copijs bellantium conferri, & idcirco dictam terribilem, vt castrorum aciem ordinatam, in confesso est. Pulchrè id præter cœteros tradit S. Gregorius homil. 8. in Ezech. ad illud *quasi sonus multitudinis, vt sonitus castrorum*, & Honorius ad illud Cant. 6. *Terribilis vt castrorum acies ordinata*. His ergo castris vt dux præest Romanus Pontifex, munus sanè arduum & plenum periculi. Nam si S. Chrysostomus lib. 6. de Sacerd. Episcopatus cuiuscunque difficultates ex comparatione Episcopi cum duce militari exprimendas putauit, confertis aciebus hostium à duce primùm perrumpendis graphicè exhibitis, quanto difficilior & periculosior videri debet, non vnus aciei ductatio, quam præstat quilibet Episcopus; sed omnium simul directio & totius exercitus cura, Pontifici demandata à summo terrestrium simul & cœlestium copiarum Imperatore, quod Christi nomen est apud Eusebium? Arma huius ducis, priuilegium esse, siue potestatem præcipuam & singularem à Deo concessam, sic exponit Petrus Damiani Opusc. 5. *initio*. [Armis priuilegium Romanæ Ecclesiæ non incongruè comparauerim, quia cum hæc vna per Cathedram Beati Petri totius Christianæ Religionis caput effecta, cunctis in orbe Terrarum principetur Ecclesijs, vclut dux ante aciem fidelium cuneis fulta, ac specialis prærogatiuæ autoritate munita, Euangelico mucrone veritati resistentium ceruices obtruncat, & ad inuictissimè dimicandum, totam Christi militiam, in vnus charitatis ac fidei vnanimitate conspirat.]

Dux Apostolica sedis. Constantinus & Iræne in Epistola quæ refertur in Synodo 2. Nicæna. Actio. 1.

Id est dux, qui est in Apostolica sede. Quod aliter dixit apud Cyprianum lib. de Aleator. Romanus quispiam Episcopus. [Nobis diuina & paterna pietas, Apostolatus Ducatum contulit, & Vicariam Domini sedem cœlesti dignatione ornauit: & originem authentici Apostolatus super quem

quem Christus fundauit Ecclesiam, in superiore vestro portamus, accepta simul potestate soluendi.]

Dux vniuersalis Ecclesie . Damascenus Orat. de Transfiguratur.

E

Ecclesia caput omnium Ecclesiarum. Eugenius Carthag. apud Victorem Vticensem .

Ecclesia caput Ecclesiarum omnium, à qua vniuersitas credentium, doctrinam exquirat, integritatem fidei deposcit, criminum solutionem qui digni sunt, & gratia Dei redempti, exorant . Nicol. I. Epist. 6.

Quod ait criminum solutionem, à Romana Ecclesia, id est ab eius Pontifice exoratum, insinuat veterem usum, insignes quosque criminosos remittendi ad Romanum Pontificem pro absolutione . Hoc de Hæreticis est perspicuum ex vita S. Kyliani apud Surium 8. Julij : notatumque vniuersè est à Baronio Anno 438. *ad finem* . Sanè Felix III. Epist. 7. vt notum assumit, Petrum Alexandrinum Hæreticum, non potuisse ab Acacio Constantinopol. absolui, sed à solò Romano Pontifice, & idem habet Gelasius Epistola ad Orientales .

Ecclesia caput matris Ecclesie . Calixtus I. Epistola ad Benedictum .

Mater Ecclesia, est Ecclesia toto orbe diffusa, prolem Sanctam vbique procreans Christo . Nam vulgò quoque ita audit : *Nostre Mere S. Eglise* : Eius Ecclesie caput, est Romana Ecclesia per suum Episcopum . Itaque vides in hoc titulo, Ecclesiam, sub varijs considerationibus, & vnam & plures esse, iuxta illud S. Hilarij in Psalm. 14. ad illud, *Quis habitabit in tabernaculo tuo* . quod accipit de tabernaculo Ecclesie, quale & vnum, & multiplex ab Apostolis constructum agnoscit. [Etsi in orbe Ecclesia vna sit, tamen vnaquæque vrbs, Ecclesiam suam obtinet, & vna in omnibus est, cum tamen plures sint, quia vna habetur in pluribus.]

bus.] Sanctus item Cyprianus, vnitatem Ecclesie cum pluralitate probe coherere, scite docet lib. de vnit. Eccles. num. 17. [Ecclesia (inquit) vna est, quae in multitudinem latius incremento foecunditatis extenditur; quo modo Solis multi radij, sed lumen vnum, & rami arboris multi, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & cum de fonte vno riuus plurimi defluunt; numerositas, licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, vnitas tamen seruatur in origine. Auellè radium solis à corpore; diuisionem lucis, vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum, præcisus arefcet. Sic & Ecclesia, Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram, copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latius expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater, foecunditatis successibus copiosa.] S. Optati in eam rem comparatio elegans est. [Ecclesias (inquit lib. 2. sub initium) constat ita sibi connexas & indiuiduas esse, vt intelligatur vna ab altera separari non posse. Etenim numerantur in nomine, sed vno intellectu, suo iunguntur in corpore, vt in manu digiti, quos interualis singulos videmus esse distinctos. Vnde qui tenet vnum, totos teneat necesse est, cum vnusquisque à partibus separari non possit.] Denique Tertullianus lib. de præscript. cap. 20. [Tot ac tantæ Ecclesie, vna est illa ab Apostolis prima, ex qua omnes.] In hac ergo vna Ecclesia, in qua tam multæ sunt Ecclesie, vna eminet principalis, quæ cuiusuis matris Ecclesie vbilibet designandæ, caput est. v. g. Ecclesia Mediolanensis, mater est fidelium qui sunt Mediolani. Lugdunensis, mater est eorum qui sunt Lugduni, & sic consequenter de omnibus. Sed omnium illarum particularium, intra vnã generalem & Catholicam Ecclesiam conclusarum Ecclesiarum, caput est Romana, per sedentem in ea Pontificem.

Eccle-

Ecclesia Apostolica, nunquam à via veritatis in qualibet sua parte deflexa, adnitente presidio B. Petri Apostoli, cuius auctoritatem, ut potè Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & uniuersales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secuta sunt. Agatho Papa in 6. Synodo Epistola priuata ad Imperatores.

Hanc Ecclesiæ Romanæ prærogatiuam, quod nullis unquam fit fuscata tenebris errorum, egregiè aperit idem Agatho in suggestione Synodica ad Imperatores in eadem 6. Synodo. Et optimè Rupertus lib. 2. de offic. cap. 22. ac Berno Augiensis lib. de rebus ad Missam spectantibus cap. 2. adducendi in Epilegom. subnot. 2. verit. 7.

Ecclesia nullis Synodicis constitutis prælata cæteris, sed Euangelica voce Domini & Saluatoris nostri, primatum obtinens. Gelaf. in decreto de libris.

Videsis Epilegomena subnotat. 2. verit. 4.

Ecclesia principalis, unde unitas Ecclesiæ exorta est. S. Cyprianus Epist. 55.

Videsis Epilegomena subnotat. 2. verit. 11.

Ecclesia sanctificata, & illuminata, & quæ præsidet in loco Romanæ regionis, Deo digna, decentissima, beatificanda, laudanda, digna qua quis potiatur, castissima, & eximia charitatis, Christi & Patris nomine fruens, Spirituque plena, S. Ignatius Epistola ad Romanos.

Pro illis verbis *digna qua quis potiatur*, Græcè *ἀξιόσευτος*, legi poterat *fide digna*, ut fert Græca vox, *ἀξιόσευτος*, quæ in alijs Codicibus habetur. Quâquam *ἀξιόσευτος* in eo S. Ignatij loco, iuxta Bosium lib. 18. de signis cap. 3. idem sonat, quod *digna super quam adificetur*, consentaneè ad illud, quod supra retulimus, de aditu spiritualis ædificationis in Romana Ecclesia quærendo. Omnia hæc Epitheta, quadrant appositissimè in Ecclesiam Romanam ratione Pontificis. Nam ipsa est, quæ per eum absolute præsidet uniuerso orbi Christiano, quæ est digna cui fides præbeatur tanquam infallibili in causa fidei & morum; quæ est funda-

S

men-

mentum firmum veræ & sinceræ fidei . Et Græca quidem Ecclesia , prius credidit quàm Romana ; tamen illicò nutavit in fide , imò prolapsionem confestim est passa in varias hæreses , quarum ipse S. Ignatius cum detestatione sæpè meminit . Romana autem adeò semper puritatis fuit amans , vt S. Cyprianus constanter negarit , perfidiam ad eam accessum habere potuisse ; Epist. 55. num. 91. vbi Pamelius multa in eam sententiam ex antiquitate corrogat . Et videtur S. Ignatius , suo illo Romanæ Ecclesiæ encomio , spectasse ad hunc Romanæ Ecclesiæ in fide summum nitorem , præmaculis Ecclesiæ Græcanicæ in qua ipse degebat . Nam iam ab initio , incredibile est quàm sorduerint Græci , vt ex S. Epiphano liquet . Pulchrè verò Lucas Tudenis lib. 2. contra Albig. cap. 12. *in fine* , notauit id fuisse adumbratum Ioan. 20. Præfatus enim partem orbis Occidentalem , quæ vltima excepit prædicationem , factam esse dignitate primam , subdit . [Hoc videtur innui in illa trepidatione Ioannis Apostoli , quando audita resurrectione Domini , currebant duo simul ; & ille discipulus (scilicet Ioannes) præcucurrit citiùs Petro , & venit prior ad monumentum , non tamen introiuit . Subsecutus est Petrus , statim introiuit . Post Petrum autem , Ioannes qui prior venerat , introiuit , & vidit , & credidit . Primus venit , vltimus introiuit , vltimus vidit , & vltimus credidit . Quia licet Orientalis Ecclesia vel Græcorum , ad fidem Christi venerit prima , tamen statim , exorbitauit secuta PseudoApostolos , seductione hæreticæ prauitatis , vbi verò Ecclesia Romana vocatione Apostolica venit ad Christum , fidem Catholicam inter persecutiones Gentilium sæuissimas , tenuit inconcussam , & meruit obtinere acerbissima pugna , quam sibi Dominus gratia contulerat dignitatem . Docuit Petrus Romam , Ioannes verò cursum in Græcia consummauit . Certa fide Roma corpus tenet Petri , & deuotissimè veneratur , Græcia verò dubitat de Ioanne . Renuit ad præsens Græcia , Deo & Romano Pontifici Vicario eius , debitam

obs.

obedientiam exhibere , atque diuersis erroribus miserabiliter implicatur. Tandem largiente Domino, in spiritu humilitatis ad vnitatem Ecclesiæ Catholicæ reuersura .]

Ecclesia Magistra & Præses reliquarum , contra quam ritus pandere , proiecta est audaciæ . Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium colloquio 1.

Ecclesia statu felix, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. Tertullianus lib. de præscript. cap. 36.

Ecclesia super petram fundata , & portis inferi , hoc est insidijs Hereticorum, ex prædicatione Christi nunquam succubitura , ex qua tanquam ex conuexis cælorum sermo veræ confessionis , & Christi amantium animas illustrauit , & Orthodoxam fidem, quæ refrixerat refocillauit. Constantinus Pogonatus ad Leonem Papam .

Ecclesia quæ ab olim huc vsque, omnibus præest, ut potè senior cunctarum , quæ sub Sole sunt Ecclesiarum, ac nullis propter Pontificatus prouectionem scriptis , aut Synodicarum editionibus chartarum subiecta, sicut etiam in his omnes ex æquo ei secundum ius sacerdotale subiecti consistunt . S. Maximus ad Abbatem Thalassium ex Responso Apocriстарiorum Romanorum, quod approbat .

En Papam supra quæcunque Concilia. Quomodo verò Romana Ecclesia, Senior est cunctarum orbis Ecclesiarum ? An non enim Antiochiæ primùm cognominati sunt discipuli, Christiani ? Hierosolyma quoque mater Christiani nominis, & omnium orbis Ecclesiarum, à Damasceno orat. de Assumpt. appellata est, ob exortam ibi professionem huius fidei . Ratio videtur habita dignitatis & potestatis, ut Senior, dicatur, quæ præest, & in omnes habet potestatem . Verbum Senioris, pro Domino, Gall. Seigneur, frequens est in Capitularibus. V. Pithœum in Glossario. V. Seniores.

Eminentia . Petrus Bles. Epist. 68. Sarisb. Epist. 30.

Petri Blesensis locus, est perbreuis, sed pulcher [sicut (inquit) eminentiam Apostolicæ sedis, Magistram omnium Ecclesiarum profitemur, sic ab ipsa, consilia in ambiguis,

in angustijs solatia, responsa in iudicijs expectamus.] Et inferius. [Hæc ad aures Eminentia Vestra, Reuerende Pater, communi deploratione deferimus.] Itaque titulus quem nuperrimè ad Cardinales & paucos sublimes Antistites restrictum vidimus, olim non modò in sæculi potestates, vt apud Gregorium VII. lib. 8. Epist. 10. in Oriocium Iudicem Caralitanum; sed etiam in summum Pontificem cadebat, ac etiam in Episcopos longè inferiores. Vt enim taceam Elipandum Toletanum, cui Etherius ac Beatus opus suum inscribere, vocantes *Eminentissimum*, & Guilhelum Archiepiscopum Remensem quem Blesensis Epist. 122. donat nomine *Eminentia*, Gregorius Nazianzenus, alloquens Episcopos in fine Orationis de Episcopis. [Vos (inquit) qui thronos coronatos consequimini, & ob fluxas eminentias elati estis, Iustitiam illam extremam & ineuitabilem intuemini; omninò nihil vsquam esse, quod illam effugere possit considerantes.] Itaque indiscriminatim, Episcopos, titulo honestat *Eminentia*, sed fluxæ & quæ tumorem creare nequaquam debeat. Prefert eam Eminentiam sublimis Sedes Episcopi, de qua in Epilegomenis subnot. 3. Quantò verò differentius præ omnibus Antistitibus, nomen Episcopi, hæreditauit Romanus Pontifex, tantò iustiùs in eum cadit *Eminentia* ac *Eminentissimi* titulus, quo eum Blesensis ac Sarisberiensis donarunt.

Episcopus. Sæpè apud S. Leonem in Titulo Epistolarum, & cap. *Saluator*, ac cap. *Ex multis* 1. q. 3. vt notauit Rebuffus explicans formam signaturæ simplicis, in praxi benefic.

Nomen *Episcopi*, in Ecclesiam inductum est ab Ethnicismo. Nam apud Tullium lib. 7. Epist. ad Atticum, *Episcopus* dicitur, qui toti alicui oræ datus est excubitor, ad quem delectus & negotij summa referatur. Quamquam non modò præfecti Prouinciarum, sed quotquot varijs muneribus inuigilabant, vt rectè obirentur, leguntur dicti *Episcopi*. Sic enim, qui hospitiorum militarium designatoribus præerant, & vt omnia rectè ac conuenienter ab eis perficerentur,

tur,

tur, aduigilabant, dicti habentur *Episcopi*, vt apud Cassiodorum videre est lib.4. Sic etiam, qui pani rebusque venalibus ad victum quotidianum spectantibus præerant, dicti sunt *Episcopi*, vt Briffonius notauit, ac Viues ad 1. Ciuit. cap.1. Quos Lacædemonij *Armostas*, eos Athenienses dicere soliti *Episcopos*, qui considerarent quæ singulis opus erant in ciuitatibus subditis ad quas mittebantur, ait Scholiastes Aristophanis in Auibus. Apud eosdem, ex Postello l.de Magistrat. Athen. cap.18. qui ex Ephebis excefferant, per biennium circuire cogebantur, regionem, non vt magistratus, sed vt locorum periti essent, indeque dicebantur *ἐπισκοποί*. Apud Indos ex Ariano lib.8. Episcoporum erat, videre quid in quaque regione fieret, vt cognita, ad Reges, vel Magistratus referrent.

Nobis Christianis, autore S. Paulo, qui docet Spiritum sanctum super gregem Christi posuisse Episcopos, donantur *Episcopi* nomine, qui Ecclesiam superinspiciunt, vt loquitur Sidonius lib.6. Epist.1. & lib.9. Epist.3. qui inquam regunt Ecclesiam: ita vt Episcopatus simul & Episcopus, vt rectè differit D. Augustinus lib.19. Ciuit. cap. item 19. [nomen sit operis, non honoris. Græcum est enim atque indeductum vocabulum, quod ille qui præficitur, eis quibus præficitur, superintendit, curam eorum, scilicet gerens; *ἐπί* quippè *super σκοπῆς* verò *Intentio*. Est ergo *ἐπισκοπήν*, si velimus, Latinè *superintendere* possumus dicere, vt intelligat non se esse Episcopum qui præesse dilexerit, non prodesse.] Audiant illi non *ἐπισκοποί*, sed *ἐπισκοτοί*, tenebriones, vt est in actis S. Stephani Iunioris, quales notantur in calce Actorum S. Bauonis 1. Octob. Impetuntur etiam ex Diui Augustini redargutione, nonnulli quos S. Athanasius sub finem Epistolæ ad solitariam vitam agentes, negat dicendos *ἐπισκόπους*, sed vult dici *κατασκοπούς*. Sed ad rem.

Quandoquidem Episcopus, vt rursus ait D. Augustinus in Psalm. 126. est *Superintendentor*, meritò inter omnes verè Episcopos Rei Christianæ superintendentes, qui vniuersis

su-

superintendit, dicitur absolutè *Episcopus*, non semel apud S. Leonem & alios Pontifices, in ordinarijs diplomatum, superscriptionibus. Quæ nominis *Episcopi* adhibitio, nota est illimitati Episcopatus, & vniuersalissimæ iurisdictionis spiritualis. Sicut eandem ob causam, Psaltes vt notauit S. Chrysostomus in Psalm. 44. initio, de Deo absque illimitatione regnante dixit: *Dominus regnauit, & dico ego opera mea Regi*, idest Deo, soli Domino: contra quàm accidit Regibus mundi huius, qui non denominantur Reges, absque addito restringente eorum potestatem. Idem ergo est de eo, qui absolutè dicitur *Episcopus*. Et est sanè tota Ecclesia vnus Episcopatus, & vna Ecclesia, vt à S. Cypriano dictum est l. de vnit. Eccles. num. 17. concinitque Symmachus Papa, cum ait Epist. 1. [Ad Trinitatis instar, cuius vna est atque indiuidua potestas, vnum esse per diuersos, aut etiam vniuersos Antistites Sacerdotium.]

Episcopus Apostolica sedis. Marcianus ad S. Leonem.

Episcopus beatissimus & Apostolicus. Legati Romani in Concilio Chalcedon.

Episcopus Catholica Ecclesie. S. Cyprianus Epist. 46. & S. Leo Epist. 97. & 66. ac sæpè Pontifices in adscriptionibus grauis momenti.

Episcopus Ecclesie vniuersalis. Sixtus I. Epist. 2. Victor. I. Epist. 1. Pontianus Epist. 2. Stephanus I. Epist. 2. S. Leo Epist. 54. 57. 62. 69. 75. 97. Pompeius, & Anastasia ad Hormisdam.

Alio sensu Episcopi particulares interdum dicuntur curare & commissam habere vniuersalem Ecclesiam, quatenus scilicet cum Ecclesia sit vna, qui vnam eius partem iuuat, omnes quadantenus iuuare censetur. Sic accipiendus est, ita locutus S. Eleutherius Epistola ad Episcopos Gallie, & S. Clemens 6. Constitut. cap. 14. & S. Ignatius cum Episcopum Philadelphensem, vocat *Communis Ecclesie Episcopum*, ac Sidonius agens cum Lupo Tricassino, de quo mox sequenti titulo. Vide sis pluribus hæc illustran-

tem

tem Baronium Anno Christi 187. qui profecit ex Turriano, plenè & de more pereruditè, ista versante, lib. 2. contra Magdeburg. cap. 9.

Episcopus Episcoporum. Acta S. Tiburtij, Tertull. de pudic. initio. Arnobius in Psalm. 138. Geruasius Remensis Epistola ad Paschalem Papam.

Tertullianum per ludibrium sic appellasse Pontificem, atque adeò nihil inde solidè colligi, affirmat Cuiacius ad cap. ult. de foro compet. & Sadeel reiectus à Turriano lib. 1. de Eccles. & Pastore c. 18. nec non Iunius castigatus à Gretsero in notis contra animaduersiones ipsius Iunij in Tertullianum. Fateor Tertullianum mordaciter ea verba in Pontificem intorsisse; tamen ex usu tunc recepto locutum dico. Sicut si quis succensens Episcopo, diceret; pudendum esse, quod is qui audit, *Reuerendissimus Prasul*, hoc aut illud probrosum designaret; non esset sensus, Episcopum per ludibrium ac iocum, vocari *Prasulem Reuerendissimum*: sed sensus esset, abhorrere à dignitate hominis talem titulum verè præferentis, sic se gessisse. Ut ut sit, Acta S. Tiburtij duo Tertulliani conscripta, non per iocum, sed seriò appellant Pontificem Romanum, *Episcopum Episcoporum*, tanquam caput omnium Episcoporum.

Verùm est S. Clementem Epist. 1. in fronte *Epistole*, donare S. Iacobum titulo *Episcopi Episcoporum*: cuius æmulatorem S. Lupum, S. Sidonius Apollinaris lib. 6. Epist. 1. ita affatur. [Benedictus Spiritus sanctus, & Pater Dei omnipotentis, quod tu Pater Patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter sæculi tui Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiore Ierusalem, tota Ecclesiæ Dei nostri membra super inspicias, dignus qui omnes consoles Infirmos, quique meritò consularis ab omnibus.] Et mox, vocat eum. [Primum omnium, toto qua patet orbe, Pontificum, qui in Apostolica sede nouem iam decurrerit quinquennia.] Et tamen S. Lupus, Tricassinus erat Episcopus, non Romanus Pontifex. Aliud tamen, est, quod per proprie-

prietatem & vi muneris, citra omnem auresim de aliquo dicitur; (Qua ratione solus Romanus Pontifex est Episcoporum omnium Episcopus:) aliud quod dicitur de quopiam, ad designandam eius super aliquos sibi subiectos Episcopos auctoritatem. Qua ratione in fine Actorum Sancti Danielis Stylitæ, Ephræmius Constantinopolitanus, vocatur Antistes, siue *Episcopus Episcoporum*. Et ita interpretatur Clementem S. Iacobo tribuentem titulum amplissimum de quo agimus, in Epistola allegata, Turrianus lib. 2. contra Magdeburg. cap. 13. Vel certè dicendum est eam denominationem inferiori cuiquam Episcopo aliquando deferri, ad insinuandam insignem in obeundo Episcopali munere excellentiam, ita vt præstantissimus Episcoporum & omnium Præsulum velut exemplar, & idea, haberi possit, qui est germanus sensus quo S. Iacobus, & S. Lupus, dicti sunt Episcoporum Episcopi, salva illius tituli prærogativa soli Romano Pontifici, vi muneris, ac quamcunque vitam viuat.

Nec refragatur S. Cyprianus, cum initio Concilij Africani cui præerat, negat, quemquam debere se Episcopum Episcoporum dicere; Rectè enim S. Hieronymus dialogo contra Lucifer. & D. August. lib. 2. de baptis. contra Donatistas cap. 2. obseruarunt, hæc à S. Cypriano dicta esse, comparando inter se collegas suos in Concilio Carthageniensi congregatos, quos animare volebat ad liberè ferendam sententiam. Id ita esse, perspicuum erit representato loco integro. [Superest (inquit) vt de hac ipsa re, singuli quod sentiamus, proferamus; neminem iudicantes, aut à iure communionis aliquem, si diuersum senserit, amouentes. Neque enim quisquam nostrum, Episcopum se Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore, ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit, quando habeat omnis Episcopus, pro licentia libertatis & potestatis suæ, arbitrium proprium, tanquam iudicari ab alio non possit, quàm nec ipse potest alterum iudicare; sed expectamus

vni-

vn iuersi iudicium Domini nostri Iesu Christi, qui vnus & solus habet potestatem, & praeponendi nos in Ecclesiae suae gubernatione, & de actu nostro iudicandi.] Tantum abest, vt ista primatum Romani Pōtificis impetant, toties à Sancto Cypriano assertum, (quod Pamelius ad Sancti Cypriani Epist. 71. num. 17. obseruauit) vt reuera nulla ratione ad eum pertineant. Et idcirco Hincmarus sub finem Opusculi de diuortio, adducto hoc S. Cypriani loco, post illa verba, *quando habeat omnis Episcopus: interferit de suo ista: Saluo per omnia priuilegio Sanctae & Apostolicae, prime in toto orbe terrarum, Romanae Sedis, & ipsius Pontificis, Domini Nicolai Papae.* Potiatur ergo Romanus Pontifex titulo *Episcopi Episcoporum*, quem profanissime Arriani apud Luciferum Calarit. l. quod moriendum sit pro Dei filio, Constantio Imperatori acclamantes detulerunt.

Episcopus orbis. Petrus Blesensis Epist. 145. S. Bernard. Epist. 239.

Episcopus Patriarcharum. Cassiodorus Epist. 15. lib. 9.

Episcopus Sedis Apostolicae, sanctus, & cum adoratione vocatus. Concilium Ephes. de Coelestino I.

Episcopus vnicè summus, & singulariter generalis. Petrus Blesens. Epist. 27. in fine.

Quod vnicè *Summum Episcopum*, vocat Romanum Pontificem, pertinet ad supremam in Ecclesia Monarchiam eiusdem Pontificis. Idem verò dicitur eandem ob causam *singulariter generalis*, quia est vnicus cui pro munere incumbat in omnes quaquauersum vniuersae Ecclesiae necessitates, animum intendere.

Episcopus vniuersalis. In tribus Epistolis, quae habentur in Concil. Chalcedon. Actio. 3. S. Leo sic denominatur.

Visus est S. Gregorius superbiam Ioannis Ieiunatoris, Episcopi Constantinopolitani contundens (quem antèrius quoque hac in parte represserat Pelagius Papa, teste eodem S. Gregorio lib. 4. Epist. 36. indict. 13.) visus inquam est S. Gregorius, refugere titulum *Vniuersalis Episcopi*. Imò

T ait,

ait, hoc esse nomen profanum, sacrilegum, Antichristi prænuntium, quo nemo prædecessorum suorum vti voluerit, tametsi delato sibi in Concilio Chalcedonensi. Ita S. Pontifex lib. 4. Registri Epist. 32. cui Calvinus lib. 4. Instit. cap. 7. S. 3. impudenter impingit mentionem, negans tale quicquam legi in Actis Concilij Chalcedonensis. Sed mentita est iniquitas sibi. Nam Actione illa 3. S. Leo frequenter, denominatur *Archiepiscopus vniuersalis*, quod est deferre Pontifici Romano titulum *vniuersalis Episcopi*, vt S. Gregorius in Concilio Chalcedonensi factum verè asseruit. Noluit autem S. Gregorius, noluerunt item alij Pontifices, cum titulum, passim inducere in vsum, (tametsi vna quæpiam eius notio optimè in ipsos cadebat) vt subduceretur occasio lapsus, ijs qui fortassis inde colligerent, nullum esse præterea in Ecclesia Episcopum; sed alios omnes, qui Episcopi dicuntur, non esse reuera, nisi Vicarios Romani Pontificis, quod falsum est, & coniunctum cum euersione Hierarchie Ecclesiasticæ à Christo institutæ; quæ fert vt plures sint Episcopi, & Pastores suorum gregum, tametsi cum subordinatione ad Romanum Pontificem. Sicut etiam Episcopi, qui subsunt Metropolitano, non sunt eius Vicarij, sed sunt verè Episcopi, tametsi cum subordinatione debita Metropolitano. Hac maximè ratione, titulum *vniuersalis Episcopi* à Constantinopolitano Antistite vsurpatum, solet impetere S. Gregorius: vt lib. illo 4. Epist. 32. & 34. & 36. Et lib. 7. Epist. 69. Siquidem adeò insaniuisse Ioannem illum Ieiunatorem, vt se hoc sensu vocaret *vniuersalem*, existimat Sanderus lib. 7. visibil. Monar. num. 447. ac Franciscus Agricola lib. de primatu Petri cap. 16. Et tamen suam ad sedem Apostolicam subiectionem agnouisse, testatur S. Gregorius lib. 7. Epist. 64. vnde cohærenter non potuit se vocare *Episcopum vniuersalem*, nisi in sensu quem à S. Gregorio impetitum diximus, & in quo talem titulum, sibi ipsi vindicare noluit S. Gregorius; Quamuis si notio subiecta ei titulo non excluderet particulares Episcopos, solamque genera-

lem

lem & vniuersalem totius Ecclesiæ & omnium inferiorum Antistitum curam Romano Pontifici incumbentem, ferret; verè ac legitimè, titulus *vniuersalis Episcopi*, quadraret Romano Pontifici, æquè ac titulus, *Episcopi Ecclesiæ vniuersalis*, quem complures SS. Pontifices, adhibuisse supra vidimus; obstrepente nemine.

Siue autem titulus, *Vniuersalis*, aut *Oecumenici Episcopi*, sumatur priore illo modo, quo ne in Romanum quidem Pontificem quadrare diximus, & sumptum re ipsa esse à Ioanne Constantinopolitano censet Sanderus supra, atque Lindanus 4. Panopl. cap. 93. siue sumatur secundo modo, quo admittimus talem titulum Romano Pontifici competere, rectè & meritò S. Gregorius, titulum *vniuersalis Episcopi*, per comparationem ad Ioannem Constantinopolitanum Episcopum, dixit esse *profanum titulum, atque sacrilegum: in quod consentire, idem sit, quod fidem perdere, sceleratum, superbum & characterem bestiae, ac prenuncium Antichristi*, quia hæc vt S. Birgitta ex diuina Reuelatione scriptum reliquit lib. 7. cap. 19. fuit radix prima, inuehendæ in Ecclesiam Constantinopolitanam, abominationis, desolationis, sub qua iacet oppressa & euerfa, à duobus propè sæculis, DE O iustè vlciscente proteruiam & fastum Græcorum, vt qui se abiecto legitimo Pastore constituto à Christo, vniuersales Patriarchas dicere voluerunt, gemant sub immani iugo truculenti tyranni, & omnes eorum exemplo, dictant subijci capiti diuinitus constituto. Nec id Græcis fuisse peculiare, sed alijs item nationibus iam olim Christianis contigisse, credit Thomas Bosius lib. 1. de statu Italiæ cap. 1. cui præiuerat Ioannes Rossensis ad Artic. 25. Lutheri *sub finem*. De hoc titulo Romani Pontificis pleniùs alij, nominatim Baron. Anno 505. à num. 36. Turria. lib. 4. contra Magdeburg. cap. 1. & ad lib. 6. Constitut. Clemen. cap. 14. & lib. 1. prioris defens. contra Sadeelem cap. 18. Remundus Ruffus contra Molinæum, Iustinianus, 1. Petri 5. versu 1. à num. 9. & Azorius tom. 2. lib. 4. cap. 4. q. 3.

Episcopus, solus vniuersalis omnium Ecclesiarum. Petrus Damiani Opusc. 23. cap. 1.

Videri possit repugnare Philotheus Constantinopolitan. Orat. in Triadem Theologorum, vbi de S. Basilio sic ait. [Qui magnæ Cæsariensium Ecclesiæ tunc præclare præfuit Basilius; & quasi sacrum quoddam Prytanæum, aut omnium orbis Ecclesiarum speculum & curiam eam habuit, hinc verbo & opere præest vniuersis, omnibusque viribus & ingenio cum excellenti quadam spiritus virtute, eas administrat; scribendo, docendo, admonendo, mandando, disputando, confutando, hortando; Reges, Præfectos, Duces, Principes, Clerum, populum, communem vitam traducentes, & solitarios, viros perindè ac mulieres, regiones totas, & vrbes; pro nequam pastoribus, & propagatoribus impietatis, seipsum subiiciendo; sermone & scriptis, Oratorem, Philosophum, Theologum agendo, spirituque adiuuante, libris conficiendis eruditissimè defendendo; vt nihilominùs ipsi cum Magno Paulo, dicere liceat, *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum.*] Hæc de S. Basilio dicta, non abiudicant Romano Pontifici titulum *Solius Episcopi omnium Ecclesiarum*. Aliud enim est de iure & potestate præesse toti Ecclesiæ, quod solus habet Romanus Pontifex, aliud voluntariam sollicitudinem assumere ex charitate, iuuandi omnes quod insigniter præstitit S. Basilius, tametsi vnius tantùm particularis Ecclesiæ Episcopus. Imitatus porrò est Philotheus Nazianzenum, qui orat. 20. num. 28. de Basilio dixit. [Per vnam Cæsariensem ciuitatem, vniuerso terrarum orbi præluceat.]

Exarchus diæceseos. Concilium Chalcedon. can. 9.

Ita nominatur Pontifex in Græco contextu Concilij Chalcedonensis. [Si Clericus (inquit Canon) habet causam aduersùs Episcopum proprium, vel aduersùs alterum, apud Synodum prouinciæ iudicetur. Quod si aduersùs eiusdem prouinciæ Metropolitanum, Episcopus vel Clericus habet querelam; petat aut primatem Diæceseos, aut sedem

sedem regiae urbis Constantinopolitanæ, & apud ipsum iudicetur.] Qui ab Interprete dictus est, *Primas Diæceseos*, Græcè dicitur, ἑξαρχος τῆς διακείσεως *Exarchus, vel Princeps diæcesis*, quem vides secerni ab Episcopo Constantinopolitano, apud quem quoque, Concilium indulget, vt quibus placuerit, è Patriarchatu Constantinopolitano Episcopis, aut Clericis (nam de eis solis agebat eo loco Concilium Chalcedonenſe) si lis eis cum Metropolitanò incidere, possent querelas suas aduersùs eundem Metropolitanum ipsorum, fortè enatas deponere.

Et quamvis (quod aliqui censuerunt) admitteremus agi eo loco de Episcopis & Clericis cuiuscunque Patriarchatus, fierique potestatem omnibus quibus placuerit ad eundem Romanum Pontificem, vel Constantinopolitanum: adhuc tamen nulla haberetur exæquatio Patriarchæ Constantinopolitani cum Romano: quasi Constantinopolitanus possit omnes vndecunque ad se ex orbe vniuerso accedentes, audire, & lites iudicare, vt potest facere Romanus Pontifex: quod friuolè admodùm, imò malignè, inde collegit Nilus Theſſalon. scribens aduersùs primatum Romanum; contritus potenter à Bellarmino lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 22. Nam iuxta sententiam, quæ admittit eo canone agi de omnibus Clericis & Episcopis, Constantinopolitanus Patriarcha ex mera indulgentia id accepit, saltem quoad sitos extra territorium sui Patriarchatus. Nec quoad omnes id accepit, sed tantùm quoad Clericos & Episcopos, aduersùs Metropolitanum litigantes. Romanus autem Pontifex, non ex indulgentia Synodi, sed iure diuino per Synodum exposito, quoad quoscunque ex toto orbe, laesos, etiam à Patriarchis & Concilij violatos, eam facultatem habet.

Reuera tamen (vt dixi) notauitque Turrianus lib. 3. pro Epist. Pontif. cap. 4. Clerici & Episcopi litigantes cum Metropolitanò, de quibus ibi agitur, erant tantùm ex Patriarchatu Constantinopolitano. Atque ita Exarchum ad quem,

vel

vel ad Patriarcham Constantinopolitanum conceditur prouocatio, in Canone prædicto Chalcedonensi, alium esse non posse, quàm Romanum Pontificem, rectè vidit, Nicolaus I. Epistola ad Michaëlem Imperatorem, & est perspicuum ex contextu. Quamuis enim in Concilio Sardicensi, Metropolitanus dicatur Exarchus. Can. 6. & apud Euagrium 4. histor. cap. 11. hoc tamen loco, Metropolitanus est is contra quem supponitur deponenda querela. Patriarcha autem Dioeceseos, quem Zonaras, ait dici Exarchum in eo Chalcedonensi Canone, non potest esse alius quàm Patriarcha Romanus, quia nullus aliorum Patriarcharum in Patriarchatum Constantinopolitanum, tale ius vnquam prætendit, præter Papam Romanum. Patriarcha autem alijs Patriarchis superior, distinctus à Papa Romano à Balsamone ad huius Canonis, iudificationem ac peruersionem, veriùs quàm interpretationem inuectus, est planè commentitius. Nec satis solidè Habertus in Archierat. ad edicta pro Archimandr. obseruat. 1. par. 2. censet Exarchum hìc dici Metropolitanam sedis, quæ sit antiquissima totius regionis. Sed hoc non potest subsistere. Quid si enim in aliqua Dioecesi & regione vnicus esset Metropolitanus? Quid si inter plures nulla esset sedes antiquior? Vel si illis esset cum Metropolitana sedis antiquioris? Quarè adhareamus Nicolao Canonem Chalcedonensem exponenti, de Exarcho, qui sit ipse Romanus Pontifex.

Tantum mouere quempiam posset, quod is vocetur, *Exarchus dioecesis* in singulari, cum videretur potiùs denominandus fuisse *Exarchus dioeceseon* in plurali; quandoquidem omnes Dioeceses subsunt Romano Pontifici. Verùm rectè obseruauit Nicolaus I. scripturam ipsam scaterere similibus locutionibus, quibus numerus singularis adhibetur pro numero multitudinis; vt cum dicitur, *Fons ascendebat de terra*, qui tamen erant fontes benè multi, loca & regiones quisque suas, copiosè rigantes. Igitur quia totus orbis est velut vna generalis dioecesis Pontificis Romani, rectè

Syno-

Synodus eum vocauit Exarchum diœcesis, cum vnicuiusque diœcesis in qualis fuerit oborta; tum vniuersalis; Catholicum orbem vniuersum complectentis. Quo sensu Synodus Africana eo Canone, qui in Cod. Canonum Africanorum est 39. (apud Ferrandum est 82.) vetuit vllum Afrum Episcopum assumere nomen *Principis Sacerdotum*. Græca versio habet *Ἐξαρχῶν*. Intelligebat enim Synodus, principatum siue Exarchatum Sacerdotij, nemini intra Africam Antistiti, sed soli Romano Pontifici conuenire. Confirmat doctrinam propositam de vera notione Exarchi Diœceseon, quod Duarenus l. b. 1. de sacris ministerijs cap. 22. obseruat, Iustinianum Nouell. 133. inter Monachos vocare Exarchum, eum qui omnium Monachorum suprema potitur præfectura; ita vt non singulis modò Præfectis, sed etiam Archimandritis præsideat. S. Hieronymus vocasse videtur *Ἐξάρχων*, nunc *Generalis* nominatur. Quod ergo est generalis quispiam respectu totius Religionis, cui supremus moderator præst, hoc respectu omnium Diœceseon, & omnium Episcoporum, est summus Pontifex. V. infra verbo, *Primas Diœceseos*.

Excellentia. Iuo Epist. 65. & 94. Petrus Cluniac. lib. 6. Epist. 26. S. Bernard. Epist. 330.

F

Fastigium maiestatis Apostolicæ. Arnulphus Lexouien-
sis Epist. 21.

Agnoscebat hoc fastigium dignitatis, in Romano Pontificatu S. Bernardus Epist. 237. quæ est gratulatoria ad Eugenium, ipsius quondam S. Abbatis spiritalem filium. Quo autem inde affectu tactus esset super dilecto filio, sic exprimit. [Exultauit, fateor, sed cum tremore: exultauit, sed in ipso meæ exultationis articulo, timor & tremor venerunt super me. Ego enim etsi nomen Patris deposui, sed non timorem, sed non anxietatem, postremò nec affectum, nec visce-

viscera Patris . Considero gradum & casum vereor . Considero fastigium dignitatis, & intueor faciem abyssi iacentis deorsum. Attendo celsitudinem honoris, & è vicino periculum reformido .]

Fastigium sublime Sacerdotij . S. Cyprianus Epist. 52.

Idem quod Summum Sacerdotium, vel principatus Sacerdotij .

Fax diuinitus lucens, ad Ecclesie, quæ sub cælo est illuminationem in Apostolica sede constituta . Theodorus Studita ad Paschalem lib. 2. Epist. 13.

Figura singularis summi capitis nostri, Vicariusque eius . S. Leo IX. Epist. 1. cap. 38.

Figuram hinc accipio pro representante ; qua ratione locum tenens Principis, eius *figura* dici potest, quia representat Principis personam . Alibi ea notio *figura*, est satis frequens . Sic enim S. Ambrosius lib. 2. de virg. ait speciem externam Deiparæ, fuisse simulachrum mentis, figuram probitatis, idest emicuisse in externa forma, internam virtutem ; & representatam fuisse virtutem internam, per externam compositionem . Eodem sensu dixisse Apostolum, de antiquis Hebræis, *omnia in figura continebantur illis* . 1. Corinth. 10. monstrat Vasques 1. par. disp. 14. c. 6. post Adamum præfat. in Esaiam : Neque enim sensus Apostoli fuit, omnia quæ Hebræis contigerunt, fuisse typos & adumbrationes rerum nostrarum ; (quamquam id quoque verum est, vt fusè profequitur S. Chrysostomus homil. in illud *Nolo vos ignorare fratres* :) sed sensus Apostoli eo loco fuit, præcessisse in antiquis Hebræis, exempla ad quæ componere res nostras debeamus, inde proficientes . Ita enim fert textura contextus Apostoli eo cap. 10. 1. Corinth. Alium Apostoli locum Hebr. 1. quo filius dicitur *figura substantiæ Patris*, Anastasius Sinaita lib. 1. de rectæ fidei dogmat. ita accipit, vt *figura* idem sit, quod Imago viua, & representatio expressa . Qua ratione potestas S. Petri, est representatio viua potentiæ Christi, & eatenus S. Petrus, qua Pontifex, dictus est

est singularis figura Christi, supremi Pontificis futurorum bonorum. Quoniam non est hæc figura intelligenda de omnimoda æqualitate potestatis; sed de proportionalitate commensa fini gubernationis Ecclesiæ per Christum ipsum constitutæ quoad substantialia. Et quadrare in hanc (vt sic dicam) æqualitatem in æqualem, vocem *figura*, optimè monstrat creditus Augustinus lib. I. de Incarnat. cap. 2. apertans illud, *figura substantiæ Patris*, ad Christum hominem, in quo, similitudine indiscreta, moles immensa absque magnitudinis immensitate exhibeatur. Vt si immanis statua, per pusillam lineamentis consimilem exhiberetur, & figuraretur. Nam eam expressionem rei magnæ per paruum, Autor ille vocat, *figuram*.

Firmamentum omnium. S. Augustinus serm. 16. de Sanctis.

Hoc est, basis immobilis supra quam Ecclesia est ædificata, vel certè *firmamentum omnium Antistitum*, iuxta illud Felicis III. Epist. 5. [Per Apostolicam sedem, omnium solidatur dignitas Sacerdotum.] Quod usurpauit etiam Gelasius in tract. pag. 183. addens, Omnes Episcopos cum creabantur, satagisse confirmari à Romano Pontifice.

Firmamentum Ecclesiæ corporis Christi, principatus & caput, pastor humani gregis, petra Ecclesiæ, clauicularius regni. S. Isidor. lib. de vita & morte Sanctorum cap. 69.

Firmamentum à Deo fixum, & immobile. Athanas. & Episcopi Ægyptij ad Felicem.

Firmamentum à Deo fixum, & immobile, ac tituli forma lucidissima fidei diuinitus constituta. Sergius Cyprius ad Theodorum Papam, adductus in Concilio Lateranen. sub S. Martino I. Secretario 2.

Hic Titulus Romani Pontificis, æquè legitur in Epistola S. Athanasij, & Ægyptiorum ad Felicem, nisi quod in hac Ægyptiorum Epistola habetur paulò aliter. Vocant enim sedem Apostolicam, *formam lucidissimam vniuersorum titulorum*, Sergius autem vocat Apostolicam sedem,

Y tituli

tituli formam lucidissimam fidei; [Tu es enim (inquit consequenter, rationem huius sui dicti reddens Theodoro Papæ) sicut diuinum veraciter pronunciat verbum, Petrus, & super fundamentum tuum, Ecclesiæ columnæ confirmatæ sunt. Tibi & claues Cœlorum commisit, atque ligare & soluere potestatem, quæ in terra & in cœlis sunt, promulgauit. Tu profanarum hæreseon depositor existis, vt Princeps & Doctor orthodoxæ, & immaculatæ fidei, &c.] Sensus ergo esse videtur, Romanum Pontificem esse veluti titulum lucidissimum, appositum puræ fidei vt seruetur, nec ab hæreticis corrumpatur, vel auferatur. Quod enim notauit Festus V. *titulus*, sicut milites *tutuli* olim dicti sunt, siue *tituli*, quod tuerentur Patriam: ita adiectione *tituli* tutum securumque reddebatur, id cui adiciebatur a siue esset velum nomine, aut imagine Principis inscriptum; siue esset inscriptio in cartha, vt ferunt illa S. Augustini serm. 62. de verb. Dom. [in ipsis deprædationibus suis, titulum illius posuerunt; vt prædæ ipsorum quasi defenderentur, per titulum potentis.] & in Psalm. 21. [Ne domum ipsius inuadat aliquis potens, ponit ibi titulos potentis, titulos mendaces; Ipse vult esse possessor, & frontem domus suæ de titulo alieno muniri, vt cum titulus lectus fuerit, conterritus quis potentia nominis, abstineat se ab inuasionem.] Videndus Gretserus lib. 2. de Cruce cap. 7. vbi multa de huiusmodi titulis. Vt ergo significaretur, Romani Pontificis esse tueri fidem, eamque seruare impollutam & indemnem à furibus, & latronibus, sedes Apostolica quam tenet, dicta est *forma tituli fidei lucidissima*; id est ratio quædam aut species tituli munientis, neminem latens, vt ab omnibus possit aduerti. Quo rectè quadrat ratio, ducta ex verbis Christi ad Petrum, prout futurum Pontificem, *Tu es Petrus, &c.*

Fons magnus & indeficiens, omnibus Christianis fluens, redundans, de quo riuuli prodeunt affluenter, uniuersum largissime irrigantes orbem Christianorum. Episcopi Africani ad

ad Theodorum Papam, vt refertur in Concilio Lateranen.
sub S. Martino I. consult. 2.

Episcopos Moscouiæ, scribit Sigismundus Baro Herbe-
stenus in Commentarijs Moscouit. pag. mibi 30. in vsu quo-
tidiano gestare pallium nigrum, quod habet à pectore in
vtramque partem tres simbrias albas, inflexas instar riuuli
è fonte fluentis, in significationem quod ex corde & ore il-
lorum, fluunt riuuli doctrinæ fidei, orbem rigantes. Hæc
quanto iustiùs in Episcoporum Principem cadant, nihil
attinet dicere.

Fons verè illimis ac syncerus, iam inde à principio veræ fidei.
Theodorus Studita Epistola ad Paschalem Papam lib. 2.
Epist. 13.

Spectant ista ad puritatem doctrinæ Romani Pontificis,
nulla vnquam luti admittance turbidam, semper puram,
semper pellucidam; cum aliorum quorumuis Patriarcha-
rum plerique, Hæretico cœno sint maculati. Locus est in
hanc rem egregius, his verbis conceptus apud S. Innocen-
tium I. in Epistola ad Carthagiense Concilium. (Est 91. in-
ter Augustinianas). [Quod Patrum instituta, Sacerdotali
custodientes officio, non censetis esse calcanda, quod illi
non humana, sed diuina decreuere sententia, vt quicquid
de disiunctis remotisque prouincijs ageretur, non priùs du-
cerent finiendum, nisi ad huius sedis notitiam perueniret,
vbi tota huius autoritate, iusta quæ fuerit pronuntiatio fir-
maretur, indeque sumerent cœteræ Ecclesiæ; velut de na-
tali suo fonte, aquæ cunctæ procederent, & per diuersas to-
tius mundi regiones, puri capitis incorruptæ manarent,
quid præcipere, quos abluere, quos velut in cœno inemun-
dabili sordidatos, mundis digna corporibus, vnda vitaret.]
Similiter Ioannes VIII. Epist. 76. cum præmississet super Pe-
tram confessionis S. Petri, fundatam esse Ecclesiam, & hanc
esse petram illam, supra quam, vt Salomon ait, serpentis
non inuenitur vestigium, subdit. [Aqua nunquam potest
alibi, tam munda, vel tam limpida, quemadmodum in

fonte vnde originem protrahit, inueniri; ita & fides nunquam omninò poterit alibi tam pura, vel tam nitida reperiri, sicut in Ecclesiæ nostræ Viuario, vbi eam non tecta perstillantia, quibus litigiosa malier; id est hæretica prauitas comparatur; sed ille potioris clauiger, vbertim & purissimè congregauit, qui ex ipso fonte viuo hanc coelitus hausit, & limpidissimam conseruandam mandauit.] Hæc omnia ferunt, re ipsa, *Caput fluminum*, vocari posse Romanum Pontificem: quo ipso nomine S. August. in Psalm. 92. ad illud, *Eleuauerunt flumina Domine*, Christum appellat; vnde cant cursu flumina, quæ locuta sunt, & eleuauerunt voces suas, profundendo per orbem doctrinam Christi. Hæc sunt flumina in deserto posita, ratione quorum exitus aquarum est in sitim, ita vt [qui è Petri Ecclesia exierit, siti pereat] verba sunt Arnobij in Psalm. 106.

Fons perennis, corruptis fontibus præligendus. Carolus Magnus apud Ioannem Diaconum lib. 2. vitæ S. Gregor. c. 9.

Forma & fundamentum Ecclesiarum, à quo omnes Ecclesias principium sumpsisse, nemò rectè credentium ignorat. Vigiliius Papa Epistola ad Eutherium.

Fundamentum aeternum fidelium. S. Chrysostr. homil. in 12. Apostolos.

Fundamentum fidei. Petrus Damiani serm. 26. Andreas Cretensis orat. de Transfigurat.

Vnum quidem est primarium fidei nostræ fundamentum, de quo Apostolus, *fundamentum aliud, Nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus.* Nihilominus fidei fundamenta secundaria, sunt SS. Apostoli, iuxta illud eiusdem Apostoli, *Super edificati supra fundamentum Apostolorum.* Et illud S. Ioannis. Apocal. 21. *Murus ciuitatis, habens fundamenta duodecim; & in ipsis, duodecim, nomina duodecim Apostolorum, Agni.* Super omnia tamen hæc fundamenta, Christo, (vt D. Augustinus in Psalm. 86. vocauit) *Fundamento fundamentorum*, innixa; est vnum sub Christo, primarium fundamentum; nempe S. Petrus, qui est

est lapis probatus, de quo accipere per accomodationem liceat, illud Isaïæ 28. *Ecce ego ponam in fundamentis Sion, lapidem probatum, angularem, pretiosum, in fundamento fundatum.* Quamuis enim locus ille, de Christo intelligendus directè sit, vt constat ex 1. Petri 2. & ex Rom. 9. tamen sæpè monent PP. Christum voluisse, vt nomen *Petra* sibi proprium, esset Petro participatione commune. Atque ita, quæ de illa petra, seu lapide angulari fidei nostræ dicuntur, per se primò; de Petro quoque, dici possunt secundariò, vt optimè tradit Gregorius IX. Epistola ad Germanum Constantinopolitanum. Est igitur Petrus lapis angularis, probatus, pretiosus, in fundamento fundatus, idest locatus in fundamentum, (vtique secundarium) fidei nostræ. Bellè S. Ambros. serm. 2. de SS. Petro & Paulo, vel Augustinus serm. 26. de Sanctis, huc accomodat primum miraculum à S. Petro patratum. Sic enim habet. [Primum ergo signum mirabilium suorum Petrus fecit, claudis pedum restituendo vestigia. Diximus frequenter, ipsum Petrum, à Domino *Petram*, nuncupatum, sicut ait, *Tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam.* Si ergo Petrus *Petra* est, super quam aedificatur Ecclesia, rectè prius pedes sanat; vt sicut in Ecclesia, fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Rectè inquam primum in Christiano pedes curat, vt iam non trepidus, nec imbecillus, possit super petram Ecclesiæ, sed robustus & fortis incedere.] S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem Acrid. applicat eodem, S. Petri crucifixionem, capite deorsum verso. Prefatus enim Christum esse primum vniuersalis Ecclesiæ fundamentum, subdit. [Quod vtique deuotissimus ille Petrus, non solum viuens, sed etiam moriens demonstrauit, quando nimia humilitate & congrua significatione, se crucifigi deorsum verso capite petiuit, profectò diuina inspiratione prefigurans, se esse primum & quadrum lapidem, in fundamento, quod est Christus IESVS compaginatum, coherentem, atque

con-

connexum, qui ut potè superpositus angulari lapidi, totum pondus Ecclesiasticæ fabricæ, incorruptibili soliditate sufferret, ac proprii capitis suppositione, omnia membra corporis Christi, per aptas & naturales compages usque ad consummationem sæculi, quasi usque ad pedes crescentia inflexibili collo ad coelos sustelleret.] En qua ratione S. Petrus est fundamentum; qua ratione Ecclesia non habet pro fundamento alios Apostolos, quamuis super ipsos quoque tanquam super primos Ecclesiastici ædificij lapides, fundata aliquando legatur Ecclesia, ut retuli; notatque Hieronym. in cap. 4. ad Gal. Copiosè de hoc S. Petri, atque adeò summi Pontificis titulo, Isidorus de Isolanis l. 2. de Imperio militantis Ecclesiæ tit. 1. q. 4. Præiueratque Turrecremata de multiplicibus fidei fundamentis, & quatenus inter ea S. Petrus numeretur, egregiè differens lib. 2. de Eccles. à cap. 17.

Hunc titulum S. Petro quatenus Christi Vicario, atque adeò omnibus æquè Pontificibus tributum, videri possit conuulsiſſe Hefychius Orat. in S. Andream Apostolum, vocans S. Andream *Fundamenti fundamentum, & Petrum ante Petrum*, quod est reipsa negare, S. Petrum esse simpliciter fundamentum, cum alij extra Christum innitatur, si aliter est eius fundamentum. Coeterum sensus Hefychij aliò spectat. Neque enim negare voluit, S. Petrum esse fundamentum respectu S. Andream, quod attinet ad stabilimentum & confirmationem æquè S. Andream, ac coeteris Apostolis emendicandam à S. Petro, ne, in vacuum currerent, ut de seipso prodidit Apostolus Paulus. Tantùm ergo voluit Hefychius affirmare, S. Petrum ut priuatam personam, fidei suæ initia ad vocationem & adductionem ad IESVM, à B. Andream factam, referre. Ferunt id manifestè verba Hefychij, quæ sic habent. [Andreas primò est in Apostolorum coronam vocatus, qui quasi columna primùm affixus est in Ecclesia, & ante Petrum Petrus, fundamentique fundamentum, qui primitiarum fuit principium.] Hoc aliter

ter dixit S. Athanasius Orat. de S. Andrea. [Andreas Apostolorum prima plantatio. Hic Christi disciplinæ portas aperuit, hic prophetiæ agriculturæ fructus, primus vindemiat, speique dono præstans cæteris, primus eum quem omnes expectabant, amplectitur; primus veteris Instituti præcepta constituto terminari tempore comprobavit; Primus Moysi linguam cohibuit, ægrè ferens post Christum eum iam amplius loqui, &c. Fratrem manuducit ad eum quem repererat, nescienti Petro thesaurum ostendit.] id quod fusillimè prosequitur. Manet igitur saluus S. Petro prout Pontifici, titulus fundamenti respectu totius Ecclesiæ, ipsiusque etiam S. Andrea; Tametsi quod attinet ad primam Christi notitiam, B. Petro vt priuato homini communicatam, S. Andreas, qui eum docuit Messia aduentum, & adduxit illum ad IESVM, habeat aliquatenus rationem fundamenti, veriùs myfagogi.

Fundamentum Eccl. siæ. S. Dyonisius ad Timoth. S. Clem. Epist. 1. ad Iacob. S. Hilar. in Psalm. 131. S. August. serm. 15. de Sanctis.

Fundamentum fœlix Ecclesiæ, dignaque edificatione illius petra; quæ infernas leges, & Tartari portas, & omnia mortis claustra dissoluet. S. Hilar. can. 16. in Matth.

Fundamentum magnum Ecclesiæ, & petra solidissima, super quam Christus fundauit Ecclesiã. Orig. hom. 5. in Exod.

Fundamentum supra quod edificij Ecclesiastici altitudo con- surgit. S. August. serm. 15. de Sanctis.

Fundamentum per quod in cœlum ascenditur. Ibidem.

Fundamentum super quod columnæ Ecclesiæ cõfirmatæ sunt. Sergius Cyprius ad Theodorum Papam, adductus in Con- cil. Lateran. sub S. Martino I. consultat. 2. S. Athanas. cum Collegis Epistola ad Felicem Papam.

Columnæ Ecclesiæ, intelliguntur eo loco, Episcopi reli- qui, vt S. Damasus interpretatur Epist. 4. Hi quippè confir- mati sunt siue stabiliti super Petrum, eiusque successores; Quo ipso sensu Gregor. Nazianz. orat. 26. ait fundamenta
Ec-

Ecclesiæ, commissæ esse fidei S. Petri. Dicti porrò videntur Episcopi, *columnæ* imitatione Apostoli, qui primarios in Ecclesia describens, ait, *qui videbantur columnæ esse*. Videndus de hac Episcoporum nomenclatione Turrecremata, ad cap. *Accusatores* 3. q. 8. num. 1. Et quamquam confirmatio huiusmodi columnarum, potest ab alijs quoque, quàm à Petro & eius successoribus præstari, iuxta illa quæ S. Thomas disputat in Vestibulo Commentarij in Epistolam ad Ephesios, tamen præcellentissimè & singulari quodam modo, S. Petrus eiusque successores confirmant vacillantes, quia ne circumferantur omni vento doctrinæ, & vt certò sciant, quid firmiter sit tenendum, habent à sede S. Petri; qui iussus est confirmare fratres suos, Lucæ 22. ad quem locum pulchrè in hunc modum Theophilactus. [Planus huius loci intellectus est; Quia te habeo vt Principem discipulorum, postquàm negato me, fleueris, & ad pœnitentiam veneris, confirma cœteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra & fundamentum es.] Optimè porrò ex hoc titulo, defensor Romanæ Ecclesiæ apud Petrum Damian. Opuſc. 4. *sub initium*, colligit in hunc modum. [Cum beatitudo vestra venerabiles Patres, super Apostolicę sedis negotio disputat, ad cunctas Ecclesias pertinere, quod versatur in manibus, non ignorat. Hac enim stante, reliquæ stant, sin autem hæc, quæ omnium fundamentum est & basis, obruitur, cœterarum quoque status, necesse est collabatur.] Idem admonuit S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem *sub finem*, inculcans graviter conuulsa Romanæ Ecclesiæ autoritate omnes Ecclesias labaturas: nimirùm quia omnes ei inniuntur, & super ea tanquam fundamento secundo, sunt constitutæ. Id ipsum supra iam notavi ex Ioanne VIII. Epist. 32. V. *Capit Ecclesiarum, Romana*.

G

Gubernator magnificus Romanæ sedis, summus Pontifex,
& vniuersalis Papa. Episcopi Germaniæ ad Ioan-
nem VIII.

Gubernator Throni Apostolici. Concil. Chalced. Actio. 1.
Non est sensus, thronum, siue Sedem Apostolicam, di-
rigi per gubernationem Pontificiam. Nam *Thronus*, siue
Sedes, aut *Cathedra*, nihil aliud in hoc negotio sonat, quàm
potestatem, quæ nõ est suppositum rationale, cui soli com-
petit gubernare. Itaque *gubernator Throni*, dicitur guber-
nator, qui Throno insidet, & eum obtinet, ad gubernan-
dum eos, qui gubernationis suæ sunt capaces.

Gubernator nauis Petri. Ioan. Sarisb. 8. polycr. cap. 23.

Hic titulus, supponit Ecclesiam Catholicam assimilari
nauis, quod perpulchrè exponitur in Epist. 1. Anacleti Pa-
pæ, verbis illis. [Ut ait B. Clemens Antecessor noster, simi-
lis est omnis Ecclesiæ status, nauis magnæ, quæ per vndo-
sum pelagus diuersis è locis & regionibus viros portat, ad
vnam potentis regni urbem properare cupientes. Sit ergo
nauis, huius Autor, Dominus ipse omnipotens Deus: Gu-
bernator verò sit Christus. Tum deindè proretæ officium,
Episcopus impleat; Presbyteri nautarum, Diaconi dispen-
satorum locum teneant: Hi qui catechizant, nautologis
conferantur. Epibatis autem totius fraternitatis multitu-
do sit similis. Ipsum quoque mare, hic mundus habeatur.
Ventorum verò varietates & turbinum, diuersis tentatio-
nibus conferantur; Persecutiones, tribulationes, siue pe-
ricula, fluctibus exæquentur. Terreni verò spiritus, qui
vel de torrentibus, vel de conuallibus spirant, Pseudo-Pro-
phetarum & seductorum, seu prauæ doctrine verba dicantur.
Promontoria verò & loca confragosa, hi qui in pote-
statibus sæculi sunt Iudices, & qui pericula nominantur ac
mortes. Bitallisa verò loca, quæ duplicibus vndæ fallacis

X

æsti-

æstibus verberantur, dubijs mente, & de repromissionum veritate nutantibus, conferantur, atque his qui irrationabili fidem nostram ratione discutunt. Hypocritæ verò & dolosi, piratis similes habeantur. Iam verò rapidus vortex & Tartarea Charybdis, & saxis illisa naufragia, ac mortifera submersiones, quid aliud æstimanda sunt quàm peccata? Restat igitur, vt hæc nauis cursu prospero tuta possit portum desideratæ vr̄bis intrare, ita Deo precem fundere, vt nauigantes mereantur audiri.]

Locus ex Clemente ab Anacleto allegatus, legitur apud Clementem Epist. 1. ad Iacobum Fratrem Domini. Pulchrè quoque eandem nauis & Ecclesiæ analogiam, his verbis expressit S. Chrysostomus homil. 1. de Symbolo. [Vt nauis est in mari posita hæc Ecclesia; portat epibatas, portat credentes, in vna charitate, in vna modulatione, in vno remigio sanctitatis, in funibus charitatis, in velo orationis, in arbore crucis, in pice poenitentiae, in stupa castitatis, in tabulis pacis, in anchora fidei. Ita ergo Ecclesia, in vna modulatione cantans, peruenit ad portum æternitatis, ad ciuitatem pacis.] Huius itaque nauis, quæ est Dei Ecclesia, gubernatorem supremum agit Romanus Pontifex. Eius est in medijs fluctibus curam indefessam adhibere, vt nauis portum tutò subeat; quod vt præstet, debet in aquis siccus permanere & subuenire omnibus per hos fluctus transeuntibus, vt piè ac pulchrè prosequitur Petrus Bles. serm. 40. agens de nauicularijs subordinatis.

H

Habens regni habenas, quibus impetum cordis tanquam pullum indomitum refrænet, & passibus ordinatis ambulare compellat. Petrus Cellensis Epist. 113.

Heres Apostolorum. S. Bernard. 2. de confid. cap. 8.

Quid sit heredem esse Apostolorum, intelligi potest ex egregia oratione Tertulliani lib. de Præscr. cap. 37. nomine Catho-

tholicæ Ecclesiæ sic affantis hæreticos. [Qui estis ? quando & vnde venistis ? quid in meo agitis, non mei ? Quo denique Marcion iure syluam meam cædis ? qua licentia Valentine, fontes meos transuertis ? qua potestate Apelles, limites meos commoues ? Mea est possessio, quid hîc cœteri ad voluntatem vestram seminatis & pascitis ? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas, ab ipsis authoribus, quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum, sicut cauerunt t estamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adiurauerunt, ita teneo. Vos certè exhæredauerunt semper & abdicauerunt, vt extraneos & vt inimicos ; Vnde autem extranei & inimici Apostolis hæretici, nisi ex diuersitate doctrinæ, quam vnusquisque de arbitrio suo aduersùs Apostolos, aut protulit, aut recepit ?]

Hæres Patrum. Albinus Flaccus qui & Alcuinus ad Leonem Papam Epist. 72.

Hæres S. Petri. Petrus Blesen. Epist. 145. S. Leo serm. 2. de anniuerf. suæ assumpt.

Id est potiens eadem authoritate ad gubernandam Ecclesiam, qua S. Petrus potitus est. Sicut hæres succedit iuribus, testatoris. V. mox, *Hæres mirificæ potestatis.*

Hæres cui orbis hereditas. S. Bernard. 3. de consid. cap. 1.

Glossam huius Tituli quo Eugenium Papam honestat S. Bernardus, ex ipso S. Bernardo petere operæpretium est, sic Eugenium affante. [Orbe exeundum ei, qui fortè vollet explorare, quæ non ad tuam pertinent curam. Parentes tui destinati sunt, non aliquas regiones, sed ipsum debellaturi orbem. *Ite in vniuersum orbem*, dictum est illis. Ipsi verò vendentes tunicas, emere gladios, ignitum eloquium & spiritum vehementem, arma potentia Deo; Quò non peruenerunt victores inclyti filij excussorum ? Quò non sagittæ potentium acutæ, cum carbonibus desolatorijs ? Et quidem *in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Penetrabant & incendebant. Verba illa, incensa igni, quem Dominus misit in terram.

Occumbebant strenuissimi bellatores, sed non succumbebant; triumphabant & mortui. Nimis confortatus est principatus eorum; Constituti sunt principes super omnem terram. Eis tu successisti in hæreditatem. Ita tu hæres, & orbis hæreditas.]

Hæres mirificæ potestatis, sicut Vicarius sanctissimæ sedis B. Petri. Alcuinus Epist. 8. ad Hadrianum, quæ est 63.

Cur Romanus Pontifex dicatur, *Vicarius Sedis Petri*, infra suo loco exponetur. Hæres verò mirificæ potestatis quæ S. Petrus à Christo donatus est, idcirco dicitur, quia succedit in eius sede siue Episcopatu, cum pari potestate, de quo in Epilegom. subnot. 2. verit. 3. Insigniter in hanc rem differit Ennod. in Apologetico pag. 324. Quanta hinc cura maneat Pontificem, egregie S. Bernard. lib. 2. de consider. cap. 6. Quanta item eum deceat cultus simplicitas, & pompæ negligentia, eruit lib. 4. c. 3. Nunc satis est nobis, agnoscere Romanum Pontificem esse S. Petri hæredem, ad modum propositum. Sicque Hæreditatem S. Petri, in se, tametsi indigno hærede non defecisse, gloriatur in Domino; S. Leo serm. 2. de sua Assumpt.

Nullius porro alterius Episcopi est hoc decus, quia nemo eorum est hæres ex assè. Petrus quidem Blesensis in Episcopi institutione, agens cum Episcopo Vigornienfi, vocat eum hæredem & Vicarium S. Petri, sed sicut is Vicariatus consistebat tantùm in munere Præsulis, eaque participatione particulari, & diminuta plenissimæ potestatis S. Petro traditæ, ita & hæreditas. Intelligitur id apertè ex verbis Blesensis. [In ædificandis (inquit) palatijs, molendinis, & furnis, in augendis redditibus, tota Pontificum sollicitudo feruescit. Nunquid vox Salvatoris est ad Principem Apostolorum & Præsulum, si diligis me, excole terras, ædificas domos altas? Legimus eum dixisse ad Petrum, *Si amas me, pasce oves meas.* Hæres es & Vicarius Petri: pasce oves meas Euangelizando, fac opus Euangelistæ, & Pastoris; non erubescas Euangelium, si eru-

si erubescendum non credis Pastoris officium.] Sed discretè Innocentius III. scribens ad Calloianem Regem Bulgarorum, eumque Regio titulo insigniens, multa luculenter præfatus, de S. Petri authoritate, addit; [Eum in officio Vicarium sibi substituit Dominus, & in magisterio successorem; sic hæreditatem in cuius præclaris funes eius ceciderant, transferens in eundem, vt alijs post eum, & sub eo, quasi partialia faceret de hæreditate legata.] Præmiserat porrò, hæc omnia Romano Pontifici in B. Petro esse tributa. Itaque alij Præsules non sunt hæredes ex asse, sed duntaxat legatarij.

Hierarcha.

Donatur absolutè & absque addito, hoc nomine Melchiades Papa à Constantino Magno, ea ad ipsum Epistola quam refert Eusebius lib. 10. histor. cap. 5. Vbi enim nonnulla Latina exemplaria corruptè legunt, *Constantinus Augustus Melchiadi Episcopo Romano, & Marco*, S. genuina & emaculata lectio habet, *Constantinus Augustus, Melchiadi Episcopo Romano, & Hierarchæ*. Nata verò est inde macula, quòd in Græco idiomate quo Epistolam retulit Eusebius, magna affinitas sit vocum illarum, *ἱεραρχω*, καὶ *Μάρκος*. Sed vera lectio est *ἱεραρχω*. Nam quis ille Marcus esset ad quem simul & ad Melchadem Constantinus iudicium Cæciliani & Schismaticorum Donatistarum deferret, nemò nisi diuinando explicarit. Vir quidem insignis & purpuræ sua ætate decus, aliter eum locum emaculandum censebat; legendo scilicet *καὶ τὸν μαργόν*, quasi Constantinus longam vitam Melchiadi in Epistolæ vestibulo apprecaretur. Verùm emaculatio proposita, vt simplicior, ita facilius videtur. Neque modus ille salutationis in fronte Epistolæ, alibi facilè occurrit, & battologicè adderetur salus expressa per S. maiusculum. Quare Constantinus optimè edoctus, vbi esset fons & principatus Christianæ religionis, Melchadem non modò appellauit Episcopum Romanum, sed etiam simpliciter & absolutè, ac remoto quo-

uis

uis obice restringente, *Hierarcham*. Qua de re plenius in Epilegomenis subnot. 2. verit. 11.

Homo hominum præcipuus. Petrus Damiani Opusc. 23. cap. 1.

Homo hominum omnium excellentissimus. Gerbertus Epistola 23.

Aliter eodem tamen sensu id Eugenio dicebat S. Bernar. lib. 2. de Consid. cap. 1. [Parem super terram non habes.] Optimè quoque Gelasius Papa Epist. 8. Exscriptus à Pothone lib. 3. de Statu Domus Dei. [Sedis illius (vt scribit Gelasius ad Anastasium Imperatorem) Præsuli consensus est adhibendus, quem cunctis Sacerdotibus & diuinitas summa voluit præeminere, & subsequenti Ecclesiæ generalis pietas celebravit. Vbi prudentia tua euidenter animaduertit, vnquam quolibet penitus humano consilio æquare se posse quemquam illius priuilegio, vel confessioni, quem Christi vox prætulit vniuersis, quem Ecclesia confessa semper est & habet deuota primatem.] Non asserit, Pontificem Romanum præferri solis Episcopis, vt videntur sonare illa verba *cunctis Sacerdotibus*; sed ex eo quod Romanus Episcopus omnibus alijs Præsulibus manifestè præferatur; Præsulum autem ordo præcellat etiam principibus sæculi; Infert nullum esse mortaliū, qui possit se æquare Christi Vicario, Romano Pontifici. Eoque tendit disputatio quam eo loco instituit Gelasius. Et sanè nullius mortaliū, tamen si Imperatorum potentia, æquat potentiam Vicarij Christi, quæ ad animas quoque & cœlos peruadit; Cum potentia cuiusuis sæcularis Monarchæ, ad summum sistat in corporibus, & terra concludatur. [Ergo (aiebat Nicolaus I. Epistola ad Michaëlem Imperatorem potentia suæ ostentatorem) ne velit minari puluis & vermis, sicut scriptum est; *quid superbit terra & cinis?* Ne velit ampulla in aquis inflari, quia post pauxillum dicetur, ecce non est. Quid gloriatur in malitia, qui potens est in iniquitate? Quid factururus est? Occisurus est, vt verbi gratia dicamus,

ho-

hominem, quoniam amplius non habet quid faciat; hoc & vnus fungus facit malus. O Imperator, in hoc cene redacta est malitia hominis in iniquitate potentis, vt fungo malo comparetur? Heu quàm inutilem potentem? heu superuacue gloriantem?] Non est ergo par potentia Imperatoris, & Pontificis. Autor sermonis ad Concilium Remense apud Bernardum, vniuersaliùs ait. [Præter Deum, non est similis ei (Eugenio Pontifici) nec in coelo, nec in terra.]

I

Ianitor cælorum. Petrus Chryfologus serm. 127. Urbicus apud S. Augustinum Epist. 86.

Notionem huius tituli Pontificij, tametsi satis perspicuam, iuuat illustrare adducto ex parte lemmate, quod in quadam Ecclesia S. Petro dicata extra Romam, Achilles Episcopus eius fundator adscripsisse refertur in Append. Antiq. Inscript. pag. 1172.

*Quidnam igitur mirum magno si culmina Petro,
 Quolibet existant adificata loco?
 Cum quæ per totum celebratur Ecclesia mundum
 In fundamento fixa Petro maneat:
 Namque illum DEVS ipse caput, qui corporis extat,
 Propterea Petre nomen habere dedit.
 Dicens esto Petrus, quoniam fundata super te
 Quam mihi nunc toto molior orbe domum.
 In te per cunctas consistit Ecclesia gentes,
 Vincit & inferni carceris Imperium.
 Nam clauibus sacras cælorum claudere portas,
 Et reserare dedit pro meritis hominum.
 Quæcunque in terris fuerit sententia Petri,
 Hæc erit in cælis scripta, notante Deo.
 Dixit enim, tu es magno mihi nomine Petrus,
 Et tibi cælorum fortia claustra dedi.*

Hæc

*Hac ditione potens, cælo, terraque Petrus stat,
Arbiter in terris, Ianitor in superis.*

Ianitor regni cælestis. S. Hilarius in Psalm. 131. Agapetus ad Iustinianum. Hugo Victor. lib. 1. de Sacram. cap. 43.

Ianitor beatus cæli, cuius arbitrio claves æterni aditus traduntur, cuius terrestris iudicium præiudicata authoritas fit in cælo, ut que in terris aut ligata fuerint, aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in cælo. S. Hilarius can. 16. in Matth.

Ianitor ouilis Christi. S. Ambrosius cum Synodo Mediolanensi ad Syricium.

Inspector Apostolus, & predicator orthodoxus veritatis. Anonymus in Epistola ad Occidentales de Exilio S. Martini Papæ.

Inspector & Episcopus omnium. Pamphylus Episc. Abydorum Epistola ad Petrum Fullonem.

Non alia Episcopi & inspectoris notio. Inspector verò omnium, quantum homini purè creato fas est, maximè accedit ad Deum, qui dictus est *παραπύλοπος*.

Interpres Christi. Inscriptio literarum per Xa, legatum Regis Persarum ad Paulum V.

Tametsi literæ, quibus hic Titulus cum alijs Pontifici perhonorificis continetur, nuperæ sunt; Tamen non fuit hic titulus reticendus, cum delatus sit ex antiquo apud Persas sensu, de sublimissimo in Dei Ecclesia munere Romani Pontificis. Adscribenda verò videtur integra literarum illarum inscriptio, quippè contexta ex varijs splendidissimis Pontificis Elogijs. [Domino nostro, summæ Maiestatis locum præ cæteris Deoque proximiorum obtinenti, atque amplitudine sua totius orbis magnates præcellentis; sub cuius vmbra primates omnes, amplissimi ordines, & copiosæ nationum proteguntur turmæ; cuius exercitus præ multitudine numerari non possunt. Omnium, Christi, noui Prophetæ legem profitentium capiti, & eiusdem Christi interpreti; Consaacerdotum Prælato, vniuersæ magnitudinis mun-

mundi, Soli, dilecto atque ab omnibus obseruato, felici & beato Domino Papæ.] Corolla est (vt vides) ex insignibus plerisque titulorum textis compacta, & capiti Pontificis imposita. Ex qua hinc suauandum vnum illum flosculum carpo, quo Pontifex dicitur *Interpres Christi*. Hoc duobus modis accipi posse video :

Nam & *Interpres* dicitur, qui voces vnius idiomatis alijs incogniti, transfert in vulgare idioma, notum ijs cum quibus agitur; quales Romanis permulti erant, cum semper responsa darent Latina lingua, omnibus gentibus, ex Valerio lib. 2. cap. 1. Et *Interpres* etiam dicitur, qui rem implexam tametsi verbis vulgaribus expressam, aperit & manifestam facit. Quo pacto Ioseph, dicitur interpretis fuisse somniorum: & præpositus pincernarum, succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. Priore modo, vsus est interpretum in aditione orarum remotarum, aut in agendo cum personis è remota regione: quo pacto S. Marcus, iuxta D. Hieronymum, fuit B. Petri interpretis: Passimque legati Principum ad procul distitos, adhibent interpretes, vulgo *Truchemens*. Genus hominum discriminibus grauibus obnoxium, vt Turcici commentarij testantur. Scribitque Plutarchus in Themistocle, quod homo Græcus à Persis adhibitus ad eorum mandata Græcis exponenda eo quod vtriusque idiomatis peritus esset, Græcam linguam eo vsu dedecorasse visus esset, iussum esse interfici. Per se tamen loquendo, munus est honestissimum, & pernecessarium; quippè absque quo inutilis esset alterius gentis sermo, nec posset cum ea siue verbo, siue scripto tractari quippiam. Et hac ratione, superiores omnes Ecclesiastici, sed maximè supremus, habent se vt interpretes inter nos & Deum, referentes nobis eo idiomate, quod à nobis possit intelligi, diuina oracula, iuxta illud *labia sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent de ore eius, quia Angelus Domini exercituum est*. Posteriore modo proposito, interpretum vsus est in exponendis textibus obscuris. Sic habemus tot scri-

pturæ, totque legum Ciuiliū, & Canonicarum interpretes. Et hoc maximè modo, Romanus Pontifex est interpres Christi. Habemus enim verbum Dei scriptum & traditum, quorum verus sensus plerumque est obscurus; ita vt iure ambigi possit, quæ sententia verbis scriptis subfit; aut quem habere sensum debeat traditio per manus ad nos vsque transmissa. Et Sectarij quidem, de verbi scripti, aut traditi sensu pronunciant ex spiritu priuato fallacissimo. Nos autem Catholici adimus tabernaculum, & inde petimus diuina responsa. Pontifex inquam Romanus, Ecclesiæ præses, certos nos reddit de vero sensu verbi Dei; eaque regula viua adhibita, stabiles sumus in Christi oraculorum intelligentia, qua de re pluscula inferiùs.

Interpres vocis B. Petri omnibus constitutus. Concil. Chalcedon. Epistola ad S. Leonem.

Iudex vice Christi, cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemò aduersus sacerdotum Collegium quicquam moueret. S. Cyprianus Epist. 55.

Nomine fraternitatis, intelligitur eo loco, cœtus vniuersus Christianorum, qui si Romano Pontifici auscultaret, omnes præcluderentur sectæ perditionis, Dei Sacerdotibus infestæ. Diuinè hoc ait S. Cyprianus hoc ipso loco, qui idcirco integer adscribendus est. [Quales putas esse eos, qui sacerdotum hostes, & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec præmonentis Domini comminatione, nec futuri Iudicij ultione, terrentur? Neque aliunde hæreses abortæ sunt, aut nata sunt schismata, quàm inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, Nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur. Cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa; nemò aduersum Sacerdotum Collegium quicquam moueret; nemò post diuinum Iudicium, post populi suffragium, post Coëpiscoporum consensum, iudicem se, non iam Episcopi, sed Dei faceret. Nemò sibi placens, ac tumens, seorsum foris hæresim nouam conderet; nisi

si ita

si ita est aliquis sacrilegæ temeritatis, ac perditæ mentis, ut putet sine Dei Iudicio fieri Sacerdotem, cum Dominus in Euangelio suo dicat: *Nonne duo passeres aſſe ueneunt, & neuter eorum cadit in terram sine patris uoluntate?* Cum ille nec minima fieri sine uoluntate Dei dicat; existimat aliquis; summa & magna, aut non ſciente, aut non permitte Deo, in Ecclesia Dei fieri, & Sacerdotes, idest dispensatores eius, non de eius ſcientia ordinari?] Si S. Cyprianus (ut ei aliàs interdum uſuuenit & nominatim in Epist. 10. Zozimi Papæ) reſtrinxisset eo loco fraternitatem ad Episcopos; ſenſus eſſet, omnia Episcopis benè ceſſura, & non eſſe fundendam ſuper eos à ſubditis contemptum, ſi ipſi ſuo Episcopo ac ſuperiori, reuerentes ac obediētes eſſent, nempe Romano Pontifici. Quod enim uniuersè ſapè monuerunt Patres, quoties contemnitur ſuperior & ſubalternans poteſtas, à ſubalterna poteſtate; toties iuſto Dei iudicio, inferiores aduerſus hanc ſe præbere petulantes & immorigeros (ut maniſeſtiſſimum fuit in Adamo, in quo ut benè notauit Fulgentius lib. de prædeſtinat. & gratia cap. 13. caro ſpiritui obluſtari coepit, cum primùm ſpiritus, Dei ductum abiicit:) hoc in re præſenti, omnibus retrò Chriſtianiſæculis, factum eſt indubijs experimentis euidentiffimum: Nam quotquot Antiftites, Romanum Pontificem, cui iure diuino ſubſunt, excutere conati ſunt, Ipſimet à ſubditis indignè ſunt habiti: & qui aduerſus Chriſtum Domini cornua erigere auſi ſunt, uleiſcente Chriſto Vicarij ſui iniuriam, deiecti ſunt infra eos, qui ſubiectionem illis, ac reuerentiam debebant. Non eſt opus recentia exempla proferre, cum in omnium incurant oculos. Porrò in hoc S. Cypriani loco, Dei Sacerdotem ad tempus in Eccleſia unum, & unum vice Chriſti Iudicem, alium non eſſe quàm Romanum Pontificem, accuratè varijs adiunctis libratis monſtrat Pamelius ad hanc 53. S. Cypriani Epist. num. 27.

Iudex cæli in terreno iudicio. S. Hilarius in Pfalm. 131.

Hoc quantum ſit, iuuat exponere uerbis Petri Damiani

serm. 26. *initio*. Agens enim de festa S. Petri luce, sic loquitur. [Sacra profectò dies, quia sacratissimo homini consecrata, & illius assignata præconijs quem conuentus Angelicus non mediocriter reueretur. Vnus est enim quem prenobilitant singularis primatus insignia, clauicularius Regni, Cœlorum lingua, fidei fundamentum & consummator. Honor & condignatio gloriosa, hominem in terris positum cœlis imperitare, & inter Angelorum choros Iudiciariæ potestatis exercere virtutem. Sedet Dominator Dominus inter agmina lucidiore luce fulgentia, & de Thronis ad Cherubim transuolans, vices sessionarias intermutat. Quamobrem admiranda quidem sessionum mutatio, longæque rationis humanæ superducta conspectibus, cum modò Thronos, modò Cherubim insedisse legatur. Et licet adsistant Angeli, præsentis imperium expectantes, & administratorij spiritus assignata sibi ministeria sortiantur; nullus tamen eorum ligandi, atque soluendi possidet potestatem; Adest Petrus, & ad eius arbitrium, orbis vniuersitas soluitur & ligatur. & præcedit Petri sententia sententiam Redemptoris, quia non quod Christus, hoc ligat Petrus, sed quod Petrus, hoc ligat Christus, ipso id ipsum attestante; *Quodcumque* (inquit) *ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis*. O quàm potens dignitas, quàm digna potentia? Iudicat Petrus, & Petri iudicia confirmat omnipotens? Et est in manu Petri manus altissimi, solusque ille efficitur familiaris Christi, qui Petri familiaritatem habuerit. Quid est, quod Angelorum & hominum agminibus exclusis solus Petrus in consortium diuinæ Maiestatis & cum Domino residet præsentem? Dulce colloquium, sancta conuersatio? Consilium speciale Petri, & Dei, vbi secretorum indifferentia, mortalem hominem Deo copulat & coënit.]

Iudex Episcoporum. Melchiades Epistola ad Episcopos Hispaniæ.

Res est in Pontificum Decretalibus decantatissima,

maior

maiores causas, (vt habet canon 73. & 74. Apostolorum)
 atque adeò causas Episcoporum , esse ad Sedem Apostoli-
 cam referendas . Verùm quia id S. Melchiades explicatissi-
 mè loco annotato tradit , iuuat eum audire . [Episcopos
 nolite iudicare, & non iudicabimini . Nolite condemnare,
 vt non condemnemini . In quo enim iudicio iudicaueritis,
 iudicabimini . Episcopos nolite iudicare , nolite condem-
 nare absque sedis huius autoritate . Quod si feceritis, irri-
 ta erunt vestra iudicia, & vos condemnabimini . Hoc enim
 priuilegium, huic Sanctæ Sedi, à temporibus Apostolorum
 statutum est seruare, quod illæsum manet vsque in hodie-
 rum diem . Episcopos ergo quos sibi Dominus tanquam
 oculos elegit, & columnas Ecclesiæ esse voluit, quibus
 etiam ligandi & soluendi dedit potestatem, suo iudicio re-
 seruauit, hocque priuilegium, Beato clauigero Petro sua-
 vicè solummodò commisit, quod eius iustè prærogatum
 succrescit sedi futuris hæreditandum, atque tenendum
 temporibus; quoniam & inter Apostolos beatos, fuit quæ-
 dam discretio potestatis. Et licet cunctorum par electio fo-
 ret, Beato tamen Petro, concessum est, vt alijs præemine-
 ret, eorumque quæ ad querelam venirent, causas & inter-
 rogationes prudenter disponeret . Quod Dei ordinatione
 taliter ordinatum esse credimus, ne omnes posterorū cun-
 cta sibi vindicarent; sed semper maiores causæ, sicut sunt
 Episcoporum, & potiorum curæ negotiorum, ad vnam
 Beati Principis Apostolorum Petri sedem confluere; vt
 inde suscipiant finem iudiciorum, vnde acceperunt ini-
 tium institutionum, ne quandoque à suo discreparent ca-
 pite .]

Index de cuius iudicio disceptare nullus audeat . Zozimus
 Papa Epist. 10.

Et hoc quoque, passim contestantur Pontifices & Con-
 cilia, vt dicetur Epilegom. 2. verit. 10. Locus tamen Zozi-
 mi Papæ annotatus, per commodus est ad id illustrandum.
 [Quamuis (inquit) Patrum traditio, Apostolicæ sedi au-
 tho-

thoritatem tantam tribuerit, vt de eius iudicio disceptare nullus auderet, idque per canones semper regulasque seruauerit, & currens adhuc suis legibus Ecclesiastica disciplina, Petri nomini, à quo ipsa quoque descendit; reuerentiam quam debet, exoluat; Tantam enim huic Apostolo canonica antiquitas, per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, vt & ligata solueret, & soluta vinciret; par potestatis data conditio in eos, qui hæreditatem ipso annuente meruissent. Habet enim ipse, cum omnium Ecclesiarum, tum huius maximè vbi federat, curam; nec patitur aliquid priuilegij, aliqua titubare aura sententiæ, cui ipsa sui nominis, firma, & nullis hebetata motibus constituit fundamenta; & quæ sine periculo temerè nullus incesset. Cum ergo tantæ autoritatis Petrus caput sit, & sequentia omnium maiorum studia firmauerit, vt tam humanis diuinisque legibus & discipulis omnibus firmeretur Romana Ecclesia, cuius locum nos regere & potestatem nominis obtinere non latet vos, sed nostis, fratres charissimi, & quemadmodum Sacerdotes scire debetis: Tamen cum tantum nobis esset autoritatis, vt nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus, quod non ad vestram notitiam, nostris vltro literis referreimus.]

Iudex mundi. Petrus Blesensis serm. 26.

Iudex omnes iudicans, ipse à nemine iudicandus. Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium colloquio 1.

Videsis Epilegom. 2. verit. 2.

Iudex populi Christiani. Princeps Babylonæ ad Innoc. IV. anno 1246.

Præclarè hunc titulum illustrat Potho Prumiensis lib. 3. de Statu Domus Dei *sub finem*. Affirmans sicut Pater omne Iudicium dedit filio, sic filium omne Iudicium in Ecclesia & populo Christiano dedisse suo Vicario.

Lingua

L

L *Ingua cœlorum* . Petrus Damiani serm. 26.

Sensus est, hanc esse cortynam, è qua funduntur mortalibus cœlestia oracula de fide & religione. Quamuis enim habeamus in canonicis scripturis, & in traditione Patrum diuina sensa, tamen in emortuis apicibus multa occurrere possunt implexa & ambigua, quæ regulam fidei viam, & terrestrem diuinorum cōsiliorum internuncium nobiscum colloquentem deposcant. Et huiusmodi est Romanus Pontifex, meritò proindè dictus *lingua cœlorum*. Affine est, quod Petrus Blefensis Epist. 151. scribens ad Innocentium III. sic præter cœtera eum affatur. [*Lingua vestra, clavis cœli facta est.*] Rupertus quoque lib. 2. in Ionam, de lingua Pontificis sic scribit. [*Roma eo quod B. Principis Apostolorum Petri, sedes facta sit, eiusdem, & consortis eius Pauli, sicut prædicatione illustrata, ita & martyrio coronata, cunctis Ecclesijs caput altiùs extulit, latiusque dominatur, per omnes gentes sacra Pontificum eius lingua, quàm dominata fuerit Cæsarum, siue Augustorum purpura.*] S. Bernardum, Goffridus Monachus priore suo de eius rebus gestis libro, vocauit *linguam Ecclesiæ*, quia eo Pontifex vsus est ad exponenda mandata, quæ ibi Goffridus refert. S. Paulum ob prædicationem, *linguam Ecclesiæ* vocat Chrysoptom. hom. il. in illud, *Salutate Priscillam*. Gebuinum Archidiaconum, *linguam urbis Trecentis* dixit Nicolaus S. Bernardi Notarius Epist. 5. Et proportionem eodem sensu, Petrus Damiani serm. de S. Stephano, vocauit S. Augustinum *linguam Ecclesiæ*. Ipse verò Pontifex est lingua Dei quoad nos, & lingua cœlorum. Eodem referri potest, quod Paulus Emesenus, apud Ephremium Cod. Phot. 229. vocat S. Petrum Principem, & linguam Apostolorum.

Locumtenens S. Petri. Vigilus Papa Epistola ad Rusticum & Sebastianum.

Non

Non est sensus, hoc esse Romanum Pontificem per comparisonem cum S. Petro, quod est subpræfectus respectu Præfecti; vel Vicarius propriè dictus, respectu Episcopi. Hic quippè sensus falsus esset, cum Romanus quilibet Pontifex, pro sui Pontificatus tempore, par sit S. Petro, & eum æquet autoritate, sitque æquè principaliter Vicarius Christi ac S. Petrus fuit. Idcirco igitur dicitur *Locum tenens S. Petri*, quia ei succedit in eodem munere; Sicut filius, qui Patri in munere publico subrogatur, rectè dicitur tenere locum Patris; quia etiam si in eo munere nullatenus, iam pendet à Patre, tamen eodem loco nunc est, quo Pater antea fuit.

Locum tenens in terris, Regis æterni, rerumque & iurium omnium conditoris. Iulius II. in Monitorio contra Pragmaticam.

Hoc aliter accipiendum est, quàm cum Pontifex dicebatur, *Locum tenens S. Petri*. Neque enim Christus Rex æternus, habet successorem, præsertim, cum pari potestate; quia & sempiternum habet Sacerdotium, & eius supereminens Pontificatus, nullam cum alijs habet comparisonem. Quæ est causa, cur displiceat creditus S. Thomas (alius quippè est eius operis germanus parens, vt Belarminus lib. de Scriptor. admonuit:) quum lib. 3. de Regim. Princip. cap. 10. Romanum Pontificem statuit Christi successorem; quod quamuis accipi vtrumque possit quoad Pontificatum visibilem & nobis conspicuum, absolutè tamen loquendo, impropriè & falsò dicitur. Sensus ergo huius tituli esse debet, Romanum Pontificem, esse Christi Locumtenentem, idest Vicarium generalem & subpræfectum. Videndus pro hoc titulo Bermondus Chouer, ad titulum Concordatorum de publicis Concubinijs. V. *etiamsi Regali*, num. 2.

Locus Petri, & gradus Cathedra Sacerdotalis. S. Cyprianus Epist. 52. Vide Prolegomena prænotat. 3. & 4.

Loquela uniuersalis Christianorum. Princeps Babylonie ad

ad Innocentium IV. anno 1246. V. infra verbo *Os Ecclesie*.

Lucerna & speculum à Deo in Romanæ sedis cathedra ordinatum, per quod & lapsa reparari, & restituta restitui mereantur. Innoc. III. lib. 3. Epist. 155.

Lumen magnum, Princeps sacerdotum primus. Theodorus Studita lib. 2. Epist. 12. ad Paschalem.

Lumen supremum. Idem ad eundem lib. 2. Epist. 13.

Vocat quidem Theodorus lib. 2. Epist. 14. Patriarcham Alexandrinum *lumen luminum*. Sed id eò non pertinet, ut Alexandrinus Pontifex Romano adæquetur, sicut adæquetur, si lumen luminum diceretur, eadem loquendi forma qua *Canticum Cantorum*, id est *Canticum præcellentissimum* pro usu Hæbreorum, de quo in Glossario in Nomenclatorem Marianum. V. *Virgo Virginum*. Vocat igitur Theodorus, Alexandrinum Antistitem *lumen luminum*, quia lumen erat illuminans subiectos sibi Antistites, qui & ipsi lumina concreditarum sibi plebium erant, quamvis non idcirco Alexandrinus Antistes esset lumen supremum, & habens rationem Solis, qui solus est lumen supremum corporeum; Quo titulo Romanum Pontificem infra insigniemus, cum Facundo.

Luminare maius quod illuminat terram. Nicolaus Monachus S. Albani Epist. 7.

Idem quod Sol, creatus in potestatem diei, sicut Luna, quæ est luminare minus, confertur cum potestate mundana. Comparatio est apud Juris Canonici peritos, solemnissima.

Luscinia assiduè canens orbi terrarum. Chrysoft. in Encomio B. Petri & Pauli.

S. Basilium, Nyssenus frater in Encomio S. Ephremi, vocat *auream doctrinæ lusciniam*, quia doctrinam sacram melicè admodum promebat. Simili de causa, Lusciniam S. Petrum vocat Chrysoftomus & quidem indefessam continuam. [Petrus (inquit) orbi terrarum continuus, quem admodum, luscinia assiduè canens.] Nimirum melos fa-

Z cræ

cræ doctrinæ, è Petri gutture assiduè insonat Ecclesiæ, in responsis successorum. Non sic Doctores mortalium placitorum, homines sæculi, quos meritò S. Ambrosius Epist. 6. vocat *cicadas in diem strepentes*.

Lux vitæ, religionis decus. Alcuinus Epist. 72. ad Leonem Papam.

*Lux, decus egregium, populorum lumen amœnum,
Pastor Apostolicus, venerandus in orbe Sacerdos.*

Autor Poëmatis de gestis Leonis III. cum Carolo Magno.

In antiquis inscriptionibus legitur Epitaphium Agathonis Papæ in append. pag. 1166. ex quo colligitur, hanc lucem non esse qualemcunque, sed fulguris coruscantis, non absque adiuncto orationis tonitru, ita vt omnes Romani Pontifices sint Boanerges Plagulam represento huc facientem.

*Pontificalis apex, virtutum pondere fultus,
Vt iubar irradiat, personat vt tonitru.*

M

Magister orbis terrarum. Chrysofomus homil. de Petro & Elia.

Magister orbis totius. Damascenus in Hiffor. Barl. cap. 11. Chrysofomus homil. vltima in Ioannem. Euthym. in cap. vltimum Ioannis.

Hoc summi Ecclesiæ Rectoris, Magisterium, quo vniuersam imbuit Ecclesiam, aliquando videtur tribui S. Petro obiectiuè tantum, quatenus videlicet fideles, credendo & fidem profitendo, id ipsum credunt, quod S. Petrus professus est. Sic S. Leo serm. 2. de anniuers. suæ assumpt. [In vniuersa Ecclesia, *Tu es Christus filij Dei viui*, quotidie Petrus dicit, & omnis lingua, quæ confitetur Dominum, magisterio huius vocis imbuitur.] Verissimum est eam S. Petri confessionem fuisse illustrissimam, & omnium eruditioni circa.

circa Cardinalia fidei myſteria, ſatis eſſe potuiſſe. Magnificè in eam rem diſſerit S. Damascenus Orat. de Transfig. & Caſſianus lib. 3. de Incarnat. cap. 12. 13. ac 14. necnon S. Maximus homil. 2. in Natali SS. Petri & Pauli. Scitè item Paulinus in Sacro Syllabo, ait S. Petrum illius ſuæ conſeſſionis pugno, attriuiſſe ora Hæreticorum omnium. Tamen Magiſterium, quod in S. Petro prout Pontifice eiufque ſucceſſoribus agnoſcendum eſt, latiùs patet, & ad omnia fidei dogmata pertinet. Nihil enim fide credimus, quod non tradat, vel ex fide credendum eſſe ratum habeat, viua fidei regula, quæ eſt Romanus Pontifex S. Petri ſucceſſor, in quam rem iam dicta ſunt nonnulla ſuperiùs prænotat. 3. agendo de S. Petri cathedra, & alia addam in Epilegomenis ſubnotat. 2. verit. 7. & quia hoc Magiſterium eſt cum obligatione audiendi talem Magiſtrum docentem, eiufque doctrinæ credendi, agnoſcendum eſt, iſtud Magiſterium longè diſcrepare à Magiſterio totius orbis, quod aliquibus inſignibus Doctõribus adſcribitur, pro eorum eximia ſapientia orbi vniuerſo proficua. Necnon ab eo Magiſterio, quo Sancti illuſtres exemplo prælucentes vniuerſo mundo, dicuntur interdum orbis Magiſtri. Alterutro horum modorum, vel etiam vtroque, longè aliter quàm S. Petrus, S. Hilarius Arelatenſis Magiſter orbis dictus legitur, in fragmento tabulæ marmoreæ, quæ Arelatis in Eccleſia S. Honorati extra muros, ſubtus altare maius, etiam nunc viſitur, hiſ præter cœtera carminibus,

Spernit opes dum querit opes, mortalia vitans,

Perpetuis cœlum donis terre ſtribus emit;

Gemma Sacerdotum, plebiſque orbis que Maſtifer.

Eodem modo accipiendum eſt, quod refert Dungalus ex S. Paulino Natali 11. Sancti Felicis.

Martyres ad proceres DEVS ipſos mœnibus amplis

Intulit & paucas functos diuiſit in oras,

Quos tamen ante obitum, toto dedit orbe Maſtros.

Eodem denique ſenſu S. Hieronymus à Proſpero in Chronico,

nico, dicitur *Magister mundi*. Et S. Chrysoſtomus in Prato Spirit. dicitur *Orbis Magiſter*.

Magiſter vniuerſalis Epiſcoporum. S. Bonifacius, vt refer- tur in vita S. Burchardi lib. 1. cap. 9. apud Surium 14. Octo- bris.

Magiſter Chriſtiana fidei. Innocentius III. Epiſtola ad Ca- tholicum Armeniorum (ſic vocabant Primatem inter eos & omnium inibi Antiftitum primum, vt ex Theoriani le- gatione perſpicuum eſt) egregiè hunc Pontificis titulum expreſſit & euoluit, ex quo propterea, iuuat plagulam ad- ſcribere. [Sicut didicimus ex verbis Apoſtolicis, quod om- nes vnum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli autem alter al- terius membra; & quod cunctos ſacri Baptiſmatis vnda regenerat, fratres facit, quoniam vnus eſt Pater noſter, qui eſt in cœlis, prout in Euangelio veritas proteſtatur; in no- bis tamen, qui B. Petro ſucceſſimus, Chriſtiana fidei Ma- giſterium recognoſcis. Vnde ſecus fontem ſcientiæ fidei noſtræ, ac præceptorum legis & Eccleſiæ quieſcere deſide- rans & nutrir, ſugas mammillas noſtras quotidie, & in- brieris lacte doctrinæ, ex vberibus Apoſtolicæ Sedis ema- nantis. Et licet loco quidem à nobis remotus exiſtas, fide tamen nobis gaudens antequam Armenicam Eccleſiam committi nobis contingeret, cum ouili de quo Dominus in Euangelio proteſtatur. *Alias* (inquiring) *oues habeo, que non ſunt ex hac ouili, & illas oportet adducere, & vocem meam au- dent, & fiet vnum ouile & vnus Paſtor*. Oues enim huius ouilis, vni Dominus Paſtori commiſit, Petro videlicet, cum (inquit) *Paſce oues meas*; Innuens per Verbum tertio re- peditum, quod quicumque fidem habuerunt Trinitatis, in- quacunque orbis partium regione, ac Trino fidelium or- dine, Noe, Iob, & Daniele, ſiue in lecto, ſiue in agro, ſiue in mola conſiſtant, Petri Magiſterio ſunt commiſſi.] Cer- nitur in hac præſertim parte *Culmen Magiſteriale*, quod in Pontifice Romano agnoſcit Synodus Sueſſionenſis, ſcri- bens ad Nicolaum I. quamquam Synodus potius ſpecta-
bat

bat dispositionem causarum Ecclesiasticarum, maiorum: quas, *copiosius multoque luminosius clarere*, Pontifici Maximo profitetur.

Magister inter Magistros, &c. Cassianus 3. de Incarnat. cap. 12.

Non dissimiliter de Paulo Theodoretus Dialog. 2. vocans eum *Magistrum Magistrorum*, sicut Dialog. 3. vocat Diabolum *Magistrum Magistrorum iniquitatis*. Communiter porrò hi duo SS. Apostoli, vocantur *Magistri Magistrorum*, à præcellentia super alios quosuis fidei Magistros, ipsorum coelesti doctrina imbutos. Vnde Chrysostomus in Encomio horum SS. Apostolorum, sic eos affatur. [Nemo ante vos, neque post vos, talis apparuit. Quis enim Magistri officio fungens, dicere quicquam citra vestram traditionem ausus fuerit? Cunctos Doctores vos perfecistis.] Diceres explodere voluisse bruta somnia Ioachimi Abbatis, si vera refert Guido Carmelita, S. Benedicti sapientiam supra horum Magistrorum sapientiam extollentis, necnon Petri Ioannis, qui idem de S. Francisco effutiuit, reiectus ab Alphonso de Castro. V. *Apostoli hæres. 1.*

Magister militiæ Dei, primorum Princeps & Dux. Eusebius II. histor. cap. 14.

Hoc Magisterium, non est doctrinæ, sed Præfecturæ quale obeunt plerique ordinum Militarium Magni Magistri. Sic enim nominant Melitensem, & alios supremos sacrarum militiarum moderatores. Itaque Pontifex Romanus, est Magister siue Summus Præfectus sacræ militiæ, idest totius ordinis Ecclesiastici, & primorum, siue Ducum in eo ordine, primus ipse ac Dux existit. Vel quia vniuersa Ecclesia assimilatur choris castrorum (de qua comparatione, plenè lib. 5. de Christo sect. 4. cap. 4. tractando titulum *Regis virtutum*) Romanus Pontifex est Magister militiæ Dei, quia est exercitus sacri, ex vniuersa Ecclesia adunati *ἀσπασματῶν*. Affine est, quod S. Auitus Epi. 31. vocat Romanum Pontificem, *Magistrum & Gubernatorem navis Ecclesia.*

Ma-

Magistra Ecclesiastica rationis, Romana Ecclesia. Concil. Tribur. cap. 30.

Idest modi agendi ac docendi consentaneè Ecclesiasticis.

Maieſtas Apoſtolica. Iuo Epist. 8. 147. 157. 159. 201. 238. 250. Ioannes Sarisber. lib. 7. Polycrat. cap. 21. & Epist. 131. & 15. 28. 29. 30. nec semel alibi. S. Bernardus Epist. 261. & 268. & in prologo operis de confid. Arnulphus Lexouienſis Epist. 8. 26. 27. 45. 62. 64. Petrus Damiani Opusc. 17. *initio.* Hildeb. Epist. 18. Petrus Cluniac. ad Innocentium II. *passim,* & ad Eugenium lib. 6. Epist. 10. & 12. ac. 42.

Tametsi est *Maieſtas*, verbum regium, tamen Romanus Pontifex, præter spiritualemente Consulatum quem gerit, vt Chryſostomus de Apostolatu loquitur; præter summam inquam sub Christo Imperatore spiritualemente potestatem, planè regiam, quippè parem Apoſtolicae, quæ Psalm. 67. *regia* dicitur iuxta D. Auguſtinum ibi, verba illa *dum diſcernit caeleſtis, Reges super eam*, de Apoſtolis interpretantem, præter eam inquam spiritualemente potestatem: Est insuper in Romano Pontifice *maieſtas Regia externa & temporalis*, attingenda inferiùs *V. Rex.* Paschalius lib. 9. de Coronis cap. 14. agens de Corona Pontificis, quam vulgo *Regnum* appellant, Romanum Pontificem magnis Regibus annumerari meritò posse, asseuerat. Quarè non abhorret ab eo hac etiam ex parte, Regium *Maieſtatis* vocabulum; cui planè astipulatur, eius sceptrũ & diadema Imperatorium de quo Pamelius ad librum Tertulliani de Pudic. cap. 1. num. 5. ex Edicto Constantini quod propugnat, vt & Petrus Damiani Opusc. 4. & Leo IX. Epistola ad Michaëlem. Imò si notionem *Maieſtatis*, ad rigorem vocis exigamus, in nullum veriùs, quam in Romanum Pontificem, cadit nomen *Maieſtatis*; id quippè nomen propriè sonare participationem aliquam diuinæ authoritatis, intelligitur ex illis, quæ de Maieſtate disputat Casaubonus ad Trebellium in Gallienis: Et ex eo quod Traianus, referente Plinio in

Panc-

Panegyri. contentus *magnitudinis* titulo, *maiestatem* repudiavit, ne suam ad Deum viciniam profiteri videretur. Robertum Legecestriae Comitem in Britannia Proconsulem, censuisse, ex eo dici *Crimen Maiestatis*, quod persequatur illius imaginem, qui solus verae & ingenuae maiestatis retinet veritatem, affirmat Ioannes Sarisber. lib. 6. Polycrat. cap. 25. vbi plura de Immanitate criminis laesae Maiestatis, eam ob causam, quod insurgat in terrenam Deitatis imaginem. Atqui nulla est in terris Deo propior potestatis imago, quam Summus Pontifex, cum omnes quotquot sunt terreni Principes, iurisdictione potiantur merè humana & naturae finibus conclusa, nec delata, nisi à subditis, saltem radicaliter: Quae omnia secus habent in iurisdictione Summi Pontificis, ac proinde est perfectior diuinæ potestatis participatio & veriùs digna *Maiestatis* titulo, quam omnes terrenae potestates Regiae, vel Imperiales. Et ita Gigas lib. 1. de Crimine laesae Maiestatis cap. 2. num. 3. 4. & 5. ac Nicolaus Boërius Tract. de Seditiosis praesuppositione 6. num. 17. Neque tamen praetereundum est, interdum apud aliquos nomen *Maiestatis* non sonare quid Regium, sed idem esse, quod *magnitudinem*, aut *praecellentiam*. Sic enim Hugo Archiepiscopus Viennensis, scribens ad Petrum Cluniacensem, (est Epist. 9. lib. 6. Epistolarum eiusdem Petri) sic eum affatur; *Si in aliquo maiestatem vestram nos offendisse praesenssemus, &c.* Aequè Petrus Cellensis lib. 2. Epist. 5. scribens ad Hugonem Cluniacensem, ait, *Illum ut secundum excellentiam maiestatis vestra cogitet, &c.*

Mater dignitatis Sacerdotalis. Conc. Triburiense cap. 30.

V. Epilegomena subnotat. 2. verit. 11.

Mater & caput omnium Ecclesiarum Romana Ecclesia.

S. Athanasius cum Concilio Epistola ad Marcum Papam.

Hunc Romanae Ecclesiae per Pontificem luculentissimum titulum, everti abs se putant Nouatores, causando Epistolam istam Athanasij & Concilij Aegyptiorum, esse supposititiam, argumentum petentes ex octimestri durat.

taxat.

taxat S. Marci Pontificatu, quo tam exiguo tempore negant potuisse ad eum literas dari ex Ægypto. Ridiculum profectò & indecorum telum, vt rectè pronunciauit Albertus Hungerus orat. de antiqua fide S. Athanasij. Nam neque est, quod prohibeat intra illud tempus audiri in Ægypto creatum esse Romæ Romanum Pontificem Marcum, & dari ad eum literas, saltem post eius obitum Romanam peruenturas: neque octimestris duntaxat S. Marci Pontificatus adeò ratus est, quin adiecto insuper biennio diffusior fuisse agnoscat in libro de Pontificibus, nomen Damasi præferente, & apud Onuphrium aliosque probatos historicos. Sanè eam Epistolam non modò Gratianus & Isidorus genuinam Athanasij esse agnouerunt, sed ne inficiari quidem id ausus est Marcus Ephesinus in Concilio Florentino, cum eius Epistolæ authoritate grauaretur. Quarè titulus Pontificis ex ea petitus, ratus esto.

Non officit iuribus Ecclesiæ Romanæ hoc titulo expressis, quod Sanctus Euthymius Abbas, post mortem apprensus Phoëido, in horrendo naufragio, dixerit ei, iter quod susceperat displicuisse Deo, nec profecturum *Matri Ecclesiarum*, sic appellans Ecclesiam Hierosolymitanam pro qua Phoëidus satagebat. Et idem habetur in Liturgia S. Iacobi, & in Actis S. Sabæ. Hoc inquam non officit Ecclesiæ Romanæ, quæ per Pontificem, est *mater & caput Ecclesiarum omnium*, vt audisti loqui Athanasium. Hierosolymitana autem Ecclesia mater duntaxat Ecclesiarum, dicta est quoad originem, quia de Sion exiuit lex, & verbum Domini de Hierusalem. Non est autem dicta Ecclesiarum mater quoad authoritatem, sicut Romana. Eodemque modo accipiendus est Damascenus orat. de Assumptione, cum agens de lectulo in quo B. Virgo ad mortem se composuit, Ecclesiam Hierosolymitanam eo loco postea constructam, vocat *matrem Ecclesiarum omnium*. At quod Nazianz. orat. 20. num. 69. Ecclesiarum Casariensem in Capadocia vocauit *matrem Ecclesiarum*, dictum est duntaxat per

per comparationem ad alias minuscultas Cappadociae Ecclesias, quarum Caesarea erat Metropolis. Idem proportione dicendum est de Ecclesia Constantinopolitana, quam Nicetas Choniates in Alexio Murzufflo num. 5. matrem Ecclesiarum appellat, sic alloquens Constantinopolim. *O vrbs, vrbs omnium vrbiū oculo, per orbem terrarum celebris, spectaculum vltamundanum, Ecclesiarum mater, princeps religionis, recta sententiae dux, eruditionis alumna, omnis pulchritudinis diuersorium, &c.* Quid verò hic *Matris Ecclesiarum* titulus ferat, cum Romanae Ecclesiae tribuitur, egregiè expressum est à S. Gregorio VII. lib. 8. Epist. 21. ex quo decerpo plagulam. [Potestatem Petri diuinitus sibi concessam, quantò quisque per electionem ferre denegat, tantò durius ad damnationem suam in Iudicio portat. Hanc itaque diuinæ voluntatis institutionem, hoc firmamentum dispensationis Ecclesiae, hoc Priuilegium B. Petro Apostolorum Principi, cœlesti Decreto traditum, atque firmatum, SS. Patres cum magna veneratione suscipientes atque seruantes, Sanctam Romanam Ecclesiam tam in Generalibus Concilijs, quàm etiam in cœteris scriptis & gestis suis, *uniuersalem matrem* appellauerunt, & sicut eius documenta in confirmatione fidei, & eruditione sacrae religionis, ita etiam Iudicia susceperunt; in hoc consentientes, & quasi vno spiritu & vna voce concordantes, omnes maiores res & præcipua negotia, necnon omnium Ecclesiarum iudicia, ad eam quasi ad matrem & caput debere referri, & ab ea nusquam appellari, iudicia eius à nemine retractari, aut refelli debere vel posse.] En ius maternum Romanae Ecclesiae vniuersale. Cur autem Ecclesia dicatur *mater*, diffusè tractatum est in Tractatione de Cereo Agno cap. 2. Pulchrè & breuiter rom attigit Petrus Dam. Opusc. 4. verbis illis. [Romana Ecclesia multò nobilius, atque sublimius, quàm mater carnis, mater est Regis. Illa si quidem peperit, vt per eius traducem reuertatur in puluerem; ista genuit, vt Christi sine fine regnantis efficiat cohæredem.]

Genuit autem lauacro aquæ, quod est perplexi secretique vulua mysterij, vt Bracharius ad Ianuarium loquitur.

Mater Ecclesiarum omnium, quæ totum orbem sua irradiat claritate. Innocent. III. Epistola ad Catholicum Armeniorum, agens de Romana Ecclesia.

Mater & Magistra vniuersorum Christi fidelium, Romana Ecclesia. Concil. Lateran. sub Innocent. III. cap. 5.

Mater & Magistra omnium Ecclesiarum. Alexand. III. ad Episcopum Vpsallensem. Hincmarus Opusc. 55. Capitulum cap. 45.

Acriter aduersus hunc titulum Romano Pontifici tributum, concitatur Cuiacius in cap. vitim. de foro competen. Si tamen Cuiacius, qui semper vixit Catholicus, & non potius deprauator Commentariorum eius in Decretales post mortem Cuiacij editorum, vt meritò suspicatur Gretserus in animaduersionibus ad Notas Iunij in Tertullianum c. 9. Eo itaque Commentario, multa in Romanum Pontificem conuitia eam ob causam intorquentur, quod Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarum matrem & magistram, deprædicet: id quod perindè est (ait author) ac si diceretur, Episcopum Romanum esse Episcopum Episcoporum. Id verò de Romano Antistite affirmari, illi authori videtur intolerandum, allegatque pro suo sensu Tertullianum apud quem (vt ait) est elegans verbum, edictum illud quo se quis Episcopum Episcoporum appellet, nominans edictum peremptorium, cui adscribi non possit *bonum factum*. Verùm vniuersa hæc confutatio tituli Pontificij in quo versamur, malè omninò materiata est. Sit enim idem, *Ecclesiam Romanam esse omnium fidelium Magistram*, & Episcopum Romanum esse Episcopum Episcoporum; Quid vitij in hoc titulo perantiquo (vt supra monstratum est) deprehendi potest? Tertullianus enim planè ridiculè contra eam Pontificis Romani nomenclationem adducitur, cum eam denominationem non vocauerit *Edictum*; vt fatendum esset si probatio adducta subsisteret; sed *edictum* vocauit, legem

gem S. Zephyrini, de venia Mœchis pœnitentibus concedenda, cui edicto Tertullianus ferus & austerus homo, negat adscribi posse *bonum factum*, quantumuis manasset ab Episcopo Episcoporum; sic denominans Romanum Pontificem, pro sensu & vsu fidelium illius æui. Ex quo optimè stabilitur, titulum *Episcopi Episcoporum* Romano Pontifici meritò attribui. Tantum abest, vt ex eius tituli conuulsione à Tertulliano ibi facta; sequatur malè asseri, Ecclesiam Romanam, esse omnium Ecclesiarum & vniuersorum Christi fidelium matrem & magistram, quod exprimo luculento loco Hincmari Opusc. 55. Caputum cap. 45. [Roma etiam in Paganismo orbis caput existens, & ex quo Petrum Apostolorum Cephæ (quin Caput & Principem cui Dominus dixit, *Tu es Petrus & super hanc petram*, idest super hanc firmam & solidam confessionem fidei, quam tu es confessus, *edificabo Ecclesiam meam*; Et, *tu aliquando, conuersus confirma fratres tuos*; & *si diligis me, pasce oues meas*, videlicet, quæ sunt in vniuerso mundo, quaquauersum se Catholica diffundit Ecclesia, licet per terrarum plagas dispersa, sub vno tamen pastore ac pastorum Principe Christo, vnitæ fidei in ouili vno conclusa:) suscipere meruit, prima sedes & omnium Ecclesiarum in toto orbe terrarum, mater atque magistra.]

Mater vniuersalis. Potho Prumiensis lib. 3. de Statu domus Dei.

Hunc titulum, Romanæ Ecclesiæ ab omnibus Patribus esse delatum, affirmat Potho, cum aduersus insanam quorundam Monachorum contumaciam disputans, probat Monachos quoque, astringi canonibus Pontificijs. Iactabant enim; [Quid nobis & Canonibus? Habemus regulam nostram, hac contenti simus.] Affines hi videntur fuisse veterum illorum Monachorum, qui regularibus suis obseruantijs contenti, negabant se adstringi lege quadagesimæ Christianos omnes vrgente, vi Sacrorum Canonum, vt scribit Cassianus collat. 21. cap. 3. Monachos ergo

ad Sacrorum Canonum à Romana Ecclesia, idest à Summo Pontifice editorum obseruationem adstringi, & eatenus Romanam Ecclesiam esse Matrem vniuersalem, sic tradit Potho. [Ad regendam domus Domini disciplinam, in omni religionis proposito, in omni ordine ac dignitate, Canonum obseruantiam esse necessariam, Apostolicæ sedis autoritas affirmat; quæ omnibus filijs Ecclesiæ, illam quam Sacris Canonibus exhibere debet, indicit obedientiam. Ecclesiasticæ autem disciplinæ instrumentum, est, Canonica autoritatis priuilegium; quod in Apostolica sede fundatur, vbi diuinæ voluntatis institutio, omnibus principaliter Ecclesiæ Prælati, eorumque subditis traditur, vbi firmamentum dispensationis Ecclesiæ specialiter collocatur. Hoc namque priuilegium, B. Petro Apostolorum Principi, cœlesti decreto principaliter traditum atque firmatum, Sancti Patres cum magna veneratione suscipientes, atque Sanctam Romanam Ecclesiam obseruantes, tam in generalibus Concilijs, quàm & in cœteris scripturis, & gestis suis. VNIERSALEM MATREM appellauerunt; & sicut eius documenta in confirmatione fidei, & eruditione sacre religionis, ita etiam iudicia susceperunt; in hoc consentientes & quasi vno spiritu & vna voce concordantes, omnes maiores res, & præcipua negotia, necnon omnium Ecclesiarum iudicia, ad eam quasi ad matrem & caput debere referri: ab ea nusquam appellari, iudicia eius à nemine retractari, aut refelli debere, vel posse.]

Mat-ria omnium spiritualium personarum. B. Hildegardis ad Alexandrum Papam.

Ipsè locus integrè representatus, lucem huic titulo affunderet. [O summa (inquit virgo sancta alloquens Pontificem) & gloriosa persona, quæ primùm constituta es per Verbum Dei, per quod omnis creatura rationalis & irrationalis in genere suo facta est. Tibi specialiter idem Verbum, clauis regni cœlestis per indumentum humanitatis

sue,

suæ, scilicet ligandi atque soluendi potestatem, concessit. Tu quoque Excellentissime Pater, materia omnium spiritualium personarum existis, quæ tuba iustitiæ Dei sonant in Ecclesia, quæ varijs ornamentis circumamicta fulget; dum alij alijs bona exempla, vitam Sanctorum imitando, præbent; quæ & si quid rectè agunt, Deo, & non sibi attribunt, & de bonis imitatoribus suis gaudent, sequentes priores Sanctos, qui carnem suam domabant, & seipsum cum manifesta victoria cœlestis militiæ, contra vitia Diaboli pugnantem roborabant, & cum bona voluntate velut Angeli in Deum respiciebant.] Hactenus B. Hildegardes alloquens Christi Vicarium. Videtur ergo Pontificem vocasse *materiam omnium spiritualium personarum*, quia pij quique & spirituales viri, materiam imitandi & similia sanctè præstandi inveniunt, in vero, ac eo nomine digno, Christi Vicario. Item quia Pontifex est, qui omnes tubicines Euangelij & spirituales operarios, subministrata mediatè aut immediatè iurisdictione, ad Euangelizandum præstat idoneos: quod est quasi subministrare materiam è qua formentur.

Matrix Ecclesiæ Catholicæ. S. Cyprianus Epist. 45. vide infra. V. Radix.

Medicus vnus singularis præcellens Catholicissimus, id est vniuersalissimus, à Deo prouisus sanandis Christi membris. S. Ignatius Constantinopol. ad Nicolaum I.

Nota *à singularis*. Sensus enim est, peculiari quadam ratione, munus Medici, Petro & eius successoribus competere. Omnes quidem Apostoli, & qui Apostolis successi sunt in Ecclesiarum particularium ab eis fundatarum regimine, *Medicorum* titulum ferunt; cadit in omnes, quod de SS. Petro & Paulo, dictum his verbis est ab Eucherio Hom. de eorum Natali. [Putares duos Medicos cœlo lapsos, qui officinam sanitatum aperientes, diuerso noscent genere varijs opem ferre languoribus. Aliorum oculis incredulitate cœcatis, ac nubilo infidelitatis hebetatis, iucun-

cun-

cundissimam claritatem infusa fidei luce reddebant. Aliorum auribus, quæ ad vocem Christi obsurduerant, auditum mirabiliter imperabant. Aliorum interiores venas, carnalium incentiuorum febribus æstuanes, prædicatione, & castitatis refrigerijs irrorabant. Ex aliorum visceribus, malitiæ, superbiæ, iracundiæ sagittas, ac diuersorum iacula peccatorum, à diabolo inflicta euellebant, curantes adiutorio Diuinitatis, omnem languorem, & omnem infirmitatem. Ac sic per Verbum sobrietatis, euacuantes crapulam veterum passionum, æternæ vitæ sitim indigestis, ac defœcatis mentibus imperabant; & temperato poculo cœlestis antidoti, obliuionem præsentium & futurorum desiderium propinabant.] Sit igitur hæc medendi ratio, S. Petro & eius successoribus verè tributa. Est tamen communis omnibus Apostolis & pijs, eoque nomine dignis Præsulibus ac sacris Doctoribus. Quod Theodotus Ancyranus tom. 6. Concilij Ephesini cap. 9. scitè tradit. At *singularem Medicum*, dixit S. Ignatius, Romanum Pontificem: ac proindè peculiaris aliqua medendi ratio ei assignetur necesse est, quam ipse S. Ignatius benè expressit. Locus est omninò insignis, describendus ex 8. Synodo Actio. 3. vbi S. Ignatius sic compellat Nicolaum I. [Eorum vulnerum atque liuorum, qui in membris hominum consistant, multos medicos protulit ars; hanc quidem passionem alio accipiente, & alteram altero per experientiam amputante, & medicante. Eorum verò, quæ in membris sunt Christi & Dei Saluatoris omnium nostrum capitis, & sponsi Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, vnum & singularem præcellentem, atque Catholicissimum Medicum, ipse princeps summus & fortissimus sermo, & ordinator & curator, & solus ex toto magister Dominus omnium produxit; videlicet tuam fraternitatem, & paternam almitatem; propter quæ dixit Petro magno & summo Apostolorum; *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Et iterum.

rum. *Tibi dabo claves Regni cœlorum: & quaecunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* Tales enim beatas voces, non secundum quandam vtique sortem, Apostolorum Principi solum circumscripsit & destinauit, sed per eum, ad omnes qui post illum secundum ipsum efficiendi erant summi Pastores, & diuinissimi sacrique Pontifices, senioris Romæ transmisit. Et ideò ab olim & prisco tempore, in exortis hæresibus, & præuaricationibus eradicatores & interemptores malorum zizaniorum & tabefactorum, & penitus insanabiliter ægrotantium membrorum multoties facti sunt, eorum, qui sanctitatem, & summam paternitatem tuam illic præcesserunt. Successores scilicet Principis Apostolorum & illius zelum in fide, quæ secundum Christum est imitantes; & nunc nostris temporibus Beatitudo tua dignè tractauit datam sibi à Christo potestatem.]

Placet eundem Romani Pontificis titulum, aliunde quoque illustrare. Epistola Synodalis data à 6. Synodo ad Agathonem Papam (habetur in ea Synodo Actio. 18.) sic alloquitur Pontificem. [Maximi morbi, maioribus indigent auxilijs, vt scitis, Beatissime. Atque idcirco Christus verus Deus noster, virtus verè rerum omnium conditrix & gubernatrix, sapientem dedit Medicum, vestram à Deo honoratam sanctitatem contagia hæretica suis fortiter propulsantem remedijs orthodoxiæ, ac valetudinis robur membris Ecclesiæ largientem. Itaque tibi, vt primæ sedis vniuersalis Ecclesiæ Antistiti, quid gerendum sit permitimus. Stanti supra firmam fidei petram, acquiescentes veræ confessionis literis à vestra paterna Beatitudine ad piissimum Imperatorem missis, quas vt à Summo Apostolorum vertice diuinitus scriptas agnoscimus; per quas exortam nuper multiplicis erroris hæreticam sectam depulimus.] Petrus Cellensis Epist. 145. Romani Pontificis proprium esse, ait, non solum morbos discernere, sed etiam quæque morbosa secare aut sanare. In Concilio Latera-

teranensi sub Leone X, sess. 7. Balthazar Deltio, concione in illud, *nihil impossibile erit vobis*, alloquens Leonem Pontificem, vocat eum, *Christiani gregis animarum, Protomedicum*.

Ex munere capitis, officium, *Medici*, Romano Pontifici congruere, egregiè tradit Ioannes Constantinopolitanus Epistola Apologetica ad Constantinum Papam, quam è 6. Synodi Græcis exemplaribus descripsit & vertit Franciscus Turrianus lib. 1. de Ecclesia, contra Andream Freyhüb. cap. 8. sic igitur habet Ioannes. [Deus qui diuinitatem, ac potentiam suam in eorum, quæ cernuntur magnifica fabrica declarauit; in natura nostra, quam finxit omnium quæ sub sensum cadunt, nobilissima; gloriam & sapientiam suam præcipuè ostendit. Vnde Propheta admirabilem ex se factam diuinam scientiam, clamauit. Ipse ergo naturæ nostræ author, caput toti corpori præfecit, ac præcipuis sensibus in eo collocatis, fecit, vt omnis inde reliquorum membrorum motio & integritas existat ac conferuetur; & si quid horum labi, aut aliter quomodocunque offendi contingat, non in accuratam diligentiam eis adhibet: quin potius naturali cognatione, etiam cum extremis membris ostensa, partem ægotam ministris manibus & ducibus oculis curat; non spreto, neque reiecto horum auxilio, ceu inutiles. Cum his vestrum Apostolicum præsidentium munus, possumus (sanctissime) comparare. Et quia vos caput Sacerdotij secundum Christum reputamus, merito damus operam, vt à vobis, corpori Ecclesiæ nostræ alleuationem offensionis, quam ex pestifera animarum tyrannide accepit, feramus. Sanè quidem vos, vt capitis proprium est, non despicietis nos, qui præter voluntatem nostram, in morbum incidimus, nec à vestra coniunctione alienabitis: quin potius tristitia de nostris vulneribus affecti, (*si quid enim patitur unum membrum, cætera compatiuntur, vt Apostolus ait*) recuperata valetudine, ac restituta sanitate, meritissimò congaudebitis.]

Medi-

Medicus Apostolicus. S. Siluerius Epist. ad Vigilium.

Medicus languentium. Ioannes Alexandrinus ad Eugenium IV.

Insigniter specie languentium, seipsas, Pontificem verò sub Medici imagine, exhibent Ecclesiæ Illyrici, in libello supplice ad Symmachum Papam. Idem de Ecclesiâ, Deruenti & Alexandro Papa, legere est apud Petrum Celsensem Epist. 1.

Melchisedec ordine. S. Bernard. 2. de consider. cap. 8.

Fuit Melchisedec Sacerdos Dei Altissimi, nec obscura, Christi Imago, quatenus panem & vinum obtulit; quod fuit incruentum Sacerdotium, quale Christus instituit, dictus idcirco, *Sacerdos secundum ordinem Melchisedec*, Heb. 7. & Psal. 109. & quidem non semel, sed *in æternum*, seu quamdiu durabit Sacrificium, ita vt nullum vnquam ei succedat Sacrificium, quamuis Christus non per se sacrificet, sed per Sacerdotes, in persona ipsius & verbis eius sacrificantes. Videndi in eam rem Alanus lib. de Sacrific. cap. 9. Coccius tom. 2. lib. 6. art. 5. Suares tom. 3. 3. par. disp. 46. sect. 4. Bellarmin. lib. 1. de Missa cap. 6. & latissimè Pamel. initio tomi primi Liturgicorum. Pontifex ergo, qui est Christi Vicarius, & secundum ordinem Melchisedec institutus, non, secundum ordinem Aaron, per carnalem propagationem, dicitur *ordine Melchisedec*. Videndus S. Leo serm. 2. de Anniuers. suæ assumpt.

Membrum eminentissimum Sanctæ Ecclesiæ, cui clauis regni cælorum sunt tradita, vt per illum ad cæteros hac dignitas transfret. Jonas Aurelian. lib. 3. de Imag.

Vacabit hic titulus difficultate, si *cæteri illi*, quorum in eo fit mentio, tantum sunt singuli quique successores S. Petri, quibuscum eius dignitas & potestas pariformiter communicatur. Suberit autem difficultas nonnulla, si *cæteri illi*, sint etiam quicumque Sacerdotes. Sed eo posito, dicendum erit, valere quoad illos, quatenus partialiter & inadæquatè accipiunt clauis in foro poenitentia; seu iurisdictionem

nem ad absoluendum ; quam illis Pontifex re ipsa confert , vt habet quorundam sententia ; vel cum auferre , aut restringere posset , permittit singulis ea vtentibus expeditam & liberam . Eatenus enim cenferi potest , per eum ad Sacerdotes quoscunque transire dignitas , & potestas prædicta . Quod autem Pontifex , qui caput est Ecclesiæ , dicatur eius membrum , non debet mirum videri . Nam etiam in corpore Physico , caput numeratur inter membra corporis . Et ipse Christus , iuxta multorum interpretationem , dictus ab Apostolo est membrum corporis , quod est Ecclesia , cum dixit , *Vos estis corpus Christi , & membra de membro* . Optimè porrò aduertit Thomas Illyricus lib. de Potestate Papæ §. non igitur , Romanum Pontificem non se habere , sicut membrum Ecclesiæ quoad potestatem iurisdictionis , quasi tota iurisdictione sacra sit in Ecclesia , nec nisi eius pars in Pontifice ; id enim falsum est , quandoquidem vniuersa iurisdictione spiritalis pendet à Pontifice , ita vt vel ab eo dimanet , vel saltem eius dispositioni & regimini subsistat . Eatenus ergo Pontifex dicitur membrum Ecclesiæ , quatenus Ecclesia est quoddam totum , integratum ex multitudine hominum eandem fidem profitentium , & eodem (vt Augustinus dixit) visibilium sacramentorum coagulo colligatorum . Qua ratione ipsemet Christus , quem liquè constat non gaudere sola portione iurisdictionis Ecclesiasticæ , est membrum Ecclesiæ , iuxta illud iam allegatum ex 1. Cor. 12. *Vos estis corpus Christi , & membra de membris* quod postremum , Glossa de Christo exponit . Rectè igitur Pontifex membrum Ecclesiæ dicitur , & membrum eminentissimum , quia est totius corporis caput . Confirmatur ex sequenti titulo .

Membrum primum sanctæ vniuersalis Ecclesiæ . S. Gregor. lib. 4. Indict. 13. Epist. 38.

Metropolis pietatis , Romana Ecclesiæ . Orientales Epistola ad Iulium I. apud Sozomenum lib. 3. cap. 7.

Metropolim propriè dixere , urbem illam , quæ matris loco

co colonicis urbibus habebatur, ut scribit lib. 4. Halicarnas-
seus. *Urbem matricem*, vocat Thucydides lib. 4. Nec ferè
aliter D. Augustinus lib. 3. de consensu Euangel. cap. 25.
[Agri (inquit) nomine, non castella tantum, verum etiam
municipia & coloniae solent vocari, extra ciuitatem, quae
caput & quasi mater est coeterarum; vnde Metropolis ap-
pellatur.] Laxata tamen postmodum vocis notione, Me-
tropolis quoque dictae sunt quaecunque vrbes, quibus de-
cus, ac praerogatiua competeret, capitum alicuius provin-
ciae. Vtramuis amplectamur notionem, merito Romana
Ecclesia, *Metropolis*, dicta est *pietatis*. Eius inquam pieta-
tis, quam Tullius 1. de Nat. Deor. religionem & cultum,
numinis interpretatur. Veracem veri Dei cultum dixit.
D. August. 4. Ciuit. cap. 23. & lib. 10. cap. 1. vbi *pietatem* pro-
priè Dei cultum intelligi ait, quam Graeci *εὐσεβείαν* vocant
Religionem quippè Catholicam, quae sola est sincera & ve-
ra religio, Romana Ecclesia, veluti ex sinu suo propagauit
per vniuersum orbem, ut dictum est praenotat. 3. Et eadem
tanquam caput omnium orbis Ecclesiarum, iura quoad
Religionem orbi vniuerso dicit, ac proinde merito audit
Metropolis pietatis, siue Religionis.

Quod si *pietatis* nomine, intelligere placeat sanctimo-
niam, qua homo omnibus ritè defungens officijs, iustus
vsquequaque est, prout sapè *pietatem* definit Clemens Ale-
xandrinus, nominatim lib. 7. Strom. ne sic quidem deest
Romanae Ecclesiae, vnde dicatur *Metropolis pietatis*. Cer-
tum quippè est, puritati & sinceritati religionis, adiungi
vitae sanctitatem, nisi veritas Dei in iniustitia detineatur.
Vnde qui pro veritate fidei & religionis Christianae aduer-
sus eius hostes argumentantur, merito huc confugiunt,
ostendentes non posse non esse veram & sanctam religio-
nem ac fidem, cuius professores ex huius fidei & religionis
principijs summa sanctitate claruerunt. Ita Tertullianus
in Apolog. cap. 45. & 46. Eusebius 1. Praepar. cap. 3. & Mi-
nutius in Octauio. Ipseque S. Paulus inde argumentatus est

pro sui Euangelij veritate, vt expendit S. Chrysoftomus in cap. 1. ad Galat. circa illud; *Notum vobis facio, &c.* Fuisse hoc decus Christianæ religioni perpetuum, demonstrat Bofius lib. 7. de Signis cap. 1. Nec duntaxat quomodolibet pios professores habet fides & religio Catholica, sed quantumuis prius pessimè moratos, si eam qua par est docilitate excipiant, & ex eius principijs vitam conforment, commutat illicò in valdè pios, subita & potenti in corda efficacitate, de qua plenè & benè Clemens Alexandr. initio Protreptrici, S. Cyprianus Epist. 2. S. Eucherius ho. 2. de Epiph. in fin. S. Chrysoftomus hom. 18. in ad Rom. *initio partis moralis.* Illustrat id ipsum multis Thomas Bofius lib. 2. de Signis cap. 10. & 11. & lib. 12. à cap. 12. Quia ergo Romana Ecclesia, veræ fidei Magistra est, ac probatæ religionis, quam huiusmodi pietas affectatur, moderatrix & arbitra à Christo est constituta; rectè hoc quoque nomine, *mater pietatis*, dici potuit.

Moderatrix & domina Christianitatis, Romana Ecclesia.
Petrus Cellensis Epist. 112.

Moderator Sedis Apostolicæ, & cælestis imperij apicem regens. Ennodius lib. 5. Epist. 10.

Pontifex, *Moderator sedis*, eodem sensu dicitur, quo *Gubernator Throni*, de quo titulo supra. Et eodem modo Pontifex dicitur *Rektor cælestis Imperij*, quia Pontificia potestas non est origine humana, sed natione cælestis, & à Deo promanans.

Moderator & dux vniuersæ Ecclesiæ. Damasc. Orat. de Transfig.

Moyfes autoritate. S. Bernard. 2. de consider. cap. 8.

Non erat Moyfes præfectus populo ordinarius in ijs, quæ sunt ad Deum, id est cum iure successionis, sicut Aaron; Potiebatur tamen Moyfes, summa (tametsi extraordinaria) autoritate, etiam in spiritualibus, de quo infra in Epilegomenis subnot. 2. verit. 3. Pontifex ergo, circa Ecclesiam Catholicam est summus Dux & mediator erga Deum; quæ
fue-

fuerunt Moysis attributa : fuitque Moyses, Pontificis imago quoad summam auctoritatem, quamuis modus potius quoad ea auctoritate, fuerit longè diuersus in Moyses, qui non habuit potestatem, nisi temporariam & absque iure successionis. Optimè porro Petrus Cellensis Epist. 1. Moysis & Pontificis analogiam ea ex parte expressit, scribens ad Alexandrum Papam. [In grauissimis quaestionibus, sicut olim ad Mosem, sic nunc Pater Venerande, ab omni Ecclesia Dei, recurritur ad B. Petri & vestram sedem. Tam enim communiter communis imponitur vobis sollicitudo omnium Ecclesiarum, quam singulariter, & specialiter Petro videtur dictum, *Et tu conuersus, confirma fratres tuos.*] Idem Epist. 1. 4. 5. ex eo quod totius (vt ait) Christianitatis onus, humeris Apostolicis sit impositum, Aaronem & Hur ei subleuando ne deficiat, esse adhibendos docet, alludens ad Moysen. Fauet huic negotio, quod Nazianzenus Orat. 6. num. 6. Mosem in Dei Sacerdotibus recenset allegato Dauide Psalm. 98. & addit, eum fuisse Israëliitarum Antistitem, & Sacerdotum Sacerdotem, & in ijs, quæ ad Deum coniunctim cum Aarone operam nauantem: nempe extraordinaria potestate; Nam ordinaria solius erat Aaronis.

Tametsi verò nonnulla fuit proportio inter typicum Moysis Pontificatum, ratione cuius dici potuit summus Pontifex & Sacerdos Sacerdotum, sicut Romanus Pontifex à Moysè vtunque expressus, dictus est à S. Bernardo Moyses auctoritate: tamen negari non potest, quin Pontifex esset præ Moysè longè differentiùs nomen hæreditarij. Vidit hoc perspicaciter Author sermonis ad Concilium Remense coram Eugenio III. perperam creditus S. Bernardus, cum Author ille sub initium sermonis apertè se profiteatur Episcopum, vocans Episcopos in Concilio illo adunatos, Fratres suos, quod S. Bernardus non dixisset. Nec est verisimile eum sermonem fuisse à S. Bernardo conscriptum in persona alicuius Episcopi eum tanquam suum habitu.

bituri. Est enim stylus sermonis illius fellitus & admodum acerbus, vt præsertim liquet ex calce, vbi ea opponit Episcopus, quæ turpe est & dicere; quod non fecisset S. Bernardus, etiam latens sub aliena persona. Vt vt sit, Author illius sermonis, *ipso initio*, cum Eugenium qui præsens aderat, Mosem vocasset, mox subijcit, quantoperè Eugenius à Mose discreparet. Verba eius sunt. [Graue est, quod mihi iniungitur, videlicet vt doceam Doctores, instruam Patres, præsertim cum scriptum sit, *interroga Patres tuos, & annuntiabunt tibi*. Sed præcipit mihi Moyse iste, cuius manus graues sunt, cui obediendum est, non solum à me, sed etiam ab omnibus. Et plus quàm Moyse hic. Moyse commissa fuit vna plebs Israëlitica, isti autem vniuersa Ecclesia.]

Mons Magistracionis valdè ornata ciuitatis, quæ constituta est in dispensatione Christi. B. Hildegardis ad Anastasium Papam.

Logogryphus est & ænigma, cuius hic videtur sensus. Ciuitas in dispensatione Christi cõstituta, valdè ornata, alia non est quàm Sancta Ecclesia, Christi sponsa, parata sicut sponsa ornata viro suo. In ea Ciuitate Dei, est mons sanctus magistracionis, siue coelestis magisterij, atque doctrinæ: nimirum Pontifex, qui vt mons supereminet reliquæ Ecclesiæ, & ex editissimo suggesto magisterij sui, erudit omnes infideles disseminans doctrinam fidei.

Murus inexpugnabilis, contra omnes hæreses. Rupertus lib. 2. offic. cap. 22.

Digna est, quæ hic adscribatur Ruperti sententia, ex annotati capitis calce. [Cum monumentum sit sinceritatis & veritatis eius, in cuius azimis nos epulari hortatur, Apostolus expurgato veteri fermento, vt simus noua conspersio, iure inter vtilia legis antiquæ signa, reseruata sunt azima, auctore magno Pontifice Christo, & per succedentem sibi Beatum Petrum, Romanæ Ecclesiæ fideliter delegata. Quæ beata, quod in fundamento suo Petram illam

exce-

excepit, quam suo veritatis ore laudauit & beatificauit, tali structura super illam ædificata est, vt contra omnes hæreses perstaret murus inexpugnabilis. Et quacunque mundi ex parte periclitata fides ad illam confugit, mille clypeos ex ea omnemque armaturam fortium, qua se defenderet, pendentem & præparatam inuenit.] Hanc securitatem, fidei puræ & incontaminatæ, in Romana Ecclesia semper retentæ & retinendæ, ostentabat alijs verbis adhibitis, eundem tamen sensum facientibus, Nicolao cuidam cum quo certabat, Petrus Cellensis Epist. IIII. dicens de seipso. [Sum nomine Petrus, Petrinus, radicans & fundatus in montibus sanctarum autoritatum, & in medio petrarum, vbi mater Ecclesia nidificat in foraminibus Petræ, & in cauernis maceriæ. Hinc non ex eo, nisi ad vocem rotarum, quæ in se habent spiritum vitæ, & stant ac mouentur tanquam volubiles cum animalibus senas alas habentibus, & oculos ante & retrò; Securus sequor, quia facies Leonis præcedit ne aliquid noceat, facies hominis ne aliquid decipiat, facies vituli ne vanitatis aliquid interueniat, facies aquilæ ne aliquid dubietatis remaneat, vel tarditatis præpediat. Regula veritatis tormauit Rotas istas in circino & orbe veritatis æternæ, quæ de mente diuina procedens, tantæ apud Deum maiestatis est, vt in summo vertice lucis inhabitabilis resideat; tantæ autoritatis, vt nullius ditioni subiaceat; tantæ maturitatis, vt nunquam vultum Deificum deponat; tantæ certitudinis, vt nulla mutatio, aut vicissitudinis obumbratio in eam incurrat.] Qua ex parte possit irreperere error, in doctrinam Ecclesiæ sic communitam?

N

N *Oe primatu . S. Bernard. 2. de Consider. cap. 8.*
 Respexit ad arcam Noë, extra quam nemo saluus factus est. Vnde vt S. Petrus admonuit, fuit imago Baptismi nostri & Ecclesiæ, per eam sacram aquam nos subdu-
 cent-

centisira Dei. Quia ergo sicut Noë arcae praesuit, fuitque fecundi rursus orbis creator, ut loquitur Origen. homil. 4. in Ezech. & catenus noui illius saeculi primas; ita S. Petrus & eius successores, Arcae Ecclesiae praesunt, & populi qui nascetur quem fecit Dominus, primates ac in Christo principes sunt, nec nisi sub hoc Ecclesiae Pastore salus obtingere potest à diluuiio aquarum multarum, ut optimè prosequitur Innocentius II I. scribens ad Calloianem Regem Bulgarorum: meritò S. Petrus & eius successores, *Noëni Euangelici* titulum gerunt. Videtis de Euangelico Noëmo, Turrianum contra Andream Freyhub. lib. 1. cap. 5. de arcae verò Noë, ac Ecclesiae comparatione, Rupertum lib. 4. in Genes. cap. 17. Hugonem Victorinum lib. de mystica arcae expositione, & lib. 1. de arca Morali cap. 4. S. Ambrosium serm. 11. Latè & eruditè id versat, Commentarius ad Extrauag. 1. Bonifacij VIII. de maiorit. & obedient. *litera B.* & singulari planè modo S. Chrysoptom. serm. 2. de Poenit. *sub initium*, ac S. Hieronymus Dialog. contra Luciferianos à num. 49. & lib. 1. contra Iouinian. cap. 9. Fusè denique Bartholomæus Ferrar. lib. 4. de Christo abscondito, & Vossius ad Epistolam Gregorij IX. de duplici gladio, à pag. 39.

Nutricula & parens fidei ac morum Romana Ecclesia, quae non potest ab homine iudicari, & argui caelesti priuilegio munita. Ioan. Sarisber. lib. 8. polycrat. cap. 17.

Nutritor cui commissa est Ecclesia. S. Bernardus Epist. 237. quae est ad Eugenium.

Fidelis seruus & prudens quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illi cibum in tempore, alius non est quàm bonus Antistes, iuxta S. Hilarium canon. 27. in Matth. Sed particulares Antistites, singulis seorsim plebibus cibum suppeditant. Generalis Ecclesiae nutritor, dicitur Romanus Pontifex; quia vniuersae Dei familiae, toti inquam Sanctae Ecclesiae, subministrat cibum probatum, cum doctrinae sinceræ & innoxiae, tum sacramentorum non adulteratorum, quae sunt alimenta quibus, infantes

Dei

Dei nutriuntur in vitam æternam: & omnes quidem Sancti Patres Iudice D. Augustino lib. 2. in Iulia. Fuerunt Ecclesiæ nutritores, vtique singuli in suo gradu ac finibus. At Romanus Pontifex omnes vniuersim fideles nutrit sanæ doctrinæ pabulo.

Nutritor vnius immaculata columbæ. Alcuinus Epistola ad Leonem Papam. Est num. 72.

Nutrix Pontificij, cathedra. Ennod. in Apolog.

Cum *Pontificium*, vt infra attingam verbo *Pontifex*, idem sit, quod ius & potestas quippiam præstandi & ex vsu inuito apud Christianos, restringatur ad summam potestatem in rebus religionis, meritò Cathedra Romana ab Ennodio dicta est *nutrix Pontificij*; quia sedenti in ea confert summam in sacris orbe vniuerso potestatem. In quam rem plura in Epilegom. subnot. 2. verit. 11. tractando qua ratione Romanus Pontifex sit supremus Hierarcha.

Nutrix & doctrix omnium Ecclesiarum, Romana Ecclesia. Hincmarus initio operis de diuortio Lotharij, ac Tetbergæ.

Quid ex hoc Romanæ Ecclesiæ per Pontificem titulo colligat Hincmarus, interest nosse, recitato integro eius loco. [De omnibus (inquit) dubijs vel obscuris, quæ ad rectæ fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent, Sancta Romana Ecclesia, vt omnium Ecclesiarum mater & magistra, nutrix ac doctrix, est consulenda: & eius salubria monita sunt tenenda, maximè ab his, qui in illis regionibus habitant, in quibus diuina gratia per eius prædicationem omnes in fide genuit, & Catholico lacte nutriuit, quos ad vitam præordinauit æternam. Vnde quoniam (sicut B. Innocentius ad Decentium, Eugubinum scribit Episcopum) manifestum est in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, Insulasque interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos quos Venerabilis Petrus, aut eius successores constituerint Sacerdotes; Oportet ergo eos hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit,

Cc

à qua

à qua eos principium accepisse non dubium est; ne dum peregrinis institutionibus student, caput institutionum videantur amittere.] Vides quàm auidè accurrendum ad papillam eius matris, non è numero dimidiatarum illarum quas sugillat apud Gellium Phauorinus lib. 2. cap. 1. Quos enim in Christo procreauit, educat sincero doctrinæ lacte, quod proinde studiosè sugendum est, repudiato lacte meretricio lupæ illius, quam Diaboli coniugem pronunciat S. Anastasius Sinaita lib. 11. hexâem. cuiusuis inquam peruersæ sectæ. Idque seruantes Genuinæ Ecclesiæ filij, præstant quod singulari munere de S. Roberto Molismësi narratur, qui scorti vbera, infans nunquam sugere sustinuit.

Oculus totius corporis, ostendens rectam veritatis sententiam. Tarasius Constantinopol. Epistola ad Hadrianum Papam.

Insignis metaphora, qua Episcopatus vniuersalis & excubatio super orbem vniuersum optimè exprimitur. Est enim oculus, Prælati inuigilantis eximium symbolum, vt perpulchrè profequitur Raymundus Iordani, in opere de oculo, quod nuper vulgauimus, & Gigas lib. de residentia Episcop. cap. 11. Esse igitur oculum totius corporis Ecclesiæ, est esse Episcopum & Directorem vniuersalem Ecclesiæ, quod de Romano Pontifice, vi muneris affirmatur. De alijs autem quibusdam Sanctis, tale quid interdum pronunciatum est, ratione illustrium exemplorum, aut doctrinæ, quibus vniuersæ Ecclesiæ præluxerunt. Sic Isidorus Peluf. lib. 1. Epist. 157. nominat S. Chrysostomum, *Byzantina Ecclesiæ, atque adeò Ecclesiarum omnium oculum.* Sic S. Anastasius à Gregorio Nazianzeno Orat. 23. dictus est *Sanctissimus orbis oculus,* & in S. Basilij Epitaphijs, vocat eum *Clarissimum Christianorum oculum.* Andreas Crentensis sic habet de S. Tito Orat. de eo. [Cherubicus oculus, os

Sera-

Seraphicum, vigil obtutus, insuperabilis mysticæ pernoctationis pro pastoris munere palpebra.] Petrus Cellensis Epist. 29. Hugonem Abbatem Cluniacensem, vocat *oculum Monachorum*. Ob assistentiam quoque iugem, & veluti excubias circa orbem, Nicetas Orat. de S. Michæle & Gabriele, vocat eos, *Duos mundi oculos*. Quo ipso modo, de Sole & Luna locutus est Theophilus Alexand. Epist. 1. Pasch.

Sensus ergo quo Romanus Pontifex oculus corporis Ecclesiæ dicitur, est ei planè peculiaris, nec vllis alijs Sanctis congruit. Sanctus quidem Paulus alter oculus capitis Ecclesiæ dictus est, ab Arnobio Iuniore l. 2. conflictus cum Serapione. Nec abs re, ac etiam citra imminutionem decoris, quod B. Petro vendicauimus. Nam dici de his duobus Apostolis proportionem possit, quod Philo Iudæus lib. de special. leg. ait de geminis oculis. Natura [inter ceteros sensus, imperium penes oculos esse voluit; ideò hos quoque in sublimi collocavit, ut Principes, & quidem varijs modis honoratos, sed præcipuè loco tam insigni & conspicuo. Quantam verò vtilitatem ex his genus humanum percipiat, recensere, longum fuerit. Vnam tamen dicemus eximiam. Philosophia defluxit quidem è cælo in hominum animos, sed oculis sequestris deducta est in id hospitium. Nam hi primi conspexerunt vias, quæ è cælo ad nos tendunt, regias. Bonorum autem omnium, quæ verè bona sunt, fons est Philosophia.] Si locum sublimem & conspicuum præ omnibus in quo locati sunt hi SS. Apostoli, nempe vrbium metropolim, quis consideret; quodque Christiana Sapientia, quæ verè sola est Philosophia, & incendens charitatem germanissimam, qua DEVS diligitur, ab his maximè fontibus dimanarit in genus humanum, facilè deprehendetur, quod Philo de oculis corporis dixit, in hos Beatos Apostolos respectu corporis Ecclesiæ cadere. Haud igitur abs re dicti sunt ab Arnobio Iuniore, *duo oculi Ecclesiæ*. Sed hoc quomodo iuribus S. Petri non

officiat, dictum est Prænotat. 3. & rursus attingetur infra.
V. *Sedes SS. Apostolorum Petri & Pauli.*

*Origo Christianæ religionis, & Sacerdotalis mater dignita-
tis, Apostolica sedes. Episcopi Germaniæ ad Ioan. VIII.*

*Os Apostolorum, & princeps, ac vertex cætus. Chryso-
stomus hom. 87. in Ioan.*

Videri potest hic titulus esse S. Petro personalis. Reuera enim S. Petrus, non modò vt S. Athanasius dixit ferm. de S. Andrea, fuit *Interrogatorum lingua discipulorum*, cum Christus de eis percunctatus esset, *quem dicunt homines esse filium hominis?* Sed etiam in quibuscunque alicuius momenti negotijs, primus loquutus est, & tanquam præsidens, ac (vt ita dicam) os cæterorum. Sic in electione Matthiæ Acto. 1. non Iacobus, (tametsi Hierosolymitanus Antistes, saltem designatus) sed Petrus tanquam cui præfidentia discipulorum commissâ erat, (inquit ibi Oecumenius) orsus est sermonem. Actorum quoque 15. primus Petrus in Concilio loquitur. Paulus denique (vt Chryso- stomus ea hom. 87. aduertit) Petrum nominatim adiit, quia erat os Apostolorum, vt ipse Chryso- stomus ait. Quia ergo Petrus dictus est *os Apostolorum*, non vt persona priuata, sed vt caput Ecclesiæ; patet, deinceps quoque Apostolos, idest Episcopos, Apostolorum suo modo successores, habuisse pro ore Romanum Pontificem; ac proindè hunc esse legitimum eius titulum; cum quo recidit ille alius, quo denominatur à Chryso- stomo ferm. de S. Petri Catenis, *os Ecclesiæ*, tanquam is per quem DEVS oracula sua fundit Ecclesiæ. Sanctus quidem Basiliius ab Hesychio Centur. 1. num. 65. dictus est *os Ecclesiæ*, sed hic spectauit tantùm eius summam sapientiam, non autem potestatem infallibilem proponendi Ecclesiæ Verbum Dei. Qua ratione, solus Romanus Pontifex inter sacros Doctores est *os Ecclesiæ*. Quo proportionaliter sensu Leo Monasteriota, dictus est *os Senatus*, ex Niceta Chon. lib. 1. de rebus Andronici num. 11. Et S. Felix Presbyter in Natali S. Felicis, dictus est *os Quinti Epi-*

Episcopi. Affine est, quod impium Hæreticum Leonem Armenium, acta S. Nicetæ vocant *os Diaboli*. Quo item nomine, calumniatorem donat S. Chrysoftomus homil. 79. in Matth.

Ostarius, cuius obediendum est statutis, ne aduenientibus ad fores regni cælorum, non sit qui referet, auerso illo, qui clauas tenere probatur. Osvvi Rex Saxonum apud Bedam lib. 3. histor. Anglor. cap. 25.

Ostarius ostij, quod Christus est. Iuo Carnot. serm. de Cathedra S. Petri.

Christus ipse Ioan. X. se *ostium ouium* nominat, & ostiarium memorat præbentem aditum ad oues. Tametsi verò is ostiarius à varijs variè exponitur, consequenter ad expositionem, de alijs similitudinis ibi à Christo propositæ partibus assignatam; (hi si quidem Moysem, illi Spiritum sanctum, alij alium volunt esse cum ostiarium) tamen dici non incommodè potest, in Ecclesiæ ouili ostiarium esse Petrum, eiusque successores, per quos Christus ad oues ingreditur; ita vt si quis dixerit, *Ecce hic est Christus, aut illic*, hæc inquam est genuina Christi doctrina aut opposita, nolit Christus quicquam suscipi, vel admitti tanquam Christi, nisi quod ab hoc ianitore fuerit intromissum. Non repugnat huic veritati, quod S. Gregorius lib. 28. Moral. c. 16. S. Petrum *ostij* nomine donat. [quia & ingressum fidelibus aperit, & se perfidis ne ingrediantur, opponit.] Mysticè quippè, idem esse ostium, & ostiarium, nihil est quod prohibeat.

Ouis primogenita gregis Christi. Chrysoftomus homil. in 12. Apostolos.

Si sensus esset, S. Petrum esse primum, qui in Christum credidit, ægrè stabiliretur hic titulus S. Petri; ac vt stabiliri posset, non esset nisi personalis, nec pertineret ad successores. Sed sunt alij modi exponendi eum titulum, qui in Petrum prout personam publicam cadunt. Dici enim potest *ouis primogenita*, quia ita est pastor gregis Christi, vt simul ipse

ipse per comparationem ad Christum, sit ouis. Et quidem egregia omnibusque præcellētiore. Omnes enim electi, imò & omnes, qui intra Ecclesiæ caulas continentur, veniunt nomine *ouium*, per comparationem ad Christum, bonum & optimum Pastorem. Sed inter eas oues vna eminet, estque longè præstantissima; nempe S. Petrus prout Pontifex, reliquique deinceps, ei suffecti in eodem munere. Nam, quod est primogenitum, solet esse eximium, & reliquis foetibus exhausta iam naturali virtute subsequētib; anteferendum. Legesis Tiraquellum Præfatione ad opus de Jure primigeniorum. Talem fuisse inter Apostolos, atque adeò etiam inter omnes fideles S. Petrum; monstratur varijs eius prærogatiuis ac priuilegijs, in quibus enumerandis multus est Bellarminus lib. 1. de Roman. Pontif. à cap. 17. ad 24. & hic sensus tituli propositi, consonat sensui quem plerique assignant ei Christi attributo, *primogenitus in multis fratribus*.

Verùm maximè genuinus sensus, quo & Christus *primogenitus fratrum*, & Petrus *ouis primogenita gregis*, dicitur, petendus est ex S. Isidoro Pelusiota, qui lib. 3. Epist. 31. vocem Græcam Latinæ voci *primogenitus* respondentem, nimirum *πρωτόγενος*, si secunda syllaba acuatur, notat significare *primò productum*. Si verò acuatur penultima, significare ait, *eum qui primum genuit*. In quo sensu, Christum omnis creaturæ primogenitum ab Apostolo dictum, obseruat. Similiter ergo Chrysostomus, *ouem primogenitam* appellat S. Petrum; tum quia primus omnium post acceptum Spiritum sanctum, promulgauit Euangelium Iudæis, & multos filios ea ipsa die Christo procreauit, Actor. 2. Primus item Gentilibus post ostensam de cælo visionem Euangelium intulit, Actor. 10. Salutem gentium dedicante Cornelio per Petrum baptizato, vt S. Hieronymus dixit Epistola ad Saluinam, agnouitque Chrysostomus homil. 22. in Acta; Tum verò maximè, quia S. Petri & successorum eius est, per omnes Patres, qui filios Deo per Euangelium generant, pro-

create

creare caelo liberos . A Petri namque cathedra , & iurisdic-
 ctio omnibus ad munus illud obeundum , & probata do-
 ctina ad legitimam prolem procreandam necessaria, sup-
 peditatur . Berengofius lib. de Luce visibili & inuisibili *in-
 fine*, Romanum Pontificem eodem sensu confert cum ca-
 pra, Imperatorem cum agna .

P

P*Apa*. Tertullianus, S. Cyprianus, & alij passim .
 Non modò Tertulliani æuo, (quod notauit Pame-
 lius ad Tertullianum lib. de Pudic. cap. 13. num. 101.) Ro-
 manus Pontifex dictus est *Papa*, sed etiam longè anteriùs.
 Sic enim S. Anacletum titulo. *Pape* decorat S. Ignatius Epi-
 stola ad Mariam. Quamquam olim nomen *Pape*, sonabat
 dignitatem omnibus Venerandis Clericis communem, vt
 scribit VValafridus lib. de rebus Eccles. cap. 7. ita vt etiam
 minimi Clerici dicerentur *Pisinni Papa*, idest pusiones &
 minimi . & in bulla aurea Isaaci Comneni, *Lector* vocatur
simplex Papa. Sicut etiam Corona Clericalis vniuersè apud
 Græcos dicta est *Papaletra*, vt notat Balsamon ad 6. Syno-
 dum can. 21. Postea ad solos illos, qui in Clero eminent,
 hoc est ad Episcopos, restricta est ea nomenclatio, omni-
 bus tamen Episcopis attributa . Innumera exempla vbiuis
 occurrunt, & benè multa signant Ferrarius lib. 3. de Episto-
 lis Eccles. cap. 1. Duarenus lib. 1. de Sacr. minist. cap. 10. &
 Sauaro ad lib. 6. Sidonij Epist. 1. durasseque eum vsum ad
 annum vsque nongentesimum à Christo, obseruat Baro-
 nius ad Roman. Mart. tyrol. 10. Ianuar. vt propterea certum
 sit, Gallucinari Nicephorum cum lib. 14. cap. 34. scripsit
 Coelestinum I. vices suas delegantem Cyrillo Alexandri-
 no in Concilio Ephesino, concessisse illi vsum mitræ, vt Pa-
 pa diceretur . Quod de Phrygio à solis Romanis Pontifici-
 bus inter sacra assumi solito, & concessò S. Cyrillo, accepit
 Theodorus Balsamon ad Nomocan. tit. 8. cap. 1. Nam de

nomine *Papæ*, quis non videt, si tunc & diu post, omnibus Episcopis commune fuit, non potuisse ex priuilegio tribui S. Cyrillo? Sed non eo vno loco oscitanter scripsisse Nicephorum Callistum, docebit pro Florentina Synodo scribens Gennadius ad cap. 2. sect. 7. Nihilominus postea, (fortè primùm ab Ennodio, vt ad eius Epist. 1. lib. 4. notat Sirmondus; vel vt censet Remundus Ruffus ad cap. 17. Molinæ à Iustinianò) vsu receptum est, & Decreto Gregorij VII. anno 1073. in Synodo contra Schismaticos firmatum, vt solus Romanus Pontifex, *Papa* diceretur. Id quod apud Græcos quoque inualuisse, non quidem iam ab æuo Iustiniani, vt scripsit post Ruffum Pamelius ad Epist. 3. S. Cypriani, sed longè seriùs, docemur ex Nicetæ Choniata, & aliorum scriptis.

Quæ sit huic Pontificio titulo subiecta notio, non conuenit inter omnes. Sunt qui à Pappo carduorum flore in lanuginem abeunte, nec diu durante id nomen deriuant ob breuem Pontificum Romanorum vitæ periodum, de qua Petrus Damiani Opusc. 23. Videndus de ea notione vocis *Papa*, Corrasius lib. 5. Miscell. cap. 5. sed hæc vana esse, liquebit ex dicendis.

Plerique putant, nomen *Papa*, esse nomen complexum ex duplici *Pa*, quod Monosyllabum, in Saliari carmine vsurpatum pro *Patre*, Festus est author. Qua ratione *Papa*, idem sonaret, quod *Pater patrum*, qui titulus bellissimè cadit in Romanum Pontificem, vt postea videbimus, & ita Remigius Altissiod. de celebratione Missæ, & Thomas Illyricus Tract. de potestate Papæ S. *Non igitur*, qui præmissa confirmatione multiplici, quod omnes Sacerdotes dicantur Patres fidelium, addit, vt pateat Romanum Pontificem esse patrem cœterorum Patrum, inditum illi esse nomen *Papæ*, idque Decreto Synodi Nicænæ, quam referente Eusebio edixisse ait, vt sicut Rex Romanorum antonomastice dicitur *Augustus*, ita & Romanæ vrbis Antistes dicatur *Papa*. Verùm hoc totum est commentitium. Nihil enim
tale

tale habet Eusebius, neque Acta Nicænæ Synodi, contra cuius decreta SS. Augustinus & Hieronymus, & longè post alij, nunquam vocassent *Papa* nomine inferiores Episcopos, vt sæpè faciunt. Adhæc ea notio vocis *Papa*, vt sic dictus sit, quasi *Pater Patrum*, ægrè potest subsistere & monstrari solida; tum quia vt argumentatur Celsus Mancinus lib. 3. de Iuribus Principatum cap. 5. plerisque locis, ac nominatim in Synodali Epistola Episcoporum Epiri ad Hormisdam, idem simul & *pater patrum*, & *Papa* appellatur, quod absque labe battologiæ non fieret, si *Papa* idem esset, quod *pater patrum*. Tum etiam quia olim, omnibus Clericis, posteaque omnibus saltem Episcopis, commune fuit nomen *Papa*, tametsi non dicerentur *patres patrum*, demptis perpaucis insignis notæ Præsulibus de quo postea.

Quidam nomen *Papa* ab interiectione admirantis *Pape*, ductum volunt, quasi denominaretur admirabilis. Sed hoc nullo modo solidum est, tametsi probasse eam notionem vocis *Papa*, visus est Gabriel lect. 23. in Can. *litera G*, & anteriùs etiam alij apud Remigium Antiffiodorensem libro allegato de celebratione Missæ, subscribitque Silvester. V. *Papa*, & Ambrosius Nouidius lib. 2. sacrorum Factor. ac Hieronymus Vida Hymno de Cathedra S. Petri, & Nicolaus Eymericus Tract. de potestate Papæ q. 2. & 3. & multos adducens F. Iuniperus à Drepano disput. 1. pro Iuris Pontif. defens. q. 1. cap. 4. à num. 11. Videtur etiam maximè inclinare in hanc notationem vocis *Papa*, Duardus lib. 1. in Bullam Cœnæ cap. 4. q. 7.

Quid si dicamus, nomen *Papa*, idem significare, quod *directorem*, aut *Custodem* prisco Idiomate apud Italos, siue aliunde obrepserit, siue ab Oscis manarit? Certè impostor Adelbertus in Epistola quam è cœlo delapsam fingebat, sic habet præter cœtera. [Duodecim Papati, qui sunt in Romana Ciuitate triduanas fecere vigilias.] Ita refertur in Concilio Romano sub Zacharia, contra planum illum

Dd

cele-

celebrato. *Papatos* autem ibi, significare *custodes*, aut præfectos morum, vel moderatores & pædagogos, habetur ex Actis SS. Viti atque Modesti, vbi ea vox disertè ita accipitur, cum de S. Vito, sub cura B. Modesti constituto agitur. & idem coniecto ex Petro Damiani Opusc. 23. cap. 4. qui agens de custodia Angelorum nobis à DEO attributa, ait; [Si Rex potens, cuilibet de suis Principibus, Impuberis filij, velit delegare custodiam, & ille postmodum in furorem versus insanæ, saluius se fluentibus, narium que mucoribus oblinat; & vel in ignem se phrenetica temeritate proijciat, vel certè in squallentis cœni volutabrum, sordidæ suis se more prouoluet, nonnè protinus ille deposcet, & reassignare depositum, & *Papatis* abijcere famulatum?] Eo loco, *Pappas*, apertè sonat custodem, cui concredita est puelli cura. Similiter idem Petr. Opusc. 57. disertat. 1. cap. 4. [Puer in medio, sine *Papate*, vel gerula, coepit.] Est ergo *Papas*, custos. Romanum autem Pontificem esse custodem Ecclesiæ, siue infantium Christi, monstratum est superius. Quia verò huiusmodi custos & moderator Infantis, est eius director ac veluti Dux, potest quoque nomen *Papæ* similiter accipi. Est in hanc rem optimus locus in Actis breuiatis S. Cypriani antiquitùs conscriptis & exhibitis à Surio 13. Septembr. vbi Galerius Maximus Proconsul sic refertur allocutus S. Cyprianum. *Tu Papante, sacrilegæ mentis hominibus præbuiisti? Vbi esse Papam,* idem est, quod esse Ducem ac Directorem ad negotium de quo agebatur. Eodem sensu apud Innocentium III. lib. 3. Epist. 60. Archiepiscopus Corinthi, ex postulat sibi circumuento ablatam esse medietatem Decimarum, omnium, Monasteriorum & *Papatuum*, in quibus tres Monachi, vel pauciores morantur. Vbi *Papatus*, apertè sumitur pro *Reetoria*, vt vocant, in qua pauci Monachi sub vno *Papa*, siue *Rectore*, vitam exigunt, longè minores numero quam in Abbatia aut Prioratu.

Non inepta ratio denominandi Romanum Pontificem,

Pa-

Pappam, erui potest ex Polluce, apud quem *Pappus*, idem est, quod præcipuus inter seruos. Sic enim habet. ο μὲν πάππος, μόνος τῶν θεραπόντων πόλιος, καὶ δήλοι ἀπεδούθερον, ad differentiam μίση καὶ τεττιγῆ. Erat enim hic seruus inter seruos Dominus. Quia enim erat coeteris seruis in herili domo antiquior, & eius fidelitas magis erat probata, præponebatur omnibus famulis. Eiusmodi famulum habuit Abraham Genes. 24. vbi ita legitur. *Dixitque Abraham ad seruum seniore[m] domus suæ, qui præerat omnibus, quæ habebat.* Hebræa habent, *qui dominabatur omnibus rebus, quæ ei erant.* Et hinc ducta est denominatio *Senioris*, pro *Domino*, Gallicè *Seigneur*. In libris Feudalibus & Capitularibus, creber est huius vocis vsus. Et nominatim in Capitulis anno 956. ad Francos & Aquitanos transmissis, ita habetur. [Mandat vobis noster Senior, quia si aliquis de vobis talis est, cui suus senioratus non placet, &c.] Singulare est, quod de *Sene*, idest Domino Prouinciæ Tyrensis, notatum est à S. Antonino 2. par. histor. tit. 17. c. 9. §. 7. Ex hoc vsu ab Hebræis deriuato, vt seruus qui coeteris, vt Oeconomus præffet senior diceretur, Christus Dominus, domus suæ Rectorem Romanum Pontificem, nomine serui fidelis & dispensatoris prudentis constituti super familiam suam, designauit Luc. 12. & Matth. 24. Nam quamuis S. Ambrosius Luc. 12. & S. Hilarius ac Hieronymus Matth. 24. de Episcopo absolutè ea loca exponunt, tamen quod de Episcopo quocunque dicitur, multò magis & principaliùs cadit in Episcopum antonomasticè dictum, hoc est Episcopum Episcoporum. Insigniter S. Ambrosius in præmio libri quinti de fide. [Quisnam fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore cibum? Non vilis hic seruus est. Magnus aliquis esse debet. Est Petrus, ipsius Domini ad pascendum gregem iudicio electus.] Et disertè quoque S. Chrysostomus sub initium libri secundi de Sacerdotio, de Petro & eius successoribus huiusmodi locum interpretatur. Et locus ipse apertè ferre videtur, vt po-

tiūs de Romano Pontifice solo intelligatur, quàm de alijs Præsulibus. Cum enim Christus præmisisset seruos vigilantes fore beatos, & Petrus percontatus esset, an hæc parabola ad discipulos pertineret, an ad omnes; respondit Christus: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Quasi diceret; Ad te pertinet ò Petre, hæc oratio; tibi quippè incumbit cogitare, qualem oporteat esse fidelem Oeconomum super vniuersam Dei familiam constitutum. Sanè paulò post, ut ostenderet se de vno singulari & primario seruo, domus ac familiæ suæ dispensatore egisse, subdit; *Quod si dixerit malus ille seruus in corde suo, moram facit Dominus meus venire, & coeperit percutere seruos & ancillas, & manducare & bibere cum ebriosis, veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemque eius cum infidelibus ponet.* En, agit perspicuè de vno seruo, qui nemini infra Deum subit, & à nullo iudicari possit; qui alius non est, quàm Romanus Pontifex, qui soli Deo debet innocentiam. Cum igitur Romanus Pontifex sit seruus Dei constitutus super omnes conseruos, & à Christo delectus, ut vniuersæ eius familiæ det cibum in tempore, pascens eam doctrina & coelestibus dapibus, meritò *Pappus* dicitur, quod est nomen serui primarij omnibus sub hero in familia præpositi, quod reuera est in Ecclesia Catholica vniuersa, munus Romani Pontificis, de cuius notione & administratione domus Dei, solius Christi est iudicare si labatur, & contra Dei mentem, ac bonum familiæ Christi segerat. Habent quidem ista locum quoad omnes Episcopos per proportionem, quatenus quilibet eorum est super totam familiam sibi concreditam, & ab ea iudicari non potest: Et in hoc sensu post varios Patres quos adducit, de Prælati omnibus proposita verba exposuit Tolet. in c. 12. Lucae ab annotat. 70. Absolutè tamen & propriè seruus senior, totius familiæ iudicio subductus, eique toti præpositus, est solus Romanus Pontifex, id quod Toletus ibidem post

post annotat. 71. subolsedit. Quominus tamen hinc peritum credam nomen *Papa*, obstat quod olim omnes Episcopi donabantur *Papæ* nomine; cum tamen feruus ille senior toti familiæ Christi præpositus, sit solus Romanus Pontifex. Hæc & alia à varijs in hanc rem excogitata, proferri in hanc rem non inuerisimiliter possunt, necdum tamen explent animum.

Germana itaque notio vocis *Papa*, vt ex Eustathio refert Henricus Stephanus, V. *παππῆς*: ducitur ex antiquo & Græcorum & Latinorum vsu, quo paruuli balbutientes, veluti naturali voce (vt differit Goropius in Gotodanicis) *pappare*, idest cibari auidi, vt Aristophanis Trigeus in Comœdia ἐπιπένη profitetur, ablandiundo Patri, vocant *Pappam*; id quod etiamnum in his oris receptum videmus. Minuscule enim ætas, haud aliter patrem compellat, quàm vocando, *mon Pappa*. Apud Athenæum lib. 8. Philæmon inducitur dicens *χαίτε παππῆ φιλτατῆ*. Item Odyssææ 3. filia Nausicaa sic patrem affata refertur, *παππῆ φιλῆ*. Æquè apud Iuuenalem Satyra 6. de patre dicitur.

----- *Timidus prægustet pocula Pappas.*

Quæ postrema vox, est masculina, non autem (vt ibi malè censuit Britannicus) foemina, & casus accusati uij plurali. Ausonius, pro aui qui patris pater est, & veluti pater maior ac interior, vsurpauit id nomen, eo versu ad Nepotem.

----- *Pappos auiasque trementes*

Anteferunt patribus, feri noua cura nepotes.

Et esse eam *Pappi* notionem germanam, tradit in Onomastico Iulius Pollux, & Suidas. Sic etiam *pappazo*, Infantile verbum est, Inuocantis auum, qui nepotibus solet esse lenior, & indulgentior, vt notauit Ioannes Britannicus ad locum citatum ex Iuuenali Satyra 6. qui *pappam* quoque, idem esse quod cibum infantilem, (sicut *buu* est potus) ex Catone obseruat; & *pappare minutum* apud Persium idem esse tradit, quod comedere vt infantes faciunt. Eodemque

Nupe-

Nuperus Taciti interpretis lib. 3. Annal. refert, quod Varro & Aufonius habent de *papis senibus*. Dictos enim censet *papos senes*, casca ætate viros, quibus eadem cura sit impendenda, quæ infantibus. Sic ille exponens quid sit *paparium*. Blandum ergo illud vocabulum, quo teneri infantes Patrem, aut auum nominare iam olim soliti; Vfus Christianorum, sensim soli Romano Pontifici accommodauit, tanquam antonomasticè & per excellentiam Patri; prætermissa Euphoniæ gratia altero, pro cuius restitutione frustra satagit Remundus Ruffus supra. Bithynos eo nomine Iouem vocare solitos, Arrianus est author. Nec dissonat, quod de Ioue, *Pappeo* apud Scyrthas dicto, scribit Herodotus lib. 4.

His pridem conscriptis, vir de studijs nostris benemeritissimus, D. Philippus Laigneau, cum inaudisset hunc laborem colligendi & enucleandi Pontificios titulos à nobis esse susceptum, transmisit è sua litteraria penu libris non vulgaribus optimè instructa, Opus Italicum Ignatij Braccij de Ethymologia nominis *Papa*, qui de hac voce disserit plenissimè. Quamquam hic author, potiùs refert quàm excutit varias de huius vocis notatione sententias. Illud verò consideratione dignum apud eum occurrit, quod non modò admittit nomen *Papa* olim fuisse datum alijs quàm Romanis Pontificibus, sed etiam cap. 2. obseruat datum esse aliquibus nomen *Papa Romani*, etiam si non essent Episcopi Romanæ Ecclesiæ. In quam rem profert caput *sanè* 24. q. 2. vbi de Dioscoro Episcopo (vt ait) vrbis Constantinopolitanæ, quæ noua Roma dicta est, sic habetur. *Romanorum enim Ecclesia, ante annos paucos, Dioscorum qui fuit Papa eiusdem Ecclesiæ, & post mortem anathematizauit.* Hæc tamen minùs attentè scripta sunt. Nam eo loco apertè agitur de Dioscoro non Constantinopolitano fictitio Patriarcha, sed Romano Pontifice, alioqui non fuisset eiusdem Ecclesiæ, quæ illum anathematizauit. Fuit ergo is Dioscorus Romanus Pontifex schismaticus, qui à Bonifacio,

facio, iam defunctus est percussus anathemate. Itaque ex eo loco, non probatur quod assumptum erat probandum.

In magnâ parte reliquæ disputationis micat potius Authoris ingenium & multiplex eruditio, quàm quæ possit placere soliditas. V. G. quæ cap. 8. disputat, vt probet vocem *Papa* posse duci à voce Hebræa *Abba*, mutato *b*, in *π*, eo quod apud Callimachum Hymno de Diana, Iupiter à filia vocetur, *Appa*, nimis arguta videntur. Nec magis arident, quæ habet cap. 9. de huius vocis deriuatione, à *papilla*, quod Pontifex sit veluti mamma Christianitatis. Meram item diuinationem sapit, quod refert cap. 10. nomen *Papa* ductum esse, ex compendio expressa adscriptione antiqua in Pontificijs decretis *Pa Pe*, hoc est *Paulus & Petrus* præmissio Pauli nomine; quod vnde confirmetur, non liquet. Non enim si Imago B. Pauli collocabatur ad dexteram, vt supra tactum est Prænot. 3. Sequitur nomen Pauli fuisse scriptum ante nomen Petri. Tandem quod Pontifex Romanus dictus sit *Papa*, quasi *Pater patria*, vt volunt quos Author refert, nec improbat cap. 12. nimirum Paulus Middelburgius Epistola ad Leonem X. & Lazius l. 3. Comment. Reipub. Rom. cap. 17. Vel quod dictus sit *Papa*, quasi *Pater patratu*, vt Author profertur cap. 13. Hoc inquam vtrumque, eo argumento refellitur quo æquè quatiuntur alij quidam ex adductis dicendi modis; nempe quod significata ijs notationibus prædictæ vocis respondentia, non potuissent cadere in alios Antistites, vel minores Sacerdotes, quos tamen nomine *Papa* olim donatos vidimus, priusquàm illud nomen decreto Gregorij VII. restringeretur ad Episcopum Romanum. Itaque hæreo in vocis notatione & subiecta ei notione quam proposui.

Papa Apostolicus. Vita S. Gregor: apud Metaphrastrem & passim alibi, idest Pater Apostolicus.

Papa Apostolicus & verticalis. Hypomnesticon de Anastasio Apocriphario, in Collectaneis Anastasij.

Papa

Papa beatissimus sanctissima Romanorum Ecclesia, id est *Apostolica sedes*, que ab ipso incarnato Dei verbo, sed & ab omnibus sanctis synodis, secundum sacros Canones, & terminos uniuersarum, que in toto terrarum orbe sunt, sanctarum Dei Ecclesiarum, in omnibus & per omnia, percepit & habet imperium, auctoritatem, & potestatem ligandi, atque soluendi. S. Maximus Epistola ad Petrum Illustrem.

Papa Cathedra Apostolica. 8. Synodus. Actio. 10. cap. 11. Id est pater, sedens in Apostolica Sede.

Papa sanctissimus, summus, & Apostolicus, qui omni, que sub celo est, precellit Hieraticæ dignitati. Hypomnesticon de Anastasio Apocrifario.

Papa uniuersalis, primæ ac summæ sedis Apostolica, Dominus sanctissimus & reuerendissimus Pater Patrum. Hincmarus ad Nicolaum I.

Papa uniuersalis, ter beatissimus. Sexta Synodus Actio. 17.

Papa unicus, atque singularis Pastor. Anastasius Præfatione ad Nicolaum I. in vitam S. Ioannis Eleemosinarij abs se versam.

Papa summus. Sexta Synodus Actio. 18. acclamans Agathon.

Papa urbis æternæ. Theodos. & Valentin. in Nouell. de Ordin. Episcop.

Æternam urbem, dici Romam, norunt Grammaticorum pueri. Benè multa loca ex Symmacho, & alijs in hanc rem addensat Iuretus ad lib. 3. Symmachi Epist. 55. Et vt vides ex Nouella allegata, etiam Christianos Imperatores non puduit huius nomenclationis, quam profcindit S. Hieronymus q. 11. ad Algas. & Prosper in dimidio temp. cap. 7. Æternitatem tamen, quam ex Imperio sine fine dato Romana Vrbs obtinere non potuit, toties eo deiecta, verè ac solidè per Pontificiam sedem illic à Christo plantatam consecuta est, quia portæ Inferi non præualebunt aduersus eam. Porrò constat titulum *Episcopi urbis æternæ* ad designandam Pontificem Summum, esse Theodosio quem addu-

adduximus antiquiorem . Nam Ammianus lib. 15. agens de ardenti desiderio Constantij , vt Liberius Romanus damnaret Athanasium , ait id ab Imperatore expositum , vt damnatio Athanasij in Pseudo . Synodis iam constituta . [Authoritate qua potiuntur aeternæ vrbis Episcopi per Liberium firmaretur .]

Parens prima , Ecclesia Romana . Photius Epistola ad Nicolaum I. *ἡ πρώτη προμάχος* . Ecclesia enim quælibet , mater est fidelium , qui ei subsunt , vt habet etiam vulgata loquendi formula . At prima inter illas matres , omnibusque superior ratione Pontificis , est Ecclesia Romana .

Pastor . Chrysostomus homil. 55. in Matth.

Antonomasticè hunc titulum , S. Petro competere , docet in hunc modum Arnobius in Psal. 138. [Ecce Apostolo poenitenti succurritur , fitque Episcoporum Episcopus , & maior gradus redditur ploranti , quàm sublatus est deneganti . Quod vt doceam , illud ostendo , quod nullus Apostolorum , nomen *Pastoris* accepit . Solus enim Dominus IESVS Christus , dicebat : *Ego sum Pastor bonus* . Et iterum , *Me* (inquit) *sequuntur oues meæ* . Hoc ergo nomen Sanctum , & ipsius nominis potestatem , post resurrectionem suam Petro poenitenti concessit , & negatus negatori suo hanc quam solus habuit , tribuit potestatem , vt non solum recuperasse , quod amiserat probaretur , verùm etiam , & multò ampliùs poenitendo , quàm negando perdiderat , acquisisse .] Itaque S. Petrus est ouium Christi Pastor , singulari quodam & eximio modo , ita vt quamuis alij etiam sint Pastores , quibus dictum est , *Pascite qui in vobis est gregem Dei* , absolutè tamen & antonomasticè , vnus sit Pastor vnus ouilis , iuxta ipsius Christi oraculum , *fiet vnum ouile , & vnus Pastor* , quod de Romano Pontifice totius Gregis Christi ipsorumque subordinatorum Pastorum vno Pastore , accipiunt Michael Aninyon toto opere de vnitae ouilis , & Toletus ibi & Bellarminus lib. 1. de Romano Pontifice cap. 9. post Innocentium III. ad Catholicum Arme-

Eg

nio-

niorum, & S. Cyprianum Epist. 76. Infertur porrò ex hoc titulo, Pontificis esse, doctrinæ sanæ pabulum Christi ouibus exhibere, & in eorum bonum & pacem inuigilare, itemque cum res tulerit & ouium exerratio postulauerit, adhibere Virgam percutientem, vt deuiantes reuocet. Quod ex Augustino & varijs iuribus illustrat Ioannes Lupus Tract. de Confoederationibus Principum, membro 1. num. 16. & Michael Aninyon lib. de vnit. ouilis & Pastoris cap. 3. vbi de comparatione Ecclesiæ & ouilis, multa. Franciscus autem Turrianus lib. 1. de Pontificis autoritate, supra Concilia, de huiusmodi passione accipit illud Proverb. 17. ad pastorem pecoris rationalis, vt curam habeat viridium; idest vt Religio vireat, & Dei cultus, in ijs quorum culturæ tanquam agri cuiusdam præpositus est à magno Patre familias. Congregationem verò foeni montani, vt habeantur oues; & honorem campi, vt suppetant agni, de quibus continenter præcipit Salomon, exponit idem author de doctrine pabulo cuius conditioni accommodato, prouidè administrando per eundem pastorem, vt grex Christi sobolescat, & fructificet Domino. Porrò nomen, & munus Pastoris, quantam sollicitudinem pro commissis ouibus deposcat, tradit egregiè creditus Ioannes III. in Epistola ad Episcopos Galliæ, atque Germaniæ.

Pastor generalis ouium Dei. Iuo Carnot. serm. de Cathed. S. Petri.

Pastor Ecclesiæ. Chrysostomus hom. 55. in Matth. S. Gregor. lib. 9. Epist. 39.

Pastor humani gregis. S. Isidorus lib. de obitu & vita Sancto.

Pastor Pastorum: Creditus Emissenus serm. in Vigilia S. Petri, & serm. de S. Ioanne Euang. Moses Mardenus legatus Patriarchæ Antiocheni ad Iulium III. Ioannes Becus Patriarcha Constantinop. ad Nicolaum III.

Eruit creditus Eusebius, hunc titulum ex Ioan. 21. verbis illis. [Respondente Petro, Domine tu scis, quia amo te, ait

ait Christus, *pasce agnos meos, pasce oves meas*. Priùs agnos, deindè oves ei commisit, quia non solùm Pastorem, sed pastorum pastorem eum constituit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oves, pascit filios, pascit & matres, regit & subditos & prælatos. Omnium igitur Pastor est, quia, præter agnos & oves, in Ecclesia nihil est. Nihil inquam, quod non suis Pastoribus, Christus commiserit.] *Suos Pastores*, antonomasticè appellat Petrum & Petri successores, de quibus solis egerat. Quamuis alijs quoque Episcopis per aliquam ad Petrum proportionem, aptatur mandatum pascendi, triplici pastione Petro datum, vt differit Petrus Cellensis Epist. 8. vbi etiam triplicem pastionem, scernit, doctrinæ nimirùm, exemplorum, ac miraculorum. S. Eulogius lib. 3. de Pœnitentia apud Photium cap. 280. prædictum Ioannis locum expendens, & magnum Christi in suas oves amorem ex triplici Petri interrogatione eruens, distinguit tres gradus pecorum rationalium Petro commissorum; agnos scilicet, ouiculas & oves, perfectos & imperfectos, ea triplici serie subditos S. Petro demonstrans. Quamquam Latina editio non nisi agnos & oves præfert. Coëterum quod S. Titus ab Andrea Cretensi in eius Encomio, denominatur *Pastor Pastorum*, accipiendum est restrictè per ordinem ad solos Episcopos & Sacerdotes, quibus iure Metropolitanæ præerat, non autem absolute per ordinem ad omnes planè Pastores, quo pacto dicitur de Romano Pontifice.

Pastor piissimus, in cuius beatissima lingua est æterna medicina salutis, per quam cœli aperiuntur credentibus. Alcuinus Epistola ad Adrianum.

Pastor & Episcopus omnium, qui Christiano nomine censentur. Arnulphus Lexouiensis Epist. 19.

Pastor splendore plenus, pastor & Dominus gregis Christi. Missa Christianorum Angamallensium tom. 6. Bibliothec. Paris.

Pastor summus & Apostolicus, atque præcipuus omnium.

Ec 2 Chri-

Christianorum. Anonymus Epistola ad Occidentales in
Collectan. Anastasij, & concinit Arator lib. 1. histor. Apo-
stol. dicens de S. Petro.

----- Cui tradidit Agnus,
Quas passus saluauit oues, totumque per orbem,
Hoc auget Pastore gregem, quo munere summus
Surgit.

Pastor vnus ouium, & pastorum omnium. S. Bernard. 2. de
Considerat. cap. 8.

Locus Bernardi dignus est, qui adscribatur. [Tu es (in-
quit Eugenio) cui claues traditæ, cui oues creditæ sunt.
Sunt quidem & alij cœli Ianitores, & gregum pastores, sed
tu tantò gloriosius, quantò & differentiùs vtrumque præ
cœteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi assignatos gre-
ges, singuli singulos; tibi vniuersi crediti, vni vnus. Nec
modò ouium, sed & pastorum tu vnus omnium pastor.
Vnde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non
dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolutè &
indiscretè, totæ commissæ sunt oues? *Si me amas Petre, pa-
sce oues meas?* Quas? Illius, vel illius populos ciuitatis, aut
regionis, aut certi regni? *Oues meas* inquit; Cui non pla-
num, non designasse aliquas, sed adsignasse omnes. Nis
hil excipitur, vbi distinguitur nihil; Et fortè præsentis cœ-
teri condiscipuli erant, cum committens vni, vnitatem
omnibus commendaret in vno grege & vno pastore, se-
cundùm illud, *Vna est Columba mea, formosa mea, perfecta
mea.* Vbi vnitas ibi perfectio. Reliqui numeri perfectionem
non habent, sed diuisionem, recedentes ab vnitatem. Inde
est quod alij, singuli singulas sortiti sunt plebes, scientes sa-
cramentum. Denique Iacobus, qui videbatur columna
Ecclesiæ, vna contentus est Hierosolyma, Petro vniuersi-
tatem cedens.]

Pater Apostolicus. Celer ad Hormisdam.

Pater beatissimus. Senator Præfect. prætor. ad Ioannem
Papam, inter Epistolas Cassiodori lib. 11. Epist. 2. quam
stylus

stylus docet esse Cassiodori . V. Supra latè . V. *Beatitudo* .

Pater Christianæ plebis . S. Augustinus Epist. 162.

Pater communis . Petrus Cluniacens. lib. 4. Epist. 24. Acta S. Lutgardis lib. 2. cum de morte Innocentij III. Michaël Palæologus pistola ad Gregorium X.

Eodem proportione modo Romana Ciuitas per Pontificem dici potest, *mater communis*, aut *patria communis*, quo olim nomine dictam Romam ratione Imperij politici, constat ex benè multis Symmachi locis, quæ Iuretus notauit ad lib. 5. Epist. 94. *vnam esse cunctorum gentium in toto orbe patriam*, dixit Plin. lib. 3. cap. 5. *Totius orbis ciuitatem vnica*, vocat Sidonius lib. 8. Epist. 6. Negatque Cassiodorus eam vlli posse dici alienam. Quia scilicet communis erat omnium patria; humanumque genus, communi nomine fouit, matris non Dominæ ritu, vt Claudianus cecinit lib. 3. de laud. Stilico. Ad eum ergo modum proportione, nunc Romana Vrbs per Pontificem, communis Patria, & ipse Pontifex communis pater, meritò denominatur. Laurentius Iustinianus ferm. de S. Hieronymo, eum nuncupauit *communem patrem*, sed sensu longè alio. Nempè quia omnes communiter informat, vt Doctor.

Pater Ecclesiæ . Petrus Cluniac. lib. 6. Epist. 27. Carolus Magnus in Epitaphio Adriani I.

Quid ferat in Pontifice, titulus *Patris Ecclesiæ*, paucis attingit Petrus Cellensis Epist. 6. scribens ad Alexandrum III. [Ad finem (inquit) vestræ pietatis, qui debita humilitate recurrit, non solum maternæ lenitatis blandimenta, sed & paternæ sollicitudinis solet inuenire indubia tutamina. In manu namque vestra est, post Deum, pax omnium simul Ecclesiarum & nostra.] Similia habet Epist. 2. Radix verò prima huius tituli, est generatio in Christo per Euangelium & potestatem S. Petro collatam, in quam rem pulchrè describit Reginaldus Polus lib. de Concilio ad q. 26.

Pater excellentissimus, atque Apostolicus Pontifex, & ex-
autho-

authoritate S. Petri Principis Apostolorum magisterio fretus, S. Bonifacius ad Zachariam.

Pater mundi, dignus pronomine Petri. Episcopi Germaniæ ad Ioannem VIII.

Pater noster sanctissimus, Deo beatissimus, & fidelis, sacerdotum princeps & Apostolicus vniuersalis Papa. Anonymus Epistola ad Occidentales in Collectan. Anastasij.

Pater omnium. Sarisber. lib. 6. polycrat. cap. 24.

Grauiissimè hic titulus Romano Pontifici vindicatur in Concilio Florentino sess. vlt. verbis illis. [Definimus Sanctam & Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem, in vniuersum orbem tenere primatum; & ipsum Pontificem Romanum, esse successorem B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totius Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam, à Domino Nostro IESV Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur.]

Pater orbis. Petrus Damiani Opusc. 23. cap. 1.

Hunc titulum suis Imperatoribus per putentissimam adulationem dedere Romani. Sic enim Statius lib. 7. Sylu. Domitianum appellat. *Tenè ergo regnator terrarum, orbisque subacti, magne parens.* Et ibidem. *Salue magne parens mundi.* Hoc quàm falsò sit pronunciatum, nouit quisquis Domitianum non ignorat. At in Christi Vicarium optimè cadit ea appellatio attentis muneribus ei consentaneis.

Pater Patrum reuerendissimus. Iuo Carnot. Epistola 12. S. Athanasius Epistola ad Liberium, & ad Felicem, Trias Conciliorum Africanorum Epistola ad Damasum, Geruasius Rhemensis ad Paschalem.

Id nomen vlli vnquam præterquàm Romano Pontifici esse communicatum, negat Bellarminus lib. 2. de Roman. Pontif. cap. 3 1. Sed sicut alias plerasque Romani Pontificis

per

per se primò proprias nomenclationes, ita hanc quoque, ad alios plerunque Antistites inferioris gradus extensam, esse, diffiteri non licet. Nam Clemens, Iacobum initio Itinerarij S. Petri, & Epist. 1. vocauit *Patrem Patrum*. De Gregorio Nysseno in II. Nicæno Concil. sess. 6. dicitur, *quem omnes Patrum patrem vocant*. S. Chrysostomus à Theodosio apud Nicephorum lib. 14. cap. 43. *Pater patrum*, dicitur, ijs literis quas ad eum euocandum tanquam viuentem ad ipsum scripsit. Eodemque nomine donatur S. Ioannes Alexandrinus, in libello supplice Cosmæ, vt retulit Anastasius in eiusdem S. Ioannis historia cap. 13. Taceo de S. Eutychio Patriarcha Constantinop. cuius Acta eum appellant *magnum patrem patrum*. Quo eodem modo denominatur apud Balsamonem ad interrogata Marci Patriarchæ. De hoc filere malo, ne quis opponat, id schismatico, vel etiam hæretico sensu prolatum. Fortunatus, Magnericum Episcopum sic compellat. *Culmen honorificum, Patrum Pater, alme Sacerdos*. Sidonius lib. 6. Epist. 1. vocat S. Lupum Trecentensem Episcopum *Patrem patrum*. Et eodem recidit, quod S. Athanasius Osium Cordubensem *patrem Episcoporum* nominauit. Nam Episcopi patres sunt populorum, vt est apud Sidonium lib. 4. Epist. 17. & apud Cassiodorum in Psal. 109. Itaque *pater Episcoporum*, quo nomine donatus est Osius, idem sonat, quod *Pater patrum*: ac proindè ea appellatio *Patris Patrum*, tametsi per excellentiam & antonomasticè, debetur Romano Pontifici, tamen aliquando alijs quoque Pontificibus communicata reperitur.

Pater patrum excellentissimus. Geruasius Rhemensis Epistola ad Paschalem.

Pater pauperum. S. Bernardus in prologo operis de considerat. & Epist. 257.

Pater reuerendissimus, dilectissimus Dominus, cum timore & honore venerandus, Magister Apostolici honoris priuilegio præditus, Pontificatus insula Apostolica sedis sublimatus. S. Bonifacius Epist. 4. ad Zachariam.

Pater

Pater reuerendis. Petrus Blef. Epist. 68.

Simile est, quod Philipp. Abbas Epist. 12. scribens ad Eugenium Papam, vocat *Reuerentiam*.

Pater sanctissimus. Alcuinus Epistola ad Adrianum. V. In-
fra. V. *Sanctitas*.

Pater sanctissimus, & perbeatissimus. Lotharius ad Nicolaum I.

Pater sanctus. Moschus in Limonario cap. 150.

Hanc vulgarem Pontificis appellationem, à sanctitate muneris quod gerit, repetendam esse, perspicuum videtur. Ex quo fit, vt quantumuis improbus sit, qui succedit S. Petro in eo munere, tamen non excidat veri & legitimi Pontificis gradu, si coetera non desint. In quam rem bene differit, Ecbertus serm. 10. aduersus Catharos *sub initium*, & multa addam in Epilegom. subnotat. penult. Coeterum est, qui eam Pontificis denominationem alio referat. Nam Ignatius Braccius lib. de Ethymologia nominis *Papa* c. 13. idem esse ait, quod vulgo dicitur, *Pater Sanctus*, ac quod olim dicebatur, *Pater Patratus*; quia *patrare*, est verbum antiquum, quod idem sonat, ac *sancire*, vt notant Fens-
tella lib. de Sacerdotijs Rom. cap. 10. & V. Wolfgang. Lazius lib. 3. comment. Reip. Rom. cap. 15. sicut ergo caput Fœ-
cialium, quorum erat foederibus sancientis dare operam, *Pater Patratus*, siue *Pater Sanctus*, appellabatur: ita nunc apud Christianos, qui inuigilat in foedera & pacem Christianorum, *Pater Sanctus* appellatur, quasi inter nos Pater Patratus; cui quod & anteriora, & futura spectanda sint, & Patrem superstitem, & iam natos, ac superstites liberos esse oportebat, vt Plutarchus in Problematis dixit. Certum est maximè decere Pontificem, foederibus inter Christianos sancientis (quod Pater Patratus cum suis Fœcialibus curabat) incumbere. Idque alibi monstratum fuisse est, & facile à multis iam sæculis Christianis deprehenditur. Quomodo tamen cadat in Pontificem, altera & quidem præcipua Patris Patrati & Fœcialium functio, quæ specta-
bat

bat bellorum Indictionem, viderint qui ista obtrudunt circa notionem *Patris Sancti*. Itaque laudanda est argutiola, non tamen amplectenda.

Si placeret ab Ethnicis hanc denominationem repetere, præstaret voces *Patris Sancti*, accipere ita ut idem sonarent, quod *Patrem Sanctum* & *sacrum atque nullatenus violandum*, & *quodammodò diuinum*. Eiusmodi quippè est notio *Patris Sancti*, apud Ethnicos, qui proinde, cum genitorem, aut qui pro genitore esset, tum Imperatorem Sanctum *Patrem* appellabant. Sic Vopiscus in Floriano huiusmodi refert Epistolarum initia. [Antonio iusto patri, Antonius Tiberianus salutem. Nunc te Sancte Pater, interesse decuit Senatui amplissimo.] [Claudius Capilianus, Cereo Metiano patruo salutem. Obtinuimus Sancte Pater, quod semper optauimus.] Liberis ac libertis, patrum ac patronorum personas debere Sanctas esse, quia nullo pacto ferendum est ut violentur, habetur ex l. *Liberto*, ff. de obseq. à lib. patron. præst. Quid quod, omne ad Deum quoquomodo pertinens, Sanctum est; ut non modò Clemens Alexand. lib. 7. Strom. Sed etiam Macrobius 3. Saturn. cap. 3. ex Trebatio & alijs Ethnicis pronunciauit? Indeque ortum, quod Marcianus I. C. lib. 8. ff. de rerum diuis. *Sancta*, ait dicta, quæ ab iniuria hominum, defensa atque munita sunt, quia ad Deum attinent. Vnde per fugium tutum præstant omnibus, ita ut inde abripi aliquem, vel ibi iniuriam pati, nefas habeatur; quæ ferè est *Sancti*, notio, apud Tullium orat. pro domo sua. Denique ex eadem radice oritur, quod Theophilus I. C. l. *Sanctum est*, ff. de rer. diuis. *Sanctum*, pro honorando & veneratione digno accipit. Hæc omnia nullo negotio, ad titulum *Patris Sancti Pontifici* Romano delatum, accommodare licet. Sed illud maximè in eum quadrat, quod habet his verbis Pausanias in Laconicis, cum de ara Augusti. [Cognomen Augusti idem planè sonat, quod Græcorum linguæ *σεβαστος*, idest Sanctus, ac ipsa quasi numinis cuiusdam maiestate colendus.]

Ff

Pater.

Pater peregrinorum. B. Hildegardis ad Eugenium III.

Est quidem Pontifex Romanus, eorum qui specialiter peregrini audiunt, pater; quos & ab iniurijs intentato anathemate tegit, & multiplici beneficentia plerumque subleuat, vt docent sacra pleraque narrationes, nominatim de gestis Pontificum per tempora magni Iobekai. Non videtur tamen eo respexisse B. Hildegardis, nominans Pontificem patrem peregrinorum; sed attendisse potius videtur conditionem omnium in terra fidelium, qui viatores, atque adeo peregrini denominantur. In quam rem luculenter differunt S. Ambrosius serm. 51. agens de agro sanguinis in sepulturam peregrinorum, Chrysostomus hom. 24. in Epistolam ad Hebr. Gregor. Nyssenus lib. de vita Mosis, S. Augustinus serm. 32. de verbis Dom. & in Psal. 38. & ad illud Psal. 118. *Incola ego sum in terra*, S. Gregorius lib. 15. Moral. cap. 27. & lib. 18. cap. 17. Quia ergo Romanus Pontifex omnium fidelium, hic in terra peregrinantium pater est, iure dicitur *Pater peregrinorum*.

Pater orphanorum, & Iudex viduarum. S. Bernardus Epistola 156.

Pater summus. Episcopi Germaniae ad Ioan. VIII.

Pater summus, summus Pastor & Vicarius S. Petri. Amator Epistola ad Siluerium apud Liberatum.

Pater spiritualis, soli caelo innocentiam debens. Goffridus Vindoc. lib. 1. Epist. 20. & lib. 2. Epist. 27. & 30.

Spiritualem Patrem, iuxta Apostolum, intelligere possumus, *Doctorem*. Quod enim ad Corinthios scripsit, *Si quis propheta est aut spiritualis, cognoscat quae scribo*, Vincentius Lyrin. cap. 40. commonito. Sic exponit. [Spiritualis, idest spiritualium rerum magister.] Sanè apud Barbaros quoque, vt notauit Clemens Alexand. lib. 5. Strom. instruere ac erudire, idem est quod esse Patrem, & generare. Quod tamen spiritualibus praefectis munus instruendi tribuit Apostolus verbis illis, *Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis*, aliò videtur pertinere, quam vocis.

cis cortex præferat, vt diligenter expendit Turrianus lib. 1. de Eccles. & ordinat. contra Andream Freyhub. c. 9. Quædrabit autem optimè ea Spiritualis Patris notio, in Romanum Pontificem. Apostolus ergo ad Gal. 6. admonet, vt si quis præoccupatus fuerit in aliquo delicto, (idest si ceciderit ex anticipatione deliberationis, siue ex surreptione, hoc enim est, προληθῆναι) talem debere curari leniter ab ijs, qui ad hoc præstandum πρὸς τὸν καταρτισμὸν, charisma diuinum sunt nacti. Quod verbum Græcum, ab Apostolo adhibitum est Ephes. 4. cum enumerans varios gradus sacræ hierarchiæ, ait eos positos esse πρὸς τὸν καταρτισμὸν, ad consummationem Sanctorum; Ita enim ibi vertit vulgatus, tametsi eo loco quem adduximus, verbum καταρτίζετε, à quo deducitur καταρτισμὸς vertat in speciem longè aliter, idest, instruite. Clemens Rom. 2. Constit. cap. 41. Informans Medicum spiritualem, & lenem curationem ab Apostolo præscriptam ei commendans, monet, vt tanquam medicus misericors, vtatur salutaribus ad auxiliandum medijs, non solùm secans & vrens, aliauè aspera remedia admouens, sed etiam applicans medicamenta lenia, quæ obducendæ cicatrici sint accommodata; ac si vulnus cauum fuerit & hiet, vult adhiberi emplastrum, ad carnis accretionem & integrationem opportunum, ὡς ἴσori τῷ ἀρτίῳ ἀποτελεσθῆναι, idest, vt vulnus carne oppletum assimiletur parti integræ. Ἀρτίος dixit, pro integro, seu pleno ac consolidato. Vnde καταρτίζετε (quo verbo Apostolus vtitur eo loco quem vulgatus vertit Instruite in spiritu lenitatis) idem est, quod Integrate, complete, consummate quod hiat; Nam curatio lenis, non truncans, sed integrans vulnus, integratio quædam est & consummatio eius, quod deerat. Hoc igitur est, viri spiritualis munus, ad quod charisma diuinum collatum est animarum curatoribus, integrare & consolidare, siue consummare vulnus, expleta carne, quæ deerat. Vtrouis autem modo proposito placeat exponere spiritualem paternitatem, manifestum est, Romanum Pontificem, præ omnibus & specia-

lissimo iure, dici potuisse *patrem spiritualem*. Nam & est eius, per doctrinam probatam erudire, atque adeò generare Deo filios verbo veritatis; & eiusdem est disrupta consolidare, & in spiritu lenitatis consummare, ac obducere vulnera omnium Ecclesiæ membrorum.

Pater spiritualis, beatus, & adamantinus, sacerdotumque Princeps Dominus. Exilium S. Martini Papæ apud Anastas.

Pater vniuersitatis. S. Bernardus Epist. 130.

Pater vniuersalis. Petrus Cluniac. lib. 6. Epist. 43.

Longè alio sensu tribuitur hoc nomen Pontifici, quàm tributum sit S. Dionysio, cum ab Oeco dictus est *πατὴρ πατρῴων*, quia eius eruditio omnes ei fecit filios, iuxta modum loquendi Scripturæ de Magistris.

Paternitas beatissima summæ authoritatis. Alcuinus Epistola ad Adrianum.

Paternitas summa. Iuo Epist. 271.

Patriarcha vniuersalis. Concil. Chalced. Actio. 3. & in acclamationibus ad S. Leonem.

Quid ferat vox *Patriarchæ*, dictum est in Prolegomenis prænotat. 3. ex quo loco patet, Romanum Pontificem meritissimò appellari Patriarcham; Nec verò rectè Rupertus lib. 1. de diu. Offic. cap. 27. velle videtur, Romanum Pontificem non esse dicendum Patriarcham, cum is sit titulus eorum, qui alijs Apostolis successerunt. Ipsum verò, quia S. Petro successit, esse denominandum Apostolicum. Hoc non rectè statuit Rupertus, cum potius liquidò monstratum sit loco prædicto, eos tantùm dici posse in rigore Patriarchas, qui obtinent aliquam è sedibus quas aliquandò tenuit S. Petrus. Romanum ergo Pontificem dici posse Patriarcham, ratum esto ex ibi dictis. Nunc considerandum est, quod dicitur esse Patriarcha vniuersalis. Ac primùm videri potest contrarium edici dist. 99. cap. *Primæ sedis*, quod est petiitum ex Concilio 6. Carthag. Ibi enim habentur hæc verba. *Vniuersalis, nec etiam Romanus Pontifex, appellatur*, & statim additur decretum Pelagij, vetantis ne
vllus

vllus Patriarcharum dicat se vniuersalem . [Quia si vnus
 Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarcharum nomen cœ-
 teris derogatur .] Verùm additamentum illud, *Vniuersa-
 lis, nec etiam Romanus Pontifex appelletur*; malè affutum,
 est Canoni Africano, quo vetabatur ne Episcopi primates
 Africae, (cuiusmodi olim erant Africani omnes Metropoli-
 tani teste Leone IX. Epistola ad Petrum & Ioannem Afros
 Episcopos, tametsi omnes essent obnoxij Episcopo Car-
 thaginensi) vocarentur *Principes Sacerdotum*. Vt enim be-
 nè notauit Turrianus lib. 1. prioris defenf. contra Sadœlem.
 Assumentum illud est titulus, siue summarium, aut vt pas-
 sim loquuntur *rubrica*, subsequenti decreti Pelagij Papæ,
 contra Ioannem Ieiunatorem, qui primus Patriarcharum
 Constantinopolitanorum, superbum nomen, *vniuersalis
 Patriarchæ* vsurpauit, cum atroci iniuria, & Romani Pon-
 tificis, cuius subiectionem eo titulo reipsa excutiebat, &
 aliorum Patriarcharum quos sibi ea ratione subdebat: cum
 non possit dici *vniuersalis*, siue *Oecumenicus* Patriarcha, qui
 certos limites habet Patriarchatus, nec in omnes Patriar-
 chas ius habet. Non me latet, circumferri Epistolam Theo-
 dosij Iunioris ad S. Chrysostrum iam defunctum, in qua
 S. Ioannes appellatur *Oecumenicus Patriarcha*, longè ante
 Ioannem illum Ieiunatorem. Sic enim habet Epistolæ ti-
 tulus τὸ Ὀικουμενικὸν πατριάρχα, καὶ διδασκάλω, καὶ πνευματικῶ πα-
 τρὶ Ἰωάννη, τῷ Χρυσόστομῳ, Θεοδοσίου Βασιλέως. Referunt eam Episto-
 lam Menæa 27. Ianuarij & Nicephorus Theodosij curam
 in referendo S. Chrysostrum corpore describens, & Cosmas
 Vestiarus in calce vitæ S. Chrysostrum per Georgium Ale-
 xandrinum, ex quibus Raderus in aula Sancta c. 13. Quam-
 uis ergo verum sit, nunc in ea Epistola legi titulum *Oecu-
 menici Patriarchæ*, S. Chrysostrum delatum à Theodosio
 reipsa tamen Theodosium non sic scripsisse, patet ex Cos-
 ma, qui hoc modo refert titulum Epistolæ: Ὀικουμενικὸν διδα-
 σκαλὸν καὶ πνευματικῶ πατρί, *Orbis totius Doctori, & spirituali pa-
 tri*. Qui titulus nullo modo colliditur cum *suprema & so-
 la*

la vniuersali Romani Pontificis in Ecclesiam vniuersam, autoritate. Aliqui porrò Græci, vt eum titulum suo Constantinopolitano Antistiti saluum facerent, nec Romanam Ecclesiam violarent, nouam notionem tituli illius sunt commenti; dicentes, Antistitem Constantinopolitanum, appellari *Oecumenicum Patriarcham*, non à præfectura orbis totius, sed eo quod præsit cuidam per Christianos inhabitatæ orbis parti, quæ dicitur *Oecumene*. Refert ista Anastasius in præfatione ad 8. Synodum. Sed sunt adeò insulsa, quod rectè notauit Caryophyllus in Antirrhesi contra Nilum Thessalonicensem, vt vix refelli debeant, cum ea regio *Oecumene* dicta, nusquam in tabulis Geographicis compareat: clarumque sit, ea ratione titulum Patriarchæ Oecumenici, non responsurum vniuersali in Ecclesiam totam potestati, quam Græci eidem Antistiti arrogatam volunt. De hac relatiuissimè Remundus Ruffus ad cap. 5. Molinæ & nos supra circa titulum *Episcopi vniuersalis*; & ex ibi dictis liquet, Romanum Pontificem meritò dici *vniuersalem Patriarcham*, non item Constantinopolitanum; cui quod post Photium conuiuentibus Romanis Pontificibus, delatum eum titulum affirmat Ioannes Azorius tom. 2. lib. 4. cap. 4. q. 3. consentiente (vt videtur) Haberto in Archieratico obseruat. 4. ad professionem fidei Episcoporum, reijciendum est. Semper enim reclamauere Pontifices Romani aduersùs eam superbiam, ita vt Adrianus I. damnet hæreseos, tribuentes Episcopo Constantinopolitano eum titulum, vt videre est in eius Epistola ad Constantinum, & Irenem, quæ legitur apud Anastasium in præambulis ad Concil. 2. Nicænum.

Patriarcha sanctissimus & beatissimus vniuersi orbis terra, continens sedem principis Apostolorum Petri. Monachi secundæ Syriæ ad Hormisdam.

Continens sedem, idest tenens sedem. Cæteroqui enim non est sedentis continere sedem, sed potius in ea contineri. Nisi si eodem modo dicatur Pontifex continere sedem,
quo

quo Apostoli, qui sunt sedes Dei, dicuntur à Psalte, Sedes sedentes in iudicio, vt B. Augustinus acutè attigit Psal. 121.

Perfectio Sacerdotij. Ioannes Alexandrinus ad Eugenium Papam IV.

Sacerdotium, vt optimè ratiocinatur Hesychius in Leuit. *sub initium*, est perfectionis exemplum. Quod verò sublimissimum est, Vicarius Christi, Sacerdotij perfectio appellatur. Porrò meritò Pontifex Romanus dicitur *Sacerdotij perfectio*, quia est supremus omnium Sacerdotum, & (vt ibidem continenter addit Ioannes) est Apostolicus Pastor omnium Ecclesiarum, cui omnes particulares Pastores subfunt: nec nisi in eo consummatur ministerium Sanctorum, & Christiana Hierarchia, & ei vni commissa est tota Ecclesia. At vbi vnitas, ibi perfectio, vt in hanc rem philosophatur S. Bernardus lib. 3. de Consider. cap. 8. Id ipsum dixisse videtur Rodericus Zamorensis Episcopus lib. 2. Speculivitate humanae cap. 1. declarans eminentiam Romani Pontificatus, quia eius motu & dispositione, omnes actus hierarchici ordinantur, & ad debitum ordinem, indeque ad perfectionem suam rediguntur. Ordo quippè Hierarchicus nō esset consummatus, nisi totus desineret in vno, referretque coelestem Monarchiam, cuius dispositio & cōordinatio, in vnum denique Deum desinit. De illa Analogia videndus S. Bernardus lib. 3. de Consider. cap. 4. Nunc satis est, quod constat esse desinendum in vno. Nam ubicunque est multitudo & varietas graduum ordinata, necesse est pertingere ad vnum, & ibi desinere. Sic igitur Sacerdotium, siue totus ordo Hierarchicus, perficitur & consummatur in Romano Pontifice, tanquam in apice & vertice ordinis sacri; ideoque rectè dici potuit *Sacerdotij perfectio*. Gregorius Senior à filio Nazianzeno orat. 4. 1. dictus est *Sacerdotij perfectio*. Id quod ibi Nicetas factum putat, vt significaretur ipsum fuisse instructissimum omnibus dotibus, quæ ad Sacerdotium requiruntur. Subditurque ibidem alia Glossa, qua sic cognominatus exponitur, vt significaretur,

retur,

retur, ipsum perfecisse & instituisse Sacerdotes. Quod secundum perbellè potest accommodari ad rem nostram, longè aptius quàm ad Tarasium Constantinopolitanum, quem ea ex causa Ignatius Monachus in Encomio, vocat *Basim Sacerdotij*. Coeterum tituli propositi quo Romanus Pontifex denominatur Sacerdotij perfectio notionem adauxisse videtur Ioannes Sarisberienfis Epist. 123. quæ est ad Alexandrum Papam. Nam non Sacerdotij duntaxat, sed totius Ecclesiæ perfectionem, ad eum his verbis reuocat. [Ad hoc excellentiam vestram, capiti omnium Ecclesiarum dispositio diuina præfecit, vt exterminatis vitij de domo Domini, virtus iucundum capiat incrementum: & vt imperfectum totius humanitatis, vestræ maiestatis suppleat consummata perfectio.]

Perfugium extremum in terris post Deum. Acta S. Roberti Cicestrensis.

Persona præfulgens armatura. S. Hildegardis ad Anastasium Papam.

Similia habet eadem S. Virgo scribens ad Eugenium III. quem vocat *fulgentem lorica*: & vtrobique sensus est, Pontificem tanquam præfectum Generalem exercituum Domini, omnis generis armis, & ad offendendum, & ad resistendum pro causa Dei, instructum esse oportere.

Petra.

Petra fidei. Damascenus in histor. Barlaam.

Petrus. Sergius Cyprius ad Theodorum Papam, adductus in Concil. Lateran. sub S. Martino Consult. 1. S. Petrus Chrysologus serm. 175.

Ita vocant Pontificem Romanum, quia S. Petro succedit cum pari potestate. Similes loquendi formulas adduximus prænotat. 1. & aliquas quoque mox subijciam. Apud Blesensem Tract. de acceleranda Hierosol. peregrinat. Est locus in hanc rem luculentus. [Principes (inquit) & magnates terræ, signum crucis nuper acceperant. Priuilegio si quidem Petri Apostoli, & autoritate Ecclesiæ generali,

pro-

propofuerat Dominus in hoc figno verbum reconciliatio-
nis, vt viæ Hierofolymitanæ affumptio, effet poenitentia,
confummata, & fufficiens fatisfactio de commiffis.] Ma-
nifefiffimè *privilegium Petri Apoftoli* vocat, indulgentiam
plenariam, transmittam à Romano Pontifice ijs, qui ad ex-
peditionem in Saracenos crucem fufciperent. Qui nomen
Petri, à petra Chrifto deriuant, haud grauatè hoc nomen
commune omnibus Pontificibus Petri fuffefforibus, ac
Chriffti æquè Vicarijs, effe ftatuent. Tradit eam deriuatio-
nem Arator lib. 2. in Acta, *ferè in fine*. Sic enim canit;

*Nomen Petrus habens, aterna vocabula portat,
Fundamenta gerens nunquam paffura ruinam.*

Non nemo, Petrum Hebraicè ait dici *cognofcentem*. Ita Hie-
ronym. de nom. Hebr. ex Actis Apoftol. & Hugo Victor.
lib. de Medicina animæ cap. 5. Hugo Cluniac. apud Cellen-
fem Epift. 31. & quamquam hæc vocis notio non videtur
vera, tamen iuxta eam quoque, Romanus Pontifex eft Pe-
trus, vt monftrant quæ Arator lib. 1. in Acta tradit de hoc
nomine dicens de Petro;

*De merito qui nomen habet, nam Petrus Hebræo,
Agnofcens sermone fonat: pro munere Chrifftus
Sic vocitare dedit, quo cognofcente patefcet.*

Vides quàm hæc notatio fit honorifica, & iure omnibus de-
bita Romanis Pontificibus.

Petrus, Petri fedem exornans. Theodorus Studita Epifto-
la ad Pafchalem Papam lib. 2. Epift. 12.

Petrus poteftate. S. Bernard. 2. de Consider. cap. 8.

Petrus temporis noftri. Patriarcha Nestorianorum Orient-
talium, in professione fidei quam Romæ emifit anno 1553.
interprete è Syriaco, Andrea Mafio.

Iuuat adferbere integrum locum, tanquam Pontifici
perhonorificum. [Patri Patrum & Paftori maximo, con-
cinnanti mitras, vngentique Sacerdotes, & cingenti Zo-
nis, Petro temporis noftri, ac Paulo dierum noftorum,
& cingulo comprehendenti coetum Chrifftianorum, qui

es loco Petri Domini nostri. Tu sedes in sede alta & sublimi Principis Apostolorum, tenentis claves regni coelestis, cui ore suo salutare Dominus noster dixit: *Quicquid ligaueris in terra, erit ligatum & in caelo: & quicquid solueris in terra, erit solutum & in caelis*, & super eum fundauit Ecclesiam suam, aduersus quam portae inferi non praeualebunt in generationem & generationem. Nunc porrò tibi eam dedit Christus Deus noster, & seruator noster, vt sedeas super eam.]

Petra Ecclesiae. S. Ambrosius in hymno, adductus & approbatus à S. Augustino 2. Retract. cap. 21.

Est quidem Christus petra Ecclesiae, sed primaria. Vt, autem notauit S. Basilius homil. de poenit. Christus Axiomata sua largiri voluit alijs, vt sicut ipse est ex se petra, ita Simon propter Christum petra esset. Quod imitatus de more S. Ambrosius lib. 6. in Lucam ad cap. 9. & alibi. [Ecce (inquit) confortium meretur nominis, qui confortium meretur & operis & pro soliditate deuotionis, Ecclesiarum petra dicitur.] Id est pro ea pietate & deuotione qua confessus est Christum filium Dei viui, meruit constitui à Deo petra Ecclesiae, participans nomen illud Christi; In quam rem pereleganter quoque. S. Leo serm. 3. de sua Assumpt. Hoc est illud fidei fundamentum nationibus à S. Petro positum, de quo D. Augustinus serm. 16. de Sanctis. [Petra (inquit de Petro) eo quòd primus nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile, totius corporis Christiani compagem molemq; contineat.] Aliqui Codices, & apud Augustinum, & apud Ambrosium, cui etiam sermo ille adscribitur, legunt, *primus in nationibus*: quo pacto sensus erit, idcirco S. Apostolum, accepisse nomen *Petrae*, quia iecit prima fidei fundamenta, non modò apud Iudaeos, quibus primus post acceptum Spiritum sanctum praedicasse legitur; sed etiam apud Gentiles, etiam ante S. Paulum, & ante Philippum Diaconum, vt ostendit Bellarminus lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 22. Iuxta quam

quam

quam rationem huius denominationis, attributum *Petræ*, esset personale, nec transiret ad successores.

Alia tamen est ratio cur Simon sit denominatus *Petrus*, quod nomen Interpres Latinus seruiens vsui Latino & perspicuitati, secundo loco vertit Petrum, cum iuxta Syriacum idioma quo Christus locutus est, vtrouque *petram* potuisset dicere; *Tu es Petra, & super hanc Petram*. Syriacè ad verbum erat, *Tu es Cepha, & super hoc Cepha*: quod benè ex Elia Germano in Thisbite notauit Pontus Thyardus sub finem libri de recta nominum impositione. Ratio inquam genuina tributi Simoni nominis *Cephas*, seu *Petræ*, aut quod Græcè idem est, *Pέτρος Petri*, est illa alia, quæ ex S. Augustino, vel S. Ambrosio tanta fuit posteriore loco; Nempè quia super hunc B. Apostolum, perillustri diuinitatis Christi confessione id promeritum, placuit Christo, Ecclesiam Christianam ædificare, eique velut saxo & rupi immobili, structuram fidei nostræ imponere; quatenus omnes fideles, habent pro pertinente ad fidem, probantque & tenent vt Catholicum, quod Petrus & Petri successores proposuerint. Et Christus quidem est Petra primaria super quam Ecclesia est ædificata, vt propterea S. Leo IX. Epist. 1. quæ est ad Michaëlem & Leonem, dicat; [Sancta Ecclesia super petram, idest Christum, & super petram, vel Cepham filium Ioannis, qui prius Simon dicebatur, ædificata est.] Tamen S. Petrus est secundaria petra per quam reliqua structura confurgit.

Quæ Erasmus Matth. 26. ad eam denominationem, *Petræ super quam ædificatur Ecclesia*, S. Petro & eius successoribus eripiendam, velut admirabundus, quod id alicui in mentem venerit, effutiuit; tam supina sunt, vt confutatione vix egeant, tametsi eam abundè suppeditabunt, qui hoc verè admiratione dignum Erasmi paradoxum disijciunt; Iansenius cap. 66. Concor. ad illud, *Et ego dico tibi*. Bellarm. lib. 1. de Pontif. cap. 10. Franciscus Agricola lib. de Primatu Petri & successorum eius cap. 1. Franciscus Lucas ad eum

Matthæi locum, Marianus Victorius ad Epist. 54. S. Hieronymi, & Pamelius ad S. Cypriani Epist. 55. num. 35. Nobis eas dogmatis Catholici officias, plenè dispellit, planus contextus literæ Matthæi, & communis concordæque interpretatio Patrum, quorum octo supra viginti, pro hoc genuino sensu profert, Hieronymus Torrensis in confess. Augustin. lib. 1. cap. 9. §. 2. Iuxta hanc secundam expositionem, & rationem nominis. *Petra*, liquet omnes quoque B. Petri successores, Petras esse, & in omnibus perfrare faxeam illam immobilitatem, à qua primus eorum accepit *Petra*, seu *Petri* appellationem. Placet ad huius tam insignis, tamque necessariæ veritatis illustrationem, locum perelegantem adscribere ex S. Leone serm. 2. de sua Assumpt. [Et si (inquit de Christo) multis pastoribus (vtique sibi ordine temporū succedentibus) curam suarum ouium delegauit, ipse tamen dilecti gregis custodiam non reliquit. De cuius principali æternoque præsidio, & Apostolici operis munimen accepimus, quod vtique ab opere suo non vacat; & firmitas fundamenti, cui totius Ecclesiæ superfruitur altitudo, nulla incumbentis sibi templi mole laceffet. Soliditas enim illius fidei, quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est, & sicut permanet, quod in Christo Petrus credit, ita permanet, quod in Petro Christus instituit.] Et mox. [Manet ergo dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit. Sic enim præ cæteris est ordinatus, vt dum *petra*, dicitur, dum *fundamentum*, pronunciat, dum *regni caelorum ianitor*, constituitur, dum *ligandorum soluendorumque arbiter*, mensura, etiam, in caelis iudiciorum suorum definitione præficitur, qualis ipsi cum Christo esset societas; per ipsa appellationum eius mysteria nosceremus. Qui nunc plenius & potentius ea quæ sibi commissa sunt peragit, & omnes partes officiorum atque curarum, in ipso & cum ipso per quem est glorificatus, exequitur. Si quid itaque à nobis rectè agi-

tur,

tur, recteque discernitur, si quid à misericordia Dei quotidianis supplicationibus obtinetur, illius est operum, atque meritorum; cuius in sede sua viuit potestas, & excellit auctoritas; Hoc enim obtinuit, dilectissimi, illa confessio, quæ à Deo Patre, Apostolico inspirata cordi, omnia humanarum opinionum, incerta transcendit; & firmitatem petrae, quæ nullis impulsionebus quateretur, accepit.] Impia factitas Iudæorum ab Agobardo memorata lib. de Iudaicis superstitionibus, qua Petrum à Christo magistro suo *Kephram* denominatum dixerunt, à duritia & hebetudine, indigna est, quæ refellatur, vel etiam referatur.

Petra Ecclesiarum. S. Augustin. serm. 26. de Sanctis. Olim apud Ambros. serm. 47. reuera S. Maximus Taurinensis.

Notio huius tituli, eadem est quæ superioris; Observatio tamen videtur dignum, qua ratione de eo philosophatus sit Author, postquam de S. Petri profectu ex casu nonnulla præmisit. [Tanquam bonus Pastor (inquit) tuendum gregem accepit, ut qui sibi ante infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum: & qui ipse interrogatione tentatione nutauerat, coeteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate deuotionis, Ecclesiarum petra dicitur, sicut ait Dominus, *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* Petra enim dicitur, eo quod primus in nationibus, fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile, totius operis Christiani compagem molemque contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & Petra pro virtute Dominus nuncupatur, sicut ait Apostolus; *Bibebant autem de spiritali consequente eos petra; Petra autem erat Christus.* Rectè consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis. In eadem enim domo, Petrus fundamentum posuit, Petrus plantat, Dominus incrementum dat, Dominus irriguum subministrat.] Hæc ratiocinatio aptè intelligenda est. Nam S. Petrum, primum in nationibus posuisse fundamenta fidei, si accipiatur (ut verba sonare videntur) de prima ad gen-
tes

tes fidei prædicatione per S. Petrum, verè dicitur; sed minus accommodatè ad mentem Christi, hoc nomen tribuentis Principi Apostolorum. Omnino enim Christus respexit tantum ad ædificationem Ecclesiæ super hunc Apostolum & eius successores, quibus inædificanda erat fides cunctorum post Christum fidei ad Ecclesiam aggregandorum. Horum quippè lapidum viuorum, fundamentum est S. Petrus, prout Pontifex, factus omnium firmamentum. Et eodem modo accipiendum est, quod Author dixit, S. Petrum dictum esse Petram pro soliditate deuotionis. Non enim hæc verba referenda sunt ad S. Petri deuotionem, vt cortex vocum ferre videtur, sed sunt referenda ad soliditatem deuotionis Ecclesiarum, subnixam veræ fidei, cuius firmamentum constitutus est S. Petrus, quatenus Pontifex.

Non difficile tamen ad hanc mentem flecti posse videtur S. Basilii in cap. 2. Esaiæ cum ait Petrum esse appellatum nomine .*Petra* propter firmitatem maximam fidei, & propter infractum robur animi ad non cedendum plagis tentationum, ac periculorum. Quamuis enim hæc si accipiantur de personali firmitate fidei & infracto robore intentionibus, non consentiant cum scopo Christi donantis Simonem nomine *Petræ*: tamen facile accipi possunt de firmitate fidei publicè traditæ & infracta constantia in ea ritè & incorruptè tradenda: ita vt portæ inferi ob huius rupis firmitatem & inconcussum robur non præualeant aduersus Ecclesiam. Qua ratione intellectus S. Basilii, optimè consentit cum ijs, quæ protulimus, & bellè attingit mentem Christi. Et ita S. Basilium intellexisse videtur Franciscus Turrianus lib. 1. de potestate Pontificis supra Concilia, ante medium.

Petra fidei verbi, & Ecclesiæ firmata fundamentum, ac spiritalis ædificationis primus aditus. Theophanes Ceramæus homil. de SS. Petro & Paulo.

Petra firmissima. Chrysostomus homil. de Petro & Elia. Optimam huius tituli Illustrationem, expositione, vniuersæ

uerſæ humanæ potentia ad hanc petram illiſæ, ſuppeditabit Thomas Boſius lib. de dependentia imperiorum à veris virtutibus cap. 13.

Petra quam non vincunt ſuperbæ Inferorum porta. S. Auguſtinus Pſalmo contra partem Donati.

Petra ſuper quam fundata Eccleſia regnat,

Quam nec flabra mouent, neque vertit turbo procellæ,

Nec trahit vndiuagam pluuiæ: imber arenam.

Venant. Fortun. lib. 3. de Vita S. Martini.

Petra viua tenens fundamenta ſalutis. Ibidem.

Ita quidem credentibus ſuper hanc Petram ſtabilitis. E contrario autem diſcolis contingit. Nam vt de Romano Pontifice dixit Melchifelec Armenorum Conſtitutus, ſiue Patriarcha. Iſta eſt petra de qua ſcriptum eſt, *Qui ceciderit ſuper lapidem iſtum confringetur. Super quem verò ceciderit, conteret eum.* Gelaf.

Petra è qua ſons ſalutiſera confeſſionis emergit. S. Maximus homil. 1. in Nat. SS. Petri & Pauli.

Alludit ad Petram bis ſilice percuffam, vt aquas daret, quæ Iudice Apoſtolo, non alia erat quàm Chriſtus ipſe. Tamen voluit Chriſtus, quæ ſibi præcipua erant, fieri Petro, & ei ſufficiendis participatione communia, vt ex S. Baſilio, Ambroſio, ac Leone ſupra diximus, tractantes titulum *Petra* ſpectantis immobilitatem fundamenti Eccleſiæ. Nunc quando Chriſtus eſt quoque illa petra ſpiritualis, confequens populum in deſerto; audiamus quomodò id etiam nomen, S. Maximus. B. Petro aptet. [Hic eſt Petrus (inquit) cui Chriſtum eſſe confidentiſſimum ſubiecta eius veſtigijs maria probauerunt. Nam à Domino ſuo, nouos ſibi dari in fluctibus grefſus, vt fidelis popoſcit, & vt dilectus emeruit; Qui ob hoc ſolùm, trepidafſe viſus eſt, vt fragilitas humana cognoſceret, quanta eſſet inter Dominum, ſeruumque diſtantia, dum aggrauiata peccatis caro mergitur, & immaculati nescit planta decidere. Similiter & illud, ne dum ſuper aquas ambulans Petrus, pede intrepido per-

per-

peruenisset ad Christum, Domini fortè sui virtutibus equaretur. Sed quid illum tantoperè dicimus trepidasse, cum parua trepidatio sua, maiorem profecerit ad fidem? Vt enim credidit Petrus imperio Domini sui posse se à fluctibus sustentari, ita nihilominus dum mergitur, credidit, ipsius Domini sui se virtute saluandum. Verè B. Petri & dum trepidat mirabilis fides, quam nec perurgentis periculi potuit turbare formido; Clamando enim dum mergitur, *Domine libera me*, de se diffusus est, non de Domino dubitauit. Ne quis ergo timorem hunc gloriosissimi Petri ducat in vitium, quoniam timor iste quamuis eius primam turbauerit fidem, confidentiam tamen in eo reparatæ credulitatis ornauit. Hic est Petrus, cui Christus Dominus communionem sui nominis libenter indulgit. Vt enim sicut Apostolus Paulus edocuit, *Petra erat Christus*, ita per Christum, Petrus factus est petra, dicente ei Domino: *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam*. Nam sicut in deserto Dominico, sitienti populo aqua fluxit è petra, ita vniuerso mundo perfidiæ ariditate lassato, de ore Petri fons salutiferæ confessionis emerfit. Hic est Petrus, cui Christus ascensurus ad Patrem, pascendas ouiculas suas agnosque commendat, vt quos ille pietatis miseratione redemerat, hic fidei suæ virtute seruet.]

At seruat grex Christi, non modò porrecto pabulo doctrinæ probatæ, sed etiam suppeditato potu quo depellatur sitis Verbi Dei. Qui potus emergit de fonte salutiferæ confessionis B. Petri: non illius duntaxat personalis confessionis, qua confessus est IESVM esse Christum filium Dei viui, qua confessione nobis (vt ibidem præmiserat S. Maximus) validissima inuictaque credendi fundamenta constituit; sed illius confessionis quam ad eius imitationem, omnes de hoc sacro fonte potati, corde ad iustitiam, ore ad salutem effundunt.

Petra refugij. Concil. Chalcedon.

Legitur hic Canon apud S. Thomam Opusc. i. *sub finem*
ver-

verbis illis. [Dicit Canon Concilij Chalcedonenfis. Si quis Episcopus prædicatur Infamis, liberam habeat sententiam appellandi ad Beatiffimum Episcopum antiquæ Romæ, quia habemus Petrum petram refugij; & ipsi soli, libera potestate loco Dei, fit ius discernendi Episcopi criminati infamiam secundùm clauas à Domino sibi datas, &c. Et omnia ab eo definita, teneantur, tanquam à Vicario Apostolici throni.]

Platea in qua fons fluit unde potantur aquis doctrinae, greges Domini. Gabriel Archiepiscopus Nesno in calce Synodi Chaldæorum.

Pontifex à Deo electus. Alcuinus Epistola 72. quæ est ad Leonem Papam.

Hoc propriè & ad rigorem loquendo, in solum Romanum Pontificem cadit. Alij quippè Pontifices, ab hominibus, siue per hominem eliguntur. Romanus autem Pontifex, non item, sed à Deo solo. Neque dicas eligi à Cardinalibus. Nam neque hoc verum est, loquendo de electione presè & propriè dicta, vt monstrabo in Epilegomenis subnotat. 2. veritat. 4. Verè enim Cardinales duntaxat nominant, (vt loquuntur) & præsentant Deo, personam cui ipse Deus authoritatem in vniuersam Ecclesiam elargitur, non Cardinales, qui eam vniuersalem potestatem non habent, atque adeò neque dare, cuiquam possunt. Non me latent, quæ fusè disputat Franciscus Turrianus Opusc. de residentia Pastorum, vt contra Catharinum ostendat, alios quoque Prælatos immediatè à Deo accipere gratiam & munus Episcopale, non autem tantùm à summo Pontifice, vt Catharinus affirmabat; inde inferens Episcopos solo iure humano Pontificio ad residentiam obstringi, cum à solo Pontifice accipiant iurisdictionem, de qua vanissima illatione, alibi est dicendum. Nunc affirmo duntaxat, Turrianum verè contendere, munus aliorum quoque Episcoporum quatenùs sacro caractere constituitur, à solo Deo conferri, æquè ac gratiam collationi illius muneris coniun-

H h

ctam.

etiam . Iurisdictionem tamen aliorum Præfulum , probatissima sententia ad solum Summum Pontificem immediatè refert ; quamuis non idcirco teneantur residere solo iure Pontificio , sed etiam iure diuino scripto , ac etiam naturali , consequente iurisdictionis & muneris susceptionem , & electionem humanam . At alia planè est Summi Pontificis Electio , qui non tantùm gratiam & Characterem Episcopalem à Deo immediatè accipit , (vt cœteri Episcopi) sed etiam iurisdictionem ; Hanc autem alij habent limitatam & deriuatam immediatè à solo Papa ; Vnde propterea solus à Deo electus dicitur .

Pontifex Maximus. Tertull. de pudic. cap. 1.

Hoc vnum est è vocabulis , quæ Christiana religio sanctificauit , vsûrpsans ea ex vsû Ethnicorum . Erat enim apud Ethnicos Pontifex Maximus , cuius etiam supra Consules insignis omninò erat authoritas , vt videre est apud Tullium 2. de leg. & iusto opere apud Gutherium de Iure Pontificio Romanorum . Ipsos Imperatores etiam iam Christianos , vsque ad Gratianum , Pontifices Maximos Ethnicismi esse voluisse , ne quis abutens summa illa potestate , nouaret quippiam in imperio , dixi in Mantissa ad Indiculum SS. Lugdunensium , cum de Gratiano . In exercitio illius authoritatis , situm erat *Sacrum Pontificium* . sic vocabant ius & potestatem agendi statuendiue sacra . Nam *Pontificium* , vniuersè loquendo idem est , quod potestas faciendi , vt multis exemplis monstrant Iuretus ad lib. 7. Symmachi Epist. 27. Alciatus lib. 2. Parerg. cap. 62. Baron. ad Martyrolog. Rom. 9. Aprilis . Ludouicus à Cerda Aduers. sacro. cap. 127. nu. 12. Lælius Bisciola tom. 1. subsec. lib. 8. cap. 10. & Corra. lib. 1. Miscell. cap. 10. nu. 13. latè ibidem & lib. 3. cap. 22. nu. 8. differens de inde perita notatione vocis *Pontifex* , quam Varro lib. 4. de ling. lat. & Dyonis. Halicarnas. lib. 2. antiq. Rom. & posteriores multi , deriuant à factò , vel refectò ponte sublicio supra Tiberim ad sacrorum commodum . Alij meliùs cum Scauola , quem Varro allegat , peti volunt

volunt ab eo, quod est *posse facere*, cum prius esset nomen Pontificis, quàm esset pons sublicius. Nam tempore Anci Martij factum volunt pontem sublicium, cum iam sub Numma, creatus esset, cum quatuor Pontificibus minoribus, Pontifex Maximus. Videndus citatum Varronis locum, excutiens Turnebus, & Onuphrius in 5. lib. Faistor. Ab eo ergo, quod est *posse facere*, deriuatum est nomen *Pontificis*; quod & Pontificis cuiusuis sit *facere*, idest *sacrificare*, iuxta usum illius vocis, non modò apud Ethnicos, vt latissimè prosequitur Ignatius Braccius lib. de Ethymologia nominis, *Pontifex* cap. 8. 10. 11. & 12. Sed etiam in sacris literis, vt 3. Reg. 18. vbi Elias, ait, *Ego faciam bouem alterum*; & Christus *hoc facite*, idest *sacrificate*, vt tradunt Gauantus in Rubricas Miss. 2. par. tit. 16. & Gaspar Scioppius lib. de cult. adorat. cap. 6. Dicitur item est Pontifex, ab autoritate & potestate in spiritualibus, siue eo quod Pontificis sit *Pontificium*, (vt dicebam) & quidem Maximum, Pontificis Maximi, cuius erat ius & facultas in spectantibus ad religionem amplissima. Itaque cum in ijs, quæ ad Deum sunt, Episcopus Romanus inter Christianos plenissima potatur autoritate, quippè qui ipsius Dei vice, regat Ecclesiam, meritò dicitur *Pontifex Maximus*. Tametsi olim eo nomine insignitos fuisse quosuis Episcopos, liquet ex Claudiano Mamercio, qui lib. 2. cap. 10. Eucherium vocat, *Pontificum longè Maximum*, qui tamen non nisi Lugdunensis erat Episcopus. Vfus tamen postea tulit, vt nomen illud ad solum Romanum Antistitem restringeretur: sicut apud Ethnicos, solus supremus Pontificum Romanorum, quos enumerat Alex. Neapolit. 2. Genial. cap. 8. vocabatur *Pontifex Maximus*. Sic igitur censeo de notione subiecta titulo Pontificis Maximi, qui tribuitur Episcopo Romano Christi Vicario. Tametsi non me latet, quàm procul inde abierint alij, quos missos hætenus feci; obiter tamen in hac meta attingere non erit inutile.

Imprimis ergo dimisi somnium Goropij Beccani lib. 9.

Hh 2

Her-

Hermathenæ qui deriso & Varrone & Scæuola quos retulimus, nomen *Pontifex*, ad suos Cimbro refert, idemque significare vult, ac foederum purgatores, quod erat munus Regis sacrorum inter Romanos; à summo autem Religionis Christianæ Antistite idem præstari ait, quatenus foedus ictum inter Deum & homines, emundat ab omnibus maculis, quibus culpa nostra conspurcatur. Hoc tamen quid sit, ægrè intelligitur; & difficiliùs persuadetur, nomen Pontificis ad tam longè petitam originem esse reuocandum.

Æquè dimittendum censui ingeniosum commentum Ignatij Braccij lib. de Ethymol. nominis Pontifex cap. 2. qui Pontificem dictum putat, eo quod sit *Spondifex*, siue *Pacifex*, vel *Fœderifex*. Nam *σπονδα* Græcis foedera sunt, siue pacta: & *σπονδοφοροι* apud Plutarchum in Problematis, *foederiferi*, siue *pacificatores*. Vocis autem Latinæ permissione cum Græca, *spondifex*; quam mixturam & quasi communicationem Idiomatum, non esse improbandam, longa excursione demonstrat idem Braecius ex Quintiliano lib. 1. cap. 5. & alijs addens atque etiam multa huiusmodi nomina Ludouicus à Cerda Aduers. sacror. cap. 144. Hæc tamen omnia, quoad vocem *Pontificis*, nimis longè petita videntur: & accommodata ad nostros Pontifices, ægrè subsistunt. Talis quippè notatio & notio vocis, functiones Pontificias plus iustò arctaret. Quasi enim totum munus nostrorum Pontificum sit, foedera inter bellantes constituere, inde dicti per ambages tam multas statuerentur. Vix alio loco habeo, quæ præterea adducuntur de notatione eiusdem vocis *Pontifex*, à cura pontium, vel *quasi pontium*, (vt est apud Paulum Manutium lib. de leg. Rom.) qui subindè erigebantur ad Comitia; vnde appellatio *Depontanorum*, hoc est eorum, qui iure suffragij excludebantur, vel liberi erant ad huiusmodi Pontes subeundos causa ferendi suffragij, iuxta Lipsium Cent. 5. Epist. 28. Alij pontem à quo dicitur sit *Pontifex*, accipiunt, de simili ponte (verius mensa)

sa) in æde sacra constituto, ad accipienda sacramenta, id est depositas à litigaturis pecunias, quas lite adiudicata resumerent victores; eius pecunia, qui causa cecidisset fisco attributa. Zozimus lib. 4. histor. alium quæsiuit pontem cui nomen *Pontificis* superstrueret, nempe pontem Penei fluminis in Thessalia, vbi primùm Deorum simulachra proponi contigit, sed præfectura Sacerdotum, qui inde *Gephyrei*, id est *Pontani* sunt nuncupati, vnde postea Romani primariorum suorum Sacerdotum nomen hauserint. At alij eum pontem in hanc rem prælegerunt, subtus quem inferobe profunda consecrabatur, (verius conspurcatur) summus inter Ethnicos Sacerdos, eo ritu quem describit Prudentius Hymno 10. Peristeph. & esse mimicè à Sathana expressum ex ritibus cap. 19. Exodi præscriptis, obseruauit Fortunatus Scacchus Mirothecio 2. cap. 87. Nullus horum pontium satis firmus, atque fundatus videtur, vt ei tutò ac securè superstruatur notio & notatio *Pontificis*.

Quare hæreamus in constituta priùs sententia, ex qua habetur, Romano Pontifici, quandoquidem est summus Pontifex, competere in Ecclesia Dei summum Pötificium, hoc est supremam de omnibus statuendi potestatem loco Christi, iuxta notionem *Pontificij* supra propositam. Ea tamen summa & vniuersalissima potestas, vt benè profequitur Petrus Ioannes Oliui quodlib. 1. q. 18. non est sumenda in tanta amplitudine, quin restringenda sit quoad aliqua. Nihil enim Pontifici est concessum quoad honestationem, essentialiter ac per se malorum, & dehonestationem eorum, quæ bona sunt per se & essentialiter. Non item potest Pontifex dogmata fidei conuellere, vel diuina mandata labefactare. Nullus eidem directus ordo iudiciarius in eos qui foris sunt; Iudæos inquam vel Ethnicos competit. Omnes verò baptizatos regere quoad spiritualia, ac si delinquant in viam reducere, & à quibusuis animæ nexibus expedire, penes Pontificem est. Id enim ligandi, atque solvendi Pontificio, quod diuinitus obtinet, continetur. Vt

rectè

rectè statuit Author prædictus, meritò in consequentibus refellens nonnullos, quos refert dixisse, ad Pontificium Vicarij Christi pertinere Dominium proprietatis in omnia, Ita vt quicquid dederit, acceperit, vel alienauerit, rectè datum, acceptum, ac alienatum, sit censendum. Quod tribus rationibus ab eis confirmatum testatur, quas tamen postea ad quinarium diffundit, & subtexta hepta de contrariarum rationum refellit. Ea verò opera nobis necessaria non est, cum tanta Pontificij diffusio, sit planè voluntaria, nec ab ipsismet Pontificibus agnoscat.

Pontifex Christianorum. Eusebius in Chronico anno 44.
Pontifex præter cuius sententiam non oportet concilia celebrari, iuxta Ecclesiasticam regulam. Vita S. Athanasij cum de Iulio.

Contestati hoc sæpè sunt Romani Pontifices Iulius I. Epist. 1. Gelasius II. Epist. 1. Nicolaus I. Epist. 1. ad Michælem Imperat. Damasus Epist. 3. Quin etiam Pelagius Papa cap. *Multis* dist. 17. asserit multis Apostolicis, Canonicisque & Ecclesiasticis regulis tradi, Concilia absque nutu Romani Pontificis celebrari legitimè non posse. Marcellus Papa Epistola ad Episcopos Antiochenæ Prouinciæ, testatur Apostolos condidisse ea de re Canonem, de quo videndus Turrianus lib. 1. contra Magdeburg. cap. 22. Vsum Ecclesiæ perpetuum id confirmare, ostendunt Sanderus l. 2. de visib. Monarc. cap. 2. & 3. & lib. 4. de Clauæ David cap. 1. Bellarmin. lib. 1. de Conc. cap. 13. & Duuallius Tract. de Pontif. par. 4. q. 2. Quamuis ad hunc modum possit accipi, quod de Ecclesiastica regula traditur in titulo proposito, ita vt *Regula*, idem ibi sit, quod vsus per antiquus ritè præscriptus, tamen videtur potiùs, eo nomine signari Canon Nicænus, ea de re editus, qui tametsi intercederit, memoratur tamen à plerisque veterum: vt à Iulio Papa Epist. 1. & 2. Damaso dicta Epist. 3. S. Leone Epist. 24. Gelasio Tomo de Vinculo Anathem. & Epistola ad Episcopos Dardaniæ, & disertissimè à S. Athanasio in Synodica ad Felicem Secundum

dum verbis illis. [Scimus ab omnibus in Nicæna Synodo concorditer constitutum, non esse Concilia celebranda, nec Episcopos damnandos, absque Romani Pontificis sententia.]

Pontifex Apostolica sedis. Iuliana Anicia ad Hormisdam.

Pontifex Summus. Stephanus Carthaginensis cum Collegis Epistola ad Damasum, Hildebertus Epist. 68. & 69.

A plerisque olim, Episcopum quemcunque dictum esse *Summum Pontificem*, exempla docent. Sic enim Zozimus Papa scribens ad Hefychium Salonitanum, quem aliqui perperam vocant Hierosolymitanum, autorem Commentarij in Leuit. ait de Clerico gradatim promoti, iure eum inde sperare debere locum Summi Pontificis, id est Episcopatum. In Encyclica octauæ Synodi, S. Ignatius Constantinopolitanus appellatur *Summus Pontifex*. Concilium sextum Toletanum in præfatione. [Conuenientibus nobis, Hispaniarum, Galliæque Pontificibus Summis, &c.] In Concilio item Agathensi cap. 35. Inuitari per Metropolitanum ad ordinationem Summi Pontificis, est inuitari ad consecrationem Episcopi. Sidonij Epitaphium de eo Aruer. Episcopo facto, ait, *Summi Pontificis sedens Cathedram*. Ad quæ verba Sauaro, signat alia loca. Rauennium factum. Arelatensem Episcopum, prouectum *ad Summum Pontificium* dicunt Episcopi comprouinciales in precibus ad Sanctum Leonem. Petrus Cluniac. lib. 6. Epist. 32. Hugonem Rhotomagensis, vocat *Summum Pontificem*. Plato Episcopus Pictauiensis à Fortunato lib. 10. cap. 20. appellatur *Summus Antistes*, vt etiam Ragnemodus Parisiensis ab eodem lib. 9. cap. 13. vocatur *Summus Pontifex*. Sic igitur olim nomen *Summi Pontificis* commune erat omnibus Episcopis.

Nunc voces illæ *Summus Pontifex*, æquæ ac illæ, *Pontifex Maximus*, restringuntur ad Romanum Episcopum. Cum autem etiam inferioribus Episcopis denominationem *Summi Pontificis*, (alio licet sensu) tributam videamus; mirum est.

est cur Ioannes Patriarcha Antiochenus Opusc. de Papæ & Concilij comparatione in Concilio Basiliensi eum titulum voluerit Pontifici Romano abrogatum, quem passim ei tribuunt omnes Catholici, eo tamen sensu quem optimè his verbis expressit S. Bernardus lib. 2. de consid. cap. 7. agens cum Eugenio. [Noueris te, vt inter angustias quæ non desunt, fruaris conscientia bono. Magis autem, vt scias quid desit tibi. Nam cui non desit? Omnia illi desunt, qui nihil sibi deesse putat. Quid si Summus Pontifex sis? Nunquid quia Summus Pontifex, ideò summus? In finimum noris esse, si summum putas. Quis summus? Cui addi non possit. Grauius erras, si te illum existimes. Absit. Non tu de illis es, qui dignitates, virtutes putant. Tibi ante experta virtus, quàm dignitas fuit. Augustis relinquito illam sententiam, alijsque qui diuinis coli honoribus non timebunt; V. G. Nabuchodonozori, Alexandro, Antiocho, Herodi. Tu verò considera, non consummatione te summum dici, sed comparatione. Nec me putes comparationem dicere meritorum, sed ministeriorum. Sic te existimet homo, vt ministrum Christi, & quod absque præiudicio sanctitatis cuiuspiam dixerim, summum planè inter ministros.] Hunc Romani Pontificis titulum, eiusque antiquitatem validè aduersùs Molinæi cauillos tuetur Remundus Ruffus ad caput eius 24.

Pontifex Summus magnæ sedis Apostolicæ. Synodus 2. Constantinopol. Actio. 4.

Pontifex Summus totius Christiani nominis. Lantfrancus lib. contra Berengar.

Pontifex Pontificum Apostolicæ sedis. Guilhermus Dux Aquitanie in suo Testamento.

Ad eum modum Pontificem compellat pius Dux, & sensus est. O tu qui in Apostolica sede es constitutus, & es Episcoporum Episcopus, muni hanc meam supremam voluntatem, & ratam esse iube; eius verò violatores cœ-

Portus fidei. Chrysoftom. homil. de Petro & Elia.

Portus securus totius Ecclesie. Theodorus Studita Epistola ad Paschalem.

Portus inexpugnabilis. Chrysoftomus homil. de Petro & Elia.

Portus periclitantium. Ioannes VIII. Epist. 21.

Quod Romanus Pontifex dicatur *portus fidei* & *totius Ecclesie*, & *quidem inexpugnabilis*, idcirco factum est, quod qui seclusa Pontificis assistentia omni vento doctrinae & flabris ac turbinibus variorum motuum de naufragio periclitarentur, in definitionibus Romani Pontificis, velut in statione fida, placidi ac securi conquiescant. Gennadius cap. 5. pro Concilio Florent. sect. 16. optimè id attigit, excutiens verba illa Theodori Studite ad Paschalem Papam. *Vos ab omni hereticorum procella longè positi securus totius Ecclesie portus.* [Intelligis (inquit Gennadius) quo pacto *securum portum* appellat, *totius Ecclesie*, Romanum Pontificem? Ad quem ut nauigia ab undis in medio maris agitata, in portum perfugiunt, ne foris relicta, à fluctibus atque æstu mergantur: Sic & omnes Ecclesie ab hæreticis tanquam à fluctibus vexatæ, ad Romanum Pontificem, veluti ad portum salutis confugiunt, vbi tranquillitatem, & quietem omnem nanciscantur. Nam eo loci, fidei claves Christus apud Petrum Apostolum deposuit, ut Ecclesiam totam pasceret atque gubernaret: nec apud illum tantum, sed etiam apud eius successores, ipsi dicens, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos: quæ quidem non soli Petro contigerunt, sed & eius successoribus.]

Portus tutissimus Catholicae communionis. S. Hieronymus Epist. 16.

SS. Athanasium & Petrum, Alexandrinos Antistites, Romanam ad Pontificem confugisse, tanquam ad suæ, idest Catholicae communionis portum tutissimum, dixit S. Hieronymus. Id quod æquè ab alijs benè multis factum monstrat Pamelius ad Epist. 68. S. Cypriani num. 17. Et fuit illis

omnibus, Romana Ecclesia, eiusque Pontifex, portus tutissimus, & expers turbinum. Non habuit S. Chryso-
 stomus, quo aptiore modo efferret quale in Summo Pontifi-
 ce Innocentio I. expertus esset praesidium, quam dicendo,
 fuisse sibi portum absque fluctibus. Extrema enim Episto-
 lae, ex distantissimi exilij oris Romam ad eum datae, sic ha-
 bent. [Tertium nunc annum in exilio versamur, exposi-
 ti pesti, fami, bello, continuis obsidionibus, solitudini in-
 dicibili, quotidianae morti & Isauricis gladijs: Et non me-
 diocriter nos consolantur, solida vestra fides & Charitas,
 quae se in me tam tenui & simplice oblectant. Hic noster
 murus, haec securitas, hic PORTVS ABSQVE FLV-
 CTIBVS, hic multorum bonorum thesaurus, haec laeti-
 tiae, miraculaeque voluptatis causa est, & si in desolatiorem
 quam iste est, locum iterum abigemur, non paruum hinc
 habentes nostrarum afflictionum consolationem, abibi-
 mus.] Aldricus Coenomanensis Gregorium IV. Rothaldus
 Sueslionensis Nicolaum I. tanquam portum tutissimum,
 expetierunt. Neque id sibi nomen deberi negat Nicolaus
 Epist. 28. agens pro Rothaldo praedicto, cum Hincmaro,
 sed queritur non satis delatum profugis. Petrus Clunia-
 censis lib. 6. Epist. 28. tametsi non adhibet corticem vocis
portus, rem tamen ipsam non reticet, agens de Clerico mi-
 serè imò teterrimè à Briuaten sibus oppresso. [Ad illud (in-
 quit) vnum praecipuum, & singulare oppressorum praesi-
 dium confugit: illud vnum & vltimum miserorum asyllum,
 Apostolicum dico auxilium, elegit; Tabernaculum scilicet,
 quod est in vmbra culum diei ab aestu, & in securita-
 tem, & in absconsonem à turbine & à pluuiis.] *Securitas*
 & *absconso à turbine*, quid aliud est quam portus? Ioan-
 nes VIII. [Sedet in tristitia Domina gentium, Regina Vr-
 bium, mater Ecclesiarum, consolatio tristium, portus pe-
 riculantium.] Sed disertissimè Petrus Damiani l. 2. Epist. 1.
 post descripta tempora periculosa, de quibus Apostolus
 2. Timot. 3. subdit. [Inter ergo haec tam profunda periculi-
 tan-

rantis mundi naufragosa discrimina, inter tot immanè patientes perditionis humanæ voragines, vnicus & singularis portus, Romana patet Ecclesia, & vt ita fatear, pauperculi piscatoris est parata sagena; quæ omnes, ad se sincerè confugientes, de procellarum intumescantium fluctibus eripit, & in littore salutiferæ quietis exponit.]

Securitatem à turbine, quàm viri proximè recensiti experti sunt in Romano portu, ibidem quoque experiri contigit varijs matronis, etiam Reginis aut Imperatricibus, quæ maritorum infidelitate per subintroductas pellices grauata, alios vindices, dehonestati sacri coniugij & maculati thori non inuenerunt, quàm Romanos Pontifices: à quibus spurcæ pellices abactæ, vt V Valdrada, Theuberga, Bertranda, Berta; Mitto antiqua. Superiore sæculo, Catharina Aragonia, contra Henrici Octauæ mariti incestas nuptias, se superstiti initas, æquè interpellauit Romani Pontificis auxilium. In summa, omnes vbiuis Catholici, iactati fluctibus iniustarum persecutionum, placidè conqueuerunt in portu Romano. Quomodò autem, qui illic auxiliij & leuaminis gratia confugiebant, exciperentur, docemur ex historia exilij S. Martini Papæ, quam Anastasius suis collectaneis inseruit. Ibi enim cum narratus esset aduentus Pyrrhi Constantinopolitani Romam, ad Theodorum Papam; quæsissetque Demosthenes cum S. Martino colloquens, vnde nam Pyrrhus Romam appulsus sumpsisset necessaria ad vsum corporis, respondit ei S. Martinus. [Manifestè de Patriarchio Romano.] Subintulit concertator Demosthenes. [Qualis panis dabatur ei? Respondit honorabilis vir, (*vtique S. Martinus*) Vos Domini mei, nescitis Ecclesiam Romanam? Dico enim vobis, quia quisquis venit illuc miserabilis homo hospitari, omnia ad vsum præbentur ei, & nullum immunem suis donis S. Petrus repellit venientium illuc: sed panis mundissimus, & vina diuersa dantur, non solùm ei, sed & hominibus eius pertinentia. Si ergo in miserabilibus hominibus hæc fiunt, qui ve-

nit etiam honorabilis, sicut Episcopus, qualem sumptum habet suscipere?] Hoc est esse portum viatoribus, vt de domo Iobi dixit S. Chrysostomus Epist. 7. quæ est ad Olympiam. Cum enim benè alicubi excipiuntur, ibi placidè & tranquillè quiescunt, quod est in portu degere. Eodemque modo idem S. Chrysostomus ser. 5. additio in Genes. manus opitulantium, ait esse pauperum portus. Et Symmachus Epistola ad Patruinum (est 109. lib. 7.) [Est in te portus omnium quos fortuita sollicitant.]

Citra Metaphoram, quod hoc titulo continetur, expressit Fulbertus Epist. 22. scribens ad Ioannem Romanum Pontificem, his præter cœtera eum alloquens. [Omnipotens Deus, tuam Pater humilitatem respexit, & summo, vt decebat, dignitatis apice sublimauit. Proinde totus mundus ad te conuertit oculos, teque vnum omnes beatissimum prædicant. Contemplantur altitudinem tuam. Sancti viri, & gaudent quod eis similitudine omnium virtutum alludis. Respiciunt persecutores Ecclesiæ, diffractionis tuæ baculum formidantes. Suspiciunt ij, qui flagellantur ab impijs & respirant, sperantes adhuc sibi restare consolationis remedium. De quorum numero sum ego, magnæ & præclaræ Ecclesiæ pusillus Episcopus, qui tibi Pater, de angustijs meis querimoniam scribens, auxilium tuæ pietatis imploro.]

Præco supremus Ecclesiæ. Cyrillus Hierosol. Catech. 11.

Vocem *præconis*, pertinere ad liberam veritatem Christianarum euulgationem, nemini ea in parte parcendo, annotat Glossa ad c. *Agapitus* de Consecrat. dist. 1. vbi ex antiquo scripto de vita & morte Agapiti Papæ, nomen ei inditur *præconis Iustitia*. Adducit Glossa in eam sententiam, cap. *Sit Rector* dist. 43. vbi ex S. Gregorio par. 2. Pastor. c. 4. multa adducuntur, ad sanctam libertatem Antistitis tanquam *præconis* Euangelici confirmandam.

Neque tamen repudio illam aliam per se obuiam vocem illarum notionem; quod scilicet Romanus Pontifex
dicas

dicatur præco supremus Ecclesiæ, quia eius est præconem Verbi Dei agere, annunciando Veritates Euangelicas in omnem terram, & quantumuis abiunctas oras. Id quod Alexander III. egregiè professus est scribens ad Vpsallensem Episcopum & Suecos ac Gotthos Antistites ei subiectos. [Constituti (inquit) à Domino, licet insufficientibus meritis super gentes & regna, ex iniunctæ nobis administrationis officio debitoque compellimur, aciem nostræ considerationis ad vniuersum commissi gregis corpus extendere, atque omnium fidelium corda Institutionis Apostolicæ ac doctrinæ salutaris imbre perfundere; Vt sicut in omnem terram exiuit sonus Apostolorum, & in fines orbis terræ verba eorum; ita quoque nos, qui eorum cathedræ præsidemus, qui eis non in vitæ merito, non in operum sanctitate, sed in pastorali cura & dignitate successimus, verbum salutis, Euangelium Christianæ atque Catholicæ veritatis, annuntiemus, his qui longè & his qui propè; nomen Apostolicum non inane neque nudum, & in sola voce gerentes, sed in executione officij & veritate operis, in quantum nobis Deus dederit, adimplentes.] Hoc Pontificis præconium, continetur annunciatione veritatum Euangelicarum.

Verùm potest Pontifex Romanus statui supremus Ecclesiæ præco, non modò proponendo, quæ sunt ex fide credenda, (qui est maximè proprius & peculiaris præconij Euangelici modus, pertinens ad Pontificem;) sed etiam, cum res fert, Verbum Dei pro concione tractando; Nam id etiam est esse Euangelicum præconem. Si enim sic agere præcones in Ecclesiâ, maximè proprium est Episcoporum, vt tradit Concilium Tridentin. sess. 5. cap. 4. & sess. 24. cap. 4. lateque confirmat Michael Medina lib. 3. paræ. cap. 13. & Bartholomæus de Martyr. 2. par. Stimulj Pastor. cap. 7. quantò magis non abhorrebit à supremo Ecclesiæ Pastore, agere quoque ad eum modum, præconem Ecclesiæ? Benè & pulchrè id prosequitur Innocentius III. Epistola

la ad Arnulphum Abbatem, qua ei inscribit suorum Sermonum collectionem. Sanctus item Bernardus 4. de Consider. cap. 3. Eugenium Papam vrget ad prædicationem Verbi Dei, vt rem minimè nouam, etiam longè post, SS. Leonis & Gregorij tempora. Quæ attigisse placuit, ad reuincendum Nicephori & Græci, & Heretici in Romanam Ecclesiam mendacium lib. 12. histor. cap. 34. quo Romanos Episcopos prædicationi operam dedisse negauit. Sed vt cumulatius esset mendacium, addidit, ne vllum quidem alium Romæ solitum prædicare Verbum Dei. At facile esset, molibus concionum sacrarum ad Nicephori vsque tempora Romæ habitaram, quarum pleræque etiamnum supersunt, illum non grauare modò, sed & opprimere. Consonant huic sensui, proximè sequentes tituli.

Prædicator orthodoxus veritatis. Exilium S. Martini Papæ.

Prædicator primus Ecclesiæ. S. Gregorius lib. 13. moralium cap. 8.

Præfectus toti orbi terrarum, clauiger cælorum, cuius arbitrio & potestati cuncta Deus permittit. Chrysostrmus homil. de S. Ignatio.

Præfectus religioni, Ecclesijs cæterisque rebus ad Christum pertinentibus. Canon Nicænus, inter octoginta versos ex Arabico.

Præfectus orbis. Theophilaetus in cap. 22. Lucæ.

Præelatus cunctis fidelibus. Theophilaetus Ioan. vlt.

Præelatus supereminens omnium Prælatorum. Ioannes Beccius Patriarcha Constantinopol. ad Nicolaum III.

Præpositus vniuerso orbi terrarum, non vt Hieremias vngenti. Chrysostrmus in Matth. hom. 11. & hom. 55.

Præses Ecclesiæ totius orbis terrarum. Chrysostr. hom. 80. ad pop. Petrus Damiani Opusc. 46. cap. 5.

Præses Ecclesiæ diuina prouidentia præordinatus. Damascenus Orat. de Transfig.

Præses primus Ecclesiæ Christi. Gennad. pro Concil. Florent. cap. 5. sect. 17.

Præses

Præses Cathedrae Oecumenicae. Synodus Romana sub Nicolao I. contra Photium Colloquio 1.

Præsidens Ecclesiae, totius orbis terrarum. S. Augustinus l. 1. contra Iulian. cap. 2.

Præsidens Ecclesiae sub illius nomine, cuius à Domino IESU Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes hereses destruit. S. Leo Epist. 3. 2. quæ est ad Martianum & Faustum presbyteros.

Præsul Apostolicus in summitatis arce constitutus, cui Deus omnium Ecclesiarum curam habere præcepit. S. Athanasius cum Collegis Epistola ad Felicem Papam.

Idem olim *præsul*, qui *præses*, atque *Præfectus* alicui Provincie, ut est apud Lazium lib. 2. Reipub. Rom. cap. 2. ex Cassiodoro lib. 3. Epist. 46. Qui etiam *Præfectum Urbis* vocat *Urbis Præfulem* lib. 1. Epist. 32. & lib. 2. Epist. 34. Rutilius in Itiner. laudans Protadium, Romæ *Præfectum*, aut *Iudicem*, ait.

Testis Roma sui Præfulis esse potest.

Solet Cassiodorus agens de Iudiciis eos vocare *Præfules*: ut videre est lib. 6. var. form. ult. & l. 7. form. 28. Notavit ista Iuretus ad 4. Symmachi Epist. 23. suntque alia apud externos exempla. Aurelianus item Episcopus Epist. ad Theudebertum Regem, inculcans Regi memoriã diuini iudicij, vocat eum *Præfulem sacratissimum*. Qui igitur vniuersæ Ecclesie præest, æquè ac olim primus Apostolorum, iure dictus est *Præsul Apostolicus*. Sunt tamen, qui vocem *Præfulis*, ex prima sua notione, sacram apud Ethnicos esse velint, sed vsu Ecclesiastico sanctificatam. Erat enim Romæ Collegium duodecim Saliorum, qui ut Varro Plutarchus & alij referunt, à *saliendo*, siue *saltando* sunt dicti. Nam gestantes ancilia ex Numæ instituto, saliebant, siue saltabant *Veternium Mamurium*, seu veriùs *Veterem memoriã* inclamantes, amburuante Præsule, & redundruantibus cæteris, ut habet ex Lucilio Festus. Horum ergo Sacerdotum primus, quia præ alijs & ante alios saliebat, *Præsul* dictus est, indeque

que ad Christianos manasse volunt, vt caput Sacerdotum, *Præsul*, diceretur, & qui in Sede Apostolica locatus est, vocaretur *Præsul Apostolicus*.

Præsul summus à nemine iudicandus, quia non est discipulus super Magistrum. Concil. Rom. sub Siluestro.

Præsul Sedis Apostolicæ gubernacula tractans omnium penè Ecclesiarum. Ennodius in præcepto de Cellulanis Declam. 7.

Cur penè omnium, & non simpliciter omnium? cum sit Præses vniuersalis Ecclesiæ? Quia ita est Præses vniuersalis Ecclesiæ, vt tamen immediatorum Antistitum, cuiusque particularis Ecclesiæ gubernacula tractantium, sollicitudinem non excludat. Sic enim Pelagius Papa, & Sanctus Gregorius profanitatem Ioannis Ieiunatoris repellentes, negarunt se esse Episcopos Oecumenicos, aut vniuersales, quasi nullus præter ipsos esset Episcopus, nec essent Pontifices Summi, sed soli. Ita ergo omnibus particularibus Ecclesijs, inuigilat Romanus Pontifex, vt cum omnia in illis rectè geri animaduertit, nec ab aliquo circa earum negotia interpellatur, (quod tamen frequentissimè & ex omnibus propè Ecclesijs contingit) sinat Rectores earum immediatos, obire partes suas, & suæ quemque Ecclesiæ gubernacula tractare. Quia tamen frequenter vndeunque pulsatur petitionibus, & penè ex omnibus Ecclesijs exquiruntur Romanæ cortynæ oracula, cogitur ferè perpetuò Romanus Pontifex, omnium penè Ecclesiarum negotia aliqua attingere; Et hoc est, quod ait Ennodius, cum omnium penè Ecclesiarum gubernacula tractare.

Primas Primatum. Gregorius IX. Epistola ad Gennadium Patriarcham Constantinopolitanum de Primatu Romanæ Ecclesiæ.

Locus est perillustris. Sic igitur ibi Gennadium affatur Gregorius, postquam præmisit Christum esse fundamentum primarium, Apostolos verò & Prophetas secundarium. [Inter quos primus & præcipuus Beatissimus Petrus, non sine causa, sed ex prærogatiua speciali à Domino audi-

audire meruit; *Tu vocaberis Cephas*, quod interpretatur caput, vt sicut in capite sensuum plenitudo consistit, à quo ad singula membra occultis meatibus pars aliqua tanquã à fonte riuulus deriuatur: Sic tres fidelium Ordines in Ecclesia; Noè, Daniel, & Iob, Prælati videlicet, continentes, & coniugati, quos Ezechiel vidisse legitur in visione saluandos; à Petro petra, super quam non domum saltus Libani, non porticum columnarum, nec domum filiæ Pharaonis, sed Ecclesiam suam ædificauit Dominus fidelibus, velut de omni genere piscium in eius rete conclusis; Tanquam à PRIMATE PRIMATVM, qui de fonte Dominici pectoris, fluenta potauit, & suæ salutis debent postulare remedia, & cum omni patientia & doctrina, non contentiosè vel superbè in aliquo resistentes, à mentis suæ tenebris, dubietatis scrupulos remouere.] Quod Cephã à Græco κεφαλή deducere videtur, non est hic nobis necessarium: Discussum verò abundè est in Heteroclitis Spirit. libro 2. sect. 4. p. 2. quod est de Nominum mutatione.

Primas omnium Episcoporum. S. Leo Serm. 2. de sua Assumpt.

Primas diæceseos. Concil. Chalcedon. can. 9.

De Romano Pontifice eum locum esse necessariò intelligendum, probauit Nicol. I. Epist. ad Michaellem. Eum quippè esse primatem Diæceseos, id est *Diæceseon* phrasi in Scripturis frequenti, docet Nicolaus, vt iam dictum est in titulo *Exarchi Diæceseos*. Et ex ibi dictis liquet, perperam Hincmarum Opusc. 55. capitum. c. 23. asserere eum Canonem Chalcedonensem inuehentem appellationes ad Primatum Diæceseos, non esse receptum à Romana Ecclesia. Item Indidem liquet, eum Canonem Chalcedonen. longè aliud ferre quàm quod Iustinianus Imperator, Nouella Constit. 123. c. 22. edixit, approbatus. à S. Gregorio L. XI. registri Epist. 54. quod non satis dispexit Iustellus ad Canonem 19. Ecclesiæ Africanæ: confundens decretum illud Iustiniani, cum decreto Chalcedonensi; hoc est exi-

stimans idem re ipsa decerni utrobique. Qua ratione *primas Diæceseos*, in Canone Chalcedonensi, non esset Romanus Pontifex, de quo non agit decretum Iustinianæum, sed de Patriarcha. Atque ita colliderentur SS. Gregorius & Nicolaus. Primas ergo diæcesis, dicatur esse Romanus Pontifex & quamuis *diæcesis* interdum sumatur pro vniuersi Episcopi territorio, ut apud Sidonium lib. 7. Epist. 6. & in Collat. Carthag. c. 65. & 117. ac 125. Nonnunquam verò sumatur pro parœcia, ut Sirmondus ad Sidonium admonuit; Plerumque pro *prouincia*, ut apud Hincmarum Epistol. 5. Aliàs etiam pro *multis prouincijs*, quod multis exemplis illustrat Iustellus ad Canon. 56. Africanum, & ad Canon. 165. Ecclesiæ vniuersæ: Tamen iuxta Glossam Nicolai Papæ, *Diæcesis* pro *Dioceseon*, dictum censentis, perinde est quæcunque statuat, eius vocis notio; quia pluralis numerus *Dioceseon*, omnia æquè loca comprehendit.

Primas omnium, & Præfectus orbis. Theophylactus in c. 22. Lucæ.

Agnouit apertè hunc titulum Romani Pontificis Concilium Nicænum. cano. 6. Sic enim allegatur à Paschasino Legato Sedis Apostolicæ in Cōcilio Chalcedonensi Actio 16. [Trecentorum decem & octo SS. Patrum Canon. 6. Quod Ecclesia Romana semper habuit primatum *ἡ ἐκκλησία ὡς ἀνάγκη τὴν ἐκκλησίαν*. Teneat autem, & Ægyptus ut Episcopus Alexandriae &c.] Statim autem ex Codice per Aëtium Archidiaconum Constantinopolitanum portecto, Constantinus Secretarius eundem Canonem legit, reciso illo principio, primatum Romanæ Sedis agnoscente: ut extra dubium sit, scilicet Græcicum iam tunc admotum fuisse truncandis sacris Canonibus. Certè nemo Græcorum qui aderant, ingenti planè multitudine Paschasinum Legatum mendacis, vel falsati Canonis Nicæni arguit, ut proinde de comperta Veritate illius particulae, qua Romani Pontificis primatus statuitur, non videatur dubitandum; Itaque habet Rom. Pontifex iuxta
Cano.

Canonem Nicænum, πάντοτε τὰ πρωτῆα. & semper habuit, vt ibidem dicitur. Hæc πρωτῆα Latinus Interpres Concilij Chalcedonensis, vertit *primatum*, nec incommode vt notauit (ouarr. 4. var. c. 14. n. 11. Sicut enim primas vel secundas, (supple partes,) obtinere quis dicitur, Ita & primatum obtinere dici potest, vt Plinius lib. 13. c. 12. & Varro. 2. de re rust. cap. 7. loquuntur signantes primi loci prærogatiuam. Apud alios Græcos, primatus notatur Græca voce πρεσβεία, numero multitudinis: Quæ vox in Canone. 6. Nicæno vulgato, cum agitur de Ecclesia Antiochena, Latinè exprimitur per, *privilegia*: Quod intelligendum est de priuilegijs, ad prælationem subalternam siue ad primatum Romano Vniuersalissimo subordinatum, pertinentibus. In Concilio Constantinopolitano c. 3. vocantur πρεσβεία τῆς τριῆς, prælationes siue prærogatiuæ aut primatus honoris dignitatis. Sic enim Plutarchus lib. an seni sit gerenda Respublica, interpretatur πρεσβείων (quod ab alijs ait πρωτῆων vocari,) prærogatiuam honoris atque primatum. Hinc vides, quo sensu, primatus omnium tribuatur Romano Pontifici, verè primati primatū, longè eminentiùs, quàm sit Archiepiscopus Vienneſis qui eum titulum præfert. Vides etiam ex dictis, priuilegium, vel priuilegia Romani Pontificis à S. Gregorio vel Nicolao I. alijsque celebrata, recidere in primatum Romano Pontifici iure diuino delatum. Franciscus Turrianus lib. 3. contra Magdeb. c. 3. putat, eodem sensu Apostolum 2. Corint. 5. vsum Verbo πρεσβέυω, cum dixit, *pro Christo legatione fungimur* Græcè πρεσβέυομεν, vnde sicut διδασκαλία doctrinam διδασκαλίον verò Scholam vbi docetur significat, ita cum eo quod est πρεσβέυειν *fungi prælatione*, neçti putat Turrianus πρεσβείων seu diocesim; in qua prælatio, vel vt Apostolus ex Interprete dixit legatio obeunda est; per inferiores quidem Patriarchas cui libet in ordine & terminis suis; Romano autem Pontifici, vbi libet ac illimitatè. Non videtur tamen hæc verbi illius no-

tio, quadrare loco proposito Apostoli, qui verbo *προεβόησεν* se Oratorem nomine Dei postulantem atque adeo legatum significare voluit, vt antecedentia & consequentia demonstrant. Facilius huc flecteretur notio illa *τὸ προεβόησεν* apud Demosthenem Orat. In Boëtiū qua regnum accipere *κατὰ προεβόησεν*, idem est quod *iure primogenituræ*. Præcipuum quippè decus, siue prærogatiua ac prælatio, & primatus, defertur primogenito, quem locum inter omnes fideles obtinet Rom. Pont. Videtis V. *Ovis primogenita*.

Primicerius Ecclesiæ in qua populus acquisitionis conuenit.
Iuo Carnot. serm. de Cathedra S. Petri.

Ipso S. Petro Interprete, *populus acquisitionis*, est vniuersus cœtus fidelium. Huius cœtus, Romanus Pontifex dicitur *primicerius*, eo traducta notione vocis qua olim designabatur Principis Notarius, qui concessis à Principe decretis ac honoribus apponebat sigillum, siue ceram; vt habetur ex Cassiodorio 6. Variar. c. 7. & 16. Vnde Primiceriatus, siue Domesticatus, erat summa dignitas, vt apud eundem Cassiodorum lib. 10. c. 11. videre est. Similiter ergo Romanus Pontifex sublimissimum in Dei Ecclesiâ locū obtinet, cum sit Dei Princeps Notarius & veluti Cancellarius obliquans respectu nostri diuina Decreta de fide. Potest etiā Primicerius accipi simpliciter, pro primo. Quæ ratione S. August. serm. 21. de Sanctis vocat S. Stephanum, *primicinium Martyrum*, & Baldricus Dolensis in Historia Hierosolimitana, vocat S. Petrum, *primicerium Apostolorum*. Et hoc etiam modo, Romanus Pontifex est *in Ecclesiâ primicerius*, quia est primus per omnia, vt mox dicemus.

Primus per omnia. Theodoretus Epist. ad S. Leonem.

Quid hoc sibi velit, ex loco integro Theodoreti discendum est. Grauius igitur imo oppressus ab Orientalibus Theodoretus, & accurrens ad S. Leonem, sic cum eo agit [Si Paulus prædicator Veritatis, & Spiritus sancti Buccina, ad Petrum accurrit vt ijs qui Antiochiæ, de viuendo secundum legem Moyſis disceptabant, quæstionem expeditam,

ac

ac solutam ab eo ferret; multo magis nos, qui pusilli sumus, ad solium Apostolicum accurremus, ut à vobis medicinam vlcibus nostris feramus. Si quidem vobis conuenit, in omnibus rebus primas tenere. Vestra enim sedes, multis prerogatiuis ornata est. Nam cæteras ciuitates, vel amplitudo, vel pulchritudo, vel ciuium frequentia decorat; aliqua verò quæ his carent, ex quibusdam gratijs spiritualibus splendorem & dignitatem habent: vestra verò Ciuitati, vberissimam copiam bonorum, ipse dator bonorum largitus est. Est enim ipsa omnium amplissima, splendidissima, & Orbi præsidet. Præterea ipsa principatum Imperatorum profudit, ac nomen suum (idest Romanum,) cum ijs, qui in ditione eius sunt, communicauit. Fides verò præcipuè eam ornat. Testis est Paulus, qui clarissima voce ait, *Fides vestra annunciatur in Vniuerso mundo.*] Quomodò Romanus Pontifex sit primus per omnia ac proinde absolute primus, & primas, erudite monstrat Remundus Ruffus. lib. pro Pontifice contra Molinæum ad numerum eius 4. & seqq.

Primus prædicatorum veritatis. Pet. Damian. Opuſ. 46. c. 5.

Etiam si S. Petrus personaliter fuit primus in prædicationibus veritatis, quia primus Christi diuinitatem professus est; & primus etiam Veritatem Christianam & Iudæis & Gentibus prædicauit, ut aliquoties dictum est superius cum Bellarmino lib. I. de Pontific. c. 22. prerog. 13. & 17. Tamen quia varia decora quæ ibi adiungit Petrus Damiani spectant S. Petrum prout Pontificem, ut quod esset is, cui ad reprehendendum & corrigendum commissa sunt omnia regna terrarum, Item quod esset is, cuius ad imperium ianua regni cælestis aperitur, & is cui speciali Iure concessum est, vniuersali totius Orbis Ecclesiæ præsidere; Quæ omnia cadunt in Petrum prout personam publicam, siue prout Pontificem; Videmur vrgeri, ad eum quoque titulum primus prædicatorum Veritatis, de S. Petro prout Pontifice accipiendum. Atque ita is titulus, cuius æquè Romano

Pon-

Pontifici communis erit; Est enim Pontifex primus inter prædicatores Veritatis, quia cum Antistitum maximè proprium sit prædicare Veritatem Euangelicam, ipse autem primus sit Episcoporum; consequens est, ut primus sit horum qui ex suo officio & munere, sunt prædicatores Veritatis. Idque in eo etiam sensu quem cortex Verborum præfert, verum iam olim fuisse de Romanis Pontificibus (quidquid Græculus falsus aut volens fallere falsò in contrarium scripserit.) attigi supra, & cum de tractatione anomala Verbi Dei, docemurque ex SS. Leonis & Gregorij Concionibus. Maximè verò prædicator primus Veritatis audire debet Romanus Pontifex, quia Veritates fidei, solus certò & infallibiliter proponit populis. Nam tametsi alij quoque Antistites & Doctores, prædicant veritates Christianas, & eo pabulo pascunt oues Christi, nemo tamen id citra periculum erroris præstat, præter Pontificem Romanum Christi Vicarium.

Princeps Episcoporum. Synodus Epiri ad Hormisdam.

Princeps pastorum, & Doctor ac Medicus animarum. Monachi secundæ Syriæ ad Hormisdam.

Christum, pastorum principem, vocavit S. Petrus, & meritò. Nam præ Christo, omnis pastor, etiam Summus quilibet Pontifex, ne Sancto quidem Petro excepto, ovis est, non Pastor. Tamen per comparisonem ad Vulgares pastores, rectè Romanus Pontifex dicitur, *Princeps pastorem*. Sicut ei nemo negat titulum Pastoris & Episcopi, tametsi antonomastice S. Petrus Christum vocavit *pastorum & Episcopum animarum nostrarum*. Thomæ Valdensis verba sunt in hanc rem insignia lib. 2. doct. c. 37. n. 5. [Ipse, (inquit de Pontifice Romano,) primus pastor est, & Pastor pastorum, Successor & socius piscatoris. Ipse vena maior militantis Ecclesiæ, apotheca cœlestium munerum, cisterna supernorum imbrium, & primum receptaculum sublimium gratiarum.] Nemo porrò dubitauerit, quin Romanus Pontifex iure dicatur Princeps Pastorum

rum, si recoluerit Synodum magnam Nicenam, quam scitè Anastasius Sinaita in *ad 176*, Spiritus sancti Vnigenitam filiam appellauit Canone 39. ex octoginta, conuersis ex idioma Arabico, quos Turrianus ad calcem Constitutionum Clementis vulgauit, & habentur etiam lib. 3. Cōcilij Niceni ab Alphonso Pisano adunati, ita edicere. [Ut cunctis ditionis suæ nationibus imperat Patriarcha, & leges indicit: & vt à principio Petrus Christi Vicarius, religioni, Ecclesijs, cæterisque ad Christum pertinentibus rebus præfectus, principum Christianorum, prouinciarum, & omnium gentium Dominus ac Rector erat: ita ille, cuius principatus Romæ est, & Petro similis, & auctoritate par, Patriarcharum omnium dominatum & principatum obtinet. Huic sanctioni si quis repugnauerit, totius Synodi decreto, anathemati subiicitur.] Si Patriarcharum omnium princeps & Dominus est Romanus Pontifex, (vt habet hic Nicænus Canon fortè à Græcis interpolatus in Græcis Codicibus, ne fulgore suo perfringeret luciosos eorum oculos,) quanto magis minusculorum Episcoporum infra Patriarchas, agnoscendus est princeps ac Dominus?

Princeps Episcopalis coronæ. Nouella Valentiniani inter Nouellas Theodosij tit. 24.

Corona Episcopalis, potest exponi de cœtu Episcoporum omnium, iuxta illud, *In medio eius corona fratrum,* id est *omnes eius fratres.* Simplicius tamen accipietur, & in idem recidet, si dicamus, coronam vsurpari metonymicè pro gestante coronam. Coronantur enim iam olim sacri homines in signum regni quod à Christo sunt sortiti, vt dicitur cap. *duo sunt genera* 12. q. 1. & ob alias plerasque causas, de quibus in Hipparcho. Episcopalis ergo coronæ, id est Episcopalis dignitatis, atque adeò Episcoporum illa dignitate potentium, Princeps, est Romanus Pontifex, omnium Episcoporum caput. Falsus ergo est, qui ad literas & preces Comprovincialium Arelatensium ad S. Leonem pro-

Ra.

Rauennio, existimauit coronam esse speciale Epitheron Romani Pontificis, eo quod ibi dicatur Rauennium [meruisse gratiam coronæ S. Leonis, morum suorum mansuetudine & sanctitate.] & inferius [obsecramus coronam Sanctimonie vestrae, per nomen Domini.] Hinc inquam non habetur, *coronam esse speciale Rom. Pontificis Epitheton*, quale reuera est quod proposuimus *princeps Episcopalis coronæ*.

Princeps Sacerdotum. Blesensis Epist. 144. Anonymus Epist. ad Occidentales de S. Martino Papa in Collectan. Anastasij, Synodus Epiri in Synodica ad Hormisdam.

Grunnit aduersus hunc Romani Pontificis titulum Calvinus 4. Instit. c. 7. S. 3. allegato Canone 76. Concilij tertij Carthaginensis, quo ea appellatio *Principis Sacerdotum* decernitur exterminanda, mandaturque vt etiam qui primam Sedem obtinet, nominetur *primæ Sedis Episcopus* abrogato quouis tumido & typhum redolente nomine. Verum Calvinus de more agit per calumniam. Concilium enim Prouinciale quod allegat, cum nihil ei iuris esset, non modò in Romanum Pontificem, sed etiam in quemcumque Antistitem transmarinum, non potuit quicquam statuere nisi quoad Episcopos Africae, inter quos multi erant primates subiecti Episcopo Carthaginensi, omnium Africanorum primatum primati, saluo Romani Pontificis Superiore iure. Quod ergo inter varios illos primates, obnoxios supremo primati Africano, contentio fortè orta esset; dum quilibet aduersus alterum inflatur pro alio; aut etiam ne procedente tempore Carthaginensis Antistes, sicut postea fecit Constantinopolitanus, tentaret iugum sui Superioris nempe Romani Pontificis excutere, pellectus Illecebra superbæ illius appellationis independentiæ sonantis, quæ solius Romani Pontificis est propria, per comparisonem ad mortales; meritò appellatio *principis Sacerdotum* abrogata est cuius Antistiti infra Romanum Pontificem: Ipsi tamen salua manet, & ita disertè habet
Col-

Collectio Canonum Africanorum per Adrianum I. In eal-
ce namque huius Canonis Africani, additur, [Salua sem-
per in omnibus Auctoritate B. Petri Apostoli.]

*Princeps cunctis sacerdotibus totius mundi, cuius iudicio que-
que ad cultum Dei, vel fidei Christianorum stabilitatem, pro-
curanda fuerint, disponuntur.* Constantinus Magnus in
Edicto.

Princeps Ecclesie. Chrysoftomus Homilia de Petro &
Elia. Albinus Flaccus siue Alcuinus Epist. ad Leonem Pa-
pam, est 27.

Princeps in Ecclesia sacramento corpore. Arator. lib. 2.

[Sicut Moyses (ait S. Ephrem serm. de Transfig.) Soci-
tatis illius & coniunctionis Hebræorum, iussu Dei Princeps
fuit, ita Petrus, Ecclesie Christianorum. Atque vt ille ve-
teris, sic hic noui Testamenti Princeps.]

Princeps regni cælorum. Petr. Damiani serm. 27.

Hinc principatus regni cælorū, alius non est quàm prin-
cipatus Ecclesie. Nam præter varias notiones *Regni cælorū*
in Euang. frequentes, quas ex Photij Scholijs in Matthæum
cōmemorat Turrianus l. 2. prioris defenf. contra Sadeelem
cap. 2. vna creberrima est, qua Christiana Ecclesia, voca-
tur *regnum cælorū*, quia homines infert & transcribit cælo.
Atque ita S. Petrus qui est Princeps Ecclesie, est eodem iu-
re princeps regni cœlestis. Alicuius quidem particularis
Ecclesie princeps, dici potest Episcopus eius. Qua ratione
S. Epiphanius electus in Episcopum Ticinensem, dixit de
seipso. [Nemo vt Ecclesie principem admonere timeat, si
probat errantem;] Simpliciter tamen & absolutè, *princeps
Ecclesie* (vtique vniuersalis,) est solus Romanus Pontifex.

Princeps fidei Catholica. Goffridus Vindoc. lib. 1. Epist. 7.

An quia S. Petrus primus professus est diuinitatem Chri-
sti, qui articulus, est, in vertice Christianæ fidei? An quia
à Petri cathedra petendum est, quid fide credendum, quid
repudiandum sit circa fidem? Id confirmat sequens ti-
tulus.

Princeps & doctor immaculata & Orthodoxa fidei. Damianus Epist. 4.

Princeps communis Christianorum omnium. Michael Palæologus Imperator Græcorum ad Gregorium X.

Ita quidem hunc Pontificis titulum ex Epistola Michaelis refert Matthæus Westmonaster. anno 1274. In Breviario ramen tunc conscripto rerum Concilij Lugdunensis sub Gregorio X. quo prædictæ litteræ habentur descriptæ Græcè & Latinè, Pontifex non vocatur princeps communis, sed *pater communis. Κοινὸς πατὴρ ὀννίων Χριστιανῶν.* Quod si principatum illum cōmunem admittere placeat, (vt sanè admittendus est,) intelligendus est eo modo quem ex transmissis ad se Gregorij litteris & formula profitendæ fidei, sic exponit idem Michael inferiùs his verbis, quæ præclarè omnino exprimunt spiritualem Romani Pontificis principatum. [Ipsa quoque S. Romana Ecclesia, Summum & plenum primatum & principatum super vniuersam Ecclesiam Catholicam obtinet; quem se ab ipso Domino, in B. Petro Apostolorum principe, siue vertice, cuius Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine, recepisse veraciter & humiliter, recognoscit; & sicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent iudicio definiri. Ad quam potest grauatus quilibet super negotijs ad Ecclesiasticum forum pertinentibus appellare, & in omnibus causis ad examen Ecclesiasticum spectantibus, ad ipsius iudicium potest recurri, & eidem omnes Ecclesiæ sunt subiectæ: ipsarum prælati obedientiam & reuerentiã sibi dant. Ad hanc autem sic potestatis plenitudo consistit, quod Ecclesias cæteras ad sollicitudinis partem admittit, quarum multas & patriarchales præcipuè, diuersis priuilegijs eadem Romana Ecclesia honorauit, sua tamen seruata prærogatiua, tum in generalibus Concilijs, cum in aliquibus alijs, semper salua.] Quid quòd Apostolatus apex in Summo Pontifice superstes est? At Apostoli constituti sunt Principes. Quod

Quod si Episcopi quique, Principes sunt, vt tradit Paris. Consil. 141. nu. 27. & Panuinius de potest. Capituli Sede vacante prælud. 6. nu. 15. Lateque Andreas Barbatia de præst. Cardin. q. 5. parte 1. nu. 13. & q. 1. nu. 20. quanto magis Episcopus Episcoporum eodem titulo gaudet? Sic expositus Romani Pontificis principatus, subducitur criminationi qua titulum *Principis*, Romano Pontifici delatum, grauat Corraſius in Paraphraſi Sacerdotiorum p. 2. c. 1. num. 3. ex Theophilacto Ioannis 21.

Principatus Apoſtolatus, cui libet Episcopatus præferendus. S. Auguſt. lib. 2. de baptif. contra Donat. c. 2.

Principatus Sacerdotum. Pet. Damiani Opuf. 4.

Principium Sacerdotij, & caput Chriſtiane religionis à Rege cælorum traditum. Conſtantine Magnus in Edicto.

Principium Orthodoxæ fidei. Chryſoſt. in Encomio. SS. Petri & Pauli.

Procurator mundi & clauiger cæleſtium theſaurorum. Sophronius in breuiculo geſtorum S. Petri.

Propugnator firmus veritatis. accinctus verbi gladio, cuius eſt omnem hæreticum auditum atque doctrinam præcidere ſicut & Petrus olim Iudaici auditus ſenſorium gladio percutiens abſtulit, & attollere ſecurim Spiritus & omnem arborem ferentem fructum hæreſeos, vel inſtitutionibus tranſplantare, vel canonicis pœnis excindere, & igni futura gehenna tranſmittere. Conſtantine Pogon. Epift. ad Leonem Papam.

Propugnator impenetrabilis ab omni errore (Alia interpretatio habet, errore inſauciabilis) quem Deus prouidit, doctrinis eum per omnia veritatis aſtringens; vt quemadmodum Petrus, ita & hic, affectu feruentiore decertans omnem ad Deum que ſenſum, intelligentiam, perducatur. Conc. Chalcedon. Actio. 19. in Proſphnetico ad Marcianum Imperatorem:

Prouiſor ſummus Eccleſiæ. Rothaldus Sueſſionenſis ad Nicolaum Papam, poſt Epift. Nicolai 37.

Prouidere, idipſum eſt quod ſuperintendere, atque adeo idem quod, agere Episcopum. Vnde 1. Petri V. *pascite qui*

in Vobis est gregem Dei, providentes non coacte sed spontaneè.
 Græcè est *ἐπιτοκονεῖν* *epitokonein*, cuius verbi vim optimè expendit eū
 Apostoli locum versans S. Hieronymus. Igitur Romanus
 Pontifex, qui est summus Episcopus, iure dicitur, *Summus*
provisor, quia eius est providere & superinspicere, non
 speculatiuè tantùm, ac vt sciat, sed etiam practicè & vt
 remedium adhibeat; & quidem in manu potenti & bra-
 chio excelso: hoc enim demum est *providere* pœ efficaciam
 media, obsistendo malis aduersantibus, curare bona ge-
 nerosè ac intrepidè. Talem Romani Pontificis tanquam
 summi provisoris sollicitudinem pro Ecclesia, suo tempo-
 re deposcebat Petrus Blesensis verbis illis in calce Episto-
 læ 27. [Respiciat Dominus in faciem testamenti sui, &
 non det in conculcationem vineam quam plantavit dex-
 tera eius, Ecclesiam quam acquisiuit sanguine suo. Susci-
 tet Spiritum Moy si, & erigat cornu illius vnicornis Episco-
 pi illius vnicè Summi, & singulariter generalis; quatenus
 arripiat iudicium manus eius, vt cornui suo ventilet Sy-
 riam, intonet contra Edom, fulminet contra Vitulos Be-
 thel, contra idola Ægypti, contra pingues Vaccas Sama-
 riæ, contra Sacerdotes Baal, contra Pastores pascentes se-
 ipsos, contra Iudices qui condunt iniquas leges, contra ca-
 nes mutos non valentes latrare, contra amphoram Za-
 chariæ, contra vasa Pastoris stulti, contra ambitionem Si-
 monis Magi, contra Tyrannidem sæculi, & ambitionem
 claustrii, contra præuaricantes, contra arrogantes, contra
 oppressores pauperum, cōtra turbatores Ecclesiasticæ pa-
 cis, & fidei subuersores.] Æquè S. Bernardus lib. 2. de
 Confid. c. 6. monet Eugenium, eius esse, orbem vniuer-
 sum circuire mentis providentia, & leuando oculos confi-
 derationis, videre regiones si nō sunt magis siccæ ad ignē
 quàm albæ ad messem, si non pro frugibus quæ putaban-
 tur, appareant vepres, aut veternosæ arbores, non fructi-
 feræ, nisi siliquarum porcinarū aduersum quas stringen-
 da sit securis. De eadem providentia Vniuersalissima
 pon-

Pontificis Romani propria ex Pontificatus munere, luculenter idem S. Bernardus lib. de Consid. c. 1. Facitque eodem, quod Petrus Cellensis Epist. 95. egregiè tradit, Romani Pontificis esse, per Vniuersam Ecclesiam excitare desides, & urgere pigritantes; Additque Epist. 195. Eiusdem esse Ecclesiam reformare, sicubi reformationis necessitas ingruerit.

Q

Quæstio quoddam caput Ecclesiæ. S. Leo Epist. 89.

Hoc quomodo non officiat veræ dignitati capitibus, Romano Pontifici competentis, respectu corporis mystici, Christi, monstratum est. V. *caput totius corporis*, & vno Verbo sensus est, Pontificem non esse caput, nisi sub Christo.

Quæstor cælorum. S. Chrysostomus in Encomio SS. Apostolorum Petri & Pauli.

Non existimo spectasse S. Chrysostomus, quæsturam, qualis erat apud Priscos Romanos, tametsi varias muneris illius partes ab antiquarijs recensitas, & fusè apud Alexandrum lib. 2. genialium c. 2. cum S. Petri & Romanorum Pontificum eius successorum munere haud difficile fuerit componere. Existimarim ergo potiùs, S. Chrysostomum Constantinopoli agentem, spectasse quæsturam sacripalatiij sub Imperatoribus Constantinopolitanis, quam qui obibant, ijs planè respondebant, quos Cancellarios appellamus; vt videre est in notitia officiorum Cōstantinop. & apud Prateium. V. *Quæstor sacri Palatiij*: qui notat, idcirco quæstorem dictum esse custodem Iustitiæ & legum, & thesaurum famæ publicæ, ac iuris armarium, Concilij Regalis participem. legum dictatorem, & precum porrectarum responsorumque subnotatorem. Apud Cassiodorum lib. 6. Epistol. 4. eadem est Quæstoris notio. Pro qua etiam videndus Ioannes Montaigne Tract. de auctoritate

te

te Magni Concilij c. 1. num. 5. & Petrus Bellinus Tract. de re militari titulo 22. ac Schedules Magistruū Ciuiliū c. de quæstore tom. 16. Tract. iuris. Nihil congruentius cum munere Summorum Pontificum, in Dei Ecclesiā; vixque altius subuehi potest eorum potestas, & dignitas, quā si dicantur in aula cœlestis Imperatoris Cancellarios agere, & subnotare diuina ad mortales oracula.

Quodammodò fons cœlestis Sapientia. Petrus Damiani Opusc. 7. *Initio.*

R

R *Adix & matrix Catholica Ecclesie.* S. Cypr. Epist. 45. B. Hildegardis ad Eugenium 3.

Cur *radix* dicatur, siue Romanus Pontifex, siue propter eum Romana Ecclesia, ratio est, quia sicut per radicem arbor fugit nutrimentum, indeque ei aduenit totus succus, quo vegetatur, vnde bella proportione Deus à Synesio hymno 2. vocatur *radix mundi*; ita totum corpus Catholicae Ecclesiae, percipit interuentu Romani Pontificis succum vitæ; hoc est, probatam fidei doctrinam, ex qua iustus viuit, iuxta Apostolum. Atque ita Gelasius Papa Epist. ad Anastasium Augustum, de Romana Ecclesia, agens, ait, [Sedes Apostolica magnoperè cauet, vt quia mundo *radix* est, Apostoli gloriosa confessio, nulla rima prauitatis, nulla prorsus contagione maculetur.] Quod si Ennodio lib. 1. Epist. 18. licuit dicere, *doctorum radix Maro*, quum non nisi ob præcellentiam qua omnibus imitatione exprimens est, *radix doctorum* dici possit, quanto iustiùs Romanae Ecclesiae ea denominatio quadrabit?

Eadem verò Ecclesia Romana, eiusue caput Pontifex Summus, denominatur; *matrix Catholica Ecclesie*; quia & est mater dignitatis Sacerdotalis, vt supra dictum est & per baptismum sibi concreditum, qui iuxta Bracharium Epist. ad Ianua. est secreti perplexique vulua mysterij, omnibus

bibus Dei liberis in sola Catholica Ecclesia procreatis, prænet esse. Nam quamuis infantes apud Hæreticos fructuosè baptizentur, & gignantur Deo, tamen illi ipsi filij ancillæ, & concubinæ, suscipiuntur de coniugis primariæ, Catholicæ inquam & Romanæ Ecclesiæ voluntate, iuxta modum ex D. Augustino expositum, in Tractatione de Cereo agno consecrato c. 2. num. 18.

Rektor Dominica plebis. Ioannes X. Epist. ad Herimannum Coloniensem.

Rektor Pontificum, Dominus, & summus Pater Patrum. Hincmarus Laudunensis in libello suæ reclamationis ad Ioannem 8.

Rektor summus Ecclesiæ Dei. Petrus Cluniac. l. 4. Epist. 25. Aduerto Concilium 1. Moguntinum sub Rabano in Synodica ad Ludouicum Regem, hac uti inscriptione *Dominio Serenissimo & Christianissimo Regi Ludouico, Rectori, ac Defensori Sanctæ Dei Ecclesiæ: vbi Imperator dicitur Ecclesiæ Rektor*, nimirum quo ad temporalia Ecclesiæ, subiacentis eius Imperio. Fideles enim Imperio subiacentes sunt portio Ecclesiæ, & Ecclesiam quandam determinatam siue Partialem conflant, cuius Rektor quo ad res sæculi, erat Ludouicus. Itaque ea rector Ecclesiæ, erat longè alia quàm rector & quidem summa, totius Ecclesiæ quo ad spiritualia, quam Petrus Venerabilis tribuit Romano Pontifici.

Rektor domus Dei. Creditus Ambrosius reuera Hilarius Diacon. 1. Timot. 3.

Rektor fidei Apostolica. Epitaphium Pelagij primi.

Rektor omnium gentium. Conc. 1. Nicæn. can. 44.

Rektor apicis cælestis imperij. Ennodius lib. 5. Epist. 10.

Rektor propriè omnium. S. Leo serm. 2. de sua assumpt.

Quid illud propriè? [De toto mundo, (inquit S. Leo) vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur, vt quamuis in populo Dei, multi Sacerdotes sint.

sint, multique Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus.] Videtur illud *propriè*, contraponi ei quod *est principaliter*. Qua ratione *propriè*, idem sonaret quod *Instrumentaliter*, vel *ministerialiter*. Per comparationem enim ad Christum, primi quique in Ecclesia, etiam Apostoli, non sunt nisi ministri Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Duriuscule tamen, ea notio Instrumentalis & ministerialis rectionis, accomodatur voci *propriè*. Itaque simplicius dici posse videtur, Petrum, atque ad eò etiam Successores, *propriè regere*, id est tanquam proprios subditos & verè obnoxios suæ spirituali iurisdictioni habere, qui Christum agnoscunt principalem & supremum proretam, suæ in coelum navigationis.

Refugium commune. S. Bernard. Epist. 198.

Scribens ad Innocentiũ II. S. Bernardus, sic habet præter cætera, cum reddit rationem cur ad eum esset prouocatum. [A vobis id omnimodis flagitamus, quod aliunde frustra tentatum est. Circumspeximus, & non erat auxilium. Ventum est ad commune refugium. Illò confugimus, vbi confidimus liberari. Tantùm adsit pietas, nam facultas non deest. Et quidem ex priuilegio Sedis Apostolicæ constat, summam rerum, ad vestram potissimùm respicere summam auctoritatem & plenariã potestatem. Verùm hoc inter cetera vestri singularis primatus insignia, specialius illustriusque nobilitat vestrum, & inclytum reddit Apostolatam, si eripitis pauperem de manu fortiorum eius. Nulla meo iudicio, in corona vestra pretiosior gemma zelo illo vestro, quo æmulari consueuistis oppressos, nec relinquitis virgam peccatorũ super sortem iustorum.] Liquet ex his, cur Romanus Pontifex dictus sit *commune refugium*. De re ipsa Videtis supra. V. portus & Nicolaum I. Epist. 20. & 21.

Rektor vniuersitatis. Valentinian. August. inter Nouell. Theod. tit. 25. de Episc.

Rex.

Rex. S. Bernardus Epistola 168.

Agens cum Episcopis & Cardinalibus Romanæ Curia
S. Bernardus, & memorans quæ & quanta in Schismate
Petri Leonis pro Innocentio II. egisset, sic habet præter cæ-
tera. [Vos scitis, si dignum ducitis recordari, qualiter
vobiscum in tempore malo conuersatus sum, egrediens
& regrediens & pergens ad Imperium Regis &c.] Regem
coloco apertè nominat ipsum Papam Innocent. pro quo
varia itinera indefesso studio susceperat vir Sanctus. Ita-
que perspicuè Pontificem vocat Regem. Eodem pertinet
longa disputatio S. Leonis Noni Epistola 1. quæ est ad Mi-
chaelem & Leonem, qua monstrat, Pontificatum Roma-
num esse Regale Sacerdotium, etiam spectatâ terrena,
Dominatione; ideòque notat, Pontificem à Constantino
Magno donatum esse insignibus Imperialibus, & cap. 38.
contestatur; [Successores S. Petri, iam in terris retinere
specialem dignitatem terreni cœlestisque Regni.] monet-
que Græcos, ne inuideant. Inter ea porrò regiae potesta-
tis insignia quæ à Constantino collata Romano Pontifici
prodit S. Leo, calceos purpureos disertè recenset Balsamon.
Erant enim calcei purpurei nota cultus principalis, iuxta
ea quæ habet Basilius Imperator in capitibus ad Leonem
filium c. 63. & iuxta illud Corippi lib. 2.

Purpureo suræ resonant fulgente cothurno

Cruraque puniceis induxit regia vinculis

Partibica campano dederant qua tergora fuco

Qui solet edomitos victor calcare Tyrannos

Romanus Princeps, & barbara colla domare,

Sanguineis prælata rosis, laudata rubore

Lætaque pro sacris tactu mollissima plantis,

Augustis solis hoc cultu competit uti,

Sub quorum est pedibus Regum cruor.

Procopium Imperio inhiantem, ad calceos vsque pur-
puratum exhibet Ammianus l. 26. Rubra talaria cum py-
ramide margaritis distincta in cuius summitate lapis pur-

M m

pu-

puceus refulgebat, fuisse Regum insignia, ait Georgius Logotheta in Chron. Constantinop. pag. 41. & 422. Patriarcha Constantinopolitanus referente Curopalate in Historia Isaâci Comneni, purpuros calceos sibi deberi, inde confirmabat, quod inter Sacerdotium & regnum nihil interesse diceret, vel admodum parum. Alia dabit Balduinus lib. de calceo cap. 10. Debetur ergo multo magis Romano Pontifici, inter cuius Pontificium & quodcunque regnum, tantum distat, quantum inter humana & supernaturalia. Vel ex hoc ergo antiquo cultu Pontificis Romani, apparet eum merito accenseri Regibus. Quamquam piè, & sapienter Pontifices calceis illis Regalibus crucem adiunxerunt ob causas recensitas à Balduino lib. de calceo cap. 27.

Tantum verò abest, ut decus tituli propositi excedat Pontificiam dignitatem, ut ne attingat quidem. Nam S. Hieronymus in Epitaphio Nepotiani, componens Episcopum cum Rege, & contentionem faciens dignitatis utriusque, antefert Episcopalem. [Ille enim (*Rex*) nolentibus præest, hic (*Episcopus*) volentibus; ille terrore subijcit, hic seruituti donatur; ille corpora custodit ad mortem, hic animas seruat ad vitam.] Hæc si de simplici Episcopo valent, quanto iustius de Episcopo Episcoporum? Possè porro *Regis* nomen Romano Pontifici tribui, probat multis argumentis Celsus Mancinus lib. 4. de iuribus Principat. c. 2. Idem confirmat Antonius Mazzaronus Tract. de tribus coronis Roman. Pontific. c. 3. ex c. *Alijs* 15. q. 6. & ex c. *Solita* de maiorit. & obedient. Sed neutro loco quicquam inuenio. Non dubitabit tamen de veritate illius nomenclationis, etiam spectata (ut S. Leo Nonus affirmabat,) dominatione terrena, quisquis perspexerit ambitum dominatus Pontificis temporalis. Quod si olim in Scripturis quoque. *Regis* nomen ad permodicos Dynastas porrigebatur, ut disserit Sherlogus Anteloq. V. sect. 6. à nu. 128. multo iustius est, non negari Pontifici ditionem obtinenti
omni.

omnino amplam ac diuitem. At regnum eius præcipuum non est de hoc mundo. Placet porro admonitio Aluari Pelagij lib. de potestate Eccles. notantis, quamuis Romanus Pontifex non rapina m arbitratus sit, titulum *Regis* assumens, tamen ad insinuandam humilitatem, eo titulo piè & sapienter abstinere.

Rex Regum, & vnicus Christianorum Princeps. Ladislaus Rex Hungariæ orat. ad Nicolaum V. Apud Cochlæum. lib. 11. histor. Hussitarum.

Non est hic titulus accipiendus cum exclusione Domini, in Principibus quibusuis temporalibus, quod de Christo ipso dictum ab Auctore operis de Regim. Princ. lib. 3. c. 13. meritò passim exploditur, multo autem magis de Romano Pontifice dicendum est; cui ne illud quidem dominium directum supernaturale creatum concedendum est, quo Christus Dominus iure ac titulo filij naturalis, in omnia creata potitur, vt disputatum est tractando Christi Dominium. Nullus sanè idoneus titulus Domini vniuersalis illius directi supra alios quoscunque Principes, in Pontifice assignari potest, quantumuis ita visum sit nonnullis Canonum peritis apud Nauarrum in *c. nouit ille* de Iudic. & apud Couarruiam Reg. *peccatum* 2. par. §. 9. nu. 7. Alios præterea adducit & sequitur Petrus Andreas Canhonerius in 7. Hippocr. Aphorism. à pag. 238. & Thomas Bosius lib. 4. de Statu Italiæ c. 5. & Franciscus Bosius libris quinque de Monarchia, nec non Celsus Mancinus lib. 2. de iuribus principatum à c. 6. & toto libro 3. & 4. Nonnullos Patres pro eadem sententia allegat F. Giuniperus à Drepano disp. 1. pro defenf. Iuris Pontif. q. 1. cap. 2. num. 4. Sed perperam. Nam nihil tale cogitarunt S. Bernardus & S. Augustinus, ac Tertullianus: & quos perperam *sanctos* prænominat, Titus Bostrenus homo hæreticus, ac Hildebertus. Itaque ea sententia non est nisi Canonistarum, & quidem non omnium; meritòque prout sonat, rejicitur à Suare lib. 3. defenf. c. 5. & 3. de legibus cap. 6.

& à Bellarmino lib. 5. de Pontif. à c. 1. nec non à Ioanne Salas 1. 2. Tract. 14. disp. 7. sect. 4. Dixi prout sonat, quia Suares libro illo 3. defens. c. 16. nu. 2. & Bellarm. loco annotato c. 5. exponunt Doctores illos de tali Dominio vniuersali, quale est animæ in corpus; qua similitudine in hanc rem vtuntur, Naz. orat. 17. nu. 15. Isidor. Pelus. l. 3. Epist. 249. Iuo Epist. 106. & S. Thomas 2. 2. q. 60. Art. 6. ad 3. eamque diffusè explicant Bellarm. lib. illo 5. cap. 6. Bernardus Chouer ad titulum Concordat. de publ. concubinar. V. *etiamsi Regali* Binstfeldius ad c. 7. de iniuria & damno dato q. 1. conclus. 2. & Mauclerc in opere de Monarch. p. 2. lib. 1. c. 2. & par. 4. lib. 1. toto cap. 3. Itaque Romanus Pontifex, non est dictus *Rex Regum*, & *unicus Christianorum Princeps*, ratione Dominij iurisdictionis temporalis in omnia regna & principatus fidelium Regum & Principum; quasi illi subalternentur Pontifici tanquam directo Domino; sed tantùm dictus est *Rex Regum*, ratione iurisdictionis spiritualis plenissimæ qua potitur in omnes planè fideles. [Sicut ad hodiernam vsque diem, cernimus mundanos principes, regi & instrui ab Ecclesiasticis.] Verba sunt Cyrilli Hierosolimitani catech. 17.

Rex Regum & Princeps Imperatorum, præcipuus hominum.
B. Petrus Damiani Opusc. 23. cap. 1.

Operæ precium videretur, representare partem loci quo ista tradit Petrus Damiani vt Maiestas Pontificia quæ in eo maximè splendet, deprehendatur liquidius, & insignis fructus moralis quem idem Auctor inde exhibet, decerpatur. Tractat eo loco Petrus Damiani, quid sit, cur Romani Pontifices præ omnibus terræ Principibus celeri morte defungantur, ita vt nemo post S. Petrum, qui annis circiter viginti quinquæ sedit Romæ Pontifex, pertingere ad eam Pontificatus durationem potuerit. Respondet ad hoc dubium Petrus Damiani. [Videtur nobis, quia idcirco hoc coelestis Iudicij ordo disponit, vt humano generi metum mortis incutiat, & quàm despicienda sit temporalis

lis

lis vitæ gloria, in ipso gloriæ principatu euidenter ostendat, quatenus dum præcipuus hominū tam angusti temporis compendio moritur, tremefactus quisque ad præstandi sui obitus custodiam prouocetur: & arbor humani generis, dum cacumen ac verticem suum tam facile corruisse considerat, flatu concussa formidinis, in suis vndique ramusculis contremiscat.] Et mox addit, Deum id potiùs assequi morte Pontificis, quàm morte cuiuscunque Regis aut Imperatoris. [Quia cū vnus omni mundo Papa præsideat, Reges autem plurimos in Orbe terrarum, sua cuiusque regni meta concludat; quilibet Imperator, ad Papæ vestigia corruit: Tanquam Rex Regum & Princeps Imperatorum, cunctos in carne viuentes honore ac dignitate præcellit: Vnde quolibet Rege defuncto, administratione eius, regnum tantummodò cui præerat, destituitur. Cum verò Sedis Apostolicæ Pontifex moritur, vniuersus tanquam communi Patre mundus orbatur. Quid enim Africa de Regibus Asiæ, aut quid Æthiopia de Principibus sentit Hesperia? Nam siue moriantur, siue viuant, qui procul à se remoti sunt, vtrunque indifferenter ignorant. Est & aliud cur mors cuiuslibet Regis nō magno perè sit terrori, quoniam sæculares principes qui turbis popularibus præfunt, sæpè gladijs perimuntur &c. Sæculares ergo Principes quia diuersæ mortis casibus exponuntur, eorum audientium eorum exitum, non atteritur; Papæ verò vita, quia sola naturalis obitus lege concluditur, eius ex hac vita transitus, sine graui formidine non auditur. Porro quia terreni Principes, regni sui quisque (vt dictum est) limitibus includuntur, causa nō est, cur per alias mundi prouincias, eorum obitus diffundatur: Papa verò quia solus est omnium Ecclesiarum vniuersalis Episcopus, cum luce priuatur, mors eius per ampla terrarum regna diffunditur. Et sicut sol quia solus lucet, si Eclipsim fortè sustineat, præsto necesse est, vt tenebras totus vbique mundus incurrat, sic Papæ cum ex hac vita recedit, illico quia

vnus.

vnus in mūdo est, longinqua regnorum spatia mortis eius fama percurrit, & consequens est vt quos tam sublimis singularisque personæ casus obturbat, proptiæ quoque vocationis exitum tremefactis visceribus expauescant. Vbi notandum, quàm velit Omnipotens Deus, Romani Pontificis vitam hominibus in ædificatione prodesse, cuius etiam mors peruidetur ad Creatorem suum animas reuocare: vt dum se Patrem orbi esse considerat, ab inculcanda tot filijs hæreditate, desidia non torpescat.] Benè & optimè; ac citra glossam omnem, perspicuè.

Rex plusquam omnes Reges. Episcopus Pataræ apud Liberatum in Breuiario c.22.

Cum Iustinianus, instinctu Euæ suæ, pessimæ Theodoræ, truculenter ageret cum S.Syluero, monuit eum Episcopus Pataræ, videret quid ageret; indignissimum esse contestans, sic tractari tantum virum. Nam (inquit,) [multi in hoc mundo sunt Reges, & non est vnus, sicut ille Papa, est super Ecclesiam totius mundi. [Hoc ipsum est quod post SS.Leonem & Prosperum, aiebat S. Gregorius VII. lib.2. Epist. 75. [Plus terrarum, lex Romanorum Pontificum, quàm Imperatorum obtinuit. In omnem terram exiuit sonus eorum, & quibus non imperauit Augustus, imperauit Christus.] Vtique non per se tantum, sed etiam per suos Vicarios, Romanos Pontifices, à quibus proinde, ait doceri iam olim solitas vniuersas nationes, & corripì item ab eis solitos omnes Reges & Principes, in ijs quæ arguenda essent; nimirum agnoscentes in Christo Vicario ministeriū & administrationem regni illius, quod Christus super Ecclesiam à Patre accepit supremum simul ac fundatissimum.

Qua de re, quia veritas est grauiissima, & maiestatem Pontificis Romani radicitus exhibens, placet egregiam S.Thomæ disputationem ex lib. 1. de regim. Princ. c. 14. huc transferre. [Hunc (inquit,) dici Regem, supponimus cui summa regiminis in rebus humanis cōmittitur: Tan-

to

ro autem est regimen sublimius, quanto ad finem vltiorem ordinatur; semper enim inuenitur ille ad quem pertinet vltimus finis, imperare operantibus ea quæ ad finem vltimum ordinantur. Sicut gubernator ad quem pertinet nauigationem disponere, imperat ei qui nauem constituit, qualem nauem nauigationi aptam facere debeat: Ciuilis autem qui vtitur armis, imperat Fabro qualia arma fab icet. Sed quia finem fruitionis diuinæ, non consequitur homo per virtutem humanam, sed virtute diuina, iuxta illud Apostoli Rom. 6. *Gratia Dei, vita aterna*, perducere ad illum finem, non humani erit, sed diuini regiminis. Ad illum igitur Regem huiusmodi regimen pertinet, qui non est solùm homo, sed etiam Deus, ad Dominum nostrum Iesum Christum, qui homines filios Dei faciens, in coelestem gloriam introduxit.] Et mox. Huius ergo regni ministerium, vt à terrenis essent spiritualia distincta, non terrenis Regibus, sed Sacerdotibus est commissum, & præcipuè summo Sacerdoti, successori Petri, Christi Vicario, Romano Pontifici, cui omnes reges populi Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino nostro Iesu Christo; sic enim ei ad quem finis vltimi cura pertinet, subdi debent illi ad quos pertinet cura antecedentium finium, & eius imperio dirigi. Quia igitur Sacerdotium Gentilium, & totus diuinorum cultus, erat propter temporalia bona conquirenda, quæ omnia ordinantur ad multitudinis bonum commune, cuius Regi cura incumbit, conuenienter Sacerdotes Gentilium Regibus subdebantur. Sed & quia in veteri lege promittebantur bona terrena, non à Dæmonibus, sed à Deo vero, religioso populo exhibenda, inde & in lege veteri Sacerdotes Regibus leguntur fuisse subiecti. Sed in noua lege est Sacerdotium altius, per quod homines traducuntur ad bona coelestia; Vnde in lege Christi, Reges debent esse Sacerdotibus subiecti. Propter quod mirabiliter ex diuina prouidentia factum est, vt in Romana Vrbe quam Deus præ-

uide-

viderat Christiani populi principalem sedem futuram, hic mos paulatim inoleceret, ut ciuitatum Rectores Sacerdotibus subiacerent. Sicut enim Valerius Maximus refert, omnia post religionem ponenda, semper nostra ciuitas duxit, etiam in quibus summæ maiestatis decus conspici voluit. Quapropter non dubitauerunt sacris imperia seruire, ita se humanarum rerum habitura regimen existimando, si diuinæ potentiæ benè atque constanter fuissent famulata. Quia verò etiam futurum erat, ut in Gallia Christiani Sacerdotis plurimum vigeret religio, diuinitus est permixtum, ut etiam apud Gallos gentiles Sacerdotes, quos Druidas nominabant, totius Galliæ ius definirent, ut refert Iulius Cæsar in libro quem de bello Gallico scripsit.] Similia pleraque de alijs Ethnicis addens Petrus Gregorius lib. 15. Syntagm. c. 1.

Ex quibus vides, haud potiore iure Pontificem Maximum in Ethnicismo à Tertulliano lib. 1. ad Vxor. dictum esse Regem seculi, (quod quidam nuper disput. 1. pro defenf. Iur. Pontif. q. 1. c. 2. nu. 5. ridicu. è censuit dictum de Christiano Pontifice Maximo,) quàm inter Christianos eo nomine dici debeat Romanus Pontifex, cui omnes inclinare caput & obedire debent, etiam quibus alij omnes obediunt: iuxta illud S. Ignatij Epist. 9. quæ est ad Philadelphios. [Presbyteri atque omnis clerus, simul cum omni populo, cum militibus & principibus, sed & Cæsares obediant Episcopo.] Quem sanctissimi viri locum aduersus Sculteti sectarij cauillos, benè turatus est Martialis Mæstræus, quod tametsi cū ea S. Ignatius scriberet, nulli essent Cæsares Christiani, tamen regulam præscriberet, futuris temporibus seruandam, cum Cæsares Christum agnouissent; ad quam etiam iam tunc fuissent astrictissimi mens non læua fuisset.

Ex his omnibus manet perspicuum, Romanum Pontificem esse Regem plusquam omnes Reges, quippè cui & iurisdic-tio sit longè nobilior, (nempè spiritualis & superna-
tura-

ruralis, collata immediatè à Christo ipso,) & longè pro-
 tentior; quandoquidem est diffusa per vniuersas sub cœ-
 lo nationes, vbiçunque reperiuntur fideles non exclusis
 ab ea spiritali ad Pontificem subiectione, Regibus quo-
 que & principibus terræ. [Non Rex (aiebat Cœlestino III.
 Eleonora Regina Angliæ,) non Imperator, aut Dux, à iu-
 go vestræ potestatis eximitur.] Ita legitur apud Blesen-
 sem Epistol. 145. Agnouisse id priscos plerosque Reges ac
 Principes, subiectis exemplis monstrat Bellarm. cap. 3.
 Apolog. contra Iacobum. 6. Ultra communem verò su-
 biectionem spiritualement, benè multa regna, ex pietate Re-
 gum facta esse peculiariùs Summo Pontifici obnoxia, cõ-
 stat ex longo eorum syllabo, quem exhibet Eugubinus l. 2.
 de Donatione Constantini à pag. 285. & Iacobus Gretse-
 rus in Commentario de Imperatorum, Regum, ac Princi-
 pum munificentia in Sedem Apostolicam, præsertim à
 capite 11. ad 36. Sunt autem huiusmodi regna tam am-
 pla & tam multa, vt inde euentissimum fiat, Papam
 plus esse Regem, quàm omnes Reges, idest nullum esse
 Regem qui ei possit exæquari, vt aiebat Pataræ Episco-
 pus. Nec dissimiliter Eugenio S. Bernardus 2. de Confid.
 cap. 1. [Parem super terram, non habes.] Sed & Michael
 Imperator, tametsi malignè, vt Leonem III. in necessitate
 summa desereret, tamen sic de eo dixit apud Monachum
 Sangallensem lib. 1. de Rebus Caroli Magni c. 28. *Ille Pa-
 pa, regnum habet per se & nostro præstantius. Ipse se per se ip-
 sum vindicet de aduersarijs suis.* Copiosus in Regni huius
 Pontificij amplitudine ac prærogatiuis, est Bosius lib. 3. de
 Statu Ital. c. 7. Valet itaque multo iustius per Pontificem
 de Roma Christiana, quàm de Roma Ethnica per Con-
 sules, aut Imperatores, quod dixit Rutilius lib. 1.

Omnia perpetuos quæ seruant sydera motus,

Nullum viderunt pulchrius Imperium.

Quid simile Assyrijs connectere contigit, arma

Medi finitimos cum domuere suos?

N II

Ma

*Magni Parthorum Reges, Macedumque Tyranni,
Mutua per varias iura dedere vices.
Nec multo antèriùs de eadem Romani Imperij diffusionè,
Nam solis radijs equalia munera tendis,
Qua circumfusus fluctuat Oceanus.
Voluitur ipse tibi qui continet omnia Phœbus,
Eque tuis ortus, in tua condit equos.*

Accedit duratio regni Pontificij quod non est interpe-
ritura regna vt dictum à Poëta obseruat S. August. serm. 29
de verb. Dom. monstrans quod ex Iouis persona alibi dixe-
rat, *Ast ego nec metas rerum nec tempora pono*, adulan-
do dictum esse. At hoc regnum quod Pontifici vendica-
mus, æternum est, nec portæ Inferi aduersùs illud præua-
lebunt.

Robur & petra Ecclesiæ. Theophilactus Luca: 22.

Dicitur Pontifex *Robur Ecclesiæ*, quia ex Christi manda-
to, manus eius est, confirmare fratres suos. Id quod Sy-
nodus Ephesina scribens ad Cœlestinum Papam, in con-
suetudine fuisse Romanorum Pontificum testata est, adhi-
bens Græcam vocem *σθένειον*. Franciscus Turrianus lib. 2.
contra Magdeburg c. 4. exhibet varia exempla huius cõ-
firmationis per Pontificem, à grauissimis quibusque Anti-
stitibus cum sedes inibant expetite, missa ad eum. fidei suæ
confessione, vt confirmaretur, si benè haberet. Ob hoc
robur cætetis conferendum, S. Petrus nomen à robore &
firmitate accepit, vt scribit ad S. Eulogium S. Gregorius,
confirmatque S. Leo serm. 3. in Anniuers. suæ assumptio-
nis, illis de S. Petro verbis. [Specialis à Domino Petri cu-
ra suscipitur, vt pro fide Petri propriè supplicetur, tanquam
aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa
non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, &
diuina gratia ita ordinatur auxilium, vt firmitas quæ per
Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis confera-
tur.

S

Sacerdos magnus, summus Pontifex, princeps Episcoporum. S. Bernard. 2. de consider. c. 8.

Sacerdos Christi. Petrus Blefens. Epist. 144.

Tamet si est hoc nomen omnibus Sacerdotibus commune, tamen antonomastice, præcipuus ac Sūmus Christi Sacerdos, nomen tulit *Sacerdotis Christi*, estque nomen *Sacerdotis*, sumendum maximè proprie, pro eo scilicet, qui vt definiuit Apostolus, ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur, in ijs quæ sunt ad Deum. Hac quippè ratione, Romanus Pontifex est Christi Sacerdos antonomastice, & supra omnes in lege noua sacerdotes. Quamquam si *Sacerdotium* sumeretur pro dignitate & veluti gloriæ antistitio, ne sicquidem Romanus Pontifex desineret esse eminentissimè *Sacerdos Christi*. Notionem illam *Sacerdotij*, pro dignitate, legimus quandoque apud profanos, vt cum Poëtæ dicuntur Musarum Phœbique Sacerdotes. Imo sacra Literæ ab eo loquendi modo non abhorrent. Nam quod 2. Reg. 8. dicitur *filij autem Dauid, Sacerdotes erant*, clarè 1. Paral. 8. exponitur de hoc Sacerdotio, cum dicitur, *Porrò filij Dauid, primi ad manum Regis*; Itaque etiam si *Sacerdotis* nomen in hoc minùs protrito sensu acciperetur, salua semper esset Romano Pontifici, antonomastice dicta ratio Sacerdotij.

Sacerdos mundi. Constantinus in Edicto.

Sacerdos magnus, sacerdotum præter Christum opinatissimus. Iuo ferm. de Cathedra S. Petri.

Id est celeberrimus, & nominatissimus omnium Sacerdotum infra Christum.

Sacerdos primus inter Christianos Sacerdotes. Facundus lib. 4. cap. 3.

Sacerdos vnus, Sacerdos Dei. S. Cy pr. Epist. 55.

Sicut omnes Ecclesiæ particulares, varijs Episcopis par-

N n 2

ticu-

ricularibus obnoxia, iuxta Cyprianum, sunt vna Ecclesia; ita omnes illi particulares Episcopi, nexi cum supremo à quo omnes dependent, vnum Episcopatum gubernant, cuius portiones singulae, sunt penes quoscunque Episcopos particulares; totalis autem summa, penes Romanum, cuius est super omnem Ecclesiam, omnesque Episcopos, excubias agere, vnde denominatur *vnus Episcopus*.

Sacerdos sacerdotum diuinitus omnibus praeminens, & Pater Patrum dominus noster, ter beatissimus Papa. Abbates & Monachi Graeci in Concilio Later. sub S. Martino I. Secretario 2.

Sacerdos summus. S. Hieronimus in Praefatione Euangel. ad Damasum.

Fuit olim vsus, vt quilibet Episcopus, *Summus Sacerdos* diceretur, & quilibet Episcopatus, *Summum Sacerdotium*. Diaconatus autem *tertium*, & Presbyterium *secundum Sacerdotium*, vt loquitur Optatus lib. 1. Sic S. Hieronymus Epist. 99. quae est ad Afellam, de seipso ait; [Omnium penè iudicio, dignus summo Sacerdotio decernebar.] Id est Episcopatu. Eodem sensu Concilium Agathense cap. 6. [Pontifices (inquit, quibus in summo Sacerdotio constitutis &c.) Tertullian. libro de Baptif. [Dandi baptifini ius, habet summus Sacerdos, qui est Episcopus.] S. Ambrosius ad Felicem Comensem quae est Epist. 60. [Suscepisti gubernacula summi Sacerdotij.] Idem habet Innocentius I. Epist. 12. Latè ad Sidonium id monstrat Sauro lib. 4. Epist. 11. versiculo *Nam de Pontificijs* &c. Et vt innumera similia testimonia praeteream, creditus Augustinus q. 101. ex vtroque Testamento mixtim, disputans contra quendam Falcidium, Leuitas Sacerdotibus exaequantem, probat ex Apostolo, Presbyterum siue Sacerdotem dici, qui est Episcopus. [Quid est enim Episcopus, nisi primus Presbyter, hoc est summus Sacerdos? Denique non aliter quàm compresbyteros hic (*Episcopus*) vocat confacerdotes suos.] Non vult asserere, quod aliqui affingunt D. Hierony-

ronymo, Presbyterum & Episcopum vnam rem esse, solo honore & gradu humano differentem; sed ita locutus est, quia vt præmiserat, [Maior ordo intra se & apud se, habet & minorem. Presbyter enim, & Diaconi agit officium, & Exorcistæ, & Lectoris. Presbyterum autem intelligi Episcopū probat Paulus.] Itaque hic Auctor, perspicuè agnoscit ordinem Episcopi esse maiorem; quamuis quia idipsū potest Episcopus quod Sacerdos, dicatur ipse quoque, *Sacerdos*, non tamen qualiscunque, sed *Summus*. Ita quidem iuxta antiquum vsū: quamuis iam pridem appellatio *Summi Sacerdotis*, æquè ac *Summi Pontificis*, restricta est ad omnium Episcoporum supremum siue Romanum.

Sal omnium Ecclesiarum. Io. Sarisber. Epist. 129.

Allegat hoc decus Romanæ Ecclesiæ, & Pontificis eam regentis, Ioannes Sarisberienfis, vt monstret; inde habere, omnia Ecclesiæ membra quod vigeant: Indidemque concludit, necesse esse, omnes incumbente necessitatis articulo ad Pontificem recurrere, vt inde velut condiri ac saporem haurire possint. Facere huc possunt quæ Patres & Doctores circa illud Christi ad Apostolos commentati sunt, *Vos estis sal terræ*: & referri quoque ea, quæ circa salem in Baptismate adhibitum differit Iesse Ambianensis in Encyclica *S. de sale*. Item quæ de sale in omnibus victimis adhibendo, remoto melle, quondam sunt constituta. Illud, S. Chrysostomus ad putorem arcendum corruptionemque amouendam pertinuisse, existimauit homil. 15. in Matth. (consentaneè ad Originem, qui homil. 27. in Num. ea ex causa, tentationem, *salem animarum* vocauit, quod putredinem arceat,) & vt Apostoli intelligerent, debere ipsos non sibi duntaxat sapientes esse, sed quod sal habet, defatuare quoque debere omnes; nec id præstandum ab illis palpando & mulcendo, sed (quæ salis propria vis est,) vrendo atque vellicando: nam neque vera sapientia quæ de sursum est, placere affectat, sed vbi opus est, mordet quoque & erodit. De huiusmodi item sapientia acci-

acci-

accipit Petrus Damiani serm. 64. mandatum Dei de sale omnibus Sacrificijs apponendo. Ut omne boni operis Sacrificium, rationis, discretionis, ac cœlestis sapientiæ sale sit conditum. Vnde insipientes insulosque dicimus, ait S. Bernardus serm. de obedientia, patientia & sapientia; Quod ergo cœlestem sapientiam à putredine præseruantem, & sanctè erodentem, suppeditet omnibus Romanus Pontifex, iure audit *Salomnium Ecclesiarum*, nec plus potest orbis vniuersus Christianus aditione & consultatione Pontificis carere, quàm humana vita, salis vsu potest destitui. Speciatim verò Orientales, vt rectè notauit Gennadius ad cap. 5. Concilij Florentini sect. 12. hunc salem conseruandæ apud eos fidei fuisse, debent agnoscere. Id quod plenè prosequitur Stapletonius lib. 2. de magnitud. Romanæ Ecclesiæ c. 7. Cœterum de salis & Romani Pontificis comparatione, fusè ac pereruditè Bernardinus Gomefius lib. 5. de sale à num. 35. ad 51.

Samuel iudicatu. S. Bernard. 2. de confid. c. 8.

Glarus omnino inter Iudices populi Israelitici fuit Samuel, extra ordinem, à Deo, (quamuis non esset de tribu Leui,) annumeratus Dei Sacerdotibus, iuxta illud Psal. 98. ver. 6. *Moyse & Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.* Vbi Lorinus, varios profert, quibus Samuel tametsi ad summum Leuita, & ex progenie Caath, non autem Sacerdos progenie, quod vnum euincunt, quæ adducit S. Hieron. lib. 1. in Iouin. cap. 13. dispensatione tamen & ex Dei voluntate extraordinaria, Sacerdos agnoscitur; cuius probitas, & sanctitas in exemplar omnibus Sacerdotibus ac Iudicibus statui potest & potuit. Potestas verò eius, eximia omnino fuit, cui Deus primi & secundi Regis inungendi, & cæterorum in ea gente principalium munerum curam demandauit, vt 1. Regum videre est. Fuisse autem Summum Sacerdotem, quamuis diffitetur Iustinianus prolegom. Paul. disput. 1. c. 10. num. 3. tamen admittit S. Augustinus 2. Retract. c. 55. & 17. Cuius. cap. 5. &

& valdè multi Patres quos longo agmine recenset Franc. Bozcius lib. 5. de Monarchia c. 17. Hac de causa S. Bernardus, Romanum Pontificem cum Samuele, penes munus Iudicis quod cum extraordinario Sacerdotio nexum habuit, compositum voluit.

Sanctitas. Theodoretus ad S. Leonem.

Abstractum pro concreto, maioris reuerentiæ gratia, vt sepè in similibus, supra annotatū est. Hodie titulus *sanctitatis*, ad Summum Pontificem arctatur, nec vlli alteri siue Episcopo, siue Magnati tribuitur. Olim tamen res aliter habuit. Nam S. Augustinus passim, quoscunque Episcopos *sanctitatis* titulo honestat, nec rarò eos quoque qui fidei oblaxæ erant, quandiu eorum causa non erat desperata, vt notavi in defensione Valeriani Cemeliensis c. 10. vbi de huius olim tituli ad quoscunque extensione plenissimè. In Epistola 1. reclamatoria ad Ludouicum pium Imperatorem, quam Quercetanus tomo 2. Miscellæ suæ Francicæ inseruit, post Epist. Frotharij Tullensis, Auctor agens cum Ludouico Pio, semel & iterum eum vocat *sanctitatem vestram*. Nunc (vt dixi,) vsus eam vocem arctauit ad Summum Pontificem.

Sanctitas quæ caput est omnium Ecclesiarum. Iustinus Senior, ad Ioannem II. Papam, vt est in Cod. Iustinia.

Sanctus, sanctissimus.

Stupendus est stupor nonnullorum quos obiter perstringit Bosius lib. 20. de signis cap. 5. negantium olim Pontificem Romanum his titulis fuisse decoratum. Quod adeò luculentum mendacium ex mera malignitate & capitis Catholicæ Ecclesiæ odio tam gratis est confictum, vt consultatione non egeat, cum nihil frequentius occurrat in quibusuis antiquorum siue Patrum siue Conciliorum ad Romanos Pontifices Epistolis, quàm ij tituli. Nec mirum delatos esse Principi Episcoporum, cum apud Cassiodorum, Theodoricus & Athalaricus Reges Arriani, frequenter iisdem titulis honestent quoscunque Episcopos; quod
item

item passim fieri videmus à Sidonio, & alijs antiquis. Ipse S. Gregorius in Epistola increpatoria ad Ioannem Ieiunatorem, non negat ei talem compellationem *sanctissimi, & sanctitatis vestrae*. Lib. 4. Registri Epistola 38. indict. 13. Sanctitatis item titulo, Episcopum honestat Innocent. I. Epist. 15. Sanctus verò Chrysostomus in Psalm. 13. expostulat quod Hæretici non vocarent suum Catholicum Episcopum, *Sanctum*. Sed vsus inualuit, vt Romano Pontifici speciale esset hoc decus, attenta persona quam sustinet Vicarij Christi, quæ eum obstringit ad omnem Sanctitatem & facit omnibus Sacrosanctum & peruenabilem, vt ferunt iura quæ ad huius tituli illustrationem addensat Troilus Maluetius lib. de canoniz. Sanctorū dub. 1 num. 16. Pugnat latè pro illo vsu restringendi hunc titulum ad Pontificem Henricus Kaletsein in orat. de libera verbi Dei prædic. in Concilio Basil. *Sub Initium*. Ennodius in Apolog. à S. Petri Romanorum Pontificum primis, Sanctimonia, repetit decus hoc Successorum, quantumuis aliquando noxiorum. [Ille (inquit de Sancto Petro) perennem meritorum dotem cum hæreditate innocentie misit ad posteros; quod illi concessum est pro actuum luce, ad illos pertinet, quos par conuersationis splendor illuminat. Quis enim sanctum esse dubitet, quem apex tantæ dignitatis attollit? In quo si desint bona acquisita per meritum, sufficiunt, quæ à loci decessore præstantur. Aut enim claros ad hæc fastigia erigit, aut qui eriguntur illustrat. Prænoscit enim quid Ecclesiarum fundamento sit habile, super quem ipsa moles innititur.] Hunc locum ex decretis B. Symmachi Papæ allegat S. Gregorius 7. lib. 9. Epist. 21. præmiseratque (quod hanc Pontificum Sanctitatem valdè illustrat,) à tempore S. Petri vsque ad ipsum Gregorium, Romanos Pontifices ferè centum inter Sanctissimos esse numeratos, quot à mundi principio non sunt recensiti Reges terræ, qui eximia sanctitate sint celebrati. Imo idem Gregorius in dictato quod extat apud eum

eum lib. 2. Registri, afferit quemcunque contigerit canonicè eligi in Romanum Pontificem, meritis B. Petri indubitanter effici sanctum. Quod confirmat ex S. Ennodio, ac ex decretis Symmachi Papæ, & potest illustrari ex subita animi mutatione in Felice ac Vigilio, ex quo fuere veri Pontifices. Pugnatur latè pro hoc Romani Pontificis titulo contra Vicleffum Thomas Valdensis lib. 2. doct. c. 36. Quod Alexander III. scribens ad Præsteiannem, eum vocat *Sacerdotum sanctissimum*, spectavit ad morem patriæ, cui Alexander in re humana seruitum voluit, nullo modo componens eum qui solus vi muneris est Sacerdotum Sanctissimus cum Rege laico.

Sapientia senilis, Ecclesiæ. S. Chrysoftom. in Encomio S. Petri & Pauli.

Omnes quidem Apostoli sunt in Ecclesia, ut senes, de quo Rupertus in cap. 4. Apocal. cum de 24. Senioribus. Tamen peculiari titulo à senectute celebratur S. Petrus qua Pontifex, & eius successores. Nam nihil commendatius est Romanis Pontificibus, quàm ut antiquitatem, Doctrinæ constanter retineant, ab actis nouitatibus quas hæretici confectantur. In quam rem, luculenter præ cæteris, Vincentius Lyrin. in Commonit. cum de S. Stephano Papa. Et sanè nihil esse posse perniciosius quoad dogmata, quàm si quis nouare audeat, etiam si quoad pleraque alia non sit nouitas improbanda, trado latè in Opere de iusta confixione librorum partit. 1. Erotem. 20. Romanus ergo Pontifex, quia traditæ à Christo atque ad eò antiquæ Doctrinæ tenax est, meritò dicitur *sapientia senilis Ecclesiæ*. Quamquam non refragabor, si quis id referre malit ad sapientiam planè defœcatam, qualis est senum, atque ad eò meritò ab omnibus ad eundam gratia exquirendi consilij de fide & moribus. Ludolphus 2. p. vitæ Christi c. 1. vocans Petrum *Seniorem ac Principem & caput aliorum*, Seniorem vsurpauit pro *Domino*. Ea tamen notio ab hoc loco est extranea, quamuis in libris Feudalib. sit promptissima.

Saxum immobile, totius Christiani operis compagem, molemque continens. S. August. serm. 16. de Sanctis.

Allusio est ad verba Christi Matth. 16. *Tu es Petrus &c.* Et Io. 1. *tu vocaberis Cephas.* Nam Cephas vox est Syriaca (quod erat Christi Domini idioma,) significans saxum seu rupem immobilem. Hallucinantur autem, qui putant *Cephas* esse vocem Græcam, & significare *caput*. Nam tamen *κεφαλή* Græcum nomen est, significans *caput*, tamen aliunde ducta est vox Syriaca eique gemina Hebræa, nec *caput* sed *saxum* significat. Incommodè igitur Bunderius in Compendio Concertat. tit. 31. artic. 1. prolatis SS. Anacleto & Isidoro, probat S. Petrum fuisse caput Ecclesiæ, quia dictus est à Christo *Cephas*, siue *κεφαλή* idest *caput*. Ad quod etiam Artic. 14. profert Vigilium c. 7, Constituti. Et addendus est Optatus lib. 2. contra Parmenianum ac Gregorius IX. Epistola ad Germanum Patriarcham Constantinopolitanum. Quamvis enim ex eo quod S. Petrus dictus sit à Christo *Cephas*, rectè inferitur, eum fuisse caput Ecclesiæ, eo quod metaphora saxi fundamentarij, eodem reuoluatur, & eundem efficiat sensum; ac si dictum fuisset. *Tu es caput*: tamen in actu signato & hærendo in notionibus immediatis vocum, aliud est *esse caput*, aliud verò *esse Cephas*. Non nego tamen, quod pereruditè profequitur Turrianus lib. 2. pro Epist. Pontif. c. 3. idem hic proportionem contigisse, ac circa vocem *Pascha*, quæ ad transitum pertinet iuxta notationem Hebraicam: & tamen præelecta passim est deriuatio ex Græco, pertinens ad passionem vt Nazianzenus admonuit. Quod ipsum circa Græcas notiones vocis *IESVS*, & vocis *Christus*, obseruauerunt S. Epiphanius & S. Iustinus. Prior enim ad medicinam relata est, posterior ad vtilitatem, vt ferunt Græca voces Hebræis affines. Idem haud incongruè contigerit in deriuatione vocis *Cephas*, ex Græco potius quàm ex Syriaco aut Hebræo. In vsu namque vocum, multùm datur consuetudini, quæ sæpè pietatem potius quàm Grammaticam consecratur.

Scho-

Schola Apostolorum Romana Ecclesia. Orientales, Epistola ad Iulium I. apud Sozomenum lib. 3. c. 7.

Nomine *schola Apostolorum*, intelligi potest, vel Regia, siue palatium regale, quod Apostoli incoluerunt, vel locus tradita ab Apostolis doctrinae. Apud antiquos siquidem, *scholam* pro Regio Palatio esse usurpatam, docet Epistola Episcoporum ad Ludouicum Regem Tit. 23. Capitular. Caroli Calui. nu. 12. vbi disertè habetur, Domum Regis dici *scholam*, quia in Domo Regis omnia debent esse correcta. An verò eo referri possit *schola Palatina*, cuius mentio est *L. properandum*, *S. sin autem* & *S. illo proculdubio ff. de Iudicijs*, ita vt corpus illud officialium Palatij, dictum sit Metonymicè nomine *schola*, adhibito continente pro contento, viderint alij. Cum ergo Palatium regium, dicatur *schola*, haud abs re videri posset, Romanam Ecclesiam dictam esse *scholam Apostolorum*, quia eam incoluerant Apostoli. De B. Petro res est explorata, vt dixi Prænotat. 3. Suamque animi emotionem, ac auersam à vero mentem prodidere Hæretici, qui id diffiteri aut reuocare in dubium non erubuerunt. S. Paulum Romæ fuisse, ac non exiguo temporis spatio, liquet ex Actor. 28. De S. Ioanne Euangelista, idem constat ex immisione eius in feruentis olei dolium ante Portam Latinam, vt testantur Tertullianus lib. de præscript. Eusebius l. 3. de demonstr. cap. 7. Et S. Hieronymus: Matth. 20. ac l. 1. in Iouin. De S. Barnaba, plerique prodiderunt fuisse Romæ, tametsi primusne Romæ Euangelium prædicauerit, magis ambiguum est. Negat Baronius 11. Iunij; censet autem non inuerisimile, Massutius lib. 5. vitæ Pauli c. 8. Ex his ergo liquet, Romanam Ecclesiam fuisse *scholam*, siue Palatium, plurium Apostolorum habitatione nobile. Fuerunt quippè Apostoli, Reges, iuxta illud de eis Psalm. 67. pronunciatum. *Dum discernit cælestis, Reges super eam.* Nec minore iure potuit Christus, quàm Rex ille, superbia tumens Isaia 10. dicere, *Nunquid non Principes mei, simul Reges sunt?* At liquet,

confortatum esse principatum Apostolorum; & hos esse, Deos fortes, idest Principes siue Reges terræ, vehementer eleuatos, & super omnem terram constitutos Principes, vt Chysoftomus Psalm. 44. ritè expendit.

Planior & vulgatio scholæ Apostolicæ notio esse videtur, quod sit locus in quo Apostoli docuerunt: quod decus est Romanæ Ecclesiæ à Tertulliano celebratum lib. de præscrip. c. 36. [Foelix (inquit,) Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum suo sanguine profuderunt.] Egregiè verò S. Irenæus lib. 3. c. 4. Ecclesiam Romanam vocat [Depositorium diues, in quod Apostoli, plenissimè contulerunt quæ sunt veritatis; vti omnis quicumque velit, sumat ex ea potum vitæ.] Ad Romanam quippè Ecclesiam, spectare ea Verba, monstrat quod statim subiicit, agere se de antiquissimis Ecclesijs, in quibus Apostoli conuersati sunt: proximè verò capite 3. præmiserat, omnium maximam, & antiquissimã, & omnibus cognitam esse Romanam Ecclesiam, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo fundatam, & cõstitutam, & instructam, habentem ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem. Hunc sensum tituli Pontificij, propositi, intendebant Orientales allegati. Nam vox Græca quam Interpres vertit *scholam*, est *σχολή* *ισχυροῦ*, idest *Locus erudiens & ex inspiciente reddens sapientem*. Et idcirco Plato, carcerem vocauit eo nomine. Vide Lælium Bisciolam tom. 1. subsec. lib. 6. cap. 7.

Sedes Apostolica. V. prænotationem 3.

Optimè Innocent. III. l. 3. Epist. 194. de Sede Apostolica exponit quod Ioannes in Apocalypsi habet de quatuor animalibus, plenis oculis ante & retrò, quæ erant in medio, & in circuitu Sedis. Ea enim quatuor animalia, interpretatur quatuor Sedes Patriarchales, Sedem Agni viuientis in sæcula sæculorum circumeuntes, quasi filias astantes matri.

Sedes sanctissima quæ vniuersali Ecclesiæ iura sua transmittit.

mittit. Ioannes Rauennas Epistola ad S. Gregorium.

Sedes Petri, quæ pastoralis honoris facta caput mundo. Prosper. Carm. de Ingratis.

Sedes toto orbe mirabilis, quæ licet generalis mundo sit præstita, Romanis tamen cognoscitur localiter attributa. Cassiod. lib. 11. Epist. 2.

Sedes in qua semper extra maculam seruata est Catholica religio. Iustinianus, ad Agapetum Papam.

Sedes non habens maculam neque rugam. Gelas. in decreto de libris Apocryp.

Sedes sancta & summa. S. Bernard. Epist. 180.

Sedes quæ à nemine iudicatur. Concil. Roman. in causa Leonis Tertij.

Sedes princeps, in qua Christus clauis fidei posuit, aduersus quas non præualuerunt neque præualebunt portæ inferi.

Theod. Studita Epist. ad Naucrat.

Sedes quæ sacerdotalis mater est dignitatis. Iul. I. Epist. 1. ad Orientales Innocent. I. Epist. inter Augustinianas 91.

Sedes sacratissima, quæ de omnibus Ecclesijs fas habeat iudicandi, neque cuiquam liceat de eius iudicare iudicio; quorumlibet sententijs ligata, Pontificium ius habet soluendi, per quos ad unam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura confluit & nihil unquam à suo capite disidet. Adrianus I. Epist. ad Carolum Magnum. Est 85. in Collectaneis Gretseri.

Sedes unde Religionis nostræ fons & origo manauit. Episcopi Gallicani ad S. Leonem.

Sedes sanctissima, omnium per orbem Ecclesiarum Ducatum & principatum, multis quidem de causis habens, præcipue verò quod heretica labe immunis permanfit, & nullus qui contraria sentit veritati, in illa unquam sedit, sed Apostolicam gratiam integram & immaculatam seruauit. Theodoretus Epist. ad Renatum Cardinalem, est numero 116.

Sedens in principali cathedra Domini. Hildegardis ad Anastasium Papam.

Sedes prima, quæ, & unamquamque Synodum sua auctoritate

ritate

ritate confirmat, & continuata mod. ratione custodit, pro suo principatu, quem B. Petrus Apostolus Domini voce perpetua, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper & retinet. Gelaf. Epist. ad Episcopos Dardaniæ.

Prima sedes, absolute loquendo est Romanatantum, & ita præterea appellatur in titulis Adriani ad Angilramum nu. 3. & in illo frequenter repetito quasi effato de quo infra, in Epilegomenis, *Prima sedes à nemine iudicatur*. Aliquando tamen, in quacunque prouincia, Sedes metropolitana siue Archiepiscopalis, appellatur *prima sedes*. Exempla ad id accumulat Garsias Loaysa in notis ad 13. Concilium Toletanum; qui inde putat haberi, quemcumque Archiepiscopum, esse primatem suæ prouinciæ, quia in sua prouincia est primus omnium Episcoporum in ea sedentium. Ideòque in 2. Concilio Carthag. cap. 12. vetatur, ne quis Episcopus ordinet, inconsulto illius prouinciæ primate, quod constat iuris esse Metropolitanæ, siue Archiepiscopi. Vfus tamen inualuit, vt *Primas*, non dicatur nisi qui super plures prouincias siue Archiepiscopatus ius habet, cuiusmodi est Antistes Lugdunensis, Toletanus, & alij. Et hoc sensu Iuo Epist. 61. Hugonem Lugdunensem vocat *prima sedis Episcopum*. Meritissime ergo Sedes Romana, quæ omnes planè orbis Antistites habet subiectos, dicitur *sedes prima*.

Sedes Iustitiæ. Petrus Cluniac. lib. 5. Epist. 4.

Oppressus ab Arelatensi ac Nemaufensi Episcopo Iudicibus delegatis Abbas Casæ Dei, ad Summum Pontificem Eugenium prouocauit, & vt de eo ad Eugenium scribit Petrus Cluniacensi; [Ad iustitiæ sedem recurrit, ad Patrem ab hostibus fugit, apud vos qui Petri, imo qui illius vices in terris geritis, qui facit iudicium iniuriam patientibus, querelam tantam deponit.] Illustrare præterea hunc titulum licet, prolato alio eiusdem Petri loco ad ipsummet Eugenium lib. 6. Epist. 28. contra violentiam Canoniorum Briuatensium aduersus quemdam Clericum; vrgens

urgens enim Petrus ad oppressi leuamen Eugenium Papam, quem super quoslibet minores, sed & super ipsos Imperatores imperium habere profitetur, subdit. [Oro vt causam pauperis, vobis assumatis & contra potentes & violentos aduersarios, defendatis. Nostis enim quod sedes vestra, sedes est illius cui dicitur, *Iustitia & Iudicium preparatio sedis tua*, & cui rursus dicitur, *Iustitia plena est dextera tua*. Et de quo iterum: *Qui facit Iudicium, iniuriam patientibus*. Quod si alteri quàm vobis loquerer, adderem illud Esaiæ, *querite Iudicium subuenite oppresso, Iudicate pupillo, defendite viduam*.] Idem lib.4. Epistola 4. agens de appellatione Petri Abelardi ad Innocentium II. vocat [iustitiam Apostolicam, notum & commune refugium, quod nulli vnquam, etiam extraneo vel peregrino defuit.]

Sedes Beatorum Apostolorum Petri & Pauli. Dorotheus Thessalonicensis ad Hormisdam .

Non quod reuera S. Paulus fuerit Episcopus Romanus, & ei succedant Romani Pontifices sicut succedunt S. Petro, quod voluisse videtur Ioannes Capistranus Tract. de potestate Papæ par.3. secundæ partis principalis num.57. Id enim falsum est, sed quia S. Paulus totam doctrinam suam cum sanguine profudit Ecclesiæ Romanæ, simul cū S. Petro, vero eius Episcopo, propterea aliquatenus sedes Romana dicitur sedes S. Pauli; sicut quod vbique tanto ardore laborauerit, & cum S. Petro (vt loquitur S. Augustinus serm. 29. de Sanctis.) Fundator Christiani nominis fuerit, ambo dicuntur Ecclesiarum Principes serm.27. de Sanctis, apud eundem Augustinum. Nec aliter accipiendum est, quod Petrus Cluniac. libro 5. Epist. 5. dixit, Eugenium Papam gerere vices S. Pauli. Itemque quod de S. Paulo dixit his verbis Petrus Damiani Opusc. 35. cap.4. [Vnum in Beato Paulo videtur egregium, quia cum omnes Apostoli, distributi terrarum regionibus, proprias obtineant cathedras, iste dum nullam specialiter teneat, videtur

detur

detur aliquatenus communiter omnibus præsidere. Planè quia ipse toto terrarum orbe, vniuersalem fundauit Ecclesiam, dignum est, vt sicut in omnibus fidei semen spargit, sic etiam in omnibus ius teneat præfidentis. Dicit enim ad Corinthios. *Gratia Dei, sum id quod sum; & gratia eius in me vacua non fuit; sed abundantius illis omnibus laboraui; Non ego autem, sed gratia Dei mecum, Ad Romanos autem, Habeo, (inquit,) gloriam in Christo IESV ad Deum; in obedientia gentium; verbo & factis, in virtute signorum & prodigiorum, in virtute Spiritus sancti; Itaut ab Hierusalem per circuitum vsque ad Illyricum, repleuerim Euangelio Christi. Sic autem hoc prædicaui Euangelium, non ubi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem, sed sicut scriptum est; quibus non est annunciatum de eo, videbunt & qui non audierunt intelligent.* Hæc igitur causa est, cur Paulus nullam specialiter cathedram teneat; quia si audemus minora conferre, ad instar Christi, saluo cæterorum Apostolorum iure, videtur omnibus Ecclesijs præsidere.]

Expende particulas diminuentes, *aliquatenus, & videtur.* Benè verò quod negat Paulum vllam specialiter propriam cathedram tenere. Inde enim habetur, eum non tenere Romanam particularem cathedram, tanquam propriam. Atqui Romano Episcopatu particulari, iunctus & confectus à Christo est Episcopatus orbis vniuersi, quo ius præfidentis omnibus Ecclesijs obtinetur. Igitur S. Paulus etiam expositis à Petro Damiani, non est dicendus habuisse sedem Romanam. Et quamuis tunc cum viuebat, poterat Romæ, (dummodò Petrus non refragaretur,) quod alibi poterat; tamen quia ea potestas non erat ordinaria, & cum iure successionis, sed tantùm personalis, sedes Romana non potest nunc propriè loquendo, dici sedes S. Pauli, siue folius, siue iuncti cum S. Petro, sed tantùm dicenda est sedes S. Petri. Videtis prænotationem tertiam *ad finem.*

Semita Sacerdotis, constitutor Ecclesiarum, & Christianitatis, Præfectus thesauri spiritus. Gabriel Archiepiscopus Nesno
com-

compellant Romanum Pontificem in calce Synodi Chalcedæorum.

Septum medianum Orientis & Occidentis, & tanquam paries intergerinus. Gregorius II. Epistola 1. ad Leonem Isaurum.

Sensus est, Pontificem Romanum vtrique imperio, cum stare, & populis vtriusque oræ, fuisse pacis moderatorem & arbitrum, vt mox ibidem subditur, eoque veluti coagulo, animorum nexum coaluisse. Nihil enim frequentius, quàm vt interuentu Pontificum concilietur pax, & ineantur fœdera inter Catholicos Principes, pro ea veneratione quam Christi Vicario deferunt qui inter se dissident. Itaque quod Naz. orat. 9. aiebat de SS. Martyribus, eos esse nodos communes orbis terrarum, huc bellè aptari potest. Est item Pontifex alio sensu, paries intergerinus, & septum medianum faciens vtraque vnum; quatenus & Orientis & Occidentis populi, ad eum veluti ad Rubricam fidei & Sanctorum morum confugiunt; quodque ille tenendum faciendum præscripserit, vnanimiter amplectuntur, seruientes Deo humero vno, & vnam Religionem profitentes sub eius ductu.

Serenitas. Ioan. Sarisber. Epist. 22. S. Bernardus Epist. 166. Ioann. VIII. in Decreto de Sacrilegis, in Concilio Tricassino, Guigo Cartusianus præfatione ad vitam S. Hugonis Gratianopolitani, agens cum Innocentio II.

Non fuit hic Pontificis titulus prætermittendus, vel vt constaret, Romanum Pōtificem numerari inter Reges, vel etiam inter Imperatores, quorum esse peculiarem titulum *Serenitatem*, si antiquus vsus consulatur, est exploratum. Multorum ad id antiquorum testimonia addensat Iul. Bulergerus lib. 1. de Imperat. c. 25. Videtur autem *serenitas*, pro clementia & imperturbata placiditate vsurpari, quæ sunt Regum & Imperatorum dotes propriæ, à quibus sæpè trahuntur denominationes. Vnde S. Bernardus Epistola 218. *Serenitatem accipit pro benignitate.* [Redeat

Pp

(in.

(inquit) Serenitas, blando & benigno vultui, ac suo de-
nuò sole læta facies induatur.] Eodemque sensu Maxi-
mus Tyrannus Epistola ad Valentinianum Imperatorem,
donat eum titulò *Tranquillitatis*. Potuit item spectari se-
renatio & exhilaratio quam vel suo solo conspectu, subie-
ctis conciliat bonus Imperator, præsertim si ea sit facilita-
te qua Titus, generis humani deliciae. Erat enim Tito so-
lemne illud veluti effatum, *Neminem à Principe tristem
oportere discedere*. Quia ergo Romanus Pontifex maiesta-
te præfulget, & est Rex plusquam omnes Reges, haud abs-
re *serenitatis* quoque titulus in eum cadit. Quamquam
vt eum titulum in saculo alijs quoque quam Regibus aut
Regia Celsitudine conspicuis, laxato vocis rigore tribui vi-
demus; ita inter Antistites, S. Anselmus à Valeramo *sereni-
sissimus* dictus est. Nec S. Anselmus qui augustiores titu-
los à Valeramo delatos, puta *Minerua*, & *mons. Celsitudinis
Vestnae*, humiliter repudiat, de titulo *serenissimi*, sollicitus
fuit, ea ad Valeramum responsione, cui titulus est, de
Sacramentorum diuersitate. Sed & Fulbertus Epist. 57. Epi-
scopum Lexouiensem, *serenitatis* titulo honestat. Guigo
item Cartusianus Epistola ad Petrum Cluniacensem, cu-
ius fragmentum exhibet ipse Petrus lib. 7. Epist. 3. *serenita-
tis* titulo, donat eundem Petrum. Sicut Hugo Cluniacensis
Monachus Abbatem suum, vocat *serenissimum Patrem*.

*Seruator aureæ fidei catena, præcepto legislatoris ad nos us-
que deducta, omnibus B. Petri vocis constitutus Interpret.* Syn-
odus Chalcedon. Epist. ad Roman. Pontif.

Seruus seruorum Dei. S. Gregorius, & omnes deinceps
Pontifices.

Arrogantiam Ioannis Ieiunatoris Constantinopolitani
Patriarchæ, qui superbum nomen *Patriarchæ Oecumenici*,
siue *Vniuersalis* assumpserat, modestiæ insigni specimine
contundere volens S. Gregorius, vt scribit Ioannes Diaconus
lib. 2. de vita c. 1. & Anonymus apud Henricum Cani-
sium tom. 6. antiquæ lection. nec non Aluarus Pelagius
lib. 2.

lib. 2. de planctu Eccles. c. 13. itemque Archidiaconus & Ioannes Andreas ad proœmium sexti Decretaliũ & Ioannes de Anania ad proœmium primi Decretalium ac Genebrardus in Chronico anno 604. alijque passim; (malè refragante Francisco Ferrario lib. 3. de antiq. Eccles. Epist. c. 1. Eusebium Emiffenum tanto anteriorem S. Gregorio, in hanc rem allegante homil. in Dominic. 21. post Penr. cum ea homilia sit Auctoris Latini longè posterioris:) dimisso eo splendido titulo, quem vsurpare iure poterat, in sensu non excludente particulares Episcopos, cœpit vsurpare titulum *Serui seruorum Dei*. Imitatione fortè Damasi qui se ita inscripserat, rescribens Stephano Carthaginensi, & tribus Concilijs Africanis. Exemplo sanctissimi Gregorij, omnes deinceps Pontifices adhibuerunt eum titulum non iam obiter vt Damasus fecerat imitatione ab alijs nõ expressus, sed tanta constantia, vt rescriptum quod eo titulo careat, habeatur adulterinũ, vt scripsit Ioan. de Anania ad proœmium libri primi Decretalium. Et quamquam ab eodem S. Gregorio informatus S. Augustinus Angliæ Apostolus, inscribebat se ipse quoque seruum seruorum Dei, vt habent eius acta, id quod etiam sæpè facit Desiderius Caturcensis in Epistolis; & eundem sibi titulum adscribit Diedericus Aletensis Epist. 31. inter Gerberti Epistolas, necnon S. Ioannes Eleemosinarius in suo Testamento, & S. Augustinus in inscriptione Epistolæ 121. quorum vestigijs institisse videtur S. Bonifacius Epist. ad Fidradum Abbatem, constatque omnes reipsa posse ac debere præferre quod continetur hoc titulo. Tamen vsus inualuit, vt in actu signato, nemo se seruorum Dei seruum appellet, præter Romanum Pontificem, qui vt ait Gerso lect. 3. de vita Spirit. non ficta humilitate, sed Metaphysica & Morali ac Theologica veritate, seruum se omnium nominat. Consentaneè ad Origenem hom. 6. in Esaiam, & S. Hieronymum in Epitaphio Nepotiani, qui docent, Episcopos ad seruiendum non ad dominandum assumi. Quod maxi-

mè valet de Episcopo Episcoporum. Explodendus verò est Castaldus lib. de Imperatore q. 43. *in fine*, vbi cum Ioanne Fabro ait, Papam per iocum se vocare seruum seruorū Dei. Hoc falsò dicitur, nam ex animo & verè S. Gregorius eum loquendi modum induxit, & vsurpant successores. Sicque impletum videmus quod Christus prædixerat, *qui se exaltat humiliabitur*. Vnde scitè Glossa c. *quoties* 1. q. 7.

Roma tibi quondam suberant Domini Dominorum:

Seruorum serui, nunc tibi sunt Domini.

Sol luce veritatis irradians, in sua dignitatis ac fidei firmamento. Facundus lib. 12. c. 2.

Sol aeterni luminis. S. Maximus Epist. ad Marinum Diac.

Aureum planè & omnino cedro dignum fragmentum huius Epistolæ S. Maximi (non Constantinopolitani Episcopi Anno Christi 380. florentis, vt perperam allegat Onuphrius lib. 1. de primat. Petri parte 1. c. 9. sed Monachi & Martyris anno 656. clari) repræsentare hoc loco iuuat. Exhibet eo loco S. Maximus, Pötificem Romanum, vt solem æterni luminis, siue eum exhibere velit vt parelion quoddam solis iustitiæ Christi Domini, siue alludat ad Platonicum de sole dictum, quo sol, *Filius boni, & splendor ex aeterno Dei lumine procreatus* describitur. Et verò cum Philo lib. de Creat. Princ. Pontificem Hebræorum dicat habere in se verum solem intelligibilem, ac lucem vmbra carentem, quis neget idem multo magis dici posse de Pontifice summo Christianismi, in quo lux plena depulsis vmbis ac tenebris micare debet? Adhortans ergo Sanctus Maximus amicum, vt concors, & consentiens Romanæ Ecclesiæ semper persistat, sic ad eum scribit *sub Epistolæ finem*. [Omnes termini terræ, & quicunque vbi que terrarum Christum Dominum pura mente & Orthodoxa fide confitentur, quasi ad solem æterni luminis, ad sanctissimam Romanorum Ecclesiam, & eius confessionem ac fidem, intenti respiciunt, ex ipsa rutilantem splendorem recipientes spirituum & Sanctorum dogmatum; quemad-

quemadmodum sex illæ sanctæ Synodi sacræ, & à Deo dilectæ, disertis verbis, & magna cum religione exposuerunt, apertissimè pronunciantes fidei Symbolum. Ab initio enim aduentus Incarnati Verbi, vniuersæ vbique terrarum, Christianorum Ecclesiæ, hanc originem habuerunt, & fundamentum solum & maximum, contra quod nullo pacto portæ Inferi præualebunt, iuxta ipsiusmet Saluatoris nostri promissionem, vt habeat scilicet claues orthodoxæ in ipsum confessionis, & aperiat illis qui ad ipsam Romanam Ecclesiam cum pietate accedunt, veram & realem, & solam pietatem quærentes, & claudat è contra, & obstruat omne os hæreticum, quod loquitur iniquitatem in coelum.] Alludit ad hanc solaris lucis in Romano Pontifice sedem, Synodus Chalcedonensis, Epist. ad S. Leonem, cum ait, Apostolicum radium, suam sedem habere in Romano Pontifice, idque sæpè sparsum esse in Orientem. Recentiore memoria anno scilicet 1610. Melchisedec, Catholicus idest Patriarcha Armenorum, profitens per litteras obedientiã Paulo V. per analogias varias viginti quatuor capitibus comprehensas, Romanum Pontificem soli comparat. Exhibet eam Epistolam Bzouius in Pauli V. Elogio quod appinxit annalium tom. 17. ad annum 1471. illius Elogij cap. 27.

Speculator Christiano populo præsdens. Calsiod. libro 11. Epist. 2.

Omnes quidem Christiani Antistites, consentaneè ad illud Ezechielis, *speculatorem dedi te domui Israel*, titulum *speculatoris*, præferre possunt. Idque quid ferat, egregiè exponit S. Chrysostomus serm. 57. Tomi V. Græcol. breuiterque à S. Auito expressū est Epist. 49. verbis illis. [*Speculator sum, tubam teneo, tacere mihi non licet.*] Tamen omnium maximè idem competit Romano Pontifici, vt diserte docet S. Augustinus libro 1. contra duas Epistolas. Pelag. c. 1. dicens, omnibus quidem Episcopatus officio fungentibus cōmune esse, prospectare è specula, vt arceantur

tur lupi ab ouili, sed Romanum Pontificem (cuiusmodi erat Bonifacius ad quem scribebat,) in eo præminere, speculi pastoralis fastigio. Perpulchrè vero Coelestinus I. Epistola 2. ad Episcopos Galliæ, *initio*, quid hoc titulo Pontificis significetur, expressit, dicens de seipso. [Silere non possumus; cum ad hoc. vt ab illicitis retrocemos aliquos, officij nostri prouocemur instinctu: in speculis à Deo constituti, vt vigilantia nostræ diligentiam comprobantes, & quæ coërcenda sunt resecemus, & quæ obseruanda sunt sanciamus. Circa quamuis longinqua, spiritualis cura non deficit, sed se per omnia qua nomen Dei prædicatur extendit: nec notitiam nostram subterfugiunt, quæ in euerfionem regularum, nouellæ præsumptionis auctoritate tentantur.] *Notitiam* videtur sumere pro cura & prudentia: quæ frequens est verbi *nosco*, in scripturis notio; vel certè *notitiam* accipit, pro prospectu & contuitu, qui speculatoris est proprius. S. Bernardus lib. 2. de consider. c. 6. idem speculatoris munus egregiè exponit, dicens. [Blanditur cathedra? specula est. Inde denique superintendens sonans tibi Episcopi nomine non dominium sed officium. Quidni loceris in eminenti vnde prospectes omnia, qui speculator super omnia constitueris? Enim verò prospectus iste, procinctum parit, non otium.] Sic ille alloquens Eugenium. Nec dissimiliter Petrus Cluniac. lib. 2. Epist. 2. alloquens Petrum Lugdunensem Episcopum, ex nomine *speculatoris* quo donari Episcopos animaduertit, & varijs scripturis demonstrat, è quibus infinitum opus contexti posse contestatur, eruit quanta sollicitudo sit Episcopo necessaria. Vnde excurrit in deterrimam multorum Antistitum sortem, qui nihil minùs agunt, quàm quod maxime deberent; speculari scilicet & excubare super gregem suum. Id quod Petrus Cluniacensis à Lugdunensi præsertim Episcopo deposcit, quem *non tantum Episcopi, sed Primatis vel Patriarchæ nomine insignitum*, ait *vt non tantum populi, sed etiam ipsorum Principum se Principem agnosceret.*

Hoc

Hoc Episcoporum plurimorum caput; *Inter quos, (vt superius præmiserat,) non minimum, imo magnum, & præcipuum, Dei dispositione obtineret locum, ita vt in omnibus Christiani populi spiritualibus principibus, nullum omnino haberet maiorem, nisi sanctæ & summa sedis Apostolica præfulem.* Nimirum iste non aliquorum intra paucas prouincias, sed omnium absolute spiritualium principum princeps est, & super omnes planè speculatores, speculator est constitutus. *In summa specula positum, dixit S. Athanasius Epistola 2. ad Felicem, inde colligens, eius esse cæteris Episcopis & omnibus Metropolitanis inuigilare atque prospicere. Et eandem ob causam diligentior & ardentior tantòque onerosior ei incumbit in vniuersam Dei Ecclesiam prospectus.* Audi Alexandrum IV. eo diplomate quo proscripsit librū de periculis nouissimorum temporum. [Romanus Pontifex de summi Apostolatus specula vrbis & orbis, debita seruitute prospiciens, curis occupatur innumeris, & cogitationibus rapitur infinitis, quia eminentior cæteris sedes eius, sollicitudines sibi vehementiores accumulatur, & ipsius aucteritas potior, meditationes ei multiplicat ampliores. Quo enim altiùs præsidet, eo longiùs latiùsque circumspicit; & quanto plus potest officio, tanto maioris vigilantia sibi sarcina incumbente plus pensat, quoniam maxime dignitati potissima sollicitudo coheret; & altiorem honorem onus grauius comitatur, curaque profusior ardentioribus stimulis mentem vrget. Vnde cum alijs plebium fidelium pastoribus quibus grex Dominicus particulariter est commissus, immineat de suarum Ecclesiarum eminentia vigilantanter ad suas oues attendere; incumbit vtique Romano Præsuli, cui est grex ipse generaliter creditus, de sublimi Ecclesiarum vertice, sede scilicet Apostolica, propensius ad illum, & instanter intueri: quia cum hi suis limitatis populis præsent, singuli quidem singulis, hic finè distinctione prælatus est Pontifex vniuersis; Dominicæ quidem vineæ custos generalis & cultor, & totius ouilis Catholici,

Pastor.

Pastorumque omnium summus Pastor.] Et quidem ex amore Christi, & eius ouium. Nam idcirco Ceretius, Salonius & Veranius ad S. Leonem scribentes, aiunt Romanum Pontificem esse constitutum in specula Charitatis. Ex eodem speculatoris titulo, argumentatus Paschalis II. Epist. 3. quæ est ad S. Anselmum, sic ait. [Si nostro silentio pateremur Ecclesiam felle amaritudinis & impietatis radice pollui, qua ratione possemus apud æternum Iudicem excusari, cum Dominus sub specie Sacerdotis dicat Prophetæ, *speculatorem dedi te domui Israel!* Non benè custodit urbem, qui in specula positus, dum non obsistit, eius hostibus diripiendam exponit.]

Possumus hunc Pontificis titulum accipere præterea in eo sensu quem suggerunt verba ista S. Hieronymi ad Heliodorum Episcopum in Epitaphio Nepotiani. [In te oculi omnium diriguntur. Domus tua & conuersatio, quasi in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ. Quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant.] Hæc si de simplici Episcopo verè dicuntur, quanto iustiùs de supremo? Nam & ipse Rex est in Ecclesia, ad cuius exemplum totus componitur orbis. Reginam alloquens S. Bernardus Epist. 189. [Attende (inquit) Reginam, cuius digna indignaue, non possunt latere sub modio. Super candelabrum sunt ut appareant omnibus.] [Non patitur claritas illa committere quod possit mobilis turba nescire.] Ut in simili ait Cassiod. lib. 3. Epist. 11. Differit luculenter in hanc sententiam Ioannes Sarisberiensis l. 3. de nugis Curial. c. 12. & breuiter id complexus est Guntherus eo Versiculo.

Abcondat solem, qui vult abscondere Regem.

Similiter ergo omnia Regum spiritualium, etiam si arcana videantur, facillimè vulgantur, suntque proinde velut in specula, è qua pateant omnibus, prostantque in exemplum.

Sponsus Ecclesie. Concil. generale Lugdun. adductum cap.

cap. *Vbi periculum.* de election. in 6. & ibidem c. *quoniam,*
de Immunitate, & Alensis p. 4. q. 83. membro. 3.

Propriè quidem ac per se primò, sponsus Ecclesiæ est
Christus Dominus, vt Baptista admonuit Ioan. 3. Nam &
eius semine seu spiritu fecundata Ecclesiæ, salua integri-
tate, ac proinde sponsa non vxor, gignit Deo liberos, qua
de re plenè in Tractatione de Cereò agno c. 1. & 2. Idque
volebat S. Bernardus Epist. 237. cum Eugenium monebat,
caueret ne se sponsum Ecclesiæ arbitraretur, qui duntaxat
esset sponsi amicus. Tamen qua ratione Pontifex dicitur
Pater filiorum quos Christus ex Ecclesiæ suscipit, nempe
extrinsecùs per doctrinam & sacramenta, cooperationem
aliquam adhibendo ad filiorum Dei procreationem de
Ecclesiæ; eadem prorsus ratione dici potest sponsus Eccle-
siæ, matris eorundem filiorum. Qui enim est legitimus pa-
ter filiorum, est sponsus matris illorum. Pulchrè in hanc
rem disserit S. Thom. Opus. 19. c. 4. *sub finem.* Sanè ob hanc
causam S. Ambrosius lib. 2. in Lucam, agnoscit quemcun-
que Episcopum esse Ecclesiæ suæ sponsum. Exponens enim
B. Mariæ cum Iosepho coniugium, & ostendens salua pa-
rentis virginitate, prolem inde extitisse, ait. *[Verè despon-*
sata, sed virgo; quia est Ecclesiæ Typus, quæ est imma-
culata sed nupta. Concepit nos virgo de spiritu, parit vir-
go sine gemitu: & ideò fortassè S. Maria alij nupta, ab alio
repleta, quia & singulæ Ecclesiæ spiritu quidem replentur
& gratia, iunguntur tamen ad temporis speciem Sacerdoti.]
Id est, sicut in tempore, & quandiu tempus erit, voluen-
turque secula, fiunt connubia, & sponsæ traduntur sponsis;
ita ad speciem eius quod fit in seculo & in temporali con-
nubio, quælibet singularis Ecclesiæ suo Episcopo copu-
latur, tanquam sponsa viro. Rata hæc habent benè mul-
ti Iuris periti quos adducit Gigas lib. de resid. Episcop. c. 10.
inde inferentes, causam cur Episcopus, (non autem infe-
riores Prælati,) Annulum gestet: est enim Annulus nota
coniugij: & ideò ille iam olim dixit omnis annularus, aut

Episcopus, aut vxoratus. Ad hæc, inde inferentes, Episcopum teneri residere, sicut vir tenetur adhærere vxori suæ. Indidem quoque inferentes, non posse Episcopum ab Ecclesia sua diuelli. In quam rem, argumento præsertim ducto ex hoc connubio, latè differit Vasques 3. p. d. 241. c. 3. excussus à Suare tractatu 7. de Relig. lib. 1. cap. 16. Item inferentes, non licere vni Episcopo duas simul obtinere Ecclesias, cum nemini liceat duas simul vxores obtinere. Quanquam quod Gigas, in hanc rem adducit illud Pauli, monentis oportere Episcopum esse vnius vxoris virum, non est ad mentem Apostoli Bigamos ab Episcopatu excludentis, non autem vnum Episcopatum duntaxat habendum esse, statuentis. De proportione inter huiusmodi connubium Episcopi cum sua Ecclesia, & viri cum vxore, videndus Euaristus Papa Epist. 2. & Turrecremata in c. *sicut vir* 7. q. 1. An autem spirituale hoc connubium contrahatur ante confirmationem, vt multi contendunt cum Hostiensi & Cardinale ac Abbate ad cap. *Cum inter canonicos*, de elect. an verò duntaxat contrahatur accedente confirmatione, vt latè contendit Gigas cap. illo 10. parum refert ad rem præsentem. Satis quippè nobis est, quod Episcopus saltem confirmatus, dicatur sponsus suæ Ecclesiæ. Hoc si de quouis Episcopo rectè dicitur per comparisonem ad suam Ecclesiam cui præest, quidni Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, dicendus cōsequenter sit vniuersalis Ecclesiæ sponsus? Hinc habetur, absurdè prorsus ac insanè Hotomanum, libro contra Bullam Sixti V. cap. 2. effu-
tiuisse, vocare Romanum Pontificem sponsum Ecclesiæ, esse
Blasphemiam, quæ nulla unquam ex Erebo prodierit capita-
lior aut detestabilior, cum id sit Pontificem statuere pro cum-
Regina & Regi Regum cornua appingere. Responsio vno
 verbo est: Hæreticus es, gratis furis, & peruersè zelas spon-
 sam Christi, qui ab ea es alienus. Nos neque Reginae, pro-
 cum, neque Christo riualem inducimus, qui Christum &
 vnum, & solum primarium Ecclesiæ sponsum nouimus,
 cuius

cuius nos Patris semine cœlesti fatos, & in spem æternæ hæreditatis ab eo solo obuenturæ, progenitos gratulamur. Sicut tamen alios suos titulos Christus, qua est erga genus nostrum benignitate, cum plerisque puris hominibus cōmunes esse voluit, ac nominatim qua erga Romanum Pontificem, Vicarium suum gratia plerosque titulorum sibi principaliter propriorum, illi communicare dignatus est, (vocatur enim Christo ipso auctore, pastor ouilis, & Ecclesiæ caput, vtique visibile ac Christo per omnia subordinatum:) ita de sponsi Ecclesiæ titulo eidem Pontifici attributo philosophamur, citra Christi iniuriam, imo cum summo eius honore, & summe erga nos prouidentie suspèctione. Differit de hoc Pontificis titulo plenè, Turrecremata lib. 2. summæ de Eccles. à c. 27. ad 31.

Sublimitas cui omnium Ecclesiarum sollicitudo à Deo commissa est. Petrus Cluniac. lib. 4. Epist. 10.

Sublimitas Apostolica. Concil. Triburiense c. 30.

Succesor Petri, in arce summi Pontific. positus. Iuo Ep. 288.

Succesor & vicarius Petri Apostoli. S. Anselmus libro ad tres Valerami qq. initio.

Succesor Piscatoris. Hieron. ad Damasum Epist. 57.

Succesor B. Petri, cœlo tantum debens innocentiam. Ennod. in Apolog.

Benè & legitimè Rom. Pontifex *succesor S. Petri* vocatur, nō modò quia Episcopatus Romano particulari, quem S. Petrus per seipsum tenuit, ipse quoque specialiter præest, qua ratione Episcopus Ephesinus, est succesor S. Ioannis Euangelistæ, & Hierosolymitanus S. Iacobi: sed etiam quia S. Petro subrogatur, cum pari potestate Apostolicæ plenitudinis; quo pacto neque Ephesinus neque Hierosolymitanus Antistes, successit ei Apostolo qui aliquando eandem sedem obtinuit. Auctor Operis de Regim. Princ. l. 3. cap. 10. vocauit quoque Romanum Pontificem Christi Succesorem: vt & Gennadius in respons. pro Synodo Flor. artic. de Papa sect. 2. quod simpliciter loquendo non esse

affirmandum, cum Christus eo quod maneat in aeternum, sempiternum habeat Sacēdotium iam supra monui. Et tradit etiam Lælius Zechius lib. de Republica Eccles. c. 1. num. 4. Quare illius operis Auctorem non esse S. Thomam qui propriissimè loqui solet, rectè statuit Bellarminus l. de Script. Eccles. in S. Thoma; Impegit verò ad eundem lapidem, & Pōtificem S. Petri successorem; Sanctum verò Petrum, Christi successorem appellauit, Henricus Kalteisen in replica pro Oratione de libera prædicat. Verbi Dei, in Concilio Basil. S. consequenter replicans inuehit. Sed hæc locutiones scitent impropriatibus, vt dictum est. Minus improprie Petrus Blesensis Epist. 113. Episcopum Eboracensem vocauit successorem & vicarium S. Petri, non eandem ratione qua Romanus Pontifex successor S. Petri, nec raro eodem sensu, eius Vicarius dicitur, sed quatenus omnes Episcopi in suis Diocēsis vocantur ad pascendas Christi oues, sicut S. Petrus vocatus est ad vniuersum ouile regendum atque pascendum. Quid porro ferat vox *successoris S. Petri*, intelligi potest ex luculenta expressione successoris S. Marci, quam exhibuit Naz. agens de S. Athanasio orat. 21. [Apostolico (inquit,) & spiritali modo, ad Marci thronum euehitur, non minus pietatis quàm principatus successor. Vt enim si hunc spectes, remotissimus ab eo futurus est, ita si illius rationem habeas; statim illi proximus inuenietur. Quæ quidem proprie successio existimanda est. Nam qui eandem fidei Doctrinam profiteatur, eiusdem quoque throni socius est: qui autem contrariam sententiam tuetur, aduersarius quoque in throno censeferi debet. Atque hæc quidem nomen, illa verò rem ipsam & veritatem habet successiois. Neque enim qui per vim irupit, successor habendus est, sed qui vim perpeffus est; nec qui leges violauit, sed qui modo legibus consentaneo electus est: nec qui contraria dogmata tenet, sed qui eadem fide præditus est. Nisi quis fortasse ita successorem dicat, quemadmodum in morbum sanitatis; & te ne-

bras

bras luci, & tempestatem tranquillitati, & mentis alienationem prudentiæ succedere dicimus.] Quod S. Gaudentius Tractatu in die suæ ordinationis, vocauit S. Ambrosium S. Petri successorem, aliò pertinet. Significare enim voluit S. Gaudentius, B. Ambrosium idipsum tunc facturum alloquendo populum pro omnibus Episcopis ibi adunatis, quod fecit S. Petrus cum os fuit omnium Apostolorum, respondens Christo pro omnibus. Quæ ratio denominandi S. Ambrosium successorem S. Petri, est planè extranea huic negotio.

T

T Enens principatum sedis in Ecclesia per cunctum orbem patente. Sexta Synodus Epist. ad Agathonem.

Terra super quam fundata est Ecclesia. Origenes in c. 6. ad Romanos.

Terra sancta, locus Petri, locus illius quem constituit Dominus. Dominum Domus suæ, principem omnis possessionis suæ. S. Bernardus Epist. 237.

Tesaurus supernarum potestatum. S. Chrysostomus in Encomio SS. Petri & Pauli.

Dixit hoc de S. Petro prout Pontifice B. Chrysostomus; quia in hac eminentissima orbis præfectura, quæ Angelis olim concredita videbatur, locum occupat supernarum potestatum. Non enim Angelis commisit Deus orbem terræ futurum; hoc est Ecclesiam, sed quamuis ei adsint tutores ac curatores, præpositum tamen habet solum S. Petrum, eique pro tempore sufficiens in eodem munere. Itaque concinnè ibidem S. Chrysostomus, S. Petrum vocat *Angelicorum ordinum expoliatores*.

Thronus supremus verticalis, in quo Christus fidei claves posuit, aduersus quem non præualebunt, usque ad consummationem portæ inferi, ora scilicet Hæreticorum. Theodorus Studita Epist. ad Naukratium.

Trans

Tranquillitas via Christiana. Gabriel Archiepiscopus Nesno in calce Synodi Chaldeorum.

Tuba Euangelij. Acta S. Agapeti quorum plagula est apud Gratianum c. *Agapetus*, de Consec. distinct. 1.

Tuba sanctissimi Spiritus. Theodoretus Epist. ad Sanctum Leonem.

Omnes quidem Christiani Doctores sunt tubæ Spiritus sancti; tum quia per eos insonat verbum salutis nostræ, cuius cura Spiritui sancto appropriatur. Et hac ratione Origenes homil. 7. in Iosue, tubas quibus euerfa est Hiericho, Apostolis & Apostolicis viris accommodat. Item Prosper lib. 1. de vocat. gent. cap. 20. verba illa Christi, quibus sacri prædicatores ad excitandos fideles vtuntur, *Venite ad me omnes &c. vocat, pietatis tubam, toto terrarum orbe resonantem*: Tum etiam quia sicut tuba sonum non spargit, nisi inflata à tubicine, ita neque qui alijs erudiendis incumbunt, possunt reuera aliquid præstare ad salutem pertinentem, nisi mouente Spiritu sancto. Quod circa sacras tibias in simili metaphora pulchrè attigit S. Basilius in Psalm. 29. Sunt verò etiam qui legitime tractant Dei verbum tubicines in bello sacro, vt consideratum est agendo de Christo Rege virtutum, & primario exercituum Dei Imperatore. Tamen hæc omnia antonomasticè & præcipuo quodam iure, cadunt in Romanum Pontificem, cuius solius est proponere infallibiliter sacram doctrinam assistente ipsi ea in parte Spiritu sancto: Et cuius etiam est, omnes ad bellum sacrum contra errores & vitia potenter animare. Vnde si S. Hilarius à S. Hieronymo in Apolog. aduersus Ruffinum, iure dictus est, *Vir eloquentissimus, & contra Arrianos Latini sermonis tuba*; Insinuando alias fuisse aduersus os tubas Græci sermonis, puta Athanasium, Nazianzenum, Basilium, & alios: meritò S. Leo, præsertim quatenus Romanus Pontifex, tuba Spiritus sancti audire potuit. Neque verò desideratur in hac parte ea analogia, qua tuba bellicum instrumentum est, assumprum ad in-

cen-

cendendos omnes ad prælium. Quod esse Romani Pontificis maximè proprium, Alexandro III. in hunc modum denunciabat Petrus Cellensis Epist. 95. [Sic iam totius nostræ Christianitatis religio in tepeuit, ut vix in toto grege Christiani populi aliqui inueniantur qui non malint sub ficu & oliua terreni honoris & delectationis delitescere, quàm procul odorari bellum, & audacter occurrere in occursum cum filijs Benjamin & dimidia tribu Manasse, expediti, armatis inimicis Christi. Ad vos itaque Pater sanctissime, qui estis in corpore Ecclesiæ caput de quo oleum non deficit, & qui Australe sufflatorium habetis, respicit desides excitare, excitatos verò, ad meliora, & viciniora saluti iuuare & impellere.]

Turris stabilis. Chrysostomus homilia de Petro & Elia.
Turris fortitudinis. S. Bernardus Epist. 257.

V

Vas Catholicum. Acta S. Agapeti, quorum fragmentum habet Gratianus cap. *Agapetus*, de consecrat. distinctione 1.

S. Augustinus, SS. Apostolos Petrum & Paulum collaudans serm. 26. de Sanctis, S. Paulo titulum *Vasis* attribuit, non S. Petro: respiciens ad illud Christi de Paulo, *Vas electionis, est mihi iste*; Cæterum ita nomen *Vasis* exponit, ut iure ab Auctore Actorum Agapeti, potuerit ad Romanum Pontificem, quatenus Pontificem supremum, aptari. Sic enim loquitur S. Augustinus. [Paulus à Domino vas electionis est nominatus. Bonum vas, de cuius plenitudine substantia vitæ populis semper erogatur, & plenum est. Optima Apostolorum nomina, *petra* & *vas*, necessaria sunt Domui Saluatoris. Domus enim petrarum fortitudine construitur, vtilitate vasis ornatur. Petra ad firmitatem, ne labantur, sustentat populos; vas ad custodiam, ne tententur, operit Christianos.]

Nihil

Nihil expeditius quàm perspicere, qua ratione verum sit, plenitudine vasis Catholici, à Deo in Romana sede prouisi; Domum totam Saluatoris, accipere substantiam vitæ; doctrinam inquam fidei sanam, ex qua iustus uiuit: In eodem item, vt in vase ad custodiam, teneri Catholicos omnes. Itaque haud absurdè Auctor Actorum S. Agapeti, imitatus fortassis hunc S. Augustini locum, aptauit ad Romanum Pontificem, quod de S. Paulo dictum legerat. Accedit Analogia inter Paulum & Romanum Pontificem in conuersione gentium. Nam sicut Paulus fuit vas electum ad portandum Christi nomen in gentibus, ita Romani Pontificis maximè proprium est, inuigilare gentium conuersioni; idque vt efficerent prisca Romani Pontifices, nulli labori pepercerunt vt diligenter profequitur Stapletonius lib. 2. de magnitud. Rom. Eccles. c. 5.

Vertex Apostolicus Præfulum. S. Athanasius cum Collegis, Epistola ad Felicem II. Episcopi Africani ad Theodorum Papam, adducti in Concil. Lateran. sub S. Martino, Consultatione 2.

S. Petrum, dici *Verticem Apostolorum*, frequens admodum est. Sic enim præter cæteros eum nominat S. Chrysostomus Homil. 83. in Matth. & homil. de Petro & Elia, & Auctor Hypomnestici de Anastasio Apocrifario in Collectaneis Anastasij. Proportione ergo, Successor S. Petri, *Vertex Apostolicus* denominatus est, præsertim ob continuatam in eo, Apostolicam verticis Apostolorum potestatem.

Vertex Apostolicus Præfulum, cuius uetusta sollicitudo est, tam mala damnare, quàm reuelare laudanda. Episcopi Africani Epist. ad Damasum.

Vertex Ecclesiarum, super cuius firmamentum, Ecclesie columna, qui Episcopi intelliguntur, confirmatae sunt. S. Damasus Epist. 4.

Vertex membrorum omnium Ecclesie. Sanctus Augustinus serm. 124. de tempo.

Idest

Idest caput Ecclesie. Vertex, quippe membrorum, & supremum omnium, aliud non est, quam caput.

Vertex sacer, firmamentum à Deo fixum, & immobile, & tituli fidei forma lucidissima. Sergius Cyprius Epistola ad Theodorum Papam, adductus in Concilio Lateranen. sub Martino Consult. 1.

Videfis supra V. *Firmamentum à Deo fixum.*

Vertex sacer & immortalis. Concil. Chalcedon. Sæpè Actionene 8. 9. & 10.

Solus Deus habet immortalitatem, id est Interprete Diuo Ambrosio, indefectibilitatem moralem & impeccabilitatem. Ea ergo ratione, Pontifex Romanus in rebus fidei & doctrina morum, dicitur *Immortalis*, quia errare non potest docens è cathedra. Accedit indefectibilitas sedis, quamdiu mundus perstabit. Vno enim auulso Pontifice, prouidente specialiter Deo ad bonum Ecclesie, non deficit alter. Itaque sicut olim cohors cui perpetuo sufficiebatur milites cum primùm aliqui obibant, retulit appellationem *cohortis Immortalis*; ita Romanus Pontifex, (quod alie quædam Ecclesie non habuerunt, etiam si Apostolos habuerint Episcopos,) ob perpetuam nec vnquam intercisam successionem, dici potest *Vertex Immortalis*.

Vicarius amoris Christi, ab eo in cælum eleuato relictus. S. Ambrosius Lucæ ultimo. Augusti Tract. 123. in Ioan.

Vicarius Apostolicæ Sedis. Symmachus in Apologetico, Gelasius Epist. 8. Concil. Romanū in causa Leonis Tertij.

Non est sensus, Pontificem Romanū tenere vices Apostolicæ Sedis, quæ aliud non est quam auctoritas ipsiusmet Pontificis. Sensus ergo est, Pontificem esse Vicarium, supple Christi, & tenere sedem Apostolicam q. d. *Vicarius Christi qui est in Sede Apostolica.* Et ita quoque accipiendus est, ille alius, (quamquam non alius,) titulus, quo Pontifex denominatur, *Vicarius throni Apostolici*, insigni loco Concilij Chalcedonensis, qui habetur apud D. Thomam Opusc. 1. *sub finem*, in hæc Verba. [Si quis Episcopus

pus prædicatur infamis, liberam habeat sententiam appellandi ad beatissimum Episcopum antiquæ Romæ, quia habemus Petrum petram refugij, & ipsi soli libera potestate loco Dei sit ius discernendi Episcopi criminati infamiam, secundum claves à Domino sibi datas &c. & omnia definita ab eo, teneantur, tanquam à Vicario Apostolici throni.] Hic locus non extat quidem in vulgaribus Concilij Chalcedonensis exemplaribus. Tamen de fide S. Thomæ allegantis, nemo sanus dubitarit. Præsertim cum Græci quibus cum agebat, nusquam legantur obiecisse, locum esse supposititium. Necessè igitur est, admittere, vel vitio Librariorum, vel Græcorum solito flagitio, locum à S. Thomæ citatum intercuisse. Ait Canus 6. de locis c. 6. Iam olim S. Gregorium l. 5. Registri Epist. 14. quæstum esse de huius loci obliteratione siue rasura, facta per Græcos. Sed si tempore S. Gregorij iam facta erat erasio, ubi potuisset eundem locum legere S. Thomas? Deprauatio autem quam S. Gregorius Græcis obijcit, spectat Canonem ab Anatolio subintrusum de prærogatiua Sedis Constantinopolitanæ post Romanam; non autem Canonem propositum de Romani Pontificis suprema auctoritate, tanquam Vicarij Apostolici throni.

Vicarius Christi. S. Ambrosius lib. 10. in Lucam cap. 24. S. Bernard. 2. de consid. c. 8. & l. 4. cap. 7. Eugenius cum Concil. Florent. in literis vniuersionis.

Confirmant hunc Romani Pötificis titulum, benè, multi Doctores quos collegit Cenedo 1. Collectaneorum iuris Canonici titulo 47. n. 3. Est enim peruulgatissimus. Quamquam aliquando alij Antistites leguntur dicti Vicarij Christi, vt S. Thomas Cantuariensis apud Blesensem Epist. 27. Et in libello supplicæ Cosmæ ad S. Ioannem Alexandrinum in huius Sancti viri historia per Anastasium Biblioth. c. 13. S. Ioânes vocatur Sanctissimus & ter Beatus Pater Patrum, Vicarius Christi. Sed Romanus Antistes, differentius præ alijs omnibus hoc nomen hæreditauit. Non enim ea tantum

generali ratione dictus est Christi Vicarius, qua omnes Antistites ac Sacerdotes exhibent aliquatenus Christū, & qui eos audit Christus audit: sed ea insuper singularissima, quod Christus externa ac visibili cōuersatione à nobis elō-gandus, Vices ei suas generaliter super gregem vniuersum cōmisit, cum ea potestatis plenitudine quæ & necessitatibus ouium accommodata, & Vicario Summi Pontificis Christi, esset non indecora: quod solus inter omnes Antistites habet Roman. Pontifex, & propterea à S. Bernardo, *unicus Christi Vicarius* denominatus est l. 2. de confid. c. 8. Verbis illis [Discipuli nauigabant, & Dominus apparebat in littore; quodque iucundius erat, in corpore rediuiuo. Sciens Petrus quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, alijs nauigio peruenientibus. Quid istud? Nempe signum singularis Pontificij Petri, per quod non nauem vnā, vt cæteri quique suam, sed sæculum ipsum suscepit gubernandum. Mare enim sæculum est; naues, Ecclesiæ. Inde est quod altera vice instar Domini gradiens super aquas, vnicum se Christi Vicarium designauit, qui non vni populo, sed cunctis præesse deberet. Si quidem aquæ multæ populi multi, ita cum quisque cæterorum habeat suam, tibi vna commissa est, grauissima nauis facta ex omnibus, ipsa vniuersalis Ecclesia toto orbe diffusa.] Hoc aliter dici potest, Romanum Pontificem esse vnicum Christi Vicarium generalem, quamuis idcirco non excludantur alij subordinati & particulares Christi Vicarij, quales sunt omnes Antistites. De hoc munere Vicarij Christi, agnoscendo in Romano Pontifice, insigniter philosophatur Cardinalis Polus lib. de Concilio ad q. 23.

Aliò autem pertinet, quod Petrus Blesensis Epistola 9 r. pauperem quemlibet, ait esse Christi Vicarium. Neque enim Blesensis, spectauit iurisdictionem, ratione cuius Pontifex Maximus dicitur Christi Vicarius simpliciter & absolute; cæteri autem Antistites, cum addito diminuentē: sed significare tantum voluit, Christum sibi ipsi, pro sua

bonitate factum ducere, quod fit pauperibus ex Christiana charitate, iuxta illud Matthæi 25. *quandiu uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis*. Ex quo capite, immensam Christi erga nos cōdescensionem qui se in omnibus egentibus egentem præstiterit, demiratur Saluianus lib. 4. ad Ecclesiam *sub medium*. Benè etiam S. Chrysof. homil. 15. in ad Romanos, *in morali*. Similiter aliò pertinet, quod Origenes hom. 22. in Luc. vocat Spiritum sanctum, *Christi Vicarium*, quem ait effecisse, vt qui valles eramus, implemur, & montes efficeremur; nimirū exequendo in nobis per suā gratiam post Christi abscessum ex hac vita mortali, quod Christus hīc viuens faciendum docuerat; parato ad faciendum per suā merita supernaturali subsidio. Quæ vicaria, Spiritus sancti opera, longè alia est quā ea de qua agimus. Et proportione seruata omnes Apostoli quia post Christi abscessum, vice eius prædicauerunt & docuerunt mortales, dicti aliquando sunt Christi Vicarij. Ita enim loquitur creditus Ambrosius 1. Cor. 3. & in caput 1. ad Rom. Sed qui vices Christi principaliter & autonomasticè tenet, est solus Petrus, & quilibet pro tempore successor Petri. Quod denique S. Ignatius initio Epistolæ ad Trallianos; ait, Diaconum esse Christi Vicarium, sicut Episcopus est typus Patris æterni, non fert Diaconum esse Christi Vicarium eo modo quo nunc loquimur; sed pertinet ad honorificandum ministerium Diaconi, qui diuinum calicem populo ministrabat, sicut Christus illū porrexit Apostolis.

Vicarius Generalis Christi, solus in mundo. S. Birgitta l. 7. reuelat. c. 19.

Rectè *solus*. Alios quippè Vicarios particulares, omnes legitimos superiores; habet in mundo Christus Dominus, sed nemo illi est Vicarius Generalis in mundo toto, præter Pontificem Romanum. Hinc peruulgatum est apud iurisperitos, Christi & Pontificis Romani vnum esse tribunal; sicut non nisi vnum tribunal est, Episcopi, & Generalis Vicarij. Multos de Pontifice ita locutos, adducit Ricciullus

ciullus l. 9. de iure person. extra Ecclesiam c. 2. nu. 11. & Hieronymus Gigas l. de residentia Episcoporum cap. 5. ac Troilus Maluetius l. de Canonizat. Sanctorum dubio 2. num. 10. ubi nominatim adducit Baldum ad l. *Barbarius Philippus* ff. de offic. Præto. dicentem [Papa est supremus Dei Vicarius, & qui contrarium dicit mentitur.]

Vicarius crucifixi. Petr. Blesenf. Epist. 144. Ioannes Sarsber. Epist. 193.

Vicarius B. Petri. Mathildis Regina Anglorum apud S. Anselmum l. 3. Epist. 99. Felix III. Epist. 4. ad Zenonem, Vigilus in Encyclica ad omnes fideles, Stephan. III. *sub finem* Epistola, data nomine S. Petri. Leo IX. Epist. ad Michaellem & Leonem c. 12. Ennodius in Apolog. c. 4. S. Bonifacius in professione suæ fidei. S. Bernard. Epistola 183. Arnulphus Lexou. Epist. 19. Idem habetur cap. *Ego Ludouicus* distinct. 63. & cap. *Constantinus* dist. 96. & cap. *quoties* 1. q. 7.

Hic titulus tamen à multis vsurpatus, improprietate loquendi laborat, vt rectè asserit Strozzius lib. 1. de Vicario Episcopi q. 3. nu. 7. & F. Nicolaus Eymericus tract. de potestate Papæ *serè Initio*, qui M. S. habetur apud Prædicatores Auenionenses. Vt autem bonus sensus ei titulo subfit, accipiendus est de Vicario, non qui locum alterius teneat à quo dependeat, & iurisdictionem adhuc habeat, sed cui sufficiatur independenter, & cum pari potestate. Sic filius qui patri subrogatur in munere Iudicis, dici potest Iudex vice Patris, ac proinde audire potest eius Vicarius; non tamen eo modo, quo Vicarius Episcopi superstitis, dicitur Vicarius eius; quia ita habet cum eo idem tribunal, vt tamen ei subijciatur, pendeatque ab illo in suæ iurisdictionis vsu; sed tantùm quia post eum gerit munus illud. Sic Glossa Clement. 1. de Iure iur. in verbo *Vicarium* & Nauar. comment. de Iubileo c. 20. *in fine*. Imo Suidas & Phaurinus, hanc esse protritam illius vocis notionem apud Romanos prodiderunt. Βικαριος ἢ δειδοχος ἀπὸ Παπῶν, idest,

idest, Vicarius, apud Romanos successor. Hac ratione S. Cyprianus Epist. 67. *ad finem*, vocat S. Stephanū Papam, Vicarium & successorem SS. Lucij ac Cornelij, anteriorum eiusdem sedis Pontificum; à quibus liquet eum nulla ratione dependisse. Sicut neque nunc Pontifex, vlla ratione dependet à S. Petro, in vsu suæ potestatis. Nec quod sæpè contestatur, se aliquid indicere aut vetare, *auctoritate SS. Apostolorum Petri & Pauli*, eam dependentiam confirmat. Sensus enim tantum est, edictum vel interdictum quod fertur, manare ab auctoritate Pontificia suprema, qualem habuit ordinariam S. Petrus, extraordinariam vero B. Paulus. Eodem sensu Adeodatus Papa in Priuilegio concessō Monasterio S. Martini; ait, Romanos Pontifices S. Petri, auctoritatem, successione ac vice nactos esse.

Fortassis tamen aliter titulum propositum acciperent, qui cum Iona Aurelianensi lib. 2. de Imag. *sub finem*, arbitrarentur Sanctos Prælatos iam vita functos retinere illam ipsam potestatem iurisdictionis qua in hac vita potiebantur. Verba Ionæ excutientis illud Psalmi 44. à Claudio Taurinensi allegatum, *pro patribus tuis nati tibi sunt filij*, ita habent. [Nec tamen credendum est, vel istos, (vice iustorum defunctorum substitutos, à quibus S. Ecclesia pastoralis auctoritate gubernatur,) percipere prædecessorum dignitatem, nisi in quantum æquitatis libramen tenuerint: nec illos amittere iura iudicialia, cum hominem exuentes ad vitam transeunt potiore.] Iuxta quam doctrinam, Pontifex Romanus dici posset Vicarius S. Petri, quia loco S. Petri exercet eandemmet iurisdictionem, qua S. Petrus absens etiamnum potitur. Qua ratione Vicarius Generalis, superstitite præsertim sed absente Episcopo, omnia in Episcopatu administrans loco Episcopi, dicitur eius Vicarius. Hac tamen explicatio tituli propositi, est omnino repudianda, cum innitatur ruinoso fundamento perseverantis in Sanctis Antistitibus vita functis eiusdemmet iurisdictionis qua potiti in vita fuerant. Itaque perstantium

dum est in notione proposita tituli prædicti .

Porro cur aded frequenter, & Patres, & præsertim Pontifices, præfecturam S. Petri ingerant, & eius Vicarios esse Romanos Pontifices, ad sensum propositum dicant, nec raro etiam in diplomatibus profiteantur, se auctoritate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli aliquid statuere; ratio est, quia ea ratione concedita S. Petro primùm, ac post eum reliquis Pontificibus, suprema in Ecclesiam potestas, reuocatur in memoriam, prolatis eius veluti titulis, ac Christi diplomate quod est exhibitum S. Petro. Accedit quod ad huius dubij extricationem considerat Nicolaus Eymensis Tract. de potestat. Papæ q. 5. quod S. Petrum, post huius tabernaculi depositionem, vt ipse olim sponndit, cum omnium fidelium, tum præsertim suorum in sede Pontificia successorum, singularem ac præcipuam habere curam & suis apud Deum precibus curare, vt non deficiat in sede sua fides vera, persuasissimum omnibus semper fuit. Itaque quoadmodò videtur in successore viuere, & cum eo regere Ecclesiam, iuxta illud Sancti Leonis serm. 2. de sua assumpt. [Qui (S. Petrus) nunc plenius & potentiùs ea quæ sibi commissa sunt peragit, & omnes partes officiorum, in ipso & cum ipso per quem est glorificatus exequitur.] Nec ita multo post. [Cuius in sede sua viuunt potestas, & excellit auctoritas.] Subdit denique [in persona humilitatis meæ, ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium pastorum sollicitudo cum commendatarum sibi ouium custodia perseverat, & cuius etiam dignitas in indigno hærede non deficit.] Apertissimè quoque Petrus Chrysol. in Epist. ad Eurych. [Beatissimus Petrus qui in propria sede viuunt ac præsidet, præstat querentibus fidei veritatem.] Quæ verba mutuatus est Nicol. I. ad Consulta Bulgaro. c. 106. Non dissimiliter Patres primi Concilij Arelatensis in Synodica ad S. Siluestrum sic eum affantur. [Recedere à partibus illis non potes, in quibus Apostoli sedent.] Obea ergo quæ dixi subsidia à
S. Pe-

S. Petro successoribus exorata à Deo, S. Petrus fictione iuris censetur etiam nunc in sede sua viuere, eique præsidere; atque ita ob reuerentiam tanti Apostoli, Pontifex successor, etiam si pari cum eo potestate planèque independente ab illo (nisi ratione precum, & protectionis,) regat Ecclesiam, appellatur *S. Petri Vicarius*, laxato vocabulo. Aliter, sed eodem sensu, idem expressit Pelagius I. Papa Epistola ad Vigilium Episcopum, cum dixit. [Memor sum me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à Domino nostro I E S V Christo, est glorificata confessio, & cuius fides, omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat.] Agebat de hæresi inficiante Patrem & filium esse vnum Deum.

Cæterùm alij aliquando Episcopi præter Romanum, dicti leguntur Vicarij B. Petri, vt S. Modoaldus in eius historia l. 2. cap. 11. & Episcopus Battoniensis à Petro Blesensi Epist. 148. nec non Eboracensis ex eodem Epist. 113. Imo quilibet Antistites à Petro Cellensi l. 7. Epist. 8. vt ex his eius verbis apparet. [Quando & vbi simile factum est in regno Franciæ, vt remotis omnibus simoniæ speciebus, nullis munerum suffragijs incumbentibus, nullis clientum vellitationibus pruritus aurium excitantibus, solus Dei honor, & populi salus, in Episcopali electione quæreretur? Certè hoc in rationali & superhumerali tuo, (Pater amatissime,) stylo ferreo, vngue adamantino scribetur, quod in Vicarijs Petri eligendis, nulla te mouet humana gratia, nullus carnalis affectus, nulla pecuniæ auaritia.] Scribit ad Vvillelmum Metropolitanum Senonensem atque Rheimensem, qui alios B. Petri Vicarios non potuit eligere, quàm Episcopos inferiores; quales ibi Petrus Cellensis recenset benè multos. Hos ergo vocat *B. Petri Vicarios*. Id quo sensu dicatur, expositum est V. *Successor B. Petri*.

Vicarius sanctissimæ sedis B. Petri. Alcuinus Epist. 63. quæ est ad Adrianum I.

Vicarius summus S. Petri, cuius principatus scilicet eminet,

ita

ita ab omnibus metuendus est & amandus. Synodus Tarraconensis Epist. 2. ad Hilarum.

Ecclesia tota, est vnus Episcopatus vniuersalis, iuxta S. Cyprianum, cuius partes singulae per varios Episcopos reguntur; Ipse verò totus, S. Petro & eius Successoribus tanquam vniuersalibus moderatoribus est cōcreditus. Sicut ergo Romani Pontifices, dicuntur Vicarij S. Petri, ob eam curam quam S. Petrus adhuc impendit Ecclesiae vniuersalis rectoribus sua apud Deum protectione & intercessione: ita alij quoque Antistites, in quorum sollicitudinis partem venit simili modo S. Petrus, dici possunt eius Vicarij. Ea que ratione, Romanus Pontifex qui est omnium Episcoporum summus, dici potest *summus S. Petri Vicarius*, id est supremus inter S. Petri Vicarios. Hincmarus Opusculo 45. Capitem c. 16. *vocat specialem S. Petri Vicarium.*

Vicarius Apostolorum in sede B. Petri: Luitprandus l. 6. rerum per Europam gestarum in vita Othonis Primi.

Vicarius SS. Apostolorum Petri & Pauli. Episcopi prouinciae Turon. Epistola ad Nomenclium, quae est numero 84. apud Lupum Ferrariensem. Auctor vitae Ludouici Pij anno 779. & anno 806. Luitprandus Ticinensis lib. 1. rerum per Europam gestarum c. 8. Vide Superius, V. *Sedes Sanctorum Petri & Pauli.*

Vicarius Apostolorum. Alcuinus Epistola 27. quae est ad Leonem Papam:

Vice Christi fungens & summo Pastorum in Apostolica dignitate succedens. Petrus Damiani Opuse. 17. c. 4.

Summus ille Pastorum, est S. Petrus. Nam Christo qui sempiternum habet Sacerdotium, nemo succedit.

Vices B. Petri gerens, in totius Ecclesiae apice sublimatus. S. Gregorius l. 2. Epist. 33. V. Valafrius l. de rebus Eccles. c. 1.

Vir sedis Apostolicae qui vniuersam plenitudinem Catholicae Ecclesiae bene ducit, & ordinatè secundum diuinam legem deducit. S. Maximus Epist. ad Petrum illustrem.

Vir Apostolicus & Sanctissimus, tenens primatum in sacris
ordibus

Sf

ordi-

ordibus, S. Emmetannus vt refertur in eius Actis.

Videtur Vir Sanctus, Ecclesiam sibi representasse, vt statum Imperij aut Regni, in quo sunt varij ordines, quorum omnium caput est Imperator aut Rex. Aequè in Ecclesia Imperio sunt varij ordines, quorum caput est Romanus Pontifex. Iustum volumen de hoc imperio & varijs eius ordinibus, edidit superiore saeculo Isidorus Isolanus. Breuem summam quæ huic titulo possit esse pro Glossa, accipe ex V Valastido lib. de Rebus Eccles. c. 31. rescissis nonnullis. [Ostendamus ordinationes mundanæ sapientiæ, in spiritualem Ecclesie vniuersalis Rempublicam sacris distinctionibus commutatas, in similitudinem antiquæ historiæ; quæ vel pecuniæ Aegyptiorum in vsum tabernaculi, vel cedri de Libano cæsa in templi ædificationem profecisse; Rahab, quoque, & Ruth, & Achior in numerum populi Dei translati narrantur. &c. Comparetur ergo Papa Romanus, Augustis & Cæsaribus. Patriarcha verò patricijs, qui primi post Cæsares in Imperijs fuisse videntur. Ita & isti, qui satis pauci sunt, primi post triumfedium præfules, habentur. Deinde Archiepiscopos, qui ipsis Metropolitanis præminent. Regibus conferamus, Metropolitanos autem Ducibus comparemus; quia sicut Duces singularum sunt prouinciarum, ita & illi in singulis prouincijs singuli ponuntur. Vnde in Chalcedonensi Concilio iubetur, ne vna prouincia in duos Metropolitanos diuidatur. Quod Comites vel Præfecti in saeculo, hoc Episcopi ceteri in Ecclesia explent. Fertur enim in Orientis partibus, per singulas vrbes & præfecturas, singulas esse Episcoporum gubernationes. Sicut Tribuni militibus præerant, ita Abbates, Monachis Athletis spiritualibus præesse noscuntur. Quemadmodum sunt in palatijs præceptores, vel comites palatij, qui saecularium causas ventilant, ita sunt & illi quos *summos Cappellanos* Franci appellant, Clericorum causis Prælati. Cappellani minores ita sunt, sicut hi, quos Vassos Dominicòs Gallica consuetudi-

tudine nominamus, &c. Porrò sicut Comites quidam, missos suos præponunt popularibus, qui minores causas determinent, ipsis maiora referent; ita quidam Episcopi Coepiscopos habent, qui in rebus sibi congruentibus, quæ iniunguntur, efficiunt. Centenarij qui & centuriones, vel Vicarij, qui per pagos statuti sunt, presbyteri plebium, qui Baptismales Ecclesias tenent, & minoribus presbyteris præfunt, conferri queunt. Decuriones, vel Decani, qui sub ipsis Vicarijs quædam minora exercent, minoribus presbyteris titularum, possunt comparari. Sub ipsis ministris centenariorum; sunt adhuc minores qui Collectarij, Quaterniones, vel Duumviri possunt appellari; colligunt populum, & ipso numero ostendunt se Decanis esse minores. Sunt ipsa vocabula ab antiqua consuetudine, mutuata, in qua officia Prælatorum dicebantur ex numero subiectorum. Ut sunt Chiliarchi Græce; Latinè Millenarij, Centenarij vel Centuriones, Pentacontarchi, vel Quinquagenarij; Decani vel Decuriones, Quaterniones, Duumviri. Ad honorum similitudinem sunt Diaconi, Subdiaconi, Presbyterorum adiutores in Verbo, Baptismo, & quotidiano officio. Sunt etiam Archipresbyteri, in Episcopis Canonicorum curam gerentes. Habent & potestates sæculi Consiliarios in domesticis & liberorum pedagogos suorum, habent ipsi procuratores rei familiaris. Similiter in quibusdam Ecclesijs Archidiaconos quos familiæ respicit gubernatio. Sunt in sæcularibus Quæstionarij, id est quireos examinant. Sunt in Ecclesia Exorcistæ, Dæmonum exclusores. Habent aulæ potentium, Ianitores, habet, & domus Dei Ostiarios. Habet mundus Veredarios commentarienses, Ludorum exhibitores, carminum pompaticos Relatores: habet Ecclesia Acolythos, Lectores, Cantores, atque Psalmistas.]

In hac V Valafridi doctrina & analogia ordinis Ecclesiastici cum sæculari, difficultatem tantùm facit, collatio Patriariorum, cum Patriarchis; quos addit, haberi primos

post præfules trium sedium. At qui nam isti trium sedium
 Præfules, præter tres Patriarchas antiquos, Alexandri-
 rum, Antiochenum, Hierosolymitanum? Quomodo
 ergo Patriarchæ, primi post præfules trium illarum se-
 dium? Quod si VValafridus per Patriarchas intelligit qui
 nunc dicuntur *Primates*, difficultas superest, quomodo
 Archiepiscopos qui Metropolitanis præ eminent conferat
 Regibus. Nulli enim Archiepiscopi præ eminent Metro-
 politanis, præter *Primates*, quorum præmissa est cum
 Patricijs comparatio, iuxta prædicta. Quoad reliqua,
 non malè cohæret analogia status sæcularis, ciuilis & Ec-
 clesiastici, Pontifice istius apicem occupante, sicut illius
 verticem tenent Augusti. Et imitatione sanè sæcularis di-
 spositionis Magistratum vel Sacerdotiorum Ethnicorum,
 cõstitutam esse in varijs ciuitatibus ex varijs Ministris Hie-
 rarchiam sacram, differit oprimè S. Leo IX. Epist. 4. quæ
 est ad Petrum & Ioannem Episcopos, & fauet Clemens
 Rom. 2. Constit. c. 52. Ex eiusdem Clementis & Anacleti
 Epistolis, idem tradit Hincmarus in Opusc. 45. Capitum
 c. 16. & 25. Videtis Platinam in vita S. Eleutherij Papæ, &
 Lazium lib. 2. Commentar. Rom. Reipub. Nec colliditur
 cum hac doctrina, quod fusè probat Marcus Antonius Ca-
 pellenus disput. de Successione Romani Põtificis in Pontifi-
 catum S. Petri c. 3. negans Ecclesiasticam politiam & eius
 diuisionem, ad mensam fuisse politix & diuisioni Imperij
 Romani. Agit enim ibi contra Sectarios Ecclesiasticæ
 monarchix Romanæ infestos, & contendentes translatò
 Byzantium imperio, translatum eodem esse caput Eccle-
 siæ. Hoc meritò reijcit Capellus, non autem aliqualem
 vtriusque politix & diuisionis proportionem, quam cum
 VValafrido admisimus.

EPILEGOMENA

Reflectendus est animus, super adeò vberem messem titulorum ac decorum Romani Pontificis. Et sicut nonnulla pramissimus ad tot titulos eruendos, vel necessaria vel opportuna, ita nonnulla subiicienda sunt adeos iam erutos, penitius per spiciendos, vel ad fructum ex eis decerpendum accommodata.

SVBNOTATIO I.

Quàm magni faciendi Pontificis Tituli, à tot Patribus, ipsisque Concilijs delati.

TITVLOS Pontificis siue à Patribus, siue à Concilijs delatos, omninò magni, ac etiam maximi esse faciendos, pono extra dubium. Incipiamus à Patribus. Si magnum est laudari à laudato viro, qui tamen plerunque corrupto est iudicio, & de rebus ex affectu pronunciat, vel per assentationem mentitur; quanto illustrius debet videri, à persona cuius incorruptum sit iudicium laudem referre, & quidem solidam, & pro qua timendum non sit, à
su-

fumo adulationis, vel à captati commodi lenocinio ? Sunt sanè Patres, vt S. Augustinus l. 2. in Iulianum rectè dixit, Ecclesiæ plantatores, rigatores, ædificatores, pastores, nutritores; leges in hanc sententiam alia apud Simancam in Cathol. Inffitut. toto titulo 22. Et quod caput est, discretèque agnoscitur in Concilio Ephesino in Epistola Synodi, venientis ad definitionem fidei, *Sancti Patres, loquente in eis Spiritu sancto protulerunt*, quæ ab eis accepimus. Quis ergo possit titulos ab eis delatos nõ æstimare permagni ? Porrò quod locutum in Patribus Spiritum sanctum, asserit Concilium Ephesinum, ita passim accipit vulgus fidelium, vt sensus sit, Patres tanquam Vasa perpurpata, accepisse vberem influxum donorum Spiritus sancti, indeque manasse, quæ in Ecclesiã verbo, aut scripto transfuderunt, non absque proprii intellectus negotiatione. Quæ ratione, pronuntiata Patrum sunt purè humana, tamen non possint non redolere fontem è quo sunt hausta per naturale mentis opificium. Sicut Conclusiones Theologicæ, prout deductæ ex antecedenti reuelato, quamuis non sint certæ secundùm fidem, quia interuenit naturalis negotiatio intellectus humani, integrans motiuum assentiendi, & diluens puritatem motiui diuini, siue auctoritatis increatæ: tamen sapiunt antecedentis reuelati nobilitatem, eiusque tamen admixtæ, velut fragrantiam inhalant. Rectè ista & sapienter, valentque etiam pro quouis Patrum sigillatim accepto.

Cæterum sublimius quiddam cogitandum est de eadem Spiritus sancti locutione per Patres, quos volo attendi, non sigillatim atque diuisim, sed vniuersè & coniunctim. Agnoscendum enim est, quod à Patribus vnanimiter, & vel nullo ex eis, vel vix villo contradicente, circa negotia Christianæ religionis affirmatur, pertinere ad fidem. Non quod ipsi Patres exceperint immediatè reuelationem diuinam, cuius interuentu, constituuntur obiecta fidei; vel quod motiuum credendi aliquid ex fide, sit auctoritas

Pa-

Patrum: (Neutrū quippè est admittendū:) sed quod vnanimis Patrum consensus, sit signum diuinæ traditionis, quæ æquè exhibet internum diuinæ fidei motiuum, ac Scriptura Canonica. Et ita rectè Molina l. p. q. 1. art. 8. Gillius l. 1. tract. 7. c. 13. nu. 10. & Carbo l. 4. Introd. ad Theolog. c. 19. præiuratque Vincent. Lyrin. c. 39. commonit. Cum igitur in re de qua agimus, Patres vniuersi, nemine refragante consentiant, Summum Pontificem gaudere ijs titulis, quos exhibuimus; manifestum est notiones illis titulis subiectas, & sensum vnum ac eundem, qui sub diuersis illis verborum formulis proponitur, pertinere ad fidem Christianam. Ex quo habetur sublimior ille sensus, in quo dicebam posse affirmari, locutiones Patrum, quas hîc digessimus, esse locutiones Spiritus sancti.

Idem verò multo liquidius est de Cōcilijs. Nam Decreta dogmatica Conciliorum, ex quo sunt confirmata, agnoscenda sunt, continere doctrinam à Deo reuelatam, cui ex fide diuina sit assentiendum, tanquam infallibiliter veræ, perfusæ diuina auctoritate. Imo sunt qui idem statuunt de decretis Conciliorum legitimorum, etiam priusquam confirmentur, ita enim præter cæteros Castro l. 1. de iusta Hæretic. punit. c. 6. Duuallius Tract. de Pontif. p. 4. q. 6. & Salaz. l. de Concept. c. 43. §. 5. Ad rem tamen præsentem satis superque est, quod nemo Catholicus reuocare in dubium auit: Nempe quod dogmata à Concilijs confirmatis proposita, contineant doctrinam infallibilem, & diuinam fide tenendam. Vnde S. Gregorius l. 1. reg. Epistola 24. affirmat, se non minùs venerari quatuor Oecumenica Concilia quæ iam tunc celebrata erant, quàm quatuor Euangelia. Nicolaus verò I. Epistola ad Michaelem Imperatorem, decreta Conciliorum vocat, diuinitus inspiratas sententias. S. Cyrillus Alexandrinus l. 1. de Trinitate, Decretum Nicæni Concilij, vocat diuinum & sanctissimum Oraculum. Nec minus splendide de eadem Synodo S. Ambrosius præfatione ad libros de fide, vbi Patres
illius.

illius trecentos octodecim, componit cū totidem Abrahæ vernaculis, quibus S. Patriarcha victoriam aduersus impios reportauit. Scitè Nyssenus orat. in suam Ordin. hanc fuisse ait præclaram Ecclesię textrinam, qua stola fidei prima cōtexta est, Pulchrè Anastasius Sinaita c. 9. *ἰδρυεῖς initio*, Synodū Nicānam, nominat *Sanctissimam & Beatissimam, Spiritus sancti quasi vnigenitā filiam*. Spissum volumen, ex Elogijs cūm cæterorum Conciliorum, tūm nominatim Nicāni primi contexi posset, si res ferret. Sed non est ludenda opera in eo confirmando, de quo conuenit inter Catholicos absque controuersia, nimirum quod Concilia confirmata faciant ex fide certum, quicquid proponunt tanquam verè credendum. Quandoquidem ergo plerique ex titulis encomiasticis recensitis, non nisi cortice vocum discrepantes, à cæteris omnibus contentis in syllabo proposito, deprompti sunt ex Cōcilijs legitimis ritè confirmatis, ijdemque sunt dogmatici, (nec enim aliud ferunt hi tituli, quā quod variæ alibi extantes definitiones irretractabiles de Pontificis auctoritate & infallibilitate continent:) sequitur manifestè, notionem titulis illis subiectam pertinere ad doctrinam à Spiritu sancto inspiratam, cui ex diuina fide sit assentiendum. Quo genere laudis & encomij, nullum potest esse sublimius aut solidius, & in quo minùs à fraude vel fallacitate sit metuendū. Adde etiam, cui minùs possit obstrepere inimicus quantumuis felle maleuolentiæ suffusus; quandoquidem vel si rumpatur, non poterit mendacem facere Deum à quo laus illa profecta est.

Ex dictis infero, nulla ex parte, Romani Pōtificis decora, potuisse nobiliùs, magnificentiusue exponi, quā ei contextendo florulentam huiusmodi coronam è Patrum vniuersorū areolis, & Conciliorū cōfirmatorum hortis decerpam. Quis enim supra laudes ab ipso Deo depactas, dicendo possit adijcere, quantumcunque connitatur? [Magnus laudator, & vehementer ambienda laudatio;] ait S. Bernardus

duſ ſerm. 5. in feſto omnium Sanctorum, agens de laude, quæ iuxta Apoſtolum, erit Sanctorum vnicuique à Deo: quod hîc æquè valet, cû laus iſta, æquè fit à Deo, vt monſtratum eſt.

S V B N O T A T I O I I.

*Indicatio veritatum Theologicarum, recensitis
Pontificijs titulis abditarum.*

INDICATIONEM duntaxat recipio, quia ſi eadem veritates proſequendæ eſſent iuxta tractatione, ſpiſſum volumen eſſet conſcribendum. Itaque ſtrictim duntaxat & obiter indicabo, quantæ opes in proſiſtitis titulis Pontificijs deliteſcant, notatis ſimul Doctoribus, à quibus ſingulæ veritates hîc attingendæ, excutiuntur diligenter.

V E R I T A S I.

Romanus Pontifex, eſt viſibile caput Eccleſiæ uniuerſalis.

A Pertè & in actu ſignato id ferunt plerique tituli recensiti *Litera C.* idque omnibus eſſe exploratum, conſtatatur Philippus Coeleftini Papæ in Ephefino Concilio legatus, verbis illis tom. 2. eiufdem Concilij edit. Pelta. c. 26. [Nulli dubium, imo ſæculis omnibus notum eſt, Sanctum Beatiffimumque Petrum, Apoſtolorum Principem & caput, fideique columnam, Eccleſiæ Catholice fundamentum, à Domino I E S U Chriſto Salvatore noſtro, humanique generis Redemptore, Coeleftis Regni clauſes accepiffe, ſoluendique atque ligandi poteſtate quâ acceperat uſum fuiſſe; necnon per Succellores ſuos huc uſque ſemper viuere, cauſasque decernere, ſemperque vi-

T t

ctu-

aturum esse. Huius itaque ordinarius Successor & Vicarius, Sanctus Beatissimusque Papa, & Episcopus noster Coelestinus, nos huc pro se, quasi Vicarios, ad hanc Sanctam Synodum misit.]

Idem Philippus eodem loco c. 15. [Gratias agimus Sanctæ venerandæque huic Synodo, quod litteris Coelestini Sanctissimi Beatissimi que Papæ vobis recitatis, sancta Ecclesiæ membra, sanctis vestris vocibus, pijsque præconijs sancto vestro capiti vos exhibueritis. Non enim ignara est vestra Beatitudo, totius fidei, cæterorumque omnium Apostolorum, caput, Beatum Apostolum Petrum extitisse.] Benè item Petrus Damiani Opusc. 5. in serm. ad Mediolan. [Quæ prouincia per omnia regna terrarum ab eius ditio- ne extranea reperitur, cuius arbitrio, ipsum quoque cœ- lum & ligatur & soluitur ?]

Præter titulos porrò quibus veritas proposita exprimitur in actu signato, suppetunt alij multi æquiuales. Idem enim sonant illi alij tituli, quibus Pontifex dicitur *Rektor Ecclesiæ, Præpositus orbi terrarum, ac Dux populi Christiani*. Item idem ferunt tituli quibus Pontifex dicitur *Christi Vicarius, & Successor S. Petri*. Nam S. Petrus, fuit suo tempore visibile caput vniuersalis Ecclesiæ: quod perspicuè ferunt illa ad eum Christi verba, opportuno tempore impleta. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues, &c.* de quo loco in hanc rem solemnissimo, consulendi varij Patres hanc veritatem inde eruentes, quos signant Turrianus l. 2. contra Magdeburg. c. 6. Maldonatus in c. 16. Matthæi, M. Antonius Capellus disputat. de Summo S. Petri Pontificatu c. 3. & 6. Suares l. 3. defens. c. 10. Couarruias l. 4. variat. c. 14. num. 11. Franciscus Agricola in opere de primatu S. Petri c. 1. & 3. & varij Canonum Doctores apud Cenedo part. 1. Collectan. tit. 47. num. 2. In idem pro dignitate capitis Pontifici adscribenda, neruosè ac validè argumentantur varij, cum Hæreseologi, tum Scholastici, nominatim Caie-

tanus

tanus tom. 1. Opusc. tract. 3. c. 2. Stapleto. 6. de princip. à cap. 1. Valent. 2. 2. d. 1. q. 1. punct. 7. §. 28. & in Analyfi l. 7. c. 2. Ineptè verò Michael Medina l. de Indulgent. disput. 5. à cap. 15. eum locum arētari censuit ad potestatem concedendi indulgentias. Nam cum verba sint vniuersalia, certum esse debet, & eam potestatem, & quicquid ad Ecclesie regimen necessarium fuit, esse concessum verbis illis. Nec minùs valida sunt illa alia Christi ad eundem S. Petrum verba Ioan. 21. *Pasce agnos meos: & pasce oues meas,* quæ quauis per proportionem, ad alios quoque Episcopos pertineant, ideoque ad eos omnes accommodentur à Mapinio Epistola ad Villicum, (*inter Francicas:*) tamen directè & per se primò, sicut S. Petro dicta sunt, ita ad Sancti Petri Successorem pertinent, vr rectè vidit S. Chrysostr. l. 2. de Sacerd. & S. Bernard. 2. de confid. cap. 8. & alij Patres, apud Bellarminum l. 1. de Pontif. c. 14. 15. 16. & apud Onuphrium l. 1. de Petri primatu, parte 1. c. 2. Inde colligentes, Romanum Pontificem esse vniuersalem Pastorem & caput Ecclesie. Ex Scholasticis & Hæreseologis, optimè inde argumentantur Caiet. t. 1. Opusc. tract. 3. à cap. 8. ad 12. Stapleto. 6. de Princip. à c. 9. Duuallius tract. de Pontif. p. 1. q. 4. Marcus Antonius Capellus disput. de Summo S. Petri Pontificatu cap. 6. Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. p. 7. §. 30. & in Analyfi l. 7. c. 4. Coccius t. 1. l. 7. art. 4. Franciscus Agricola in Opere de Primatu S. Petri cap. 5. & 6. Sicut enim ex eo loco, euincitur S. Petrum suo tempore fuisse visibile caput Ecclesie vniuersalis, ita de eius Successoribus idem colligitur; cum par sit necessitas, vniuersalis Rectoris Ecclesie, post S. Petrum.

Neque verò ex titulo capitis Ecclesie delato Pontificibus Romanis, inferenda est monstrositas Ecclesie, tanquã bicipitis, cum certum sit, caput eidem esse Christum. Hoc inquã malè inferri, rectè præter cæteros demonstrat Thomas Illyricus tract. de potestate Papæ, *S. Magna autem est. Ecclesia enim nō habet Christum & Pontificem pro duobus*

bus capitibus ex æquo, sed vnum eorum est principale, alterum verò est duntaxat caput Vicarium, atque subordinatum, & ministeriale per comparationem ad Christum; atque ita non sunt propriè duo capita. Cur autem Christus dicatur caput principale Ecclesiæ, fusè versat idem Thomas Illyricus, dicens rationem esse, quia Christus est caput Ecclesiæ secundum omne tempus, etiam præteritum; nam influxit gratiam in antiquos. Est item caput secundum omnem statum, hoc est tam in via, quam in patria. Et denique est caput secundum omne genus gratiæ distributum hominibus. Ijs quippè, & vitam, & motum, & sensum spiritualem impertit, quod est munus capitis maxime proprium. Horum autem nullum quadrat Pontifici, sed Christo tantum; ac proinde absque Ecclesiæ monstruositate, Pontifex statuitur visibile eius caput vniuersale; utique, non nisi secundarium, & Vicarium præ Christo. Ita porrò accipiendum est, quod S. Petri Successor, dicitur *Refector & caput vniuersalis Ecclesiæ*, ut sensus sit, eum esse caput omnium collectiuè Ecclesiarum; ita ut quidquid Christi membris annumeratur, subsit Romano Pontifici ut capiti, de quo plenè Isidorus de Isolani lib. 2. de Imperio milit. Eccles. tit. 2. q. 1. Præses antiquas quibus Romani Pontifices omnium totius orbis Ecclesiarum capita se prodiderunt, exhibet pereruditè & latè Sanderus l. 4. de clæue David cap. 2.

VERITAS II.

Romanus Pontifex non modo est caput totius Ecclesiæ, sed etiam cuiusvis intra eam fidelis. idque non mediatè tantum, nempe per particulares Antistites sibi immediatè substantes, sed etiam immediatè ac per seipsum.

ITA habetur ex titulo *Capitis*, & ex eo quod fideles designantur membra corporis cuius caput est Romanus

nus Pontifex. Videturque id pulchrè expressum à S. Leone ferm. 3. de sua assumpt. Verbis illis. [De toto mundo vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocatio- ni, & omnibus Apostolis cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamuis in populo Dei, multi Sacerdotes sint, multique Pastores; omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus.] Habet ergo fideles omnes, vt proprias oues, Romanus Pontifex, non quod excludantur Pastores particulares, assumpti in partem & consortium sollicitudinis ex Christi mandato: sed quod præter particulares, & eatenus immediatos Præfectos, quorum cura aliò non porrigitur, detur Præfectus Generalis, cuius est & omnibus vniuersè, & vnicuique sigillatim, vna cum peculiari Præfecto prospicere. Qua ratione Pontifex est caput cuiusuis Ecclesiæ in singulari, non tantùm mediatè. vt est Archiepiscopus respectu Ecclesiarum suis suffraganeis immediatè substantium; sed etiam immediatè, ea ratione qua Episcopus est caput & superior immediatus fidelium in quibus Parochus Episcopo subalternus præest. Nam etiam si potestas & iurisdictio Episcopi in Paroecianos, non excludit potestatem & iurisditionem Parochi in eosdem, diciturque Parochum immediatè illos regere, quatenus sub Episcopo illis præest, nec potitur vlla iurisditione generali ad plures sua paroecias, sicut Episcopus: Tamen iidem Paroeciani subsunt quoque Episcopo immediate, ita vt fas sit Episcopo, etiam inuito Parocho, dare operam excipiendis per seipsum eorum confessionibus, aut porrigendæ iisdem Eucharistiæ; possitque etiam dare alijs facultatem eadem ac similia præstandi, reclamante licet Parocho; quæ non posset facere Archiepiscopus, respectu subditorum Episcopi suffraganei, quia non est immediatus eorum superior, sicut est Episcopus; quamuis in euentibus iure expressis, aliquid in eos possit Archiepiscopus, ob subordinationem qua subiunctum sibi habet proprium eorum Episcopum. Quod autem habet

Episco-

Episcopus erga suas oues quarum est immediatus Pastor non excluso iure Parochi; habet quoque generalis Pastor, & generale caput Ecclesiæ, quo ad omnes fideles. Est enim immediatum ac proprium caput, & Pastor non Episcoporum tantum siue ouium, sed etiam Agnorum. Sicut Episcopus non est tantum immediatus Pastor Parochorum, sed etiam Paroecianorum.

Id quod optimè asserit Bernaldus in Apologet. pro decretis Synodi Romanæ sub Gregorio VII. c. 23. & 24. Idem haberi videtur ex eo quod in libello cui titulus est *Exilium S. Martini*, Romanus Pontifex vocatur *Summus & Apostolicus, atque præcipuus Pastor omnium Christianorum*. Sed disertè tradere hanc doctrinam videtur Nicol. I. Epist. 42. vbi probans ad se pertinere iudicia non modò Metropolitanorum qui sunt supra ceteros Episcopos, sed etiam aliorum Episcoporum immediatè subiacentium Metropolitanis, quod Gallicani Episcopi videbantur minùs perspectum habere, subdit; [Totius enim Ecclesiæ, Deo auctore, sollicitudinem gerimus, & omnium vtique qui Ecclesiam faciunt, cura constringimur; atque omnium quorum nos maxima cura expectat, nostrum præcipue debent promereri iudicium, sicut Innocentius ad Alexandrum scribens Antiochenum, testatur. Non scilicet solùm Metropolitanorum, sed & omnium omnino Sacerdotum, quinimo vniuersorum, qui se de ouibus principaliter diuinitus Petro commendatis esse non nesciunt; id est non solùm cunctorum qui de illorum numero sunt de quibus Dominus Principi Apostolorum dixit, *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos*; sed etiam qui de his piscibus sunt, qui intra rete quod ab ipso ad littus trahi specialiter iussim esse se recognoscunt.] Vide etiam an non huc spectet illud ex sermone ad Concilium Remense coram Eugenio Papa apud S. Bernardum, postquam Pontifex Romanus Moyss prælatus est ad Hebræos regendos restricto, cum Pontifex vniuersæ præsit Ecclesiæ. [Præter Deum, non est similis ei; nec

nec in Coelo, nec in terra. Hic est Petrus qui misit se in mare, cum alij discipuli nauigarent ad I E S V M. Vnusquisque nostrum contentus est nauicula sua, hoc est Archiepiscopatu suo, Abbatia sua, præpositura sua: Iste autem misit se in omnes Archiepiscopatus, Abbantias, præposituras; Hoc mare magnum & spatiosum manibus, illhic reptilia quorum non est numerus.] Est ergo Petri Successor etiam Agnorum Pastor. Quod esse planè certum, rectè statuunt Isidorus de Isolanis l. 2. de Imp. Milit. Eccles. tit. 6. q. 1. & Augustinus Anconitanus de potestate Ecclesiæ à quæstione 24. ad 28. nec non Malderus 2. 2. q. 1. art. 10. disp. 4. dub. 2. & cõtrarium erroris in inde damnant Vasques 3. p. q. 93. artic. 2. dub. 1. & 4. Ioan. Medina Cod. de Confessione facta fratribus, & Daniel à I E S V cap. 1. Apolog. Assert. 2.

Et hinc habetur, Pontificem si congruum ei videatur posse oues aliquas vni particulari Pastori subducere, & ab eius cura eximere; sicut Episcopus, (vt declaratum est à Galtero Episcopo in Synodo Pictauiensi anno 1284.) potest vnum aliquem Paroecianum eximere à cura proprii Parochi, & eum subijcere alteri Sacerdoti, vt particulari Pastori. Vnde qui murmurant aduersus Pontificem, eo quod exemerit Regulares à iure Episcoporum; vel eo quod concesserit eis facultatem excipiendi Confessiones fideiũ Parochis substantium; idem debent affirmare de Episcopo. Debent inquam negare, Episcopum posse eximere aliquem à iurisdictione Parochi; vel posse Episcopum dare facultatem, vt Paroecianus alteri confiteatur, reuente Parocho; quod dicere non audent de Episcopo, qui ita blaterant de Pontifice; pro cuius iure in hac parte, videntur Henriques l. 7. Summæ cap. 24. post Valdensem l. 2. Doctrin. c. 42. & 43. Addo argumentum ex actis S. Theodori Siceoræ, cuius monasteria per Cyriacum Patriarcham Constantinopolitanum suffragante Mauritio Augusto, exempta sunt à iurisdictione omnium aliorum Episcoporum.

rum

rum & Metropolitanorum . Hoc si potuit concedere Cyriacus, quanto magis Romanus Pontifex ?

Neque verò probati quidam Doctores quibus Pontificiæ exemptiones minùs probatæ sunt, negare voluerunt Pontifici hanc eximendi potestatem, in capitis immediati dignitate fundatam; vt S. Bernardus aduersùs exemptiones non semel conclamans, ac nominatim l. 3. de Confid. c. 4. 8. 9. 10. & Epist. 42. *sub finem*, ac Epist. 179. & 180. Itemque Pet. Bles. Epist. 68. & 90. Iuo Epist. 65. & Ioan. Sarisber. l. 7. polycrat. c. 19. & 21. Non inquam hi Doctores cum visi sunt obstrepere Pontificibus eximentibus, negarunt Pontificem habere eximendi potestatem: sed tantùm asserere voluerunt, exemptiones plerumque sordere; siue penes ambitionem ac superbiam illorum qui eas captant, siue penes facilitatem nimiam, vtrò eas concedentium absque causa. Audi Sarisberiensem. [Qui regivellint, perpauci sunt, cùm quisque vt emancipetur à iugo rectoris proprii, totis viribus quærat. Priuilegio si quidem Apostolico, aut Regio præcepto, plurimi tuti sunt, ne iudicibus suis obtemperent, ne iustitiam faciant, ne legi Dei subiecti sint. Non reprehendo clementiam Apostolicæ sedis, sed hanc indulgentiam eius, Ecclesiæ Dei non arbitror expedire. Nihil tale in illa gloriosa familia Christi legimus, licet & in illis contentio facta sit, quis eorum videretur esse maior. Nullam emancipationem huiusmodi ab Apostolis factam meminimus, licet Paulum & Barnabam audierimus ab inuicem discessisse. Nullam in illa superna ciuitate, quæ sursum est mater nostra, contradictionis materiam credimus, sed nec hinc esse debere, nisi vrgentissima ratio flagitet. De his enim (vt pace multitudinis & eorum qui illius fouent iniquitatem, loquar) dicam quid sentio, ne quid subtraham veritati, aut probabilitati. Dico ergo, quod in dubitanter credo, quod hi, qui efferente superbia, huiusmodi emancipationes quærunt, à ceruice sua iugum Christi, & Patris eius, si fieri posset, exuterent. Plus dico, imo

imo & quantum est in ipsis, excutiunt, & diuinæ ordinationi fallaciter contradicunt.] Sic Ioannes Sarisberienfis. At hoc non est diffiteri validitatem & honestatem exemptionum ex idonea causa factarum; sed contundere superbiam iugi nesciam. Et quamuis qui eximit, si absque causa idonea eximat, peccare possit, tamen quamdiu non liquet de defectu aut inidoneitate causæ, præsumendum est pro eximentis prudentia simul atque iustitia; censendumque causam esse idoneam.

Quandoquidem verò seminiuerbij quidam, imo litium ac diuisionum satores, munientes Sathanæ viam ad scilicet Ecclesiæ, ista subinde refricant, & seruis Dei ante multa sæcula, rectioni Ordinariorum iustè subductis, nulla noua ex causa, sed ex mera trahendi libidine molestiam facessunt, dignum est eis reponere, quod Petrus Cluniac. l. 2. Epist. 31. Arausicensi Episcopo. [Cum scriptura dicat. *Dominus iustus concidet ceruices peccatorum*, decuisset (ut mihi videtur,) gladium examinis vestri prius splendescere in colla resistentium impiorum; quàm limari vel exeri in iugulos obedientium monachorum. Nec deesse potuissent; mactandæ mucroni vestro victimæ, cum tot pepererit infœlix terræ vestræ fertilitas, diuersorum graduū sacrilegos Schismaticos; ut si parcere non decreuisset, ante potuisset hebescere, quàm vniuersos extinguere. Quod si fortè ad illa illæso acumine perdurasset, tunc demum iustum fuerat, conuerti ad leuia monachorum, cum fuissent defecta graua laicorum.]

Idem l. 1. Epist. 28. cum Cluniacenses arguerentur, quod proprium Episcopum refugerent. [Nos verò (inquit,) respondemus, istud veritati contrarium opposita fronte existere, quoniam patet nos proprium Episcopum habere. Quis enim rector, quis verior, quis dignior Romano Episcopo, Episcopus potest inueniri? Nonne ille est, quem cæteris præesse, non humana sed diuina autoritas sanxit? Nonne ille est, cui dictum est, *Tibi dabo clauis Regni Cælo-*

rum; & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in Cælis; Et quodcumque solueris super terram, erit solutum, & in Cælis. Hunc vnum solum & maximum, nos habere Episcopum gloriamur: huic soli specialiter obedimus: ab hoc solo, si causa, (quod absit) exigeret, interdici, suspendi, atque excommunicari possemus. Hoc ipsius sanctæ sedis irrefragibilis sanxit auctoritas.] Et non ita multo post: Si autem adhuc perstatis & nos malè agere iactatis: illum quem obtendimus impetite, & nobis dimissis, de his cum ipso agite. Nos enim quia contraire non debemus, obedire volumus, nec de eius vnquam (quod nulli mortalium licitum est,) iudicio iudicare. Hoc non soli Cluniacenses obtinent, sed & quàm pluribus datum cernimus: & longè ante Cluniacum conditam, multis alijs monasterijs ab eadem Apostolica sede concessum videmus. Cuius sedis Præsules, cum magni sapientia & religione fuerint, & quorundam ex ipsis merita miraculorum quoque fulgore solemniter in mundo claruerint; incredibile est, aut decipi in talibus potuisse, aut contra conscientiam suam talia agere voluisse. Eo namque animo, ac intentione, quæ nostrorum temporum Apostolici, quieti monachorum, prouidentes, ea quæ diximus quamplurimis monasterijs contulerunt; antiquiores quoque Romanæ Ecclesiæ præfules, simili de causa, in multis à iugo Episcoporum libera esse monasteria decreuerunt.]

Confirmat ibidem Petrus, ex S. Gregorio, Monachorum exemptionem ab Episcopis; quam idem S. Pontifex iure factam docet, ob damna ab Episcopis perperam illata Monachis. Æquè S. Gregorius 7. scribens ad Cunibertum Taurinensem malè vexantem Monachos S. Michaelis l. 2. Epist. 69. tradit, originem huiusmodi exemptionum, fuisse impotentem dominatum Episcoporum in monasteria, qualem discimus ex Iuone Epist. 33. in fine, pro Beccensibus agente cum Urbano Papa.

Adeò verò explorata olim fuit hæc Monachorum & regula.

gularium exemptio ab ordinariorum potestate ante multa sæcula, vt Gauffredus Dux Normanniæ & Comes Turonensis, excitata inter ipsum & Turonensem Archiepiscopum controuersia, cum Antistes ob prætenfas quasdam iniurias, inrentaret ei excommunicationem, responsum à Comite accepit, se non timere eius excōmunicationem. [Quo audito, (inquit Ioannes Monachus maioris Monasterij l. i. histor. Gauffredi,) Episcopus grauitè tam de contemptu, quàm de iniurijs dolens, meam (inquit) sententiam nōn timetis, illatas iniurias, augetis insolentia, & in nostro contemptu, Diuinam Maiestatem offenditis? Nunquid noster Parrochianus non estis! Nunquid animæ vestræ curam, vt Pastor vester .habere non debeo! Ad hæc Comes Subridens; Bone Pastor, ait, præsto quibus debes, & de illis habeto curam qui tibi commissi sunt. Canonicis porrò B. Martini, & Monachis maioris Monasterij, nunquid dominaris? Ego autem & Canonicus sum S. Martini, & Monachus maioris Monasterij. Ergo refræna iura, cohibe potestatem, & quam mihi sententiam minabaris, super tuos exerce. Sic vir sapiens iniustam Pontificis euasit sententiam, & quanti haberet Ecclesiarum priuilegia, comprobauit.] Erant illi Canonici, non sæculares, sed regulares, (quamquam ad rem præsentem vtrumque perinde esset;) & inter eos æquè ac inter Monachos, aggregabatur Gauffredus, homo laicus, & coniugatus, vt Canonicus, & Monachus honorarius: quales ab antiquo in plebisque Ecclesijs multi magnates. Sic enim in Metropolitana Lugdunensi, Rex Galliæ & Dux Sabaudia, numerantur inter Canonicos. Adeò igitur explorata tunc, (hoc est anno Christi 1100.) habebatur exemptio Canonicorum Regularium & Monachorum, vt etiam Sæculares ab eis quasi adoptati, & asciti in societatem, eadem à censuris exemptione fruerentur, & per eam tuti essent à censuris.

V E R I T A S III.

Pontifex Romanus non est quomodocunque successor S. Petri in ratione capitis Ecclesie, sed cum pari potestate, ut proinde sui temporis Petrus, & aequè propriè & principa-liter ac ille, caput Ecclesie sit, & appelletur.

ITA liquet ex illis titulis, quibus Pontifex nomine S. Petri, appellatur: & ex alijs quæ adducta sunt prænotat. 1. Optimè quoque ex titulo *Pastoris*. Nam ouile, perpetuam pascentis & custodientis curam postulat, quâdiu ipsum ouile perstat. Vnde quia grex Christi durabit vsque ad mundi finem, necessarium est, prouisum ei esse Pastorem supremum, non tantùm pro tempore quo S. Petrus vixit, sed etiam vsque ad mundi finem, cui eadem planè esset potestas quæ S. Petro: quandoquidem eadem semper futura erat in grege, paris potestatis necessitas, in qua prouidentiam Christi defecisse, nemo sanus dixerit.

Hæc veritas, est certa ex fide. Nam cum alibi sæpè in Concilijs definita est, tum nominatim in Concilio Constantiensi sess. 8. & 25. & in Bulla Martini Quinti. Fusè id confirmant Victoria Relect. 2. sect. 2. nu. 77. Canus 6. de locis c. 3. Caiet. t. 1. Opusc. Tract. 3. cap. 12. 13. & 14. Stapleto. l. 6. de princip. à cap. 15. Malderus disp. 3. de Pontif. Bellarm. l. 2. de Pontif. à c. 12. Justinian. Proleg. in Paulum disp. 1. c. 10. à n. 4. Valent. 2. 2. d. 1. q. 1. punct. 7. à S. 36. ac benè multi quos allegat Cenedo 1. parte Collectan. Iuris Canon. tit. 11. nu. 1. à quibus profertur liquida Patrum traditio, quæ sola ad hanc veritatem vt fide certam euincendam, posset sufficere. Videndi nominatim inter Patres, Chrysoftomus l. 2. de Sacerd. & Bernardus 2. de Confid. c. 8. alijsque apud Bosium l. 18. de signis c. 3.

Alij quidem Episcopi, dicuntur succedere Apostolis, vt habetur ex Concilio Florent. in instruct. Armen. & ex Tridenti-

dentino sess. 23. c. 4. astipulanturque Patres apud Bellarminum l. de Clericis c. 14. probatione 2. & nominatim S. Augustinus in Psalm. 44. ad illud, *pro patribus tuis*. Illius tamen modi loquendi sensus non est, quod Episcopi indidem accipiant iurisdictionem, unde eam acceperunt Apostoli; hoc est à Christo: fortè enim Episcopi, eam à Pontifice accipiunt. Nec etiam est sensus, quod Episcopi potiantur illa iurisdictione vniuersali, quam necessitas propagandæ fidei, concedi omnibus Apostolis persuasit. Constat enim nullum Episcopum obtinere potestatem aliquam extra suam Dœcesim. Quare sensus illius locutionis, *Episcopi succedunt Apostolis*, iste tantum esse potest, vt benè tradunt Bellarm. l. 4. de Pontif. c. 25. & Binius ad Epistolam 2. Anacleti, *Episcopi representant personas Apostolorum, ei que assimilantur in munere pascendi*; in quo munere, vices Apostolorum obeunt, quamuis absque ea potestatis amplitudine & vniuersalitate, quæ alijs præter S. Petrum Apostolis concessa est personaliter tantum; soli autem S. Petro attributa est transfundenda ad Successores suos in Romana sede. Ac proinde Romanus Pontifex, non est utrunque Successor S. Petri, sed cum pari potestate. Sicut apud Hebræos, qui Aaroni ordinario Pontifici successerunt quandiu Synagoga stetit, parem cum eo sunt nacti potestatem. Quamuis Moyses qui fuit extraordinarius Pontifex, successore caruerit, vt apud nos Apostoli reliqui In quo defuit proportio inter Moysem & Petrum; quamuis S. Macarius homil. 26. dicat Moyse successisse Petrum, qui nouam Ecclesiam Christo verumque Sacerdotium creauit. Sed hoc accipiendum est quo ad illud duntaxat in quo fuit similitudo inter Moysem & Petrum; nempe quod vterque fuit supremus moderator religionis; Ille Hebraicæ, hic Christianæ: cum eo tamen discrimine, quod Moyses fuit tantum Pontifex extraordinarius: At S. Petrus fuit ordinarius. Rectè tamen agnoscit S. Macarius, Moysem fuisse Summum Pontificem; cuius & Aaronis Ca-

the-

thedram, tenuisse Caipham affirmat. Subscribunt Philo l. 3. de vita Mosis (tribuens Moyſi Eminētiffimos quoſque titulos, Legislatoris, Prophetæ, Pontificis;) Clemens Romanus 2. Conſtit. c. 29. Auguſtinus in Pfalm. 98. ad illud *Moyſes & Aaron in Sacerdotibus eius*, Nazianzenus orat. 6. & alij multi, quos addenſat Franciſcus Boſius lib. 5. de monarch. Eccleſ. c. 11. Itaque non eſt audiendus Toſtatus in c. 29. Exodi q. 14. ſentiens contrarium.

Hinc habetur, quod ſicut S. Petrus, per comparationem ad Eccleſiam, non fuit caput miniſteriale, ita neque ſucceſſor eius; cōtra quàm proximis annis garri ebat Edmondus Richerius, cuius hoc placitum, erroris in fide damnat Duuallius Traſt. de Pontif. p. 1. q. 8. Dixi per comparationem ad Eccleſiam, quia per comparationem ad Deum aut Chriſtum, nihil eſt quod vetet, Pontificem denominare miniſtrum; ſicut etiam S. Paulus ſe denominauit, dicens, *Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti*. Et alibi, *Miniſtri Chriſti ſunt & ego*. Quemadmodum autem Pontifex, rectè dicitur miniſter per comparationem ad Deum, ita etiam cum Deo, aut Chriſto collatus, rectè poſſet dici, *caput miniſteriale*. Nec idcirco cenſendus eſſet vileſcere, vt arbitratur Iſidorus de Iſolanis lib. 1. de Imperio milit. Eccleſ. tit. 10. q. 3. Nam in ordine ad Deum, omne miniſterium nitet, ac ſplendet. Imo nihil ſublimius aut glorioſius, quàm eſſe ſeruum Dei, vt eſt apud Chryſologum ſerm. 25. Ambroſium initio exhortationis ad Virgines, cum de S. Vitali. Videndi ex recentioribus Paës ad titulum Epistolæ S. Iacobi S. 2. & Iuſtinianus ad illud Rom. 1. *Paulus ſeruus IESV Chriſti*, vbi optimè S. Hieronymus.

VERITAS IV.

Romanus Pontifex, habet dignitatē capitis Eccleſiæ, iure diuino.

HÆC veritas poteſt duobus modis accipi. Primò vt ſenſus ſit, dignitatem capitis Eccleſiæ, eſſe per ſe

se annexam Pontificatui Romanæ Urbis, iure diuino, ita vt nemo possit, aut etiam potuerit, Christi Vicarium & S. Petri Successorem agere, quin sit essetue Episcopus illius materialis ciuitatis quæ Roma dicitur. Secundò ita vt sensus sit, Successorem S. Petri, qui mortuo Romæ S. Petro, est Pontifex Romanus, esse Christi Vicarium & caput Ecclesie; quamuis si S. Petrus alibi mortuus fuisset, aut aliam sibi delegisset sedem cum iure successionis, ea alia sedes, non per se iure diuino; sed S. Petri arbitrio, atque adedò per accidens, fuisset iure diuino, prima sedes & conuehens Antistiti suo, dignitatem capitis. Priorem sensum, quo sedes Romana dicitur esse iure diuino prima sedes, hoc loco supponimus potiùs quàm excutiamus; secuti communissimam sententiam, pro qua Cenedo Collectaneo ad cap. Rogamus 24. q. 1. ingentem numerum Doctorum adducit, à quibus tamen dissentire Soto in 4. d. 24. q. 2. art. 5. & Mendoca q. 4. Scholast. quibus visum, non modò S. Petrum potuisse alibi sedem Apostolicam cum iure successionis collocare, (adedò vt non nisi per accidens ob mortuum Romæ S. Petrum, Romana sedes sit Apostolica modo prædicto,) sed etiam Pontifices posteriores, omnino potuisse, ac etiam nunc posse, dignitatem Pontificiam à Romano Episcopatu, dissociare. ac proinde nullo modo esse per se de iure diuino, quod Episcopus Romanus sit Christi Vicarius. Quam transferibilitatem dignitatis Pontificiæ à sede Romana, meritò improbant Bellarm. l. 4. de Pontif. c. 4. Valentia 2. 2. d. 1. q. 1. p. 7. §. 38. Suares disput. 10. de fide l. 3. Malderus disput. 3. de Pontif. dub. 3. & passim alij. Ego hoc loco id suppono, intentus duntaxat in alium sensum veritatis propositæ; qui fert, supposita alligatione dignitatis Pontificiæ cum Romano Episcopatu, siue per se siue per accidens facta, Episcopum Romanum iure diuino esse caput Ecclesie.

Hoc ferunt varij tituli, quibus Pontifex asseritur constitutus à Deo in fundamentum Ecclesie, & eius moderato-

rem.

rem. Idque disertè agnoscit S. Cyrillus apud S. Thomam Opusc. 19. cap. 3. & alij Patres apud Bosium l. 18. de signis c. 6. & esse de fide, agnoscit Duuallius Tract. de Pontif. p. 1. q. 7. Multipliciter hanc veritatem confirmant & illustrant Canus 6. de locis c. 3. propos. 2. Franciscus Agricola l. de Primatu S. Petri cap. 20. Azor tom. 2. l. 4. c. 11. q. 3. Caietanus t. 1. Opusc. tract. 3. c. 1. & Bellarminus l. 2. de Pontif. cap. 17. Itaque Romanus Pontifex, iura sua in vniuersam Ecclesiam, non accepit ab hominibus neque per hominem; non inquam ab vlllo Imperatore, siue Phoca, vt finxit Calvinus, siue Constantino Magno, vt blaterauit Ioannes Hus, siue Constantino IV. vt Lutherus iam potus commentus est; Non item ab vniuersa Ecclesia, vel à Cardinalibus suffragium ad eius assumptionem ferentibus; cum ab eis ne eligatur quidem, propriè loquendo, sed tantùm designetur, siue nominetur; iurisdictio autem ei sic præsentato, adueniat à Deo, vt rectè statuunt Driedo l. 1. de libert. Christian. c. 13. Nancelantus Opusc. de potestate Papæ, *sub initium*. Suares tract. 1. de fide disp. 10. s. 4. n. 3. vt proinde liceat de vniuscuiusque Pontificicis creatione dicere, quod de Symmachi electione Ennodius in Apologet. [In Sacerdotalis Concilij sententia, inspirante Christo, oracula superna patuerunt, & inter Deum atque homines, Interpres extitit lingua Pontificum, &c. Illa enim coeli curia, variarum dotibus aucta curulum, & multo Redemptoris nostri, auro ostroque decorata, nihil in illa discussione, auctore se protulit: sed per humanæ linguæ ministerium, diuino militauit Imperio. Intellexit non esse suum, quicquid impulsa constituit. Nihil habet in illa sententia, nisi vnde de sola deuotione gratuletur; peregrinum stylus sensit eloquium, inde sumens solam gloriam, quod infusa sibi seruauit & coluit.]

Non poterat clariùs, & luculentius dicere, designari tantùm ac præsentari, non etiam eligi à Cardinalibus Romanum Pontificem. Obiter porro aduerte, fortassis longè ante-

anterius quam vulgo statuunt, ac etiam ante tempus notatum à Constantino Caetano ad calcem Opusculi 31. Petri Damiani, Cardinales S. R. Ecclesie, purpura vsos, vt dicto Ennodij loco insinuari videtur. Pontificem denique, ne ab Apostolis quidem sua iura habere, disertè professus est S. Anacletus Epist. 3. Est ergo Vicarius Christi, & caput Ecclesie iure diuino immediato; hoc est non eam tantum generali ratione, qua legitimi Principes habere dicuntur dominium à Deo, quia per Deum reges regnant, etiam si iura sua, saltem spectata radice prima, ab hominibus potestatem regendi in eos transfundentibus sint adepti, isque sit primus fons ciuilibus iurisdictionis eorum. Gregorius quidem 2. Epist. 1. ad Leonem Isaurum, ait se à S. Petro accepisse facultatem ac potestatem atque auctoritatem irrogandi ei poenam. Sed sensus est, S. Petrum fuisse primum, cui ea potestas, collata fuerat: se verò iure successionis quo S. Petro successus erat, eandem accepisse, non tamen à S. Petro sed à Christo.

Hinc Glossa ad *c. cum venisset* de sacra vnction. & ibidem Ioan. Andreas, Otho Frisingensis l. 3. c. 25. Iordanus l. de Imperio & elect. & Durandus in Ration. Capiſtranus tract. de potestat. Papæ p. 1. Secundæ partis principalis num. 8. Troilus de SS. Canonizatione dub. 2. num. 38. & Iacobatius l. 1. de Concilijs art. 1. num. 91. rationem petunt, cur Romanus Pontifex, præter cæterorum Episcoporum morem, non vtatur baculo pastorali. Sic enim Iuo Epist. 157 nominat, quam Epist. 8. & 60. & 236. *pastoralem Virgam* appellat. Passim *pedum* vocamus; quod esse notam iurisdictionis & Pastoralis dignitatis, habetur ex 8. Synodo; vbi Marinus legatus Romani Pontificis, cum Photius intromissus in Concilium esset, cum baculo Pastoralis, reclamauit, eumque baculum Photio auferri iussit, allegans hanc esse tesseram Pontificiæ dignitatis, qua lupus ille prorsus exciderat. Quia enim huiusmodi baculus supernè reuerus, infernè præferratus & acutus, est accommoda-

tum instrumentum ad attrahendum vel pungendum, ut fuisè considerat Philippus Abbas Epist. 13. & multi deflorati à Durantio l.2. de ritibus c. 9. à num. 39. propterea rectè adhibetur pro signo iurisdictionis, quam eiusdem baculi curuitas in superiori parte, insinuat esse ab homine acceptam, ut notat Ioannes Andreas loco proximè signato; volens ea baculi recuruatione innui, Pastorem qui in regimine suo curuus fuerit, remouendum esse ab eo qui iurisdictionem ad regendum contulerit; quod cum non habeat locum circa Romanum Pontificem, qui à solo Deo accipit iurisdictionem, meritò non utitur baculo Pastoralis, quo adhibito simulque annulo, inuestiri à Pontifice ipso solere Episcopos reliquos, notat S. Bernardus serm. 1. de coena Domini si agatur de Ecclesia: sicut de castro inuestiuntur ab Imperatore per sceptrum, ut ait Otho Frising. l.2. de gestis Feder. c.6. Hæc igitur est illa mystica ratio, quam subesse huic defectui virgæ Pastoralis in Romano Pontifice, dixit Innoc. III. dicto cap. *cum venisset* de sacra vnctio. *in fine.*

Nec difficile repellitur, quod Iuretus ad Epist. 157. Iuonis & Franciscus Florens ad tit. de vsu pallij parte 1. adducto Costa allegant ex Luitprando l.6. de rebus Europæis *ad finem* & Reginone lib. 2. Chronici, ut probent Romanos Pontifices olim vsos esse virga pastorali seu ferula pastoritia, ut prædicti autores nominant, referentes iussu Leonis Papæ, in exauctoratione cuiusdam Benedicti qui sedem Pontificiam inuaserat, huiusmodi ferulam fuisse confractam. Hoc dico facile refelli. Potuit enim nequam ille, ad mensus Summi Pontificatus insignia ad Symbola Episcopatus, inter illa insignia baculum quoque assumere per errorem. Vel quia fortassis antea Episcopus erat, & inter eius supellectilem huiusmodi ferula cum reliquo apparatu reperta est, præcepit Leo illam confringi, ut significaretur, eum non Pontificatu duntaxat malè captato, sed omni prorsus Episcopali munere excidisse. Cæteroque dubitare non

non licet, quin Innocentius III. omnino doctissimus & sacrorum rituum scientissimus Pontifex, verè negauerit Romanos Pontifices vti virga pastorali: id quod ad tempora S. Petri refertur, iuxta eos qui rationem historicam ab Innocentio tactam, licet refragantibus (vt audio) ijs apud quos S. Maternus Episcopale munus obiuit, aiunt esse, quod S. Petrus suum ipsius Pastoralem baculum S. Materno dederit, quo proinde deinceps, non sit vsus, vt neque reliqui Pontifices, eius imitatione. Sed germana ratio cur pedo non vtantur, ea est quam dixi: significatio nimirum independentiæ quo ad iurisdictionem, non ab hominibus, neque per hominem, sed à solo Deo collatam.

Ob signo hanc veritatem, illustri testimonio Petri Damiani Opusc. 5. in sermone ad Mediolanenses tumultuantes, & totidem verbis Opusc. 4. *serè initio*, vbi agens Romanæ Ecclesiæ defensorem, eiusque causam eum Regio Aduocato disceptans, fontem iurisdictionis Romanorum Pontificum, & vnde habeant quod sint Ecclesiæ suprema capita, sic exponit. [Omnes siue Patriarchij cuiuslibet apices, siue Metropoleon primatus, aut Episcopatum cathedras, vel Ecclesiarum cuiuscunque ordinis dignitates, siue Rex, siue Imperator, siue cuiuslibet conditionis homo purus instituit, & prout voluntas aut facultas tulit, specialium sibi prærogatiuarum iura præfixit. Romanam autem Ecclesiam solus ille fundauit, & super Petram fidei mox nascentis erexit, qui Beato vitæ æternæ clauigero, terreni simul & Coelestis Imperij iura commisit. Non ergo qualibet terrena sententia, sed illud Verbum per quod conditum est Cælum & terra, per quod denique omnia condita sunt elementa, Romanam fundauit Ecclesiam: illius certè priuilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Vnde non dubium, quia quisquis cuiuslibet Ecclesiæ ius suū detrahit, iniustitiam facit; qui autem Romanæ Ecclesiæ priuilegium ab ipso summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in hæresim labitur;

bitur; & cum ille notetur iniustus, hic est proculdubio dicendus hæreticus. Fidem quippè violat, qui aduersus illam agit, quæ mater est fidei, & illi contumax inuenitur, qui eam cunctis Ecclesijs prætulisse cognoscitur.] Hactenus defensor, perspicuè docens, cæteros quoscunque Episcopatus ab hominibus, aut per hominem constitutos esse, nempe à Pontifice; poscentibus plerunque Principibus terrenis; Romanam autem Ecclesiam, & eius caput, quod simul est totius Ecclesiæ caput, ad Christum authorem sua initia referre. Præclare idem tradit Gregorius VII. lib. 8. Epist. 21.

Si qui verò interdum Patres, aut Doctores videntur humanum suffragium in delatione potestatis Christi Vicarijs concessæ admittere: accipiendi sunt de manifestatione, & comprobatione eius, quod ferebat cæleste priuilegium, ut loquitur Alexander III. Epistola ad Reges Danorum, atque Gotthorum. Optimè verò id expressit Rupertus lib. 2. de oper. Spiritus sancti cap. 28. vbi præmissis locis ex Matthæi 16. & Ioan. 21. quibus oracula de Petro in Clauigerum, & Agnorum Pastorem per Christum renunciato continentur, addit. [Tali ac tanta præeunte, Euangelicæ veritatis autoritate, Christianissimi Imperatores, post multa tempora, omnesque Ecclesiarum Principes hoc censuerunt, & lege perpetua firmauerunt, ut sicut Imperatori omnes Præfecti, vel Iudices; Sic B. Petro & secundum dignitatem eius excellenti Romano Pontifici cæteri subiecti sint Ecclesiarum Pontifices. Magnus honor & grandis celsitudo.] Si Pontifices, haud dubiè etiam, qui Pontificibus sunt subiecti, atque ad eò omnes fideles, præeunte Euangelio & comprobantibus ratumque habentibus magnis omnibus sacri & profani ordinis, subsunt Romano Pontifici, ut capiti.

V E R I T A S V .

Dignitas capitis vniuersalis Ecclesie, in nullum purum hominem, siue sacrum, siue laicum, extra Romanum Pontificem cadit.

ITa habetur ex ijs titulis, quibus Pontifex statuitur Pastor & Rector omnium Christi ouium . Si enim omnes planè fideles, sunt Christi oues (vt sanè sunt) debent agnoscere Pontificem pro capite; ac proindè non possunt esse æquales capiti, vel obtinere æquè, ac Pontifex dignitatem capitis vniuersalis Ecclesie, sed id soli Romano Pontifici est proprium, si agatur de puris hominibus: Quod addo, propter Christum, quem esse caput Ecclesie, is tantùm negare poterit, qui ausu immani Ecclesiam decollare voluerit, vt loquitur D. Augustinus serm. 45. de Verb. Dom. *in fine.* Sed nimirum Christus non est purus homo, nec est militantis Ecclesie caput visibile, quod solùm adscribimus Romano Pontifici, & omnibus alijs puris hominibus, siue sacris, siue laicis abiudicamus; tam sigillatim, quàm collectiuè spectatis.

Inter sacras personas singulares, ausi sunt hanc sibi prærogatiuam arrogare Præsules Constantinopolitani, quasi dignitas capitis Ecclesie, esset conferta Vrbi Regiæ, & totius Imperij Metropoli. Ex quo iuxta illos sequi videbatur, translato Constantinopolim imperio, translatum esse etiam Sacerdotium. Sed perperam admeriebantur diuina Instituta politicis; & DEVS qui omnem arrogantem humiliat, iusto iudicio permisit, vt plerique Præsules Constantinopolitani, post vsurpatum titulum Patriarcharum œcumenicorum, in quo dignitas capitis Ecclesie inuoluitur, impingerent in varias hæreses, quod pugnat cum ratione capitis Ecclesie. Recensebo plures inferiùs, nunc vnum profero Michaellem Cerularium, quem Humbertus Cardin-

nalis.

nalis, & Petrus Amaliphitanus Legati S. Leonis IX. gradu mouerunt. Extrat horum Legatorum Decretum aduersus Michaellem & eius fautores, adscriptum libro Humberti contra Nicetam Pectoratum; In cuius Decreti medio cum præmissum esset, Urbem Constantinopolitanam quoad optimates, Ipsumque Constantinum Monomachum Imperatorem, esse Catholicissimam, subditur. [Quantum autem ad Michaellem abusiue dictum Patriarcham, & eius stultitiæ fautores, nimia zizania hæreseon seminatur quotidie in medio eius. Quia sicut Simoniaci, donum Dei vendunt; sicut Valefij, hospites suos castrant, & non solum ad Clericatum, sed insuper ad Episcopatum promouent; sicut Arriani rebaptizant in nomine Sanctæ Trinitatis baptizatos, & maximè Latinos; sicut Donatistæ, affirmant, excepta Græcorum Ecclesia, Ecclesiam Christi, & verum sacrificium, atque baptismum, ex toto mundo periisse; sicut Nicolaitæ, carnales nuptias concedunt & defendunt sacri altaris ministris; sicut Seueriani, maledictam dicunt legem Moysis; sicut Pneumatomachi, vel Theomachi, absciderunt à symbolo, Spiritus sancti processionem à filio; sicut Manichæi, inter alia, quodlibet fermentatum fatentur animatum esse; sicut Nazareni, carnalem Iudæorum munditiam adeò seruant, vt paruulos morientes, ante octauum à natiuitate diem, baptizari contradicant; & mulieres in menstruo, vel in partu periclitantes, communicari; vel si paganae fuerint, baptizari prohibeant, & capillos capitis, ac barbæ nutrientes, eos qui comam tondent, & secundum institutionem Romanæ Ecclesiæ barbas radunt, in communione non recipiant. Pro quibus erroribus, & alijs pluribus factis suis, ipse Michael litteris Domini nostri Papæ Leonis admonitus, resipiscere contempsit.]

Satin turpitudinum ac fimi, congestum in vnum caput? En qui Patriarcha Oecumenicus, atque adeò vniuersalis Ecclesiæ rector & Pontifex, meritò audiat. Cum verò obduratio Græcanica diuinam patientiam denique læsit, traditi

diti sunt huiusmodi Antistites, cum tota gente, in manus impiorum & hostium fidei: vt qui Christum Domini agnoscerent, & Romanæ Ecclesiæ suauē iugum subire detrectabant, oppressi sub Saracenicā Tyrannide, obtererentur. Videndus præ cæteris ista lugens Gennadius cap. 5. pro Concilio Florentino sect. 14. Variorum verò disputationes aduersus hanc Græcorum obfirmationem in negando Romanis Pontificibus titulum capitis Ecclesiæ, eumque (saltem implicitè in titulo Oecumenici Patriarchæ) suis Constantinopolitanis Præsulibus arrogando, legere licet in calce Concilij Florentini Græcolatini.

Inter laicos, monstrosū Ecclesiæ caput apparuit superiore sæculo. Regum namque Anglorum infelicissimus Henricus VIII. cælum terræ commiscens, & spiritualia iura cum humanis confundens, caput Anglicanæ Ecclesiæ audire voluit, Spiritualem Monarchiam à Christo institutam, in tot capita quot Principes discindens, ex occasione admodum foeda, quæ natales Anglicani huiusce Pontificatus valdè dehonestat, vt apud Sanderum in Opere de Schismate Anglicano legere est. Bellant aduersus monstrosū hoc Ecclesiæ caput, idem Sanderus toto lib. 2. de visib. Monarchia, & de clauē Dauid lib. 6. item toto Stapletonius lib. 5. de principijs à cap. 17. Hosius toto lib. 2. Antibrentij, Suares lib. 3. defens. fid. à cap. 6. Bellarm. lib. 3. de verbo Dei à cap. 7. & lib. 1. de Pontif. cap. 7. Coccius tit. 1. lib. 7. art. 22. Eratque olim ad eò exploratum, vt Eulogius Presbyter Edessenus referente Theodoreto l. 4. histor. c. 16. & Nicephoro l. 11. cap. 23. vrgenti Modesto Valentis præfecto, atque dicenti: *Communica cum Imperatore*, ad eam vocem tanquam inauditam, & planè absurdam responderit, *Numquid cum Imperio, est etiam Sacerdotij dignitatem consecutus?*

Est in hanc rem locus insignis, in Epistola Honorij ad Arcadium, post expulsionem S. Chrysolomi; necnon alius in præfatione ad Concilium Parisiense, quæ est Ludouici,
ac

ac Lotharij Imperatorum; ac denique alius planè luculentus in Collatione S. Maximi cum Principibus in Secretario pag. 123. vbi Politicus confligit cum Sancto Sene, pro Sacerdotio Imperatoris, vrgens exemplum Melchisedeci, qui simul erat Rex & Sacerdos: sed eum vir Sanctus, post monstratam directè Imperatoris elongationem à Sacerdotio, imò eius in sacro memoriam, post Episcopum & omnes sacras personas, eludit dicendo, vt quando ex concursu Regiæ & Sacerdotalis dignitatis in Melchisedeco, probatum volebat, vtramque item dignitatem concurrere in Imperatorem; æquè assereret, Imperatorem sicut Melchisedecum esse sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habentem.

Ex duplici præterea Epistola Gregorij II. ad Leonem Isaurum, cōstat furiosum illum, vendicasse sibi titulum capituli Ecclesiæ. Scripsit enim ad Pontificem, vt initio Epistolæ secundæ prodit Gregorius, *Imperator sum & Sacerdos*: quod de supremo Sacerdotio accipiebat; idcirco enim vi suæ Sacerdotalis potestatis mandabat cogi vniuersale Concilium, & euerti sacras statuas, & Imagines aboleri. Gregorius ergo è contrario, multus est vtraque Epistola, in monstranda fatuitate huius placiti, quantumque inter sit inter Pontifices, & Imperatores. [Non sunt (inquit Epist. 2.) Imperatorum dogmata, sed Pontificum, quoniam Christi sensum nos habemus. Alia est Ecclesiasticarum constitutionum institutio, alius sensus sæcularium. Quem in administrationibus sæculi, militarem, ac ineptum, & crassum habes sensum, in spiritualibus dogmatum administrationibus habere non potes. Ecce tibi, palatij & Ecclesiarum scribo discrimen, Imperatorum & Pontificum; agnosce illud, & saluare, nec contentiosus esto, &c. Nam quemadmodum Pontifex introspiciendi in palatium potestatem non habet, ac dignitates regias deferendi; sic neque Imperator in Ecclesias introspiciendi, & electiones in Clero peragendi, neque consecrandi, vel symbola sanctorum Sacramentorum

ad-

administrandi, sed neque participandi absque opera Sacerdotis: sed vnusquisque nostrum, in qua vocatione vocatus est à Deo, in ea maneat. Vides Imperator, Pontificum & Imperatorum discrimen.] Addit ibidem alia in eandem sententiam. Nec minus explicatè Epistola 1. [Scis Imperator, sancta dogmata non Imperatorū esse, sed Pontificum, quæ tutò debent dogmatizari. Idcirco Ecclesijs præpositi sunt Pontifices, à Reipublicæ negotijs abstinentes, vt Imperatores similiter ab Ecclesiasticis abstineant, & quæ sibi commissa sunt, capebant.] Quod si sub initium Epistolæ, ait; [Quare verò tanquam Imperator & caput Christianorum sapientes non percontatus est] &c. Sensus est, Imperatorem esse caput quoad temporalia & merè humana. Vel certè sarcasmus est, quo alibi aliquoties in his epistolis vtitur Pontifex, illudens malè sibi Imperatori. Fortassis etiam post illam vocem *caput*, apponendum est comma, & illud *Christianorum*, ad *Sapientes* est referendum, vt sit sensus, rogandos fuisse ab Imperatore, & sæculari capite, sapientes quosque Christianorum, quid esset sentiendum de dogmate tunc primùm vocato in controuersiam.

Tantum vero abest, vt sæcularibus principibus, quibuscunque, competat dignitas capitis Ecclesiæ, vt potiùs quod Felix III. cap. *certum est hoc*, distinctè. 10. contestatur Principum sit, à Sacerdotibus doceri; nec fas sit terrenæ quantæcunque potestati, rebus Ecclesiasticis manum admouere. In quam sententiam Felix præclarè agit cum Zenone Imperatore, Epistola quæ est in Append. Cod. Theodos. pag. 128. & omninò insigniter Stephanus Papa, redarguens Basilium Imperatorem, in literis quæ habentur in calce octauæ Synodi. Disertè idem Arcadio coram Gaina Arriano vnâ Catholicorum ædem sacram poscente, contestatus est S. Chrysostronus apud Metaphrastem in Actis Chrysostroni. Fortiter & robustè idem vrget Faundus Hermian. l. 13. pro tribus capitulis, cap. 3. 4. & 5.

imò toto propè libro, sugillans fatis apertè Iustinianum ad quem scribit, quod homo laicus, in alienam messem falcem mitteret, & sacra tractare non vereretur; etiam si ab eo id factum vrgentibus Constantinopolitanis Episcopis, vt sacrae sanctiones roborarentur, excusent aliqui: secus quàm Baronius anno 541. Grauius item Theodorus Studita Catech. 127. agens de tyrannide Constantini Copronymi, & Ecclesie per eum oppressione. [Trahimur (inquit,) à Principibus verba cum sceleris antesignanis conferre; neque id solùm. Quin dictorum, ac controuersiarum arbitros cepere primores è magistratu, quibus despectare in nostratia nefas, vt ait quodam loco Gregorius Theologus: Tantum abest, vt iudices admittamus sacrorum dogmatum. Scilicet magistratui, diuinitus tributus gladius est, postquam extat hæc sententia. *Nam non est timori, (Magistratus) boni operis, sed mali. & non sine causa gladium portat, vindex ei qui malum agit; Quemadmodum & opitulus probis.* Cæterum SS. Apostolis. cum diuinorum dogmatum potestas, ab spiritu profecta, tum proscribendi atque soluendi; si quidem Domini ad eos hæc sunt verba: *Accipite Spiritum sanctum quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ac rursum *Quaecunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in Cælo, & quaecunque solueritis super terram, erunt soluta & in Cælo.* Certum est autem, vt ijs dictum sit, ibidem & hæctenus. vicissim successoribus. editum; vt in ijs Iudicem capere magistratum, nihil sit aliud, quàm datam Apostolis à Spiritu potestatem abrogare.] Videndus præterea S. Maximus Monachus, & Martyr, in collatione cum Theodosio Episcopo Cæsariensi pag. mihi 161.

Nec tantùm semouentur laici à tractatione rerum fidei sed etiam à tractatione quarumcunque causarum de rebus aut negotijs Ecclesiasticis, quod euidentissimè monstrat, quàm absint à munere capitum Ecclesie. Agnouerunt id ipsum varij Principes; nec pij tantùm, sed & alios impij.

impij. Sic enim Arioualdus Arrianus, Rex Longobardorum, referente Iona Abbate, in vita S. Betolfi, cum à quodam Episcopo vrgeretur, vt Monachos malè haberet, respondit; [Non est meum, Sacerdotum causas discernere, quas Synodalis examinatio ad purum debet iudicare.] Similiter Theodoricus Arrianus consultus à Synodo Palmari, quid agi vellet in causa Symmachi Papæ, respondit [in Synodi esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam de Ecclesiasticis negotijs pertinere.] Longè minus itaque mirum est, pios Principes noluisse se immiscere negotijs sacrorum hominum. Æterna memoria dignus semper habitus est ea in parte, Cōstantinus Magnus quem ad id allegant S. Gregorius l. 4. regist. Epist. 75. & Nicol. I. Epist. ad Mich. Eius ad cognoscendum de Ecclesiasticorum causis interpellati, responsum, refert diffusè Rufinus l. 1. hist. c. 2. Breuius verò in hunc modum Sozomenus l. 1. c. 16. [Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari. Propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia ad illud diuinum referentur examen; Vos autem nobis à Deo dati estis Dij, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos, ille solus de quo scriptum est, *Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos iudicat.*] Haud disparem Marciani modestiam, cum ab Hæreticis interpellaretur ad iudicandum de iudicio Episcoporum, legere est in Concilio Chalcedonensi, iuxta Græcum exemplar Latino auctius fess. 5. act. 1. Quæ omnia manifestissimè produnt, Christianos Principes liquidò agnouisse, quàm non suum esset, gerere se pro Ecclesiæ capitibus.

Putentissimè ergo assentatus est Imperatori suo Denetrius Clematianus, cum in Responsis ad Cabasilam plura quam parasiticè dixit. [Imperator vt communis in Ecclesijs sapientum Princeps & re & nomine, Synodorum

placitis præsidet, & auctoritatem ipsis largitur; Ecclesiasticas ordinationes disponit, & legem ponit vitæ atque officio eorum qui altari inserviunt. Quin & iudicijs Episcoporum & Clericorum, & electioni Ecclesiarum vacantium. Promouet insuper à minori dignitate ad maiorem, puta ab Episcopali ad Metropolitanam, honorem eum exhibens aut Vrbi aut homini: in summa præter sacrificandi potestatem, cætera omnia iura Pontificalia manifestè exprimit Imperator; quibus in rebus cõuenienter agit & legibus & Canonibus.]Hoc operculum tali patellæ cõgruebat. Quid enim à sacris canonibus, & bonis quibusuis legibus alienius, quàm Imperatorem talia attingere? Video eadem paralytica scabie correptū Balsamonem, disceptatione de lampade Imperatoribus prælata, quæ habetur l. 7. iuris Græco Romani, idcirco dicere prælatam esse Imperatori geminam lampadem, Imperatrici vnā, Patriarchæ item vnā, quod Patriarcha sola spiritualia curet, Imperatrix solū temporalia. Imperator autem vtraque. Hoc est, officiosum, imo seruiliter seruale mendacium. Vtriusque potiùs Imperij prætensa possessio, sic adumbraretur.

Ad eandem vesaniam arrogatæ in sacra quoque iurisdictionis per Græcos Imperatores, refert Bosquetus ad librum 3. Epistolarum Innocentij III. circa Epistolam 19. quod loco flammei, iuberent præferri sibi crucem, vt est apud Codinum l. de offic. Aulae Constantinop. c. 5. Crux enim prælata, est insigne iurisdictionis sacrae, & quidem supremae saltem participatæ, vt propterea Romanis Pontificibus iam olim legatur prælata Crux; & ita Anastasius in Leone Tertio, cum de Cruce ei donata à Carolo Magno. Legatis item Pontificijs, crux prælata. Vnde Innocent. III. Epistola illa 19. sic scribit Archiepiscopo Thesalonicensi, quem constituebat sedis Apostolicæ legatum. [Dominicæ Crucis vexillum, per tuam Diocesim & Episcopatus tibi subditos, ante te deferendi, fraternitati tuæ licentiam impartimur. Sancto item Stephano Regi Vngariæ,

gariæ, datum ius præferendæ ipsi crucis, quod vicariam in suo regno curam Romani Pontificis in dispositione Ecclesiarum obiret, vt notat in eius actis Cartuicius. Et quod Metropolitanis in suis quisque Prouincijs olim ferè essent legati nati, inde factum, vt præferri eis crucem, receptum sit more propè vniuersali, de quo benè & fusè vir doctissimus Andreas Saussaius libro de eo argumento: & fuit hæc Crucis prælatio legatis & Metropolitanis adeò in vsu, vt Rodericus lib. 8. histor. c. 10. testetur, cum ipse qui erat Toletanus Archiepiscopus, in acie aduersus Saracenos ad animandos Christianos milites præsens adesset, non esse intermissam in medio prælio, inter grandinem telorum prælationem Crucis, incolumi eo qui Crucem gestabat. Quo officio, recètiore memoria functum Cardinalem Reginaldum Polum cum is qui Crucem illi præferre consueuerat, præ metu absisteret prælatione, apud Sanderum legere est, in Historia de Schism. Anglicano. Hæc abundè monstrant, prælationem Crucis esse vetus insigne iurisdictionis Ecclesiasticæ. Potuit itaque Imperator Constantinopolitanus, hoc vsurpatæ sacræ iurisdictionis Symbolum sibi arrogare, sed impiè, æquè ac stultè, vt ex di ctis patet. Idem dicerem de gestatione Rocheti (vti nunc vocant,) quod malè Menardus disp. de iuribus Episcop. c. 5. n. 17. confundit cum honophorio laneo de quo Isid. Peli. l. 1. Epistola 136. Rochetum ergo lineum quo vtuntur Antistites, per eandem abusionem à Græcis Imperatoribus vsurpatum dicerem, vt est apud Codinū l. de officijs Aulæ Constant. qui vocat *ῥοχον βασιλικόν*; nisi Nicetas l. 1. de Isaacio Angelo *in fine* militibus quoque *ῥοχα* tribueret. Vnde sicut Rochetum militare, haud dubiè discrepauit ab Episcopali, ita fortè etiam Imperatorium.

Nulli ergo, siue sacro, siue laico homini sigillatim, dignitas supremi capitis Ecclesie tribui potest, præterquam Romano Pontifici. Qui verò vsque eò delirarunt, vt caput supremum Ecclesie dicerent esse vulgus fidelium, fecere.

cere Ecclesiam belluam multorum capitum, & regimen Ecclesiæ ex Monarchico verterunt in Democraticum, clau-
 ues statuentes in tota Ecclesia: quod esse contra fidem,
 rectè pronunciauit Isolanus l. 2. de Imperio Milit. Ecclesiæ
 tit. 6. q. 2. Duuallius Tract. de Pontif. parte 1. q. 3. & 8.
 Nanciantus Opusc. de potestat. Papæ *sub initium*, Caieta-
 nus t. 1. Opusc. tract. 1. c. 6. 7. & 11. ac tract. 2. parte 1. à
 c. 4. Victoria Relect. 2. sect. 1. & Thomas Illyricus tract. de
 potestat. Summi Pontif. *S. non igitur*. Resecant validè, hæc
 tam numerosa multicapitis hydræ capita, Ruardus Orat. 7.
 Theolog. Sanderus l. 1. Visib. Monar. à c. 6. Stapleto. lib. 5.
 de principijs *initio*, & Bellarm. l. 1. de Pontif. c. 6.

VERITAS VI.

*Dignitas capitis Ecclesie tributa diuinitus Romano Pontifici,
 porrigitur ad gubernanda omnia quomodocunque sumpta Ec-
 clesie membra, atque adeò etiam quosuis Presules siue sigil-
 latim sumptos, siue congregatos in Concilium quantumcun-
 que plenarium; cuius iudicia vt sint planè certa, Pontificis
 est firmare, ac sua auctoritate communire.*

ITA planè colligitur, partim ex ijs titulis quibus Pon-
 tifex asseritur caput vniuersæ Ecclesiæ, partim ex illis
 quibus dicitur, eum esse in Ecclesia Iudicem vice Christi.
 Sed expendamus distinctè singula. Quod omnia Ecclesiæ
 membra, subsint Romano Pontifici vt capiti, ex eo con-
 stat, quod vniuersalis collectio totius Ecclesiæ, (vt multi
 Pontificis tituli ferunt,) Pontifici contraposta, subiaceat
 eius Regimini, debeatque ab hoc capite pasci & regi. Non
 enim potestas Pontificia est in tota Ecclesia, sed in solo
 Pontifice, vt proximè attigimus. Quod si Ecclesia vniuer-
 sa, Pontifici vt spiritali capiti subiacet, multo magis idem
 affirmandum erit de quibusuis Ecclesiæ membris.

De laicis res est clara. Nemo quippè laicorum, quan-
 tumuis

tumuis emineat, potest se directioni huius vniuersalis Ecclesie capitis subducere, quin simul à consortio fidelium se remoueat; & partem cum Christo, eiusque corpore mystico habere refugiat. Fidenter Aleonora Angliæ Regina, fatagens pro filio in Austria captiuo, sic affatur Coelestinū Papam Epist. apud Blesensem 145. [Nonne Petro Apostolo, & in eo vobis, à Deo, omne regnum omnisque potestas, regenda committitur? Benedictus autem Dominus, qui talem potestatem dedit hominibus. Non Rex, non Imperator, aut Dux, à vestræ iugo iurisdictionis eximitur.] Hincmarus Opusc. de diuortio Lotharij & Thetbergæ ad interrogat. 6. ex secundo loco positus, cum obiectum fuisset, vertices populorum, nullorum legibus vel iudicijs subiaccere nisi solius Dei, reponit. [Hæc vox non est Catholici Christiani, sed nimium blasphemæ & spiritu Diabolico pleni.] Id quod fusè & fortiter persequitur: eiusque disputatio præsertim vrget pro subiectione spirituali debita Summo Pontifici à Regibus. Iuo Carnot. Epist. 106. rationem huius subiectionis perelegantem aperit, agens cū Rege Angliæ. [Regnum terrenum (inquit) Cœlesti Regno quod Ecclesie commissum est, subditum esse debere, semper cogitatis; Sicut enim sensus animalis, subditus debet esse rationi, ita potestas terrena, subdita esse debet Ecclesiastico regimini. Et quantum valet corpus nisi regatur ab anima; tantum valet, terrena potestas, nisi informetur & regatur Ecclesiastica disciplina. Et sicut pacatum est regnum corporis, cum iam non resistit caro spiritui, sic in pace possidetur regnum mundi, cum iam resistere non molitur regno Dei, hoc cogitando, seruum seruorum Dei; vos esse intelligite, non Dominum; protectorem, non possessorem.] Utuntur hac ipsa carnis & spiritus comparatione in eam rem, Naz. orat. 17. n. 15. Isidor. Pelus. l. 3. Epist. 249. & S. Thomas 2. 2. q. 60. art. 6. ad 3. Rectè idem prosequuntur & illustrent Bellarminus l. 5. de Pontif. c. 6. & Mauclerus Operis, de Monarchia par. 2. l. r. cap. 2.

cap. 2. ac p. 4. l. 1. c. 3. Quod si corpus ab anima regitur, nec anima corpori, nisi peruersè subiacet, sed corpus animæ subiacere debet, liquet, laicas quascunque personas subiacere debere capiti Ecclesiæ; & ab eo circa spiritualia regi, quod de ijs ipsis qui ad clauum sæculi sedent, discretè tradit Cyrillus Hierosolym. cath. 17.

Pergo ad sacras personas, quas nulla excepta, subesse debere Romano Pontifici, vt capiti, extra dubium est; cum qui inter personas sacras eminent I piscopi, Romanum Pontificem Episcoporum Episcopum agnoscant, & S. Cyrillus, tametsi inter Patriarchas secundus, referente Sancto Thoma, professus sit, oportere omnes Antistites Romano Pontifici vt capiti subesse. Non defuerunt tamen, qui tentarent iugum excutere, etiam in Occidente, post Græcos, à quibus primùm Schisma in Ecclesiam est inductum. Hi quippè subiectionem ad Romanos Pontifices ægerrimè tulere iam olim. In Occidente quoque Rauēnates Antistites Imperatorum primùm fauore, deinde Exarchorum freti potentia, sapè sapiùs auctoritatem Romani Pontificis excussere, vt signatis varijs illorum motuum temporibus, latè prosequitur Azor t. 2. l. 4. c. 16. *per totum*: addens cap. 16. quid item Mediolanenses Archiepiscopi, aduersùs subiectionem Romano Pontifici debitam sint machinati, vel potiùs quid Simoniacis & concubinarijs Clericis aduersùs eam subiectionē molientibus coniuentes permiserint; vtrique mox ad officium, (saltem ad tempus,) & ad bonam frugem reuocati à Petro Damiani Mediolanum legato à Nicolao II. qua de re legendus ipse Petrus Damiani.

Sed quicquid, siue Occidentis, siue Orientis pauci Antistites, delirarint, verissimè (vtinam æquè constanter,) professus est Michael Palæologus scribens ad Gregoriū X. [Sancta Romana Ecclesia, summum & plenum primatū, & principatum super vniuersam Ecclesiam Catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino, in B. Petro Apostolorum

Prim-

Principe siue vertice, cuius Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse, veraciter & humiliter cognoscit. Et sicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent iudicio definiri: ad quam potest grauatius quilibet super negotijs ad Ecclesiasticum forum pertinentibus appellare: & in omnibus causis ad examen Ecclesiasticum spectantibus, ad ipsius potest iudicium recurri, & eidem omnes Ecclesiæ sunt subiectæ. Ipsarum Prælati obedientiam & reuerentiam sibi dant. Ad hanc autem sic potestatis plenitudo consistit, quod Ecclesias cæteras ad sollicitudinis partem admittit, quarum multas, & Patriarchales præcipuè, diuersis priuilegijs eadem Romana Ecclesia honorauit, sua tamen obseruata prærogatiua, tum in generalibus Concilijs, tum in aliquibus alijs semper salua.] Hæc verè & Catholicè Græcus Imperator, de quibusuis Antistitibus ad Romanum comparatis, atque adeò de suis Græcis & Orientalibus malè subiectionem detrectantibus. De quibusuis sigillatim Episcopis, Romano Pontifici tanquam capiti subiectis, nihil attinet plura dicere, cum res sit explorata.

Obscurius apud aliquos est, quod subdebam, idem esse statuendum de Episcopis collectiuè, etiã si in Concilium adunatis. Sed duces habeo Doctõrũ grauissimos, vt S. Maximum Martyrem, cuius de hac re locum, ipsis solis radijs scriptum, dabo infra veritate ro. Alium ex Philippo legato annotauĩ supra V. *Beatitudo cui &c.* Ægidius item Abbas Epistola ad Symmachum Papam, agnoscit, auctoritatem Apostolicæ sedis esse firmiorem decretis Synodalibus, quod habet quoque Auitus Viennensis Epist. ad Faustum & Symmachum. Subscribunt Turrecremata in respons. ad Oratores Basilienses, Caietanus t. 1. Opusc. tract. 1. & 2. Bellarminus l. 2. de Concil. à c. 15. Azor t. 2. l. 4. cap. 13. q. 1. Franciscus Bursatus latè Consil. 109. & latiùs etiã Franciscus Turrianus libris tribus de auctoritate Pontificis su-

pra Concilia, Malderus disp. 4. de Pontif. dub. 3. qui alios proferunt. Subscribit Corraſius in Paraphraſi Sacerdotiorum parte 2. c. 2. nu. 2. ijs tantum exceptis, quæ fidem, aut Schiſma, vel vniuerſalem Eccleſiæ reformationem concernunt. Quæ limitatio ſi agatur de Pontifice certo, ſuperuacanea eſt, ac explodenda; & vniuerſaliter ſtatuentum, Papam eſſe ſupra quamcunque Epiſcoporum collectionem. Et ratio ſuffragatur. Nam quæcunque Epiſcoporum collectio, intra Chriſti ouile clauditur, cū ſit Chriſtiana: debet ergo Pontificem totius ouilis vnum Paſtorem generalem, agnoſcere pro capite, atque adeò illi ſubijci. Nec contrarium quorundam placitum poſſe excuſari à temeritate inobedienciæ, ac ex eo diſſidia vt plurimum, magnosque ſemper tumultus efferbuiſſe in Eccleſia, affirmat Duuallius tract. de Pontif. par. 4. q. 7. *in fine*, addens q. 8. falſum eſſe quod vulgo iactatur, Doctores Pariſienſes iuramento confirmare, ſe contrarium illud placitum quod Concilium ſupra Papam ſtatuitur, propugnaturus. Quod ipſe, inter Doctores illos, tam diu tantaque cum laude clauerit, extra dubium eſt, eum protuliſſe comperta.

Ex dictis habetur, Romani (vt addebam,) Pontificis eſſe, aliorum Antiftitum, etiam in Concilijs adunatorum iudicia, alioqui non rarò vacillatura firmare, exequendo illud Chriſti iuſſum ad Petrum, *Rogavi pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos*. Quod ad eius ſucceſſores, extendunt varij Patres apud Bellarminum l. 4. de Pontif. c. 3. Non eſt dubium, quin Chriſtus ſic orans pro indefectibilitate fidei S. Petri, & ſucceſſorum eius, exauditus ſit pro ſua reuerentia. Ex quo patet, fidem eorum eſſe indefectibilem. Cum ergo Chriſtus, pro ſolo S. Petro quatenus Pontifice, atque adeò etiam pro eius ſucceſſoribus ad eum modum orauerit, ac ne pro Concilio quidem quantumuis plenario tales preces fuderit, planè neceſſarium eſt, vt certi ſimus fidem Conciliorum non nutare, confirmationem Pontificiam illis.

illis accedere, quantumvis legitimè sint congregata, & adsint Legati ipsius Pontificis. Nam his quoque astantibus, Concilium ex se spectatum errare poterit, nisi procedat ex institutione à Pontifice antecederentur data Legatis, eamque ad amissim sequantur, quæ esset anticipata confirmatio; cuiusmodi instructiones accuratè & minutatim signantes omnia, dedit aliquando Gelasius I. Fausto Magistro legato Constantinopolim, (est eius Epistola 4.) Item Hormisdas indiculum legatis suis tradidit valdè accuratum, qui legitur post Epistolam eius 10. Similia communitoria sæpè occurrunt in vitis Pontificum, & historia Conciliorum, ac Ecclesiasticis Annalibus. Nisi ergo legati, talem aliquam instructionem habeant, & exquisitè seruent, errare poterunt etiam ipsi, & cum iisdem Concilio, Quia Pontifex non potest Legatis committere priuilegium personale suæ in fide indefectibilitatis, vt rectè notauit Castrol. 1. de iusta hæret. punit. c. 6. Itaque desideratur, vt finito Concilio, accedat eius de fide, decretis, calculus ipsiusmet Pontificis, alioqui non erunt planè firma. Idque de fide esse, censet Nanclantus Opusc. de necessitate confirmationis Conciliorum, & videtur annuere Duallius tract. de Pontif. p. 4. q. 5.

Ipsa sanè Concilia, etiam generalia, hanc suam ex seipsis defectibilitatem, & confirmationis Pontificiæ necessitatem, apertè professa videntur, cum petierunt sua decreta firmari à Pontificibus. In quam rem, exemplum primæ Synodi Apostolicæ vrget Turrianus lib. 2. contra Magdeb. c. 5. Primæ item Nicenæ Synodo accessisse confirmationem à S. Syluestro, liquet ex Felice III. Epist. 4. & ex decreto ipsius Syluestri, Concilio Romano suffragante, quod legitur Tomo 1. Concil. S. Leo petitam à Concilio Chalcedonenfi Actio. 3. in relatione Synodica confirmationem, concessit scribens ad Martinianum. Benedictus Tertius idem fecit circa Rhemense Concilium, Sophronij Hierosolymitani Synodicam Epistolam ad Honorium,

qua idem ab hoc Pontifice explicatissimè poscebatur, adducit Turrianus l. 1. contra Sadeelem c. 10. *in fine*. Apud quem etiam l. 3. de Dogmat. Charact. Photius Constantinopolitanus necdum depositus, idem agnoscit, scribens ad Nicolaum I. cui fatetur, conuenire *ἰνικυρῶν συνδ* *ἰν γρ ἂν ἀποστῆ* idest *tribuere auctoritatem Synodicae sententiae*. Synodum Tridentinam Oecumenicam, superiore saeculo hanc confirmationem expetisse videmus, nec ante eam obtentam valuisse. Denique Gelasius I. Epist. ad Episcopos Dardaniæ, quotquot Concilia hoc munimime caruerunt, fuisse vacua auctoritatis, apertissimè contestatus est. Nec minùs perspicuè Pelagius II. Epistola ad Synodum Constantinopolitanam. [Nulla (inquit) vnquam Synodus, rata legitur, quæ Apostolica auctoritate non fuerit fulta.]

V E R I T A S V I I.

Romanus Pontifex docens ex cathedra, errare non potest.

ITA habetur ex titulis illis quibus Pontifex denominatur, *Immobilis basis fidei, ac fidei crepido, & firmamentum immobile*. Item ex titulo, *capitis Ecclesiae uniuersae*. Nam si hoc caput prout tale posset errare, Ecclesia tota, quæ eius ductum sequi tenetur, impingeret in errorem, sicque portæ inferi, (idest hæreses & errores, vt expoluit D. Hieronymus,) præualerent aduersùs eam, rescisso Christi promisso. Huc facit quod S. Ambrosius l. de Incarnat. Dom. Sacram. c. 4. *sub finem*, expendens confessionem diuinitatis Christi à S. Petro prolatam, notat, S. Petrum alijs Apostolis fallacia de Christo iudicia proferentibus tacuisse, nec nisi cum fides enuncianda fuit, Verbum promississe. Sic enim inducit eum loquentem, *Meum est fidem loqui*. Rationes in hanc rem accumulat Canus 6. de locis c. 7. Sed illa est firmissima, quæ petitur ex illo Christi ad Petrum oraculo, *rogavi pro te, vt non deficiat fides tua.* Quod

Ambrosij
400.

Canus

Quod superius ex mente Patrum, ad B. Petri Successores extendimus. Certa verò tot sæculorum experientia, confirmavit, Christum esse exauditum, cum iam per tot sæcula quibus res Christiana stat, ad Romanam sedem nunquam potuerit accessum habere perfidia, vt loquitur S. Cyprianus Epist. 55. num. 91. vbi Pamelius, sinceræ semper ac incorruptæ Romanorum Pontificum doctrinæ testimonia addensat. Sed illud illustre, quod perhibuit Lucius 1. ad quem S. Cyprianus aliquando scripsit. [Hæc sancta, (inquit, agens cum Galliæ ac Hispaniæ Episcopis,) & Apostolica, mater omnium Ecclesiarum Christi, Ecclesia, quæ per Dei omnipotentis gratiam, à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauanda succubuit; sed vt in exordio normam fidei Apostolicæ percepit ab auctoribus suis, Apostolorum Christi principibus, illibata sine tenus manet, secundum ipsius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, qui Discipulorum suorum Principi, in suis fatusest Euāgelij: Petre (inquit,) ecce Satanæ expetiuit, vt cribaret vos, sicut qui cribat triticum. Ego autem pro te rogavi, vt non deficiat fides tua; & tu aliquando cōuersus, confirma fratres tuos.]

Itaque Romanus Pontifex, potitur priuilegio infallibilitatis in doctrina de rebus fidei: quod intelligo de Pontifice, prout agit Pastorem vniuersalem, & obit munus capitis Ecclesiæ, docens ex cathedra. Hoc autem facere censetur, cum proponit aliquid tanquam ex fide credendum, vel honestè faciendum, ab omnibus Christianis; volens ad id credendum astringere vniuersam Ecclesiam, vt rectè exponit Valentia 2. 2. d. 1. q. 1. p. 7. §. 40. Vnde intelligitur, quædam nonnullorum Pontificum pronuntiatia priuatim data, non manasse ab eis ex cathedra, & posse repudiari. V. G. Nicolaus I. ex priuato sensu, non vt Ecclesiæ totius Magister, dixit baptismum collatum in solo nomine IESV, validum esse; etiam si non exprimantur omnes personæ SS. Trinitatis: quod tamen probatio-

Cyprianus
260.Lucius I.
255

sqn.

sententia affirmat esse necessarium ad baptismi valorem. Nam quod aliqui in nomine Domini IESV baptizati leguntur, sensus est, baptizatos fuisse iuxta Christi institutionem, vt benè exponit Eulogius apud Photium Cod. 280. & Ferrandus sub finem Epistolæ I. ad Anatolium, nec non Facundus lib. I. c. 3. Similiter Stephanus II. in quibusdam responsis datis Carisiaci nu. 11. ait de presbytero qui in vino baptizarat defectu aquæ, [nulla ei adscribatur culpa. Infantes sic permaneant in ipso baptismo.] Quæ videntur ferre, materiam baptismi posse esse vinum, contra exploratam Concilij Tridentini definitionem. Sed est, (vt dixi) responsum priuatum quoad materiam, sicut responsum Nicolai Primi quoad formam. Quamquam nihil est necesse, admodum laborare, pro responso quod non est euidens à Pontifice manasse, vel quod absque truncatione referri, non est exploratum. Eius quippe responsi fides, vnius duntaxat Codicis Manuscripti è monasterio quodam Gallicano, assertionem nititur. Et mirandum est, eius qui illud exscripsit & Concilij Gallicanis inseruit, tantam fuisse securitatem, vt quasi in solo benè firmo incederet, & ne notula quidem firmandæ veritati Catholica adhibita, transgredereetur. Vt vt sit, hoc responsum si verè demus esse Stephani II. & sincerè referri, non fuit prolatum ex cathedra, ideoque potuit in illud irreperere falsitas, quam diuina prouidentia omnino auertisset, si Pontifex vniuersam Ecclesiam docere intendisset, alioqui regula viua fidei Catholicæ, esset fallibilis, & obnoxia errori, omnesque in fide vacillaremus.

Castro
male.

Quare intolerabiliter Castro lib. I. contra hæreses cap. 4. dixit, Pontificem, etiam quatenus Pontificem, atque adeo prout ex cathedra loquentem, errare posse, & re ipsa aliquando errasse. Hoc nego ferri posse. Quæ enim erit anchora fidei nostræ, si Pontifex prout ex cathedra docens, errare possit? Habet hinc profectò locum, ratiocinatio Gelasij primi Epist. 8. quæ est ad Anastasium Imperatorem.

Gelasij
A. 492.

Hoc

Hoc est (inquit,) quod sedes Apostolica magnoperè cauet, vt quia mundo radix est, Apostoli gloriosa confessio nulla rima prauitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus auertat, quod fieri non posse, confidimus,) tale aliquid proueniret, vnde cuiquam resistere auderemus errori? Vel vnde correctionem errantibus posceremus? Quod si Mosaicus Pontifex in lege Veteri potitus est, infallibilitate in docendo ex Moyse cathedra, vt ex cōmuni sententia tradit Becanus c. 11. Analog. quanto iustius erit idem admittere de capite Christianæ Ecclesiæ, docente ex cathedra S. Petri: Et quamuis placeret concedere quod aliqui contendunt, Caipham Pontificem, Christum damnando, falsum aliquid docuisse; (quod tamen non rectè contendunt, cum Spiritus sanctus prouiderit vt impius Pontifex damnando prophetaret, & verbis vteretur optimi sensus diuinæque veritatis capacibus;) nihilominus longè disparem esse debere rationem cathedræ Petri, & cathedræ Mosis sub horam mortis Christi, rectè notauit Hesselius l. de Cathedræ Petri firmitate c. 7.

Pontificis itaque ex cathedra docentis infallibilitas, rata esto. Non oportet esse sollicitum, an adhibuerit diligentiam debitam, & contulerit rem cum peritis, vt optimè admonuit Cunerus Petri l. de firmitate, cathedræ Petri, *sub finem*. Nam eo ipso quod Deus permittit doctrinam proponi cum auctoritate, supponendum est eam ritè esse discussam à proponente; qui si pro negotij qualitate non adhibeat peritos, peccare poterit; doctrina tamen non erit minùs certa, ob assistentiam Spiritus sancti promissam huic Doctori, etiam si soli, vt benè attigit Bernardus in Apologetico pro decretis Romanæ Synodi sub Gregorio VII. c. 23. Non nego tamen, quin Pontifex priuatum spectatus, errare possit circa res fidei; non modò ex ignorantia, quod vnum concedunt Albertus Pighius l. 4. hierar. Eccles. cap. 8. Bellarm. lib. 4. de Pontif. cap. 6. Sum. tract. 1. de fide d. 10. s. 6. nu. 11. sed etiam (quod illi diffidentur,)

Bernardus.

rentur, Errando cum contumacia; ita vt possit Pontifex priuatim esse hæreticus, etiam exteriùs; quod rectè admittunt Caietanus t. 1. Opusc. Tract. 2. p. 2. c. 13. Duuallius Tract. de Pontif. d. 2. q. 1. & Torres t. 1. in 2. 2. disput. 16. dub. 1. Nec est certè vlla Christi promissio, de ea Pontificis prout hominis priuati indefectibilitate in fide. Idque voluit Ecbertus serm. 10. aduersùs Catharos, cum pro indefectibilitate Romanæ sedis quoad fidem, acriter pugnans, addit; si aliquis Romanorum Pontificum in fide errauit, (nempe priuatim etiam si exteriùs,) illico vel à Deo obtritum esse morte præpropere, quod ait Leoni Papæ tempore Arrianorum accidisse, vt habent acta S. Hilarij; vel ab Ecclesia gradu motum, & in ordinem redactum esse; quod ait accidisse cuidam alteri, quem non nominat: nec reuera nominari potest, quia nullus est. Quæ enim Dei benignitas fuit, nullus vnquam Pontifex verus & indubitatus, errauit circa fidem, etiam vt priuata persona. Non enim Liberius pro quo apud Ecbertum, Leo habetur. Is quidem à plerisque insimulatus erroris est. Sed purgant eum Baronius anno 357. & 367. ac Sanderus l. 7. visibil. Monar. à nu. 121. & Coccius t. 1. l. 7. artic. 11. Non Felix, quem item purgat Baronius anno illo 357. & Coccius ibidem art. 12. Non Anastasius 2. quem Gratianus dist. 19. cap. penult. est criminatus. Purgat autem eum accuratè Pighius l. 4. hier. c. 8. & Couarr. 4. variar. cap. 13. Non Honorius I. cui hæresim impingit Canus 6. de locis c. vltimo *sub finem*; ac Franciscus Tutrianus Opusc. de sexta Synodo, & Hieron. à Rua controu. 3. Schol. *initio*. Purgant verò eum, Ioannes Papa apud Anastasium *initio* Collectaneorum, S. Maximus in disput. contra Pyrrhum, Bellarminus 4. de Pontif. c. 11. Baron. anno 633. & 681. Andreas Schottus ad Cod. 19. Photij, Coccius tom. 1. l. 7. art. 13. Duuallius Tract. de Pontif. p. 2. q. 4. Non Ioan. 22. malignè à Caluino allatratus, quem benè purgat Sanderus l. 7. visib. Monar. à nu. 1006. Non Bonifacius VIII. vt
iacta-

iactarunt eius hostes, decepti imposturis cuiusdam Petri Flottæ, qui ei falsas Epistolas supposuit, magis intentus ad fauendum commodis suis, quam ad seruiendum veritati, vt Henricus Spondanus annotauit, agens de eius diabolico studio, vt in simili loquitur S. Bernardus Epistola 282. Non denique vlli alij Pontifices, inquam rem plenè Bellarminus l. 4. de Pontif. à c. 8. ad 14. & Azor t. 2. l. 5. cap. 4. q. 3. ac Franciscus Agricola de primatu Petri cap. 21. Et hanc ob causam, vsu receptum non fuisse, vt Romæ sub sacrum post Euangelium, cantaretur Symbolum, contra quàm alibi iam olim factum, scribit Berno Augiensis l. de rebus ad Missam spectantibus cap. 2. Hanc enim causam omitti sub sacrum Symboli fidei, à Romanis Presbyteris, interroganti S. Henrico primo Imperatori redditam esse, testatur qui aderat Berno; addenstamen, Imperatorem Benedicto VIII. tunc Pontifici, persuasisse, vt morem vbiuis alibi vigentem, tandem post mille annos, (agebatur enim annus Christi 1014.) in Romanam Ecclesiam induceret: Consilium ex optima mente profectum. Tamen ea patens & expressa contestatio inconcussæ omnium retro Pontificum fidei, si retenta fuisset: appositissimè quoque signasset posteris, Pontificum ad finem vsque mundi sufficiendorum intemeratam semper fidem. Porrò Bernonis locum in rem præsentem sanè appositissimum, suggestit D. GASPARD DE MANTY; vir (quod Marcellinus de Ambrosio dixit,) virtutum omnium, & antiquorum plane morum; in quo gemma literaturæ politioris cùm sacræ tum humanæ aurum gentilitiæ nobilitatis venustissimè inoculat. Cum igitur de nunquam infuscata Romanorum Pontificum fide sermo cum eo incidisset, prolato ex Bernone veteri illo ritu, eam illustrauit. Et hanc ob causam, Romanos Pontifices visos semper esse dignissimos, quibus aliæ Ecclesiæ adhærerent, notauit VValafridus Strabo l. de rebus Ecclesiast. c. 22.

Longè verò aliter accidit, quoad innumeros aliarum

A a a

qua-

quarumuis sedium Antistites, etiam Patriarchas. Nam
 plerique Patriarcharum, aut hæretici, aut etiam hæresi-
 archæ fuerunt. Inter Constantinopolitanos, Macedonius,
 Acacius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Anastasius, no-
 tati sunt hæreseos; vt mirum non sit, si Ecclesia illa tot hæ-
 resibus fermentata; de fermento immolans, pro fermento
 tam acriter certet, vt monuit Rupertus l. 2. de offic. c. 22.
 E contrario sedes Romana, quia semper pura, semper à
 fermento hæreseos abiuncta, sacrificat in azymis syncerita-
 tis & veritatis. Accuratè errores & nequitias variorum
 Præsulum Constantinopolitanorum prosequitur S. Leo IX.
 Epist. 1. quæ est ad Michaellem & Leonem. Nec hæreticos
 tantum, sed etiam hæresiarchas sedisse Constantinopoli,
 notat S. Gregorius l. 4. indict. 13. Epist. 32. Similiter Ioan.
 Octauus Epist. 75. [Credimus, quod iam, vos non lateat,
 nunquam Apostolicam B. Petri sedem, ab alijs sedibus re-
 prehensam, cum ipsa alias omnes, & præcipuè Constan-
 tinopolitanam, sapissimè reprehendens, aut ab errore li-
 berauerit, aut certè in ijs qui respiscere noluerunt, senten-
 tiæ suæ iudicio condemnauerit.] Inter Præsules Alexan-
 drinos, notati sunt hæreseos, Gregorius, Georgius, Lu-
 cius, omnes Ariani: item Dioscorus, Timotheus, Ælurus,
 Petrus Mogus. Inter Antiochenos, hæretici fuerunt, Pau-
 lus Samosatenus, Eulalius, Euzoius, Ioannes, Domnus,
 Petrus Cnaphæus, Macarius. Inter Hierosolymitanos, for-
 duerunt hæresibus, Ioannes Origenista, Sallustius, Arse-
 nius, Heraclius, Hilarius; vt liceat profectò his perspectis,
 gratulari Romanæ Ecclesiæ, suorum Pontificum in fide
 constantiam, adhibitis verbis Hieronymi Epist. 57. allo-
 quentis Damasum Papam. [Profligato à sobole mala,
 patrimonio; apud vos solos incorrupta patrum seruat
 hæreditas. Ibi cespitè terra fœcundo, Dominici seminis
 puritatem centeno fructu refert: hic obruta sulcis frumen-
 ta, in lolium, auenasque degenerant. Nunc in Occiden-
 te soli iustitiæ oritur, in Oriente autem Lucifer ille, qui
 ceci-

eciderat, supra sydera posuit thronum suum. *Vos estis lux mundi, vos sal terra, vos aurea vasa & argentea, hic testacea vasa, vel lignea, virgam ferream, & aeternum operiuntur incendium.*] Non plura de Pontificis infallibilitate in tradenda fidei Doctrina, & Sanctorum morum. Quoad cætera, cū res duntaxat facti agitur, posse Pontifici obrepere falsitatem, quippè homini, notius est, quàm vt mone-ri oporteat: Et facillimum id esse, ob innumeras quibus distrahitur curas, scitè docet Petrus Cellensis l. 8. Epist. 16.

V E R I T A S VIII.

Romanus Pontifex, est supremus Legislatoꝝ in tota Ecclesia, & Iudex incorruptibilis, ac infallibilis regula viua, unica, in rebus fidei; & Sanctorum morum.

ITA habetur ex titulo *supremi capitis*. Sed attingamus distinctè singula. Potestatem Leges sacras vniuersales ferendi, inesse Pontifici eo ipso quod est caput Ecclesiæ, perspicuum est. Nam capitis est, omnibus membris præesse, eaque regere & gubernare. Idem liquet ex titulo *Principis Ecclesiæ*, quo Pontificem honestatum vidimus. At Principis & Monarchæ nota primaria, ac veluti characteristica, est leges præscribere. Benè hanc veritatem, & Scripturarum auctoritate, & rationum momentis, firmat Bellarminus lib. 4. de Pontif. à c. 16. & Suaresl. 3. de legib. c. 1. & 3. ac l. 4. cap. 3. & 4. nec non Castellinus Tract. de electione Canonica præludio 1. 2. & 3. Suffragatur praxis perpetua seculorum omnium Christianorum, ex qua hanc Pontificiam potestatem latè stabilit Michael Rouffelus l. 1. histor. iurisdic. Pontif. cap. 3. obseruans, Pontifices Romanos varias leges vniuersales, in longinquas quoque regiones, iam olim tulisse. V. G. Euaristus mandata dedit ad Episcopos Africæ & Ægypti, de nuptiarum validitate & restitutione Episcoporum, qui absque iudiciali forma

deiecti erant Alexander I. legem tulit ad omnes Episcopos, de Sacerdotum accusationibus & querelis. Sixtus I. rescripsit de contactu sacrorum vasorum per solos sacros homines. Telesphorus scripsit ad vniuersos fideles, de Ieiunio 7. hebdomadarum ante Pascha, deque hymno Angelico, adiungendo sacrae liturgiae. Anicetus praecipua transmisit ad Episcopos Galliae, de habitu, & tonsura, ac corona Clericorum, deque Episcoporum ordinationibus, & varijs gradibus; puta Primatis, Metropolitanis, & Episcopi. Victor, de Paschate, duntaxat dominica die celebrando mandata dedit ad Asianos. Ac ne immensus frustra sim in hoc puncto, ex Codice Canonum Ecclesiae Romanae, & ex Anastasio in vitis Pontificum, sed maximè ex literis SS. Leonis & Gregorij primi, ac septimi, nec non Nicolai primi, ac Innocentij Tertij, variorumque aliorum Pontificum regeſtis, liquidò constare potest, de praxi legislatiuae potestatis vniuersalis Romanorum Pontificum, ab initio Christianae religionis, ad nostra vsque tempora. Frustra autem monerem, hanc potestatem legislatiuam, habere suos denique fines, quos Ioannes Sarisber. Epistola 192. his verbis expressit. [Os meum in Coelum ponere non praesumo. Fateor verum esse, omnia Romano licere Pontifici, sed ea duntaxat, quae de iure diuino, Ecclesiasticae concessa sunt potestati: liceat ei iura noua condere, vetera abrogare, dum tamen illa quae à Dei verbo in Euangelio, vel lege perpetuam causam habent, mutare non possit.] Extendi etiam hanc potestatem ad dispensandum in constitutionibus Apostolorum, easque mutatis circumstantijs si res ferat, abrogandas, latè prosequitur Michael Medina lib. 5. de Continentia à c. 102. Sicut autem non est laicae cuiuscunque potestatis, Ecclesiae praesesse, ita nec vllius quantumcunque eminentis Principis est, leges praescribere Dei Ecclesiae, sed solius Pontificis, vel eorum quibuscum ipse potestatem ad id suam communicauerit. Itaque Leontius Episcopus Tripolitanus, quem ab exacta

Cano.

Canonum obseruatione, *Regulam Ecclesie* dictum ferunt, merito celebratur, quod cum Imperator, in conuentu Episcoporum, de rebus Ecclesiasticis tractaret, & promulgaret constitutiones, omnibus applaudentibus, ipse solus obfirmatè tacuerit; sciscitante autem Imperatore, quorsum omnibus loquentibus solus taceret, respondit; hæere se stupore defixum, & cogitabundū demirari, quod tantum ei à proprijs negotijs superesset otij, vt aliena curaret. Diuinè planè id tradunt Æmilianus & Theodorus Studita in actis S. Nicetæ apud Surium 3. April. agentes cū Leone Armenio. Iustinianus hoc nomine malè audiuit, & à Facundo Hermianensi liberè correptus est, vt supra annotaui verit. 5. Quamquam non desunt qui ei patrocinentur, contendentes voluntate & rogatu Constantinopolitani Patriarchæ, latas Imperatoris nomine leges, vt essent firmitiores, & certius seruarentur. Sicut Damasum Papam egisse per Valentinianum, vt lex aduersùs Clericos & Monachos, muliebri infirmitati insidiantes quo ad bona & facultates, ferretur, & in Ecclesia ipsa promulgaretur, alibi obseruatum est. Capitularia quoque Regum Francorum quibus de plerisque sacris sancitur, auctoritate Romani Pontificis esse conscripta atque firmata, notauit Benedictus Leuita collector trium postremorum librorum, eorundem Capitularium, in calce libri 7. & Lupoldus Bebeburgius l. de zel. veterum Germaniæ Principum c. 11. *in fine*; incommodè tamen addens Leges laicas de rebus Ecclesiasticis, dici posse validas, nisi ab Ecclesia reprobentur: quod repudio, sistens in cōfirmatione Pontificia quam adhibitam præmiserat. Extra huiusmodi vel anticipatam, vel subsecutam sacre potestatis voluntatem, nefas esse potestati cuius laicæ, de rebus sacris Leges sancire, ex iacto fundamento perspicuum est.

Nec refert, quod in veteri testamento plerique Reges de diuino cultu & rebus plerisque sacris leges tulerint, ipsique etiam summis Sacerdotibus imperarint. Est enim

vete-

veteris nouique Testamenti hac in parte diuersissima ratio, vt optimè differit Petrus Ioanni Oliui quodlib. 1. q. 91. Nam exercitium veteris Sacerdotij, fuit subiectum terrenæ potestati, tanquam plerisque terrenis obseruantijs implicatum. Vnde carnales diuitiæ, & coniugia, & figuræ umbratiles, paupertati ac Sanctimonix & veritati Euangelicæ anteponebantur; contra quàm fit in nouo Testamento. Nimirum iuxta Apostolum, prius quod animale, deinde quod spirituale. Vnde præter cætera, potestas terrena, (etiam prout spectans iussa de cultu diuino) supra spiritualem potestatem in ea lege eminuit, etiam si in noua lege subius locetur. Itaque non modò Dauid qui Propheta, audire posset, & ex speciali Dei reuelatione operatus, pleraque de diuino cultu edixit 1. Paral. à c. 23. Sed etiam Ezechias 2. Paral. cap. 29. & 30. & Iosias c. 34. & 35. Quod ipsū de Asa, Iosaphat, & Ioas, postea legitur. Neque tamen me latet, quid alij de subiectione Regum veteris Testamenti ad summi Sacerdotis rectionem statuunt, & nominatim Philippus Abbas bonæ spei l. de contin. Clericor. c. 70.

Iam potestatem iudicandi de rebus fidei, & agendi regulam viuam in religionis Christianæ negotijs, quæ est præcipua Romani Pontificis prerogatiua, euincit non modò titulus *supremi capituli*, sed etiam titulus *Iudicis vice Christi, & consiliarij necessarij Christianorum*. Accedit praxis perpetua sæculorum omnium Christianorum, & vsus omnis nationis quæ sub cœlo est: de quo breuiter & benè Feuardentius ad librum 3. Sancti Irænei c. 3. vbi vir Sanctus habet in hanc rem eximia illa verba. [Sed quoniam longum est, in hoc tali volumine, omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maximæ, & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à gloriosissimis Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem vsque ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo

modo, vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cecitatem & malam sententiam, præter quàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentiorē principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndique fideles, in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea quæ est ab Apostolis traditio.

Nihil disertius vel magnificentius proferri potuit, pro veritate proposita, cui firmandæ diligenter incubuerunt Valdens. l. 2. doct. à c. 29. Turrecrem. l. 2. de Eccles. *serè toto*. Cardinal. Hosius l. de legitimo Iudice rerum Eccles. & Epist. 123. ac 124. Canus toto 6. libro de locis. Driedo l. 4. de varijs dogmat. c. 4. par. 2. & 3. Roffens. ad artic. 25. Lutheri, Valentia l. 7. Analysis, qui varias probationes agglomerant. Sed illa videtur efficacissima, quod cum tanta sit huius regulæ viuæ necessitas, vt sine ea nutaturi semper essemus, circa fidei quæstiones, vt benè vrgent Serarius in Prolegom. bibl. c. 10. q. 2. & Val. 2. 2. d. 1. q. 1. p. 7. §. 1. non sit dubium, quin à Christo prouisa sit. At si excludamus Pontificem, nullibi comparebit ea regula, seu iudex & arbiter infallibilis dubiorum de fide. Nam & singulares quique Episcopi, & eorum collectio absque Pontifice, non possunt eas partes obtinere, propter fallibilitatem supra demonstratam. Quod verò Hæretici, seclusa regula viuâ, putant se sistere posse, vel in interno afflatu vniuscuiusque, vel in Scriptura, vel in traditione, pinguis hallucinatio est. Neque enim ista possunt habere rationem regulæ, idoneæ ad dijudicanda dubia fidei: Non afflatus internus, quo in iudicem admissio, nullus esset litigandi finis, vt plenius vrgent Stapleto. l. 10. de princ. c. 4. Ayala de Tradit. 2. parte assert. 4. Suares 1. defens. fidei c. 10. & Becanus Opusc. de Circulo à nu. 36. ad 61. Non scriptura, quia de eius vero sensu possunt oriri dubitationes, quæ per ipsam Scripturam, quippè mutam, erunt inexpedibiles, vt latè prosequuntur Stapleton. l. 11. de princip. Valent. 2. 2. d. 1.

q. 1. p. 7. à S. 4. & Becanus Tract. de fide c. 7. à n. 8. ad 87. Et propè omnia quæ hi Doct. de Scripturis docent quoad rem præsentem, æquè valent quoad traditiones. Tantum autem abest, vt vel Scriptura vel traditio, possint habere rationem regulæ vltimæ credendi, & iudicis supremi rerum fidei, excluso Pontifice, vt potius ambas à Pontifice quoad nos firmari, & authenticas comprobari neceffe sit, vt rectè euincunt Mich. Medin. l. 7. paræn. l. 12. à c. 15. ac Franciscus Corduba in Controuers. de Eccles. c. 67. Ex quo nihil decedit summæ in suo genere auctoritati diuini verbi scripti & traditi. Neque enim idcirco, Pontifex auget vel cumulat, veritatem qua in seipsis collucent. Sicut publicus tabellio qui authenticè exhibet dicta & conuenta partium, nihil intrinsecè mutat circa dicta & conuenta quæ authenticè exhibet. Et idem est de Senatu comprobante legitimas, vt & loquuntur *Verificante* literas Regias. Ex ijs autem exemplis, eliditur difficultas de circulo, qui videri posset interuenire, in ea propositione authentica diuini verbi scripti, & traditi, à quo Pontifex firmamenta suæ auctoritatis emendicat. Videndus Serarius c. 7. proleg. bibliac. q. 10. iuncta 7. & Becanus in Appendice libelli, de circulo Calvinistico, nec non Georgius Turnebulus Tractatione de analysi fidei, & secluso ab ea circulo.

Est ergo Pontifex, iudex legitimus controuersiarum & dubiorum circa fidem, idque ab eo, absque Concilij conuocatione præstari posse, docent Suares Tract. 1. de fide l. 8. num. 4, & Valent. 2. 2. disp. 1. q. 1. p. 7. S. 40. qui rectè statuunt id esse ex fide certum. Multo verò magis statuendum est, Pontificem absque Cardinalibus posse aliquid circa fidem statuere, vt rectè affirmat Valentia ibidem S. 42. contra Castrum l. 1. de iusta hæret. punit. cap. 4. *in quarta via*. Stupidè porò & calumniosè de more, Sectarij ex eo quod admittamus Pontificem esse iudicem in causis fidei, inferunt nos tribuere Pontifici, iudicium articuli fidei sint admittendi; itemque ei tribuere potestatem

tem condendi novos articulos. Verùm hæc omnia ad calumniam pertinere, rectè statuit Bellarminus in Apologia pro iuram. fidelit. pag. mibi 296. Neque enim asserimus Catholici, Pontificem posse aliquid statuere, quod articulos fidei iam exploratos, reddat ambiguos. Imo ipse, sicut quilibet è plebe, citra omnem iudicarium processum debet eos admittere. Itaque tantùm dicimus, cùm dubitatur an aliquid ad fidem pertineat, Pontificis esse iudicium suum interponere, & quid ex fide tenendum sit, pronunciare.

Similiter non asserimus, Pontificem posse novos fidei articulos condere; idest propositiones nouis immediatis reuelationibus diuinis Ecclesiæ factis, nixas, & Catholica fide credendas exhibere. Hoc nemo Catholicus commentus est: Nam fides Catholica, immediatè à Deo tradita est Prophetis, vel à Christo Sanctis Apostolis: & idcirco Ecclesia dicitur constructa supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum: Et Dominus dicitur narraturus in scripturis principum qui in Ecclesia fuerint: idest (vt S. Hieronymus Psalm. 86. exponit) Apostolorum & Euangelistarum; id quod optimè confirmat Rupertus ad illud Apocalyps. 1. 1. *calamus similis Virgæ*. Et egregiè quoque Dungalus qui refellens Claudium Taurinensem procul ab Ecclesiasticis definitionibus ablegantem & Sanctum Petrum & Apostolos, ait è contrario eos per suam doctrinam quam vice sui reliquerunt etiãnum definire ac iudicare in Ecclesia: [Quid enim quispiam rector Ecclesiæ à semetipso aut per seipsum sine Euangelica, vel Apostolica canonica, quæ inde emerit auctoritate, iudicare rectè poterit aut definire?] Itaque nemo Catholicus, tribuit Pontifici eam potestatem cudendi novos fidei articulos, ex noua reuelatione sibi immediatè facta. Legantur Valdens. 2. doctrin. c. 22. & 23. Castro l. 1. contra hæres. c. 8. Canus 2. de locis c. 7. & l. 4. c. 4. Molin. 1. p. q. 1. art. 2. disp. 1. Bellarm. *supra*, Suares tract. 1. de fide disp. 2. s. 6. nu. 16. Iustinian. disp. 1.

in Paul. c.ultimo, Ludouicens Maioranus libro 2. de vero Dei cultu cap.6. toto. Malder.2.2.q.1. art.6. *ad finem*. Becanus Tract.de fide c.3. q.5. nu.4. & Couarruias lib.4. variar. Resolut. cap. 14. num. 1. Afferunt ergo duntaxat Catholici, posse Pontificem, verbum Dei scriptum aut traditum proponere authenticè; ita vt deinceps certum sit, hoc esse verbum à Deo profectum. Item afferunt, posse Pontificem de nouo tradere verum sensum Verbi Dei scripto vel traditione comprehensi, vt rectè notauit Hugo Etheria. l.3. contra Græcos, c.16. Adhæc agnoscunt Catholici, posse Pontificem, è verò Dei verbo sic comprobato, eruere propositiones, quæ non quidem prout deductæ, siue prout substantes consequentiæ logicæ; sed prout explicatæ, hoc est spectatæ per seipsas, & prout immediatè substantes diuinæ reuelationi, in easiam cadenti, abiectæ negotiatione intellectus humani ratiocinantis, credantur fide diuina. Hæc dicimus posse de nouo à Pontifice statui circa fidem.

Quæ verò ne implicitè quidem ac virtualiter sunt reuelata, ita vt possint certò & euidenter erui ex propositionibus immediatè reuelatis, non possunt de nouo ab Ecclesia reponi inter dogmata fidei. Vnde quod aliquis, extra eos qui in scripturis aut verbo tradito Sancti memorantur, sit coelo illatus post obitum, non potest Pontifex, tanquam ex fide certum proponere; cum assertio beatitudinis eius, pendeat ex vno syllogismo, cuius minor propositio, (nempè *iste Sanctè obiit,*) solis humanis testimonijs potest esse cõperta Pontifici, quod pugnat cum assensu fidei præstando ei assertioni. Et hæc est aperta sententia S. Thomæ quolibeto 9. artic. 16. Gersonis tract. de puella equitante *sub initium*, ad finem Tomi secundi. Caietani t.1. Opusc. Tract. 15. c.8. Isidori de Isolanis l.2. de Imper. militan. Eccles. tit.6. q.3. Cani l.5. de locis c.5. Syluestri & Tabienæ V. *Canonizatio*, Suaris libro 2. defensionis fidei contra Regem Angliæ cap. 8. num. 10. & tract. 1. de fide disp. 5. sect. 8.

sect. 8. nu. 8. Turriani 2. 2. t. 1. disp. 16. dub. 3. ac Malderi disp. 4. de Pontif. propof. 4. Tametsi nemo sanus refragabitur, quin verè pronunciatum sit à S. Bonauentura, referente Catharino, l. 1. de certa Sanctorum gloria; fore incredibilissimum, & horribilissimum; ambigere de vera beatitudine Sancti canonismo donati & vindicati.

VERITAS IX.

Fas est, à quibusuis iudicibus Ecclesiasticis, appellare Romanum Pontificem; ab eius Ecclesiastico iudicio, nulla appellatio patet.

Qvod à quouis iudicio fas sit appellare Pontificem, habetur ex titulo *supremi capitis Ecclesie*, & ex eo quod Pontifex dictus sit *portus fidei*; quem videlicet subire possint fideles, qui alicubi ab alijs Antistitibus, vel etiam à Concilijs, malè grauantur, vt factum est à S. Athanasio, iniuste oppresso ab Orientalibus Episcopis. Scribit enim Sozomenus l. 3. c. 7. cum appellasset Romanum Pontificem, iniqua iudicia anteriora fuisse ab eo rescissa. Æquè Sanctum Chrysofomum ad se prouocantem, textit, & sedi suæ restitutum voluit Innocentius I. aduersus Orientalium iudicia. Notissimæ sunt narrationes de Sancto Ignatio Constantinopolitano, Nicolaum I. appellante; de S. Flauiano, item Constantinopolitano, ac Theodoreto Cyrensi prouocantibus ad S. Leonem. Grauius verò contestatus est Gelasius I. Epistola ad Episcopos Dardaniæ, & in Commonitorio ad Faustum, à sede Apostolica ad nullum superesse appellationem, sicut ab omnibus patet ad eam appellatio. Explicatissimè idem traditur Can. 4. ac 7. Sardicensis Concilij, & omninò luculenter in Epistola Gregorij IV. ad omnes Pontifices, nec non alijs plerisque locis quæ in hanc rem allegantur à Bellarmino lib. 2. de Pontif. c. 21. Binio ad Epistolam 1. Anacleti. Michaeli Rouffello l. 4. histor. iurisd. Pontif. c. 8. (iuuat enim etiam de spinis

vuas, & de tribulis ficus colligere,) passimque ab alijs quos hi proferunt.

Argumentantur in contrarium Sectarij, ex nonnullis malè intellectis Canonibus quorundam Conciliorum, quibus interdictum videtur, appellatione ad Romanum Pontificem. In quam rem solet vrgeri Canon Concilij Mileuitani, & alius sexti Concilij Carthaginensis, de quo latissimè Turrianus l. 3. pro Epist. Pontif. c. 1. & 2. ac Bellarminus l. 2. de Pontif. c. 25. Sed res vno verbo expediri potest, dicendo, ea Concilia tantum voluisse, vt causæ procul positæ non tractarentur Romæ, sed à Pontifice, cum ad eum esset prouocatum, committerentur discutiendæ in prouincijs vbi mota erat difficultas, ne quis error obreperet Pontifici, vt in causa cuiusdam Apianij contigisse, dolebant Africani. Similiter, quod nonnulli Patres, vili interdum sunt ferre iniquis appellationes Romanas, facile extricatur. Non enim diffitentur iustitiam talium appellationum quoad substantiam, sed tantum improbant abusiones ab appellatibus admittas; vt videre est apud S. Bernardum 3. de consid. c. 2. & Epist. 178. Iuonem Epistola 172. & 180. & 219. Petrum Cluniacensem lib. 4. Epist. 7. cum de Comite Andegauensi, Hildebertum Epistola 82. qua præter cætera ait, [huiuscemodi moratorijs, & superfluis appellationibus plantari in horto Domini, toxicum mortis, quo subuentus afflictorum moritur, Pontificalis vigor elanguet, iustitiæ parsimonia in nihilum reuertitur, incrementum autem suscipit vbertas delictorum.]

Iam quod addebam, nullam esse appellationem à iudicio Pontificis, per se liquet, ex ratione supremi capitis, competente Pontifici. Nam appellatio debet fieri ad superiorem. Cum ergo Pontifex careat superiore, præclusa est omnis prouocatio ab eius iudicio, ad aliud quodcunque tribunal. Et ita habetur cap. *patet c. nemo*, cap. *cuncta*, 9. q. 3. Huc pertinet quod à nemine retractari posse quæ Pontifex statuerit grauissimè contestatur Zozimus

Papa

Papæ Epistola ad Aurelium & alios qui Carthaginensi Cō-
cilio affuerant: ijs autem qui se grauatos aliquo Pontificis
iudicio exoptulauerint, (quod non nisi circa res purè hu-
manas, & extra res fidei potest accidere,) audiendus est
Iuo Carnot. Epist. 159. [Quoniam (inquit,) iudicia Roma-
næ Ecclesiæ à nemine foris retractari posse, eadem Roma-
na Ecclesia docente, didicimus: si qui aliquando se præ-
grauatos ipsius Ecclesiæ autoritate conqueruntur, hoc
eis consilium damus, vt non descendant in Ægyptum,
propter auxilium, sed ab ipsa, ad ipsam confugiant; &
inde expectent leuamen, vnde se conqueruntur accepisse
grauamen; quia quæ aliquando corripit, paterna seueri-
tate, eadem frequenter colligit materna pietate.]

V E R I T A S X.

*Romanus Pontifex nulli humano iudicio est obnoxius, sed
soli Deo debet innocentiam.*

IT A ferunt tituli illi, *Caput Ecclesiæ, Magister fidelium,
Pater Patrum.* Neque enim caput subiacere debet mem-
bris, vel discipulis Magister, aut Pater filijs. [Ecclesia Ro-
mana, (vt est apud S. Maximum ad Abbatem Thalassiu,)
quæ ab olim huc vsque, vtpotè senior cunctarum quæ sub
sole sunt Ecclesiarum, omnibus præest. hoc certè canoni-
cè tam à Concilijs & Apostolis, quàm ab horum summo
principatu consecuta, & in sortem adepta; nullis omninò
propter Pontificatus prouectionem scriptis, aut Synodica-
rum edictionibus chartarum subiecta, sicut etiam in his
omnes ex æquo ei secundùm ius Sacerdotale subiecti con-
sistunt.] Cadunt ista in Romanam Ecclesiam ratione
Pontificis, de quo illud fortissimè de more Ennodius in
Apologet. [Aliorum fortè hominum causas Deus voluerit
per homines terminare: Sedis istius præfulem, suo sine
questione referuauit arbitrio. Voluit B. Petri Apostoli,
suc-

successores, cœlo tantùm debere innocentiam, & subtilissimè discussoris indagini, inuiolatam exhibere conscientiam.]

Insigniter in eandem sententiam disputat Adrianus I. Epist. 7. ad Carolum Magnum. Fortissimè præterea & liberimè Stephanus Papa scribens ad Basiliū Imperatorem, eumque increpans, quod Marinum prædecessorem suum iudicare ausus esset; (habentur hæc literæ in calce octauæ Synodi:) [Muta (inquit) fiant labia dolosa quæ loquuntur aduersus Deum iniquitatem, aut aduersus iustum. Si è grege Dei, (quod opto,) ouis es, limites Principum Apostolorum ne transilias. Dic age, quis te ita seduxit, vt Oecumenicum Pontificem conuicijs & scommatis laceferes, sanctamque Ecclesiam Romanam maledictis laceares, cui oportet, vt summa te cum veneratione subijcias? An non intelligis, hanc omnibus Ecclesijs præesse? Quis te Pontificum iudicem constituit, quorum sacris institutis edoctus es, à quibus ad Deum pro te preces effunduntur? Tenes illud sacrum oraculum, *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari*? Hoc generatim de Sacerdotibus est dictum. Tu teipsum Deo exæquas qui Angelos eius iudicare audes. Nam Propheta dicit, *labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore eius requirent. Angelus enim Domini exercituum est.* Quomodò iudicas eos qui vni Dei iudicio sunt subiecti, qui soli potestatem acceperunt ligandi atque soluendi? Vide in quod te barathrum præcipitaris.] Pulchrè item Sarisberiensis l. 8. polycrat. c. 23. [Quis præsumet summum iudicare Pontificem, cuius causa Dei solius reseruatur examini? Vtique quisquis hoc attentauerit, laborare quidem, sed proficere nequaquam potest.]

Idem professæ sunt variæ Synodi, vt Synuessana sub Marcellino, & Romana sub Syluestro, quarum illud fuit quasi effatum, *prima sedes à nemine iudicatur*. Allegat ea loca Bernaldus in Apologet. pro excommunicatione Gregorij

gorij VII. initio; & præiuerat Nicolaus I. Epist. ad Michaelem. Idem contestatus est Sixtus Papa, calumniam passus quod consecratam stuprasset. Tametsi enim voluit rem discutere coram Valentiniano, & Clero, ac populo, tamen contestatus est, se ab omni humano iudicio esse exemptum, vt habent acta accusationis Sixti, quæ exhibet Baronius anno Christi 433. nu. 31. Idem fecit Leo III. coram Carolo Magno, vt scribit Monachus Sangallensis l. 1. vitæ Caroli c. 28. Plura in hanc rem adducunt Lindan. 4. Panopl. c. 86. Azor t. 1. l. 4. c. 7. q. 6. Valentia. 2. 2. d. 5. q. 11. par. 1. Bermondus Chouer ad titulum Concordatorum de publ. concub. V. *vel alterius præeminentia* à nu. 14. Bellarminus 2. de Pontif. c. 26. Optimè Antonius Augustinus ad canonem 52. aliàs 56. ex traditis Ingelramo ab Adriano Papa.

Et in hac parte, vt & in alijs plerisque, Pontificatus nouæ legis superat antiquum. Nam fortassis Pontifex Hebræus poterat iudicio humano subiacerè, quod monstrare videtur exemplum Abiatharis à Salomone damnati. Nisi si Salomon, quatenus Propheta, & specialiter à Deo delegatus, illud iudicium exercuit. Vel nisi indebitam iurisdictionem sibi assumpsit. Est enim res dubia, nec constat de iustitia facti. Videndus Comitulus lib. 1. respons. q. 93. à num. 21. Becanus Opusc. de primatu Eccles. c. 2. à num. 36. ad 43. qui etiam vniuersè de Aaronici Pontificis exemptione à Regio iudicio & potestate, latè disserit Opus. de Pontifice veteris Testam. c. 8. q. 7. Quicquid tamen fuerit de Pontifice Iudæorum, constat Christianum Pontificem non modò à quouis laici cuiuscunque iudicio planè liberum esse, (quod pleniùs monstrant Molina tract. de Iust. d. 31. conclus. 4. & Suares l. 4. defens. fidei c. 4. 5. 6. & 7.) Sed etiam subduci iudicio cuiuscunque humano. Quin etiam Hincmarus Epistola 6. cap. 33. & 34. quoscunque Pontifices inferiores, secularis cuiusuis potestatis iudicio subducit, quanto magis supremum? Cum enim quidam

ex

ex Imperiali edicto exularet, contundit illum Hincmarus allegato loco S. Leonis ad Anatolium Epist. 54. & Gelasij ad Anastasium, ac lege AA. Valentiniani Theodosij, & Arcadij de Episcopis, quibus asseritur, [aliam esse rerum secularium rationem, aliam diuinarum; & nunquam inueniri de Pontificibus nisi Ecclesiam iudicasse; Et non esse humanarum legum de talibus ferre sententiam, absque Ecclesiae principaliter constitutis Pontificibus. Obsequi solere Principes Christianos decretis Ecclesiae, non suam præponere potestatem: Episcopis caput subdere principem solitum, non de eorum capitibus iudicare.] Hæc si de quibusvis Episcopis valent quanto magis de Episcopo Episcoporum, quicquid fuerit de Aaronico summo Pontifice?

In contrarium tamen opponuntur quædam damnationes Pontificum; vt Marcellini in Concilio Sinuessano, Honorij in sexta Synodo, Eugenij Quarti in Concilio Basileensi & Gregorij XII. Ioannis XXIII. & Benedicti XIII. in Concilio Constantensi. Sed hæc omnia sunt parui momenti. Nam quod ad Marcellinum attinet, verior sententia est, totam narrationem de Marcellini crimine & damnatione, esse fabulosam; vt retractata priore sua sententia censuit Bellarminus in recognitione l. 4. de Pontif. c. 8. adducens SS. Augustinum ac Theodoretum. Subscripserunt alij apud Baronium anno 302. & 303. Verso id plenius in Opere de calumnia sectione 2. cap. de Idololatria. Si tamen placeat, narrationi de Marcellini iudicio vulgatæ, fidem præstare; dici poterit, vel Marcellinum damnatum esse à Concilio, præmissa per eum renunciatione Pontificatus, quod primò dixerat Bellarminus l. 2. de Concil. c. 19. reclamante tamen Baronio anno 304. Vel certè dicendum erit, Marcellinum non esse iudicialiter à Concilio damnatum: Sed ipsomet Marcellino, ad exemplum, & sui peccati expiationem, se ab officio quasi suspensum pronunciantem, Concilium tulisse sententiam declaratoriam criminis, & approbatiuam multæ ab ipsomet Marcellino sibi impostæ.

ra. Iam quod sexta Synodus damnarit Honorium, asse-
mentum est Græcanicum, malignè sextæ Synodo attex-
tum.

Nullius verò fuit momenti, quod Concilium Basileense
initio legitimum, postea autem digressis legatis Pontificijs,
ac præcipuis Episcopis, & in eorum locū subinductis Pres-
byteris iam Conciliabulum, attentavit aduersus Eugeniū,
tunc Florentiæ cum Græcis, & Latinis in Concilio Oecu-
menico sedentem, & ab Ecclesia vniuersa pro vero Ponti-
fice agnitum. At quod fecit Concilium Constantiense,
iudicans de tribus simul sedentibus Pontificibus, rectè ha-
buit. Omnes enim erant incerti Pontifices, & nullus eo-
rum credebatur legitimè electus; in quo euentu Ecclesia
potest sibi de certo & indubitato capite prospicere, vt tunc
factum est, depositis omnibus illis Pontificibus, & Marti-
no V. Canonicè successore. Nos autem tantū negauimus,
Pontificem moraliter certum & indubitatum, posse hu-
mano vlli iudicio inuitum subijci. Tametsi verò Pontifex
Romanus à nullo iudicari potest, nihil tamen vetat eum
demissè cum res ferret admoneri, vt benè notauit Bernal-
dus Epistola ad Adalbertum prolato loco S. Leonis qui al-
legat exemplum S. Petri, à B. Paulo admoniti in negotio
circumcisionis.

Quomodo verò saluis antedictis, Pontifex in foro Sacra-
mentali possit iudicari à Cōfessario, alterius loci est disqui-
rere. Consulendus Vasques 3. par. quæst. 93. art. 1. dub. 2.
num. 39, Suares l. 3. defens. fidei cap. 7. num. 11. Comito-
lus quæst. 101. Responsorum. Canus relect. de Pœnit. p. 5.
ad 4. Turrec. l. 1. summæ de Eccles. c. 98.

V E R I T A S X I.

Romanus Pontifex est supremus Hierarcha, è quo tanquam è radice, Vniuersus sacrorum ministrorum cœtus, sua Ordinationis & Iurisdictionis propagines exortas agnoscat, necesse est.

HOC ferunt tituli illi, *Romana sedes, mater dignitatis Sacerdotalis; & Romana Ecclesia, matrix & radix totius Catholicæ Ecclesiæ; item, Petrus auctor nominis & honoris Episcopalis.* Leguntur ista apud varios antiquos Pontifices, qui cum Sanctissimi & eruditissimi fuerint, nec falsi sunt per ignorantiam, nec fallere voluerunt per malitiam. Ita ergo Anacletus Epist. I. Julius I. Epist. I. ad Orientales, Innocentius I. Epist. ad Concilium Carthag. quæ est apud S. Augustinum 93. Itemque ibidem Epistola 91. Similiter S. Leo Epistola 89. & serm. 3. de Anniuers. suæ assumptio. Propositio ergo tot & tantorum Pontificum auctoritate communita, & Sancti insuper Cypriani suffragio roborata, cum eodem sensu nominat Ecclesiam Romanam, radicem & matricem Catholicæ Ecclesiæ, nec non S. Cæsarij Epist. ad Symmachum Papam, disertè aientis, Episcopatum sumerè initium à persona B. Petri, indeque optimè inferentis, Romani Pontificis esse, omnes docere; huiusmodi inquam propositio, non potest non cōtinere sensum verum; sed quis is sit, non omnino liquet.

Existimarunt aliqui, eatenus in S. Petro coepisse Episcopatum, & ab eo emeruisse totam Episcopalis nominis auctoritatem, quod prædictæ locutiones ferunt; quatenus omnes planè orbis vniuersi ordinationes, vel à S. Petro, vel ab eius Successoribus sunt deriuatæ. Nam solum S. Petrum fuisse à Christo ordinatum Episcopum; ab ipso autem Sancto Petro, alios Apostolos fuisse initiatos ordine Episcopali; sicque à S. Petro, vel immediatè vel mediate omnes Episcopos

copos esse ordinaros; contendunt Turrecremata l.v. sum-
 mæ de Eccles. cap. 32. Isidorus de Isolanis l. 2. de Imperio
 Militant. Eccles. tit. 1. q. 2. & Bellarminus lib. 1. de Pontif.
 c. 23. priuilegio 22. & videtur idem velle Ecbertus ser. 10.
 aduersus Catharos, *initio*. Hac certè ratione, quotquot
 ab alijs Apostolis in varijs orbis Prouincijs fuerint ordinati,
 habebunt S. Petrum mediatum auctorem suæ ordinatio-
 nis: quandoquidem ab eo initiati sunt Apostoli cæterorū
 ordinaros. Qui verò à successoribus S. Petri ordinati sunt.
 quos magno numero esse tradit S. Innocentius I. Epist. 1.
 & latè Sanderus, l. 3. de clauē David c. 4. æquè S. Petrum
 habebunt pro ordinationis suæ radice; quandoquidem
 successores suos ipse constituit: immediatè quidem vnum
 aut alterum, mediantibus verò istis, cæteros. Ad eum
 ergo modum, exponunt auctores prædicti, radicationem
 vniuersæ Hierarchiæ in S. Petro. Hæc tamen ægrè satisfa-
 ciunt. Nihil enim est quod persuadeat, S. Petrum initiassè
 ordine Episcopali omnes Apostolos. Deinde constat, San-
 ctum Paulum primo triennio sui Apostolatus, consecrassè
 plurimos Episcopos & Sacerdotes; neque tamen adhuc
 viderat S. Petrum. Quod autem consecratus sit ab alijs
 Apostolis vel Discipulis à S. Petro consecratis, in obscuro
 est; cum eius baptismus per Ananiam sit annotatus, non
 item consecratio in Episcopum: Nec inuerisimiliter dici-
 tur, eum vt iurisdictionem non ab hominibus, neque per
 hominem; ita characterem & ordinationem à Christo ipso
 accepissè. Tandem de Iudæ Episcopatu alteri tradendo,
 extat prædictio Psalm. 108. Erat ergo Iudas Episcopus,
 quoad ordinationem seu characterem, quando nondum
 S. Petrus erat Pontifex. Id quippè tantum obtigit S. Petro
 post Christi Resurrectionem. Non ergo vniuersus Episco-
 patus, à S. Petro ordinatore sumpsit initium. Nisi si ordi-
 natio, (vt interdum contigit,) vsurpetur pro sola collatio-
 ne iurisdictionis, & assignatione sedis ac territorij. Qua ra-
 tione nihil vetaret affirmare Apostolos omnes aliquate-

nus esse à Petro ordinatos; quatenus Apostoli etiam si à Christo ipso acceperant iurisdictionem, tamen territorium videri potuerunt à S. Petro accepisse, eo ipso quod priusquam digrederentur, in coetu omnium Apostolorum, praefide & approbante Petro, attributa cuique est sua orbis terræ portio, quam præcipuè excoleret, & institutis Episcopis aliisque ministris, plantaret in Christianam Ecclesiam. Qua ratione S. Chrysostomus dixit, S. Iacobum fuisse à S. Petro ordinatum Hierosolymitanum Antistitem, ut semel ac iterum tradit Roffensis ad articulum 25. Lutheri. Desideratur tamen adhuc, plenior aliqua ratio radicandi omnes ordinationes in S. Petro, & reuocandi totam Hierarchiam ad sedem Apostolicam, tanquam ad matrem.

Existimo dici posse non incommodè, hæc omnia vera esse, quatenus Hierarchia, à S. Petro, siue à sede Apostolica, dependit magna ex parte in fieri & vniuersa etiã in idem pendet, in conseruari, quoad licitum vsum ordinis, & validum simul ac licitum vsum iurisdictionis; quam etiam est valdè probabile à summo Pontifice immediatè manare, sin minùs quoad Parochos, ut voluit Alexander à S. Elpidio Opusc. de Ecclesiast. Potestate Tract. 1. cap. 7. At saltem quoad Episcopos, iuxta graues plerosque Doctores, adductos in Prolegomenis prænot. 3. & alios adductos à Lælio Iordano tract. de maioribus causis ad Papam referendis c. 7. nominatim verò à Turrecremata ad articulum 1. Basilensium à num. 26. Id quod optimè confirmari videtur, ex traditione pallij. Nam pallium, ex vsu perantiquo, de quo plenè vir doctissimus Andreas Saussayus libro de pallio, (operi de mysticis Gallia Scripturis infero,) c. 4. 7. & 8. Est nota plenitudinis potestatis, ita ut ante acceptum pallium, Archiepiscopus nequeat obire munera Pontificalia: tantique fiebat eius vsus, ut S. Bernardus Epist. 246. professus sit Eugenio Papæ, tolerabilius sibi futurum fuisse, interdicti sibi ipsi celebratione missarum, quàm amico suo Rhemeni Archiepiscopo in-

ter-

terdici vsu pallij, vt fecerat Eugenius. Huiusmodi itaque Symbolum plenitudinis potestatis plena libertate exercēdæ, vt rectè distinxit Bosquetus ad l. 1. Epist. Innocentij III. Epist. 47. quod non nisi enixè petentibus, ac ferè præsentibus, (demptis infrequentissimis euentibus, de quibus Iuretus ad Epist. 250. Iuonis,) concedebatur; semper est à Pontifice collatum, in signum acceptæ ab eo Episcopalis iurisdictionis. Quod autem Agnellus Episcopus Rauennas, ait Valentinianum Imperatorem subiecisse Archiepiscopo Rauennati 14. Episcopos, eique pallium attribuisse ex lana candida, quo tunc temporis soli Imperatores utebantur, si verum est, accipi debet de alio quopiam pallio, quàm de eo quo humeri Antistitis vtrunque cinguntur, estque nota plenitudinis potestatis. Nam tali pallio vobis Imperatores, est inauditum. Nec si illud Episcopo Rauennati per seipsum concedere voluisset Valentinianus, contulisset reuera iurisdictionem; sed prætergressus partes suas, dignus fuisset qui lepram Ozæ deuocaret in frontem suam.

Ex eo porrò quod Romanus Pontifex, ad sensum propositum, sit origo & initium Hierarchiæ, rectè sequitur, sedem Romanam esse initium & originem Religionis, iuxta illud Episcoporum Galliæ in Synodica ad S. Leonem. [Ab Apostolica sede; religionis nostræ fons & origo manauit.] Et idem voluit S. Cæsarius Epist. ad Symmachum Papam cū ex eo quod Romana sedes sit Hierarchiæ vniuersæ initium, infert eandem esse fontem doctrinæ Christianæ quaquauersum diffusæ, & ad eam spectare docere omnes Christianos. Illa quippè doctrina, haud alia est, quàm Religionis plantatio atque diffusio. Nec aliter Concilium Trosleianum c. 15. cum dixisset Ecclesiam esse fundatam super S. Petri confessionem, addit, omnes, Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ Ecclesias, à S. Petro, eiusue successoribus esse constitutas; nempe & Episcopatuū erectione, & præuia fidei disseminacione, quæ est religionis prima
plan-

plantatio. Videndus in hanc rem Gaspar Sancius tract. 3. de prædicatione S. Iacobi in Hispania c. 1. iuncto tract. 4. c. 2. Et quia eadem sunt conseruationis & primæ productionis principia, rectè ex eodem fundamento collegit Rex Armeniorum, scribens ad Innocentium Tertium, in omnibus ad religionem spectantibus, ad Romanum Pontificem esse recurrendum, his illum præter cætera affatus. [Cum constet, vos celeberrime Pater & Domine, S. Ecclesiæ & Religionis Christianæ curam & prælationem dante Domino, gerere; constat vtique, nos & ad vestri refugium, tanquam ad tutissimum receptaculum debere recurrere, in quo tota spes nostra & fiducia post Dominum dependet, & à Beatitudine vestra in nostris necessitatibus præsidium postulare.]

V E R I T A S XII.

Non esse sub Romano Pontifice, vt capite; est non esse membrum corporis Christi, atque adeò est esse palmitem emortuum, certò arsurum in æternum, nisi ante obitum, mentis sanitas reueniat.

IT A habetur ex titulo *capitis Ecclesiæ*. Hæc enim est corpus Christi mysticum; & fideles, eius membra. Qui ergo non subest capiti Ecclesiæ visibilis, saltem voluntate, eiusque doctrinam repudiat, non est ex numero fidelium, atque adeò est extra Ecclesiam, in qua sola contingit salus: & præter alia quæ piè in hanc rem profert Michael de Aninyon, l. de vnitæte ouilis & Pastoris cap. 2. hæc est certa omnium Patrum Doctrina. Vnde fidenter, & verè Lantfrancus l. contra Bereng. [Beati Doctores, si non eisdem Verbis, eisdem tamen sententijs, multis in locis concorditer astruxerunt, hæreticum esse omnem hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia, in fidei doctrina discordat.] Dixi tamen ad obtinendam salutem posse

posse sufficere, subesse visibili Ecclesiæ capiti, *saltem voluntate*, siue in præparatione animi; propter Cathecumenos, quos certum est posse saluari, vt D. Ambrosius orat. de Valentiniano disertè tradit. Et tamen aliqui negant eos esse de Ecclesia, cum nondum subiuerint eius ostium, quod est Baptismus. Ita Canus 4. de locis, c. 2. Azor tom. 2. l. 5. cap. 23. q. 5. Bellarminus l. 3. de Eccles. c. 3. Suares tract. 1. de fide disp. 19. sect. 5. num. 9. Alij tamen, agnoscunt Cathecumenos esse de Ecclesia, & numerari debere inter membra corporis Christi, in quo fidem & charitatem habere possunt, atque saluari. Ita Suares tract. 1. de fide disp. 8. s. 1. nu. 17. Est hæc lis planè de nomine. Nobis autem satis superque est, quod Cathecumeni, voluntate, & in præparatione animi, sint membra Ecclesiæ, & subsint visibili eius capiti. Nam quia voluntas efficax, apud Deum habetur pro facto; mirum non est, si tractentur, vt vera Ecclesiæ membra, nec excludantur à salute.

Non sic impij, non sic. Nam siue Pagani, siue Hæretici, siue Schismatici, quotquot à capite visibili, atque ad eò à corpore Ecclesiæ sunt abiuncti, peribunt in æternum. De Paganis, res est clara; quia qui non credit, iam iudicatus est. De Hæreticis & Schismaticis voluntariè peccantibus, tametsi baptizatis, idem est statuendum. Neque enim possunt esse membra Ecclesiæ, vt malè censent Castro l. 2. de iusta hæret. punit. c. 24. & Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 1. c. 22. Meritò autem id negant Victoria relect. 1. s. 2. num. 6. Azor t. 2. l. 5. c. 23. q. 3. Bellarminus l. 3. de Eccles. c. 4. & in Apolog. c. 5. Vbi in eam rem, varios profert Patres: quod item facit Pamelius ad c. 37. Tertulliani de Præscript. Breuiter S. Cyprianus l. de vnit. Eccles. nu. 14. [Vnam Ecclesiam, etiam in Cantico Canticorum, & Spiritus sanctus ex persona Domini designat, & dicit: *Vna est columba mea, perfecta mea, vna est matri sue, electa genitrici sue.* Hanc Ecclesiæ vnitatem qui non tenet, tenere se fidem credit? Qui Ecclesiæ renititur & resistit, qui
cathe-

cathedram Petri super quam fundata est Ecclesia deserit, in Ecclesia se esse confidit?] Quod si Hæretici & Schismatici de quibus coniunctim agit, ibi S. Cyprianus, nō sunt Ecclesiæ membra, ne voluntate quidem; præcisi sunt à Christi corpore, atque ita certò sunt perituri, si in eo statu excedant. Audiendus rursus S. Cyprianus ibidem num. 19. [Auelle radium solis à corpore, diuisionem lucis, vnitas non capit; Ab arbore frange ramū, fructus germinare non poterit; à fonte præcide riuum, præcisus arefcet. Sic & Ecclesia Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur; Ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluentes largiter riuos, latiùs expandit: Vnum tamen caput est & origo vna, & vna mater, fœcunditatis successibus copiosa. Illius fœtu nascimur; illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica: Vnam domum nouit, vnus cubiculi Sanctitatem casto pudore custodit. Hæc nos Deo feruat, hæc filios regno quos generauit, assignat. Quisquis ab Ecclesia segregatus, adulteræ iungitur, à promissis Ecclesiæ separatur. Nec perueniet ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Alienus est, profanus est, hostis est. Habere iam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem: si potuit euadere quisquam, qui extra arcam Noè fuit, qui & extra Ecclesiam foris fuerit, euadit.]

Hoc expressit S. Hieronymus Epist. 57. alloquens Damasum. [Ego (inquit) nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, idest cathedræ Petri, communiōne consocior; super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Arca Noè non fuerit, peribit regnante diluuiō.] Par omninò est sub his alijs verbis, sententia Iesse Ambianensis in Encyclica ad suos. [Nemo Catholicus contra Ecclesiæ auctoritatem. Nemo sobrius con-

tra

tra rationalem consuetudinem . Nemo fidelis contra pietatis intelligentiam certare audet , ne Schismaticus inueniatur & non Catholicus . Sequamur S. Romanæ Ecclesiæ auctoritatem , vt vnde Catholicæ fidei initia accepimus ; inde exēplaria salutis nostræ semper accipere valeamus ; ne membra à corpore separentur suo , ne Clauiger Regni Cœlestis abijciat , quos à suis diuerfos intelliget esse doctrinis.]

S V B N O T A T I O III.

Qui fructus Morales, ex tam illustribus Romani Pontificis Titulis , eruendi .

EX tam luculentis , tamque numerosis Romani Pontificis titulis , erui possunt insignes fructus morales , quoad cultum , obedientiam , ac subiectionem , personæ tot decoribus à Deo honestatæ , debitam , à quibusuis fidelibus : præter gratitudinem , qua iidem fideles Deo obstricti sunt , ob prouisam huiusmodi viam fidei regulam , tantoperè necessariam . S. Bernardus indidem hausit , quàm eximia Sanctitate collucere debeat , qui ad tantam sublimitatem , totque non vacuos titulos est euectus . Quæ omnia breuiter hîc attingemus .

F R U C T V S I.

Quanta veneratio Romano Pontifici ab omnibus fidelibus exhibenda .

Imprimis ergo , colligi ex tot Pontificis ornamentis potest , quanta reuerentia , simulque obedientia , & subiectio , Pontifici Romano , vero in terris Christi Vicario de-

D d d

bea-

beatur . Est enim generalis vicarij , idem quod Episcopi tribun al. Non potest ergo esse ambiguum , quàm emineat Romani Pontificis potestas ; quem esse Pastoris & Episcopi animarum nostrarum generalem vicarium , fides docet . Ex quo de veneratione eidem debita liquere potest . Sanè quanta semper B. Petri ex eo Vicariatu habita sit maiestas & superexcellens dignitas , ex varijs Patrum testimonijs discere licet , optimèque ex S. Maximo serm. 3. de SS. Petro & Paulo , *ad finem* ; [Quid (inquit ,) de Petro referam , cuius tanta à Deo approbata iustitia , tantaque ei potestas attributa est iudicandi , vt in arbitrio eius , poneretur coelestis iudicium ? Perspicite ergo & aestimate , quanto nobis sit Petrus Apostolus honore reuerendus , cuius sententiam in terris probatam , sempiterni iudicis auctoritas non repellit . Ideò diligenter intendite , quæ sit eius gloriæ magnitudo , cui dum clauces regni committuntur æterni , cœlum illi claudere & aperire , permissum est .]

Pulchrè item in eandem sententiam S. Odo serm. de Cathedra S. Petri , verbis illis . [O inæstimabilis & immensa bonitas , hominem in terra positum , tenere cœlum ? Ecce nunc ad nutum Petri , diuini regni claustra patefcunt . Accepit enim à Christo , clauces Regni Coelorum ; vt solutis vinculis delictorum , aperiret credentibus cœlum . O quàm vicina & profunda remedia ? Iuxta se habet mundus , Dei regnum , si currat ad Petrum . Posuit ad vicem suam in sæculo , coelestis regni clauicularium Petrum , ne difficilem sibi ad cœlum , quispiam aestimaret ascensum .] Talia passim de S. Petro , prout Christi Vicario , Patres Romanum autem Pontificem , S. Petro in ea Vicaria Christi præfectura succedere , & omnium titularum quibus S. Petrus ratione supremæ Pontificiæ sedis potitur , esse participem ; iam supra est demonstratum . Itaque de maiestate præcellsa Romani Pontificis , liquere ex prædictis titulis potest , ac debet .

Eam verò tanquam luculentum Hieroglyphicum exprimit

primit Pontificia *tyara*, seu *mithra*, ac *regnum*. Ita vocant textum è tribus coronis, quarum quæ media est, cum mulat eam quæ imo loco ponitur; sicut ipsa media, cum mulatur à tertia & summa. Iulius Bullengerus l. de Vestimentis sacris c. 4. ex Innocentio Tertio, *mithram*, & *regnum*, seu coronam discriminat, sed Paschalius l. 9. de coronis c. 14. duo illa in Pontificio *regno* necti docet, & multus est inquirendis varijs rationibus structi è triplici corona ornamentis; quod diffusè quoque profequutus est Anton. Mazzaronius tract. de tribus coronis Pontificis Maximi cap. 3. Ratio triplicis illius coronæ Pōtificiæ quam profert VVolfgangus Lazius l. 2. Comment. Reip. Rom. cap. 3. minimè omnium placet. Ait triplicem esse Romani Pontificis coronam, quia sub Patriarchatu suo habet Italiam, Illyricum, & Affricam. Hæc ratio est insufficientissima. Nam Romanus Pontifex, est Patriarcha Oecumenicus, nec illis duntaxat tribus Prouincijs summo spiritali iure præest, sed tribus vniuersi orbis partibus; vt proinde debuerit Lazius, rationem potius petere, ex subiectis Pontifici tribus, hoc est omnibus planè Christianis oris. Quod si rationem habere placeat illius distributionis regionum, qua indulsit alijs Patriarchis immediatam rectionem quarundam regionum, saluis sibi semper excubijs quas ei potestas Petri inabdicabiliter committit; ne sic quidem ad ternarium Prouinciarum arctanda est immediata eius rectio. Nam Patriarchatui Romano, subsunt multo plures prouinciæ quàm tres enumeratæ, vt Germania, & totus septentrio, Gallia, Britannia maior, Hispania, quarum regionum quælibet, protensior est quàm Italia. Itaque Pontifex, non iam ternas, sed septenas, vel octonas, aut etiam plures gestare coronas deberet, si Lazij ratio esset idonea. Probabiliora sunt quæ Cæsar Costa l. 1. variar. ambiguitatum c. 1. in hanc rem profert, ex tripartito Christi regno, Vicariæ Romani Pontificis præfecturæ spiritali obnoxio, tribus tituli Crucis idiomatibus expresso, vt S. Chrysostronus

in c. 19. Ioan. philosophatur. Item ex triplici corona Pontificibus debita, quarum vnam habeant vr summi Sacerdotes, aliam ex Constantini Magni donatione, tertiam ex munere Clodouei Regis Francorum, vt Anastasius in Hormisda memòrat. Mazzaronius c. illo 3. huc aduocat mulierem Ægyptiam tribus regijs coronis decoram, vt exhiberetur, fuisse filiam, vxorem, ac matrem Regis, quod refert ex Pierio l. 41. hierogl. V. *Annulus*, aptatque ad Ecclesiam Vicarij Christi filiam, & sponsam, ac matrem. Addit etiam tres coronas Lunæ Reginæ ex Ludouico Coelio l. 1. c. 19. Subtiliùs & accuratiùs philosophatus est in hanc rem Carolus Paschalius dicto c. 14. Sed mihi appositè philosophaturus videbor, si dixerò, triforme hoc culmen Pontifici competere, vt præcellæ eius maiestatis, ad coelestia, terrena, & inferna pertinentis, hieroglyphicū luculentum. Nam & in terris arbiter pro Christo sedet: & quidquid resoluit in terris arbitrio, erit solutum, super coeli radium: & pro animabus reatus temporarij reliquatricibus ignes emendatarios sustinentibus, litrum ex Christi fisco sibi commissio potest annumerare. Quid quod vel ipsa sola in superstites fideles potestas, tam protensa vt nullum non comprehendat; tam fundata, vt nulla vi, nullis portarum Inferi motibus disijci vnquam potuerit, tam nobilis vt quod nulla alia magnorū qui sunt in terra iurisdicção habet, sola sit supernaturalis, omnibus denique eximie & præcellentissimæ Monarchiæ prærogatiuis conspicua, triformi illo coronarum texto, perfectam fidelium omnium sub huius spiritualis potestatis iura subiectionem insinuante, meritissimè expressa est?

Imbuti huius veritatis notitia, probi ac pij quique, in ytroque ordine, sacro inquam & laico, Catholici ab omni Christiano æuo, summa veneratione Romanum Pontificem semper sunt profecuti. Et præiuere ipsa Concilia, in quibus frequentissimè Romanus Pontifex summo cum honore appellatur, & omni veneratione dignus decerni-

tur. Splendidè id docet Conciliū Triburiense sub For-
moso cap. 30. [In memoriam (inquit,) B. Petri Apostoli,
honoremus Sanctam Romanam & Apostolicam sedem,
vt quæ nobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat
magistra Ecclesiasticæ rationis. Quare seruanda est cum
mansuetudine humilitas; & licet vix ferendum, ab illa
sancta sede imponatur iugum, feramus tamen, & pia de-
uotione toleremus.] Iam supra monstrauimus ex S. Thoma
Opusc. 1. hoc esse segmentū decerptū ex Synodo Oecu-
menica; subtexereque eidem possumus Canonem Nicæ-
num 39. ex ijs qui ex Arabico sunt versū, in quō sic habe-
tur. [Ille qui tenet sedem Romæ, caput est & princeps
omnium Patriarcharum, quandoquidem ipse est primus,
sicut Petrus, cui data est potestas in omnes Principes
Christianos, & omnes populos eorum; vt qui sit Vicarius
Christi Domini nostri super cunctos populos, & vniuersam
Ecclesiam Christianam: & quicumque contradixerit, à
Synodo excommunicatur.] Canonem istum Nicænum
apud se haberi, agnouit Sicut Patriarcha Nestorianorū, pro-
fitens Romæ fidem Catholicam anno 1553. Hunc ipsum
sensum prodiderūt Episcopi Tarraconensis Prouinciæ ad
Hilarum Papam, illis præter cætera verbis. [Domino bea-
tissimo & Apostolica reuerentia à nobis in Christo colen-
do, Papæ Hilario, Ascanius, & vniuersi Episcopi Tarra-
conensis prouinciæ. Etiam si nulla declaret necessitas Ec-
clesiasticæ discipline, expetendum nobis reuera fuerat illud
priuilegium sedis vestræ, quod susceptis regni clauibus post
Resurrectionem Saluatoris, per totum orbem Beatissimi
Petri singularis prædicatio, & vniuersorum illuminationi
prospexit. Cuius Vicarij principatus, sicut seminet, ita
metuendus est ab omnibus & amandus. Proinde nos Deū
in vobis primitus adorantes cui sine querela seruitis, ad fi-
dem recurrimus Apostolico ore laudatam; inde responsa
quærentes, vnde nihil errore, nihil præsumptione, sed Pon-
tificali totum deliberatione percipitur.] Eandem omni-

nò mentem & perhonorificā semper de Romano Pontifice existimationem, cum necessaria veneratione coniunctam, omnibus Concilijs & Sanctis Antistitibus fuisse communem, luculenter tradit Potho Prumiensis l. 3. de statu domus Dei: videndus insuper in eandem sententiam Hilarus Papa Epistola 5.

Propensissimum fuisse in cultum Romani Pontificis sacrum ordinem, liquet ex dictis. Nec officio defuerunt laici, etiam Magni qui sunt in terra. Cuius venerationis argumentum est, quod suppeditatur his verbis à Symmacho Papa, in Apologetico ad Anastasium Imperatorem. [Omnes Catholici Principes, siue cum ipsi suscipiunt gubernacula principatus, siue cum nouus crearetur Romanus Pontifex, suis cum semper literis prauenerunt: & illam fidem tanquam boni filij quæsiuerunt, cui nosset totius curam Ecclesiæ à Christo ipso fuisse delegatam.] Eadem repetit sub finem Apologetici. Eas porro literas Imperatorum fidelium, à Pontificibus asseruatas esse in limine Confessionis S. Petri, scribit Gregorius II. Epist. 1. ad Leonem Isaurum, *initio*. Hæc generatim dicta sunt. Sed descendendum est ad particularia exempla, quæ magis mouent.

Commodè verò initium ducam ab ijs quæ de Constantino suppeditat Rupertus in c. 3. Ionæ ad illud, *Rex surrexit de folio suo*. [Usque adeò (inquit,) profecit audius Verbi, & paulatim inualuit, vt de altitudine gloriæ sæcularis, demitteret, & subtus se curuaret genu, verticemque inclinaret tanti Imperij, baptizato Imperatore Constantino per Beatum Syluestrum Pontificem Apostolicæ sedis. Nam in illo, quantum Euangelio Christi terrena potestas assurrexit, licet satis notum sit, paulisper tamen commemorandum est, ex priuilegio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, quod idem Constantinus Imperator constituit. In quo inter cætera sic dicit: decreuimus quidem & hoc, vt idem venerabilis Pater noster Syluester summus Pontifex, vel

eius

eius successores omnes Pontifices, Diademate, videlicet quod ex capite nostro illi concessimus, ex auro purissimo, & gemmis pretiosis vti debeant, & eorum caput ad laudem Domini nostri pro honore B. Petri Apostoli gestare. Ipse verò beatissimus Papa super coronam clericatus, quæ gerit ad gloriam B. Petri Apostoli, omnino ipsa ex auro non est passus vti corona, Phrygiū verò candidi nitoris, splendidam Resurrectionem Dominicam designans, eius sacratissimo vertici manibus nostris imposuimus, & tenentes frænum equi ipsius, pro reuerentia B. Petri Apostoli, stratoris officium illi exhibuimus; statuentes, eodem Phrygio omnes successores eius singulariter vti in processionibus ad imitationem Imperij nostri. Vnde vt non Pontificalis apex vilescat; sed magis amplius quàm terreni Imperij dignitas & gloria potentia decoretur; Ecce tam palatium nostrum, vt præfatum est, quàm Romanæ Urbis & omnes Italiæ seu Occidentalium regionū prouincias, loca & ciuitates, præfato Beatissimo Pōtifici Patri nostro Syluestro, vniuersali Papæ tradente, atque relinquentes ei, & successoribus ipsius Pōtificatus, à quorum potestate, & ditione per hanc nostram diualem & sacram pragmaticam constitutionem decernimus disponenda, atque iura Sanctæ Romanæ Ecclesiæ concedimus permanenda. Vnde congruum prospeximus, nostrum Imperium & regni potestatem Orientalibus transferri transmutarique regionibus, & in Bizantij prouincia, in optimo loco, nomini nostro ciuitatem ædificari, & nostrum illic constitui Imperium; quoniam vbi principatus Sacerdotum, & Christianæ religionis caput, ab Imperatore Cœlestium constitutū est, iustum non est, vt illic terrenus Imperator habeat potestatem. Nimirum cum hæc iam dictus Constantinus dixit & fecit, tunc Rex Niniue de solio suo surrexit, tunc Romanum Imperium verbo Domini assurrexit, & abiicit vestimentum suum.] De hac Constantini Magni ad Christi in terris Vicarium demissione, iam olim propheticè de-

nun-

nunciata, luculenter agit Michael Alphordus in Britannia illustrata sect. 2. cap. 2. §. 1. & ante eum Galatinus l. 4. de arcanis c. 27. Exhibuisse Constantinum Syluestro ministerium Stratoris, cuius est Dominum in equum attollere, & equum deducere, monstrat ex Photio in Nomo Canone & ibidem Balsamone, Petrus Simonis in Apologia veritatis Catholicae cap. 149.

Constantinum Magnum, passibus propè æquis affectatus hac in parte est Iustinus Imperator, quem S. Ioanni. aduenienti obuium factum, & ante eum summa cum demissione prostratum, exhibet Anastasius in Ioanne I. & Marcellinus in Chronico. Similiter Iustinianus, Constantino Papæ ad pedes osculabundus se abiecit; & quidem coronam gestans in capite; vt appareret, etiam Imperatoriam maiestatem deijci ad pedes Vicarij Christi. Videntur Blondus Decade 1. l. 10. & Eugubinus l. 2. de Donat. Constant. num. 66. Prostrationem ad imos pedes Adriani Primi per Carolum Magnum; Itemque Ludouici Pij coram Stephano Tertio, referunt Scriptores gestorum Caroli ac Ludouici. Pipinus Stephanum Papam equitantem, pedes ipse deduxit, vt scribit Anselmus Lucensis l. 1. Collectan. Federicus I. post aliquam tergiuersationem humilis ministerij, adactus est Adriano IV. Stratoris officium exhibere, & suppedaneum tenere Pötifice equum ascendente, indeue descendente; postquam agitata apud Principes Germaniæ controversia, consultis veteribus monumentis deprehensum est, eum fuisse antiquum morem. Galliæ, & Angliæ Reges, equitanti Alexandro III. dextra læuaque astitisse pedites, ac froenum tenentes, scribit Robertus de Monte in Appendice ad Sigebertum anno 1163 De osculatione pedum Pontificis per viros Principes & quosuis alios, extat libellus Ioannis Stephani Valentini, & alius Marci Antonij Mazzaronij; vbi c. 3. Cuspinianum huic osculationi pedum Pontificis, infestum comprimit. Et quamuis eum honorem, Romæ ab Anglis, annuente

Vrbano Papa, delatum S. Anselmo scribit Edinerus lib. 2. tamen vt alteri quàm Summo Pontifici delatus sit, is honor, perrarum fuit: respectu autem Pontificis fuit ordinarium, & per omnes Catholicos iam olim frequentatum, vt iidem authores docent; nequicquam obstrepente Sectario prædicto, & Hotomano disput. de Feud. cap. 24. alijsque exagitationis à Gretsero ad lib. 3. Codini cap. 9. Nec pauca etiam in eam rem dabunt, Bosius 20. de Signis cap. 5. & Genebrardus in Chronolog. ad annum Christi 44. & in fine tertij seculi. Vniuersè denique quanto honore optimi Principes Pōtificem sint prosecuti, tradunt Coccius tom. 1. l. 7. art. 8. & Suar. lib. 3. defens. cap. 21. à num. 7. ac Stapletonus lib. 2. de magnitud. Rom. Eccles. cap. 4.

Itaque Ioannes VIII. Epist. 73. aduersùs Lambertum Comitem à quo parum Illustribus titulis, & vilibus (vt ait) *verbis, & inconuenientibus sermonibus, audaci mente, Inhonoratus fuerat, adducit contrarium vsum omnium retrò Magnorum.* [Sedem Apostolicam (inquit) quam DEVS omnipotens supra petram sui nominis fundare dignatus est, non solùm Reges & Principes terræ, verum etiam Imperatores Augusti, & totius orbis Domini, suis apicibus, vt potè caput omnium Ecclesiarum Dei honorauerunt, dignisque præconijs, eius Pontifices, Vicarios scilicet B. Petri Apostolorum Principis laudauerunt, votisque supplicibus deprecari studuerunt, & vsque in finem seculi, Petri manente nomine ac memoria, supplicare non desinent.] Ludouicus item II. Imperator, referente Anastasio in Nicolao I. cum Ioannes Episcopus Rauennas aduersùs Nicolaum rebellis interpellaret Imperatoris præsidium, significari illi iussit. [Vadat, & elationis fastu deposito, tanto se humiliet Pontifici, cui & nos, & omnis Ecclesiæ generalitas, inclinatur, & obedientiæ ac subiectionis colla submittit.]

Quid mirum, ista venerationis argumenta Christi Vicarijs exhibuisse pios Principes, quando etiam impij Reges,

E e e

Atti-

Attila, Genfericus, Totilas, alijque, fuere in eo genere non parci? Duo priores, S. Leonem, vltimus Pelagium primum, omni demissione sunt venerati. Rectè id obseruarunt Quintinus ad Tertullianum de Præscript. cap. 36. ac ibidem Pamelius num. 212. Item quid mirum, summo Antistiti præstita talia, cum minoribus Antistitibus exhibita legantur similia? Gulielmus Rex Angliæ, Alredo Eboracensi ad pedes se abiecit, vt est apud Neubrigensem l. 1. c. 1. Scribit Matthæus Paris anno 1170. *initio*, Henricum II. Angliæ item Regem, bis habenas equitantis S. Thomæ Cantuariensis tenuisse. Quo animo erga quoscumque Antistites esset S. Stephanus Rex Hungariæ, his verbis testatus est ad filium lib. 1. sui decreti cap. 3. [Regum solium, ornat ordo Pontificum. Ac per hoc in Regali dignitate, tertium possident locum Pontifices. Charissime fili, seniores illos ita custodias, sicut oculorum pupillas. Si illorum benevolentiam habes, neminem aduersariorum timebis. Illis quidem te obseruantibus, eris securus in omnibus; illorum precatio commendabit te omnipotenti Deo. Illos enim Deus constituit diuini generis custodes, fecitque speculatores animarum, ac totius Ecclesiasticæ dignitatis, ac diuini Sacramenti dispositores, & datores; sine illis nec constituuntur Reges, nec principantur.] Et verò Synodus Trosleiana cap. 5. eos qui Sacerdotibus honorem non deferunt, (maximè primis, hoc est Episcopis, quos ea Synodus agnoscit Christi Vicarios) grauitè omninò delinquere, contestatur. Quantam Reuerentiam ab Eusebia Augusta poposcerit Leontius Tripolis Lydiæ Episcopus, cum ab ea accerferetur, tradit his eius verbis Suidas. [Si me ad te venire volueris, debita Episcopi reuerentia conseruata, Ego quidem ingrediar: Tu autem statim de sublimi isto folio descendens, veneranter mihi obuiam procedas, & caput meis manibus supponas, benedictionem acceptura. Deinde ego sedeam, tu verecundè astes, sessura cum iussero, dato signo. Si hæc conditiones placuerint, veniam ad te.

Sia

Sin alio modo, non tam multa dabis, non tam magna poteris, vt nos honore Episcopi neglecto, diuinum Sacerdotij institutum violemus.] Quod iste ab Eusebia poposcit, vltro detulit, ac etiam multo plus exhibuit gerens se pro famula, vxor Maximi Imperatoris, excipiens Treueris Sanctum Martinum. Venerata item impensissimè est Raucennæ S. Germanum, Placidia Augusta. Nec prætereundum decretum Synodi Tricassinæ sub Ludouico II. habitæ c. 1. quo edicitur, vt nullæ mundi potestates, coram Episcopis sedere audeant, nisi illis præcipientibus. Videndus de cultu Episcopis quibusuis debito, Antiochus hom. 122. & 124. & insigniter lib. 6. Capitul. Francor. cap. 170. Varia item in eam rem adducit Iosephus Stephanus lib. de Oscul. pedum Romanorum Pontificum cap. 6. Si igitur tantus honor debetur Episcopis, quantus Episcopo Episcoporum?

Accommodare iam huc licet, argumentationem Roderici Episcopi Zamorensis lib. 2. speculi vitæ humanæ c. 1. quo toto differens vberimè de Eminentia & sublimitate Romani Pontificatus, probationem petit ex S. Ambrosio, qui lib. de dignitate Sacerdotali, gradum simplicis cuiuscunque Sacerdotis, anteponebat cuicunque humanæ ac terrenæ sublimitati, quod idem multo iustius contendit de Episcopatu quocunque. Nec abnueret S. Chrysostomus, qui lib. 3. de Sacerdot. initio, post Clementem Romanum lib. 2. Constitut. cap. 34. tantum interuallum, inter Christianum Sacerdotium, siue Episcopatum, ac regiam dignitatem esse agnoscit, quantum interiacet inter spiritum & carnem, quæ est capedo immensa, & distantia inadæquabilis, ac sine vlla prorsus proportione. Idem homil. 5. de verbis Esaïæ, *Vidi Dominum*, ferè initio, sic disputat in hanc sententiam. [Sacerdotium principatus est, ipso etiam regno venerabilius ac maius. Ne mihi narres purpuram, neque diadema, neque vestes aureas. Umbra sunt isthæc omnia, vernisque flosculis leuiora. *Omnis enim* (inquit) *gloria, flos graminis*, etiam si ipsam gloriam regalem dixeris.

Ne inquam mihi narres ista, sed si vis videre discrimen, quantum absit Rex à Sacerdote, expende modum potestatis vtrique traditæ, & videbis Sacerdotem multo sublimius Rege sedentem. Quamquam enim nobis admirandus videtur thronus regius, ob gemmas affixas, & aurum, quo obcinctus est, tamen rerum terrenarum administrationem sortitus est, nec ultra potestatem hanc, præterea, habet quicquam authoritatis. Verùm Sacerdoti, thronus in coelis collocatus est, & de coelestibus negotijs pronuntiandi habet authoritatem. Quis hæc dicit? Ipse coelorum Rex: *Quæcunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in coelis: & quæcunque (inquit) solueritis super terram, erunt soluta & in coelis.* Quid cum hoc honore conferri possit? A terra iudicandi principalem authoritatem, sumit coelum. Nam iudex sedet in terra, Dominus sequitur seruum, & quicquid hic in inferioribus iudicarit, hoc ille in superis comprobat. Itaque medius stat Sacerdos inter Deum & naturam humanam; illinc venientia beneficia ad nos deferens, & nostras petitiones illuc perferens, Dominum iratum reconcilians vtrique naturæ, nos qui offendimus eripiens ex illius manibus. Eoque Deus ipsum regale caput Sacerdotis manibus subiecit, nos erudiens. Hic Princeps est illo maior. Si quidem id quod minus est, benedictionem accipit ab eo, quod præstantius est. Videndus, qui Antistitum quorumcunque ac Sacerdotum sublimitatem, & summam apud omnes retrò veteres venerationem, splendide Ethnicorum quoque sensu non prætermisso exequitur Ludouicus Maioranus lib. 3. de vero Dei cultu à cap. 24.

Hoc si ita est de Sacerdotio quocunque, (& volo, Sacerdotium, pro vsu veterum vsurpari eo loco, ad designandum Episcopatū) quid de eo Sacerdotio dicemus, quod fons est, atque principium totius ordinis Hierarchici; nec restringitur ambitu exigui territorij, sed vagatur per orbem vniuersum, & Dei ipsius Vicaria est præfectura? Ratiocinatio est

est Gelasij Papæ quem expressit Potho Prumiensis l. 3. de statu Domus Dei. [Si (inquit Gelasius, scribens ad Anastasium Imperatorem,) cunctis generaliter Sacerdotibus rectè diuina tractantibus fidelium colla conuenit submitti, quanto potius sedis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem cunctis Sacerdotibus, & diuinitas summa uoluit præeminere; & subsequenter Ecclesiæ generalis pietas celebrauit?] In eandem sententiam, differit omnino insigniter Nicolaus I. Epist. 8. quæ est ad Michaelem. Et in veteri quidem Testamento, Pontifex Aaronicus, præponebatur Principi populi, ut ex modo ambos referendi seruato in Scripturis, expendit diligenter Philippus Abbas l. de Continentia cap. 70. quanto magis idem ualere debet in nouo Testamento?

Itaque demissiùs, ac minùs exactè quàm rei ueritas feruere expressa ferret, sic locutus est Symmachus Papa, in Apologet. ad Anastasium Imperatorem. [Conferamus honorem Imperatoris, cum honore Pontificis; inter quos tantum distat, quantum quod ille curam rerum humanarum gerit, iste diuinarum. Tu Imperator, à Pontifice baptismum accipis, Sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, poenitentiam rogas. Postremò tu humana administras, ille tibi diuina dispensat. Itaque ut non dicam superior, certè æqualis honor est. Nec te putes mundi pompæ præcellere, quia quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.]

Non æquari tantùm, sed longè anteferri oportuit spirituale Imperium supremum, cuicumque temporali: quòd quidem principatus inferior, qualis in vnoquoque Episcopo cernitur, iudicibus Ambrosio ac Chrysoftomo, (ut referebam,) improportionabiliter & inadæquabiliter superat imperium quodcunque terrenum. Ideòque nusquam legimus, eo honore affectos esse Imperatores, quo affectum legimus supremum spiritualem principem, Romanum Pontificem, ut reuenientium ab eius conspectu, & dignatorum.

torum beata eius præsentia, pedibus figantur oscula, & vestium partes rapiantur, ac pro reliquijs asseruentur, Quod facere Æthiopias, suis Roma reuenientibus, scribit ad Eugenium Papam anno 1441. Nicodemus Abbas Vicarius Patriarchæ Æthiopici, apud Iacobum Nauarchum, ex quo Sanderus l.6. monarch. n. 1122.

Porro spectata tam sublimi Pontificis dignitate, quæ est venerationis Pontifici debitæ fundamentum, addendum est, non qualemcumque cultum ei esse impendendum, sed supra communem ordinem cultus religiosi sanctis tributis, ita vt cum Sanctis exhibeatur cultus duliæ spectata solæ eorum sanctitate, Pontifici tamen debeatur cultus hyperduliæ. Videri potest contrarium sentire, & communem sententiam in contrarium allegare, Antonius Mazzaronius Tract. de adorat. & osculo pedum summi Pontificis c. 1. *sub finem*. Decernit enim de communi Doctorum sententia, deberi Romano Pontifici cultum duliæ. Sed fortassis non dissidet nisi vocabulis, vt neque allegatus ab eo Purpura. post Iaso. l. 1. de offic. eius cui mandata est iurisdic-tio. Quomodocumque verò usurpata ab istis sit vox *duliæ*, tribuendam dico Pontifici hyperdulam. Nam eius coniunctio cum Christo, quoad fundamentum reuerentiæ, est longè altior, quicquid sit de sanctitate personali. Sicut B. Virgo, quia habet excellentiam specie diuersam ab ea quæ fundatur in gratia, nempe maternitatem, colitur adoratione superiore quàm sit ea quæ fundatur in sola gratia sanctificante, vt rectè statuit Suares t. 2. 3. p. disp. 22. sect. 3. qui anceps est, an cultus ille sit religionis strictæ sumptæ, à qua oritur Dei & Christi adoratio; an verò oriatur à speciali habitu, ob specialem Virginis dignitatem cultus prædicti fundatricem. Quod secundum, circa B. Virginem, mihi placet; & ob paritatem rationis, idem statuo in re præsentis, circa cultum impensum Vicario Christi. Porro quantus quantus est honor quem fideles Pontifici exhibere possunt, superuacaneus propè videri po-

potest, Iudice Petro Damiani Opus. s. ferm. ad Mediolanenses. [Quo enim pacto (inquit) honore indiget paruuli hominis Romana Eccl. sia, quæ laudes, atque præconia ex ipsius ore fortita est Saluatoris ?]

F R V C T V S II.

Despectio & inhonoratio Romani Pontificis, quàm tetra. & celestium irarum deuocatiua.

Tantum de iusta ueneratione debita Christi Vicario. Quid uerò de ijs statuendum, qui pro cultu reddunt despectionem, & effundunt contempcionem super Ecclesie Principem? Grauius hoc scelus detestatur S. Cyprianus Epist. 55. prolatis varijs è Scripturarum pharetra telis. Nimirum quod is qui fratrem dixerit *Racha*, reus gehennæ ignis pronuncietur. At quomodò censuram Domini ultoris euadent, qui talia ingerunt non solùm fratribus, sed & sacerdotibus, quibus honor tantus de Dei dignatione conceditur? Item quod Deuter. 17. morti adiudicetur, quicumque fecerit in superbia ut nō exaudiat Sacerdotem. Quod Samuelis contempcionem, in se Deus refusam contestetur; id quod etiam in Euangelio Sacerdotibus à Christo dicitur; *Qui vos spernit, me spernit*. Quod inter supremas impēdentis mortis angustias, Christus percussus à famulo, quasi in gratiā Sacerdotis aduersus istum nihil contumeliosè dixerit, nec aliquid de eius honore detraxerit. Quod denique [in Actibus Apostolorū B. Apostolus Paulus, cum ei dictum esset; *Sic insilis in Sacerdotem Dei, maledicendum?* Quamuis Domino iam Crucifixo, sacrilegi & impij & cruenti illi esse cœpissent, nec iam quicquam de Sacerdotali honore & auctoritate retinerent, tamen ipsam quamuis inane nomen, & umbram quādam Sacerdotis, cogitans Paulus, *nesciebam* (inquit,) *fratres, quia Pontifex est. Scriptum est enim, Principem populi tui non maledices.*]

Con.

Concludit ex his omnibus S. Cyprianus. [Cum hæc tanta ac talia & multa alia exempla præcedant, quibus Sacerdotalis auctoritas & potestas de diuina dignatione firmatur, quales putas esse eos, qui Sacerdotum hostes & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec præmonentis Domini comminatione, nec futuri Iudicij ultione terrentur? Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt Schismata, quàm inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur.] Agit de contemptoribus & inhonoratoribus Cornelij, quem vnus in tota Ecclesia Sacerdotem ad tempus, seu pro toto sua vitæ tempore statuit.

Verissimè autem iuxta Cyprianum, hæc vnus in Ecclesia dehonestatio, aditus ad hæreses statuitur. Geneva certè, sic prolusit defectioni à Deo, & ab Ecclesia, vt lego apud Fratrem Iacobum de Marchepallu Ordinis Minorù, qui paucis annis priusquàm ea vrbs euaderet in Metropolim impietatis, scribebat in ea libellum de subsidio animarum Purgatorij per indulgentias. Nec rarò deprehensum est, inhonationem, vel minorem reuerentiam erga Romanum Pontificem, notam esse fidei clanculum oblatæ, aut corruptorum morum. Sanè cum Concilium 2. Vasionense can. 4. ad honorem summi Pontificis edixisset, vt nomen *Pape* ad omnes Missas recitaretur; Vnus inuentus est qui obstreperet, Contumeliosus Rhegiensis Episcopus; qui decretum tum demum habere locum voluit, cum Papa daret suam oblatam, quod erat illudere decreto, & honorificam Papæ in sacro appellationem, restringere ad euentum Metaphysicum. Quis tamen esset Antistes ille nominis sui, & verè contumeliosus, post modum deprehensum est, cum ob adulterium & alia scelera quorum est insimulatus, motus est Episcopatu. Vtinam verò alterius farinae plerunque essent cōtumeliosi quidam Antistites, quorum lingua transit in terra: & ideò non exhorrescunt

rescunt ponere in coelum os suum, & saltem clanculariè aut obliquè contemptiōnem effundunt super cōstitutum à Deo Principem. Premenda potiùs hoc loco statuo, quæ Nazianzenus longo carmine aduersùs prædicti Contumeliosi germanos, dissimulanda non censuit. Sed mihi inuidioso argumento siparium potiùs oppandi placet. Tamen non rarò, vel ex scintillis ex igne introrsum abdito dissilentibus, aut ex erumpente (quantumuis inhibeatur, crasso & tetro fumi vapore, perspicere etiam lusciosi possunt, cuius internæ dispositionis partus sit inhonoratio eius quem Deus voluit honorari.

Ipse Deus in Contemptores sedis Apostolicæ non rarò ultus est seuerissimè; Et ita quidem, vt vnde inhonori erant in Apostolicam sedem, inde multarentur atque perirent. Grauiissimè id contestatur Nicolaus Patriarcha, Cōstantinopolitanus Epistola ad Simonem Bulgariae Principem, quam descripsit Baronius anno 917. nu.6. Experimenta frequentia idem comprobarunt. Ex Italia, multa collegit Thomas Bosius l.4. de statu Italiae c. 3. suppetunt item multa externa. Testes Photius & eidem miserè suffragati Græci, testis superiore sæculo impius Volsæus, & dementatus ab eo Henricus Octauus. Contigit illis proportione, quod impio cuidam, in Ecclesiam Alexandrinam licenter ingressò, & in thronum Apostolicū eius Ecclesiæ cōtumelioso, diuinitùs consigisse, sic scribit S. Athanasius Epist. ad solitariam vitam agentes. [Quidam ex petulantioribus iuuenibus, interiora penetrans, audacter se in thronum sessum recipit, inter sedendum fornicarios ronchos de naribus insonuit: mox deinde confurgens, magna vi thronum conuellens, ad se distrahit, minimè animaduertens; in se se vltionem diuinam attrahere. Vt enim olim Azoti Incolæ, ausi arcam attingere, quam illis vel oculis attingere nefas fuit, statim secundùm hoc factū peribant, sed ita vt priùs sedium tormentis excruciantur; Ita quoque miser iste, ausus sellam conuellere, frag-

mento ligni, inde in ventrem ipsius resiliente, & quasi ab ipsa ultione impacto, intestina sua perforauit, & eadem vi qua solum dirumpere conabatur, rupta aluo, sua intestina effudit; celeriusque quam ipse thronum auferret, thronus ei vitam sustulit. Effusis enim, (vt de Iuda scriptum est,) visceribus, collapsus est; ac inde asportatus, post vnum diem expirauit.] Non dissimilis fors, manet sedis Apostolicæ contemptores ac inhonoratores. Ipsa inhonorato sit eis in ruinam, sin minùs corpoream, at quod longè grauius est, spiritualem.

Et hoc est quod S. Aldelmus Epistola ad Geruntium, prolapsionem in aliam tetriorem voraginem, huic contemtionem denunciat, agens in contemptores que rundam Romanorum rituum. [Si Petro (inquit) clauis cœlestis regni à Christo collatæ sunt, de quo Poeta ait,

Clauiger æthereus, portam qui pandit ad æthram.

Quis Ecclesiæ eius, statuta principalia spernens, & Doctrinæ mandata contemnens, per cœlestis paradisi portam, Sanctis gratulantibus ingrediatur? Et si ipse potestatem ligandi, atque Monarchiam in cœlo & terra, foelici sorte & peculiaris priuilegio accipere promeruit, quis Paschalis festi regulam & tonsuræ Romanæ ritum refutans, non potiùs se strictis nexibus, inextricabiliter obligandum, quàm clementer absoluendū vllatenus arbitretur?] Haud aliter Claudium Taurinensem Paschalis Papæ cōtemporem, excipit Ionas Aurelianensis extremo libro. de Imag. Quantumuis enim Hæreticus ille obtenderet, Paschalem non implere Apostolicam operationem, nec rectè dici Apostolicum, qui Apostolis custos non esset, idest qui ea non custodiret, quæ Apostolus vita & moribus expresse rat: Tamen negat Ionas contemtionem tanti Patris & Prælati, innoxiam fore. Virgetque in eam rem illud Dauidis 1. Reg. 26. *Quis mittet manum suam in Christum Domini, & innoxius erit?* Addit etiam exemplum Ozæ. [Qui quoniam arcam Dei præsumptuosè sustentare voluit, sen-

ten-

rentiam mortis illicò experiri meruit. Tangit namque hoc exemplum eos, qui incautè, praelatos sibi, indignè reprehendendo & despiciendo, quasi casuram eorum vitam manu reprehensionis sustentare nituntur, & Deum offendunt, cuius hi qui præsunt, in praelatione vice funguntur.]

Imò vniuscuiusque membri damnum à violatione capitis meritò esse timendum, tradit optimè S. Auitus Epistola 31. nec non Luidbertus Moguntinus, Epistola ad Regem Ludouicum, edita in calce Opusculorū Hinemari. Adhortans enim Regem prædictum ad opitulandum Ecclesiæ, rationem hanc reddit. [Quatitur namque grauius, & de honestate primatus & dignitas eius in sede S. Petri, eo quod inaudita quadam & occulta persecutione, non ab infidelibus & Dominum nescientibus sed ab eis (quod dolendum & plangendum est,) qui Duces & Rectores populi Dei, esse debuerunt, iniurijs appetitur, humana diuinis præferre conantibus; & necesse est, dolorem qui constat in capite, nisi salubris & velox medicina succurrat, paulatim per membra diffundi.]

Hoc ipsum, nempè hanc capitis Ecclesiæ contemptio- nem & iniuriam, ab omnibus æquè corporis Christi membris haberi debere vt propriam, aliter sed egregiè tradit S. Bernardus Epistola 242. scribens ad Romanos in Eugenium Papam iniurios. [Dolor iste (inquit,) eum sit capitis, non potest non esse & corporis, cuius membrum sum ego. Numquid non dolente capite clamat lingua pro omnibus corporis membris in capite se dolere, & omnia per ipsam, suum caput suumque capitis fatentur incommodum? Dimittite proinde quæso, dimittite, vt plangam paululum apud vos dolorem meum, nec meum tantum, sed & totius Ecclesiæ. Nonne ipsius vox est hodiè per vniuersum mundum, Caput meum doleo, caput meum doleo? Quis namque vel nouissimus Christianorum in toto sit orbe, qui non gloriatur hoc capite, quod ambo illi gloriosi Principes terræ, alter amisso, alter submisso in sua

Cruce capite, suo triumpho extulerunt, suo Sanguine or-
 nauerunt? Ad omnem itaque spectat Christianum, iniu-
 ria Apostolorum: & sicut in omnem terram exiit sonus
 eorum, sic læsio eorundem, ab omnibus vsquequaque
 plangitur & doletur.] Nimirum Pontifex est *Pater com-
 munis*, cuius inhonoratio & despectio, omnes æquè filios
 debet tangere.

Idem Argumentum ducere licet, ex eo quod Ecclesia
 dicitur *mater fidelium*, quod Ecclesiæ elogium per Ponti-
 ficem comprobari, suo loco est demonstratum. Ex eo por-
 rò *matris* titulo, luculenter omninò pro reuerentia & ho-
 nore debito Romano Pontifici disputat S. Leo IX. Epist. 1.
 quæ est ad Michaelem & Leonem; ubi postquàm ex mult-
 tis scripturis monstrauit, quàm damnosum sit carnali ma-
 tri esse ignominiosum, aut irreuerentem, concludit. [His
 igitur & alijs quàm plurimis liquet assertionibus, quid
 mereatur, etiam carnalis matris contemptus. Et quid de
 spiritualis genitricis contumelia & exprobratione dicetur?
 Illa siquidem nos in iniquitatibus conceptos generauit ad
 mortem; Ista verò culpis remissis, regenerauit ad vitam.
 Quarum ceu dispar est meritum, ita & dispar pro earum
 honore aut dedecore præmium; quia carnalem matrem
 honoranti, longæuitas super morientium terram, & fir-
 mamentum casæ casuræ repromittitur; exasperanti autem
 eam terrenorum eradicatio fundamentorum. Porro spi-
 ritualem venerantes, longitudinem dierum in dextera
 Dei videbunt, & in terra uiuentium sine fine habitabunt.
 Spernentes verò illam duplici contritione conterentur, &
 sicut diploide, confusione sua induentur, & radix eorum
 de terra uiuentium euelletur. Etenim affectio carnalis ma-
 tris, si nos prohibet à reuerentia spiritualis, penitus relin-
 quenda & abscindenda est nobis.] Quare si oculus qui
 subinnat patrem, & despicit partum matris suæ, effodient
 eum de torrente, & comedent eum filij Aquilæ, quanto
 magis Christianum, qui matrem Ecclesiam, (quo nomine

Pon-

Pontifex inuoluitur,) habet despectui, siue inhonorat, manebunt dira supplicia, & iam ex hac vita, & maximè in futura? In hanc rem insignis est Epistola Stephani Papæ, redarguentis Basilium Imperatorem, eo quod Maximum prædecessorem suum, petulantibus literis dehonestasset.

Porro non modò despectio & inhonoratio positiua vitio vertitur in hac parte, sed etiam delatio honoris minoris quàm pro eo gradu. Ut enim rectè ait Abucara Opusc. 14. *initio*. [à meliore parte, non à minore, appellationes fiunt, ab ijs præsertim qui laudant & honorare volunt.] Vnde eruit, cur B. Virgo non dicatur quod verè est *χριστότης* sed *θεοτόκος*; quia saltem distinctè est honorificentior titulus Deiparæ, quàm Christi paræ. Videndus Phauorinus apud Gellium l. 19. c. 3. monstrans quàm parum absit à vituperatione laus iusto minor. Et hinc apparet, quàm meritò Ioannes VIII. tamen mollis Pontifex, ideòque ad sugillationem eneruis animi *Papissa* dictus, tamen ægrè tulerit, quod titulis honoris conuenientibus donatus non fuerat à Lamberto Comite. Sic enim ait Epist. 73. carpens mandatas idest missas ab eo literas. [Audientes literas tuas quas mandastis, mirati valdè fuimus super earum verbis inconuenientibus, quæ nec debitas S. Petro laudes resonant, nec Ecclesiasticis concordant regulis, vel doctrinis; cum nobis illa verba mandastis, quæ sæcularibus viris & comparibus tuis scribere solitus es: hoc est cum dicis nobis, *Tuæ nobilitatis*; vel cum dicis nobis, *monemus nobilitatem vestram*; in quo luce clarius mentem vestram cognoscimus erga nos minimè deuotam, sicut putabamus existere.] Similiter Agobardus redarguit Ludouicum Imperatorem, quod scribens ad Pōtificem, tenuioribus quàm pro dignitate titulis eum affecisset.

FRUCTVS III.

Obedientia venerationi erga Pontificem adiungenda.

Non erit cultus Pontificis (de quo hætenus,) omnino plenus, nisi coniunctam habeat obedientiam. Itaque hæc quoque, Pontifici tanquam Christi Vicario præstanda est, & quidem ex necessitate, vt ex permultis iuribus latè confirmat Radulphus Tungrensis l. de Canonum obseruantia propof. 3. & 22. fusèque contra VViclefii hac in parte furorem, Valdensis l. 2. doctin. c. 44. & 45. Et esse debere hanc obedientiam, non disceptatricem se læcæ, Auctor Micrologi cap. 25. his verbis docet. [Sedi Apostolicæ omnes per omnia, absque omni hæsitacione, debemus obedire, cui nunquam debitam exhibemus obedientiam, si eius statuta potiùs iudicare, quàm implere curamus. Hoc est enim priuilegium obedientiæ, de sententia sui præceptoris non iudicare, in ijs duntaxat rebus, quas canonicis Scripturis contraire, non videmus; immò statim exequi quod iubetur. Nam quicumque facere noluerit nisi quod priùs sua ratione probauerit esse faciendũ non tam præceptoris suo, quàm propriæ voluntatis arbitrio satisfacisse iudicabitur. Hanc ergo puram obedientiam, cum omnibus spiritualibus nostris præceptoribus certissimè debeamus, maximè tamen Apostolicæ sedi ex intimo corde debemus, quæ totius Christianæ religionis caput est & origo.]

Haud aliter Hugo Etherianus l. 3. contra Græcos c. 17. cuius testimonium est eo acceptius, quod & Græcus fuit; & Sanctissimi Martyris, Stephani Iunioris, qui sub Constantino Copronymo claruit, suffragatione cõmunit sensum suum, his præter cætera. [Æquum igitur est, ratum habere, quod tanta Ecclesia decernit; quod tantus Pontifex enunciat, sine quo viror calami omnis Ecclesiasticæ

tra-

traditionis arefcit , vt memorandus inter Sanctos Beatus Iunior Stephanus afferit : qui nō modò ante Deum fit magni, verùm apud omnem Græcam multitudinem Apoftolicæ prædicatur Sanctitatis . Hic magnus vir, cuidam Synodo fubfcribere inuitatus, huiusmodi voces, cum fiducia extulit . Quomodo qui Sanctuaria profanatis, sanctam conftituiftis Synodum ? O nefas ! Quomodò vtique vniuerfalis vocetur Synodus, in qua Romanus Pontifex non complacuit ? præter quem impossibile prorsus Ecclesiastica Canonicè ftabiliri . Ei ergo vertices montium & omnium turba fidelium , genua flectere debet ; & pro bellicis increpationibus iugum complecti fubiectionis . Namque Petri Coryphæi & Succefforis eius, gentium principatus & regna, gubernaculo fubduntur . Huius Ecclefia, de fe splendorem emittit femper, & non tenebrefcit, à qua exit lex & iudicium, ad quam homines vndique terrarum conueniunt, & meritò .]

Recitat vifionem linteï S. Petro obiectam, in fignum demandatæ illi à Deo operæ ad gentium conuerfionem . Tum fubdit . [Quibus ex rebus liquidò claret, quod Petrum eiusque Succefforem, Principem Chriftus & caput, non modò Latinorum, Græcorum Occidentis, ac Septentrionis vniuerfi, verùm Armeniorum, Arabum, Indorumque, Madianitarumque, ac Amalecitarum conftituit . Ob quam rem, occidui folis limites vniuerfi, Petri Succefforem, ex tunc fibi Dominum recognofcunt, & fub illo præfule diriguntur : quod omnem ab vtero matris errantem facere opportunum eft .] Concludit paulo poft . [Quicumque ergo Nauiculam Petri fpernit, incautè nauigat, & nifi plumbeas moles peruicacitatis reijciat, influent maria . Indecens quippè, ac inconftentaneum eft, legem matris diffoluere ; *Audi* (inquit Salomon,) *fili, sermones Patris tui, & ne abijcias legem matris tue .* Hæc eft illa pia & Sancta mater, quæ non quomodolibet, fed Chrifto prouidente, inftruente paracleto, atque dictante Petro, Spiritum ex

Filio

Filio procedere asseuerat.] Sic Hugo quoad illam veritatem, de qua Græci semper iugi impatientes, altercabantur cum Romana Ecclesia. Sed idem de quocunque alio Pontificum decreto, æquè dici posset.

Et ita dictum re ipsa est quoad alia puncta, à S. Cyrillo Alexandrino in Thesauro. Non inuenitur quidem is locus in vulgato hactenus Thesauri opere. Sed eam editionem esse multipliciter mutilam, constat ex multis, quæ Cyparissiota ex eo Opere allegat, nec reperiuntur in Opere Thesauri hactenus vulgato. Inueniri tamen locum de quo agimus, etiã aum alicubi, certo argumẽto est quod Hieronymus Donatus in Apologet. de Rom. Sedis principatu, & Turrianus lib. 2. de Pontificis auctoritate supra Concilia, ac ex eo Lindanus l. 4. Panopl. c. 87. adducunt Græca Cyrilli Verba; *δὲι* (inquit) *ἡμᾶς ὡς μέλει ἐμμενῶν τῆς καθολικῆς ἡμῶν τῆς τῆς Ρώμης ἀρχιερείας, καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἑσόδου: ἀφ' ἡμέτερον ἐστὶν ἐπιτήτας τί πιστεύειν, καὶ τί δοξάζειν μέλλομεν καὶ κρατῶν: ὅτι αὐτὸ μόνον ἐστὶ ἐλεγεῖν, ἐπὶ διορθῶν, ἐπιτιμῶν, ἐπινοουμένων, διατιθέναι λύειν καὶ δύναιμι.* Hæc Latine sic vertit Turrianus.]

Debemus nos, vt qui membra sumus, capiti nostro Pontifici Romano, & Apostolicæ sedi adhærere. Ad nos pertinet, ab eo quid credendum, quid opinandum quid tenendum sit, quærere: quoniam, solùm Pontificis sit, arguere, corrigere, increpare, ratum facere, disponere, soluere, & ligare.] Paulo plenius eum ipsam S. Cyrilli locum Latine expressum retulit S. Thomas, Opus. 1. c. 68. & Opusc. 19. cap. 3. quod etiam si nunc is locus nullibi Græcè extaret, eum non esse supposititium manifestè euinceret. Nemo enim ausit cogitare, S. Thomã voluisse lectori imponere, proferendo falsa testimonia: eo præsertim opere, quo impugnans Græcos falsi loquij sæpè notatos, facillè eos expertus esset recriminatores, & falsæ allegationis reprehensiores. Sic igitur habet locus S. Cyrilli, adductus à S. Thoma, & prolatus etiam à credito Gennadio c. ultimo pro Concilio Florent. c. 12. [Vt membra maneamus in capite nostro, Apostolico throno Romanorum Pontifice, à quo nostrum

strum

strum est quærere, quid credere, & quid tenere debeamus; ipsum venerantes, ipsum rogantes pro omnibus, quoniam ipse solùm est reprehendere, corrigere, & loco illius ligare qui ipsum ædificauit; & nulli alij quod suum est plenũ, sed ipsi soli dedit; cui omnes iure diuino caput inclinant, & primates mundi tanquam ipsi Domino IESV Christo obediunt.]

Hæc dicit, non Latinus quispiam, vel aulicus palpo, aut imperitus sciolus, sed Græcus Scriptor, sedis Patriarchalis sublimitate, & Sanctitate, ac rerum diuinarum exquisita scientia; omninò eminens: Et dicit ad suos Græcos & Orientales; ac proinde non duntaxat pro Latinis, sed pro omnibus planè fidelibus valet, quod de Latinorum erga Romanum Pontificem exquisita obedientia, dixit his verbis Barlaam Gyracensis, (imo Hieracensis,) Episcopus qui sub annum 1300. Scribebat, Epistola 1. ad suos in Græcia amicos. [Huius gentis vniuersa multitudo, sub vno est ordinata principio; Ecclesia videlicet Romana, & eius Præsule, quem omnes honorant & metuunt; non tanquam armis & vi dominantem, nec tanquam humana lege vel generis successione, vel multitudinis rumore dominium sumentem, sed tanquam ab ipso Domino Christo ordinatum, & in terris vices gerere ab eo constitutum. Itaque illius mandata, cum omni reuerentia, omnes non tanquam Apostolica tantùm, verùm etiam Dominica scripta recipiunt & adorant; & nihil ita durum ab eo iubetur, vt non quietè parati sint ad implendum, & omnes ab illo corrigi sua & retractari suscipiunt, omniumque Sacerdotium ab eo dependet. Et ipse cum circa se Synodo, cum grandi authoritate & potestate, nullo prohibitorio existente; corrigit omnia, tractat, confirmat, irritat, statuit, inhi- bet; mittit ad vniuersas partes Doctores visitaturos singulas prouincias, & eos qui in eis animabus præsumt; & examinaturos, quis modus illorum, quomodò sacra tractant mysteria, quomodò se gerunt cum grege Domini, quo-

G g g

modò

modo secundum se viuunt, vt horum relatione facta, & quod deficit ab illa sede suppleatur, & quod peccatur, corrigatur. Et horum quodlibet facillime fit. Nemo enim est qui non putet, Ecclesie illi aduersari, periculum inferre animae salutis.]

In Capitulari Gregorij II. ad Marinianum ac Georgium suos in Baioriam legatos c. 5. praescribitur, vt moneant eos quibus baptismus collatus fuerit, deinceps necessarium illis fore, obedire corde promptissimo, Praesuli sedis Apostolicae, cui cuncta subiacet religio, & vniuersa generalitas populorum, Christiani nominis renotata signaculo: vt irreprehensibile placitumque fiat corpus Ecclesiae per Christum Dominum nostrum. Dedi ferè verba loci non nihil lacunosi, sed sensus est perspicuus, planeque fert, omnes fideles baptizatos, ex quo ad Christi plebem pertinent, debere Romano Pontifici obedientiam; Eaque obedientia neglecta, nec fidem, nec quamcumque pietatem, aut bona opera, prodesse ad salutem posse, grauitè contestati sunt Patres Concilij Turonensis aduersus Nomenoium Britonum Ducem congregati, vt videre est apud Lupum Ferrar. Epist. 84.

Huiusmodi obedientiam erga Romanæ Ecclesiae Pontificem, non ab infima duntaxat Christiana plebecula, sed ab omnibus fidelibus, etiam Imperatoribus pendere debere, grauissimè contestatus est S. Gelasius I. Epist. 8. Nec tantum neminem esse ab hac obedientia exemptum, sed ne eximi quidem posse, affirmat Panorm. ad c. *cum instantia* de censibus, & Corradus Brunus lib. 1. de seditionis c. 6. num. 2. qui rationibus vtitur non inidoneis. Sed praestat audire Gelasium ex Epistola 8 quæ est ad Anastasium Imperatorem; Eum enim ferocientem & efferentem se supra Ecclesiam, sic affatur Gelasius ibi, praeter cætera. [Abiit quæso à Romano Principe, vt intimatam suis sensibus veritatem, arbitretur iniuriam. Duo quippè sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, autho-

authoritas sacra Pontificum, & Regalis potestas . In quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum , quanto etiam pro ipsis Regibus hominum, in diuino reddituri sunt examine rationem . Nosti etenim, fili clementissime , quod licet præsideas humano generi dignitate ; rerum tamen, præsulibus diuinarum, deuotus colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expetis . Inque sumendis cœlestibus Sacramentis, eisque (vt competit) disponendis, subdi te debere cognoscis religionis ordine, potiùs quàm præesse . Nosti itaque inter hæc ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem . Si enim quantum ad ordinem pertinet publicæ disciplinæ, cognoscentes Imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis, ipsi quoque parent religionis Antistites, ne vel in rebus mundanis, Ecclesiæ videantur obuiare sententiæ, quo rogo te, decet affectu, eis obedire, qui prærogandis venerabilibus sunt attributi mysterijs ? Proinde sicut non leue discrimen incumbit Pontificibus, filuisse pro Diuinitatis cultu, quod congruit : Ita his (quod absit,) non mediocre periculum est, qui cum parere debeant, despiciunt . Et si cunctis generaliter Sacerdotibus, rectè diuina tractantibus, fidelium conuenit corda submitti; quanto potiùs fœdis illius Præsuli consensus est adhibendus, quem cunctis Sacerdotibus & diuinitas summa voluit præeminere, & subsequens Ecclesiæ generalis iugiter pietas celebravit ? Vbi pietas tua euidenter aduertit, nunquam quolibet penitus, humano consilio æquare se quemquam posse, illius priuilegio vel confessioni, quem Christi vox prætulit vniuersis, quem Ecclesia veneranda confessa semper est & habet deuota Primatem.] Addit posse aliquos, aduersus stimulum recalcitrare, & debitam Christi Vicario obedientiam excutere per contumaciam; sed diuinam constitutionem firmam nihilominus perstituram, & inconuulsam: exitium verò post cassos renisus ijs certum esse, qui iusta & à Deo imposita Imperia detrectauerint . Similiter Gre-

gorius II. Epist. 2. ad Leonem Isaurum, contestatur; quod Imperatores qui piè & in Christo vixerunt, Ecclesiæ Pontificibus obedire minimè recusarunt. Grauiissimè quoque in hanc rem inter Pontifices differit S. Gregorius VII. lib. 7 regist. Epist. 24.

Sanctus Cyprianus in ea denunciatione frequens est, quam à Gelasio factam dixi, detrectantibus parere capiti Ecclesiæ, Christo Domini. Sed luculenter Epist. 55. n. 22. [Cum scriptum sit, (inquit,) *Neque maledici regnum Dei consequentur*; Iterum in Euangelio suo dicat; *Qui dixerit fratri suo, fatue, & qui dixerit racha, reus erit in gehenna ignis*; quomodò possunt censuram Domini vltoris euadere, qui talia ingerunt, non solùm fratribus, sed & Sacerdotibus, quibus honor de Dei dignatione conceditur, ut quisquis Sacerdoti eius, & ad tempus hic iudicanti non obtemperaret, statim necaretur? In Deuteronomio loquitur Dominus Deus, dicens, *Et homo quicumque fecerit in superbia, ut non exaudiat Sacerdotem, aut Iudicem quicumque fuerit in diebus illis, morietur homo ille; & omnis populus, cum audierit timebit, & non agent impiè etiam nunc*. Item ad Samuelem, cum à Iudæis sperneretur, DEVS dicit, *non te spreuerunt, sed me spreuerunt*. Et cum leprosum mundasset, *Vade* (inquit,) *& te monstra Sacerdoti*. Et cum postea tempore Passionis alapam accepisset à seruo Sacerdotis, cumque ei dixisset, sic respondes Pontifici? aduersus Pontificem Dominus contumeliosè nihil dixit, nec quicquam de Sacerdotis honore detraxit, sed innocentiam magis asserens, & ostendens, *Si malè* (inquit,) *locutus sum, exprobra de malo: si autem benè, quid me cedis?* Item in Actis Apostolorum, postmodùm Beatus Apostolus Paulus cum ei dictum esset; *Sic insulis in Sacerdotem DEI, maledicendo & quamuis Domino iam Crucifixo, sacrilegi & impij & cruci illi esse cœpissent, nec iam quidquam de Sacerdotali honore & autoritate retinerent, tamen ipsum quamuis inane nomen & umbram quandam Sacerdotis cogitans*

Pau-

Paulus, *Nesciebam*, (inquit) *fratres, quia Pontifex est, scriptum est enim, Principem populi tui non maledices*. Cum hæc tanta ac talia & multa alia exempla præcedant, quibus Sacerdotalis authoritas & potestas de diuina dignatione firmatur, quales putas esse eos, qui Sacerdotum hostes & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec præpotentis Domini comminatione, nec futuri iudicij ultione terrentur? Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata Schismata, quàm inde quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur.]

Sapientissimè id docuit & verbis & factis Osuui in Anglia Rex. Nam mota lite, an vsus Romanæ Ecclesiæ circa diei Paschatis celebrationem tenendus esset, an retinendus vsus Iudaicus, celebrandi Pascha 14. luna; cum Wilfridus Catholicus Colmanum ea in parte Schismaticum, vrgeret exemplo S. Petri & Successorum eius, quibus in Petro Christus dedit clauas Regni Cœlorum; Ait Rex; Verè ne Colmane, hæc B. Petro dicta sunt à Domino? Qui ait: Verè Rex. Rursumque sciscitatus, an caput aduersæ factionis tale aliquid à Christo audisset; vtrisque negantibus audisse, sed consentientibus vnanimiter, id soli S. Petro dictum esse, subintulit Rex. [Et ego vobis dico, quia hic est ostiarius ille cui ego contradicere nolo, sed in quantum noui, vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutis, ne fortè me adueniente ad fores Regni Cœlorum, non sit qui referet, auerso illo qui clauas tenere probatur.] Dedi verba Bedæ l. 3. histor. Ecclesiast. Anglo. c. 26. Multa in hanc sententiam legere licet apud Agobardum initio Operis de comparatione vtriusque Imperij ad Ludouicum Imperatorem, vbi admonet eum, quanta reuerentia agendum sit cum Romano Pontifice, quanta eidem humilitate obediendum. Ex vsu antiquo Latinos Principes non ausos connubia cum Græcis inire, nisi de assensu Romani Pontificis prodit Nic. Greg. l. 6. histor. n. 4. quod monstrat quan-

quanto studio ei obedirent in necessarijs, qui tantum ei deferebant in rebus alioqui liberis.

¶ Adducit in huius obedientiæ incentiuum Petrus Chryfologus ferm. 175. exemplum Christi, quem cum exisset edictum à Cæsare Augusto Ethnico homine, & cui nihil reuera iuris in Christum erat, illico obedisse constat, & per matrem deferri voluisse in Bethleem, ad nomen suum Romanis tabulis in stirpis suæ principio inferendum, vt ferebat edictum Cæsaris. Hoc ergo cum recitasset Chryfologus subiicit;] Libet hîc aliquid de dolore dicere. Edicto Cæsaris, & Pagani, Dominus obtemperaturus occurrit. & Decreto B. Petri, Decreto Principis Christiani, seruus adhuc aliquis irreuerenter obsistit?] An idem ibi *Princeps Christianus*, cum Petro? Nam eum sæpè *Principis* nomine donatum, liquet ex titulorum syllabo. Quod si *Princeps*, ibi pro temporali potestate suprema accipitur, corripunturque Christiani erga suum Principem iam Christianum inobedientes, cum Christus Pagano Principi in debitam obedientiam detulerit: saltem tamen quod de Petro dicit Chryfologus, in Pontificem Romanum cadit. Meritòque dolet, Christum pro nobis obediuisse Pagano; Christianos summo Vicario obedientiam detrectare. Alia huius obedientiæ incentiua, congerit Michael de Aninyon l. de vnit. Ouilis & Pastoris c. 29. varias ad id, (vt vocat,) meditationes cōcinnans. Videndus item Gabriel Biel tract. cui titulus est, *Defensorium obedientiæ Apostolicæ ad Pium II.*

¶ Concludo Verbis Auctoris Micrologi c. 25. vbi referens scrupulum Germanis quibusdam subortum aduersus Decretum Gregorij VII. vt Ieiunium æstiuum quatuor Temporū intra octauam Pentecostes celebraretur, quod Decretum Concilio Moguntino sub Henrico II. idem Ieiunium alliganti secundæ quartæ feriæ mensis Iunij aduersabatur, vnde ambiguitas vtri potius Sanctioni parendum esset: Hæc inquam referens Auctor Micrologi, addit. [Cur more Phariseorum, liquamus culicem, glutientes Camelum?]

lum? Cur inquam hu usmodi scripta præuariari plus ve-
reamur, quàm sedis Apostolicæ Decretum &c. cuius au-
thoritati nullatenus præiudicare possunt, cui omnes per
omnia absque omni hæsitatione debemus obedire; cui
nunquam debitam exhibemus obedientiam, si eius statu-
ta potiùs iudicare quàm implere curamus. Hoc est enim
priuilegium obedientiæ, de sententia sui præceptoris non
iudicare, in ijs duntaxat rebus quas canonicis Scripturis
contraire non videmus; imo statim exequi quod iubetur.
Nam quicumque facere noluerit nisi quod priùs sua ratio-
ne probauerit esse faciendum, non tam præceptoris suo
quàm propriæ voluntatis arbitrio satisfecisse iudicabitur.
Hanc ergo puram obedientiam cum omnibus spiritali-
bus nostris præceptoribus certissimè debeamus, maximè
tamen Apostolicæ sedi ex intimo corde debemus, quæ to-
tius Christianæ Religionis caput est & origo.]

FRUCTVS IV.

Virulentia Schismatis, & inhobedientia erga Pontificem.

EX Constitutis circa obedientiam Pontifici prout Ec-
clesiæ capiti exhibendam, eruendum insuper est,
quàm graue, quamque auersandum sit peccatum Schis-
matis, etiam priusquam per illud fides excindatur. Est
enim Schisma peccatum, non contra fidem; atque aded
ab hæresi diuersum, vt philosophatur Cresconius approbā-
te S. Augustino l. 2. contra eum cap. 3. Est itaque Schisma,
peccatum contra obedientiam. Sanctus quidem Thomas
2. 2. q. 39. art. 1. ait, Schisma esse peccatum contra chari-
tatem, quia charitatis est vnire & conciliare ad inuicem
caput & membra, ipsaque membra inter se. Quatenus er-
go Schisma impetit & oblædit eam vnionem, infertque di-
sunctionem ab Ecclesiæ capite aut membris, eatenus vio-
lat specialiter charitatem; ad quam pertinet volitio nexus
& coniunctionis cum capite & membris Ecclesiæ. Sicut

ta-

tamen Schisma violabit fidem, si spectetur prout est volitio disiungendi se ab vnitate fidei cum capite & membris Ecclesiæ; Ita violabit obedientiam, si spectetur prout est detrectatio subiectionis ad caput Ecclesiæ. Qua ratione, vt habetur ex multis quæ adducit Michael Aninyon in tract. de vnit. ouilis & Pastoris c. 8. 9. & 10. Schisma est grauissimum peccatum, taleque ac tantū, vt neget Valentia 2. 2. d. 3. q. 15. par. 2. dari paruitatem materiæ qua eximatur à graui & mortali peccato: cum separatio ab Ecclesiæ vnitatem & capite prout tali, sit res grauis, in quacunque tandem materia contingat: ac proinde sola in deliberatione, aut imperfectione actus, potest ita tenuari, vt ad mortalem culpam non accedat, sicut de blasphemia & periurio dicitur.

Damna maxima huic peccato adiuncta, prosequitur Conradus Brunus l. 1. de hæret. c. 16. & quanta sint patere satis potest, ex vastitate illata Ecclesiæ, per ea viginti nouem Schismata quibus Ecclesiam esse infestatam, notauit idem Brunus l. 1. de Seditiosis c. 3. Meritò igitur & æternum exitium manet Schismaticos, & plerumque etiam temporale, quo æternæ ipsorum calamitati & immedicabili contritioni proluditur. Exitium æternum Schismaticos manere, Beda ferm. de D. Petro & Paulo *sub finem*, optima ratione confirmat. [Ideò (inquit,) B. Petrus qui Christum vera fide confessus, vero est amore secutus, specialiter clauus Regni Coelorum, & principatum iudiciariæ potestatis accepit, vt omnes per orbem credentes intelligant, quia qui cūque ab vnitatem fidei vel societatis illius quolibet modo segregant semeptis, tales nec vinculis peccatorum absolui possunt, nec ianuam Regni Coelestis ingredi.] Egregiè quoque pensata Schismatis malignitate id tradidit S. Irenæus l. 4. c. 26. verbis illis. [Iudicabit autem DEVS, & eos qui Schismata operantur; qui sunt immanes, non habentes DEI dilectionem, suamque vtilitatem potius considerantes quàm vnitatem Ecclesiæ; Et propter modicas

dicat & quaslibet causas, magnum & gloriosum corpus Christi conscindunt & diuidunt, & quantum in ipsis est, interficiunt; pacem loquentes & bellum operantes, verè liquantes culicem, & camelum transglutientes. Nulla enim ab eis tanta potest fieri correptio, quanta est schismatis pernicies.] Hoc dicit, quia schismatici obtinent schismati & discessioni suæ ab Ecclesia, aliquid correptione & emendatione dignum. At nullius abusionis in emendatio tanti est, vt cum schismatis virulentia componi merito possit. Vnde omnia potiùs incommoda subeunda esse, quàm scindendam schismate Ecclesiam, grauissimè admonet Dionys. Alexand. apud Eusebium V I. histor. Iudicium porrò vltorium, quod schismaticis denunciat S. Irenæus loco allegato, pertinere ad æternum exitium in extremo Iudicio decernendum, patet ex calce cap. 56. eiusdem libri.

Nonnulli verò Patres, temporariam vltionem iam ex hac vita schismaticis à Deo repèdi solitam vrgent, vt schismatis virulentiam manifestent. Præstitit hoc fusè & validè S. Cyprianus lib. de vnit. Eccles. præsertim nu. 59. Vbi agens de Schismatico. [Auerfandus (inquit) est talis, atque fugiendus, quisquis fuerit ab Ecclesia separatus. Peruersus est huiusmodi, & peccat, & est à semetipso damnatus. An esse tibi cū Christo videtur, qui aduersus Sacerdotes Christi facit; qui se à cleri eius, & plebis societate secernit? Arma ille contra Ecclesiam portat, contra Dei dispositionem repugnat; hostis altaris, aduersus sacrificium Christi rebellis, pro fide perfidus, pro Religione sacrilegus, inobsequens feruus, filius impius, frater inimicus, contemptis Episcopis, & Dei Sacerdotibus relictis, constituere audet aliud altare, precem alteram illicitis vocibus facere, Dominicæ hostiæ veritatem per falsa sacrificia prophanare; nec dignatur scire, quoniam qui contra ordinationem Dei nititur, obtemeritatis audaciam diuina animaduersione punitur. Sic Chore, & Dathan, & Abiron, qui sibi contra Moysem &

H h h

Aaron

Aáron sacrificandi licentiam vendicare conati sunt; pœnas statim pro suis conatibus pependerunt. Terra compagibus ruptis in profundum sinum patuit, stantes atque viuentes recedentis Soli hiatus absorbit. Nec tantum eos qui authores fuerant, Dei indignantis ira percussit; sed & cœteros ducentos quinquaginta participes eiusdem furoris & Comites, qui cœagulati cum eisdem simul ad audaciam fuerant, exiens à Domino ignis properata ultione consumpsit; admonens scilicet & ostendens, contra Deum fieri, quidquid improbi fuerint ad destruendam ordinationem Dei, humana voluntate conati.] Egregiè idem argumentum ad atrocitatem schismatis aperiendam vrget Sanctus Augustinus l. 2. de Baptismo cap. 6. & sæpè alibi agens contra Donatistas, initio non nisi schismaticos. Eo cap. 6. monstrans crimen traditionis librorum Sacrorum, cuius sub Diocletiano admissi insimulabantur Catholici, non æquare crimen schismatis. [An (inquit) grauiora sunt crimina traditorum, quàm schismaticorum? Non afferamus frateras dolosas: vbi appendamus quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio nostro, dicentes, hoc graue, hoc leue est: sed afferamus diuinam statem de Scripturis sanctis, tanquam de Thesauris Dominicis, & in illa quid sit grauius appendamus: imò non appendamus, sed à Domino appensa recognoscamus. Tempore illo quo Dominus priora delicta recentibus pœnarum exemplis cauenda monstrauit, & idolum fabricatum, atque adoratum est, & propheticus liber ira Regis contemptoris incensus & schisma tentatum: Idololatria gladio punita est; exusti libri Bellica coede & peregrina captiuitate, schisma hiatu terræ sepultis authoribus viuis, & cœteris coelesti igne consumptis. Quis iam dubitauerit, hoc esse sceleratius commissum, quod est grauius vindicatum?]

In eandem sententiam fusè & potèter disputat Clemens Rom. lib. 6. Constit. qui est de schismatibus. Libo nonnulla. [Primum omnium (inquit cap. 1.) caute Episcopi, hæreses,

refes, quæ horrendæ & difficiles, & à Deo maximè auersæ sunt, easque fugite vt ignem, qui appropinquantes urit. Deinde fugite etiam schismata. Nec enim fas est declinare mentem ad sceleratas hæreses, neque ab ijs, qui vnum atque idem sentiunt, ambitionis causa seiungi atque distrahi. Hæc enim schismata cum quidam olim tentare ausi essent, non tulerunt impunè. Nam Dathan & Abiron, quia se Moyse opposuerunt, demersi sunt. Chore autem & quinquaginta cum eo, qui seditionem in Aäron concitarunt, igne arserunt.] Addit cap. 2. [Consideremus igitur chari fratres, quæ eorum gloria, qui schisma fecerunt, & quæ in eos Domini sententia. Etenim si is, qui contra Reges seditiones facit, supplicio dignus est; licet filius, licet amicus sit, quanto magis erit, qui aduersus Sacerdotes facit? Quanto enim Sacerdotium regno præstat, vtpotè pro anima certans, tanto grauiores pœnas debet, qui audet vel nutu oculorum aduersari. Atqui nullus qui resistat, inultus euadit. Non enim Absalon & Abedada, qui & Seba dictus est; impuniti remanserunt, neque Chore & Dathan.]

Excurrit in horum omnium seditiones, præsertim Chore & Dathan, qui aduersus Moysem sanctissimum Ducem (quem ibi Clemens bellissimè pingit suis coloribus) atrox schisma conflagrant. Tum concludit cap. 4. [Si ergo DEVS, ijs qui cupiditate principatus defecerunt, continuo supplicium infligit, quanto grauius impiarum hæresum principibus, & auctoribus inferet? An non vehementiùs puniet eos, qui in ipsius DEI prouidentiam, vel creationem mundi blasphemii sunt? Verùm vos fratres, de exemplis sanctæ Scripturæ eruditi, cauete ne non idem sentiatis, neue vniorem vestram discindatis; quoniam qui opinionis nefariæ auctores fiunt, hi populos ad interitum dirigunt. Ac similiter vos Laici, ne accedatis ad eos, qui tradunt contraria Deo, neque impietatis eorum participes sitis. Ait enim, *Recedite de medio horum virorum, ne vnà cum eis pereatis; & iterum. Exite è medio eorum, & separamini;* ait Do-

minus . Et immundum ne tetigeritis , & ego recipiam
vos.]

Quod ait , cauendos principes impiarum hæresum , spectat ad schismaticos , vt patet ex capitis titulo apud Turrianum & Bouium . Et potest sanè schisma numerari inter hæreses , siue spectato vocis cortice ; (Schismaticus enim ex suo sibi cerebro , eligit caput à Deo non Constitutum . Nam saltem vult sequi suum Iudicium , abiecto sensu Vicarij Christi) siue attento vsu testatissimo , vt schisma degeneret denique in hæresim , de quo latè Suares lib. 1. defens. fidei cap. 22. Vt proinde schisma , sit hæresis inchoatiuè . Imò S. Bernard. serm. in Concilio Generali , significat schisma esse hæresim ; Et fauet S. Augustinus 2. contra Crescon. cap. 1. non secernens schisma ab hæresi , nisi penes antiquitatem . Fauet item S. Ambrosius in Satyri fratris monodia , cum de eo à Luciferianis abhorrente , ait . [Non putauit , fidem esse in schismate . Nam etsi fidem erga Deum tenerent , (Luciferiani) tamen erga Dei Ecclesiam non tenebant , cuius patiebantur velut quosdam artus diuidi , & membra lacerari . Etenim cum propter Ecclesiam Christus passus sit , & Christi corpus Ecclesia sit , non videtur ab his exhiberi Christo fides , à quibus euacuatur eius passio , corpusque distrahitur .] Accedit , quod nihil est procliuus , quam vt exoculante schismaticum malitia sua , prætexatur inobedientiæ honestas , & asseratur rectum , quod reuera est iniquum : quo ipso fit delapsus in hæresim , iuxta illud Petri Damiani Opusc. 5. initio ; [Vitium in hæresim vertitur , cum peruersi dogmatis assertionem firmatur .] Nimirum , viuua fidei Regula , est solus Pontifex ; ac proinde , qui ab eo se abiungit , destitutus Regula , facile deflectet . Degenerat igitur schisma in hæresim si inueterascat . Et hoc attendens S. Clemens , potuit inter hæresum sectatores numerare schismaticos ; quamuis schisma vt sic , possit esse , salua & intacta fide , tametsi fide periclitante in schismate , vt dixit Ferrandus in 5. Innocentiæ regula in fine . Porro vel ex hac
schif.

schismatis lubricitate in hæresim, intelligi potest, quantum malum sit schisma. De eius malignitate, videndi insuper Optatus lib. 7. contra Parmen. *sub medium*. Sanctus Bernardus Epist. 219. *initio*. Ioannes Sarisber. Epist. 178. & Petrus Cellensis Epist. 26.

FRUCTVS V.

Pontifex, in quibusuis circa fidem & mores ambiguus, consulendus.

FRUCTUM alium per insignem, ex titulis Pontificijs propositis par est decerpere; nempe nihil debere censeri sanum in fide, & doctrina sanctorum morum, quod Pontifex non probauerit. Quæcunque verò ipse censuerit morbosa & reprobata, nulla ratione posse sana, vel admittenda videri; quia Christus omne huiusmodi iudicium circa fidei negotia, dedit Petro & eius successoribus, vt ex innumeris titulis propositis est perspicuum. Egregiè hoc tanquam axioma, ponit Lantfrancus ferè initio libri contra Berengarium, monens consentire in hac re, omnes Doctores. Præclarè idem statuit Chrysologus, Epistola ad Eutichetem *sub finem*, & Theodoretus Epistola ad S. Leonem, qua profitetur se probaturum quæcunque ipse probauerit, & reiecturum quæcunque reiecerit. Religio sit, præterire, luculentissimum, ipsisque veluti Solis radijs in hanc rem scriptum S. Maximi martyris locum, ex Epistola ad Petrum Illustrem, quem ibi S. Maximus hortatur, ne Pyrrho Constantinopolitano ab Apostolica Sede damnato, deferat honorem, vel impendat titulos, homini doctrinam sanam profitenti, conuenientes. Rationem reddit longiusculam, sed cuius quilibet apex, sit cedro dignus. [Neque enim (inquit) tale quid sacra regula eum vocari permittit. A cuncta quippè cecidit sanctitate, qui ab Ecclesia Catholica spontè prosiliit. Non enim fas est illum ex quacunque laude

de cognominari, qui iam olim damnatus est, & abiectus ab Apostolica Sede Romanæ Urbis, ob externæ sensum opinionis, donec ab ea recipiatur, conuersus ad ipsam; Imò ad Dominum Deum nostrum, per piam confessionem & orthodoxam fidem, qua sanctificationem recipiat, sanctumque vocabulum. Itaque si vult hæreticus neque esse, neque audire, non isti aut illi satisfaciat; superfluum quippe hoc & irrationabile est; quia sicut vno contra eum scandalizato, omnes scandalizati sunt, ita quoque vno satisfacto, omnes proculdubio satisfient. Festinet pro omnibus Sedi Romanæ satisfacere. Hac enim satisfacta, communiter vbique omnes, pium hunc & orthodoxum prædicabunt. Nam frustra solummodò loquitur, qui mihi similes suadendos, ac surripiendos putat, & non satisfacit & implorat, Sanctissimæ Romanorum Ecclesiæ beatissimum Papam, idest Apostolicam Sedem, quæ ab ipso Incarnato Dei Verbo, sed & omnibus sanctis Synodis, secundum Sacros Canones & terminos, Vniuersarum quæ in toto terrarum orbe sunt, Sanctarum Dei Ecclesiarum, in omnibus & per omnia percepit & habet imperium, ac auctoritatem, & potestatem, ligandi atque soluendi. Cum hoc enim ligat & soluit, etiam in cœlo Verbum, quod cœlestibus virtutibus principatur. Si enim alios quidem satisfaciendos ducit, & Beatissimum Romanum Papam, nequaquam implorat, simile quidem agit ei, qui fortè homicidij, vel alterius cuiusdam criminis redarguitur, & insontem se non ei qui secundum leges iudicandi ius sortitus est, exhibere festinat: sed tantum inutiliter & sine lucro, alijs & priuatis hominibus, munditiam monstrare sui satagit actus, qui nullam habeant se soluendi à crimine potestatem. Quapropter, Benedicte mi Domine, adhuc magis extende præceptionem, quæ benè vobis & secundum placitum Dei visa fuisse dignoscitur, qua nemini licentiam habeat, iste quicumquam loqui, & obloqui dogmatis causa. Sed liquidò discite, voluntatem huius abundantius inuestigantes, si velit
 :annue.

annuere penitus veritati: & si hoc agere studuerit, & ad id secundum rationem accelerat, hortamini eum. suggestionem conuenienter facere ad Beatissimum Papam Romanum; quatenus sic per illius diuinam præceptionem, regulariter quæ circa ipsum sunt, & decentissimè moderetur ad gloriam Dei & vestræ laudem sublimitatis.]

In lydium lapidem Catholicissimi, iuxta S. Maximum Græcum Monachum & martyrem, cui Constantinus Mannaes, in Annal. num. 148. hoc elogium pangit. [Maximum Monothelitarum impugnator eloquentissimus; aurea illa tuba, Nilus quasi quidam doctrinæ veritatis aurifluus.] In re proposita, dixerim egisse solem. Non enim potuit lucidius explicare, quod omnibus propè titulis Pontificijs supra exhibitis asseritur, Pontificem esse viam fidei regulam; & quæ ille probarit, sana ac pura; quæ reiecerit, auersanda & refugienda esse. In quam rem, illustria veterum Pontificum dicta collegit Canus lib. 6. de locis cap. 4. Legenda insuper posteriorum quorundam Pontificum insignes Epistolæ; vt Gelasij Epist. 2. 6. 10. & Tomus de vinculo anath. Epistola Gregorij Quarti ad omnes Episcopos, Nicolai Primi ad Michaelèm Imperatorem, Leonis Noni ad Michaelèm Cerularium Patriarcham Constantinopolitanum, Innocentij Tertij Encyclica, Gregorij Noni ad Germanum Constantinopolitanum. Quæ & alia deslorantur à Hieronymo Mutio Iustinopolitano Tract. de Romana Ecclesia ad Synodum Tridentinam, & à Cocciò tom. 1. lib. 7. art. 7.

Huc pertinet vsus per antiquos consilendi Pontificem in dubijs circa fidem & bonos mores. Quia enim ipse est regula viua, cuius est discernere inter lepram & non lepram, ac probare, vel improbare doctrinam de fide & moribus, idcirco ad eum, omnes qui sunt in vniuerso orbe, Ecclesias conuenire necesse est, vt dubitationum solutionem petant, vt ex S. Irenæo lib. 3. cap. 3. supra recitauimus; subnotat. 2. verit. 8. Idque semper factum esse, & semper in
simi.

similibus occasionibus emergentium circa fidem dubiorum esse seruandum, S. Innocentius I. docet rescribens ad Concilium Mileuitanum, cui S. Augustinus interfuerat. Est 93. Epist. inter Augustinianas. [Diligenter ergo (inquit) & congruè Apostolico consulitis honori, Honori inquam illius, quem præter illa quæ sunt extrinsecùs, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum, super anxijis rebus, quæ sit tenenda sententia. Antiquæ, scilicet regulæ, formam secuti, quam toto semper ab orbe, mecum nostis, esse seruata. Verùm hæc missa facio; neque enim hoc vestram credo latere prudentiam. Quod etiam actione firmastis, nisi scientes, quod per omnes prouincias, de Apostolico fonte petentibus Responso semper emanent; præsertim, quotiens fidei Ratio ventilatur, arbitror omnes fratres & cœpiscopos nostros, non nisi ad Petrum, idest sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio; quod per totum mundum possit omnibus Ecclesijs in commune prodesse.]

Idem factis docuit Iustinianus, poscens ab Hormisda Papa cuiusdam dubij solutionem. Verba eius hæc sunt, dignissima quæ exhibeantur. [Ut plenissima fidei perfectio, Doctrina beatitudinis vestræ nobis proueniat, iterum Eulogium virum strenuum, agentem in rebus, iuxta alias causas etiam hanc propter direximus, per quem valde petimus, ut per omnia Responso Apostolatus vestri circumspècto, & cautissimo, in confessione Catholicæ fidei confirmemur. Post semel enim diuina misericordia donatam Ecclesiæ Catholicæ vnitatem, quidam asserunt, Christum filium Dei Dominum nostrum; pro nostra salute, carne crucifixum, vnum de Trinitate debere prædicari: quod si suscipiendum sit, paterna prouisione, Reuerentia Vestra, cautissimo suo Rescripto, quid sequi, quid uè super hoc euitare debeamus, nos certiorare dignetur; quoniam verba videntur facere dissensionem: Nam sensus inter Catholicos omnes vnus esse probatur. Imponite igitur nobis semel

mel susceptum laborem, (Sancte, ac Venerabilis Pater) etiam in hoc prædecessores vestros sequentes, quorum memoriam & amplectimini, & consortio Pontificatus ornatis; & de hac intentione liberos nos properate reddere & securos. Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso Responso nobis fuerit intimatum.] In rebus minus directè ad fidem pertinentibus, si tamen vel minima eius oblatio timeri meritò posset, aut suspicio esset faciendæ aliquatenus ex facto quopiam conscientiæ, alij viri Principes, demissè exquisierunt Romani Pontificis sensum, nec nisi eo annuente, porrò pergere sunt ausi. Sic Stephanus II. Papa Epist. 45. in Gretseri Collectaneis, exoptulans cum Carolo & Carolomanno fratribus, quod Spurcæ Longobardorum Principum familiæ illigari coniugio vellent; Opponit Religiosum Patris ipsorum factum, qui rogatus despondere filiam suam filio Constantini Copronymi Græcorum Imperatoris Hæretici, professus erat, nunquam se id ausurum, nisi annuente Romano Pontifice. Recentiore memoria, Franciscus Britannia Armorica Dux, non est ausus inire foedus cum Saracenis, quoad solam negotiationem, nisi consulto priùs Romano Pontifice Sixto I V. Multo itaque magis exquisiissent hi Principes, consilium Pontificis, si directè actum esset de aliquo fidei dogmate, vt rectè factum est à Iustiniano cum sapuit. Sanctissimus Angliæ Rex Eduardus, scribens ad Nicolaum Papam, vt in eius Regis vita scribit Aélredus, etiam in rebus, quæ minimæ videri possent, captabat materiam obedientiæ præstandæ Pontifici, his præter cœtera verbis vtens. [Iustum iudicamus apud vos velut ad solidam petram accedere, & probare omnes bonas actiones nostras.] Quàm non omisisset pius Rex exquirere Pontificis Romani sensum in fidei negotijs, qui omnes bonas actiones suas ad hanc cotem acuere, & probare volebat. Sed nunc nobis satis est, quod ex vsu antiquo à Regibus quoque & Principibus, Romanus Pontifex in fidei negotijs consuleretur.

Idem fecere viri & doctissimi & sanctissimi; quos inter, S. Hieronymum in Prolegomenis prænotat. 3. adduximus, consulentem S. Damasum, quo longè superior erat eruditione; nec aliquid circa fidem tutum fore arbitrantem, quod Damasus non probasset. Iuvat adducere correptum admiratione circa hoc Carolum Magnum lib. 1. de Imaginibus cap. 6. non illo opere nupero in Caluini incude fabricato, factoque Iconomachorum erroribus, sed alio perantiquo, quod Augustinus Steuchus lib. 2. contra Vallam pag. mibi 272. extare ait in Bibliotheca Vaticana cui ipse præerat, vetustissimum, literis Longobardicis exaratum, ex quo refert hæc præter cætera. [Romana Ecclesia, sanctæ fidei spiritualibus munita armis, & à fonte lucis & origine bonitatis, salutaribus satiata fluentis, & horrendis atrocibusque hæresum obsistit monstris, & melliflua prædicationis, pocula catholicis per orbem ministrat Ecclesijs. Nam Beatissimus Hieronymus, vir diuinis legibus, & multarum linguarum peritia eruditus, dum Bethleemiticis moraretur in aruis, & à Beato Papa Damaso Romæ posito de difficultibus consuleretur quæstionibus, eum pro causis fidei versa vice consuluisse dignoscitur; & siue tacendarum, siue dicendarum hypostaseon, vel quibus in Orientalibus partibus communicare debeat, humilibus apicibus, ut apices accipiat deprecatur. Mira res, & magnis prædicanda præconijs; interrogat, à quo interrogatur; consult, à quo consultitur; qui magistrum se in interpretandis diuinis scripturis sentit, in causis fidei venerandi Pontificis se discipulum minimè erubescit; & cui sacræ legis quæstionum nexus enodat, vtrum hypostasēs dicere debeat, quibusuè in Oriente communicaret efflagitat. Vnde datur intelligi, sanctos & eruditos viros, per diuersas mundi partes prædicationis & scientiæ lampade coruscantes, non solum à Sancta Romana Ecclesia non recessisse, sed etiam tempore necessitatis ob fidei corroborationem, & ab ea adiutorium implorasse: Quod regulariter (ut præfati sumus, & exemplis

plis docuimus) omnes Catholicæ debent obseruare Ecclesiæ, vt ab ea post Christum, ad muniendam fidem adiutorium petant; quæ non habens maculam, nec rugam, & portentosa hæresum capita calcat, & fidelium mentes in fide corroborat.]

Possessor, Africanus Episcopus, & ipse eruditus, quandoquidem & ab alijs consulebatur in dubijs, (vt ipse refert) & conscriptos à se in Apostolum Commentarios insinuat; Hormisdam tamen Papam, de dubitationibus sibi propositis, ad plenam securitatem consuluit, ista præfatus. [Decet & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de sanitate membrorum. Quis enim maiorem erga subiectos sollicitudinem gerit, aut à quo magis est nutantis fidei stabilitas expetenda, quàm ab eius sedis præside, cuius primus à Christo rector, audiuit, *Tu es Petrus & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.*] Æquè S. Anselmus, tametsi Urbano Papa longè eruditior, ad illum causam Roscelini refert, certus futurus, cum eius responso firmatus esset. [Quoniam (inquit) diuina prouidentia vestram elegit sanctitatem, cui vitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret: ad nullum alium rectiùs refertur, si quid contra catholicam fidem oritur in Ecclesia; vt eius autoritate corrigatur; nec vlli alij tutiùs, si quid contra errorem responderetur, ostenditur, vt eius prouidentia examinetur. Quapropter sicut nulli digniùs possunt, ita nulli libentiùs præsentem Epistolam, quàm vestræ destino sapientiæ, quatenùs si quid in ea corrigendum est, vestra censura castigetur; & quod regulam veritatis tenet, vestra autoritate roboretur.] S. Bernardus Epist. 190. *initio*, eodem modo præfatur, referens ad Innocentium Secundum de Petri Abelardi nouitatibus. [Oportet ad vestrum referri Apostolatium, quæque scandala emergentia è regno DEI; ea præsertim, quæ de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, vbi non possit fides sentire de-

fectum. Hæc quippè huius prærogatiua Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est, *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua?* Ergo quod sequitur, à Petri successore exigitur. *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Id quidem modò necessarium tempus est, vt vestrum agnoscat (Pater amantissime) principatum, probetis zelum, ministerium honoretis. In eo planè Petri impletis vicem, cuius tenetis & sedem, si vestra admonitione, corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra autoritate conteritis fidei corruptores.]

Petrus Damiani Opusc. 7. *initio*, luculenter astipulatur huic veritati, verbis illis ad S. Leonem IX. [Quoniam Apostolica Sedes omnium Ecclesiarum mater esse ex ipso veritatis ore cognoscitur, dignum est, vt si quid vsquam dubitationis emerferit, quod ad animarum videatur pertinere negotium, ad ipsam velut ad Magistram, & quodammodo fontem cœlestis sapientiæ recurratur; quatenus ex illo vno capite Ecclesiasticæ disciplinæ lumen prodeat, quo discussis ambiguitatum tenebris, totum corpus Ecclesiæ perspicuo veritatis nitore clarescat.] Idem Damiani Opusc. 5. *in fine*, post enarrationem gestorum abs se Mediolani, in causa Clericorum Simoniacorum, sic habet. [Ecce omnem discretionis illius ordinem, apud Mediolanensem urbem habitum, breuiter exposuimus. Adhuc tamen vtrum Sedis Apostolicæ iudicio placeat, ignoramus. Nos enim si quid errauimus, ad Petri magisterium corrigendi libenter accedimus, & retractationis, opprobrium non veremur. Hæc est enim illa (vt ita loquar) officina fabrilis, cui nimirum is qui fabri dicebatur filius præsidet: Ad cuius regulam, omnis meritò moneta reducitur; ad cuius rectitudinis lineam, quicquid vsquam deprauatum fuerit, reformatur.]

Petrus Cellensis ad Alexandrum Papam Epist. 1. [In grauissimis quæstionibus, sicut olim ad Moysen, sic nunc Pater Venerande, ab omni Ecclesia Dei recurritur ad B. Pe-

tri & vestram sedem. Tam enim communiter communis imponitur vobis sollicitudo omnium Ecclesiarum, quam singulariter & specialiter Petro videtur dictum, *Et tu conuersus, confirma fratres tuos*] Idem Epist. r. 12. [Est auro locus in quo conflatur, & habet argentum venarum suarum principium, sedem Petri & curiam Romanam, quæ clauces cœli principaliter tenet, & clausura consiliorum DEI reserata, dispensante Deo, vnguentum gratiæ à capite vsque in oram vestimenti habet compluere. Hæc sedes Petri, idest Petra in qua Moyses residet, videlicet lex DEI Immaculata conuertens animas, fragosâ quæque hæreticorum conciliabula elidit & allidit profanas vocum nouitates rescindit & rescindit, superfluum confodit & iugulat, hiantia & eclipica complet & illustrat. Vtinam salua veritatis auctoritate, lance communis Concilij, hæc Domina & moderatrix totius Christianitatis, conceptionem virginis librasset & approbasset, & à mari vsque ad mare hanc propagasset. Sole, idest Apostolico, ac Luna, idest curia Romana, præeunte: Tam securè, quàm expedite, in lumine vultus eorum, gressus meos ponerem & disponerem; ex hoc videns vitare lubricum & sequi solidum & securum.]

Balduinus Cantuariensis Antistes, vel potiùs ex eius persona Petrus Bles. sic affatur Urbanum Papam Epistola 99. [Domus Dei, quæ in lapide adiutorij super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum stabilita; à Petro, & à successoribus eius; formam semper eruditionis & statum incolumitatis accepit. Quod enim stipiti rami, quod capiti menbra, quod radij Soli, quod fonti riuuli, hoc Apostolicæ Sedis eminentiæ, debent Ecclesiæ omnes, quas vbique terrarum Religio Christiana fundauit.]

Consultò omisi (breuitati consulens) Sophronij Patriarchæ, Synodicam ad Honorium Papam, qua luculentum huius veritatis testimoniũ continetur, ritè libratum à Turriano lib. 2. contra Magdebur. cap. 4. Quin etiam omnium Christianorum sæculorum similem praxim exhibent varij,

nomi-

nominatim Canus lib. 5. de locis cap. 7. Marcus Antonius Capellus disput. de successione Roman. Pontificis in Petri Pontificatum cap. 2. sect. 7. Onuphrius in Opere de Primatu S. Petri, Bosius lib. 5. de Signis cap. 3. & lib. 18. cap. 4. & 5. Bzouius in Romano Pontifice cap. 17. Gerardus Vossius ad Epistolam Gregorij IX. scriptam Germano Patriarchæ Constantinopolitano, vbi Gregorius hanc veritatem tradit omninò insigniter, sicut & S. Auitus Epist. 36. Valent hic denique, omnia quæ de consulendis cum veritas exquiratur Sacerdotibus, eisque præstanda obedientia, fusè & admodùm sapienter disputat Ferrandus in quinta Innocentia regula *sub finem*, informans Reginum Ducem. Nam sicut Pontifex est summus Sacerdos, ita de eo maximè valent, quæ tradit in ea disputatione Ferrandus.

FRUCTUS VI.

Non si Pontifex salua fide, moribus sordeat, excidit infallibilitatis priuilegio, aut fundamentis subiectionis, ac venerationis à fidelibus debita.

Solemne est malis Christianis, sed maximè Sectarijs, cum vrgentur ad reuerentiam & subiectionem Summo Pontifici debitam, obtendere aliquos Romanos Pontifices famæ non bonæ. Sed ex antedictis, facillè erit hoc iniquitatis effugium occludere, siue malis Catholicis, siue Sectarijs, siue Schismaticis Græcis: nam hi quoque Primatui Romani Pontificis obstrepere solent, ex hoc capite; vt videre est apud creditum Gennadium ad cap. 5. pro Concilio Florentino sect. 4. & 13. & latè apud Hieronymum Donatum, toto propè libro de Principatu Romanæ Sedis, quem aduersùs æui sui Græcos conscripsit. Nicephorus item Gregoras lib. 7. histor. argumentum pro Primatu Romani Pontificis, infringi abs se putat allegata degeneratione à moribus S. Petri.

Neque

Neque verò animus est, regerere in præsentia hoc ster-
cus in capita Sectariorum, & Caluini dorsum lilitatum, vel
Lutheri, & Sacerdotis, & Monachi cum sacrilega Monia-
li foedos hymenæos; cæterorum denique pusilli gregis arie-
tum, brutos mores ostentare. Sicut è contrario, silere in
præsentia volo, de eximia & apertis miraculis testatissima,
multorum Romanorum Pontificum sanctitate, qualem
in nullo planè Sectario, vel ex minima parte, sit deprehen-
dere. Numerantur enim inter Romanos Pontifices, trigin-
ta Martyres; & duo supra septuaginta, insigni sanctimonia
& cœlestibus miraculis illustres, vt refert Thomas Bosius
lib.9. de Signis cap.3. num.7. & lib.8. cap.3. nu.1. & 2. Quid
tale de suis capitibus proferre possint quicumque Sectarij?

Sed & Græcos, qui Romanorum Pontificum næuos
exaggerant, meminisse oportebat, quos & quales habue-
rint Pontifices, præsertim Constantinopolitanos, qui apud
eos maximè extulere cristas. Plerique enim eorum, non
modò hæretici fuerunt, de quo superiùs; sed etiam infami-
bus quibusvis notis & flagitijs cooperti, cum omnimoda
honestatis moralis profligatione. Cui non audita & omni
detestatione explosa, emotio mentis Constantinopolitani
illius Antistitis, qui ipsis Magnæ Hebdomadæ sacerimis
anni totius officijs, astans ad aram, inibi monitus, quod
equa in stabulo partui esset vicina, reliquit munus suum
ad altare, vt equæ parienti obstetricaretur; eoque perfun-
ctus munere, inchoatum expleturus sacrum, ad aram re-
gressus est? Eorundem Antistitum ambitione, nihil vul-
gatius. Hæc enim est, quæ scandulas illis ad eminentium
Ecclesiæ verticem occupandum, indeque ad deiectionem
qualem nunc in eis à binis sæculis gemimus, suppeditauit.
Hieronymus Donatus in Apologetico principatus Roma-
næ Sedis, agens cum Græcis Cretensibus, quibus pro Ve-
netis præerat. [Legi ego (inquit) hinc apud vos, permul-
tas vestras historias: alias Grammatica, alias vulgarij, lin-
gua Græca conscriptas, à temporibus Gratiani & Theodo-

si vsque ad tempora Michaelis & Basilij quater decies excitata dissidiorum incendia, semper ferè culpa nonnullorum Antistitum Constantinopolitanorum, qui eos fomites nutriebant, vt auctis per varias occasiones dissidijs, Græca Ecclesia Romanæ non cederet, & noua Roma veteri debitos honores non impenderet.] Ijdem posterioribus temporibus, vt apud Nicetam Choniatem, & Gregoram, ac Gregorium Logothetam videre est, manu laica & simoniacè intrusi in solium ferè semper fuere. Missas faciamus sordes reliquas, & putentissimas & innumeras. Non possunt ergo Græci, per aliquorum nostrorum Pontificum peccata, grauare veritatem Catholicam pro qua satagimus.

His reclamationibus dimissis, quamuis vltro & gratis darem, omnes Pontifices Romanos, seclusa infidelitatis labe (quam ab eis, etiam vt priuatis personis ablegauimus subnot. 2. verit. 7.) omnibus maculis fuisse coopertos, quid promoueret causam obloquentium Pontifici, debitam ei subiectionem, ac reuerentiam negantium? Nihil profectò, vt optimè differit Remundus Ruffus l. pro Pontifice contra Molinæum in eius cap. 59. & sanè, vt rectè in hac ipse re Petilianum vrget S. Augustinus lib. 2. contra eius literas cap. 51. [Si propter homines quos putas legem loqui & non facere, nunquid Dominus I E S V S Christus, propter Pharisæos de quibus ait, *Dicunt enim & non faciunt*; cathedræ in qua sedebant, vllam fecit iniuriam? Nonnè illam Cathedram Moyfi commendauit, & illos seruato cathedræ honore? Ait enim, *Super Cathedram Moyfi, sedent; que dicunt facite, que autem faciunt, facere nolite: Dicunt enim & non faciunt*. Hæc si cogitaretis, non propter homines quos infamatis, blasphemaretis Cathedram Apostolicam, cui non communicatis.] Subdit inferiùs cap. 61. & optimè serm. 49. de verb. Dom. cap. 6. Christum in Moyfi cathedra figurasse suam; & idcirco monuisse populos, ne propter malos Antistites, desererent cathedræ sanctitatem.

Hoc

Hoc insigniter inculcat tract. 46. in Ioan. vbi hæc præter
cætera de mercenario. [Quod malè facit, non prædicat
de cathedra Christi: inde lædit vnde malè facit, non vnde
bona dicit. Botrum carpe, spinam caue. Benè quia intel-
lexistis: sed propter tardiores, dicam hoc idem planius.
Quomodò dixi botrum carpe, spinam caue, cum Domi-
nus dicat, *Nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis
ficus?* Verum est omninò; & tamen etiam verum ego di-
xi, botrum carpe, spinam caue; quia botrus aliquando de
radice vitis exortus, pendet in sepe, crescit palmes, inferi-
tur spinis, & portat fructum spina non suum. Non enim
spinam vitis attulit, sed spinis palnes incubuit. Noli inter-
rogare, nisi radices. Quære radicem spinæ, extra inuenis
à vite. Quære originem vuæ, vitis hanc protulit ex radice.
Cathedra ergo Moyfi, vitis erat: Pharifæorum mores, spi-
næ erant. Doctrina vera per malos, palmes in sepe. Botrum
inter spinas, cautè lege, ne dum quæris fructum, laceres
manum, & cum audis bona dicentem, ne imiteris mala
facientem. Quæ dicunt facite, eligite vuas; quæ autem fa-
ciunt facere nolite, cauete spinas. Etiam per mercenarios,
vocem Pastoris audite, sed nolite esse Mercenarij, cum sitis
membra Pastoris.] Hoc ipsum est, quod dicebat alijs ver-
bis lib. de vnico baptis. cap. 16. *in fine.* [Ecclesiæ defensio,
non in eorum hominum defensione consistit, quos isti no-
minatim falsis criminationibus appetunt. Prorsus quales-
cunque fuerint, Marcellinus, Marcellus, Siluester, Melchia-
des, Mensurius, Cæcilianus, atque alij quibus obijciunt
pro sua defensione quod volunt, nihil præiudicat Ecclesiæ
Catholicæ, toto terrarum orbe diffusæ: nullo modo eorum
innocētia coronamur, nullo modo eorum iniquitate dam-
namur. Si boni fuerunt, in areæ Catholicæ tritura, tanquam
grana mundati sunt. Si mali fuerunt, in areæ Catholicæ
tritura, tanquam stipulæ comminuti sunt. Intra istam
aream, boni & mali esse possunt: extra eam boni esse non
possunt. Quisquis ab hac vnitatem, vento superbiæ tanquam

sola palea separatur; aræ Dominicæ propter commixtam paleam, quid calumniatur?]

Argumentum, quod ex facto Christi in hanc rem suppeditatum iam olim est, præteriri non debet. Si quidem ipse Christus, qua fuit diuina Sapientia in Ecclesiæ molitione, hoc impietatis siparium videtur disiecisse, cum inter Apostolos eum voluit cœterorum esse caput & totius Ecclesiæ moderatorem, qui omnium fœdissimè lapsus est. Ratiocinatio est S. Optati planè insignis, quam ad quotidianæ Sectariorum cantilenæ reiectionem, eius verbis, vt fortius vrgeat, iuuat adscribere, etiamsi longiusculam. Ita ergo habet lib. 7. [Apostoli bono vnitatis per charitatem noluerunt, à communione Petri recedere, eius scilicet, qui negauerat Christum. Quod si maior esset amor Innocentiæ, quàm vtilitatis pacis & vnitatis, dicerent se non debere communicare (vt supra dictum est) Beatissimo Petro, qui negauerat Magistrum, & Dei filium Dominum. Possent non communicare (vt supra dictum est) Beatissimo Petro; possent contra illum recitare verba Christi, qui promiserat negaturum se esse apud Patrem, eum qui se coram hominibus denegasset. Ad quam formam debet diligenter attendi: de qua dum pauca commemoro, ipsius S. Petri veniam tribuat beatitudo, si illud commemorare videor, quod factum constat, & legitur. Dubito dicere, peccasse tantam sanctitatem. Sed ipse hoc factum probat, qui & doluit amare, & fleuit vbertim, qui nec doleret, nec fleret, si nulla interuenisset offensiō. Potuit utique caput Apostolorum, ita se gubernare, vt nihil incurreret, quod doleret; sed idè in vno titulo eius multa videntur errata, vt possit ostendi bono vnitatis omnia debere Deo seruari. Et nescio an in altero hoc genus peccati, tanti ponderis esse potest, quanto in B. Petro fuisse manifestum est. Quisquis enim fortè in aliqua persecutione negauit filium Dei, in comparatione Beati Petri videtur leuius deliquisse, si negauit quem non vidit, si negauit quem non agnouit, si negauit, cui nihil

pro-

promisit, si semel negauit. Nam in B. Petro hoc genus peccati dilatatum est. Primò, quod cum interrogaret Christus omnes, quem se homines dicerent; vnus dixit Eliam, alter dixit Prophetam. Tunc Christus dixisse legitur, Vos quem me dicitis esse? & ait illi Petrus: *Tu es filius Dei viui*; pro qua agnitione laudari ab eo meruit, quod instinctu Dei patris hoc dixerit, & cœteris non agnoscentibus filium Dei, solus Petrus agnouit. Deinde sub die Passionis, cum diceret Christus, Ecce teneor, & fugietis omnes: tacentibus cœteris, solus se promisit non recessurum. De præscientia filius Dei, ait: Petre antequàm Gallus cantet, ter me negabis. Additum est aliud ad pondus peccati, promissum scilicet, quod non erat impleturus. Posteaquàm in domum Caiphæ Sacerdotis ductus est Christus, ad mensuram delicti complendam, de tanto numero nullus alius interrogatur, præter B. Petrum. Interrogatus primò negat; Interrogatus iterum negat; Tertiò dixit, se Christum omninò non nosse. Et cantauit Gallus, non vt tempora cantu suo distingueret, sed vt peccasse se, B. Petrus agnosceret. Denique doluit, amarè & fleuit vbertim; Ecce (vt supra dictum est) cœteris non agnoscentibus solus agnouit; cœteris non promittentibus solus promisit: cœteris nec semel negantibus, ter solus negauit. Et tamen bono vnitatis, de numero Apostolorum separari non meruit. Vnde intelligitur, omnia ordinata esse prouidentia Saluatoris, vt ipse acciperet claues. Interclusa est malitiæ via, ne Apostoli licentiam iudicandi conciperent, & seuerè contemnerent eum, qui negauerat Christum. Stant toti Innocentes, & peccator accipit claues, vt vnitatis negotium firmaretur. Prouisum est, vt peccator aperiret Innocentibus, nec innocentes clauderent contra peccatores, & quæ necessaria est vnitas, esse non posset.] Non potuit fortiùs dilucidiusque monstrari, quanta sit insulitas, obsequentium malam fortè vitam, aut priuata probra Pontificum, vt detrectent quam eorum muneri debent obedientiam & veneratio-

nem; & dedecora personalia regerentium in potestatem tali personæ à Deo confertam. Christus quippè, creando S. Petrum Pontificem Maximum, conscius negationis ab eo admiffæ (idem esto de alijs S. Petri peccatis, quæ impij Magdeburgenses, vel inuiti feruientes huic veritati addent, & exaggerant, vt videre est apud Bellarminum lib. 1. de Pontif. cap. 20.) hanc Sectariorum de Posterioribus Pontificibus obiectionem peccatis eorum plerunque confictis, aut malignè amplificatis, anteuertit, & planè inanem fore demonstrauit.

Alia in hanc rem petere licet ex S. Leone Nono Epist. 1. cap. 34. Gennadio cap. 5. pro Concilio Florent. sect. 4. & 13. Ecberto serm. 10. contra Catharos, Iona Aurelianensi in calce libri tertij contra Claudium Taurinensem, cum agit de Paschali Papa, qui tunc malè audiebat; & optimè ex Caietano tom. 1. Opusc. tract. 2. cap. 3. vbi monstrat, sanctitatem non esse glutinum personæ & Pontificiæ potestatis: ac proinde quamuis Pontifex sit malus, est tamen verè Pontifex, & dignus veneratione. Quantum verò solatium peccatoribus ad cor reuenientibus sit constitutum in promotione B. Petri pœnitentis ad totius Ecclesiæ præfeturam, ponderat egregiè, ac suauissimè Gregorius Nyssenus in Encomio SS. Petri & Pauli, edito à Gretsero pagina mihi 70.

FRUCTUS VII.

Quantum Deo debeamus, ob prouisam viam regulam fidei.

Colligendum præterea est ex Pontificijs titulis propositis, quibus Pontifex fidei rubrica & Magister exhibetur, plurimum nos obstringi prouidentia Christi, qui ne circumferremur omni vento doctrinæ, fixum nobis ac immobile fidei fundamentum constituit, ad quod nutantes

sta-

stabilitatem adepturi confugerent; nempe Romanum Pontificem, cuius munus est confirmare fratres, & pabulo indubiè sincero pascere oves Christi, inducereque eas ad æternæ vitæ pascua. Iuo serm. de Cathedra S. Petri *sub finem*, splendide hoc suspicit, his præter cætera. [O admirabilis in singulis Dei dispensatio! ò diuinæ dispensationis admiranda discretio! Quid dicam fratres? Vadam quò me ducit impetus spiritus? Eloquar, an fileam? Eloqui tamen melius censemus quàm silere; quoniam & silere, quasi aliquid esset de B. Petri laudibus defraudare. Dicit de se in quodam loco Dominus. *Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur.* Se ostium equidem Dominus confitetur, per se introeuntibus salutem pollicetur; & tamen ad Petrum ita exorditur; *Tibi (inquit) dabo claves regni caelorum.* Iam videre potestis, fratres charissimi, & videtis quid noster exprimere gestiatur affectus; sed præ abundantia spiritus, totum quod voluto, efferre non valeo. Ita enim persæpè fit, vt præ abundantis lætitiæ, vel tristitiæ cumulo, verborum sufficientia desit spiritui, cum ipse spiritus nondum discreuerit, cui potius debeat cedere parti. Fitque in abundantia spiritus error quàm maximus, tanquam si cuilibet auaro multimodæ apponantur diuitiæ. Ipse si quidem præ alacritate nimis hæsitat, quid priùs rapiat: & dum anhelat ad singula, manum porrigit ad omnia. Ita & nos. Impedit nos super tanto ac tali mysterio, cogitationum multiplicitas: sed tamen prosperante Deo, expedit nos orationum vestrarum officiositas. Nostis fratres charissimi, quoniam ostio sera & clauis apponantur, quibus iubentibus eiusdem ostij valuæ referantur & clauduntur. Ostijs etiam ostiarij addicuntur, ad quorum suggestionem penetralium Domini, de ostiorum vti libet, commoditate præloquuntur. Ergo quandoquidem Christus (sicut ait) ostium est, Petrus verò clauicularius est: Quid aliud quàm ostij huius Petrus ostiarius est, vt quodammodò per Petri villicationem, in ipsum qui ostium est, habeamus introgressionem?]

Haud

Haud dissimiliter S. Odo serm. de Cathedra S. Petri, sic exclamans. [O' inæstimabilis & immensa bonitas! Hominem in terra positum, tenere coelum. Ecce nunc ad nutum Petri, diuini regni claustra patefcunt: Accepit enim à Christo clauis regni coelorum, vt solutis vinculis delictorum, aperiret credentibus coelum. O' quam vicina & profunda remedia! Iuxta se habet mundus Dei regnum, si curat ad Petrum: posuit ad vicem suam in seculo, coelestis regni clauicularium Petrum, ne difficilem sibi ad coelum, quispiam existimaret ascensum.]

Hoc porrò est, quod Ecclesia semper Deo grata, quotannis publico festo celebrat, cui nomen *Cathedra S. Petri, Roma*. Quæ est celebritas perantiqua, vt videre est in antiquo Romano Martyrologio, & apud Bedam, Vsuardum, atque Adonem 18. Ianuarij. Quamquam quod ea solemnitas in aliquibus Ecclesijs exoleuisset, Paulus IV. eam vniuersaliter renouauit anno 1557. conscripto diplomate, cuius initium est, *Ineffabilis diuinæ prouidentiae altitudo*. Ac proinde dupliciter impegit Illyricus, cum scripsit, festum Cathedræ Romanæ, primum fuisse institutum à Paulo III. Vnum in paucis his verbis errorem deprehendit Turrianus in opere de Ecclesia contra Andream Freyhub. lib. 1. cap. 10. nempe quod Illyricus, quod factum est à Paulo IV. adscripserit Paulo III. cur autem solius Cathedræ Antiochenæ, non Romanæ festiuitas, ante Paulum IV. non celebraretur, causam refert Turrianus in Antiochena primordia Cathedræ B. Petri: Primordia enim solent vbuis esse festiuiora & latiora. Sed (vt dixi) etiam Romanæ Cathedræ festiuitas perantiqua est, nec eam Paulus IV. instituit, etiam quoad officium; vt censet Angelus Rocca ad librum Sacramentorum S. Gregorij; quem putò imposuisse erudito Scriptori Hugoni Menardo ibidem, hoc festum censenti nuperum; sed in quibusdam Ecclesijs exoletam renouauit. Alexandriæ autem Cathedræ festiuitas, nulla est instituta, quia quamuis vt in Prolegomenis dixi, Ei Ecclesiæ

clesiæ S. Petrus præfuerit Episcopus, tamen non sedit ibi personaliter, sed per Vicarium eam Ecclesiam semper rexit; Antiochenam autem & Romanam Cathedram personaliter tenuit, vnde festo instituto recolitur earum memoria.

Possit aliquis existimare, sicut dies vna festiua, addicta est recolendis S. Petri catenis, ita Cathedram ligneam qua S. Petrus vsus est, in honore fuisse. Sanctorum quippè, ne solum quidem defluit. Eorum capilli, vela, sudaria, vestium particulae, & quæcunque ad eos quomodolibet attinuerunt, venerationem habent. Etiam loca quæ calcarunt, & vestigijs presserunt, religione magna frequentantur. Sic S. Theclæ, loca à S. Paulo pressa vestigijs, piè nec sine lachrymis reuississe, scribit Basilius Seleuc. l. 2. de vita B. Theclæ pag. mibi 274. Scribit item S. Hieronymus in Hilarione, Monachos S. Antonio æquales, loca ab eo trita diligenter notasse, & religiosè adiuississe. Idem ergo esse potuit de Cathedra materiali S. Petri, quam multis nobilitatam miraculis, asseruari in Vaticano, scribit Baronius anno Christi 45. Additque Petrus Exquilinus 18. Ianuarij, nullum vnquam Pontificem, ei Cathedræ insidere postea ausum præreuerentia S. Petri; sicut nemo Pontificum ausus est *Petri* nomen assumere. Honorem ergo iam olim habuit lignea S. Petri Sedes. Neque id singulare fuit circa S. Petri Cathedram, cum etiam S. Iacobi ligneam sedem à Hierosolymitanis magno honore fuisse asseruatam, prodat Eusebius 7. histor. cap. 14. *in fine*: & Veneti quoque religiosè habeant Cathedram S. Marci, ad se transmissam ab Heraclio Imperatore, vt refert Baronius anno 820. Iam enim ab Ecclesiæ primis temporibus, erant Antistitibus Cathedræ sublimes. *Thronos coronatos*, vocat Nazianzenus orat. de Episcopis. Cuiusdam sublime solium, quasi regium tribunal, abs se visum, memorat Seuerus Sulpitius Dialogo 2. *Abfides gradatas*, vocat S. Augustinus Epist. 203. fuisseque linteatas, vt Pacianus loquitur, idest prætento linteo opertas, liquet ex

Pon-

Pontio sub finem vitæ S. Cyprianis idque esse videtur, quod apud S. Athanasium Apol. 2. Ariani necem Episcopo molientes lamentabatur, de throno stolato *ἑσολιμένω ἐπιτοπίῳ*. Quod Leonibus succollantibus erant impositæ, Baronius anno 399. refert ad superbiam Ethnicam, calcatam per Pontificium Euangelicum. Possset ergo quispiam (vt dicebam) existimare festum Cathedræ S. Petri spectare huiusmodi sedem ligneam & materialem; Sicut festum catenarum spectat pœnalia vincula quibus S. Apostolus innexus est.

Longè tamen aliter, festum Cathedræ S. Petri accepit S. Augustinus serm. 15. de Sanctis. Ait enim huiusmodi festum esse *de natali illius Sedis, quam Apostolus pro Ecclesiarum salute suscepit*. Similiterque Philosophatos video luonem Carnotensem & Odonem Cluniacensem, in Serm. nibus de ea Cathedra. Qui omnes satis exprimunt, hoc festum esse de erectione S. Petri in Pontificem. Nec id fuit prorsus singulare S. Petro. Mos enim antiquus celebrandi natales Cathedrarum (ita vocabant diem inaugurationis Episcopi) compertus est ex S. Ambrosio Epist. 60. cum de Felice Comensi, & ex S. Augustino homil. 24. & 25. quæ sunt de eius inauguratione; necnon ex serm. 32. de verb. Dom. *in fine*, vbi meminit natalis Cathedræ Aurelij Carthaginensis Episcopi. Extant sermones S. Leonis in Anniversario suæ Assumptionis de eodem argumento; & oratio S. Gregorij Nysseni in suam ordinationem; Itemque serm. 7. Eucherij & Ennodij dictio Sacra 1. in Natali Laurentij Mediol. & altera in Natali Epiphaniij Ticinensis, ac serm. 107. apud Chrysologum. Solitos Romanos, exigere festiuium diem inaugurationis cuiusvis Pontificis dum is adiuueret, habetur ex S. Paulino Epist. 16. De festo natalis suæ Cathedræ, meminit Hilarus Papa, Epistola ad Episcopos Tarraconensis Prouinciæ. Adrianum I. scribit Anastasius, edixisse vt pharus Cantharus mille trecentarum septuaginta candelarum, in crucis formam pendens, ea die accen-

accenderetur, sicut in Paschate, & Natali Domini, ac Principum Apostolorum. Non est igitur prorsus singulare, quod dies natalis Cathedræ S. Petri, festius exigatur, cum natalis Cathedræ multorum Antistitum fuerit festius.

Sed illud est in S. Petro singulare, quod illius solius Cathedræ natale, perpetuò in Ecclesia festo recolatur. Nullius enim alterius Sancti in Episcopum inaugurati, perpetua memoria sacris tabulis inscripta habetur. Quod enim opponi posset de SS. Ambrosio & Basilio, facile expeditur. Non enim idcirco decretum est, qua die ordinati erant Episcopi, celebrari eorum memoriam, ut natale Cathedræ ipsorum festiuum esset; sed dies illi, recolendæ memoriæ tantorum virorum assignati sunt, quia die in quem foelix eorum obitus incidit, non poterat recoli illorum memoria. Nam festum obitus S. Basilij, occupabatur festo Dominicæ Circumcisionis. Obitus item S. Ambrosij, qui in quartam Aprilis diem incidit, ferè concurrit cum anniuersaria memoria Passionis Christi: Ideoque satius visum est Ordinatoribus sacrorum officiorum, transferre festum S. Ambrosij in 7. Decembris, qua die in Episcopum est euectus. Fortassis etiam, quo tempore S. Ambrosij festa dies ritu anniuersario recolenda præscripta est, vigeat adhuc lex, de nullius Sancti memoria recolenda tota Quadragesima, quæ Aprilis quartam diem plerumque tenet. Itaque quod ex vsu tunc recepto factum principio est, hæsit postea in consuetudine Ecclesiæ, etiam si festa Sanctorum per Quadragesimam, extra magnæ hebdomadæ dies celebrari posse, sit deinde vsu inductum. Neque tamen Kalendaria, festos dies SS. Basilij & Ambrosij, quos per occasiones prædictas transferri in dies Ordinationis oportuit, adscriptos habent titulo Ordinationis Sanctorum illorum, sed simpliciter sub nomine eorundem, ne eorum memoria tacita præteriretur in Ecclesia, quam tantis meritis, & doctrinis ornarunt. Vnde nulla alia dies addicta est recolendo eorum foelici excessui ex hac vita. Solus S. Petrus, multiplici illo fe-

sto decoratus est, & præter solemnitatem sacri eius obitus, natale Cathedralæ eius, per se & ex directa intentione susceptum est celebrandum: atque adeo peculiaris perpetua solemnitas ei addicta est, quod nulli alteri Pontifici, aut Episcopo, vnquam obtrigit.

Sed quia festa Christiana, æquè ac festa veteris Testamenti, solent referri ad recolendum insigne aliquod Dei beneficium, collatum ea die mortalibus, dispiciendum superest, quod Dei beneficium, collata S. Petro Cathedralæ exhibitum, recolere voluerit Ecclesia. Et notari sanè possunt varia Dei beneficia, in ea Cathedralæ collatione facta S. Petro. Imprimis enim cernitur ea in re, magnum beneficium collatum ipsi S. Petro, cum rupex & Petro, exaltatus est in Ecclesia plebis, & in Cathedra seniorum collocatus. Si enim Dauidi ingens fuit beneficium, accipi de postfoetantes, & sustolli in temporalem Iudææ pastorem, quanto auctius beneficium S. Petro collatum est, cum electus in vniuersalem Pastorem animarum, totque ac tantis spiritualibus muneribus aptatus est, ad illud officium congruè obeundum? Nec stitit in S. Petro diuina beneficentia ea in parte; sed alios quoque contigit: quandoquidem is electus est in vniuersalem Pontificem, qui fuerat fidei abnegator. Hoc autem ad magnum fidelium bonum spectauit, quatenus ea ratione prouisum est lenitati Pastorum; qui si essent absque peccato, efferarentur in subditos pro humana infirmitate labentes. Et hac ex causa obseruarunt plerique, in antiqua item lege, eum delectum esse in Pontificem, qui vituli conflatione fuerat contaminatus. Hoc beneficium in S. Petri quondam peieratoris & abnegatoris electione in Pontificem, à Deo collatum fidelibus, obseruarunt varij Patres: nominatim S. Basilius homil. de humilit. S. Chrysof. homil. de Petro & Elia; Optatus Mileuit. lib. 7. S. Augustinus serm. 124. de tempor. S. Nilus Epistola ad Eusebium, adductus à Turriano 2. contra Magdeb. c. 6. S. Gregorius homil. 21. in Euang. Arnobius in Psalm. 139.

Ru-

Rupertus lib. 2. de oper. Spir. sancti, siue libro de Sapientia cap. 28. Philippus Solitarius lib. 1. Dioptra. Petrus Damiani serm. 18. Alios profero in Commonitorio vt sit moderatio, quod dicitur S. 10. Aliud prætereà insigne beneficium, omnibus fidelibus in ea S. Petri inauguratione exhibitum, notauit Optatus lib. 7. nempe doceri, quod sanctitas non exigatur necessariò ad Episcopatum, & quod is qui peccator, nec vulgaris fuit, possit fungi Sacerdotio.

Quod si non absolutè electionem S. Petri in Episcopum, sed electionem in Episcopum vrbs Romanæ attendere placeat; cernitur in ea inauguratione insigne illud Dei beneficium, quod recolunt & extollunt S. Leo serm. 1. de SS. Petro & Paulo, Eucherius ad Valerianum num. 25. Prosper. lib. 2. de vocat. gent. cap. 16. Prudentius hymno 2. Peristeph. à vers. 415. nempe prouisi à Deo Episcopatus S. Petri ea in vrbe, quæ mundi vertex esset, vnde sese ad omnes orbis oras, aduenis isthuc aduentantibus, fide imbutis, facillimè diffunderet percepta Romæ religio. Nam idcirco etiam, prouidisse Deum, vt totus orbis in vnum Imperium conueniret, sapienter notarunt ijdem PP. Quæ ratio Cathedræ S. Petri Romæ statuendæ, expressa videtur, in antiqua oratione, quæ olim recitari solebat, in festo Cathedræ S. Petri, his verbis concepta. [Omnipotens sempiterne Deus, qui ineffabili Sacramento, Apostolo tuo Petro Principatum Romanæ Vrbs tribuisti, vnde se Euangelica veritas, per tota mundi regna diffunderet: præsta quæsumus, vt quod in orbem terrarum, eius prædicatione manauit, vniuersitas Christianæ deuotionis sequatur.] Paulo aliter, tamen si eodem semper sensu, eam orationem ex alio M. S. Codice exhibet Angelus Rocca, in Scholijs ad librum Sacramentorum S. Gregorij.

Non inficior hæc esse insignia Dei beneficia, & S. Petro, & alijs in eo diuinitus collata. Augustiùs tamen & sublimiùs de S. Petri Episcopatu cogitare licet. Neque enim fuit vtcunque Episcopus certo cuiquam loco affixus, quasi vl-

tra eum locum careat auctoritate; sed factus est Episcopus vniuersalis, & positus super Cathedram, vt ex ea doceret indefectibiliter, & irretractabiliter veritates fidei, & ex eo throno regeret vniuersum populum Dei, sanctasque leges ad religionis & piæ vitæ vsum præscriberet, non absque multæ irrogatione in noxios. Ad has quippè omnes functiones, potest extendi nomen *Cathedrae*. Est enim sicut Cathedra magisterijs; ita thronus Imperij, atque Iudicij. Huiusmodi ergo Cathedrae in persona S. Petri, ad totius Ecclesiae bonum facta collatio, quantum sit beneficium, nemo satis explicet. Et vt de reliqua rectione, & in fontes animaduersione taceam; nemo non videt, quantum sit Dei donum, accepisse doctrinae sanæ regulam viuam. Sectarij enim, qui hac sacra anchora destituuntur, circumferuntur omni vento; & iudicio suo priuato, vel nudæ scripturæ adhærescentes, scinduntur in studia contraria incerti, semperque mutantes. Sicut ergo, qui abrogata legitimi Iudicis potestate, vellet aut nudæ legi, aut priuato suo de ea iudicio insistere, nunquam lites fortè subortas sopiret; quia & sensus priuati rubrica, nimium fallax est; & nulla legis externæ facies est adeò clara, quin afficco distorto sensu perueri possit: Ita qui in negotio fidei, vel scripturam nudam, vel sensum suum priuatum pro disceptatore quæstionum emergentium, habet; (quod Sectarij abiecto Romani Pontificis arbitrio faciunt) in perpetuam fluctuationem se conijcit. Fatendum ergo necessariò est, Deum, Ecclesiae eximium & supra quàm dici possit fructuosum beneficium contulisse, instituta S. Petri Cathedra, quæ esset fidelibus arbitra causarum fidei, & in negotijs religionis regula viuua. Idque præcipuè est, (vt affirmabam) quod Ecclesia grato animo recolit, celebrans natale Cathedrae S. Petri; agnoscens id esse beneficium, quod non minus intersit accepisse, quàm liberari perpetuis implexitatibus & vacillationibus circa res fidei & religionis.

C O R O L L A R I V M

ex S. Bernardo.

Qui fructus ab ipsomet Pontifice, è tantis suis ornamentis legendi.

HActenus de fructibus, quos fideles quique, ex propositis tam multis, tamq. magnificis Romani Pontificis titulis, possunt decerpere. Sunt etiam benè multi fructus morales, quos eum par sit colligere ex iisdem titulis, quem Dominus constituerit super familiam suam, collocans eum cum Principibus, vt folium gloriæ teneat. Patet latissimus ad excurrendum campus, nisi nos S. Bernardus, luculento, nec satis vnquam laudato opère de consideratione ad Eugenium Papam, eo labore liberasset; Adeò quippè & accuratè, & piè maiestatem Pontificiam, & conuenientia ei decora toto eo opere expressit, quamque monstruosum sit (vt lib. 2. cap. 7. loquitur) in summo illo gradu animum habere infimum demonstrauit, vt superuacaneum sit quicquam addere. Oculum (vt ita dicam) totum, super omnia corporis Christi membra, peruigilem, eum esse vult, qui titulis propositis sit à Deo honestatus. Sic enim lib. 3. cap. 5. affatur Eugenium. [Superest vt generaliter super vniuersum Ecclesiæ statum intendat consideratio tua. Si plebes clericis, si clerici Sacerdotibus, si Sacerdotes Deo, in ea qua oportet humilitate subiecti sint. Si in monasterijs & religiosis locis seruetur ordo, vigilet disciplina. Si super praua opera & dogmata, censura Ecclesiastica vigeat. Si floreat vineæ honestate, & sanctimonia Sacerdotum. Si flores fructus parturiant obedientiæ fidelium populorum. Si demum vestra ipsorum Apostolica mandata & instituta, ea qua dignum est sollicitudine obseruentur, ne quid in agro Domini tui, aut neglectu incultum, aut fraude surreptum inueniatur.]

Deni-

Denique cuiusmodi & quoad se, & quoad alios esse oporteat, eum qui in tam sublimi specula locatus est, & tantis titulis decoratus, sic breuiter exprimit lib. 4. cap. ultimo, agens cum Eugenio. [Oportere te esse considerandum, formam iustitiæ, sanctimoniam speculum, pietatis exemplar, assertorem veritatis, fidei defensorem, Doctorem gentium, Christianorum Ducem, amicum sponsi, sponse paranympum, cleri ordinatorem, pastorem plebium, magistrum insipientium, refugium oppressorum, pauperum aduocatum, miserorum spem, tutorem pupillorum, Iudicem viduarum, oculum cæcorum, linguam mutorum, baculum senum, ultorem scelerum, malorum metum, bonorum gloriam, virgam potentium, malleum Tyrannorum, Regum patrem, legum moderatorem, Canonum dispensatorem, sal terræ, orbis lumen, Sacerdotem altissimi, Vicarium Christi, Christum Domini, postremò Deum Pharaonis.] Meritò nexuit duo illa, præesse sibi morum sanctitate, & præesse alijs. Nam iuxta Paulinum Carm. ad Cytherium,

*Sic facillè proprijs absolutus vinculis
Solui docebit crimine,*

*Bonusque meritis vir gubernator, suam
Et Ecclesiæ nauem reget.*

*Nam quomodò ille præsidebit proximis,
Præesse qui nescit sibi?*

Vt autem admoneatur Pontifex sibi ipsi præesse accurate, cum primùm ad alios regendos assumitur, qualiscunque demum antèriùs fuerit; inductum idcirco esse, vt ferè mutetur nomen assumpto in Pontificem, præclare obseruauit Petrus Lombardus ad initium Epistolæ ad Romanos.

S V B N O T A T I O I V.

*Contentio Titulorum, quibus hinc Concilia & Patres:
inde Sectarij, Romanum Pontificem afficiunt.*

N V N Q V A M quidem Hæretici, præbuere fe-
reuerentes erga sacros Antistites, eos uè ho-
noricè appellare, induxerunt in animum,
vt notauit S. Chrysoſtomus in Pfalmum. 13.
agens de Satana, qui dixit, [*Ponam thronum
meum super nubes, & ero similis Altissimo: Su-
stulit, DEVS, & posuit Altissimus.* Erubescens eum nomi-
nare, quem iam negauerat. Ita etiam facit quilibet hære-
ticus, vehementissimus in tempore persecutionis, loquens
cum Pontifice. Nec enim vocat Pontificem, nec Archie-
piscopum, nec Religiosissimum, nec Sanctum. Sed quid?
Reuerentia tua, sapientia tua, prudentia tua, iustitia tua,
& nomina illi adducit communia, eius negans authorita-
tem. Diabolus hoc tunc fecit in DEO, *Ero similis Altissimo;*
non DEO. sed *Altissimo.*]

Obiter aduerte, quod ait S. Chrysoſtomus, Hæreticum
minùs honorificè compellantem, dixisse Præsuli, *Reueren-
tia tua;* (vt pro temporum & locorum varietate mutatur
Iudicium de compellationibus & alijs venerationis indi-
cijs) alibi eximiam venerationem sonare; vsque adeò, vt:
Iustinianus ad Hormisdam scribens, Item Philippus Abbas
Epist. 12. Eugenium Papam compellans, dicant *Reuerentia:
vestra.* Quo eodem modo eundem Eugenium affatur Pe-
trus Cluniac. lib. 6. Epist. 25. necnon Lucium lib. 4. Epist. 19.
& 22. Itemque Innocentium S. Bernardus Epist. 50. Quam-
uis igitur Hæretici, in quosuis Antistites semper fuere irre-
uerentes, in nullum tamen ferociùs & petulantius bacchati
sunt,

sunt, quàm in Romanum. Nimirùm timent Hæretici Romanum tutelæ, & gladium Petri suis cervicibus imminentem, à quo omnes ad hanc diem hæreses demessæ sunt; hæc Tartaræ hydræ capita recisurum, pro comperto habent. Itaque inconciliabiliter ab eo abalienati sunt, & multum semper ac tetra, malignè ac turpiter in illum vomuerunt, tanto indigniùs, quanto scediùs est maledicere Principi populi sui. At esse Pontificem, caput & principem populi Christiani vniuersi, omnes propè tituli superiùs recensiti manifestè præferunt: estque tam apertum ex Christi ad Petrum oraculis, vt Gennadius pro Concilio Florentino c. 5. sect. 1. contestetur, [Se nescire quomodo quis id inficiari possit; cum apertissimè Christus & omnes Doctores, manifestiùs quàm si vel tonitruum personaret, hoc ipsum vociferentur.] Iuuat, quæ sigillatim aliqui Sectarij spurcè & impiè aduersùs Christi Vicarium effutiuerunt, attingere hoc loco, vt talium dehonestamentorum contentione facta, cum ornamentis quibus Patres & Concilia tantam maiestatem decorauerunt; & hæreseos malignitas liquidò deprehendatur, & splendor terreni illius Solis clariùs effulgeat. Omnes sanè Hæreticos, strenuam operam in proscindendo, ac probris inquinando Romano Pontifice posuisse, fusè profecutus est Maucler par. 2. operis de Monarchia lib. 6. cap. 7. Nos tamen paucis contenti exemplis, quanto citiùs ex hoc coeno emergemus, cum bono Deo.

Donatistæ, in Romani Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ laceratione, iuges ac nauifuerunt. Inter eos Petilianus, cum Cathedram à Catholicis vendicatam exoptularet, eosque non nisi pestilentia Cathedram, habere dixisset, reposuit S. Augustinus lib. 2. ad eius literas cap. 51. [Quid tibi fecit Cathedra Ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedit, & in qua hodiè Anastasius sedet? &c. Quare appellas Cathedram Pestilentia, Cathedram Apostolicam?] Spureus hæreticus, meretricio more, anteoccupauit probrum, in eum & collegas meritò intorquendum, vt perspicuè liquet, ex
lon-

longa disputatione crediti Augustini q. 110. ex utroque mixtim, ubi sic concludit. [Quoniam Cathedram Pestilentiae non esse à Dei ordinatione asseuerauimus, etiam eorum, qui extra Ecclesiam, vel contra Ecclesiam sedes sibi instituerunt, Cathedram Pestilentiae dicimus. Qui enim inconcessa praesumit, reus est. Quanto magis si corrumpat traditionem eius cuius sedem usurpat? Nam & ordinem ab Apostolo Petro coeptum, & usque ad hoc tempus per traducem succedentium Episcoporum seruatum perturbant, ordinem sibi sine origine vendicantes, hoc est corpus sine capite profitentes: Vnde congruit etiam eorum sedem, Cathedram pestilentiae appellare. Nec enim ideò impunè erit, quia sub Dei nomine hoc agunt. Constat enim, suas illos causas sub Dei nomine agere. Non enim zelo Dei hoc agunt, sed sibi locum volentes defendere.]

Bellè (vt hoc per transfennam aduertam) Hæretici qui libet, dicuntur sibi confingere ordinem sine origine, & corpus sine capite. Planè enim in omnes quadrat hæreticos, quod Optatus lib. 2. de Victore Garbiensi, Romam missò vt ibi Donatistarum Episcopum ageret, pronũciauit. [Erat ibi (inquit) filius sine Patre, tyro sine Principe, discipulus sine Magistro, sequens sine antecedente, inquilinus sine domo, hospes sine hospitio, Pastor sine grege, Episcopus sine populo.] Talis Victor ille, tunc Romæ. Talis superiore seculo, Calvinus Geneuæ, & quotquot alibi Cathedras pestilentiae tenuerunt. Sed hæc obiter. Pergit mox Optatus. [Si Victori diceretur, ubi sederit, nec ante se aliquem illic fuisse monstraret; nec Cathedram aliquam, nisi pestilentiae ostenderet. Pestilentia enim morbis extinctos homines ad inferos mittit. Qui inferi, portas suas habere noscuntur, contra quas portas, clauēs salutares, accepisse legimus Petrum, principem scilicet nostrum; Cui à Christo dictum est, *Tibi dabo clauēs regni caelorum, & porta inferorum, non uincunt eas.* Vnde est ergo, quod clauēs regni uobis usurpare contenditis, qui contra Cathedram Petri, ve-

M m m

stris

stris præsumptionibus & audacijs, sacrilegio militatis, Beatitudinem repudiantes, qua laudari meruit, *Qui non abiit in consilio Impiorum, & in via peccatorum, non stetit, & in Cathedra pestilentiae non sedit?*]

Non est, quod videatur hanc Romanis Pontificibus maledicendi scabiem, occupasse Donatistas, affricante eam S. Cypriano, apud quem multa licentiùs in Stephanum Papam intorta leguntur, præsertim Epistola ad Pompeium. [Sententiam suam (ait de S. Cypriano Facundus lib. 10. pro tribus capitulis cap. 3.) scribens ad Pompeium, quanta potuit humana argumentatione defendit, iniuriosè tractans eundem B. Stephanum, à quo fuerat iure culpatus.] Siue autem S. Cyprianus talia aduersùs S. Stephanum Papam dixit ac scripsit, siue alij sub eius nomine vulgauerunt, vt aliqui apud S. Augustinum Epist. 48. censuerunt; non est, quod S. Cyprianus, annumeretur allatoribus successorum S. Petri. Hæc enim macula & nebulain eius lucidam mentem ex humana conditione irrepsit, & gloriosa serenitate fulgentis sanguinis eius, fugata est, vt loquitur S. Augustinus lib. 1. de Baptism. cap. 18. Sunt istæ velut Eclipses quædam luminarium Ecclesiæ, iuxta Facundum lib. 6. pro tribus capitulis cap. 5. cum excutit horribilia (sic enim vocat) Theophili atque Cyrilli aduersùs S. Ioannem Chrysostomum enunciata. Et cum S. Cyprianum mutasse mentem ante obitum, non inuerisimiliter existimatum sit, vt S. Augustinus refert Epist. 48. & lib. 2. de Baptism. cap. 4. ac etiam cum S. Cyprianus aduersùs S. Stephanum, quamuis commotiùs, tamen fraternè indignatus sit; (verba sunt S. Augustini lib. 5. contra Donat. cap. 25.) hoc est cum salua semper pace & subiectione debita cum S. Stephano egerit; non debet esse vllò modo par ratio S. Cypriani, & eorum, qui excusso iugo & scissa vnitare, contumeliosè se gerunt erga Christum Domini.

Dioscorus Alexandrinus Antistes, Eutyphetis Hæresiar-
chæ partarius, omni scelere coopertum se prodidit in al-
tera.

tera Synodo Ephesina, quæ ab eius grassationibus in facta quæque, dicta est *λυστική*, siue *predatoria*. Neque enim Concilij nomen dehonestandum fuit, communicatione cum tam infamili atrocinitate, duce Dioscoro. Sed nullo magis ex capite DEO & hominibus inuisus fuit truculentus ille latronum princeps, quam quod aduersus S. Leonem Romanum Pontificem, se gessit impudentissimè, & multa in eum verbo bacchatus, eo progressus amentia est, ut vibraret in illum, fulmen excommunicationis. Nam tametsi & defectu iurisdictionis, & causæ iustæ ferendi, fulmen illud vndecunque brutum erat: tamen cohorrere omnes ad Nembrotheam illam audaciam, & furoris immanitatem. Eaque maximè ex causa Dioscorus, postea in Concilio Chalcedonensi, veniæ concessæ alijs plerisque, qui circa alia capita deliquerant, nulla parte dignus est habitus. Rursusque ob huiusmodi in S. Leonem indignitates, in octaua Synodo tanto post, vna cum Photio damnatus iteratò est, ut mox referam.

Photius Euiratus, cum alia malignè & impiè patravit, rùm Romanum Pontificem, quod eius ambitioni refragatus esset, maledicentissimè, cum verbo, tum scripto est infectatus. Qua de causa 8. Synodus actione 10. cap. 21. cum sanxisset. [Quoscunque seculi potentes debere Patriarchas omni reuerentia & honore dignos iudicare, præcipuè sanctissimum Papam senioris Romæ.] Subdidit ista, quibus Photij aduersus Christi Vicarium malignitatem obtereret. [Sed nec alium quemcunque conscriptiones contra Sanctissimum Papam Senioris Romæ, ac verba complicare & componere, sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum; quod & nuper Photius fecit, & multo ante Dioscorus. Quisquis autem tanta iactantia, & audacia vsus fuerit; ut secundum Photium, vel Dioscorum in scriptis, vel sine scriptis, iniurias quasdam contra sedem Petri Apostolorum Principis moueat, æqualem & eandem, quam illi, condemnationem recipiat.] Crematum esse

M m m 2 esse

esse Synodico decreto librum Photij, ob inhonorationem Nicolai Papæ, præmittitur ibidem cap. 6. Additur verò eodem cap. 21. ne in Synodo quidem Oecumenica, ferendam esse petulantiam dehonestantium Romanum Pontificem. Ita enim ibi sancitur.] Porrò si Synodus vniuersalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Ecclesia quæuis ambiguitas & controuersia, oportet venerabiliter, & cum conuenienti reuerentia de propofita quæstione sciscitari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos Senioris Romæ Pontifices.]

Berengarius, homo à prima ætate corruptissimus, quod Guitmundus l. contra eum primo, *ipso initio* ex literis Leodiensis Episcopi ad Henricum Regem Francorum prodidit, in Romanam Ecclesiam, idest in Romanum Pontificem, ad eò licenter grassatus est, vt præ eo, anteriores hæretici, modestiæ laudem ea in parte referre potuisse videantur. Idque vnum voluit Lantfrancus lib. contra ipsum Berengarium, cum dixit. [Traditus in reprobum sensum, Sanctam Romanam Ecclesiam, vocas Ecclesiam malignantium, Concilium vanitatis, Sedem Satanæ. Et hoc impio ore garristi, quod garrisse nemo legitur, non Hæreticus, non Schismaticus, non falsus aliquis Christianus; Quotquot enim à primordio Christianæ Ecclesiæ Christiani nominis dignitate gloriati sunt, & si aliquo relicto veritatis tramite, per deuia erroris incedere maluerunt; sedem tamen S. Petri Apostoli magnificè honorauerunt, nullamque aduersùs eam huiusmodi blasphemiam, vel dicere, vel scribere præsumperunt; quod indubitatum habet, qui eorum scripta legit, quæ diuersis temporibus, ac diuersis de causis Sedes Apostolica ab eis transmissa, vel porrecta recepit. Denique ipse Dominus honorificè alloquitur eam in Euangelio suo dicens: *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ Inferi non præualebunt aduersùs eam, & tibi dabò clauēs regni cælorum; & quodcum-*

que

que ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in caelis. Quæ tametsi de pastoribus Ecclesiæ Sanctæ dicta esse credantur, & à quibusdam Catholicis exponantur; præcipuè tamen de Romana Ecclesia intelligenda esse, Sacri Canones & Pontificum decreta testantur.]

Non est sensus, Berengarium fuisse primum, qui maledictis appetijt Romanam Ecclesiam, eiusuè Pontificem: Id enim falsum esset, cum alij (vt vidimus) Sectarij, longè ante Berengarium, malignitatem suam erga Pontificem & Romanam Ecclesiam, multis in eam probris & turpibus oblocutionibus exprompsissent. Sensus ergo Lanfranci est, nunquam ante Berengarium, Ecclesiam Romanam adeò immaniter fuisse violatam, vt eam quis vocaret, *Ecclesiam malignantium*, *Concilium Vanitatis*, *Sedem Satanae*, vt à Berengario factum fuerat: qui item Romanum Episcopum, non *Summum Pontificem*, sed *Summum Pompificem*, vel *Pulpificem*, per insanam ac virulentam paronomasiam appellabat, vt ex antiquioribus scribit Espence. lib. 2. de Euchar. cap. 42.

Ioannes VVicleffus, ad vesaniam vsque ferox Sectarius, Romanos Pontifices, immenso odio infectatus est, eosque titulis virulentia & maledicentia qua multùm valebat dignissimis, dehonestauit. Ab eo primùm manasse horrendum illum sibilum, quo Romanus Pontifex dictus est *Antichristus*, & Romana Ecclesia *Synagoga Satanae*, affirmat Vicelius in Commentariolo de Antichristo. Quod quamquam verum absolutè non est, (nam titulum *Sedis Satanae*, qui idem est cum *Synagoga Satanae*, ex Berengario iam audiimus; item Luciferianus apud Hieronymum, initio Dialogi, Ecclesiam vocat *Synagogam Satanae*: & quoad titulum *Antichristi*, præiuisse alios mox referemus:) Tamen eatenus potuit tam teter titulus VVicleffo auctori adscribi; quatenus antè, non nisi obiter auditum fuerat illud spurciloquium, & pridem abierat in desuetudinem; post

VVicleff.

VVicleffum verò, tetrum illud nomen, quasi proprium factum est Romani Pontificis in ore Sectariorum. Plerique VVicleffiani articuli eo cœno obliti, leguntur in Concilio Constantiensi. Nec pauca apud Valdensem lib. 2. doctrinal. cap. 49. Esse autem eum titulum probrosissimum, atque infamissimum, nequaquam ambiget, qui notionem horrendæ illi voci subiectam pensauerit, recolueritque infames notas illius lectissimi organi Satanæ, qui antonomasticè *Antichristi* nomen retulit. Virus peccati eo nomine conclusum, reteggit diligenter Rupertus lib. 8. in Apocal. Sed & apud Danielelem, & apud Paulum, adeò tetris maculis sordet homo ille peccati, vt vel sola nominis cum eo communio, affricare infamiam videri debeat. Hæreticorum sanè esse id proprium Epitheton, dixit S. Ioannes Epistol. 1. cap. 2. & 4. in quam rem benè differit Gregorius Nyssenus orat. 10. in Eunom. *in fine*. In particulari autem, multos Hæreticos, tetrum illud nomen retulisse legimus. Nam S. Irenæus, & Tertullianus, sic nominarunt Valentinianos & Marcionitas. S. Cyprianus similiter appellauit Nouatianos, & partiaros infelicissimi *Felicissimi*, Antesignani Schismaticorum. Apud S. Hilarium, ea appellatio, & Arrianis quibusuis, & nominatim Constantio Imperatori ab Arrianis dementato, attribuitur. Idque fusè etiam confirmat S. Athanasius, sub finem Epistolæ ad solitariam vitam agentes, & Lucifer Calaritanus non semel. Quàm ergo probrosum est, in idem turpitudinis infamiæque volutabrum cum Hæreticis propudiosissimis mergi, eodè mque cœnoso Antichristi nomine, inquinari eum, qui spectato munere suo, est mortalium omnium Christo coniunctior, atque proximior? Qui enim Proregem diceret Regis hostem, & iuratorum eius inimicorum caput, non posset illum dehonestare, atque grauari truculentius. Hoc ipsum verò faciunt Sectarij, VVicleffo Duce, cum Pontificem Christi Vicarium, per calumniam planè Diabolicam nominant, *Antichristum*, Fusissimè expugnati à Bellarmino lib. 5. de Romano

mano Pontifice, Lessio & Suare in Scriptionibus contra Iacobum Anglum, Gontsen lib. 6. politic. à cap. 21. & passim hæreseologis.

Potest tamen, ei (vt volunt) infami appellationi, verus nec indecorus sensus subijci: si nimirum is Christus aduersus quem Pontifex ex aduerso pugnare dicitur, sit peculiaris Christus hæreticorum, non verus & communis fidelium. Nam quemadmodum non est DEVS apud eos, vt ait S. Irenæus lib. 1. cap. 19. & Nouatianus lib. de Trinitate, *sub initium*, ac S. Augustinus optimè Psalm. 80. ad illud *non erit in te DEVS recens*, & ex alijs Turrianus lib. 3. contra Magdeb. cap. 17. Sigillatimque de Calvinistis Becanus Opusc. 3. cap. 14. ita dicere licet, non esse Christum, qui Hæretici ingenio confictus est. Quo sensu verè Romanus Pontifex est Antichristus, quia è diametro pugnat contra Christum Hæreticorum, qui non est verus Christus à Deo Patre missus, sed imaginarius tantum, atque adeò falsus Christus, vt ex professo tradit S. Augustinus 12. contra Faust. cap. 4. & lib. 16. cap. 10. & tract. 45. in Ioan. Fauetque ferm. 31. de verb. Apost. negans, vllum Hæreticum confiteri IESVM Christum in carne venisse. Videndus etiam tract. 3. ac 6. in Epist. Ioan. & in Enchir. cap. 5. Nec omitendus S. Irenæus lib. 3. cap. 17. Non multum abest, quod Symmachus Papa sub initium Apologetici ad Anastasium Imperatorem, negat esse apud Hæreticos *Christum*; concedit autem eis duntaxat *Semichristum*. Qui enim non est plenè ac ex toto Christus, non est reuera Christus. Et hinc est, quod Patres passim negant Hæreticos esse Christianos. Ita Cyprianus Epist. 52. & lib. de vnitae Eccles. num. 48. Athanasius orat. 2. contra Arrianos, Augustinus lib. 1. de grat. Christi cap. 10. & scitè Rupertus in cap. 17. Apocalicum de atrio dato gentibus, non metiendo. Nec non Lucifer Calarit. lib. 1. pro S. Athanasio, sic alloquens Arrianos: [Cum igitur sitis Arriani, inhumani, impij, crudeles, homicidæ, quomodò dici Christiani poteritis? Sed & cum

nege-

negetis Christum vnicum Dei filium, & confiteamini credidisse vos in Antichristum, vnde aut quomodo vos poteritis Christi probare seruos, cum manifestetis vosmet vestra professione esse famulos Antichristi? Antichristus etenim, in quem Arrius credidit, reuera fuit quando non fuerit. Contra noster Saluator Dominus, ac DEVS DEI vnicus filius, non est (vt tu vis Constanti) creatura, sed est Dominus Creaturæ.]

Egregiè idem tradit S. Chrysostomus hom. 19. in Matth. ad illud *attendite à falsis, &c.* Optimè quoque & fortiter S. Hieronymus initio Dialogi contra Luciferianos. Christo igitur quem colunt Hæretici, quemque sibi fingunt pro eo, quod non est ipse: Christo inquam Caluinianorum, ignorantia atque peccato laboranti, desperabundo, aut etiam re ipsa desperanti, aduersatur Romanus Pontifex, & eo nomine Antichristus audire non refugit.

At si loquentis animus feratur in Orthodoxorum Christum, qui solus, verus est Christus, virulentissimum ac terribimum probrum est, dici *Antichristum*: quo Christi Vicarium contaminari, ferre nec possumus, nec debemus: eoque nomine, VVicleffo diabolici huius spurciloquij instauratori, anathema inlidimus. Instauratorem dico VVicleffum tam foedi nominis, quia in Anteaetis octauæ Synodi, hæc scripta lego, de pictis ac scriptis à Photio initijs duorum voluminum Concilia ficta continentium. [Coloribus artificiosis expressus erat Ignatius. O' rabiosum furorem! ò furiosam rabiem, cui nihil addi possit! Atque in prima quidem actione, raptatum & verberatum Ignatium effinxit, supraque caput inscripsit *Diabolus*. Nunquid maledicti exhorrescitis atrocitatem? sed non est, quod miremini: Nam si patrem familias appellarunt *Beelzebub*, domesticos eius quomodo appellarent? In altera actione, foedatum, magnaue vi tractum efformauit, cum hoc Elogio. *Principium peccati*. In tertia, de throno deturbatum, cum hoc titulo, *Filius perditionis*. In quarta, viaculis col-

liga-

ligatum & exterminatum, itaque in scriptum, *Auaritia Simonis Magi*. In quinta, collari furca inclusum, cum hac calumnia, *Qui se extollit supra omne id, quod dicitur DEVS*. In sexta depinxit quasi iam damnatum, cum dicto, *Abominatio desolationis*. In septima & vltima finxit raptatum, capiteque multatum, & in scriptio erat, *Antichristus*.]

En qui ante VVicleffum coeno illo conuitij conspurcauit Virum Sanctum, & fidei societate coniunctissimum, plerisque Romanis Pontificibus: vt proinde non tam primus inuexisse, quam instaurasse huiusmodi turpiloquium, videri debeat VVicleffus. Significaturque haud ita multo post, in iisdem Anteaetis, Photium iisdem probris conspurcasse Nicolaum Papam. Et videtur etiam Photio subscripsisse, ac ante VVicleffum, resperxisse eadem Infamia Pontificem, Gulielmus de S. Amore, cum submissos ab eo operarios Ordinis Prædicatorum ac Minorum, vocauit *Nuncios Antichristi*. Vt refert ac refellit S. Thomas Opusc. 19. cap. 24. & 25. & apud ipsum Gulielmum, in Opere nuper refosso de Periculis nouissimorum temporum, legere est, præsertim cap. 8. Et mirum planè videri potest, Melchiorrem Canum iisdem præsertim cum Gulielmo Zeli præposteri intemperij actum, querelas illas, imò atrocissimas calumnias, instaurasse aduersus Societatem I E S V, vt latè describit Nicolaus Orlandinus tom. 1. histor. Societ. lib. 8. à num. 46. Adeò autem infederat animo Cani, tetra illa persuasio, quod B. Ignatius eiusque Socij, quantumuis Apostolicis diplomatibus ritè communiti, essent nuncij Antichristi; vt vnde maximè oportuerat eum dedoceri, inde in errore proficeret; & quæcunque de Antichristi emissarijs apud Patres occurrerent, in Ignatium ac Socios, tanquam perspicuè in eos cadentia obtorqueret. Præ quibus allatrationibus leniter cum Ignatij Socijs videri possit egisse idem Canus, cum puellarum confessiones salua integritate ab eis excipi non posse, amaro ioco significauit, quod idem Orlandinus narrat lib. 5. num. 63. Nec illud quoque,

præ horrore conuitij de quo agimus, adeo austerum videri debet, quod ab eodem Cano lib. 4. de locis cap. 2. initio, intortum est in eisdem Ignatium ac Socios; Cum iuxta Apostolum 1. Cor. 1. Ecclesia nominetur *Societas IESV Christi*, filij Dei, *Videndum esse ijs, qui sibi titulum Societatis IESV arrogant, ne more hæreticorum, penès se Ecclesiam existere mentiantur.* At non est mentitum Concilium Tridentinum, quod conceptis verbis, *Societatis IESV* nomen, ei Religioni, saluis Ecclesiæ Iuribus confirmavit.

Martinus Lutherus, vt vix vllum fuit ab orbe condito pecus maledicentius, osuè magis infrunitum, ac foetens; ita foedissimorum titulorum stercore, ac lotio perfudit Romanum Pontificem. Immenso quippè odio in illum flagrabat, quod ab eius Legato exclusus captato ex Indulgentijs quæstu, ab ipsomet autem Pontifice damnatus & proscriptus fuisset tanquam hæreticus. Inde cæstrum illud furoris & malvolentia, quo etiamnum superstes, hoc sibi Epitaphium posuit, referente in eius Monodia Pomerano;

Pestis eram viuus, moriens tua mors ero, Papa.

Ex hoc odio incensissimo & flagrantissimo, excucullatus ille, ac profligatæ impudentia, prorsusque contrucidatæ honestatis tenebrio, ad omnia foeda & spurca nomina in Pontificem conferenda, est excitatus. Inter quæ illud est planè tetrum, quod imitatione V. Vicleffi, Romanum Pontificem *Antichristum* dicere est solitus. Alicubi etiam referente Prateolo V. *Lutherani* num. 39. Pontificem Romanum vocauit *Tyrannum ac Nembrothum*, & eius potestatem, nihil aliud esse dixit, præter Tyrannidem ac regnum Babylonis. Strenuè quidem ille varijs scriptis, præsertim de captiuitate Babylonica, de visione Danielis, de Missæ abrogatione, de votis Monasticis, in Romanum Pontificem concitatur. Sed opus Assertionis Articulorum suorum contra Bullam Leonis X. palmam maledicentia, ac spurciloquij in Pontificem, omnibus Lutheri scriptis præcipuè se videtur: & vt Rossensis in Præfationem illius libelli retè

Etè dixit, nihil aliud toto libello occurrunt, quàm probra, fannæ, conuicia, contumeliæ in Pontificem; cui & mentitiones impingit, & emotiones mentis, atque blasphemias, præsertim circa Articulum 25. 26. & 27. Videntur Cochlæus in Actis Lutheri anno 1520. & solemniter anno 1522. Hæc tamen minùs mirabitur, qui Lutherum vbique spurciloquum & conuiciatorem meminerit, ita vt ne venerandissimis quidem capitibus Regum & Imperatorum pepercerit; nunc eos *Turcas baptizatos*, vocans, nunc alijs infamibus appellationibus conspurcans, vt ei obiecit Roffensis, & Cochlæus prolato verborum eius stercore demonstrat. [Reputo (inquit Lutherus) illos Principes, veluti recentes lendes, quæ priusquàm inde pediculi nascantur, inanes aridæque sunt pelliculæ. Ego autem huiuscemodi lendibus benè fauceo, vt glorientur & cantent; *Hic residemus nos lendes, super caput nobilissimi animalis in terra, in crinibus eius. Non sumus vilis profapia: Pediculi sunt parentes nostri; Magni illi Gigantes, qui etiam Romanum Imperatorem Syllam, multosque alios interfecerunt.* Videtis alia, quæ libaui lib. 4. de Virtut. num. 422. & quæ exhibet Iodocus Coccius tom. 1. Thesaur. lib. 8. art. 12. S. de *Seculariorum maledicentia in Principes*, ac Cochlæus in Actis Lutheri ad annum 1523.

Calvinus, vt à Luthero virus hausit impietatis, ita ab eodem hostilitatem in Romanum Pontificem & infames titulos quibus eum conspurcare solet, accepit: transfuditque in suos eam virulentiam, ita vt præ eis, veteres Hæretici, modestiæ nomine hac in parte commendari posse videantur. Neque verò sistit in Pontifice, Calvinistarum furor à Caluino transfusus: sed ad omnes quoque Catholicos, Pontificem pro Christi Vicario agnoscentes, processit. Vnde quia vident, se pro more hæreticorum omnium, non à Christo *Christianos*, vetantibus supra adductis Patribus, neque à seminis Apostolici traduce *Apostolicos*, vel à diffusa orbe toto Ecclesia *Catholicos*, sed *Calvinianos* deno-

minari ab Authore priuato; quæ indubia est hæreseos characteristica, vt monuerunt iam pridem Iustinus in Colloquio cum Tryphone, Athanasius orat. 2. contra Arrianos, Hieronymus ad calcem Dialogi contra Luciferianos, Lactantius lib. 4. cap. 30. & passim alij: idcirco meretricio more anteoccupantes probum, vel retorquentes argumentum, & regerentes infamiam; omnes qui Romanum Pontificem Ecclesiæ caput agnoscunt, hoc est (vt ex Syllabo nostro liquet) omnes retrò SS. Patres, etiam in Concilijs Oecumenicis congregatos, & omnes totius Christiani orbis fideles, vocant *Papistas*, & *Romanenses*, vel *Pontificios*. Non minùs insulsi, quàm Græci illi quos Gregorius Hieromonachus in responsione ad Marcum Ephesium ferè *initio*, testatur, Græcos à Schismate abhorrentes vocasse, *Græcolatinos*; perinde ac si ea appellatio fuisset illis probrosa. At tantum abest, vt cognomentum *Papista*, & *Romanensis*, aut *Pontificij*, ad probum pertineat, vt potius censeridebeat, perhonorificum: meritoque, aut etiam necessarium; ad internotionem ab Hæreticis, & nunc adhibeatur, & iam olim sit adhibitum. Sanè Hæretici, nomen *Christianorum* æquiuocè nobiscum participant, ob eiusdem baptismi communionem, inuolarunt autem per summam impudentiam, in nomen *Catholicorum*; vt fecerant etiam veteres Hæretici; Arriani apud Sanctum Hilarium canone 10. in Matth. Donatistæ apud Optatum lib. 1. *sub finem*, & generatim Hæretici, iuxta Sanctum Augustinum lib. de Vtilitate credendi cap. 7. & lib. 23. contra Faustum cap. 2. ac contra Epistolam Fundam. cap. 4. & lib. de vera Religione cap. 7. (vbi tamen addit, eos cum extraneis loquentes, non dixisse Catholicam, nisi Catholicam, vt possent intelligi;) Idem de Calvinianis nos quoque experimur. Cum igitur res ita se habuerit, quoad *Christiani* & *Catholici* cognomina, opportunè & aliquatenus necessarium, qui ab Hæreticis omnibus discrepamus, per subiectionem ad Papam Romanum, denominamur supra Christianos &

Catholicos, *Papista*, atque *Romani*. Quam secundam appellationem, sortitos esse iam pridem Catholicos tempore Arrianorum, dixi prænotatione 2. Optimè verò admonuit iam olim Sanctus Chryfostomus homil. 3. in Acta, non esse erubescendum de quacunque tali denominatione. Probrosus quidem esset denominari à priuato quopiam Sectæ artifice; & audire vel Arrianum, vel Macedonianum, vel Lutheranum, aut Caluinistam. At Romanus Pontifex non est priuatus quispiam nouitatum faber; sed est persona maximè publica, cui Christus Vicariam Ecclesiæ suæ præfecturam concredidit, vt proinde ab eo nuncupationem trahere, perinde sit ac fidelem & Catholicum denominari. Multus est Cardinalis Hosius varijs Epistolis, vt ostendat nemini debere probrosus videri, quod *Papista* dicatur. Nominatim Epist. 79. 111. & 209. Nimirum ea denominatio, nihil aliud fert, quàm subiectionem ad Christi Vicarium, & professionem fidei quam Principes Apostolorum, Romanæ Ecclesiæ tradiderunt. Id verò tantum abest vt probrosus videri possit, vt potius nihil gloriosius, & honorificentius possit accidere, ob conclusam ea denominatione professionem veræ fidei, extra quam non est salus. Idem prosequitur Petrus Simonis quæstione posteriore de Romana Ecclesia. Hi igitur sunt infames probrosiq. tituli, quibus Hæretici, & nuperi, & antiqui, Romanum Pontificem dehonestarunt, malignè prorsus ac impiè.

Componamus; nunc, Hæreticorum ex parte vna, ex altera verò parte, Conciliorum, ac Patrum sensum, circa rem propositam, & vtris potius standum credendumue sit, consideremus. Et constat quidem SS. Patres despici aut despici solere à Sectarijs; qui in fidos istos antiquæ traditionis internuncios, petulantissimè bacchantur, vt videre est apud Cocceium t. 1. lib. 8. artic. 12. Campianum ratione 5. ad Academicos. Iurgeuitium lib. nullus & nemo c. 5. Florimondum 3. histor. cap. 10. & passim apud Hæreseologos, ac dogmatum controuersorum Tractatores. In Ca-
tha-

tholica tamen Ecclesia, Patrum Iudicia summæ semper
 fuisse venerationi, vt videre est apud Sanctum Augustinum
 lib. 1. in Iulia. cap. 4. & lib. 2. cap. 10. & lib. 4. contra duas
 Epistolas, *serè in fine*. Alia in eandem sententiam dabunt
 Stapletonius lib. 7. de princip. à cap. 12. & Castro lib. 1. con-
 tra hæres. cap. 7. & nemo prudens refragabitur. Nam præ-
 ter quàm quod Patres ingenio & rerum vsu plurimùm va-
 luerunt, dubitare non licet, quin ob nitentissimum & car-
 nis fœculentijs liberrimum mentis speculum, copioso Spi-
 ritus sancti lumine sint perfusi; ac proinde sanam rectam-
 que ferre potuerint sententiam; cum de alijs fidei capituli-
 bus, tum nominatim de hoc quasi Cardinali, in quo om-
 nes de rebus fidei controuersia voluuntur; nempe quod-
 nam sit verum caput Ecclesiæ, & Iudex causarum de Reli-
 gione.

Quæ cum ita sint, est quod in suas se latebras recipiant
 Sectarij, & lucem publicam refugiant, ausi de Romano
 Pontifice, tam aduersa Patrum sententiæ, tamque cum
 Sanctorum sensu pugnantia effutire; dehonestantes infam-
 mi & horrendo *Antichristi* titulo, quem lectissima illa Spi-
 ritus sancti organa, honorificentissimis splendidissimisque
 elogijs tam multiplicibus decorarunt. Caput Ecclesiarum
 omnium, Romanam Ecclesiam, pro Synagoga Saranæ,
 fœdissimoque lupanari, impurissimi Lenones traducunt
 & infamant. [Quod omninò ille fieri prohibuit, (vtar enim
 verbis Sancti Gregorij in Psalm. 5. pœnitent. ad versic. 8.)
 qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens:
Tibi dabo Ecclesiam meam. Obstruatur ergo os loquentium
 iniqua, & omnis hæreticorum acies obmutescat, quia nul-
 las vires habet mendacium, quod ipsius voce veritatis in-
 uenitur destructum.] Caueant verò Sectarij, ne per ne-
 glectum pœnitentiæ de tanto scelere, & impactam Spiritu-
 tui sancto Pontificiorum titulorum auctori mentionem,
 illud in se deuocent fulmen, quo S. Leo Epist. 89. cap. 2.
 minuentem verbis arrogantibus Pontifici debitam re-
 ueren-

uerentiam obtriuuit. [Cui (inquit) cum præ cæteris soluendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ouium cura specialius mandata est. Cui quisquis Principatum æstimat detegendum, illius quidem, nullo modo potest minuere dignitatem, sed inflatus spiritu superbiæ suæ, semetipsum, ad inferna demergit.] Hæc aduersus Seditarios Romani Pontificis. iuratos hostes, vniuersè ac generatim.

2. Sigillatim verò Poppæ, cuius spurciloquio hæc lucubratio reposita est, decora Pontificia dementatæ per palpones Pontificum plebeculæ insulsè affingenti; illud in hac meta post prolatos confertim tot Patres, atque Concilia, regeram, quod Diuus Augustinus in præauum eius Iulianum intorsit lib. 1. cap. 2. & lib. 2. *sub finem*. [Ecce quo te introduxi. Conuentus Sanctorum istorum, non est multitudo popularis; Non solum filij, sed & patres Ecclesiæ sunt. Ex illo numero sunt, de quibus prædictum est, *pro patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram*. Ex qua filij regenerati sunt, vt hæc discerent, eius patres facti sunt, vt docerent; Quid est, quod vos gaudere iactas, quod ista veritas, quam tu errorem putas, vel putari cupis, de tantâ multitudine assertorem non potest inuenire? Quasi parua sit eius assertio, quod in hoc fidei firmissimo & antiquissimo fundamento, ipsa toto orbe diffusa non à se discrepat multitudo? Si autem assertores eos flagitas, quorum aliquid etiam literarum inueniri potest, illustrisque doctrina est; En adest assertorum eius memorabilis & venerabilis confessus, atque consensus, &c. Isti Episcopi sunt docti, graues, sancti, veritatis acerrimi defensores, aduersus garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quia tria bona Iudicij tribuisti, non potes inuenire, quod spernas. Si Episcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facile sedere tot, quia nec isti vno tempore fuerunt. Sed fideles & multi, excellentiores paucos dispensato.

factores suos Deus per diuersas aetates, temporum, locorum,
 que distantias, sicut ei placet, atque expedire iudicat, ipse
 dispensat. Hos itaque de alijs, atque alijs temporibus, at-
 que regionibus, ab Oriente & Occidente, congregatos vi-
 des, non in locum, ne nauigare cogantur homines, sed in
 librum, qui nauigare possit ad homines. Quanto tibi essent
 isti Iudices optabiliores, si teneres Catholicam fidem, tan-
 to tibi sunt terribiliores, quia oppugnas Catholicam fidem,
 quam in lacte suxerunt, quam in cibo sumpserunt, cuius lac
 & cibum paruis magnisque ministrauerunt, quam contra
 inimicos etiam vos tunc nondum natos, vnde nunc reue-
 lamini, apertissimè, ac fortissimè defenderunt. Talibus post
 Apostolos Sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, aedi-
 ficatoribus, pastoribus, nutritoribus creuit. Ideò profanas
 voces vestrae nouitatis expauit, & cauta ac sobria hac ad-
 monitione Apostolica, ne sicut serpens Euam seduxit astu-
 tia sua, sic & mens eius corrumperetur à Castitate, quæ est
 in Christo, Catholicæ fidei virginitati insidias vestri dogma-
 tis surrepentis exhorruit, & tanquam caput colubri calca-
 uit, obtriuuit, abiecit. His igitur eloquijs & tanta authorita-
 te Sanctorum, profectò aut sanaberis Dei misericordia do-
 nante, quam quantum tibi optem, videt qui faciat; aut si
 quod abominor, in eadem quæ tibi videtur sapientia (& est
 magna stultitia) perduraueris, non tu Iudices quæsiturus
 es, vbi causam tuam purges, sed vbi tot Sanctos Doctores
 egregios, atque memorabiles catholicæ veritatis excuses,
 Irenæum, Cyprianum, Rheticium, Olympium, Hilarium,
 Gregorium, Ambrosium, Basilium, Ioannem, Innocentium,
 Hieronymum, cæterosque socios, ac participes eorum, in-
 super & vniuersam Christi Ecclesiam, qui Diuinæ familie
 Dominica cibaria fideliter ministrantes, iugenti in Domi-
 no gloria claruerunt.]

CHRISTO, ECCLESIAE CAPITI
 SUPREMO, DECUS ET GLORIA.

DE
BICIPITI
ECCLESIA,

Et vnici corporis Christi mystici,
vno fimul ac duplici capite;

DISPVATIO

R. P. THEOPHILI RAYNAVDI
Societatis IESV Theologi.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendis. P. Mag. Sacri Pala-
latij Apostolici.

Alex. Victricius Episcopus Alatr. Vicesgerens.

Imprimatur. Fr. Vincentius Candidus Sac. Pala. Apost.
Mag. Ord. Præd.

CONSPECTVS³ OPERIS.

Aditus ad Disputationem.

- Punctum I. *Corpus Ecclesie, optimè à Christo constitutum esse, atque adeò ab omni monstrositate procul abhorrere.*
- Punctum II. *Si essent duo visibilia Ecclesie capita, ut habet nova de SS. Petro & Paulo imaginatio, non posse declinari mystici corporis Christi monstrositatem.*
- Punctum III. *Non tolli monstrositatem mystici corporis Christi, quod est Ecclesia, ex eo quod bina eius visibilia capita, unum, non plura fuisse perhibeantur.*
- Punctum IV. *Notio capitis mystici à S. Paulo aliena, in solum verò S. Petrum perbellè cadens, cum monstrositate bicapitis Ecclesie corporis, pugnat è diametro.*
- Punctum V. *Monstrositatis accrementum ex alterius Ecclesie capitis ad aliud pridem constitutum adiunctione.*
- Punctum VI. *Adiunctio novi capitis ex Anonymi capite, nullibi in Scriptura comparet, imò omnino contrarium.*
- Punctum VII. *Falsò affingi Pontificibus, quod monstrosam binorum simul Ecclesie capitum cõsociationem agnouerint, cū omnia alia profiteantur, & soli S. Petro id decus asserāt.*
- Punctum VIII. *Sacra Concilia monstrositati binorum simul Ecclesie capitum, nullo pacto astipulata: imò disertissimè solum S. Petrum habent pro summo Ecclesie Rectore, siue visibili capite.*

A z

Pun-

- Punctum IX. *Proluditur expeditioni locorum è SS. Patri-
bus, quæ Aduersarius pro bicipiti Ecclesia corpore addensa-
uit; positæ cautionibus ad innoxiam Patrum allegatione.
Quid circa singulas peccarit Aduersarius, tactū generatim.*
- Punctum X. *Ostenditur, Patres primatui S. Pauli non esse
suffragatos. Officia circa nonnullos discussa; Vox omnium
Patrum communis, solum S. Petrum esse Ecclesie caput,
firmata.*
- Punctum XI. *Doctores Catholici omnes, pro solius S. Petri
primatu steterunt, solis Hæreticis pro S. Pauli ad S. Petrum
coæquatione sollicitis.*
- Punctum XII. *Calumniosè Parisiensibus Theologis indiscri-
minatim impingi, vnius aut alterius pruriginosi ingenij
hac in parte abortionem.*
- Punctum XIII. *Salus ex inimicis, ab Ethnicorum & alio-
rum quorundam Ecclesie hostium testimonio, de S. Pauli ad
S. Petrum subiectione.*
- Punctum XIV. *Absolutio Controuersie. Cur providente Deo
S. Paulus, non item S. Petrus, reciso capite vitam finierit,
ex dictis æstimatum.*
- Punctum XV. *Quo consilio hæc nouitas de bicipiti Ecclesia
corpore excogitata videatur.*
- Punctum XVI. *Clausula parænetica: biceps; cum ad Ano-
nymum & eius partiaros prurientes auribus; tum ad an-
tiquæ doctrinæ tenaces, Ecclesie filios.*

ADITVS AD DISPV TATIONEM.

COMMODE' indidem opellæ huius
 initium sumam, vnde S. Hieronymus
 sumpsit exordium disputationis. con-
 tra Vigilantium. [Multa (inquit) in or-
 be monstra generata sunt. Centauros,
 & Sirenas, Vlulas, & Onocrotalos in
 Esaia ^a legimus. Iob ^b Leviathan & Behemot, mystico
 sermone describit. Cerberum & Stymphalidas, Aprum-
 que Erimanthium, & Leonem Nemeæum, Chymæram,
 atque Hydram multorū capitum, narrant fabulæ Poë-
 tarum. Cacum describit Virgilius: Triformem Geryo-
 nem Hispaniæ prodiderunt. Sola Gallia monstra non
 habuit.] Ain' vir Sanctissime? Fuerit sanè hæc foelicitas:
 temporum tuorum, eorumque quibus Hilarios, Ambro-
 sios, Paulinos, Seueros, Eucherios, Claudianos, Sido-
 nios, Saluianos, Cæsarios, & consimiles alios non pau-
 cos, Orbi & Ecclesiæ dabat Gallia. Fuerit hoc decus re-
 gno illi peculiare, quamdiu nitens & purum absque Ca-
 tholi-

^a Esaia 34.
^b Iob 40.

a l. 5. epist. 59. tholica Fidei temeratione duravit. Vnde illi à S. Grego-
 rio ^a elogium pangitur, [Quod regnum esset (vt ait)
 fidei rectitudine decoratum, & integritate religionis in-
 ter alias gentes conspicuum.] Scitè idem traditur his
 verbis in vestibulo legis Salicæ, vt est in Miscella ll. anti-
 quartum. [Gens Francorum inclyta, authore Deo con-
 dita, fortis in armis, firma pacis foedere, profunda in
 consilio, corpore nobilis & incolumis, candore & forma
 egregia, audax, velox & aspera, nuper ad Catholicam
 Fidem conuersa, Immunis ab Hæresi.] Hoc quandiu
 valuit, tamdiu verum fuit, Galliam monstra non habuis-
 se, vt S. Hieronymus affirmavit, astipulantibus Petro
 Cluniacensi ^b & Arnulpho Lexouienti ^c, qui ipsa Hie-
 ronymi verba vsurpant, atque collaudant.

b l. 9. epist. 10.
 c Epist. 21.

2 Deinceps autem, vt nihil est in terra perenniter
 beatum, suspiratum est non semel, ad illius pronuntiati
 nimitum quantum elisam veritatem. Ne reficemus ob-
 soleta, Berengarios, Roscelinos, Abelardos, Almaricos,
 Valdesios, prætereamus. Nostra & Patrum memoria,
 ferax monstrorum fuit Gallia. Calvinus, Beza, Quinti-
 nus, Coppinus, Farellus, Richerius, Peroldus, Chamie-
 rius, Spinæus, Molinæus vterque, & alia ominosa nomi-
 na omnino multa, quid aliud quàm monstra fuerunt,
 Galliæ quæ eos protulit, exitio nata?

Neque tamen plus hic monstrorum exortus Galliam
 reuera dehonestat, quàm alias nationes, editio æquè te-
 trorum monstrorum; ac nominatim Hispaniam, cui lo-
 nas Aurelianensis ^d impugnans Claudium Episcopatu
 Taurinensem, ortu Hispanum, hoc accidisse obseruat,
 vt viros vndecumque magnos in Catholica Fidei pro-
 pugnatione, ac illustratione dederit; & plerosque etiam
 protulerit nefarios Hæresiarchas, in fidei excidium in-
 tentissimos. Non fuit hæc fors, Galliæ ac Hispaniæ dun-
 taxat. Quæ Christiana regio, vt strenuos religionis pro-

-florit

pu-

pugnatores ac illustratores, ita perturbatores ac hostes non dedit? Ægyptus in qua Athanasius, Cyrillus, Clemens, Pantænus & alij, vtsydera in cœlo Ecclesiæ effulserunt, Arrij, Dioscori, Vadij, ac similibus tenebrionum caliginem orbî propè vniuerso offudit. Dedit Græcia Basilium, Nyssenum, Nazianzenum, Chrysostomum, & alios omnino multos. Indidem Nestorius, Eutyches, Apollinaris, & alia Diabolicæ informationis ostenta prodire. Non est Christiana natio in qua idipsum notari nequeat. Nimirum ita res humanæ habent. Nihil hic purum, mista contrarijs omnia, vt ex Pythagora obseruatum à Jambliche ^a memini; Quod aliter dixit Ma- ^a *In vita Pythag.*
daurensis Philosophus ^b, *ubi vber, ibi tuber.* Sanctus ve- ^b *3. Flor.*
rò Bernardus ^c, ait hoc esse, quod in capite libri legitur, ^c *ser. 2. de vitijs
mis palms.*
diem ex vespere & mane apud nos vbiuis conuexi.

3 In serie igitur monstrorum, quæ posterioribus æta-
tibus emisit Gallia, locandum meritissimò est, quod lu-
cifuga quispiam nuper emisit, de bicipiti Ecclesiæ cor-
pore; qua cerebri abortione, nihil magis affine Iano illi
Latiari quem bicipitem fabulosa vetustas effinxit, pru-
dentissimum Regem anteriora, & posteriora prospicien-
tem; ingeniosè sub ea imagine representans. Imaginem
verò fabulosam esse, nullus dubito; & tandem annuit,
subdubitare primùm visus, Martinus VVeinrichius ^d cū ^d *l. de monstris
c. 27.*
in hoc (vt vocat) monstrum ex insignioribus, incidisset.
Nihil proinde est, quod vetet, monstrum hoc bicipitis
Ecclesiæ corporis, è cerebro tenebrionis cuiuspiam nu-
perrimè apud Gallos, eductum, veluti Palladem è fisco
Iouis Capite *Ianum Renatum* dicere. Et verò est Latini
illius Iani à quo (teste S. Cypriano ^e, atque Arnobio ^f) ^e *l. de vanit.
idol.*
Ianiculum Romanum habuit appellationem, non vna ^f *l. 1. contra
gent.*
cum Romano Pontifice analogia; vt possit non absur-
dè existimari, hanc vnam esse de fabulis illis, quas Iusti-
nus ^g à Satana inuectas dixit, vt veritatem Christianam ^g *apol. 2.*
cum

cum aperiretur, suspectam fabulositatis redderet. Praefuit Ianus eo loco quem postea dixere Romam. Habere ferebatur caeli terraeque claves, quibus omnia vbius aperire & claudere posset. Vnde apud Nasonem^a, sic de se loquens inducitur:

*Nomina ridebis; modo namque Patulcius idem,
Et modo sacrificio Clivus ore vocor,
Quicquid ubique vides, caelum, mare, nubila, terra,
Omnia sunt nostra, clausa patentque manu,
Me penes est unum, vasti custodia mundi
Et ius vertendi cardinis, omne meum est.*

4. Non est, quod sim sollicitus, de notandis analogiis, quae illicò incurrunt in oculos, fabulosi illius Iani cum Christiana veritate de regnante Romae Ecclesiae capite, caeli terraeque clavigero. Quod in fabula ut cum veritate adaequatè responderet, deesse videbatur, supplevit novi dogmatis faber; dicens; duo capita, quae corpori Ecclesiae tribuit, in vnum veluti coalescere, nec esse nisi vnum caput. Similiter enim Ianus, ita duobus ferebatur instructus capitibus, ut in vnum concreuissent, Solisq. vultibus antrosum retrorsumq. conspicuis, ea capitum multiplicitas proderetur. Itaque caput bifrons Ecclesiae, quale ab aduersario propositum est, non absurdè videor Ianum Renatum appellasse. Renatum porrò intelligo, eodem mythologico partu in Gallia, quo prior in Latio est editus. Vterque ex cerebro figmentorum foecundo prodijt; nisi quod prior, fructuosè sub eo fabulae inuolucro est emissus, in sapientis moderatoris imaginem, iuxta receptum olim vsum, & ad mores, & ad rectionem politicam informandi per fabulas; quem diligenter nuper retexit Franciscus Baconus^b; & ad res quoque Theologicas extensum, constat ex Iuliano Imperatore^c, Cybeles mysteria regeunte, aliisque adductis in Naturalis Theologiae prologo. Posterior autem hic Ianus, ma-

^a l. Pastor.

^b in Opuse.

^c Orat. 5.

lè sani cerebri abortio, veriùs quàm foetus, nullo Eccle-
siae commodo, in dè exitiali omine, non prodijt, vt à Dra-
conum frontibus gemmeæ, aut pretiosæ è piscium cere-
bris lapidositates^a; Sed vt è presso fuci capite vitulinæ
sobolis effigies; vel vt è caluarijs demortuorum buffo-
nes, vt quisquis demùm ille est, Augustinum ementiens
recitat.

5 A monstrositate hac retegenda, duo sunt, quæ me
auocare potuisse videri debeant. Primùm, quod prius-
quàm hi fluctus Ecclesiae flustrum turbarent, & planè
quicquam de nouitia hac bicipitis Ecclesiae corporis as-
sertione auditum esset, differui in hanc rem quantum-
satis, excutiens locos è quibus eruendi essent Pontificij
tituli, in Prolegomenis ad opus de Corona aurea Ro-
mani Pontificis super mithram^c. Ibi enim tractans
S. Petri Cathedram, admonui non dici coniunctim Ca-
thedram SS. Petri & Pauli, sed duntaxat S. Petri; & om-
nia propè, quæ recens plenis voluminibus sunt tradita,
in paucarum paginarum angustum compegi, monstràs,
quomodò accipienda essent nonnulla, quæ difficulta-
tem videntur facere, cum ex Patribus, tum ex Pontifi-
cij formulis. At difficilè est de eodem argumento sæpius
scribere. Alterum auocamentum est, quod post motam
hanc controuersiam, sed maximè post interpositam
Pontificiam auctoritatem, qua assertio secundi huius
capitis æquè principalis & primo non subordinati, dam-
nata est hæreseos: tot emerferunt de hoc argumento
scriptiones, & tot aliæ sub incude esse, & proximè pro-
dituræ feruntur; vt actum agere, & crambem recoctam
inferre videatur, quisquis in hanc curam denuò incu-
berit. Vt quid enim cum lectorum fastidio nouis scri-
ptionibus, de argumento non admodùm vberi, eadem,
certè vix diuersa, regerere?

6 Neutra tamen excusatio ad hoc onus excutiendum

B

satis

^a Tertull. l. de

hab. mul. c. 6.

V Aldrou. lib.

1. de insectis

c. 1.

^b serm. 48. ad

Eremit.

^c proleg. 4.

^a homil. 2. de
Anna.

fatis idonea est habita. Fastidij enim declinatio ex eiusdem argumenti versatione, nequaquam est desperanda, ut bene admonet S. Chrysoström^a, iteratò de Anna Samuelis parente disputaturus; inde argumētatus, quod [In conuiuio corporali ex eodem obsonio multa Eduliorum genera potest aliquis conicere. Quin & aurifices videmus, ex eadem auri massa, & armillas, & inanes, aliasq. multas res aureas fingere: Quamquam enim eiusdem generis est materia, ars tamen est varia, nec coarctatur similitudine materiæ subiectæ, quod ipsa sit copiosa, varijq. artificij; multò verò magis Spiritus gratia.] Itaque tametsi iam de hoc argumento à me est actum; possum tamen illa ipsa, secundis hysce curis & expolire, & locupletare; ut nec fructus vacua, nec cum anteriore prorsus eadem habenda sit, scriptio ad quam aggredior.

^b l. 1. de Tri-
nit. c. 3.

^c l. 1. ad Mar-
tim. c. 14.

^d præfat. ad li-
brum de Incar-
nat. Verbi.

^e Epist. 79.

3 Qua ipsa ratione, præcluditur quoque alia excusatio ex labore tam multorum, optimè & à doctrina, & à diuini honoris zelo constitutorum, qui de hoc negotio pronunciarunt, & pronunciare porro pergunt. Quamuis enim plerique ante nos, hoc saxum voluerint, tamen ut D. Augustinus^b, locatam abs se operam circa diuinam Trinitatem, post tot anteriores Tractatores excusabat approbante S. Fulgentio^c, non dissimilia in simili causa, excusantes; [Utile est plures à pluribus fieri libros diuerso stylo, non diuersa fide, etiam de quæstionibus eisdem, ut ad plurimos res ipsa perueniat; ad alios sic ad ad alios autem sic.] Etiam post Patres & quosuis Doctores, haud inutiliter alios eas ipsas quas illi tractauerint, atque discussissent materias denuò tractandas & discutiendas suscipere, contestatur S. Anselmus^d. Quin etiam Seneca^e amicum ad tractationem loci omnibus (ut ait) Poëtis solemnis impellit; quem quominùs Ouidius tractaret, nihil obstitit, quod iam Virgilius impleuerat;

ne

ne Seuerum quidem Cornelium, vterque deterruit; Omnibus præterea foeliciter hic locus se dedit, & qui præceserant non præripuisse mihi videntur, quæ dici poterant, sed aperuisse. Sed multum interest, vtrum ad consumptam materiam, an ad subactam accedas. Crescit in dies, & inuenturis inuenta non obstant. Præterea conditio optima est vltimi. Parata verba inuenit, quæ aliter instructa nouam faciem habent; nec illis manus inijcit tanquam alienis: Sunt enim publica: Iurisconsulti autem negant quicquam publicum vsu capi.]

8 Anastasij Sinaitæ ad explanationem Hexaëmeri post tot anteriores Tractatores aggrediētis, & animum induere, & voces quibus illum exprimit meas facere opportunissimum videtur. Est sanè eius oratio huic loco accommodatissima. [Post illos, (inquit) qui antea laborauerunt, vestigijs eorum insistent, qui circa horam vndecimam æquè celeriter munus peragunt, & in metendo, & rursus in vindemiando, demisso oculo, & humili diligentia, & imperitia, tanquam spicas legens, & culmos colligens, instar formicæ relicta grana relego, & tanquam canis micas colligens lautæ & opiparæ Patrum epuli ac conuiuij, aufero quæ excidunt.] Iure hæc dico, qui nouissimus vna hora facturus, à patrefamilias in hanc vineam conductus sum. Vtinam cum serò factum fuerit, & Procurator Operas ad reddendam mercedem vocauerit, non frauder denario, ex quo primi, qui portauerunt pondus diei & æstus, cum Domino vineæ conuenerunt.

CORPVS ECCLESIAE,
*optimè à Christo constitutum esse, atque adedò ab
 omni monstrositate procul abhorrere.*

*a. 2. de Chri.
 ste. lib. 4. c. 9.*

DVO breuiter sunt recolenda, ex ple-
 niore alibi instituta tractatione^a. Pri-
 mum est, Ecclesiam esse corpus Chri-
 sti. Alterum, hoc corpus pulcherri-
 mum esse, optimeque constitutum.
 Vtrumque vix eget confirmatione,
 aut illustratione, cum sit per se perspicuum. Itaque
 breuissimè id attingo.

In Jer. 30.

*e. Ephes. 10.
 a cap. 5.*

1. Cor. 12.

Cum duplex sit Christo corpus, iuxta doctrinam Pe-
 tri Damiani^b, vnum quod suscepit ex Virgine, alterum
 quod ei charius fuit, & pro quo mortuus est, Ecclesia
 hoc secundo modo est corpus Christi. Itaque corpus
 Christi dicitur Ecclesia, non naturale ac physicum, (vt
 per se patet) sed morale ac mysticum. In quo sensu Apo-
 stolus de Christo loquens ait^c, *Ipsam dedit caput super
 omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.* Et alibi^d. *Chri-
 stus caput est Ecclesie, ipse Saluator corporis eius.* Et pau-
 lò post. *Christus nutrit & fouet Ecclesiam, quia membra
 sumus Corporis eius, de carne eius, & de ossibus eius.* Ex-
 plicatissimè ad Corinthios^e. *Vos estis corpus Christi &
 membra de membro.* Græcè, *ἡμεῖς*; hoc est, *Compartes
 estis, & membra adinuicem habentia connexionem sub uno
 principali membro, seu capite.* Hoc ipsum est, quod Ephe-
 siorum 3. gentes dicuntur sua ad Christum conuersione,
 factæ *concorporales*; id est membra eiusdem corporis. Ple-
 rumque item Scriptura ipsa inde petit argumentum ad
 absterrendos & auocandos ab aliqua indignitate fideles,
 quod

quod sint membra Ecclesiae, atque adeo corporis Christi, vel quod sint corpus Christi, nempe parziale. Sic Apostolus à turpitudine d. hortatur fideles ne accipiant membra Christi, & faciant membra meretricis. Et alibi, Colossenses vrget, vt abijciant vmbas, cum sint ipsi corpus Christi, non vmbaticum, sed reale ac solidum, vt insigniter philosophatur D. Augustinus ^a satisfaciens quaestioni septimae S. Paulini; expendens, Apostolum inde hortari Colossenses, vt contemneret euanidas legis vmbas ad quas trahebantur à nonnullis, quod essent Corpus Christi, cui tanquam capiti cohærere omninò deberent. Versat id latè D. Augustinus, tum sic concludit. [*Nemo ergo vos (inquit) iudicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut Neomenia, aut Sabathorum, quod est umbra futurorum. Corpus autem Christi, nemo vos conuincat. Turpè est & nimis incongruum, & à generositate vestrae libertatis alienum, vt cum sitis corpus Christi, seducamini vmbis, & conuinci videamini veluti peccantes, si hæc obseruare negligitis. Corpus ergo Christi, nemo vos conuincat, volens in humilitate cordis.*] Legit S. Augustinus & interpungit eum Pauli locum, aliter quàm habeat vulgata editio; Nam iuxta hanc, sensus est, ritus Iudaicos fuisse vmbam futurorum: corpus autem, siue substantiam & (vt loquuntur) realitatem, vmbis illis adumbratam, ad legem Christi pertinere. At D. Augustinus, periodum claudit in illis verbis, *que sunt umbra futurorum*. Tum quod sequitur: *Corpus autem Christi, nemo vos seducat volens*; ita vt sit Apostrophe ad fideles, quos admonet, vt sint memores, se esse corpus Christi, & futiles vmbas eo nomine refugiant. Hic locus, saltem ex D. Augustini authoritate, valet ad monstrandum, Ecclesiam esse corpus Christi. Alias tamen liquidiores in hanc rem Scripturas, legere est apud eundem S. Augustinum ^b.

3 Ni-

*b l. de unitate
Ecclesia. c. 2.
& 4.*

^a l. r. Summa
de Eccl. c. 43.

^b l. r. Summa
de Eccl. c. 44.

^c in Isagege.

^d Rom. 12.
1. Cor. 10.
Ephes. 4.
Coloss. 1.
^e in Psalm. 5.
poenit. ad ver-
sic. 1.

3 Nihil frequentius in Scripturis ac Patribus occurrit, hac Ecclesiæ denominatione, cuius multiplicem Analogiam diffusè prosequitur Turrecremata^a. Sed præcipua cernitur in membrorum vno spiritu animatorum diuersitate, concurrente ad vnius mystici corporis compagem, & variarum operationum exercitium. His quippè obeundis, Ecclesia instar Organici corporis, è varijs quasi similaribus & dissimilaribus partibus coagmetatur. *Similares* dico, carnem, ossa, neruos, & huiusmodi alias: quibus quæ partes in mystico Christi corpore respondeant, plenè dico cum de S. Ignatio, *Anima mundi*. Dissimilares fusè prosequitur Turrecremata^b minutatim percurrens singula membra humani corporis, & demonstrans, qui in corpore mystico respondeant faciei, genis, oculis, auribus, naso, labijs, dentibus, collo, vberibus, manibus, ventri, cruribus, ac pedibus. Fusus item in eodem argumento est Sanctes Pagninus^c. Nobis in præsentia sat est, generatim monstrasse, Ecclesiam dici in Scripturis *corpus Christi*, præsertim apud Apostolum, varijs locis^d præter iam annotata.

4 Obseruat verò S. Gregorius^e, hanc causam esse cur in plerisque locis Sacrorum librorum, quædam Christus quasi sua pronunciet, quæ nobis solummodò congruunt. [Vnum quippè corpus est tota sancta vniuersalis Ecclesia, sub Christo IESV, suo videlicet capite constituta. Vnde ait Apostolus, *Ipsè caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis*. Ipsa est enim, quæ per Prophetam iucundatur & dicit: *Nunc exaltauit caput meum super inimicos meos*. Pater enim Filium, qui est caput Ecclesiæ, super inimicos eius exaltauit, cum destructo mortis imperio, in suæ illum maiestatis æqualitate constituit, cui & dixit: *sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum*. Christus itaque cum tota Ecclesia sua, siue quæ adhuc versa-

tur

tur in terris, siue quæ cum eo iam regnat in cœlis, vna
persona est.] Præiuerat S. Augustinus ^a secernens in
Scripturis, & quæ à Christo proferuntur, prout est in se,
& quæ ab eo proferuntur, prout est in nobis. [Etenim
corpus eius, Ecclesia non esset, nisi & in nobis ipse es-
set.] Id est, nisi esset nobiscum vna persona, qualem ca-
put & membra constituunt. Quo pertinet alia eiusdem
D. Augustini ^b disputatio de præmissa Christi tanquam
Capitis resurrectione, vt membra non desperarent resur-
rectionem, quam in capite præcessisse conspicerentur.
At iuxta regulam Ticonij, Diuo item Augustino pro-
batam, & apud omnes ratam, vt monstrant Franciscus
Ruizius in Regulis ad intelligendam Scripturam ^c, &
Laurentius à Villauicentio ^d. Sicut quæ nostra sunt ob
membrorum & capitis concursum in vnam personam,
Christo tribuuntur sita & nobis per quandam veluti com-
municationem Idiomatum, solent in Scripturis adscribi,
quæ Christi sunt; tanquam membris cum eo veluti ca-
pite, vnam personam & vnum morale corpus vndecun-
que absolutum constantibus.

5 Indidem quoque S. Bernardus ^e, spem concipit,
quod nō simus aditu cœlorum excludēdi, quamuis scri-
ptum sit eō non ingressurum, nisi qui sine macula ingre-
ditur, & neminem ascendere in cœlum, nisi qui descen-
dit de cœlo filius hominis, qui est in cœlo. Quamuis
enim solus Christus ingrediatur Sancta Sanctorum, &
nemo præter eum ascendat in cœlum, tamen sub eius
nomine comprehendimur & nos, qui sumus membra
eius. [Licet enim solus, sed profectō totus intrabit, & os
non comminuetur ex eo. Non sine membris caput in-
uenitur in regno, si tamen membra fuerint conformia
sibi, & cohærentia capiti suo. Conformia sanè moribus,
cohærentia fide.] Similia passim Patres cœteri, nostram
omnium cum Christo coagmentationem in vnam per-
sonam

a *serm. 26. ex. 40. nouis.*

b *serm. 12. ex. 40. nouis.*

c *reg. 107. ex. August. in Ps. 2. et 40.*

d *l. 2. de ratio. studij Theolog. obseruat. 10.*

e *serm. in illud! Tob. in 6. tri- bulat. etc.*

sonam moralem agnoscentes, & quæ inde ad nos refusa-
dantur decora, quæ item nostra in Christum transferan-
tur, commemorantes.

6 Et quia coniuges vna moraliter persona sunt, quo-
rum tituli inuicem comineant; non rarò eandem no-
stram cum Christo coniunctionem in vnam moralem
personam, Patres consentaneè ad varias Scripturas, ex-
ponunt, per Ecclesiæ cum Christo coniugium. Scitè
D. Augustinus ^a. [Quid ipsa Ecclesia? Corpus Christi.
Adiunge illi caput, & fit vnus homo: caput & corpus,
vnus homo. Caput quis est? Hic qui natus est de Vir-
gine Maria, &c. Ipse est caput Ecclesiæ, &c. Corpus au-
tem eius, quod est? Coniux eius, idest Ecclesia. *Erunt
enim duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum est. Ego
autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Sic & Dominus in
Euangelio, cum de viro, & vxore diceret, *Igitur iam
non sunt duo, sed vna caro.* Ergo vnum voluit esse, homi-
nem Deum Christum, & Ecclesiam. Ibi caput, & hic
membra.] De hac re plenè in tractatione de Christi ti-
tulis, cum de Christo Sponso ^b.

^a *serm. 12. ex
40. nouis,*

^b *l. 5. de Chris-
to sect. 5. c. 1.*

7 Fit continuè, & vsque ad mundi metam fiet, hæc
corporis Christi compactio, & transitus noster in vnam
cum eo personam moralem; siue eum transitum nomi-
ne *coniugij*, siue nomine *generationis mysticæ* donare pla-
ceat. vtrumque enim dicitur penès varias consideratio-
nes. S. Paulinus pangens Iuliano & Iæ Epithalamium,
præclarè, & de more suo omnino piè, describit hæc (vt
vocat) noua Domini ad humanam salutem commen-
ta, ac grande Sacramentum quo nubit Ecclesia Christo,
& simul est Domini Sponsa sororque sui, perpetuata ad
finem vsque sæculi coniunctione. Et addit ^c de benedi-
cta Dei generatione, quæ non seminis humani, sed ge-
neris superi est; secundùm quam in Christo, nec mas,
nec foemina est, sed idem corpus & vna fides.

^c *in Epithal.
Iuliani.*

manol

Namque

Namque omnes unum corpus sumus, omnia Christo
Membra quibus Christus corporis in caput est.

Et qui iam Christum induti deponimus Adam,
Protinus in speciem tendimus Angelicam.

Propterea hoc opus est cunctis baptismate natis,
Perfectum ut capiat sexus uterque virum.

Et commune caput stet in omnibus omnia Christus,
Tradens in regnum Rex sua membra Patri,

Nubere vel nubi, fragilis iam deserit etas
Omnibus aeterno corpore compositis.

Nimirum, quia tunc cessabunt generationes corporeæ
hominum, atq; adeò cessabit etiam regeneratio & coa-
litus in vnum Christi Corpus, vnamque moralem perso-
nam. Et hoc est, quod Apostolus ait, cum Christus re-
gnum Deo ac Patri tradet, *occursum nos, in virum perfe-
ctum, in mensuram etatis plenitudinis Christi*; quod vul-
gò minùs commodè referunt ad resurgentium corpo-
ream staturam. Clemens Alexandrinus^a ad vniuscuius-
que nostrum perfectionem in Christo retulit. Optimè
autem in eum, quem ex Paulino expressi sensum, refer-
tur à Turriano^b.

^a lib. I. præd.
c. 5.

^b l. I. de hier.
ordinat. c. 11.

8 Et quia vniuersa Christiana Hierarchia eò dirigi-
tur, vt generatio ventura Domino annuncietur, & for-
metur Christus in paruulis, fontis Ecclesiastici vtero cõ-
ceptis, & obstetricante Euangelio, crucis cuna susceptis
(vt Bracharius concinnè dixit;) idcirco Apostolus vni-
uersam illam graduum & ordinũ varietatem, quæ Hie-
rarchiam Ecclesiasticam integrat, cessaturam ait, cum
omnes vnus Christus fuerint, & in vnam moraliter cum
Christo personam transferint: quod in fine sæculi, con-
summato cum voluminibus temporum, numero ele-
ctorum continget; quia tunc omnes, vnum, vel vt apud
Apostolum^d legit Chrysostomus, *vnus erunt in Christo*;

^c Epist. ad In-
m. 1.

^d ad Galat. 3:
vers. 28.

C & om-

& omnibus ad beatam illam sortem vocatis, persona
moralis.

^a l. 2. de effie.
c. 11.

9 Quod visum est Ruperto ^a, hunc transitum in
vnum cum Christo corpus de quo tam frequenter agit
Apostolus, hunc inquam transitum in vnam moraliter
cum Christo personam, fieri per susceptionem diuinæ
Eucharistiæ, adscriptu dignissimum est, quia & illustra-
tionem nonnullam deposcit, & continet insigne incen-
tium ad huius Sacramenti susceptionem. Prosequens
ergo Rupertus utilitatem eximiam, quæ cibi Eucharisti-
ci sumptione comparatur, eo quod per eam susceptio-
nem subeatur in cœlū, quod vnus & solus Christus ascen-
dit, iuxta ipsius Christi oraculum ^b, sic philosophatur.
[Vni & soli, qui descendit de cœlo, Filio hominis, qui
vna persona est cum Filio Dei, cum Verbo Patris, quod
de cœlo descendit, & de corde Patris in vterum venit
Virginis; vni, inquam, & soli Filio Dei, filioque homi-
nis, tanquam suo capiti cuncta membra corporis an-
nectuntur, omnes qui in fide huius Sacramenti, in pleni-
tudine huius charitatis sunt recepti, & sic vnum corpus,
vna persona, vnus Christus, caput cum suis membris in
cœlum ascendit, dicitq. gratulabundus gloriosam Deo
assignans Ecclesiam, *hoc nunc os ex ossibus meis, & caro
de carne mea*. Et ostendens se, atque illam in personæ
conuenisse vnitatem, & erunt (inquit) duo in carne vna.
Magnum hoc Sacramentum est. Caro Christi, quæ ante
passionem solius erat caro Verbi Dei, per passionem ita
creuit, ad eò dilatata est, ita mundum vniuersum imple-
uit, vt omnes electos, qui fuerunt ab initio mundi, vel fu-
turi sunt vsque ad vltimum electum in fine sæculi, noua
conspersione huius Sacramenti, in vnam Ecclesiam fa-
ciat Deum & hominem carnaliter copulari. Caro illa
erat vnum granum frumenti, antequam cadens in ter-
ram mortuum fuisset. Nunc postquam mortuum est,
cre-

^b Ioan. 3.

crescit in altari, fructificat in manibus, & corporibus nostris, & ascendente magno ac diuite Domino messis, terram fructiferam in qua creuit, secum vehit in horrea coeli.]

10 Non possunt, quæ Rupertus tradit, accipi de sola Sacramentali & simpliciter dicta Eucharistiæ susceptione, quæ nec habuit locum circa electos Christo anteriores, nec nunc habet locum circa infantes, quorum plerique sunt electi, & in vnam moralem cum Christo personam euadunt, visolius Baptismi, & parte per eum gratiæ sanctificantis. Itaque Rupertus æmulatus est modum loquendi D. Augustini ^a, qui negans ad panis celestis manducationem, quam Christus primo loco insinuat Ioannis 6. parandum esse dentem ac ventrem, eo quod ad illam māducationem sufficiat fides viuua, agnoscit transiri in Christum per Eucharistiam, voto saltem habituali susceptam, etiam ab ijs, qui Sacramentaliter diuinum cibum non participarunt; sed Christo pane vitæ & intellectus cibati sunt, quatenus ei cohæserunt per fidem & charitatem, saltem habitualiter. Qua ratione omnes anteriores Christo electi, & qui post Christum participare diuino epulo, aut defectu ætatis, aut opportunitatis sunt impediti, censentur Christum manducasse, vt Rupertus quoque alibi ^b differit. Ad hunc ergo modum accipienda sunt, quæ ex Ruperto adducebam, & à Theophane item Nicæno ^c egregiè traduntur Epistola de Sacerdotij præcellentia ad suos Sacerdotes, de transitu in vnam moralem cum Christo personam, & in mysticum Corporis eius membrum, per Diuinæ Eucharistiæ sumptionem; siue Sacramentalem debitè peractam, & sanctitatis feracem; siue spirituales, quæ credendo & fidem charitate animatam adhibendo, peragitur.

11 Diuinè ac profundè, vt omnia, hanc insignem doctrinam proposuit Apostolus ^d; præfatus, Christum coe-

^a tract. 25. in
Ioan.

^b l. 6. in Ioan.
sub finem.

^c epist. 2. nu.
22. 14. 16.

^d Ephes. 4.

los subeuntem, vt post inferos, & terras præsentia sua honestata, impleret omnia, sua maiestate & gloria, dedisse hic fidelibus varios ministros, ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in adificationem corporis Christi. Id est, vt procreetur plenus ac integer Christus; quod fiet cum omnes electi in vnam cum eo moralem personam euaserint. Hebræis enim, quorum ibi idiotismum adhibet Apostolus, *edificare* id ipsum est, quod *gignere*; & proles idem est, quod *Patris edificium*, quod esse diligenter notandum, admonet D. Hieronymus in Traditionibus ad cap. 16. Geneseos, beneque ibi illustrat Delrio, & S. 20. Adagiorum Sacrorum. Corpus itaque Christi mysticum, quod est Ecclesia, ex Christo capite & membris fidelibus constituta, per sacros ministros ad consummationem Sanctorum delectos, ædificatur; & continuata ad finem vsque sæculi aggeneratione perficitur quasi extensiuè, dum varij fideles, per opus ministerij, quisque in suo gradu & ordine, accrescunt ceteris, qui antiùs in eo ipso gradu & ordine, præiacuerunt in corpore mystico, & Christi membris sunt annumerati. Hæc præfatus Apostolus, subdit. *Veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum est & connexum, per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum corporis facit in adificationem sui, in charitate.* [Obscurissimè hæc in verbis, & in sensibus, & in genere locutionis, ab Apostolo dicit; admonet S. Hieronymus^a, hanc glossam, vel ephrasim de suo adhibens. [Caput ac principium totius corporis, eorumque qui credunt, & omnis intelligentiæ spiritualis, Christus. Ex capite corpus Ecclesiæ per suas compages, atque iuncturas, vitalem doctrinæ cœlestis accipit succum, vt omnia paulatim membra vegetentur, & per occultos venarum meatus funda-

^a q. 10. ad Al-
gas.

cur

tur defœcatus sanguis ciborum , & ministretur , atque succrescat , imò teneatur temperantia corporis , & de fonte capitis rigati artus , crescant in perfectionem Dei , & impleatur Saluatoris ^a Oratio : *Pater volo, ut sicut ego,* ^{a Ioan. 17.} *& tu, unum sumus, sic & illi in nobis unum sint ;* vt postquam nos Christus tradiderit Patri, sit Deus omnia in nobis omnibus ^b .] Mea sententia , eo loco cuius præ- ^{b 1. Cor. 13.} dictam paraphrasim adhibuit S. Hieronymus , hortatur Apostolus fideles , vt exercentes nauiter bona opera , (id enim iuxta Scripturæ phrasim alibi ^c expositum, est ^{c lib. de equi. noc. c. 2.} *facere veritatem*) crescant in illo , siue accrescant illi per omnia ; non tantum scilicet quoad fidem , (qua sola & infima ratione accrescunt Christo fideles destituti charitate , non viuentes in hoc mystico corpore , nisi vita quasi vegetatiua ;) sed etiam quoad charitatem & gratiam sanctificantem , cui charitas est comes indiuidua . Crescunt ergo in Christo fideles , cum illi accrescunt per vitam sanctam charitate formatam : quod assequuntur interuentu compactionis & cōsertionis cum alijs membris , nec non interuentu subministrationis & influxus à spiritualibus ministris per Christum constitutis suppeditati . *Iunctura* si quidem *subministrationis* , de qua Apostolus , aliud non est ; quam ministrorum Christi & dispensatorum mysteriorum Dei , tanquam corporis eius mystici , venarum atque neruorum , influxus in omnia membra .

12 Scitè Petrus Cellensis ^d scribens ad moderatores ^{d l. 5. epist. 12} Ordinis Cartusienfis, confert eos cum venis ; quo nomine , & præse dictæ venæ , quæ sunt sanguinis tubi , & arteriæ per quas spiritus decurrunt, apud Medicos veniunt . Ait igitur Petrus . [Vos qui Priores estis , & curam aliorum suscepistis , quasi venæ in corpore Cartusienfis Ordinis estis . Tam itaque vnanimiter regimini vestro inuigilare omnes , & tam temperanter à subiectis vestris

man.

mandata & consuetudines Ordinis exigere debetis, quanta charitate in humano corpore, venæ omnes sibi sociantur, & salubrem vegetationem omnibus membris æqua distributione sanguinis largiuntur. Eadem siquidem cautela, fugere debet nimiam exilitatem & subtilitatem vena, quàm immoderatam grossitudinem & repletionem. Nimia namque repletio, nisi citò euacuetur, acutam febrem & longam ægritudinem gignit. Rursum nimia exinanitio vires detrahit, & bona valetudine destituit.] Igitur qui alios dirigunt, sunt in corpore politico venæ & arteriæ; ac etiam nerui quorum proportionalis est functio quoad spirituum animalium transuersionem, & dispensationem per corpus. Hos itaque alienæ salutis ex officio secundùm Deum administratos, Apostolus *iuncturâ subministrationis* appellauit, à cuius operatione prouenit transitus, & aggeneratio aliorum in corpus Christi. Vnde huius corporis accretio, in charitate, ad perfectam mensuram Deo expetitam existit.

13 Ratum igitur esto, Ecclesiam vniuersam, & qui eam constituunt fideles, dum voluuntur secula, continuò Christo accrescere, & in vnum morale, ac mysticum eius corpus compingi; quod omnibus corpori physico proportionalibus perfectionibus cumulari, atque adeò optimè vndecunque constitutum esse, & omni indecora labe vacare, non dubitabit, quisquis attenderit, corpus id esse Christi; quem Deum simul & hominem, exquisitus nitor & perfectio ei personæ consentanea decet. In corpore porrò morali de quo hìc agitur, perfectio quasi substantialis, sita est in forma optima regiminis, quæ circa controuersiam est Monarchia, per subiectionem omnium membrorum ad vnum caput. Aliæ enim regiminis formæ, longè pluribus incommodis sunt obnoxia, nec tam exquisitam membrorum ciuiliū prouidentiam inferunt, quàm Monarchia. Et idcirco
pro

pro ea cœteris rectionibus anteferenda, fusè differunt, qui res politicas attigerunt ac nominatim Lipsius^a. In signiter item in hanc rem differit Ioannes XXII. in Bulla damnationis Marsilij Patauini, edita anno 1327. ac Pius II. in Bulla retractationis *sub finem*^b, & fusè etiam Belarminus^c, Coccius^d, Sanderus^e, & apud eos alij.

14. Præter eam perfectionem quasi substantialem corpori politico, cui respondet in corpore physico subiunctio membrorum inuicem absque defectu, aut exuperantia vlla bono corporis statui dissentanea nexorum, ad caput, motum omnibus ac sensum præstans, quamdiu & inter se, & cum ipso ritè nectuntur; notari possunt in ciuili corpore, aliæ perfectiones, accidentarijs corporis physici perfectionibus proportionales; cuiusmodi sūt vigor sensuum, sanitas, pulchritudo, robur, quæ ab Anonymo Græco^f, libri de virtutibus à Vegelino euulgati, authore, necnon à Marino^g *virtutes corporis* denominantur, habentque sibi correspondentes in corpore morali & politico benè constituto. Non licet ambigere, quin corpus Christi mysticum omnibus his perfectionibus, ac substantialibus & accidentarijs corporum physicom ornamentis, proportionè respondentibus, exornetur; vt quandoquidem moraliter corpus Christi denominatur, seruet decoram cum physico eius corpore Analogiam. At corpus Christi naturale non modò fuit substantialiter perfectum, citra omnem membrorum exuperantiam, atque defectum; sed etiam fuit venustissimum, & expers morbositatum; & quæ concors est Sanctorum Patrum, & Theologorum illis inhaerentium sententia; omnibus corporeis dotibus exquisitè enituit. Neque sanè platten & plasticam illius corporis, aliud plasma effingere par fuit, quàm vndecumque præcellenter constitutum. Philo quidem^h, Adami corpus longè præstantissimum fuisse non dubitat: tum quod

ex.

^a l. 2. monitor.
pol. c. 1.

^b to. vlt. Concil.

^c l. 1. de Rom. Pontif. c. 1.

^d to. 1. l. 7. art.

7. l. 3.

^e lib. 3. visib. monar.

^f cap. 2. vi.

^g in Proclo.

^h in Cosmog.

ex Virgine luto, idest ex materia pura lestaque effectum esset, tum quod à Deo opifice, & in finem optimum. [Domus enim quædam, aut templum sacratum fabricabatur rationali animæ, quam illa diuina imago circumferre debebat.] Vrgent æquè ista, ac etiam multò magis, pro physico Christi corpore; quod è purissima figlina, sine manibus humanis, solius Spiritus sancti opificio est efformatum. At seruat (vt dixi) corpus Christi mysticum, proportionem cum physico; ac proinde ipsum quoque, optimè constitutum esse oportuit.

15 Celebrantur passim, hæ perfectiones Ecclesiæ, quæ est corpus Christi mysticū, à Salomone in diuino Epithalamio^a, vbi Ecclesia, & absolutè *formosa*, & *tota pulchra*, & *sine macula* dicitur; nec non *una perfecta*. Scio hac voce posse designari sponsam; ita vt sensus sit, cum aliæ pleræque numerentur Reginæ, & adolescentulæ, vnâ tamen dumtaxat esse simpliciter, & absolutè dictam sponsam; absque vlla decorum eius expressione per vocem *perfecta*. Nam huiusmodi vocem esse connubialem, in confesso est. Vnde pronuba Iuno, cui vincla iugalia curæ, & sacris præfecta maritis, *τελεία* cognomine à Græcis donabatur, vt est apud Pollucem^b, & Plutarchum^c; apud quem Interpres mentem Authoris non assecutus, & ab eo implanatus Ludouicus Viues^d, Iunonem *τελεία* absurdè vertit *adultam*, cum vertèdum esset Iuno *nuptiarum præses*: quo eam titulo donabant veteres, vt est apud Dionem^e, & Seruium^f, ad illud, & *Iunone secundâ*. Vnde *τελεία* Sacra Iunoni peragentes, fel à reliquis victimæ extis auulsum, non porriciebant; vt bilem ac amaritudinem nuptias dedecere significarent. Potuit itaque Ecclesia, *una & perfecta* dici; non vt significaretur eius perfectio, sed ad exprimendum, quod sit vnica sponsa veri Salomonis. Tamen ytraque vocis notio, eodem recidit, quod ad nos attinet: quia sponsum adeò perfectum,

^a lib. 3. Onom.
^c in caus. 9. 2.

^d ad l. de Ci-
uis. c. 22.

^e Orat. 7.
^f 4. Aeneid.

atum, decuit sponsa vndecumque perfecta, & gloriosa, non habens maculam, neque rugam, aut aliquid huiusmodi; quibus eam coloribus depingit Apostolus ^a.

^a Ephes. 5.

16 *Gloriosam* vocat, idest perpulchrum vereque insigni specimen diuinæ gloriæ, præ tanta venustate illius opificij, quod perfecit Deus ipse, cuius perfecta sunt opera, & bona valde, idest perpulchra: Nam Hebræis ac Græcis, *pulchrum*, eodem nomine exprimitur, quo *bonum*, vt D. Augustinus ^b notauit, suntque qui eo flectant illud de Egnatio, *quem bonum fecit barba*. Ecclesia ergo, sicut est sancta, atque adeo optima, ita & pulcherrima.

^b l. 15. *Cimit.*
cap. 23. & ibi
Vines.

Vnde illius pulchritudinem demirans sponsus, ait ^c: *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es*. Quod S. Gregorius ^d ad præsentem, & futuram pulchritudinem refert. [Pulchram narrat, (inquit) & pulchram replicat; quia alia est ei pulchritudo morum in qua nunc cernitur; atque alia pulchritudo præmiorum in qua tunc per conditoris sui speciem subleuabitur.] Nimirum diuinus contuitus, qui in altera vita erit perfectus, hinc autem non est, nisi per nebulam & in ænigmate, transmittit fulgorem, & elegantiam in contuentes, iuxta illud

^c Cant. 4.

^d 9. mor. c. 9.

Psal. ^e, *Domine in voluntate tua, præstitisti decori meo virtutem*, à D. Basilio ^f sic expressum. [Pulchritudo vera ac proinde amabilissima, quam sola mens omnicontagione expurgata possit contemplari, circa diuinam ac beatam consistit naturam. Sanè qui in eius micantissimum fulgorem & inexhaustam gratiam, mentem pressius intenderit, non nihil hinc beneficij in se deriuat & transfumit: quasi à quapiam tinctura florulentum splendorem illinendæ faciei desumpserit. Vnde & Moyses, simul atque particeps factus est eximiæ illius pulchritudinis, ex familiari cum Deo congressu, conglorificatam habuit faciem.]

^e Psal. 29.

^f ad eum locū.

17 Et in coelo igitur, à conspectu claro diuini vultus,

D sum-

summa gloria, idest pulchritudo, deriuabitur in Ecclesiam eo subuectam; & iam nunc eadem Ecclesia pro tempore ac statu, pulchritudinem à diuino aliquali conspectu haurit omninò magnam, qua fit expers dedecorum ac macularum sponsam Christi dedecentius ita vt quamuis sit habitura consummatam pulchritudinem longè ista auctiorem in coelo, tamen iam nunc dicatur *gloriosa*, idest perpulchra, & *non habens maculam, neque rugam*. Sunt quidem aliqui in ea impij, quorum vita à professione dissentit; & idcirco duplices sunt, nec malè nomine *rugarum* à Iobo expressi, vt intellexit Sanctus Gregorius ^a ad illud, *ruga mea testimonium dicunt contra me*. Tamen quotquot sunt quod dicuntur, & institutis sanctissimis, quæ profitentur, conformant sese, sunt *absque macula & ruga*, & *absque aliquo huiusmodi*; idest absque omni tale corpus dedecente probro, & foeda nota. Et verò non nisi sub ea ratione qua pulchri sunt, ac nitentes, pertinent ad corpus Christi; v. g. saltem ratione fidei, quæ vtique est nitentissima, etiam in ijs quos charitas deficit: & nisi saltem fidem retinerent, non pertinerent ad corpus Christi, quia nulla ratione subnecterentur & coaptarentur capiti, cui omnia Ecclesiae mēbra subsunt; & cui nihil inhæret, nisi fides interueniat, vt benè notauit S. Bernardus ^b. Tametsi igitur mali non pauci in hoc statu, inueniuntur in mystico Christi corpore, tamen non spectant ad illud prout mali & difformes Christi capiti; sed vt boni, saltem ratione fidei cuius interuentu inhærent haud indecorè Christo capiti, quod est aurum paz; idest optimum, atque probatum terræ, purgatum septuplum: Sub quo incōgruè admitteretur membra è viliori materia gradatim compacta: ita vt postrema essent testacea, qualia erāt sub capite aureo statuæ Babylonicæ, mēbra inferiora; sed omnia sunt aurea, ratione eius per quod in Christo viuūt, eiq. inhærent.

a l. 13. moral.
c. 5.

b ser. in illud
Iobi in 6. tribulationibus.

18 Procul ergo à Christi corpore mystico, quod est Ecclesia (sicut ab eius corpore physico & naturali cum quo proportionem seruat;) omnis deformitas, & macula, ac ruga, aut aliquid eiusmodi; idest omnis defectus, aut exuperantia corpori indecora: omnis, inquam, labes, & deformitas; & multò magis omnis monstrositas: quia si tale quid Ecclesiam deturparet, perperam dicta esset perfecta, & tota pulchra ac absque macula, & quouis alio huiusmodi, hoc est quocumque dedecente exquisitam lectissimi corporis pulchritudinem; quale haud dubiè esset monstrositas quæcumque; quo nomine deformitas, non vulgaris, sed extraordinaria, insinuatur.

P V N C T V M I I.

Si essent duo visibilia Ecclesia capita, ut habet noua de SS. Petro & Paulo imaginatio, non posse declinari mystici corporis Christi monstrositatem.

I **R**ESTRINGO sermonem ad duo visibilia Ecclesia capita, quia non est hinc quæstio de binario illo capitum subordinatorum, quorum vnum nunc nobis non est aspectabile, nempe Christus Dominus; alterum verò vicaria eius præfectura fungens, fuit suo tēpore S. Petrus; & deinceps is, qui ad regendam Ecclesiam S. Petro cum pari potestate sufficitur: vt proinde ab aliquibus, dictus sit *sui temporis Petrus*, vt in Onomastico Pontificio refero. Hæc duo capita, certum est non inferre monstrositatem corpori Christi mystico, siue Ecclesiæ Dei: quia si inuicem

D 2 com-

comparentur, non sunt duo capita. Solus quippè Christus habet rationem capitis; Pontifex autem non habet, nisi rationem membri subiecti, Christo antonomastice capiti subordinati. Qua ratione eliditur difficultas imperite mota à Sectarijs, contra titulum *Capitis Ecclesie*, Romano Pontifici tributum: quasi inde Christus fiat capitis minor, si aliud statuatur corporis Ecclesie caput. At (vt præmissi) Pontifex ad Christum comparatus, non est caput, sed membrum subiectum: Etiam si comparatus ad reliquam Ecclesiam, sit visibile eius caput, Christo subordinatum.

2. Præsens ergò disputatio, est de duplici capite nunc aspectabili, & non subordinato. Difficultas enim nostra tantùm est de facto, an scilicet aliquando fuerint binæ, simul Ecclesie capita visibilia, quorum vtrique ex æquo inesset potestas suprema Pontificia. Affirmat Anonymus, qui nuperrimè opus *de magnitudine Romana Ecclesie, ex SS. Petri & Pauli suprema Pontificatu* vulgavit; quamuis fatetur, post Beatos illos Apostolorum Coryphaeos, Pontificatum vni soli semper inextitisse, nec fieri nunc posse, vt pluribus inexistat: quia ea Pontificum pluralitas, est contra Christi institutionem; quæ pro solo tempore prædicationis S. Pauli, ratam habuit extensionem Pōtificatus simul ad plures. Voluisse verò Christum, vt S. Paulus ex æquo cum S. Petro esset Pontifex & Caput Ecclesie vniuersalis, confirmat is quem dixi Anonymus, ex quibusdam noui ac veteris Testamenti Scripturis; nec non ex quibusdā loquendi formulis apud Pontifices vsu receptis; itemque ex autoritate nonnullorum Conciliorum, sed maximè ex Patrum testimonijs, quæ ingenti numero aceruat, vt hanc esse doceat totius retrò Christianæ Ecclesie traditionem.

3. Assertio contraria, quæ negat S. Paulum fuisse ex æquo cum S. Petro caput Ecclesie, est ex fide certa. Ita enim

enim ante hoc octiduum, à Summo Pontifice, post diligentem discussionem est declaratum. Nec illam nouam bicipitis Ecclesiæ Corporis imaginationem, habere in Scriptura, vel in traditione fundamentum, quantumcunque pro ea iactentur Scripturæ, atque traditio, infra demonstrabo. Nunc auspicabor eius confutationem, argumento quod ex optima Ecclesiæ per Christum constitutione proximè exposita ducitur. E contrario enim, si data essent bina illa simul Ecclesiæ Capita, fatendum esset corpus Christi mysticum fuisse monstrosum: quod cum illa exquisita eiusdem corporis perfectione, quam præmissi, apertè pugnat. Non erit porrò difficile, eam monstrositatem euincere, per proportionem ad monstra generis naturæ, de quibus Philosophi 2. Physicor. & Medici tractantes foetus formationem, nec non qui de monstris egere ex instituto, vt Arnoldus Sorbinus, Ambrosius Paræus, & omnium diligentissimè Martinus VVeinrichius.

4 Vt ea quam vestigo proportio innotescat, præmitto, habere Physiologos pro monstroso, effectum omnem à recta & solita secundum naturam dispositione deflectentem; ita vt in illius effectus productione non seruetur solemnis vsus naturæ, hoc aut illud per ordinem ad certum finem in eo effectui deposcentis. Est enim monstrositas, propriè ac præcipuè affectio viuientium; omnium quidem, ac etiam Plantarum, vt Theophrastus latè prosequitur, sed tamen præsertim animalium, & maximè hominis. Extra viuentia autem, non habet propriè locum monstrositas, sed tantùm per proportionem, vt de artefactis à Philosopho^a statuitur. Quia ergo in viuentibus, corpus organicum quo constant, multis integratur partibus ad certam functionem ex naturæ præscripto destinatis; quælibet verò pars, ad suam illam functionem ritè obeundam, talem quantitatem, aut certum

appa

apparatum similarium, aut dissimilarium partium exigit; proclive est statuere, quando effectus sit monstruosus, & quando monstruositate vacet. Si enim adsit is quem dixi modulus & apparatus, effectus dicetur perfectus; quippè conformis ei naturæ paradigmati, quod à Philosopho ^a *ἕξες* vocatur. Si autem effectus aliter se habeat, ac proindè fiat digressio, ac *παρέκβασις* à scopo in illius organi efformatione intento (vt idem Philosophus alibi^b loquitur:) hoc est, si partium ad eius structuram concurrentium, aliqua redundet, aut deficiat, vel vi conformationis aliter afficiatur, quàm postulet functio, cui obeunda organum illud ex communi lege in coeteris seruata, destinatur à natura; puta si aliquid ei desit, aut ultra debitum modum multiplicetur, vel grandescat ac tenuetur, monstrum exoritur; plerumque quidem attestans parentum immoderationi, atque licentiæ, vt ex Hebræorum & Iaconum legibus confirmat Æneas Gazæus^c, & in Dioptra Philippus Solitarius^d: aliquando tamen citra parentum culpam, penès varias causas de quibus minutè Ludouicus Mercatus^e, nominatim ex hoc principio statuens, post Aristotelem^f, animal biceps monstris esse annumerandum. Subscribit Iacobus Rueffus^g, visos abs se bicipites referens, & alios in Sicilia natos ex Rabbi Mose in Alphorismis^h commemorans, quos omnes accenset monstris. Nec aliter Ioannes Riolanus in Disputatione de Foetu Parisiensi, edito anno 1605. cui vnicum erat cor, & iecur vnicum, ac venter item vnicus; ob capitis tamen duplicitatem, monstrum fuisse; pro certò habetⁱ, & latè confirmat. His paucis de naturali monstruositate præmittendis, necesse habui proferre monstruositati in Ecclesiæ Corpus inferendæ, si bina eius fuissent capita visibilia: quia vt cum Philosopho præmissi, de monstruositate artefactorum, pronuncian- dum est per Analogiam ad monstra naturalia. Corpus
aut

a 2. *physicor.*

b 4. *de gener. anim. c. 4.*

c in *Theophr. d lib. 4 c. 10.*

e lib. 3. *Gynecior. c. 7.*
f lib. 4. *de gener. anim. c. 3.*
g lib. 5. *de gener. hom. c. 3.*
h *partic. 25.*

i *cap. 2.*

autem mysticum Christi, quod est Ecclesia, est diuinum quoddam artefactum: sicut reliqua corpora moralia humano studio constituta, sunt artefacta humana, & creati ingenij opificia.

5. Hæc cum ita se habeant, non est difficile ostendere, corpus Christi mysticum, si quando duo visibilia capita habuisset (vt de SS. Petro & Paulo simul summis ex æquo Pontificibus statuit noua imaginatio) futurum, fuisse monstrosam, in genere corporis mystici, iuxta illud Innocentij III. cap. *Quoniam* de offic. ordinar. [Prohibemus omninò, ne vna eademque Ciuitas, siue Diocesis, diuersos Pontifices habeat, tanquam vnum corpus diuersa capita habens, quasi monstrum.] Rectè Pontifex Diocesim bicipitem, monstrum esse morale statuit: & idem dico de Ecclesia vniuersali, prout est vnum corpus. Ad corpus quippè morale perfectè constitutum, cuiusmodi à Christo eius opifice conditam esse Ecclesiam puncto superiore monstrauius, necessaria planè est vnitas capitis. alioquin euerteretur regimen monarchicum, quod omnium optimum esse, & contineri in corporis moralis exquisitè fabricati perfectione, præmissimus: Ipsaque capitis supremi morale corpus dirigentis notio, vnitatem apertè præfert. Nam vt verè sit supremum caput, necesse est, vt functiones capitis obeat, dirigendo pro arbitrio membra subiecta, quò iudicat expedire, vt commodè corporis consulatur. Quodcumque verò esse dixeris supremum mystici corporis caput, excidet ea dignitate, si compar accedat. Nihil enim facilius erit, quàm vt functiones ab vno illorum capitum indictæ, inturbentur ab alio, ob humanæ voluntatis in contraria nisum, & procliuem ab aliorum ductu discrepantiam.

6. Qua in parte obseruandum est, latum discrimen inter operationes vegetatiuas, quæ à cognitione non
pena

^a lib. 5. de con-
ceptu hom. c. 3

pendent, & rationales, ad quas pertinet rectio corporis moralis, per caput politicum. Circa operationes enim vegetatiuas, contigit aliquando, corpus physicum biceps, pacificè, & absque dissidio ad annos non paucos durare. Scribitque Iacobus Rueffus ^a quemdam abs se visum, qui ad perfectam staturam excreuerat, & iam tricenario maior erat, cum in illum incidit; cum coetero corpore simplex esset, humeris tamen & capite geminùs erat, ita vt vnum caput antrosum, alterum retrorsum haberet, mira & planè exquisita vtriusque capitis, barbarum quoque, & oculorum, ac vocis similitudine; cum eodem cibi & potus, & vegetatiuarum quarumuis functionum, ac etiam rei vxoriæ, (nam coniugium inuenerat) desiderio. Hæc appetitionum quoad functiones vegetatiuas, tanta in bicipiti corpore consensio, potuit ex vnitatem stomachi & iecoris promanare; quia ex illis partibus stimuli nutritionis, ac coeterarum vegetatiuarum operationum petuntur. At rectio, est functio voluntatis superioris, quæ dirigitur prælucente iudicio. Huius autem, pro rerum humanarum multiformitate, & obiectorum discrimine, insignis est varietas; atque adedò ægerrimè reperitur ea consensio appetitionum inter binas superiores voluntates; quia sicut non vno sensu, siue iudicio, ita nec voto viuitur vno. Itaque si declinanda est monstrositas corporis mystici, optimè substantialiter ab authore Christo constituti, vnicum sit caput eius supremum, siue non subordinatum, necesse est; ne si plura inducantur, collidantur voluntates, penes quas oportet esse habenas rectionis; & ea optima substantialis constitutio politici corporis, sus deque euetur. Præclarè hanc ratiocinationem profecutus est Michael de Aninyon ^b in opere de vnitatem ouilis & pastoris.

^b cap. 12.

7 Hoc ipso argumento, graues Patres polytheismum impu-

impugnantes, monstrarunt non posse esse, nisi vnum, vniuersitatis mundanæ rectorem, cuius nutibus orbis administraretur, pessum alioqui iturus, & ordinatæ rectionis constantia destituendus, si plura essent suprema Capita non subordinata, à quibus regeretur. Prudentius ^a *sub initium hamartig.* optimè hoc perspexit, his præter cœtera.

*Aut vnus Deus est rerum cui summa potestas,
Aut quia iam duo sunt, minuuntur dispare summo.*

Porro nihil summum, nisi plenis viribus vnum.

Non videtur agere de summo magno, intrinsecè, ac in se, quod non potest, nisi vnum esse: Estque alia argumentatio, qua Tertullianus & Nouatianus, Dei vnitatem confirmant, vt in Nat. Theologia ^b refero: sed agit de summo vniuersitatis rectore, quem vt summus sit, nec rectio suprema & nemini subordinata euertatur gliscète multiformitate, necesse est vnicum admitti. Quam esse rationem communem Doctorum, ad probandam vnitatem numinis, dixit Rabbi Moyse ^c. Optimè verò præter cœteros eam rationem adhibuere S. Athanasius ^d agens contra Idola, atque Lactantius ^e, qui facillè conlecuturas lites interminabiles, cum excidio bonæ rectionis, si plures essent rectores supremi, sic confirmat. [Non vident, qui Deos multos esse credunt, fieri posse, vt aliquid diuersum velint, ex qua re disceptatio inter eos & certamen oriatur: sicut Homerus bellantes inter sese Deos finxit, cum alij Troiam capi vellent, alij repugnarent. Vnius igitur arbitrio, mundum regi necesse est. Nisi enim singularium partium potestas ad vnam prouidentiam referatur, non poterit summa ipsa constare potestas; vnoquoque nihil curante amplius, quàm quod ad eum propriè pertineat: sicut ne res quidem militaris, nisi vnum habeat Ducem, atque rectorem. Quod si in vno exercitu tot fuerint Imperatores, quot Legiones, quot Cohortes, quot cunei, quot alæ; primùm nec in

^a *sub initium hamartig.*

^b *dist. 7. nu. 6.*

^c *l. 1. director. d. ubi. c. 74.*
^d *sub med. orationis.*
^e *l. de ira Dei. c. 11. ac. 1. inq. c. 3.*

frui poterit acies, vnoquoque periculum recusante, nec regi facilè aut temperari, quod suis proprijs cōsilijs vtantur omnes, quorum diuersitates plus noceant, quàm profint. Sic in hoc naturæ rerum Imperio, nisi vnus fuerit ad quem totius summa cura referatur, vniuersa soluentur & corruent.]

Hoc ipsum est, quod de mystici corporis directione vrgeo; si duobus supremis Caputibus ex æquo & absque subordinatione regentibus committeretur. Itaque sine dubio, huiusmodi corpus morale, cui ex Authoris Institutione, optima rectorio debetur; & quasi substantialiter perfectè efformatum supponitur; si duo ei præponantur capita, euadet monstruosum, & vniuersa eius rectorio degenerabit in exlegem confusionem, quæ in artefacto politico, est analogica monstruositas, pro qua probanda satagebam.

8 Non erit verò operosum eam confirmare, penès aliud analogiæ fundamentum: nimirum ex eo, quod nemo reuocaturus sit in dubium, quin corpus physicum esset monstruosum, cui & rationalis, & bruta anima inderet. Cuique enim illarum animarum, dissentaneus organorum apparatus, monstruositatem necessariò inferens deberetur. Vt autem seruetur proportio corporis morali cū corpore naturali, si essent in corpore morali Christi plura capita, oporteret esse in eo plures animas: Nam in corpore physico, ex capitis duplicitate, binarius animarum colligitur de probatiore sententia. Non me latet Iulianum Pomoërium^a ancipitem hæere, sit ne in bicipiti corpore duplex anima, debeatque proindè in resurrectione duo corpora recipere. Id quod asseruit D. Augustinus^b de illo bimembri, cuius ait meminisse S. Hieronymum: Nec mirum, quia verè erant gemini temerè concarnati & agglutinati. At etiam cum solum caput est duplex, binas corpori illi inexistere animas, habet

^a lib. 3. progn.
c. 28.

^b in Euehiv.
c. 87.

bet communissima sententia . Aristoteles ^a quidem du-
 bij huius expeditionem , petendam decernit ex cordis
 vnitate ; ita vt si cor sit vnicum, vnica item sit in bicipi-
 ti corpore anima. Id ille affirmat, quia cor habet pro par-
 te præcipua animalis, reclamantibus, non immeritò Me-
 dicis, qui stant pro capitis primatu . Ideòque vbi duplex
 est caput, duplicem agnoscunt animam : quod non ob-
 scurè insinuat S. Augustinus ^b, vocans duplicem homi-
 nem, eum qui infernè simplex erat, sed biceps .

9 Video sanè passim Theologos , quoties binum est
 in foetu monstroso humanum caput, iubere geminari
 baptismum : quod est euidentis argumentum, duas ab eis
 in huiusmodi corpore agnosci animas . Videtur Henricum
 Gandauensem ^c, atque Capreolum ^d . Ex Medi-
 cis fusè id excutit Antonius Merindolus ^e, & Ioannes
 Riolanus ^f disputans de foetu monstroso Parisijs edito
 anno 1605. Qui cõfirmat animarum in bicipiti corpore
 multiplicatam, ex varietate affectionum, quæ notata
 est in quibusdam exemplis corporum bicipitum cœtera
 simplicium . Quale erat, quod anno 1552. Oxonij na-
 tum est solo capite, ac manibus multiplex : Per quin-
 decim enim dies quibus communiter potitum vita est
 vtrumque caput, magna in eis affectionum diuersitas se
 prodidit . Vigiliam siquidem & somnum non simul ca-
 piebant, sed vno vigilante, alterum dormiebat: cum vnum
 lætatur, alterum moestitia grauabatur, quod obserua-
 tum est per quindecim solidos communis vitæ dies, qui-
 bus exactis vnum præmortuum est, altero ad vnū diem
 superstite . Eadem affectionum dissimilitudo, notata est
 in foetu bicipiti, & quadrimano, cœtera simplici, edito
 Nortumbriæ de quo Buchananus ^g, & Hector Boethus ^h,
 qui referunt cum is adoleuisset, imbutum esse varijs di-
 sciplinis, & multorum idiomatum peritia, præsertimque
 in Musica insigniter præcelluisse : nec rarò bina capita

^a lib. 4. de ge-
 ner. anim. c. 4.

^b l. 17. Cims.
 c. 8.

^c quodlib. 6. q.
 14.
^d in 2. dist. 13.
^e 1. art. 3.
^f Exerc. 3. Me-
 dica.
^g cap. 6.

^g l. 13. hiffor.
^h lib. 2r

in pugnantibus affectibus scissa ad iurgium usque efferbuisse, si post consultationem in commune præmissam, vni aliquid accideret, quod alteri non satis probaretur; Donec post communis vitæ annos octo supra viginti, præ mortuo vno capite, alterum ad dies non paucos superstes, denique ab adiuncto demortuo abem, ac mortem traheret. Erat ergo in corpore, ferè cœtera simplici, sed bicipiti, multiplex anima, quàm ea affectionum dissidentium varietas perspicuè manifestabat. Quandoquidem igitur corpus morale seruat proportionem cum physico, vbi varia sunt politici corporis capita simpliciter dicta & non subordinata, necesse est animam quoque assignare multiplicem.

*a in Ps. c. poe-
nis, ad vers. 1.*

10 Hinc perspicuè euincitur, monstrositas quam secuturam dicebam, si Corpus Christi mysticum, quod est Ecclesia, biceps constitueretur. Deberet enim pro capite multiplicitate, multiplex spiritu animari, vt salua sit proportio cum corpore physicè bicipiti, quod duplici anima informatur, vt præmissi. Huiusmodi autem mysticum corpus, duplici illo spiritu instructum, non minus monstrosum esset, quàm corpus effigie humanum, cui præter animam rationalem, alius inexistet informans spiritus brutus, puta Equinus, aut Suillus. Nam corpus hoc mysticum de quo agimus, viuit de singulariter vnico Christi spiritu, iuxta illud S. Gregorij^a. [Christus cum sua tota Ecclesia, siue quæ adhuc versatur in terris, siue quæ cum eo iam regnat in cœlis, vna persona est; & sicut est vna anima, quæ diuersa corporis membra viuificat, ita totam simul Ecclesiam vnus Spiritus sanctus vegetat & illustrat. Sicut namque Christus, qui est caput Ecclesiæ, de Spiritu sancto conceptus est; sic sancta Ecclesia, quæ corpus eius est, eodem Spiritu sancto repletur, vt viuat, eius virtute formatur, vt in vnus fidei, & charitatis compage subsistat. Vnde dixit Apostolus;

Ex

Ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones subministratum, & constructum crescit in augmentum Dei. Istud est corpus, extra quod non viuificat spiritus. Vnde dicit B. Augustinus ^a. Si vis viuere de spiritu Christi, esto in corpore Christi. De hoc spiritu non viuunt hæreticus, non viuunt schismaticus, non viuunt excommunicatus: Non enim sunt de Corpore. Ecclesia autem spiritum viuificantem habet, quia capiti suo Christo inseparabiliter adhæret. Scriptum est autem, *qui adhaeret Domino, vnus spiritus est cum eo.*] ^{a tract. 26. in Ioan.}

II Si igitur huic singulariter vnico Christi spiritui animanti Ecclesiam, quæ corpus Christi est, alius superadderetur spiritus (quod consequens esset ad visibillum caputum geminationem;) horrenda existeret monstrositas; qualis, vt dicebam, enasceretur, si rationalis & pecuina anima, vni corpori effigie externa simplici confererentur. Nec referret, quod is spiritus eidem corpori cum diuino commissus, fingeretur rationalis. Nam sicut homo præ Deo est pecus brutum, vt elegantissimè prosequitur Origenes ^b, ita hominis spiritus collatus ad diuinum spiritum, brutus est & pecuinus. Itaque monstrositas corporis Ecclesiæ bicipitis, penes hanc quoque considerationem duplicis spiritus, eam necessariò informatur, rata esto. ^{b homil. 3. in Exod.}

Non tolli monstrositatem mystici corporis Christi, quod est Ecclesia, ex eo quod bina eius visibilia capita, vnum, non plura fuisse perhibeantur.

INTVTVM valdè perfugium captiuit binorum Ecclesiæ capitum faber, ratus declinaturum se monstrositatem quam vrgemus, si diceret, duo capita, quæ commentus est, idcirco non incommodasse concinnitati & optimæ constitutioni mystici corporis Christi, atque adeò neque binas animas mysticas, neque monstrositatem inuexisse, quod non fuerint reipsa duo capita, sed vnicum. In quam rem (si Deo placet) exemplum adhibet ipsiusmet Augustissimæ Triadis, quæ triplex cum sit personis, est tamen vnicus vniuersorum moderator & rector. Adhibet præterea suffragium S. Gregorij^a, qui scribens ad Eulogium Alexandrinum, affirmat tres sedes Patriarchales, Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, vnam & eandem S. Petri Sedem fuisse; quam ita renerent tres Episcopi, vt tamen omnes vnum essent in S. Petro; & eius vnus authoritate ad tres illos transfusa, & in tribus vnica potirentur. Quinetiam cum Patriarchatus ad quinarium excreuerunt, & Ecclesia, vt Theodorus Studita^b dixit πεντακέφαλος *quinticeps* facta est, vnicum tamen omnes fuisse caput, dixit his verbis Theodorus Balsamon^c. [Sanctissimos quinque Patriarchas, nouimus esse vnum caput corporis omnium Ecclesiarum Dei.] Non potest igitur videri nouum, Apostolorum Principes, ita statui duo capita, vt tamen non sint nisi vnum.

^a libi. 6. regis
epist. 37.

^b epist. ad Nau
erat. data an-
no 819.
^c Opusc. de 5.
Patriarchis,

2 Manifestum est ex hoc effugio, rectè dixisse S. Augustinum^a; [Procliuiiores sumus quærere potiùs quid contra ea respondeamus, quæ nostro obijciuntur errori, quàm intendere, quàm sint salubria, vt careamus errore.] Reuera tamen hoc responsi commentum, quantumuis ad creandas officinas subdolè excogitatum, nihil conferre potest ad tollendam bicipitis corporis Ecclesiæ monstrositatem. Nam bina Ecclesiæ capita, si reuera sunt bina, non possunt dici esse vnicum caput, nisi alterutro duorum modorum. Prior est, quo duo censentur moraliter vnum ob voluntatum consensionem; ratione cuius, conferta fidelium multitudo in Ecclesiæ exordio, dicta est cor vnum, & anima vna. Alter modus est, quo duo capita vnum dicantur, ob alternationem regiminis. Quia ratione olim Romani, tametsi duos habebat Consules, penès quos erat suprema ordinaria potestas administrandæ Reipublicæ; dicebantur tamen vni capiti subesse, quia duo Consules non imperabant simul, sed per vices. Sic enim glossandum est, quod habet author historiæ Machabeorum^b, cum ait de Romanis cum quibus Iudas foedus iniuit. *Committunt vni homini magistratum suum per singulos annos dominari vniuersæ terræ suæ, & omnes obediunt vni.* Hic vnus, non potest intelligi de Rege, qui pridem exactus erat: Nec de Dictatore, qui erat extraordinarius Magistratus, non quotannis, vt is sacer Scriptor ait, sed summis temporibus ad breuem moram delectus: Nec de Augustis, quorum tempora præcessit Iudas Machabæus. Qui enim tempus initi huius foederis subdlexerunt; signant annum mundi 3894. ante Christum 159. ac proindè initum est longè ante Cæsarem, qui anno mundi 4006. ante Christum 47. inuasit imperium. Itaque Scriptor sacer, asserens Romanos vni homini quotannis Magistratum suum commisisse, & omnes vni obediuisse, accipiendus est de vno

mo-

^a lib. de natura
 & gratia. c.
 25.

^b lib. 1. cap. 8.
 vers. 16.

statu. dicitur
a lib. 5. Civi.
c. 12.

b in Numa.
c lib. 2. c. 22.

d lib. 4. de Re-
pub. Athen.
c cap. 3.

f l. 1. de Verbo
Dei cap. 15.
g l. sag. difficul-
tat. 6.
h ad eum lo-
cum.

moderatore, ob alternationem regiminis in Consulibus qui tametsi materialiter duo erant, propterea q. à D. Augustino ^a dicti sunt *duo Imperatores*; tamen formaliter non erant plures summa potestate potentes; quia alternis diebus fasces ab vno ad alium transferebatur, & cum fascibus summa in Reipublicam potestas ab vno ad alium migrabat, vt habetur ex Plutarcho ^b, & disertè ex Liuiio ^c, sicut etiam apud Græcos, alternis diebus summam rerum fuisse penès vnum ex Epistatis scribit Sigonius ^d. Quamquam ad rem nostram perindè esset, si quod habet in Cæsaris vita Suetonius ^e, verum esset alternis tantùm mensibus mutatos fuisse fasces, & translata esse ab vno Consule ad alium supremam regendi potestatem. Sic extricat eam difficultatem ab Hæreticis motam, ad expungendam è librorum Canonicorum albo historiam Machabæorum, Bellarminus ^f, eique subscribens Ludouicus de Tena ^g. Quæ verò præterea ad eam difficultatem enodandam adducit Serarius ^h, quasi locus ille accipi possit de vno, qui cum exercitu in aliquam prouinciam à Romanis mitteretur, vel de vno Dictatore, non quadrant adiunctis, quia Scriptor facer manifestè agit de politia, non in exercitu, sed in vrbe Romana, ad quam Iudas misit, qui fœdus inirent; neque agit de politia extraordinaria in tempore necessitatis insolitæ, sed de quotidiana; (tunc quidem.) Itaque modus legitimus exponendi quis esset ille *vnus*, cui omnes Romani obediebant, is est quem assignauit per alternationem supremæ potestatis ratione cuius alternationis, duo Consules habebantur vnum morale Caput Reipublicæ.

3 Necessè igitur est, vt duo illa Ecclesiæ capita, quæ aduersarius non nisi vnum caput esse esse ait, alterutro modo proposito se habuerint. Neuter autem est reuera idoneus; nec inde potest monstrari bicipitis Ecclesiæ de-

declinari. Non prior, quia vt puncto superiore attigi, concordia fixa rectorum, qualis necessaria est ad convenientem Ecclesiæ gubernationem, impossibilis est, (rem moraliter spectando) cum agitur de duobus supremis rectoribus non subordinatis. Tanta quippè est varietas adiunctorum in negotijs ad Orbis vniuersi rectionem spectantibus, cuiusmodi est rectio de qua agimus, vt impossibile sit, humano modo loquendo, non existere circa eam, magnam Iudiciorum diuersitatem, quam ex necessitate subsequitur discordia voluntatum, vt rectè admonet Abbas Ioseph^a. Quid verò facilius, quàm vt ^{a Collae 16. cap. 8.} duæ voluntates, quæ sunt supremæ potestatis subiecta, collidantur inter se, dum vna improbat, quod alteri est acceptum; ac præ comparis æmulatione, destruere nititur, quod illa fuerit meditata?

4. Nec licet dicere, hoc inter Sanctos non esse timendum, quia æmulatione vacant. Hoc inquam dici non potest. Talis enim debuit esse institutio Pontificis, vt etiam si qui in eo gradu collocantur reprobi fierent, quod S. Paulus^b sibi ipsi timuit, consilium tamen Dei & Pro- ^{b 1. Cor. 9.} uidentia in suam Ecclesiam, non labaret. Sicut videmus, durissimis Ecclesiæ temporibus, cum Pontifices inquinatissimi throno Apostolico insiderent, intemeratam, semper & inconcussam stetisse Pontificiam dignitatem quoad substantialia, hoc est quoad doctrinam sanam è Cathedra subministratam fidelibus, & responsa data circa mores absque labe tenendos: Quia Christus Pontificiam dignitatem instituens, prouidentissimè cauit, vt omnis ea in parte defectus auerteretur, quicumque esset, qui ad eum dignitatum verticem prouerteretur. Quis ergo dubitet, quin similiter prouiderit, vt talis esset Pontificiæ dignitatis institutio, qua præcluderetur occasio æmulationum, vnde euersio regiminis boni, & convenientis directionis Ecclesiæ posset existere? At positis

duobus simul supremis capitibus, quæ non erat sperandum semper fore sanctissima, impossibile esset, non subnasci æmulationes, cum damno Ecclesiæ, nec obscuro, nec leui.

5. Neque verò peruersã tantùm æmulatiõ, quæ inter malos excitari potest, damni cui timebam periculum crearet; sed etiam æmulatiõ innoxia, qualis inter duos Angelos refertur ^a fuisse, dum vnus pro Persis agens, alteri pro Iudæis sollicito obstitit, vt S. Gregorius fuisè expendit ^b ad illud Iobi 26. *Qui facit concordiam in sublimibus suis*. Item qualis fuit SS. Petri & Pauli circa legalia, neutro aduersus fidem peccante; etiam si S. Petrus ^c verè dictus est *reprehensibilis*, eo modo quo lex vetus iuxta Apostolum ^d *non vacauit reprehensione*, quia erat minùs perfecta, etiam si nullatenus mala. Tamen si ergo vterque rectè abs se factum credebat, quod faciebat, & re ipsa vterque erat innoxius, tamen fuit inter eos dissensio, atque dissidium; Et fuit etiam inter SS. Paulum, & Barnabam pro Ioanne, vt narrat Lucas ^e. Constat item, Sanctos Chrysostomum & Epiphanium; occasione Origenistarum quos hic auersabatur, ille fouebat, dissidia agitasse. Et defuisse iniuriam numinis inde videtur constare, quod alter alteri diuino afflatu motus, calamitatem euenturam prænucciavit, si vera scribunt Socrates ^f, atque Sozomenus ^g. Nimirum, vt optimè ratiocinatur D. Bonauentura ^h etiam Sancti, & boni interdum dissident ab inuicem, quia veritas non est omnibus æqualiter perspecta quoad omnia: vnde facile contingit, vt vnus expedire iudicet, quod alius damnosum esse, & auersandum existimat: Ex quo sequitur, vt vno satagente, pro negotio, quod vtile arbitratur promouendo, alius pro virili contranitur, vt obiecem apponat, & damna existimata præcludat: Inde ergo plerumque, etiam inter bonos, dissidia; quamuis vtrinq; optima sit.

^a Dan. 10.

^b 17. moys. 8.

^c Gal. 2.

^d Hebr. 5.

^e Act. 15.

^f lib. 6. c. 11.

^g lib. 8. c. 15.

^h ad q. 20. circa Reg. S. Fr. & c.

fit intentio, & flagrans in Dei gloriam animus, quem pars altera potest absque culpa ignorare, vt manifestè contigit Moyfi^a ac Iosue; quorum ille succensuit Rubenit^a, & dimidiæ tribui Manasse, petentibus obtinere terram Basan & Hesebon. Hic verò^b aduersùs eisdem commotus est, quasi altare ad sacrificandum loco indubito erexissent; quorum intentio in vtroque euentu fuerat longè alia quàm Moyfès ac Iosue existimarent. Urget hoc exemplū in hanc ipsam rem, Facundus^c agens de Sanctorum dissidijs. Huiusmodi ergo æmulationes & diffidia, per accidens vtrunque iusta, ex innoxia iudiciorum varietate inter probos & sanctos Ecclesiæ supremos rectores enata, præpedirent plerumque bonam Ecclesiæ rectionem, eique non mediocriter officerent; ac proinde à prudentissima per Christum institutione dignitatis Pontificiæ, aliena censenda est ea duorum vitibilium supremorum capitum coniunctio, quantumuis moraliter ob concordiam dicantur non nisi vnum conflare.

6 Video opponi in cōtrarium posse, exemplum multorum Imperatorum Romanorum, qui asciscabant alios in consortium imperij; cuius proinde erant tunc duo ex æquo capita. Primus dicitur consortem huiusmodi ascivisse M. Antoninus Philosophus, adiuncto sibi fratre Lucio Vero, vt scribit in eius vita Capitolinus. Sed & Valentinianus, duos filios suos Gratianum, & Valentinianum, Augustos ac Imperij consortes dixit. Ex quo infert aduersarius; salua Monarchia, fuisse simul aliquando plura Imperij capita; id est plura subiecta idem ius supremum simul possidentia; non vt pendentia ab inuicem, sed vt potentia eadem suprema autoritate: vnde vno abeunte è viuis, imperium non vacabat ex parte, quia tota autoritas perstabat in superstite; qua indiuisim potiebatur cum altero, dum esset super. Ita qui-

dem Aduersarius, qui Romulum item ac Remum, simul Romæ dominatos absque vnus ad alterum dependentia, non omisit.

a cap. 18.

7 Suppeditat hic nobis aduersarius gladium quo cōfodiatur. Ita vt optimè huc cadat, quod Giselbertus author libri de Ecclesiæ, & Synagogæ altercatione^a accidisse Iudæ Machabæo obseruat; vt Apolloniū ipsiusmet gladio sibi assumpto obtruncans, pro populo Dei multa prælia confecerit: id quod æmulari ait sacros quoscumq; disputatores, cum arma inimicorū vertunt in propugnationem veritatis, & tela ab hoste intorta, retorquent feliciter in eum, qui misit. Sanè vel ex hoc vno exemplo Romuli ac Remi, quod Aduersarius admodum improuidè ingessit, perspicuum esse, vel lusciosis potest, quam malè materiata sit forma regiminis, cum duo supremā potestatem obtinent, absque subordinatione & dependentia. Sanctus sanè Hieronymus^b, informans Rusticum, & infigans illi, vt vnus alterius Imperio dirigi velit;

b. epist. 4. c. 6.

c lib: de idol. vanis.

[Etiam muta animalia (inquit) & ferarum greges, ductores sequuntur suos. In apibus Principes sunt. Grues vnā sequuntur ordine literato. Imperator vnus, iudex vnus prouinciæ. Roma vt condita est, duos fratres simul habere Reges non potuit, & parricidio dedicatur.] Præiuerat S. Cyprianus^c, qui probans non posse esse, nisi vnum supremum vniuersitatis rectorē, quem Deum dicimus, sic differit. [Vnus igitur omnium Dominus est Deus. Neque enim illa sublimitas potest habere confortem, cum sola omnem teneat potestatem. Ad diuinum imperium, etiam de terris mutuemur exemplum. Quando vnquam Regis societas, aut cum fide cœpit, aut sine cruore desijt? Hic Thebanorum germanitas rupta, & permanens rogis dissidentibus, etiam in morte discordia. Et Romanos geminos, vnum non capit regnum, quos vnum vteri cœpit hospitium. Pompeius & Cæsar affines.

affines fuerūt, nec tamen necessitudinis foedus in æmula potestate tenuerunt. Nec hoc tantùm de homine miseris, cum in hoc omnis natura consentiat. Rex vnus est Apibus, & dux vnus in gregibus, & in armentis rector vnus.]

8 Exscripsit propè verbatim S. Cyprianum, Minutius in Octauio, qui aliorum, incarnatis necessitudinibus (vt cum Saluiano ^a loquar) implicitorum, ad idem monstrandum exempla adhibet. Sed nominatim de Geminis Romulo inquam & Remo, ob Pastorum, & casæ regnum, memoriam ait esse notissimam; nec non bellorum generum inter ac focerum, (Pompeium scilicet atque Cæsarem) quæ toto orbe diffusa notat, quia tam magni Imperij duos fortuna non cœpit. Poëtam, & Minutius, & S. Cyprianus^b videntur æmulati, cuius illa sunt de infida ad tempus societate plurimum summorum, ex parte descripta à Ruperto ^c.

a l. 3. ad Eccl.

b lib. 1. phar

c l. 6. de opor. Spir. sancti c. 9.

*O malè concordēs nimiaque cupidine cœci
 Quid miscere iuuat vires orbemque tenere
 In medio? dum terra fretum, terramque leuabit,
 Aër, & longi voluent Titana labores,
 Noxque diem cœlo totidem per signa sequetur
 Nulla fides regni socijs, omnisque potestas
 Impatiens consortis erit; nec gentibus ullis
 Credite, nec longè fatorum exempla petantur
 Fraternali maduerunt sanguine muri.*

Agebat Poëta de iunctis necessitudine per inita coniugia; & rectè negat, vbi de societate summæ potestatis agitur, reuerentiam affinitatis, aut etiam cognationis, posse obstare, quominus exosa sit regni societas. Id quod pereleganter Rupertus^d monuit, sic accipiens illud, *Quia vidisti ferrum mixtum testæ & luto, commiscebuntur quidem humano semine, sed non adharebunt sibi, sicut ferrum non potest misceri testæ.* [Cum magna admiratio-

d lib. 6. de Vi
 Hor. Verbi Dei
 c. 20.

na

ne hoc accipiendum est, (inquit Rupertus) quia non solummodò conciuēs verū etiam consanguinei fuerūt; ita vt Pompeius C. Cæsaris gener, & Octauiani Antonius fororius existeret: & tamen non magis potuerunt per concordiam coherere sibi, quàm potest ferrum misceri testæ: Et tandiu dissenserunt, donec pars inferior victa decessit. Ibi pars partem vnus eiusdemque Romanæ virtutis, ita velociter, & fortiter superauit, vt pars quæ victa est, luteæ testæ; pars autem quæ vicit, ferro possit comparari.] Potuerunt igitur partes inuicem copulari nexibus cognationum & affinitatum, sed non ideo sibi adhæserunt; & vnus alium in supremæ potestatis consortium renuit admittere: quia vbi agitur de summo Imperio, iacent omnium iura necessitudinum; & vt illa Megera patrem curru inuecto proteri mandans aiebat. In causa regni, nullum est adeo Sanctum aliàs nomen, quod non violetur.

9 Abundè monstratum videtur, quàm improvidè Aduersarius, societate summæ potestatis in geminis fratribus allegarit, ad stabiliendam nouitatem pro qua sagit: cum nec frater fratrem, nec alius cognatus, aut affinis in summæ potestatis participio, cognati aut affinis nomina attenderit, consortij impatiens. Et quod de allectione Cæsarum in Augustos adducebatur, est planè inane. Aut enim salua erat subiectio allecti ad allegentem, aut interueniebat partitio prouinciarū quas quisque seorsim sibi haberet regendas, indepēdenter ab alio. Sanè Lucius Verus, ita M. Antonio fratri adiunctus est in Imperij consortem. [Quando primū (vt ait Capitolinus) Romanum Imperium duos Augustos habere coepit,] vt reuera Fratri à quo allectus fuerat subiaceret obsecutus illi, vt legatus Proconsuli, & Præses Imperatori. Verba sunt eiusdem Capitolini. Ex quibus liquet, delatolice fratri titulo, ac insignibus Augusti, summam tamen

men rerum penès Marcum permansisse; atque adeò ne tunc quidem fuisse binas summas potestates in vertice Imperij Romani, nisi titulo tenus. Id quod aequè cogitandum est de postea factis tam multorum allectionibus in Augustos; nisi cum suas quisque portiones imperij, suo nutu regendas accipiebat, vt factum est inter Constantini filios, & inter Honorium atque Arcadium, Gratianumque ac Theodosium. Cæsarum, qui simul cum Augustis viuebant, alia fuit ratio. Erant enim duntaxat Imperatores designati, & in spè summæ potestatis creabantur; Designatos Augustæ maiestatis hæredes, vocat Spartianus^a. Et hæc ipsa veluti prolusio ad Imperium, ac subitio primæ scandulæ qua suprema potestas adenda erat, neminem laet quâtarum suspensionum sementis sæpè extiterit; aut quantoperè famem Cæsarum exaceruerit, dum ad potiundum imperium saluarent, præsertim si sera nimis esset vita Augusti, & præter votum, protraheretur pleni Imperij possessio. Vt pro miraculo habitum sit, quod Antoninus Adrianum, cui successor dictus erat, vitæ fastidio prohibuerit, inde Pius cognominatus. Non sic Caracalla erga Seuerum patrem, & Iulianus erga Constantium. Si tamen captatio plenæ potestatis, quàm Cæsares spe tantum tenebant, omnem illis reuerentiam excussit erga eos quibus erant obstrictissimi, in promptu est æstimare, quid non fuissent conuisi, si iam potiti gustu exercitij summæ potestatis, adacti fuissent, consortem, plerumque disparis arbitrij futurum, nec vno voto victurum, agnoscere.

^a in Aelio Vero.

10. In summa, fuit semper ea allectio in collegam supremæ potestatis, suspecta periculi cõfusionis ac tumultuum & scissionum. [Nam multiplex Imperium, (verba sunt Eusebij^b) quod ex hominibus honore & sensu paribus constat, quodque cum Monarchia ex aduerso pugnat, confusionis ac seditionis potiùs, quàm Imperij

^b Oras. de laudib. Constanti.

men meretur. Quamobrem vt vnus Deus est, non duo,
non tres, neque prater ea plures; (nam Deorum intro-
ducere multitudinem, est reuera Deum tollere) sic vnus
omnium Rex & Imperator, vnum illius verbum, & Re-
gia lex vna.] Vidit hoc Lydus ille quem Serinus referen-
te Stobæo^a adducit alloquentem Cræsum, cum fratrem
in Confortium Imperij assumpsit. [Omnium (inquit) in
terra bonorum, ò Rex, auctor est Sol: neque quicquam
extaret in terra, Sole non illustrante. At si gemini Soles
fierent, periculum immineret, ne omnia conflagrancia,
pessum irent. Ita & Regem, vnum quidem accipiunt Ly-
di, & Seruatorem esse credunt: duos verò simul, tolera-
re non possunt.] Ne in priuata quidem domo, nedum
in Regno, aut Imperio, duas ex æquo moderantes sum-
mas potestates absque confusione & tumultu esse posse,
dixit Græcus Poëta^b Clementi Alexandrino sæpè lau-
datus. Et probat ex vigente inter duos fabros inuidia,
& ex tumultuosis geminis dominijs ciuitatum.

^a *Serm. de Me-
narchia.*

^b *Euripid. in
Andromacha
act. 2.*

*Quando item flatus Nautas serunt celeres,
Gemina mentium sententia super Gubernaculo,
Multitudoque frequens sapientium imbecillior est
Vna mente, cui summa rei constituenda potestas est,
Licet sit tenuior vnus potentia,
Valet & publicè, & domi cum rerū petitur tranquillitas.*

11 Nullo ergo modo est verisimile, Christum Domi-
num, talem formam regiminis, & adeò incommodam,
adeòque malis obnoxiam gubernandi rationem, locum
in Ecclesia tam prouidè, ac sapienter constituta habere
voluisse: ita vt valere circa eam posset illud Hieremiæ^c:
*Pastores multi, demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt
partem meam desiderabilem in desertum solitudinis.* Idque
à Christi institutione abhorrere, nec vnquam admitten-
dum esse, perspexisse videtur Clerus Populusque Roma-
nus, tempore Constantij, qui Liberium ob infractum ini-
tio

^c *c. 12. v. 10.*

tio animum, nec ad S. Athanasij damnationem villis
 aut precibus, aut minis mollitum, relegari in exilium
 iusserat, suscepto ei Felice II. Mox verò, cum matrona-
 rum supplicibus postulatis dedisset Liberij regressum, da-
 tis Romam literis edixit, vt Liberius, non exautorato
 Felice, sedem reciperet, ambobus simul ad Ecclesie
 Clauum sessuris, & administraturis Apostolicam sedem:
 id quod Synodus item Syrmienfis Arriana, datis ad Fe-
 licem & clerum Romanum literis, statuisse refertur à So-
 zomeno ^a. Reclamante tamen authore libri de Roma-
 nis Pontificibus: qui Liberij postquam aduersus San-
 ctum Athanasium subscripisset, mandatam à Synodo
 restitutionem testatur, vna cum depositione Felicis. Vt
 vt sit, Romanus Populus (quod Theodoretus notauit ^b)
 cum in Circo in quo spectaculis operam dabat, de Im-
 peratoris literis, & gemino deinceps Pontifice inaudif-
 set, derisit Imperiale decretum, quasi bifariam tunc diui-
 sã plebi; & his ad Praefinos, illis ad Venetos, se adiun-
 gentibus, binos Constantius prouidisset Episcopos. Mox-
 que in communem vocem serio erumpens exclamauit:
Vnus Deus, vna fides, vnus Episcopus. Nec alius fuit sen-
 sus Confessoribus illis Romanis, qui à Nouato prius se-
 ducti, & in Nouatiani Pseudopontificis partes contra
 Sanctum Cornelium dolo abstracti, imposturam post-
 modum dedocti, in hanc vocem eruperunt, vt est in
 S. Cornelij literis ad Sanctum Cyprianum ^c. [Et si vide-
 bamur quasi quamdam communicationem cum schif-
 matico & hæretico homine habuisse, sincera tamen
 mens nostra, semper in Ecclesia fuit. Nec enim ignora-
 mus vnum Deum esse, vnum Christum esse Dominum,
 quem confessi sumus, vnum Spiritum sanctum, vnum
 Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere.] Vbi di-
 sertè Romanus Pontifex, & Catholicæ Ecclesiæ Episco-
 pus

^a lib. 4. c. 14.

^b lib. 2. hist. c. 17.

^c Epistol. apud
Cyprian. 46.

G
pus

pus dicitur, & non nisi vnus esse debere, affirmatur à Romanis Confessoribus.

12 Et idem planè affirmandum est de alijs Episcopis vni alicui particulari Ecclesiæ præfectis. Ita enim Spiritus sanctus eos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, vt quisque suam sibi sedem absque consorte consentaneè ad Christi institutionem haberet. Nec incommodant huic negotio qui aliquando in quibusdam Urbibus federe visi sunt plures simul Episcopi, vt Meletius & Paulinus Antiochiæ, S. Valerius, & S. Augustinus Hippone. Idem delatum esse Episcopis Donatistarum à Catholicis Episcopis, habetur ex Epistola notoria, quàm Episcopi Catholici Marcellino Tribuno & Notario obtulerunt, cum eum Honorius Collationis Carthaginensium Iudicem delegisset. Veritatis enim fiducia condixerunt, vt si Donatistæ vincerent, ipsi soli remanerent Episcopi. Sin autem vincerentur, in Collegas simul Episcopatu potituros admitterentur à Catholicis, donec vno eorum defuncto, deinceps iam singuli pristino more succederent. Idque est, quod D. Augustinus sermone quodam per illud tempus habito ^a significat cum ait. [Latum mandatum tuum valdè; Domine Deus noster, approba quia propter ipsam latitudinem, fratres nostros ad possessionem pacis inuitamus. Episcopi vultis esse? Nobiscum estote. Non vult populus duos Episcopos, nobiscum in hæreditate fratres estote. Non propter honores nostros, impediamus pacem Christi.]

^a serm. 36. ex
40. notiss.

13 Nego ista officere antedictis. Neque enim, qui ita ad alium Episcopum allegebantur Episcopi, erant simpliciter Episcopi, eidem Ecclesiæ plena Episcopali auctoritate simul præsidentes: sed vel vnus eorum erat duntaxat designatus successor, vel vterque portionem suam Episcopatus antea indiuisi regendam accipiebat, ad
tem-

tempus. Primum videtur habuisse locum in S. Augusti-
 no, cum à Valerio, & sene, & dicendi ob linguæ vitium
 impote, verito ne D. Augustinus ad aliquam aliam Ec-
 clesiam expeteretur, cooptatus est in Collegam: quod
 tamen illegitimè factum, agnouit postea S. Augustinus ^a,
 factus & sibi, & seni Valerio, incompetum tunc fuisse
 canonem Nicænum ^b, quo Nouatianis Episcopis resipi-
 scentibus, regressum ad Ecclesiam, & pristinos in Clero
 honores ita cōcessit, *primogenita illa Spiritus sancti filia* ^c,
 vt tamen in vna ciuitate non essent duo simul Episcopi.
 Et quanquam Synodus Nicæna, non de Episcopis dun-
 taxat designatis (cuiusmodi sunt Adiutores, etiam si cha-
 ractere Episcopali initiati) sed de Episcopis simpliciter
 dictis egisse videri potest; nihilominus S. Augustinus in-
 doluit, se, vel eo diminuto modo, eiusdem Sedis simul
 cum alio factum esse Episcopum: & postulans sibi suc-
 cessorem Eradium, noluit eum habere Collegam adiu-
 torem, sed pleno iure successorem futurum designauit,
 nec sedere secum voluit & ordinari Episcopum, habenas
 ei iam tunc permittens, vt Ecclesiæ pro arbitrio modera-
 retur; sed tātum ad eum in gradu presbyterij remanen-
 tem, referri voluit negotia, de quibus si necesse foret, ab
 eo consuleretur.

14. Alterum quod dicebam de varijs eiusdem Episco-
 patibus portionibus ad tempus attributis, pluribus simul
 sedentibus Episcopis, habuit locum in Meletio & Pauli-
 no Antiochenis Episcopis ex decreto Cōcilij Antioche-
 ni; de quo Socrates ^d atque Sozomenus ^e. Et videntur
 etiam ad hunc modum intendisse Catholici Episcopi
 Africani admittere Donatistas in Coëpiscopos, si resipi-
 scere vellent, & concordiam sarcire. Verba enim D. Au-
 gustini ^f referentis, quid Episcopi pacis causa obtulissent,
 sunt huiusmodi. [Diximus posse in vna Ecclesiā pacis
 causa esse fratres concordēs (speciosa enim res est con-

cordia fratrum.) Non posse enim duos esse Episcopos diximus ut ambo sedeant in vna simplici Basilica: Ille in Cathedra, ille ut peregrinus: Ille in Cathedra Christiana, ille in Hæretica; quasi collega iuxta sedeat: rursus ille in Congregatione sua præsideat, vicissim ille in sua.] Et in Notoria Episcoporum ad Marcellinum. [Poterit quippè vnusquisque nostrum honoris sibi socio Copulato, vicissim sedere eminentiùs: sicut peregrino Episcopo, iuxta confidente Collega. Hoc cum alternis Basilicis, vtrisque conceditur, vterque ab altero honore mutuo præuenitur, quia vbi præceptio charitatis dilatauerit corda, possessio pacis non fit angusta, ut vno eorum defuncto, deinceps iam singuli pristino more succedant.]

15 Ex his ergo apparet, nunquam viguisse vsum, ut eiusdem simul plebis duo essent pleno iure Episcopi; quia sensus Ecclesiæ semper fuit, id abhorrere à Christi institutione. Quanto ergo magis in totius Ecclesiæ suprema Præfectura, consentaneè ad Christi mentem, vnitas Rectoris Christi Vicarij est necessaria?

Audio quid Aduersarius ad ista reponat. Causatur enim se grauari calumnia: quasi diceret, aut nunc posse, aut extra vnicum SS. Petri & Pauli exemplum aliquando potuisse fieri, ut duo essent simul Summi Pontifices; cum tamen tantùm contendat, ea duntaxat vice, ex speciali priuilegio in scripturis & traditione expresso, sic contigisse. Verùm quid scripturæ ac traditio ferant, infra expendemus. Nunc dico, nulla ratione esse verisimile, Christum eam adeò vitiosam regiminis formam, vel ad eam vnã vicem, induci in Ecclesiam voluisse. Et maximè in personis illis, par fuit nõ statui exemplum reprobæ illius pluralitatis Pontificum, ne serperet malus vsus. Qua ratione cum aliqui ad extollendam Deipazam, dixissent eam præsedisse concilio primo Apostoli-

eo, displicuerunt prudentibus tractatoribus, monentibus non expediuisse statui in Deipara exemplum talis muliebris præsentia in Conuentu Ecclesiastico, ne deinceps foeminea animi impotentia eo aspiraret, & Elisabetha quæpiam, pro Ecclesiæ Capite se venditans, factum suum ea Virginis Matris prærogatiua tueretur. Idem ergo in hoc negotio est statuendum.

16 Neque verò si supponeremus id ritè semel factum esse, haberemus vnde solidè euinceremus, non posse id ipsum sæpiùs ad praxim reuocari. [Quod enim semel fecisse bonum est, non potest malum esse, si frequenter fiat: aut si aliqua culpa vitanda est, non ex eo quod sæpè, sed ex eo, quod fit aliquando, culpabile est.] Iudicium est S. Hieronymi, ex eo confirmantis posse alio tempore frequentari sacras vigilias, quod in vigilijs Paschæ, quas Ecclesia vbiuis religiosissimè obseruabat, negligenter incommoda vigiliarum, quæ Vigilantius pro alijs temporibus se timere obtendebat. Itaque cum institutio, Christi sit metrum ad quod conformanda est posteriorū institutio, profectò si Christus binos simul instituit Pontifices summos, fas est Ecclesiæ institutis Christi inhærendo, duos simul Pontifices habere, quod parum consequenter inficiatur Aduersarius.

17 Modus posterior unitatis moralis binorum Capitum, is erat, quo duo cum pari potestate suprema, moderarentur Ecclesiæ; ita tamen vt potestatem non exercerent, nisi alternis. Verùm non est, quod simus in præsentia de his capitibus solliciti; quia Aduersarius non dixit SS. Petrum & Paulum alternis fuisse Pontifices, sed vult vtrumque simul præfuisse Ecclesiæ cum suprema potestate. Deinde is modus regiminis ad eò imperfectus est, totque incommodis apertè obnoxius, vt nullo verisimilitudinis colore fingi possit, eum fuisse à Christo probatum. Imperfectio autem illius regiminis, sita præsertim

rim

tiam est in defectu perpetuitatis pro toto tempore vitæ :
 quem regendi modum grauibus temporariæ potestatis
 incommodis liberum esse, sapienter demonstrat Nico-
 laus Orlandinus ^a. Ea item ratione, præbetur Occasio
 fouendi ambitionem, dum quisque captat gubernacula
 breui ab vno in alium deuolenda, vt apud Iudæos con-
 tigisse ex hac causa, cum Pontificatus ex Dei Lege per-
 petuus, factus est annuus, obseruauit S. Augustinus ^b.
 Plerumque item seruitur impotenti cupiditati Tyran-
 norum, siue volentium ea ratione gratificari pluribus,
 eosque sibi habere obnoxios, siue satagentium marsupia
 exfugere ad noui cuiusque Antistitis electionem. Qua
 ratione, ex quo Imperium Constātinopolitanum Otho-
 manicæ potentie cessit in prædam, Patriarchæ Orienta-
 les identidem de gradu deiciuntur, vt vno abiecto suffi-
 ciatur alius, qui pinguius infamis mercimonij pretium
 offerat: quod iam olim coeptum, vt in Turcogræcia vi-
 dere est, hodieque miserè continuatum liquet. Nec ad-
 modum dissimili ex causa, cum ventum est ad sedimen-
 tum legis Iudaicæ, Pontificatus quem more antiquo ne-
 cesse erat esse perpetuum, factus est annuus, iuxta illud
 de Caipha, erat Pontifex anni illius: quod in hunc sen-
 sum interpretatus est S. Augustinus ^c, & probabiliorem
 esse expositionem, censet Maldonatus ^d. Et saltem pro-
 libito Præsidum Iudæam administrantium, Pontifica-
 tum vni ereptum, alteri datum esse, constat ex Iosepho,
 notatque ex receptissima sententia Maldonatus ^e. Sic-
 que Caiphas deiecto Anna adhuc superstite, potuit esse
 Pontifex anni illius: quod non fuisset de eo pronuncia-
 tum, si Pontificatus in socero ac genero simul ex dimi-
 dia parte fuisset, vt sinxit Calvinus, rectè confutatus ab
 Adamo Gontzen ^f. Multus est in eo nodo extricando
 Baronius ^g. Vt vt verò ea Pontificatus Iudaici mutabi-
 litas se habuerit, de qua nunc nostra non refert; Chri-
 stus

^a lib 5. *hiffor.*
Societ. a num.
 223.

^b *tract. 49. in*
Ioan.

^c *in c. 11. Ioa.*
tract. 113.
^d *Luc. 3. v. 2.*

^e *18. antiq. c.*
^f
^g *in c. 11. Ioa.*
vers 51.

^h *in c. 3. Luca*
vers. 2. q. 1.
ⁱ *anno 31.*

stus in Ecclesia sua Pontificatum perennem esse voluit, nisi renunciatio electi in Pontificem interueniret: quam posse validè & honestè interuenire, cõfirmat Petrus Damian^a, & tanquam certum declarauit Bonifacius VIII.^b

^a epist. 9.
^b in 6. lib. 1.
tit. 7. c. 1.

18 Manifestè igitur euictum manet, neutrum è modis quibus Aduersarius exponere poterat, quomodo duo capita dici possent vnum, esse reuera idoneum; nec posse censerì vnitatem, sed debere potiùs confusionem appellari, vt rectè pronunciauit Facundus ^c de vnitate Eutycharum. Rectiusque dicetur effugium merè in vocibus situm, ad declinandam inuidiam ex nouitia inuentione binorum corporis Ecclesiæ capitum, quæ monstrositatem præfert, & apud imperitos vtcumque videtur declinari, cum duo illa capita dicuntur in vnum coalescere, nec esse nisi vnum caput; quamuis si vnum est, multitudine careat oportet; aut si est in eo multitudo, non possit agnosci in eo vnitas. Ridiculū verò est, quod Aduersarius in hanc causam aduocat, diuinissimam Triadem, in qua tres personæ vnicum sunt ac triplex lumen, vt loquitur Nazianzenus ^d. Sed præterquam quod meminisse oportuerat, Dei proprium esse nullam admittere comparationem, vt rectè statuit S. Hilarius, ratum est apud Theologos, tres diuinæ Trinitatis personas, non posse dici tres creatores, atque adeò tres orbis moderatores, aut tria mundi capita; quia omnes illæ denominationes, spectant omnipotentiam, voluntati nostro loquendi modo subiunctam, quæ non multiplicatur pro numero personarū, sed est pro omnibus vnica & simplicissima. At bina capita de quibus agimus, cum sint duæ personæ creatæ, non possunt non instrui sua quæque voluntate. Ineptè igitur huc aduocatur Sancta Trinitas, & indiuisa vnitas; vel vt Ennodius ^e asperè de more dixit, triplex in vnitatibus maiestas.

^c lib. 1. c. 2.

^d orat. 39.

^e lib. 9. epist. 7.

19 Ineptit præterea Aduersarius cum bina sua capita
vnum

vnum efficere, confirmat ex S. Gregorio, vnius S. Petri
 sedem tribus in locis agnoscente, nimirum Romæ, Ale-
 xandriæ, Antiochiæ, quibus omnibus locis S. Petrus se-
 dit Episcopus. Hoc quid ad institutum? Quamuis enim
 SS. Gregorius, & Eulogius, ac Anastasius, qui tunc re-
 gebant Ecclesias quas S. Petrus aliquando per se ipsum
 rexerat (vnde etiam dictæ sunt Patriarchales) in eo con-
 uenirent, quod vnius & eiusdem Apostoli Cathedræ in-
 siderent, modo explicato suo loco, & eatenus nonnul-
 la veluti affinitate colligarentur: Tamen ita erant tres
 Pontifices, vt non essent vnus Pontifex. Id enim neque
 dicit S. Gregorius, neque reuera dici potest, sicut neque
 potuerunt dici trina Ecclesiæ capita, cum solus Roma-
 nus Pontifex capitis nomine absolutè quoad totam Ec-
 clesiam donari possit: benignèque accipienda est quin-
 ticipitis Ecclesiæ denominatio à S. Theodoro inuecta, pe-
 nès quinque Patriarchas; ita scilicet, vt omnes ac sin-
 guli sint capita, cum distributione accommodata; Ro-
 manus simpliciter & absolutè, cœteri non nisi secun-
 dùm quid, nempè per ordinem tantùm ad suum regi-
 men, & cum subordinatione ad Romanum. Non ta-
 men idcirco possunt dici vnus Episcopus, nisi originali-
 ter, vt sic dicam; Et eo modo quo S. Cyprianus^b dixit,
 Episcopatum vnum esse, & à pluribus teneri, quia spe-
 ctabat originem totius Sacerdotij & fontem Hierarchie,
 cui adhæreant necesse est omnes riuuli, ni velint exare-
 scere. Sed hoc vt per se patet, nihil refert ad vnitatem
 binorum capitum, qualem Aduersarius inducit, cum
 æquiparantia amborum; & absque subordinatione; &
 qualem fortassis etiam cogitabat schismaticus Balla-
 mon, cum quinque Patriarchas dixit esse vnum caput
 Ecclesiæ Dei.

a in Coronis
 aurea pra-
 not. 4i

b lib de unit.
 Ecclse.

PUNCTVM IV.

Notio capitis mystici à S. Paulo aliena, in solum verò S. Petrum perbellè cadens, cum monstrositate bicipitis Ecclesie corporis, pugnat è diametro.

NOMEN Capitis Ecclesie, analogicum est, ad caput physicum corporis humani: sicut appellatio corporis mystici, qua Ecclesia designatur in ratione coetus è varijs veluti membris coagmentati, ducta est ex proportione ad corpus physicum, in quo caput est omnium membrorum nobilissimum, quippè sedes omnium sensuum, & origo neruorum per quos è cerebro capiti insito in vniuersum corpus dispersos, motus & sensationes obeuntur, ac directio toti corpori præstatur. Inde tot capitis præconia, & tantum in eius tutelam naturæ & artis studium, de quo plenè in Tractatione de Pileo^a. Per proportionem ergo ad hoc caput, is dicitur visibile caput mystici corporis Christi, qui Ecclesie vniuersæ præest tanquam omnibus fidelibus eminentior, eisque in causa fidei & sanctorum morum, directionem infallibilem præstat, ex Christi institutione, & singularissima Spiritus sancti assistentia, ad metam vsque seculi non defectura. Euoluit optimè hanc mystici capitis notionem Gabriel Biel^b, nec à nobis alibi est præterita^c.

^a cap. 7.

^b lect. 22. in Cano à lit. 1. ^c l. 5. de Christo fact. + c. 9.

2 Hanc capitis Ecclesie notionem in S. Petrum cecidisse dum vixit, & cadere etiamnum in successores eius Romanos Pontifices, omnibus semper Catholicis fuit extra dubium: Ideòque passim Pontifices Romani visibilia Ecclesie capita audiunt, nequicquam frendente,

H Cal-

a 4. Inslit. c. 7.
9. 21.

Caluino ^a, qui nugamentis, veriùs quàm argumentis alibi nullo negotio contritis, hanc apud omnes prostratam Pontificum denominationem ausus est quatere. Effrontissimè verò mentitus est Bucerus, cum effutiuit, eam Capitis Ecclesiæ denominationem, ne ipsi quidem S. Petro à quoquam aliquando fuisse tributam: quod Caluinus ^b merito notat impudentiæ, & quidem insignis. Tamen si vltro do, deceptos esse, qui censuerunt vocem *Cephas*, qua Christus S. Petrum insigniuit, *Caput* sonare: id quod videtur voluisse S. Optatus ^c eo celebri loco quo sic affatur Parmenianum. [Negare non potes, scire te, in v. be Roma, Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus: vnde & *Cephas* appellatus est.] Idem habet Ioannes 22. loco mox annotando, & Anacletus in Epist. 3. quem tuetur, vt potest Turrianus ^d. Non ascribor, quia tamen vox Græca κεφαλή significat caput: tamen Christus cum nomen illud imponeret, non loquebatur Græcè, sed Hebraicè, vel Syriacè, aut vt Iansenus ^e mauult. Chaldaicè: in quibus Idiomatibus vox *Ceph*, aut *Cipha*, quam Græci expresserunt per *Cepha*, non sonat *Caput*, sed *rupem*, vel *saxum*: in quam rem multa habent Caninius ^f, & Adamus Gontzen ^g, & alij quos annotavi in Heteroclitis Spiritualibus, agens de nominum mutatione apud pleròsq. anomala. Afferunt S. Petro hanc visibilis Ecclesiæ capitis prærogatiuam, varia munia in scripturis consignata, quæ studiosè appendunt Hærescologi, & benè Roffensis ^h, Valentia ⁱ, Bellarminus ^j, Arturus ^m. Et insigniter, nec legislatorem duntaxat agens, cuius tantum est (iuxta Senecam) edicere, sed etiam agens in hoc puncto insignem disputatorem, Ioannes 22. in diplomate damnationis Marsilij Patauini descripto à Bzouio anno 1327. Tamque euidentis est de S. Petro Ecclesiæ capite, vel quod eodem recidit funda-

b 6. de loc. c. 3.

c lib. 2.

d lib. 2. contra Magd. c. 3.

e c. 17. concor.

f de locis noni-
restam c. 3.
g in cap. 16.
Matth. v. 18.
h. 1.

i art. 25. con-
tra Luth.
j lib. 7. analy-
cap 6.
k l. 1. de Pont.
l cap. 19.
m cirones. 2.
Pofsoniensis p.
3. c. 6.

men-

mentatio ædificandæ Ecclesiæ saxo Christi suffragium, vt mirum non sit, Catholicos omnes summa semper cōsensione id agnouisse.

3 De eadem prærogatiua S. Paulo vendicanda, nemo hætenus Catholicorū cogitationem susceperat, quamuis ex hæreticis non pauci, eò pridem visi sint collimasse, quatenus pro asserenda æqualitate Apostolorum omnium cum S. Petro, laborauerunt: id quod sollicitissimè nuper fecit homo Apostata vir inutilis, M. Antonius de Dominis, nominatim vrgens S. Pauli paria, interdum etiam potiora, quàm S. Petri decora. Sed ille cum Ecclesiæ homo non fuerit (vt ille quondam de Tertulliano dixit) fecit quod eam personam decebat, incurrens in caput fidei, quo deiecto intentum facilè assequeretur. Adhæsit quoad hanc partem huic tenebrioni, Aduersarius cum quo agimus. Aio *quoad hanc partem*; quia verum est multò plenius insaniuisse M. Antonium de Dominis in hoc negotio, sublata ob illam Pauli cum Petro exæquationem Monarchia, & inducta eius loco anarchia, vniuersaque Hierarchiæ Ecclesiasticæ Symmetria, peruersè labefactata. Hoc primo impetu non est apertè aggressus, is cum quo agimus, sed retenta Pontificiæ dignitatis in Romanis Pontificibus maiestate, eam de nouo auctam voluit, ex allectione S. Pauli ad S. Petrum, ita vt ambobus ex æquo participantibus Pontificiam dignitatem ad modum vnius capitis, succedât Romani Pontifices, veri in sacra Ecclesiæ politia Monarchæ: vnde nihil eis decedere putat, ex eo quod S. Paulus S. Petro æquiparetur: imò multum accedere cùm ad ornamentum, tùm ad potestatis extensionem; eo quod tam illustrem habeant decessorem; ratione cuius, sicut per S. Petrum in Hæbreos, ita in Gentiles quorum erat specialiter Pontifex S. Paulus, summa potiantur spirituali auctoritate.

4 Hic est breuiculus doctrinae Aduersarij, quam insequentibus particulatim excutiemus. Nunc breuiter monstrandum est, decus capitis Ecclesiae, in S. Paulum non cadere; Et nouum hoc caput, quod corpori Ecclesiae appingitur, verè tuber carnosum existimandum esse, non caput; atque adeò monstrositatem mystico corpori inuecturum, si admitteretur. Semper dico iuxta Aduersarium, S. Paulum esse caput, quia tametsi officias hic strenuè captauit, tamen reuincitur apertè id dixisse ac sensisse. An non enim explicatissimè dixit vernaculo suo Idiomate, *S. Pierre, & S. Paul sont deux chefs, qui n'en font qu'un?* Hæc vernacula, quomodo fidelius exprimi Latinè possunt, quàm dicendo: *S. Petrus, & S. Paulus sunt duo capita, quæ non nisi unum efficiunt?* Planè tricator & in plano quærit salebras, qui hoc negat; & inepta grammaticatione refingens vocum notiones, tentat illudere lectoribus, & doctrinam cui tuendæ par non est, vocum rectorio obducere satagit. Itaque rectè assumo, de Aduersarij sententia, S. Paulum dicendum esse caput Ecclesiae. Et verò Aduersarius quamuis illius tituli inuidiam conetur declinare, id ipsum tamen alijs vocibus eadem notione grauidis enunciat, ac proindè nec linguam corrigit, nec sententiam.

5 Ostendo ergo, non fuisse S. Paulum Ecclesiae caput, quia nullas vnquam capitis partes obiuit, nullamque exercuit functionem, ex qua summam illam in Ecclesia regenda auctoritatem prodiderit. Eiusmodi functiones complures, penès quas S. Petrum caput fuisse deprehendimus, subministrant scripturæ. Nam & cum agendum fuit de substitutione vnus alicuius discipulorum in locum de quo præuaricatus erat Iudas; & cum dandum fuit initium prædicationi Euangelij post acceptum Spiritum sanctum; & cum tractanda fuit causa gentium circa obseruationem legalium; primæ semper fuerunt

S. Pe-

S. Petri partes, eique grauissimorum illorum negotiorum directio, tanquam præfidi, & capiti omnia moderanti incubuit. Nihil simile suppetit pro S. Paulo, magis quàm pro alijs vndecim Apostolis: quos tamen ij cum quibus agimus, non exornant titulo capitis Ecclesiæ, nec verò possunt. Sanè quæcumque in S. Paulo celebrantur, ad vendicandam ei dignitatem capitis; prædicatio, multarum scripturarum Canoniarum exaratio, sollicitudo pro Ecclesijs omninò multis ab eo constitutis, aut constituendis, illustre pro Christo martyrium; hæc inquam omnia, sunt ornamenta alijs Apostolis cum S. Paulo communia. Est quia Paulus immediatè à Christo ipso iam cœlis illato vocatus ac eruditus est, & quia plus omnibus laborauit, & Dei causam egit, tam feruidè ac nauiter quàm nemo alius, dicatur antonomasticè *Apostolus*. Sed cum hoc decus, & fundamentum è quo petitur, sit quasi specificè cōmune omnibus Apostolis, nemo non videt id non posse sufficere, ad S. Paulum dignitate capitis vniuersalis exornandum, eumque emancipandum à patria in ipsum potestate S. Petri, qui omnium Christi filiorum pater fuit, & omnium eius ouium pastor & rector, ac proindè etiam Apostolorum.

6 Quinimò suppetit è Scriptura, vnde eam S. Pauli ad S. Petrum subiectionem; ipsius Pauli testificatione astruamus. Narrat ipse B. Paulus^a, se post annos tres à ^{a ad Galic.} vocatione & conuersione sua, cursu prædicationis interciso adijisse Hierosolymam videre Petrum. Vbi Chrysostomus emphasim Græcæ vocis ponderat, quæ est *isōgnōrai*. Non dixit *isōgnōrai*, idest, *ut cernerem Petrum*, sed significantissima voce *isōgnōrai*, idest, *ut viderem*. Quomodò loqui solent, qui magnas ac splendidas vrbes inuisunt, cognoscendi gratia: Adeò iudicabat operepretium multoque studio dignum, tantummodò videre virum.] Bene, quod Paulus S. Petrum habuit pro quodam veluti

magnificentiae ostento, iuxta Chrysostomum. Quod tamen cursum Euangelicae praedicationis interciderit, tantum ut adeo magnificum spectaculum suismet oculis conspiceretur, homo adeo auersus a se ipso, tamquam a sibi placendo auersus, aegre suadetur. Et quanquam vel ex adito S. Petro, tanquam spectaculo siue obiecto admodum magnifico, ingeratur cogitatio, agnita per Paulum summam in Ecclesia dignitatem S. Petri, tanquam ipsius Christi Vicarij, alioqui si solam Petri sanctitatem & priuata decora insinuare voluisset, non minus congrue adijisset Ioannem dilectum Christo discipulum nulla vnquam abnegati Christi labe pollutum; vel certe Deiparam, cui *inuitati sanctimoniae prodigij*, ac *caelestis spectaculi* nomen est inditum. Quanquam inquam ea Sancti Petri per Paulum aditio cum nonnulla praedicationis Euangelicae incommodatione, ad vsurpandam oculis tantam eius maiestatem, non parum suffragaretur praesenti instituto: tamen aegre (ut dixi) suadetur, quod S. Paulus salutis animarum sitientissimus, & zeli in conuersione gentium flagrantissimi, tantum ad satisfaciendum ei licet sanctae & innocuae curiositati videndi Vicarium Christi in terris, ministerium suum ad tempus deseruerit, & Hierosolymam non breui interuallo seiuertam petierit.

a in cap. 6. ad Gal.

7 Sed neque explet animum, quod S. Hieronymus³ hanc S. Pauli ad Petrum profectioem accuratè expendens, est arbitratus; nimirum factam esse ad honorandum S. Petrum, priorem Apostolum. Hoc si de nuda temporis antecessione in Apostolatu accipiatur, nihil peculiare continebit, ob quod S. Paulus iter potius ad Petrum suscipere debuerit: cum ea ratio aequè militauerit pro omnibus alijs Apostolis praeter quibus ipse erat abortiuus, id est post omnes Apostolos, Christo iam digresso, assumptus ad idem munus. Et tamen peculiari-
ter

ter (vt S. Chryſoſtomus ibi obſeruauit) uisendi ſolius Pe-
tri gratia ſe profectum, interciſa Euangelij prædicatione
teſtatur Paulus. Illud item certum eſt, profectioſiſ illius
conſilium, non fuiſſe doceri à S. Petro, vt perperam ex
Græca uoce *ἰσχυροῦ* eruit Erſmus; homo ſibi uiſus Græ-
ci idiomatiſ peritior, quàm Chryſoſtomus in percipiēda
eius uerbi notione. Id enim diſertè reiicit ipſemet Apo-
ſtolus. ^{a cap. 2.} non ita multò poſt, cum ait, primores Apoſto-
lorum, ac ne ipſum quidem Cepham, cuius diſertè me-
minit, nihil ſibi contuliſſe; ideſt nihil ſe ab eis didiciſſe.
propterea que præmiſerat ^{b cap. 10.} *Notum uobis facio Fratres*
Euangelium, quod euangelizatum eſt à me, quia non eſt ſe-
cundum hominem: Neque enim ego ab homine accepi illud,
neque didici, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti. Et cum ex
reuelatione eam ſe doctrinam hauiſſe certus eſſet, non
licet fingere, Paulum ancipitem circa doctrinæ, quàm
diſſeminabat certitudinem, uoluiſſe idcirco Petrum adire,
vt ab eo firmaretur in illius doctrinæ ueritate: cum
tamen conſcius unde eam hauiſſet, confeſſetur eodem
loco, anathema inlidendum eſſe cuiſcumque aliter do-
centi; ac ne Angelo quidem de cœlo aduenienti ſi alia
proferret, eſſe fidem præſtandam.

8. Quid ergo tandem cauſæ fuerit, cur Apoſtolus à
Chriſto ipſo de cœliſ immediatè uocatus & eruditus,
tam ſollicitè, nec abſque aliqua Euangelicæ ſementiſ in-
commodatione Petrum adiret? Vno uerbo rem attigit
S. Chryſoſtomus. ^{c homil. 37. in Ioan.} delatam S. Petro totius Eccleſiæ præ-
fecturam expendens. [Os (inquit de Petro) erat Apo-
ſtolorum, & Princeps; & vertex ipſius coetus: propterea
& Paulus, cum præter alios uiſurus aſcendit.] Vtique
vt ab eo ore Apoſtolorum, reportaret Oraculum, non
ad ſuam eruditionem, ſed ad habendam apud alios ne-
ceſſariam authoritatem, ex confirmatione doctrinæ ſuæ
per S. Petrum. Et hoc eſt, quod mox ſubdit, profectum
ſe.

a q cois Mar
cio cap. 2.

se Hierosolymam, & contulisse Euangelium, quod prædicabat, cum ijs, qui aderant Apostolis; sed nominatim cum coeterorum Capite Petro, ne fortè in vacuum curreret, aut cucurrisset: hoc est ne eius prædicatio irrita abiret, non credituris cuicumque Euangelio fidelibus, nisi illud Petri autoritas firmasset, & pro legitimo agnouisset. Tradit disertè hunc Pauli scopum in ea peregrinatione, Tertullianus ^a, affirmans Paulum adijisse Hierosolymam ad Petrum, *quia auctoritatem fidei, ac prædicationi suæ optabat*. Adstipulatur Theodoretus scribens in hæc verba ad S. Leonem. [Si Paulus prædicator veritatis, & Spiritus sancti tuba ad Petrum accurrit, ut ijs, qui Antiochiæ de viuendo secundùm legem Moyfi disceptabant, definitionem & explicationem ab eo ferret, multò magis nos, qui pusilli sumus & viles, ad solium vestrum Apostolicum accurremus, ut à vobis medicinam vlceribus Ecclesiarum feramus.] Egregiè item Sophronius Hierosolymitanus in Synodica ad Honorium I. cum electus esset in Antistitem, & ad Petri successorem more maiorum de fide sua referret, ait se secutum Pauli exemplum in adeundo Petro. [Paulus enim cum alioqui arcana Dei, quæ non licet homini loqui (ut ipse ait) audisset; metuebat tamen ne cum alijs Euangelium salutis prædicasset, ipse reprobus fieret. Vnde & Hierosolymam ascendit; quanquam Christi discipulus coelestis, & antecessoribus suis diuinis discipulis se submitit, & Euangelicam doctrinam quam prædicabat, ijs qui videbantur alijs antecellere manifestauit, ac dogma cum eis communicauit, postcès interrogando ut firmum sibi fieret, quod tradebat.] Hoc est, eo ipso, quod illo adibat, & percontabatur an non rectè haberet doctrinam quam tradebat, firmam apud alios, & ratam effici prædicationem, alioqui vacillaturam apud alios: ex quo fieret, ut in vacuum curreret, aut cucurrisset, nemine alioqui creditu-

dituro, bonum ac legitimum esse Euangelium, quod Petrus non probasset . Negabat sanè S. Augustinus ^a, credendum esse Manichæo, post ducentos, & amplius à Christo annos venienti, & nouam doctrinam ab Ecclesiæ rectoribus non probatam disseminanti. [Cum ipse Apostolus Paulus post ascensionem Domini de cœlo vocatus, si non inueniret in carne Apostolos, quibus communicando, & cum quibus conferendo Euangelium, eiusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omninò non crederet: Sed cum cognouisset eum hoc annunciantem, quod etiam illi annunciabant, & in eorum communione, atque vnitatem viuentem, accedentibus etiam per eum talibus signis qualia & illi operabantur, ita eum Domino commédante, meruit auctoritatem.]

^a l. 28. contra
Favil. c. 4.

9 Hæc germana causa fuit, cur Paulus Petrum adiret, collaturus cum eo Euangelium, ne apud alios caret auctoritate, quod S. Petrum probasse non constaret. Ex superabundanti, cum alijs item Apostolis, qui videbantur columnæ esse Ecclesiæ, contulit in ea profectioe Euangelium suum Paulus, vt hi Patres admonent, & habetur ex cap. 2. ad Galatas. Ex instituto tamen & principaliter, venit in eam rem videre Petrum: quippè eum in cuius manu Christus comprobationem prædicationis Euangelij à quocumque susceptæ posuerat: ita vt adito Petro, etiam si nullus alius adiretur; omnia quæ docuisset, aut doceret, pura & sana esse habenda non dubitaret. Ideòque Sophronius, firmitatem doctrinæ suæ ab Honorio Petri successore deposcens, non ab ijs, qui fundatas ab alijs Apostolis sedes tenebant; ait se vestigijs Apostoli Pauli insistere, Petrum aduentis in peregrinatione de qua agimus. Sic intellexerunt Pauli in ea profectioe consilium, præter Patres allegatos, grauissimi recentiores, Turrianus ^b, Valentia ^c, Iosephus à Costa ^d, Onuphrius ^e.

^b l. 2. pro Epi-
stolis Pont. c. 4.
^c in Anal. lib.
7. cap. 6.
^d l. 2. de Chri-
sto reuel. c. 12.
^e lib. de prim.
Petr. p. 2. ad 1.

I 10 Ha-

10 Habemus ergo manifestè, S. Paulum non pro Capite Ecclesiæ & æquali fidei Magistro cum Petro se gerentem; sed demissè ad illum aduentem, quasi suscepta discipuli persona, vt apud alios rata esset doctrina quam tradebat, eo ipso, quod Petri Doctoris Eminentissimi à Christo constituti, calculus accessisset. Et hoc est, quod præclarè Gregorius Nyssenus in encomio Apostolorum, quod Gretserus è Viennensi Bibliotheca edidit, his verbis, affirmat de Paulo cæterorum Doctore, Petri ex necessitate discipulo. [Saluator trinam Petri Confessionem, præfecturæ commissione statim confirmat, ex quo eadem dignitas Petro venit, qualis nulli alteri. Et consultissimum fuerit, hanc gratiam, & honorem istum excellentissimum, cum nullo alio comparare velle. Et licet Paulus ad Christum in cœlum ascenderit, vt disceret, quæ discere & alios docere decet; attamen Petrus eundem iam cœlo delapsus, præsentem habebat, & quæ faciendæ essent, & quæ non, exponentem; sibi que ouium præfecturam tradentem, coram audiebat.] En Paulum Petro Apostolorum Doctore (sic enim Petrus à Chryso-
 mo^a denominatur, & eodem recidit, quod Cassianus^b Petrum Magistrum Magistrorum appellat) non cœqualem magistrum, sed ad discipuli modum accidentem; quandoquidem doctrinæ suæ comprobationem à Petro expectat, fide apud auditores vacaturus, si ea comprobatio defuisset.

^a in Encom.
 SS. Petri &
 Pauli.
^b lib. 3. de In-
 carn. c. 22.

^c ubi proximè

¶ Insigne verbum Chryso-
 stomi^c de Petro, est in hæc
 rem expensione dignissimum: Vocat enim Petrum, *Orthodoxæ fidei principium, Magnum atque illustrem Ecclesiæ Sacerdotem, necessarium Christianorum consiliarium.* In singulis verbis latet auri massa, vt idem Chryso-
 stomi de nominibus alibi^d loquitur. Si enim Petrus de Chry-
 stomi sententia est *principium Orthodoxæ fidei*; mirum non est, Paulum de stabilienda fide Catholica, & Ortho-
 doxa

^d homil. 3. in
 ad Rom.

doxa sollicitum, debuisse ad Petrum adire; si est *magnus Ecclesie Sacerdos*, meritò adeundus fuit ad exquirenda de fide Oracula, & comparandam scientiæ soliditatem; quia labia Sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirent de ore eius. Si denique est *necessarius Christianorum Consiliarius*, cuius consilia circa sanitatem doctrinæ ac Christianorum dogmatum, nemo possit missa velle, (idcirco enim paulò post ibidem, vocatur *senilis sapientia Ecclesie*;) sic quoque meritissimò adeundus fuit à Paulo, qui præ Petro erat iuuenis, & religionis Christianæ professione, & ætate; fueratque moribus iuuenis, vt sci-
tè differit S. Gregorius ^a ad illud *iuuenes optimos tollet*; quicquid sit, an cum resipuit, iuuenis esset, an adole-
scens, de quo eruditè Gontzen ^b.

^a 1. 4. in 1. Reg.
ad c. 9.

^b in epist. ad
Roman. 2. 6.
proem.

12 Constat de Pauli à Petro dependentia, in prædicatione solida Euangelij; Vnde disparitas vtriusque & inæqualitas, ac Pauli exclusio à dignitate capitis Ecclesie totius, fit manifesta: Nam si Paulus fuisset æquè caput ac Petrus, imò vnum cum eo caput, non eguisset Petri comprobatione prædicatio Pauli. Quid tale de Petro erga Paulum, proferre possunt aduersarij, vnde concludat, Petrum vicissim Paulo subiacuisse, atque adeò Paulum quoque caput Ecclesie dici posse: Nihil prorsus suppetit. Nam quod vnicum proferri potest, nempe quod Paulus Petro in faciem se restitisse testetur, illa ipsa epistola qua narrat profectionem suam ad Petrum, nullius planè est momenti, etiam si vtrò do Cepham illum, cui se restitisse ait Paulus, fuisse S. Petrum; quod non nemò est inficiatus; veritus siue Paulum insimulandum inde petulantia, siue Petrum deiectionis è gradu; quorum neutrum fieri posse non ambigebat. Ita Clemens Alexandrinus ^c atque Dorotheus ^d; Hoc tamen nullus veterum habuit ratum; sed passim omnes, illum Cepham de quo Paulus, fatentur fuisse S. Petrum Apostolorum.

^c apud M. 2.
his. c. 2.
^d in Syop.

Principem; neque tamen idcirco vel Petrus de gradu deiectus est, quia est à Paulo reprehensus, vel Paulus petulantiae nota inurendus; siue quia ex composito ad coetorum instructionem res gesta est, cum simulatione officiosa, ut Chrysostomus ^a, ac Hieronymus ^b, alijque contendunt; siue potius, quia licet ut rectè censuit S. Augustinus ^c, res sit seriò gesta & absque simulatione, tamen ea correptio à Paulo adhibita, non fuit actus iurisdictionis in Petrum, ut infra ex Petro Lombardo, id egregiè explanante referam: sed fuit suggestio plena charitatis, qualem pius quilibet subditus, cum se dat occasio, & vrget necessitas, potest impendere superiori, iuxta doctrinam S. Gregorij ^d, ac S. Thomæ ^e, qui allegato S. Augustino ^f, ait inde perspectam S. Petri humilitatem; cum Apostoli aduentitij reprehensionem non repulerit.

13 Egregiè in eandem sententiam S. Cyprianus ^g, negans praescribendum esse de consuetudine, sed rationi ubique cedendum. [Nam nec Petrus quem primum Dominus elegit, & super quem aedificauit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumcisione postmodum disceptaret, vindicauit sibi aliquid insolenter, aut arroganter assumpsit; ut diceret, se primatum tenere, & obtemperari à nouellis & posteris sibi, potius oportere. Nec despexit Paulum, quod Ecclesiae prius persecutor fuisset; sed consilium veritatis admisit; & rationi legitimae quam Paulus vindicabat, facile consensit; documentum scilicet nobis, & concordiae, & patientiae tribuens, ut non pertinaciter nostra amemus, sed quae aliquando à fratribus & collegis nostris vtiliter, & salubriter suggeruntur, si sint vera & legitima, ipsa potius nostra ducamus.] Vrget S. Cyprianus eo loco, collegas, ut optimè ibi expendit Pamelius post Remundum Rufum ^h, ne obfirmentur in sententia, sed cedant melioribus

^a ad eù loenm.
^b epist. Lob.

^c epist. 19.

^d homil. 18. in
Ezech.

^e 2. 2. q. 33.

^f in epistol. ad
Gal.

^g epist. 71.

^h con. Mol.
241114. 17.

ribus consilijs exemplo S. Petri, qui Paulum non reiecit velut importunum superioris sui Censorem: sed humilimè audiuit, forma factus inferiorum Pastorum cum suis ouibus agentium, si quando ab eis admoneantur, vel etiam corripiantur. Cuius humilitatis in S. Petri facti micantissimæ decus detulerunt, qui S. Paulum, non vt inferiorem cum superiore, sed vt parem cum pari egisse volunt, in ea correptione de vitio non prædicationis, sed conuersationis, vt Tertullianus ^a rectè distinxit.

^a l. de præscr.
cap. 17.

14. Ea igitur Pauli ad Petrum suggestio vel admonitio, absque iurisdictione vlla in Petrum fuit: alioqui liceret quoque Paulum de arrogato ei primatu deicere; quandoquidem à Iacobo admonitus ^b, & tacitè correptus est, quod offensionis apud Iudæos ab ipso consecuturæ minùs prospiceret. Quin potius Petrus Damiani ^c omninò eleganter hoc Pauli factum vrgēs, agnoscit Paulum ex obedientia ad suum Priorem (sic appellat S. Petrum, quia scribebat ad Monachum Benedictinū, cuius superior Prior dicitur) suscepisse eam liberam reprehensionem; eo quod S. Petrus id ei demandasset, vt Neophyti in eius reprehensione docerentur Euangelicam veritatem. [Et in hoc ergo (concludit post longam rei discussionem Petrus Damiani,) quod Petrum visus est corripere Paulus, obsecundatus est, non aduersatus. Et non aduersus eum, sicut Porphyrius opinatur, superbè pugnavit, sed humiliter ministravit. Hæc nimirum Pauli correptio, ministerium fuit obedientiæ, non obiurgatio disciplinæ; non temeritas inuentionis, sed vnanimis concordia voluntatis.] Ac ne quod Petrum Paulo priorem dictum, exposui de prioratu authoritatis, quispiam gratis dictum putet, audiat Sanctum Gregorium ^d, eo-

^b Actor. 21.

^c l. 6. epist. 18.

^d l. 1. in di. 9.
epist. 24.

[Bonum Superiorem, & bonis in nullo se præferre; & cum prauorum culpa exigit, prioratus sui potestatem

agno-

agnoscere.] Liquet, ibi prioritatem sonare prælationem, non antiquitatem.

15 Faceſſat ergo inconfultus S. Pauli ſublimator, ut Petrum adiuncto ei compare deprimat, utrumque reuera capitis minorem faciens; quia neuter erit caput abſolutè & ſimpliciter, ſi habeat æqualem: atque ita decolabitur Eccleſia, (ut S. Auguſtinus ^a alicubi loquitur) quod magno emercabuntur omnes Hæretici, quibus in hac parte non eſt minùs cauendus Aduerſarius quem impugnamus, quantumcunque ſe fingat catholicum, & zelum præſeferat magnitudinis Romanæ Eccleſiæ, ac debiti S. Paulo honoris. At non eget Romana Eccleſia, noua hac prærogatiua ex ſucceſſione ad S. Paulum, cum ſatis ei ſuperq. ſit S. Petrus, in cuius perſona tabulas accepit collatæ à Chriſto ſuper omnes fideles authoritatis quatenus non ita collata eſt authoritas ſuprema ſingulari perſonæ Petri, ut in eo & cum eo eſſet extinguenta: ſed cum iure transfuſionis ad legitimum deinceps eiſdem Romanæ Eccleſiæ Antitiſitem, qui idem toti Eccleſiæ præſuturus eſſet, ſuccedens S. Petro. Quod voluit Auguſtinus, cum clauſes dixit eſſe datas Petro in perſona Eccleſiæ, aut ut gerenti typum Eccleſiæ, vel repræſentanti, eius perſonam. Videſis Hieronymum Torrenſem ^b. Nihil igitur ſupremæ authoritati Romanorum Pontificum accreſcit, ex ſucceſſione ad S. Paulum, quibus ad omnem poteſtatis plenitudinem, ſatis ſuperque eſt S. Petro ſuccedere.

^a ſerm. 45. de
verbis Dom.

^b in Confefs.
Auguſt. lib. 1.
cap. 9. S. 1.

16 Non eget item S. Paulus hoc auſtario ornamentorum, quod illi Aduerſarius arrogat ex attributa ei dignitate capitis, & æqualitate ad S. Petrum. His inquam falſis laudibus, & commentitio honore quem ei Aduerſarius de ſuo capite aſciſcit, grauatur potiùs quàm honoratur S. Paulus, cui ſatis eſt laudum ſolidarum, cum dicitur poſt Adrianum I. ^c mundi lilium, & Eccleſiæ pulcherrima

^c epi. ad Epifc.
Hiſp.

vima rosa. Post S. Ephremum ^a, *clarissima & iucundif-*
lima Ecclesie lucerna. Post Theodoretum ^b. *Magister*
Magistorum. Post Isidorum Pelusiotam ^c. *Pennatus*
agricola campi dominici. Post Daniele Monachum ^d.
Regia & vocalissima cicada. Post Gregorium Nyssenum ^e.
Cœlestium rerum sensu, atque intellectu erectus, & excel-
lens, terrenarum rerum despectu, atque contemptu sublimis,
illa diuinitus rapti solita mens, illa à Christo moueri consu-
eta lingua, pulcherrimus ille velociter, atque celeriter exa-
rantis scriba calamus, qui eleganter Ecclesie conscripsit pla-
cita, atque decreta veritatis; in manu potentis à Deo conse-
ctum illud telum, à quo in corde Principis mundi tenebra-
rum, lethale ac mortiferum vulnus infixum est: fulgur il-
lud, quod ab Hierosolymis & circumiacentibus regionibus
vsque ad Illyricum, imo verò ad extremos vsque terminos
terre, illuxit: illa diuini tonitru in mystica Euangelij rota,
que in omnem orbem terre habitatum volutata, atque cir-
cumagitata est, clarissima maximeque sonora vox. Satin'
solidorum Pauli encomiorum? Nam ex Chrysofomo,
qui numquam eius laudum satur est; præstat nullum,
flosculum proferre cum iniuria aliorum innumerabiliu,
qui passim apud eum vernant, & in panacea Baltazaris
Ezelij, magnam partem sunt addensati. His ac similibus
S. Pauli encomijs, ac titulis honorificis contenti, boni &
probatu pro S. Paulo æmulatores, non cogitarunt de eo
ornando falsa prærogatiua capitis Ecclesie, & comparis
S. Petro moderatoris; Memores falsam laudem haberi
pro vituperatione, si Cassiano ^f credimus, qui referens,
varios hæreticos specie declinandæ ignominie, aut con-
ciliandi honoris, falsò aliqua Christo tribuisse honorifi-
ca, ait; [Non minoris erroris est, etiam si honor videatur,
Domino IESV impropria addere, quàm propria deroga-
re. Quicquid enim de illo non ita dicitur vt est, iniuria
est.] Idem de S. Paulo, & Sanctis omnibus, statuitor.

^a ad calcē te-
stamenti.

^b dialog. 2.

^c l. 3. ep. 175.

^d in vita Cli-
maci inisio.

^e orat. de hy-
pap. inisio.

^f lib. 1. de tra-
ctat. c. 2.

*Monstrositatis accrementum, ex alterius Ecclesie capitis
ad aliud pridem constitutum, adiunctione.*

I **G**EMINVM vnus corporis caput, intelligi potest, vel corpori innatum iam ab initio constituti corporis, vel ita vt alterum caput adueniat post primum iam constitutum. Hoc secundo modo fingitur ab Aduersario binarius capitulum Ecclesie; & certum est, ne fingendo quidem aliud dici posse. Nam S. Petrus, iam à Christi resurrectione fuit constitutus caput Ecclesie, consentaneè ad promissionem eidem à Christo factam apud Mathæum ^a. Sanctus autem Paulus non fuit conuersus ad fidem Christi, nisi multò post: (ideest iuxta Hyppolitum Thebanum ^b, eique adhærentes Glycam ^c, atque Nicephorum ^d, qui etiam allegant Euodium) septennio à passione Domini: nisi pro *Septimestri*, librariorum errore irreperit apud eos *Septennium*. Iuxta Martyrologium verò Romanum^e, & Vsuardi, atque Oecumenium ^f, secundo anno post Christi ascensionem: cui sententiæ adhæsit Baronius ^g, aliquando, licet postea diebus triginta à nece S. Stephani factam Pauli conuersionem ipso Christi anno 35. censuerit probabilius, quæ fuit etiam Serrarij ^h sententiæ, & quantum video Adami Gontzen ⁱ. Et quanquam de conuersione S. Pauli tot sunt sententiæ, tamque discrepantes, vt apud Authores allegatos videre est, & apud Massutium, ac Interpretes Act. 9. tamen in confesso est, interfluxisse tempus non exiguum à Christi resurrectione; post quàm mox S. Petrus constitutus est Pontifex & caput Ecclesie, ad tempus quo Saulus de cœlo fulguratus, in Paulum transijt.

^a cap. 16.

^b in chron.

^c 3. p. *Annal.*

^d lib. 2. *histor.*
cap. 3.

^e ad 25. *Janu.*

^f in c. *ult. Act.*
§. 25. *Janu.*

^h *Opusc. de*
Paulo.

ⁱ q. 6. *proem. in*
an. Rom.

2 Inde enim ad summum signari potest Pauli Pontificatus, ab ijs qui illum agnoscunt; quia tempus antèrius, transactum in infidelitate, non computatur in mensibus; sicut iuxta Pontium, res S. Cypriani describentem, computatio annorum cuiuscumque Sancti, non est incunda nisi à tempore conuersionis: quia tempus antèrius in vanitate sensus transactū, nullo numero est apud Deum. Hoc autem multò magis vrget in hoc negotio: alioqui enim oporteret humano corpori caput belluinum committi (tale si quidem est præ corpore Ecclesiæ, caput infidele;) quod nemo adducatur vt concedat. Eaque ratione solitus sum elidere importunum Nouatorum argumentum, contra certitudinem successionis legitimæ Pontificum ad S. Petrum. Quid si enim (inquiunt) Pontifex laboraret interna hæresi, aut infidelitate soli Deo perspecta? Ad eum enim Metaphysicum euentum, qui nunquam contigit, & nunquam cum bono Deo continget, respondere solitus sum, per internam infidelitatem, non progressam ad notitiam humanam, eum qui semel legitime electus est, non excidere dignitate, quando exteriùs se gerit pro Catholico, & habetur publicè vt talis: Tantum verò fore vt excideret Pontificatu, si exteriùs quoque profiteretur infidelitatem; ita vt agnosceretur esse professor alterius religionis: quale adeò etherogenum caput corpori Ecclesiæ præponi, nulla ratio patitur. Itaque S. Paulus (vt dicebam) ne fingendo quidem potest statui Pontifex summus Christianorum par S. Petro, priusquam fieret Christianus: quod contigit multò post electionem S. Petri in Pontificem, factam illicò à resurrectione Christi Domini.

3 Quid si tamen Aduersarij, vt sunt admodum Metaphysici, & in Patrum libris peruolutandis assidui, nec non ingenio ad excogitandum acuto; vt S. Paulum eo tempore quo S. Petrum ad Pontificiam dignitatem eue-

K &um

^a *serm. 5.*^b *lib. 5. in Gene-
nes. cap. 33.*

etum statuunt; allegent, de Patrum sententia, veteres fide sana instructos, fuisse, etiam ante Christum Christianos, ut disertè habet Goffridus Vindocinensis ^a. Quid si dicant, quamuis daretur eos non fuisse Christianos, tamen fuisse saltem Cathecumenos Christianismi, quia nondum erant abluti baptisate per Crucem Christi in aqua & sanguine mundantem administrato; unde non admittebantur ad contuenda sancta, ut philosophatur Rupertus ^b. Cathecumenus autem potest eligi in Pontificem, ut monstrat exemplum S. Ambrosij. Atqui S. Paulus, cum ante Christi mortem possideret fidem sanam, & veram, potueritque ea non excidere, absque transitu ad Christianismum (quem inuincibiliter ignorabat esse amplectendum); cum inquam S. Paulus inter hos fideles, nondum mortiferae, etiam si mortuae legis Mosaicae professores, potuerit recenseri, non est dicendus fuisse incapax summe Pontificiae Christianorum dignitatis ante conuersionem; cum tunc quoque fidelis esset, & ob solam conscientiam erroneam inuincibilem, dicatur Ecclesiam persecutus, ignorans in incredulitate. Esto, nonnulla etherogeneitas inter huiusmodi caput, & alios explicitè Christianos esset admittenda; quae tamen Pontificiam dignitatem, eiusdem substantialiter verae fidei communitate cum Christianis admissa, compateretur. Sicut in praefecturis Monachorum, cum conceduntur (ut Rebuffus iocatur) in comedendam; comedatarius (ut idem appellat) est caput; v.g. Prior aut Abbas Monachorum, etiam si Monachus non sit, sed Christianus in saeculari Clero cooptatus; quod illi satis est ad illius beneficii Ecclesiastici comparisonem, non obstante illa etherogeneitate capitis ad membra, ob diuersitatem status.

4 Hæc sunt, quæ aiebam in Aduersariorum gratiam consingì posse. Hæc tamen omnia destituuntur soliditate, suntque commentis annumeranda. Nam etiam si
anti-

antiquos Christo anteriores, & in eius venturi fide defunctos, fuisse Christianos, sit per allegoriam dictum, attendendo eorum vota & fidem in Christum; tamen vt Iudæi, qui Authorem vitæ interfecerunt, & fuerunt rebelles lumini, gloriam ab inuicem accipientes, non exciderint vera fide, superare videtur fidem: atque ita S. Paulus, qui inter blasphemos, (vt ipse profitetur) & veræ fidei persecutores erat æstuosissimus, non videtur in eo æstu retinuisse veram fidem. Nec censendus est ignorantia inuincibili laborasse, sed crassa, aut supina, non excusante culpam infidelitatis. Et quamuis Metaphysicè posset fingi retinuisse fidem veram, excisa tantum charitate, tamen non potest fingi acceptasse dignitatem Christianorum ante conuersionem, aut ius eorum per modum Commendatarij regendorum, tunc obtinuisse, cum spirans minarum, & cædis in Discipulos Domini lupus rapax esset, non Pastor ouium.

§ Ineluctabiliter ergo concluditur, S. Paulo, longè post S. Petrum, statim à Christi resurrectione creatum Pontificem, obtigisse Pontificatum, si obtigit: Quod dico cumulare monstrositatem de geminis corporis Ecclesiæ capitibus. Sicut esset longè monstrosius si corpori physico, primùm prædito vnico capite, alterum postea accederet procedente tempore, quàm si initio fuisset biceps formatum. Hoc igitur secundum caput postea succrescens, habeo pro carcinomate, aut tubere ex humoribus corruptis; qualia interdum citra artem adnascuntur capiti: sicut aliquibus adnascuntur cum tempore Cornua in capite (exempla Signaui^a agens de Caini stigmatè;) aut sicut alijs eruperunt aliquando è capite tubera neruea monstrosa, quorum recisio lethalis fuit, vt de Bernabone Mediolanensi Antistite, produnt, qui eius res gestas scriptis commiserunt: & de puello, qui importunis precibus ad sannas æqualium declinandas

^a lib. de Stigmatismo sect.
1 cap. 2.

^a lib. 4. de gene-
ner. hom. c. 3.

^b in sub libri mo.
dum.

^c lib. contra
V. plent. c. 6.

extortam similem recisionem morte subita luit, Iacobus Rueffus ^a narrat. Si ergo alicui præ materia vbertate, & robore facultatis expultricis, tuber capitis magnitudine accresceret ad caput præiacens; hunc ego bicipiti Ecclesiæ corpori, capitibus diuerso tempore adiunctis, sanè quam monstrosè constituto, conferendum pronuncio. Nisi magis placeat. adhibere comparationem eius, cui iam vnum natium caput habenti, caput secundum ascititium, violenta arte conglutinaretur: eadem proportionaliter ratione, qua Ioannes Benedictus Regius, Vratislauiensis Canonicus, in Opere de diuinis, & naturalibus visionibus ^b, recitat insignem Dei seruum Stephanum Cenadicensem Episcopum, apud Turcas captiuum, post trinam fugam retractum, addictum rei pecuariae, infixis ac denique artificiosè concarnatis capitis proæ conscissæ, hirci recens maectati cornibus. Si quis igitur ad eum modum, caput aliud, conditum ne putresceret; capiti præiacenti hominis viui agglutinaret; is mihi videretur monstrum compegisse, cum monstroso bicipiti Ecclesiæ corpore quale fingit Aduersarius, meritò componendum. Sed missos faciamus à re maximè seria iocos; tametsi ridicula Aduersarij imaginatio, de nouo capite ad caput præiacens postea adiuncto, in illorum commentorum numero est reponenda, quæ Tertullianus ^c risu & iocis confutanda decernit.

6 Vt ergo seriò in re ludicra agamus, cedo, vnde nouum hoc caput, post primùm accrescens corpori Ecclesiæ? Nam ipse quidem S. Paulus non potuit se in caput Ecclesiæ erigere, quia nemo assumit sibi honorem. Non fuit item S. Paulus constitutus in Ecclesiæ caput à plebe fidelis, cuius non est potestatem talem cõferre. Et quamuis olim plebs cum Clero eligere dicebatur Antistites, id quod etiam circa Summos Pontifices aliquando locum habuit, vt de S. Cornelio memorat S. Cyprianus, deque alijs

alijs alij suo loco recensiti^a: tamen nunquam laici poterunt conferre iurisdictionem spiritualem, qualis est Antistitum. Dicebantur ergo *eligere*, quia nominabant ex parte sua, & designabant subiectum idoneum, cui aliunde iurisdictione imprimeretur; quæ quoad Summum Pontificem, ne à sacris quidem hominibus imprimitur: ita vt qui *Electores* dicuntur, reuera non sint, nisi nominatores, de quo aliàs. Sed neque S. Petrus asciuit S. Paulum in consortem & Collegam Pontificiæ dignitatis. Quis hoc fingat? Sanè si id fecisset S. Petrus, dignitas Pontificia S. Pauli esset solius iuris humani, cum dignitas S. Petri esset iuris diuini, qualis etiam est successorum S. Petri dignitas, vt suo loco^b est demonstratum.

^a in Opere cui
titulus, *malis
bonorum m. Ec-
clesia l. 2.*

^b in *Corona
Aurea ver. 4.
Epilegoma.*

7 Neque duntaxat verum est, S. Petrum non asciuisse S. Paulum in totius Ecclesiæ Coëpiscopum, communicata ei ex æquo sua potestate; sed etiam verum est, S. Petrum id præstare non potuisse. Nam potestas Pontificia, est incommunicabile nomen. Vnde quamuis Pontifex aliquando partem aliquam suæ potestatis, prout iurisdictionem inuoluit, deleget ijs quos ad negotia Ecclesiastica adhibet; non potest tamen eis delegare potestatem docendi infallibiliter res fidei, quæ est flos Pontificiæ dignitatis: sed ad summum potestatis legatis abs se missis præbere commonitoria, quibus illi adhærentes, non ex sua, sed ex Pontificis anticipata definitione, proponant infallibiliter, quid sit exinde tenendum; vt factum est in Concilio II. Arausicano, ad quod Pontifex capitula abs se condita in cœtu Antistitum euulganda, transmiserat, vt ibidem refertur. Nec semel alibi leguntur data similia commonitoria legatis Apostolicis, à quibus illi si deflexissent, & ex suo sensu aliud tradidissent, (vt aliquando contigit per metum humanum, aut præuaricationem) non essent potiti priuilegio docendi infallibiliter sanam doctrinam, quod est Pontifici personale;

nec

nec potest ab eo in alterum quacumque delegatione transfundi. Non potuit ergo S. Petrus, S. Paulum sibi Coëpiscopum asciscere, communicata ei pariformiter, & ex æquo Pontificia potestate. Sanè si id potuisset erga Paulum S. Petrus; posset nunc quoque Summus Pontifex assumere collegam, pari secum potestate Ecclesiam recturum; ac si ipse vita excederet, retenturum Pontificiam dignitatem; quæ semel collata, non perditur nisi per vltro-neam renunciationem. Nam Pontifices successores, eadem planè potestate potiuntur, qua potitus est suo tēpore S. Petrus: ac proinde si S. Petrus potuisset S. Paulum assumere in Coëpiscopum vniuersalem, id ipsum nunc quoque præstare possent Pontifices, quod alienum est à sensu Ecclesiæ, & ratum apud omnes est fieri non posse, vt alio loco est demonstratum.

8 Itaque si post erectionem S. Petri in Summum Pontificem, aliquis ei adiunctus fuisset in Coëpiscopum vniuersalem, oportuisset eum non ab hominibus neque per hominem; sed à Christo ipso adiungi. Id verò circa S. Paulum non nisi alterutro duorum modorum præstitum esse dici potest. Vnus est, si dicatur Christum in cœlos iam receptum, de nouo apparuisse, vel S. Petro, vel omnibus simul Apostolis, eosque certiores fecisse de nouo Imperij Ecclesiastici consorte abs se recens constituto, & adiuncto S. Petro, pridem euecto ad illum gradum. Alter modus est, si dicatur, Christum cum contulit S. Petro summam potestatem, non ignarum quid postea secuturum esset, Paulo ad fidem traducto, significasse S. Petro, etiam si tunc solus statuebatur Ecclesiæ vniuersæ moderator, tamen intra aliquod tempus, futurum vt ei adiungeretur Collega & consors illius dignitatis, ex æquo cum ipso S. Petro, participandæ. At neuter modus, statuendi S. Paulum adiunctum esse S. Petro Coëpiscopum vniuersalem cum pari potestate, est idoneus.

9 Non fanè prior. Figmentum enim planè voluntarium est, Christum iam cœlis illatum, ex machina aduocare, ad S. Pauli creationem in Pontificem. Nec vrgeo an personaliter, (vt vocant) an impersonaliter, nec nisi per spectrum obiectum, apparuerit ad id præstandum. Vtrumque facillè defendi posset; suntq. innumera vtriusque apparitionis Christi exempla, de quibus fusè Thyraus^a. Nominatim autem in conuersione S. Pauli Christum apparuisse personaliter, verisimillimum est; de quo plenè Suares^b tractans Christi apparitiones. Non igitur hæc vrgeo contra aduētum Christi ad creandum S. Paulum Summum Pontificem. Sed illud tantùm; neutrius apparitionis Christi ad eam rem, vllum planè indicium, aut congruum fundamentum suppetere; sed esse merum commentum, non absque aliqua Christi nota excogitatum. Neque enim absque aliqua leuitatis macula, Christus primò vnum, postea mutata voluntate duos simul Ecclesiæ suæ præfēcisse videretur. Num verò Petrum experimento deprehendit: tanto oneri imparerem, vt ei succollantem Paulum existimaret adiungendum? Itaque Christus cum S. Paulum vocauit, licet eum instruxit omni sapientia, & quibusuis dotibus consentaneis vasi electo ad portandum quaquauersum nomen suum, tamen non mutauit mentem, circa Rectorem domus suæ iam constitutum. Ideòque Sanctus Petrus commendans S. Paulum à data ei insigni sapientia, tacuit de suprema Ecclesiæ præfectura ei concredita: nec vocauit Coëpiscopum suum vniuersalem, quod tamen non fuisset prætermisurus, si agnouisset eum pro confortè supremæ potestatis in regenda Ecclesiâ.

10 Posterior modus, quo dicebam fingi posse Christum elegisse S. Petrum in moderatorem Ecclesiæ vnicum, donec ei alius adiungeretur ex æquo confors potestatis, explodendus est: quia non est ferenda ea pro arbi-

^a lib. de Christi appar.

^b 10.2. 3. par. disp. 51. sect. 4

arbitrio restrictio potestatis, simpliciter & absque addito collatæ S. Petro, à Christo Domino: alioqui nihil haberemus fixum in ijs, quæ à Christo sunt constituta; sed liceret vnicuique pro ingenij libidine, comminisci limitationes nullibi expressas. V.g. cum habeamus ex Dei verbo, disertè, Christum edixisse, vt Ecclesia non possit errare circa doctrinam fidei & morum, posset aliquis ex suo capite id restringere, dicendo promissionem Christi non esse factam, nisi sub conditione vitæ incontaminatæ Pontificum: aut Christum non intendisse eam doctrinæ incorruptionem, vigere nisi ad certum tempus. Quæ omnia, & similia, facilè fingenda, quia sunt contra simplicem & absolutam Christi institutionem, verbis nulla conditione restrictis expressam, nemo non videt esse ableganda. Idem ergo est de ea conditionali assumptione solius Petri in Summum Pontificem, donec ei consors potestatis adiungeretur.

Quarè rectè affirmabam, monstrositatem Ecclesiæ bicapitis, augescere, ex eo quod duorum illorum capitum vnum, alteri pridem constituto superuenisse confingatur, nullo ex scripturis, nullo ex Concilijs, nullo ex Patribus, nullo ex sensu Ecclesiæ fundamento suppetente ad id confingendum; monstrandumque sic tulisse Christi voluntatem: quod ad plenam huius erroris conuulsionem monstratum venio.

P V N C T V M V I.

*Adiunctio noui capituli ex Anonymi capite, nullibi in
Scriptura comparat, imò omnino contrarium.*

SAPIENTER Athenagoras^a, in di-
scutiendis difficultatibus controuersis,
duplicem ait adhibendam esse oratio-
nem: vnā pro veritate, alteram quæ
de veritate disceptet; vnā inquam
quæ stabiliat veritatem, alteram quæ
extricet quæcumque aduersus veritatem intentantur.
In discussione difficultatis de nouo Ecclesiæ capite, ha-
ctenus ferè adhibuimus orationem pro veritate, mon-
strantes quid verè statuendum de monstrositate recens
inducta in corpus Ecclesiæ. Nunc depellenda sunt, quæ
aduersus veritatem producta sunt ab interfessore veri-
tatis: liceat enim Tertulliani^b vocem retinere, agendo
de homine, qui hoc tentat spiritui eripere, quod est cor-
pori anima iuxta Anastasium^c; orthodoxiam inquam,
quæ vnus præsertim Ecclesiæ capitis assertione conti-
netur. Quanquàm hanc ipsam extricationem nodorum
aduersus receptum Ecclesiæ sensum, ita instituiam, vt ad-
iunctam semper habeat nouam veritatis confirmatio-
nem. Vt autem solidè & cum debito ordine hoc nego-
tium obeam, quia eius discussio pendet ex declaratione
voluntatis Christi, è qua pendet constitutio, aut adiun-
ctio noui capituli: nec de Christi voluntate constare po-
test, nisi ex verbo scripto, aut tradito, quorum hoc, te-
stificatione Pontificum, Conciliorumque ac SS. Patrum
cõtinetur, à quibus per manus ad posteros permanauit,
quod ab initio, à Christo Ecclesiæ fundatore est consti-
tutum: proptereà videndum erit, quid faber noui dog-
matis

^a lib. de resur-
rect. initio.

^b lib. de Car-
ne Christi.

^c cap. 1.
§ d. 176.

L matis

matris ex illis locis argumentorum in hęc pro se alleget, initio factò à scriptura, quod breuius expediri possit, & in hac re minùs cauillis pateat.

^a in Ps. 67. Co-
lis. de. cibus.
cap. 14.

^b in suo.

^c cap. 35. com-
mon.
d lib. 9. parap.
cap. 1.

^e lib. 2. penta.
cap. 7.

^f cap. 34.

2. Aggrediēti porrò ad scripturas, pro nouitate quam exagitamus allegatas, necessaria nequaquam videtur præmunitione lectoris, apud Patres frequens, consuetudinem errorum semper ferre, vt scripturam prætexant: vt propterea S. Augustinus ^a has esse dicat feras arundinis, aut vt ipse legit, *bestias calami*: quia latibulum semper captant in aliqua scriptura: de quo exostulat grauitè S. Hilarius scribens ad Constantium ^b, & omnino concinnè Vincentius Lyrinensis ^c; præter alios quos signat copiosè Michael Medina ^d. Hęc in cuiusuis profana nouitatis inuectione, vsu recepta prætereo. Tantùm de Aduersario, cardinalem veritatem catholicam, de vnicò Ecclesiæ capite, ex paucis scripturis malè obtortis euertere sollicito, obiter dico; quod S. Cyrillus ^e ait de Aduersario suo, scripturis abutente ad falsiloquium confirmandum. Nimirùm oportuisse illum non obliuisci diuinæ per Ezechielem ^f exostulationis. [Præclara pascua depascebamini, & aquam consistentem bibebatis, & reliquam turbabatis pedibus vestris, & oues meæ concucata pedibus vestris depascebantur, & turbatam aquam pedibus vestris bibebant. Nos diuinitùs inspiratis literis animū adijcientes, præclara pascua depascimur, vt scriptum est, aquam etiam consistentem bibimus, hoc est sermonem spiritus, minimè mendacio mixtum & perspicuum, & purissimum. Vbi verò veluti ingratas quasdam nostrarum cogitationum faeces in eo sermone miscemus, eumque confundimus, Saluatoris nostri gregibus insidiamur.] Hoc ab Aduersario suo factum, affirmat S. Cyrillus: quod ego ad eum quoque cum quo ago, meritò transferam, vt ex ijs quæ subijciam manifestum erit.

3 Ex antiquo Testamento, vrget Aduersarius exemplum Moyfi, & Aaronis, quos ait simul fuisse duos summos Synagogæ Pontifices. Et de Aarone quidem, non est dubium fuisse Pontificem: de Moyse autem idem habet Nazianzenus ^a, & Augustinus ^b, & Petrus Cellensis, alijque annotati in Pontificio Onomastico V. *Moyfes auctoritate*, & in Epilogomenis ^c. Videturque idem tradere Dauid psal. 98. cum ait, *Moyfes & Aaron in Sacerdotibus eius*, ad quem locum, plerique Interpretum multa habent in hanc sententiam, & nominatim Lorinus, nec non alij Interpretes Matth. 23. vbi Pontificatus antiquus vocatur *cathedra Moyfi*. Fusè præterea Gretserus ^d, & quotquot strinxerunt calamos in M. Antonium de Dominis, qui hoc binorum Synagogæ Pontificum exemplo abusus est, ad omnes Antistites Summo Pontifici cœquandos, eo quod omnes succedant Aaroni, quem summum Sacerdotem fuisse, nemo in dubium reuocat.

^a orat. 6.
^b in psal. 98.

^c subnot. 2. v. e.
^e tit. 3.

^d in defens. libri 3. de verba Dei cap. 4.

4 Reuera tamen, nihil hic siue Anonymo cum quo agimus, siue Antonio de Dominis, feritur, aut metitur. Supponunt enim, Moysem, & Aaronem fuisse ex æquo Pontifices, quod falsum est. Nam Moyses, etiam si fuit Pontifex extra Ordinem, ad initiandum Aaronem, & plantandam Pontificiam Cathedram legis scriptæ, idcirco denominatam *cathedram Moyfi*; extra eam tamen functionem, non egit Pontificem, aut Sacerdotem, sed ducem politicum populi Dei. Itaque nunquam fuerunt simul Pontifices Moyses & Aaron. Nam cum Moyses suum illum extraordinarium Pontificatum obiit, consecrando Aaronem, iste nondum erat Pontifex in factio esse, vt sic dicam. Ex quo autem functus est eo consecrationis munere, & Aaron Pontificatum iniuit, Moyses desijt esse Pontifex, nec vltra se ingessit in ijs. quæ ad Deum erant, sed hoc totum Aaroni ad id diuinitus delecto permisit; idque populo explicantem Moysem Iose-

23. antiq. cap.
10.

phus^a exhibet. Quod autem Moyses & Aaron dicantur fuisse *in Sacerdotibus eius*, non est sensus, ambos simul sanctos esse Sacerdotio. Illud enim *in Sacerdotibus*, ad solum Aaronem pertinet; ita ut cum memorentur ibi tres insignes numinis cultores. Moyses, Aaron, & Samuel; Aaroni tribuatur, quod fuerit *in Sacerdotibus*, id est iuxta phrasim Hebraeam, summus Sacerdos, vel Pontifex, & Sacerdotum princeps. Quæ est interpretatio Anacleti Papæ^b. Itaque vniuersa substructio Aduersarij ex simultaneo Aaronis & Moysis Pontificatu, inferentis simultaneum SS. Petri & Pauli Pontificatum, tanquam rem in ea figura adumbratam, per se concidit.

epist. 3. c. 30.

2. Cor. 11.

5 Adducit præterea Aduersarius, ex nouo Testamento, illud Apostoli^c moles curarum quibus opprimebatur recensentis, *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum*. Si enim S. Paulus, grauatus est omnium Ecclesiarum sollicitudine; igitur fuit Pontifex vniuersalis, & caput totius Ecclesiæ. Cumq. S. Petrus concreditam sibi quoque omnium Ecclesiarum sollicitudinem habuerit illo ipso tempore, sequitur fuisse simul duo Ecclesiæ capita visibilia, & duos Summos Pontifices. Sane Ioannes Sarisberienfis^d, sollicitudinem omnium Ecclesiarum, allegato hoc Pauli loco, vocat *priuilegium Apostolicum* transiens ad successores Romanos Pontifices, quorum inde eruit miserabilem sortem.

2. 8. polyer. cap.
37.

epist. 59.

6 Nihil facilius, quam hanc difficultatem elidere ex doctrina S. Augustini^e, atque Hieronymi. Ille tractans sextam S. Paulini questionem, obseruat; [Scripturæ morem esse, ita loqui de parte tanquam de toto: sicut Corinthios in primis Epistolæ suæ partibus ita laudat Apostolus, tanquam omnes tales sint, cum essent laudabiles quidam eorum: & postea in nonnullis Epistolæ ipsius locis, ita reprehendit, tanquam omnes culpabiles essent, propter quosdam, qui tales erant. Istam diuinarum Scriptura-

pturarum consuetudinem, per omne corpus literarum eius, creberimè sparsam, quisquis diligenter aduerterit, multa dissoluit.] Plenius etiam S. Hieronymus ^a, ex- ^{a in cap. 1. ad Ephes. sub fine.} pendens illud, *Omnia subiecit sub pedibus eius*. Vbi inter cœtera obseruat, plerumque in scripturis, nomine *omnium*, non designari vniuersitatem, sed ea tantum de quibus disputatum est. Aliàs verò designari tantum bonam partem summæ totius, vt cum dicitur, *omnis ciuitas conclamauit*. Non quod aliquis in vrbe tacens non fuerit, sed ex parte maxima, etiam ea, quæ minora sunt, appellantur. Et ipse Apostolus ait ^b, se commonere om- ^{b Coloss. 3.} nem hominem; non quod omnem hominem docuerit, (quanti enim sunt, qui vsque hodie nec doctrinam Apostoli audire, nec nomen ?) sed quod eos omnes doceret & admoneret, qui aderant, aut ad quos adierat.

Ex hac igitur loquendi formula, ait Apostolus, se premi omnium Ecclesiarum sollicitudine; non quidem omnium absolutè; quia earum quas alij Apostoli plantarunt, præsertim procul distitarum, procuratione non vrgebatur; sed omnium illarum Ecclesiarum quas ipse crexerat; vel quæ in vicinia erant, & ad quas excurrerat. Præterquam quod si eum animo ac studio iuuandi complexum esse vniuersum Orbem dixerimus, nihil dicemus æstuosissimo eius zelo non congruum. Ea sanè ex causa S. Chrysostomus ^c agens de corde S. Pauli, vocat, cor ^{c homil. 32. in ad Rom.} totius Orbis. Nihil tamen ista ad totius Orbis Pontificatum S. Paulo vendicandum; cum tantum ferant ardentem eius zelum de totius Orbis conuersione, & Ecclesiarum vbique plantatione; qualem zelum nihil necesse est cum vniuersalis capitis dignitate coniungi.

7 Allegat denique Aduersarius ex scriptura, illud Pauli de se ipso ^d; *qui operatus est Petro in Apostolatum,* ^{d Gal. 2.} *operatus est & mihi inter gentes*. Ex quo loco infert noui dogmatis faber, S. Paulum non minus fuisse Ecclesie præfectum

fectum vniuersalem, quàm S. Petrum. Quin etiam non semel S. Paulus profiteretur se esse gentium Apostolum, Petrum verò circumcisionis. Ex quo infert Aduersarius, S. Paulum fuisse Episcopum Romanum particularem, Roma quippè erat gentium Metropolis. Et indidem colligit, quantum doctrina quam proponit conferat Romanæ Ecclesiæ, cuius Episcopus succedendo SS. Petro, & Paulo, in se connectit totius Orbis Pontificatum; & Iudæis ob S. Petrum, & gentibus ob S. Paulum, iurisdictioni suæ obnoxijis.

8 Hæc argumentatio non modò est telum imbelles sine ictu, sed etiam multipliciter Aduersario incommodat; & eius vel imperitiam, vel malignitatem aperit. Nobis quidem non officit hoc argumentum: quia etiam si denrus S. Paulū à Deo accepisse peculiare munus prædicandi gentibus, quæ tamen ea consecutio est. Igitur Paulus est par Petro, in ratione capitis totius Ecclesiæ. Quod verò Paulus ad Galatas scribens^a tradat, gentes sibi peculiariter commendatas, & Petro circumcisionem, non est ita accipiendum, quasi cura gentium, etiam quoad immediatam & personalem Euangelij disseminationem, ad Paulum duntaxat pertinuerit, excluso Petro. Manifestè enim Lucas affirmat^b, Petrum ex obiecto viso linteï immunda animalia ab eo manducanda continentis, percepisse Dei consilium esse, vt gentes ad Ecclesiam aggregaret: Vnde testatur^c se à Deo electum, vt interuentu prædicationis ipsius, gentes Euangelio crederent. Vicissim autem S. Paulus non gentibus tantum, sed etiam Iudæis euangelizauit. Habet hoc disertè Lucas^d. *Ingressus (inquit) in Synagogas predicabat IESVM, affirmans quoniam hic est Christus, & consundeat Iudeos.* Rectè igitur Turrecremata^e, agnoscit & Paulum Iudæis, & Petrum gentibus euangelizare potuisse. Ipse frons Epistolæ primæ Catholicæ B. Petri, demon-

^a cap. 2.

^b Act. 10.

^c Act. 13.

^d Act. 3. & 9. & 15.

^e lib. 2. summa de Eccl. c. 13.

monstrat quot gentium populis S. Petrus Euangelium intulisset. Idcirco tamen condixerunt aliquando hi Beati Apostoli, vt Paulus peculiariter gentibus operam daret, Petrus verò Iudæis; quod Paulus implacabilibus flagraret Iudæorum odijs: ideoque minus aptus esset ad Euangelium apud eos cum fructu ponendum. Quo fructuosa euāgelicæ prædicationis obstaculo carebat apud gentes, quibus non erat exosus. Atque ita S. Petrus, quia Iudæi non erant illi adeò infensi, ac Paulo, quem præuaricatum credebant, fructuosius Iudæos poterat excolere: præterquam quod potior videbatur eorum conditio, quia ex ipsis gloria, ex ipsis testamentum, & radix bonorum omnium. Quamobrem, Petro tanquam omnium primo, peculiaris eorum cura maximè congruebat.

9 Coeterū excludere S. Petrum iure prædicandi gentibus, & negare præfecturam Ecclesiæ eidem à Christo commissam, fuisse extensam ad gentes, est manifesta hæresis: quia derogat amplissimæ, & vniuersalissimæ rectioni cuius, S. Petro conceditæ. Vnde gloria Romanæ Ecclesiæ, ex successione ad vtrumque Apostolum, quasi inde habeat potestatem in vtrumque populum, caritura potestate erga gentes, si Petrus solus fuisset eius Episcopus peculiaris: tantoperè desipit, vt quantocumque ingesto sale nequeat condiri, & prohiberi insulitate. Inde certè haberetur, S. Petrum non fuisse Episcopum Romanum. Quandoquidem Roma erat gentium Metropolis, nisi Episcopatum eius Romanum arctatum velimus Transyberina vrbis parte, quam Iudæi iam tunc incolebant, vt ex Philone^a, & Martiali^b habetur: sed de hac fatuitate rursus infra.

^a de legat. ad.
Capum.
^b l. 1. epigr. 48.
Ep. 46. epigr. 93.

10 Æstimet æquus Lector, scripturas quas Aduersarius pro bicipiti Ecclesiæ adducit, S. Paulum in alterum caput Ecclesiæ prouehendo; easque componat cum locis Scripturæ quibus S. Petrus Pastor cuius absolutè ag-

sim-

simpliciter, proindeque solus Pastor & Rector Ecclesie statuitur: nec licebit ambigere, quàm vana sit noua hæc imaginatio de duplici Ecclesie capite. Disertè & rotundè Scriptura testatur, S. Petro dictum à Christo, *pascue oues meas*. Et tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Quotquot ergo sunt Christi populus, & oues pascuæ eius, ad rectionem Petri spectant, eique sunt obnoxij, etiam si sint supra modum Apostoli. Item quotquot pertinent ad structuram domus Dei, suntque lapides viui Christo coædificati, necesse est vt supra Petri fundamentum construantur, neque D. Paulo neque alijs Apostolis exclusis ab ea verborum illimitatione, & indefinitate vniuersitati æquiualente. [Nam in Petro vno, Christus firmat Ecclesiam] ait D. Augustinus ^a; & iuxta Pacianum ^b. [Et ad Petrum locutus est Dominus, vt vnitatem fundaret ex vno.] Et eodem pertinet, quod Nazianzenus ^c ait, S. Petro commissa esse ipsa fidei fundamenta; Apostolos inquam, quibus tanquam fundamentis huic primario secundum Christum fundamento nixis, superædificamur; iuxta Apostolum: [Vides inquit Nazianzenus) quemadmodum ex Christi discipulis, magnis utique omnibus & excelsis, atque electione dignis, hic *petra* vocetur, atque *Ecclesie fundamenta*, in fidem suam accipiat?] Id quod negat alios Apostolos ægrè tulisse, eo quod essent ordinis amantes, & Christi dispositioni acquiescerent.

II Gratis igitur ac prorsus absurdè, contra ea illimitata Christi verba, quibus Petrus ouium quoque agnosciparientium pastor, & fundamentorum creatorum fundamentum, est renunciatus, inuehitur limitatio pro Sancto Paulo; ita vt ipse quoque sit pastor ouium, & fundamentum fundamentorum. Quidni verò idem æquè comminisci liceat pro S. Andrea? [Qui primus est in Apostolorum coronam vocatus, qui quasi columna primùm affi-

^a serm. 49. de
verb. Dom.
^b epistola ad
Symp.

^c orat. 36.

affixus est in Ecclesia, & ante Petrum Petrus, fundamen-
 tique fundamentum; qui primitiarum fuit principium;
 qui antequam vocaretur, alios vocat ad Dominum; qui-
 que ante conignat, quam conignaretur; qui antequam
 adducatur adducit.] Verba sunt Hefychij de S. Andrea. ^{a homil. de eo.}
 Nec parcius de eo S. Athanasius cum ait. [Andreas Apo-
 stolorum prima plantatio. Hic Christi disciplinae portas
 aperuit; Hic propheticae agriculturae fructus primus vin-
 demiauit, speique dono praestans coeteris, primus eum
 quem omnes expectabant amplectitur: primus veteris
 instituti praecpta, constituto terminari tempore com-
 probauit, primus Moysis linguam cohibuit, aegre ferens,
 post Christum, eum iam amplius loqui.] Quidni verò
 etiam liceat, si semel pro S. Paulo inuehatur verborum
 Christi limitatio, eandem apponere pro S. Iacobo Hiero-
 solymorum primo Episcopo, quem idcirco Clemens I. ^{b in epist. ad Iacob.}
 vocat *Episcoporum Episcopum*; Hefychius verò apud Pho-
 tium ^{c Cod. 278.}, vocat *caput & verticem Apostolorum*?

12 De Ioanne item Euangelista, magno in speciem
 iure, erit qui statuat, eum quoque esse caput Ecclesiae
 vniuersalis, & Petri iurisdictioni subdici: quia eum IESVS
 dilexit plurimum, & vt S. Zeno <sup>d serm. de Fi-
do. Sps. etc.</sup> dixit, fuit pecu-
 liaris arcanorum Domini consultor. Qui iuxta Nyssen-
 num <sup>e homil. 1. in
Cane.</sup>. [Verbi amauit vbera, qui supra pectus Domini
 in coena recubuit, & veluti quamdam spongiam cor-
 sum apposuit fonti vitae, & ex ineffabili quadam tradi-
 tione repletus Christi mysterijs, nobis quoque exhibet
 mamillam à verbo impletam, nosque implet bonis,
 quae ei à fonte sunt indita, magna voce praedicans, quod
 semper est verbum.] Alter verò Gregorius <sup>f in l. Sacram.
pref. ad festu
S. Iohannis.</sup>, longum
 eidem Ioanni contexit paenegyricum: & praeter coete-
 ra ait, eum in regno caelorum, quod est Ecclesia, ade-
 ptum esse sedem Apostolici culminis, & immensa gra-
 tiae muneribus à Christo esse approbatum, ac filium Vi-

carium matri subrogatum; Superque ipsum vitæ fontem æternum, placide recumbentem, perenniter manantia cœlestis hausisse fluenta doctrinæ; tamque profundis ac mysticis reuelationibus esse imbutum, vt omnem transgrediens creaturam, excelsa mente conspexerit, & Evangelica voce protulerit, quod in principio erat verbum.] Hunc quidam Petri præfecturæ subductum velimus, & æquali cum eo capitis dignitate exornatum, si institutionem Christi, quæ solius Petri meminit, extensam ad alium quempiam velimus?

Quinetiam politici quibus apex Reipublicæ secularis est pro numine, facile adducerentur, vt Christi de Petro verba, valere velint pro solo vulgò fidelium: non tamen extendi ad capita populorū, & eas potestates quæ Apostolus vocauit *sublimiores*, iubens omnem animam eis subditam esse: atque adeò videbuntur omni creata iurisdictione exolui, & esse ipsa quoque capita Ecclesiæ, quo nomine Pipinum insigniuit Stephanus Papa. Nemo non videt hæc omnia esse auersanda Catholicis.

13 Et tamen si semel liceat limitare pro libito Christi Oraculum, & aliud caput ei quod ipse posuit appingere, aperietur via ad propositas extensiones, cum Christi institutione pugnantes. Ea quippè institutione, S. Petrus absolutè & simpliciter, atque adeò solus, est constitutus pastor & rector fidelium omnium. Sicut cum Rex diploma præfecturæ concedit alicui absolutè & simpliciter, censetur eum solum præficere, etiam si in actu signato non explicet, se huic soli manus illud & potestatem super alios committere. Similiterque cum ex reuelatione habeamus dari tres personas diuinas; eo ipso, quod non est expressa alia, credimus non dari plures, etiam si in actu signato non sit additum, tres tantum & non plures esse diuinæ Triadis personas; aut has solas tres personas esse diuinas. Ex reuelantis quippè Christi
mens.

mente, propositio cortice tenuis indefinita, est vniuersalis, & excludit alia omnia subiecta. Exemplum item optimum est, quod suppeditat septenarius Sacramentorum nouæ legis, quem fide certum est, esse plenum, & adæquatum eorum numerum, vt insinuatum est in Concilio Florentino, & expressum in Tridentino *. Quamuis enim Scriptura & traditio, tantum ferant, Christum instituisse septem vulgata Sacramenta, nec addant in actu signato, ea sola instituisse; tamen Concilia prædicta, ita intellexerunt scripturam & traditionem in quibus septenarius vulgatus Sacramentorum asseritur, alius autem tacetur, vt non sint instituta à Christo plura quam septem Sacramenta, quamuis id nusquam in actu signato sit expressum in verbo Dei, siue scripto, siue tradito. Notauit hoc optime Suares ^b, qui idem obseruat in alijs fidei dogmatibus: & pro generali regula statuit, in numero definito mysteriorum fidei, intelligi exclusum maiorem numerum: quia ita necessarium est, vt sincera veritas mysteriorum tradatur. Quemadmodum cum affirmatur, Verbum esse incarnatum, intelligitur, neque Patrem, neque Spiritum sanctum agglutinatos esse luto nostro, etiam si id non sit expressum in actu signato: quia censetur negari Incarnatio aliarum personarum, eo ipso quod nunquam est expressa, sed tantum Incarnatio Filij. Similiter ergo, quia S. Petrus absolute & simpliciter expressus est pro Ecclesiæ Pastore, & Petra super quam ædificatur Ecclesia, id est pro Ecclesiæ capite, solus Petrus ea dignitate censendus est honestatus.

14. Præ his scripturis pro solius S. Petri vniuersali primatu, tam liquidis, tamque manifestis, si contentio earum fiat cum scripturis per Aduersarios propositis pro S. Pauli primatu, apparebit has esse lumina cicindelarum præ Sole; imò tenebras cimmerias, atque palpabiles præ luce meridiana. Sed perpetuus est Erronum vsus,

M 2 vt

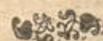
^a sess. 7. cano.
1. de SACRAM.
in genere.

^b 3. pag. 65.
ad vs. 1.

*a. hamil. de Se-
aph.
b. Item. lib. 2.
cap. 28.
c. lib. 2. c. 40.*

*d. lib. de anim.
c. 34. & lib. de
pud. cap. 8.
e. lib. de pass.
sub fin.*

vt scripturarum centunculis parum, vel nihil ad rem fa-
cientibus, veluti campēstribus, ac perizomatis obtegen-
tes profanarum nouitatum turpitudinem, auratas ge-
nuinorum locorum cycladas, abijciant; & peplo, sta-
mini, subtegmini aureo, araneorum telas (vt Chryso-
stomus^a queritur) anteponant. Apud Irenæum^b, abie-
ctis locis ipsius Solis radio conscriptis, totum fundamen-
tum falsarum insaniarū absque numero, erat illud Chri-
sti *querite & inuenietis*. Vel numeri, & literæ nominum.
Alij parabolas ineptè detortas, pro magnarum nugarum
fundamento habebant^d, vt est apud Tertullianum^e.
Expostulat S. Augustinus & iure expostulat, Donatistas,
Ecclesiam ex tot clarissimis scripturis toto Orbe diffu-
sam, arctasse ad Africam, nixos ei loco Canticorum. *In-
dica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie*. Et cum essent
ad manum insignia loca oculos effodientia, pro Eccle-
siæ Catholicismo, omnibus illis abiectis, hærebant in ea
inutili, nec ad illud institutum quicquam faciente me-
ridiatione. Quod item Anabaptistæ eiusdem æui fece-
runt, nixi eo loco aduersus peccati reciduum vrgendo;
ad anabaptisum autem ob malum statum baptizan-
tis ridiculè detorto; *qui baptizatur à mortuo, & iterum
tangit eum, quid proficit lauatio eius?* Haud aliter Aduer-
sarij, in præsentia, misellorum quorundam locorum
aliud omnino ferentium allegatione, pro S. Pauli prima-
tu contenti; nolunt ad perspicua & expressa loca con-
trarium planè ferentia, adijcere oculos.

*Falsò affingi Pontificibus, quod monstrosam binorum
simul Ecclesia capitem consociationem agnouerint,
cum omnia alia proficeantur, & soli
S. Petro id decus asserant.*

HIC Aduersarius sibi triumphum canit,
nec semel, sed frequentissimè, Roma-
nos ipsos Pontifices S. Paulum caput
Ecclesie professos esse, contestatur. In
quam rem pag. mihi 148. 162. 163. 164.
166. 215. 216. nec semel alibi, allegat
vsum receptum iam olim decernendi aliquid ex SS. Pe-
tri & Pauli autoritate; quo ipso Pontifices profitentur
se agere successores vtriusque, & per transfusam ab vtro-
que potestatem decernere. Allegat præterea picturas
SS. Petri & Pauli hoc ad dexteram, illo ad sinistram lo-
cato: quas Imagines tam multi Pontifices comproba-
runt. Adducit insuper nominatim aliquos Pontifices,
S. Pauli primatum professos: è quibus referam & excu-
tiam, qui Aduersario visi plus fauere; nempè S. Innocen-
tium I. S. Leonem magnum, S. Gregorium, Adrianum I.
S. Nicolaum I. & Innocentium III. Hos disertè S. Pau-
lum pro Ecclesie capite, simul cum S. Petro habuisse,
prodit. Cæteros non nisi eadem cum istis, aut etiam
multo minùs vrgentia locutos, ne hæc opella sine causa
nimis exerescat, cum istis discussos censebo. Confirmo
igitur, nullum in prædictis omnibus esse præsidium Ad-
uersario.

2. Ac primùm, quod Pontifices dicant, se aliquid
mandare, aut decernere autoritate SS. Petri & Pauli,
nec adeò antiquum est, quàm Aduersarius videtur sup-
pone-

ponere, nec sensum facit quem ille existimat. Primus
eam loquendi formulam adhibuisse proditur Nicolaus I.
qui sub annum Christi 800. floruit. Is abdicans Photium
Euiratum Patriarchatu, ait se id præstare autoritate
Dei Omnipotentis, & SS. Apostolorum Petri & Pauli;
id quod deinceps successores Pontifices vsurpauerunt;
inter aliquid sancendum, aut decernendum. Quod ta-
men idcirco Nicolaus non senserit autoritatem Ponti-
ficiam ex qua Photium deponerat, transfusam ad se es-
se à S. Paulo, tanquam Ecclesiæ Capite, & suo prædeces-
sore in eo munere; inde liquet, quod Nicolaus eodem
tenore dicit, se Photium abdicare, Dei Omnipotentis,
& Beatorum Apostolorum Principum Petri & Pauli, &
omnium simul Sanctorum, atque Venerandorum sex
vniuersalium Conciliorum autoritate. Num censuit
Nicolaus, se succedere omnibus Sanctis, & sex vniuer-
salibus Concilijs, ac Photium exautorare per transmis-
sam ad se à Sanctis omnibus, & sex Concilijs Oecume-
nicis autoritatem? Item Ioannes VIII. excommunica-
tum decernens Attonium, contestatur ^a se; decernere
ex autoritate, Dei Patris, & Filij, & Spiritus sancti vir-
tute, Beatorumque Apostolorum Petri & Pauli, & om-
nium Sanctorum Patrum. Alexander verò II. scribens
ad Annonem Colonensem, decernit ^b. [Ex parte Do-
mini Nostri IESV Christi, & Sanctæ Dei Genitricis Ma-
riæ, Sanctorumque Apostolorum Petri & Pauli, om-
niumque Sanctorum, & Electorum Dei.] Nemo arbi-
tror adeò aberrarit, vt velit censuisse Nicolaum & do-
ctissimum, & optimum Pontificem, nec non Ioannem,
ac Alexandrum, vsurpantes prædictas formulas, Bea-
tam Mariam, & omnes Sanctos Patres, ac omnes Dei
Electos, ex quorum autoritate se agere dicunt, fuisse
capita Ecclesiæ, seque illis successisse, & per transmissam
ad se ab eis autoritatem decernere.

3 Quod igitur dixit Nicolaus, accipiendum est cum distributione accommodata; ita scilicet, ut quoad S. Petrum, profiteatur se agere per transmissam ab eo auctoritatem; qua potiebatur dum viueret; & ad maiorem emphasim addita sit mentio, cum S. Pauli, tum etiam Beate Virginis, & omnium Sanctorum, nec non Sacrorum sex Conciliorum, quæ tunc præcesserant, & Sanctorum Patrum: ut insinuaretur, quæ decernebat, esse conformia sensui illorum, & nunc qua valent apud Deum gratia & auctoritate, firmare, rataque habere, constituta à Pontifice. Itaque ex ea decretoria formula, quamuis deinceps à Pontificibus passim usurpata, falsò inferatur S. Pauli primatus. Posteriores enim loquuntur in sensu in quo primus sic locutus est Nicolaus I. qui eam formulam adhibens, omnia alia cogitauit, quàm S. Pauli primatum.

4. Iam quod vniuersi olim Pontifices, dicuntur affipulati primatui S. Pauli, quatenus in picturis assignabatur S. Petro locum sinistrum, Paulo autem locum dextrum, qui est præcellentior, discussum latè est à Petro Damiani scribente ad Desiderium Abbatem Cassinensem^a. Et ^{a lib. 2. epist.} quamuis agnoscit usum illum non esse perpetuum, sed ^{37.} aliquando S. Petrum pingi ad dextram, Beatum verò Paulum ad sinistram; tamen fatetur valdè receptum fuisse, ut dextera B. Paulo, sinistra B. Petro assignaretur. Varij variè hunc nodum expediunt, ut saluus sit, (non obstante eo usu pictorum quibus omnia licent) suus soli S. Petro primatus. Sunt qui nobiliorem & digniorem dicant fuisse situm ad sinistram, etiam si nunc alius inualuerit usus. Retuli in eam rem alibi^b variorum observationes. Videndi verò nominatim Tiraquellus in opere de iure primigeniorum, Nebrissenfis in quinquagena^c, & Lælius Bisciola in Horis subseciuis^d. Petrus ^{e cap. 39.} Damiani ex eo quod Paulus fuerit de Tribu Benjamin, ^{d lib. 11. c. 52.} ^{tom. 22.} qua:

quæ vox sonat *Filium dexteræ*, censet attributam ei esse dextram. Baronius anno 213. & 325. in sessionibus Conciliorum, & vniuersè in Sacris, sinistrum monstrat esse nobiliorem locum. Petrus de Marca, vir doctissimus, & Ecclesiasticæ antiquitatis scrutator eximius, in Commentariolo inedito de hac Controuersia, expediens hunc nodum, confugit ipse quoque ad loci sinistri præcellentiam, si referatur ad inspicientes SS. Petri & Pauli sic collocatorum, imaginem. Quod enim latus dextrum videtur, si imago B. Pauli, cum B. Petri imagine comparetur, est latus sinistrum, si ad inspicientes referatur. Ex qua relatione sepè metiendus est in publicis conuentibus, gradus honoris. Hinc fit, vt Episcopus in ea chori parte sedeat, quæ dextera est ingredientibus, & tamen respondet sinistro cornu altaris, in quo sinistrum ac dextrum latus nuncupatur respectu habito ad præsentiam numinis, cuius ibi sedere maiestas consideratur, veluti olim dicebatur sedere super Cherubin: aut perindè ac si Christus in altari sub speciebus abditus vultu ad populum obuerso consisteret. Ex eodem vsu inspecta ingredientium templum positione, olim viris in æde sacra dabatur pars dextra, mulieribus verò sinistra. Idem seruetur in solemnibus Magistratum secularium confessu cum ad ædes sacras conueniunt. Qui enim eminentiores sunt, locum chori dextrum, sinistro cornu altaris respondentem occupant; reliqui tenent latus sinistrum, quod respondet dextro cornu altaris. Similiter in publicis Senatuum auditorijs, Præsides id latus occupant, quod sinistrum est si confessus ordo à personis Magistratum sedentium ducatur; quod tamen latus, respondet lateri dextro coetus astantis. Sic item Rege in Senatu pro Tribunali sedente, Pares Franciæ Ecclesiastici ad Regis sinistram confident, ad dexteram verò Duces, quæ latera vices mutant habita astantium ratione, ita vt eorum dexte-

dexteræ, Parium Ecclesiasticorum ordo respondeat. Ex presenti itaque usu mōstratur, positionem ad sinistram, aliquando haberi nobiliorem; ac proindè locum dextrum B. Paulo tribulum in diplomatibus non esse primum, sed secundum. Dicuntur ista ingeniosè & acutè, nec inuerisimiliter; nisi quod usus contrarius antiquus in confessoribus Conciliaribus, huic enodationi difficultatis propositæ, minus fauet. Nam in antiquis Concilijs Generalibus, vbi Euangelia in throno, medio in confessorio collocabantur, vt Christum representarent, ad dexteram Euangeliorum sedebant Legati Apostolicæ Sedis, quæ tamen pars ingredientibus erat sinistra.

6 Vt vt sit, si omninò placeat pro loci B. Paulo attributi præcellentia stare, non deerit commoda expeditio. Nam præter ea, quæ in hanc rem alibi sunt disputata, dixerim ex quadam vrbantate, quæ etiam inter Sanctos cœlites locum habet, S. Perrum cum Romæ sit veluti in propria domo, excipere aliquatenus videri S. Paulum, qui non erat Urbis Romanæ proprius Episcopus, sed hospes & peregrinus. At peregrini præfules, ab Urbis Præfule ad quem diuertunt, honorificè excipiuntur, eisque locus nobilior assignatur. Etiam inter Beatos cœlites, nostro vsui se accommodantes, vsurpari hoc non indecorum vrbantatis officium, monstrat exemplum Sancti Ioannis Eleemosinarij, cui duo corpora Sanctorum Præfulum cessere tumuli locum potiore: sicut ipse S. Ioannes Eleemosinarius, cessit locum S. Ioanni Baptista, vt ex Rocho Bruni recitat Ioannes Tiepolus lib. 4. de inuocat. Sanctor. cap. 3. Vulgatius est exemplum SS. Laurentij, ac Stephani: quorum merita ponderare, & vter alteri anteferendus sit in sanctitate, solius Dei est statuere. Et tamen cum tempore Pelagij Papæ corpus S. Stephani Romam aduectum inferretur sepulchro S. Laurentij, cessit iste hospiti suo potiore tumuli locum, vt est in

N pri-

a 10. 2. 3 par.
disp. 51. sect. 3.

priscis actis illius translationis, quæ recolitur 7. Maij. Affine est, quod habetur in actis S. Seueri Rauennatum Antistitis, quæ exhibet Surius. Ita hunc nodum expediuit Suares^a tractans sessionem Christi ad dexteram Patris. Et eodem modo expediendum est, quod in Missa solemnè ad S. Petrum, à Pontifice, vel à Cardinali celebrata, cum venitur ad thaus adolendum erga imagines Sanctorum Apostolorum iuitium adolendi ducitur ab imagine S. Pauli, postquam idem officium præstatur imagini S. Petri.

b lib. 2. pro S.
Athan.

7 Multo debiliora sunt, quæ singillatim ex aliquibus Pontificibus adducuntur in rem præsentem: vt ex Innocentio I. qui dicitur afferuisse, originem nominis ac potestatis Episcopalis, à Romana Ecclesia esse reperendam; quippè quæ cæteras fundauit Ecclesias per sua duo prima capita. Allegat ista Aduersarius ex Epist. 24. S. Innocentij, quæ est ad Concilium Carthaginense, & inter Augustini nas inserta est ordine 91. Verùm reponere hïc possumus Aduersario, quod Lucifer Calaritanus^b Constantio, cum ait, eum poëtasse quæ falsò referebat. Poëtis enim solempne est fingere, quæ nunquam fuerunt. Planè ergo poëtauit hïc Aduersarius, allegans S. Innocentium pro primatu S. Pauli. Verba Innocentij sunt. [Scientes quid Apostolicæ Sedi (cum omnes hoc loco positi, ipsum loqui desideremus Apostolum) debeat; à quo ipse Episcopatus, & tota authoritas huius nominis emerit.] Apostolus de quo agit Innocentius, non est S. Paulus, vt Aduersarius commentatur, sed S. Petrus; alioqui S. Petrus, quod ne ipse quidem Aduersarius ausit dicere, non esset origo nominis Episcopatus, cum id ibi vni tantùm Apostolo tribuatur. [Itaque S. Innocentius falsò allegatur pro S. Pauli primatu; & vbi is agit de vno tantùm Apostolo, S. Petro; Aduersarius assuit ex suo S. Paulum. Ita vt habere hïc locum possit, quod S. Chry-
sosto-

Chryso-^astomus scitè dixit in quosdam allegantes vnū quen-
dam Aggæi locum cum assumento; & vbi Aggæus dixe-
rat ex persona Dei; *Meum est aurum*, addentes ex sua
penu; & *cui volo do ipsum*. [Hic (inquit S. Chryso-
stomus) nisi turpem rem facerem, profuso nunc risu risis-
sem, eos qui hæc dicunt irridens: quod sicut parui pue-
ri regia fruente mensa, cum illo alimento quicquid in-
ciderit in os iniiciunt; ita isti quoque, cum scripturis di-
uinis sua inducunt.] Alibi ^b ait, hoc esse, peplo & sta-
mini aureo, telas araneorum intexere. Fecit id apertè
hoc loco Aduersarius, assuens loco S. Innocentij, Pau-
lum: vbi is solius Petri meminerat.

8 Diffimulo, quod Aduersarius, exortum authorita-
tis Episcopalis à Romana Sede, in eo fundat, quod cœ-
teræ omnes Ecclesiæ per SS. Apostolos Petrum & Pau-
lum sint constitutæ. At quamuis verum sit, hos Beatos
Apostolos omninò multas Ecclesias per se, ac per sub-
missos ab ipsis viros Apostolicos erexisse, tamen non
omnes prorsus Ecclesias erexerunt: Cum alij quoque
Apostoli, plerasque erexerint: Et tamen earum quoque
Ecclesiarum Episcopatus originem habet à Romana
Ecclesia, quatenus iurisdictionem quam ab Apostolis
fundatoribus acceperunt, ipsarum Episcopi, cum eos
constituerunt Antistites, & Ecclesiam fundarunt, ratam
habet Romanus Pontifex, vultque continuatam. Item
quatenus Christus fundator Ecclesiæ, statuit vt vniuersa
Hierarchia Ecclesiastica, haberet pro apice S. Petrum,
& eius successores. Qua ex causa S. Clemens ^c, ait S. Pe-
trum fuisse primitias electionis Domini. Et alibi statuit ^d,
S. Petrum donatum primitijs Hierarchicæ potestatis, in
omnes Hierarchas deriuandæ, non secus se habere ad
eam potestatem acceptam diuinitus, quàm se habuerit
Adam generis nostri caput, in primitijs iustitiæ origina-
lis transfundendæ ad posteros, si Deo obtemperasset: de

^a homil. 24. in
1. Cor.^b homil. in Se-
raphim.^c epist. ad La-
cob.
^d const. lib. 6.

^a lib. 1. de Hierar. ordin. c. 3.

^b lib. 2. de officijs. cap. 5.

^c verit. 11.

^d sec. 1. de numer. ap. Apost.

^e optimè ser. 3. de annu. sua. assumpt. & epist. 84. 87. 89.

^f epist. ad Michael.

^g 2. Pet. c. 2.

qua proportione videndus Turrianus ^a, adducens ibidem varios Pontifices, contestantes, à B. Petro Apostolatus, & Episcopatus exordium coepisse. Quod S. Isidorus ita intellexit. [In nouo Testamento, post Christum Sacerdotalis ordo à Petro Apostolo coepit. Ipsi enim primùm datur Pontificatus in Ecclesia Christi. Sic enim loquitur ad eum Dominus. *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* Hic ergo ligandi soluendique potestatem primus accepit, primusque ad fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit.] Plenius de hoc exordio Episcopatus à S. Petro, in Epilegomenis ad Coronam Auream super mithram ^c.

9 S. Leo inducitur in testem primatus S. Pauli, eo quod alloquens S. Petrum, dicat ^d. [Cum consorte gloriae tuæ Paulo.] Item, quia dixit, [hos esse geminos in Ecclesiae corpore oculos:] & quia vocat eos, Pastores vrbis Romæ dicens: [Isti sunt Patres tui Roma, verique Pastores.] Hæc omnia quibus S. Leo adducitur falsus testis contra S. Petrum, pro quo tam liquidò stat, tamque frequenter ^e, eum solum agnoscens primatem vniuersalem, nullo negotio euertere possunt. Et in primis, quod ait S. Leo, B. Paulum fuisse gloriae B. Petri consortem, refertur ad gloriam laborum quos vterque in excolenda Romana Domini vinea posuit: vnde consecuta est vtriusque gloria apud posteros Romanos, qui eos agnouerunt semper, vt factores religionis in hoc solo: Et idcirco profecuti eos sèper sunt indiuidua cultus societate, eo quod collato studio, Orientem Occidenti induxerint, vt loquitur Nicolaus I. ^f. Quod si vox *consortij* trahatur ad æqualitatem vtriusque Apostoli, & gloriam Capitis S. Paulo æquè, ac B. Petro adscribendam, dicere similiter liceret, omnes iustos non participatione, sed æqualitate Deos esse, & ex æquo participare cum Deo diuinam naturam: Quandoquidem S. Petrus ^g, ait, *Magna nobis Deus, &*

pre-

pretiosa promissa donauit, ut per hac efficiamur, diuina confortes natura. Igitur consortium SS. Petri & Pauli, longè aliter accipiendum est, quàm de communi vtrique dignitate capitis. Idem dico de eo, quod affirmat S. Leo, ambos fuisse lumina & veluti oculos duos Ecclesiæ; Hoc enim verum est ob insignia vtriusq; merita. Ambo item fuerunt Patres & Pastores Romanorum in Christo, sed dispari modo. Nam S. Petrus eum titulum habet, prout particularis Romanorum Episcopus, & caput Ecclesiæ fixum Romæ. Sanctus verò Paulus, quia ibi nauiter laborauit. Vnum autem, ac solum S. Petrum, de S. Leonis sententia fuisse Ecclesiæ caput, suo tempore, varijs S. Leonis locis exscriptis, testatum videre licet, in huius S. Pontificis Confessione, edita à Theodoro Petreio ^a.

^a lib. 1. cap. 93

10 S. Gregorius primus, qui præterea ab Aduersario adducitur pro primatu S. Pauli, nihil reuera habet, quod eum stabiliat. Quod ex eo præsertim vrgetur, est locus ex dialogis, vbi ^b S. Gregorius cum Petro colloquens ait. [Numquidnam nescis, quoniam Paulus Apostolus, Petro Apostolorum primo, in principatu Apostolico frater est?] Respondet Petrus. [Scio planè nec dubium est.] Exclamat hinc Aduersarius, nihil clarius pro S. Pauli primatu afferri posse. Et tamen luculentius adhuc esse putat, quod alio loco habet idem Sanctus Pontifex ^c, cum ait de Paulo conuerso ad Christum. [Qui talis extitit Christum persequens, ad Christum conuersus caput factus est nationum, quia obtinuit totius Ecclesiæ principatum. Dum ergo peccatorem conuersum, tam sublimi dignitate honoratum à Domino conspicimus, peccatorum nostrorum inuenire nos posse remissionem, præsumamus.] Tandem in Sacramentario, S. Gregorius, hæc intexuit orationi de vigilia SS. Apostolorum Petri & Pauli. [Deus qui ligandi soluendique licentiam, tuis Apostolis contulisti.] Et in oratione pro octaua eorum-

^b lib. 1. c. 122

^c lib. 4. c. 12. Reg. cap. 10.

rumdem Sanctorum, postulat vt eorum orationibus supplicationibusque muniamur, quorum regimur principatu.] Alibi, SS. Petrum & Paulum, vocat duos duces coelestis exercitus: Quibus omnibus locis, S. Paulum, communiter & pariformiter cum Petro, ducem Ecclesiae (quæ est coelestis in terra exercitus) caput nationum, clauibus coeli, seu ligandi, ac soluendi potestate instructum, principatus Apostolici fratrem & comparem Paulum, agnoscit S. Gregorius.

II Hæc tamen consecutio longè abest à mète S. Gregorij, qui disertè S. Paulum subditum & inferiorem S. Petro agnoscit *. [Se (inquit de S. Petro) etiam minori fratri ad consensum dedit; atque in eadem re factus est sequens minoris sui, etiam vt in hoc præiret; quatenus qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate.] En S. Gregorius imitatus S. Augustinum. Epistola ad S. Hieronymum de causa legalium, celebrat Petri humilitatem qua cessit minori: atque adeò non statuit illos simul esse Ecclesiae vniuersæ ex æquo rectores. Eo itaque loco, qui adductus est ex dialogis, præterquàm quod ibi S. Petrus Apostolorum primus, atque adeò caput, asseritur; intendit tantùm S. Gregorius, monstrare quantum labores pro Christo, præstent miraculis; quandoquidem S. Paulus minora edidit miracula quàm S. Petrus, & tamen eo euectus est S. Paulus, quia plus omnibus laborauit, vt de eo coniunctim dicatur cum S. Petro, quod sint Principes Apostoli; idest inter Apostolos nominatissimi & præcellentissimi; prior ob dignitatem capitis, posterior quia omnes laboribus pro Christo superauit; etiam si miraculis fuerit Petro inferior. Quid hæc ad dignitatem capitis Ecclesiae, D. Paulo arrogandam?

In loco ex Commentario in librum 1. Regum, S. Gregorius confert Saülem ex agasone euectum in Regem, cum

* homil. 18, in
Ezech.

eum Saulo, ex persecutore euecto in Apostolum: Et quia Apostoli constituti sunt principes super omnem terram, & Dij fortes terræ vehementer eleuati, donatique principatu nimis confortato; S. Gregorius vt analogiam regni Saulis, cum dignitate Apostolica à B. Paulo obtenta declaret, ait eum esse factum caput nationum, & totius Ecclesiæ Principem, eo sensu quod totum dicitur de omnibus Apostolis, ratione dignitatis Apostolicæ: Quāuis nemo propterea Catholicus, ac ne ipse quidem Aduersarius, vnde cum Apostolos velit esse S. Petro æquales, in Ecclesiæ vniuersæ præfectura.

12 Cœtera ex Sacramentario, & ex homilia in Ezechielem adducta, non egent longa responsione, cum dicantur quoque de omnibus Apostolis. Nam omnibus datæ sunt clauis, omnes sunt belli nostri triumphales duces; sed supra omnes, & principaliori ac peculiari ratione S. Petrus. Quod planè insigniter & expressa S. Petri supra S. Paulum præcellentia in ratione capitis, traditum est à S. Gregorio in Ioannis Ieiunatoris castigatione. [Certè (inquit) Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quàm singularium sunt plebium capita? Et tamen sub vno capite, omnes membra sunt Ecclesiæ.]

Quod iam cœlo illatus S. Gregorius, dicitur Tagioni Episcopo per visum annuerasse S. Paulum Episcopis Romanæ Ecclesiæ, si vera est narratio, quam multi habent valdè suspectam, aliud non fert, quàm societatem laborum S. Pauli cum S. Petro, vero tunc cum viueret, & solo Romanæ Ciuitatis Episcopo, qui in ea Ecclesia particulari fundanda & excolenda, insignem adiutorem habuit S. Paulum; etiam si neque esset Romanus Episcopus particularis, neque nexam eidem Episcopatu totius Ecclesiæ præfecturam esset consecutus.

13 Profertur insuper Adrianus I. quia scribens ad Constantinum & Irenem, ait Romanos Pontifices esse SS. Petri & Pauli Vicarios, & addit, ambos esse Coryphæos Apostolorum, & fundamenta Orthodoxæ fidei, ac potitos esse ligandi & soluendi potestate: Quibus affinia sunt, quæ adducuntur ex Gregorio VII. agnoscente se sedere in throno SS. Apostolorum Petri & Pauli: indeque vibrante Anathema in Henricum rebellem Deo Imperatorem. Hæc omnia tenuissima sunt, & eadem opera disijciuntur. Dicuntur enim Pontifices esse Vicarij SS. Petri & Pauli, eorumque sedem tenere, quia sufficiuntur à Deo ad continuandam culturam vineæ ab illis SS. Apostolis communi opera plantatæ, excultæ, rigatæque suo sanguine, quamuis S. Petrus thronum Romanæ vrbs tenuerit vt proprium, eique nexerit non absque perspecta Dei voluntate, vniuersalis Ecclesiæ præfecturam ordinariam, & cum iure successionis, qua solus potiebatur.

† *epist. 1.*

† *serm. 17.*

† *lib 2 pag. mibi 560.*

14 Nicolaus I. videtur Aduersarijs primatum S. Pauli stabilire, quatenus scribens ad Michaellem Imperatorem, agnoscit Paulum constitutum esse in Ecclesia, tanquam luminare maius, ab ipso Deo instructum potestate super vniuersam Ecclesiam. Ait item Petrum & Paulum esse duos mundi oculos, ac proindè sicut oculi eminent in corporis specula, eiusque totius sunt exhibitores; nec alter alteri cedit, sed æquales sunt, & inuicem independentes; ita idem de SS. Petro & Paulo, quoad corpus Ecclesiæ, est affirmandum, de Nicolai sententia. Similem loquendi modum habet Petrus Damiani, agens de his duobus Apostolis. Locum item S. Leonis, æquè hos Sanctos vocantis duos corporis Ecclesiæ oculos, supra iam adduximus. Nec aliter Arnobius junior, in Conflictu, his verbis. [Quasi in capite corporis duo oculi, ita in capite Ecclesiæ, Petrus & Paulus.] Et Fortuna-

tuna-

tunatus * quo libro disertè S. Petrum celsiorem gradu
quàm Paulum statuit, sic ait de iisdem.

^a lib. 3. de vi-
ta S. Martini.

A facie hostili, duo propugnacula præfunt.

Quos Fidei Turres, urbs caput orbis habet.

Hi radiant oculi pretioso in corpore Christi:

Lumine qui proprio cetera membra regunt.

Similia S. Bernardus serm. 1. Apostolorum.

15 Nihil infirmius hac rariocinatione. Damus, Ni-
colaum iuxta eam Analogiam Sanctorum cum lumina-
ribus coeli, quàm fusè illustrat S. Gregorius, reposuisse
S. Paulum inter ignes maiores, siue inter stellas primæ
magnitudinis, instructum lumine ad illucendum Eccle-
siæ vniuersæ, prædicationis suæ ac exemplorum fulgore:
quod quidem lumen & eius spargendi potestatem, à so-
lo Deo hausit, qui omnes Apostolos similiter instruxit
iurisdictione amplissima delegata, ad complendum or-
bem luce vera illuminante (si pateat aditus) omnem ho-
minem venientem in hunc mundum. Sed sicut ceteri
Apostoli (qui etiam sunt in Ecclesia luminaria magna)
non idcirco sunt æquales S. Petro in eapitis dignitatesita
S. Paulus præ Petro, non est nisi luminare minus, vt re-
ctè dixit Hugo Victorinus ^b. Item si S. Paulus alter ocu-
lus Ecclesiæ dicitur, non sequitur, quod sit æqualis & mi-
nimè subordinatus alteri oculo mystico, nempe S. Pe-
tro; Quandoquidem Theophilus Alexandrinus ^c, So-
lem & Lunam duos mundi oculos nominat: & tamen
constat, Lunam esse Soli inæqualem, & subordinatam.
Imò iuxta S. Damascenum ^d, Luna ad Solem compa-
rata, est luculenta imago subordinationis, qua inferior
superiori subiacet, & ab eo accipit decus luminis, ac cœ-
lestes influxus.

^b serm. 64.

^c epist. 1. pasch.

^d lib. 2. de fide.
cap. 7.

16 Innocentio III. idcirco Aduersarius impingit as-
sertionem primatus S. Pauli, quia tribuit Paulo potesta-
tis plenitudinem ^e. Verùm hoc non est scribere, sed lu-
dere,

^e c. per vene-
rab qui filij.
In leg.

O

dere,

^a 8. Civ. c. 26.

dere, & Lectori, qui libros consulere aut nolit, aut nequeat, consultò illudere. Eo sanè loco Innocentius III. tam disertè supremam solius S. Petri in vniuersa Ecclesia potestatem tradit, vt videatur in Aduersarium cadere, quod de quibusdam dixit S. Augustinus^a: esse scilicet, qui in montes quodammodò offendant, ac res obuias & in ipsos oculos incurrentes, nolint contueri. Obiter quidem Innocentius, addit, Paulum vt plenitudinem potestatis ostenderet, affirmasse, *nescitis quoniam Angelos iudicabimus, quanto magis secularia* & Sed hæc plenitudo potestatis S. Pauli, quam ex eo loco eruit Innocentius, est longè alia, quàm plenitudo potestatis, constituens vniuersæ Ecclesiæ caput; quæ necesse est, vt sit potestas ordinaria & omnes alijs commissas potestates habens subiectas, atque subordinatas: cum ad plenitudinem potestatis Paulo assignatam, sufficiat potestas extraordinaria & Petro subordinata.

^b 1. ep. 234.

17 Sed maximè vrgetur tanquàm inexplicabilis locus ex Epistola eiusdem Innocentij III. ad Cardinalem S. Sabinæ, Archiepiscopum Remensem, vbi^b his verbis agit de SS. Petro & Paulo. [A Christo, in persona eorum, Romana Ecclesia auctoritatem super Ecclesias vniuersas accepit: vnde & Bulla nostra per quam totius negotia Christianitatis aguntur, *capitum* ipsorum caractere præsignatur.] En disertè, vtrumque Apostolum vocat *caput*. Sed reuera longè aliud voluit Innocentius.

Hoc vt perspiciatur, considerandum est de quo ibi ageret Innocentius. Corruerant aliqui sigilla bullata à Pontifice transmissa. Hoc ait, Innocentius, in iniuriam SS. Apostolorum redundare, quorum *capita*, id est imagines, non integræ, præfiguntur Bullis Pontificijs, hinc vnum, inde aliud. Itaque non denominat Innocentius, caput, vtrumque Apostolorum, vt Aduersarius intelligit; sed dimidia ex parte expressas eorum formas,

capit-

capitum nomine exprimit. Nec id nouum est. Nam etiam S. Ambrosius ad hunc sensum dixit ^a. [Sola ære fusa, ^{a 6. Hierem. cap. 9.} Principum capita, & ducti vultus de ære, vel de marmore, ab hominibus adorantur.] Quotidie audio, huiusmodi statuas Sanctorum in sacrarijs asseruatas cum educuntur, vt exponantur in aliqua solemnitate; *capitum* nomine denotari: quod de integra statua non dicitur. Etiam Galli sic loquuntur. *On à mis le chef d'un tel Saint sur l'autel.* Idest extantem supra vmbilicum imaginem. Huiusmodi in plerisque antiquis Bullis cernitur Imago Apostolorum. Nihil item vetat nomine *capitum* intelligere, quod cortex vocis præfert. Nam in plerisque sigillis, & antiquis & nouis, sola capita Apostolorum visuntur. Itaque Innocentius non vocauit vtrumque Apostolum *caput*. Sed eorum capita dixit Bullis præfigi, in quo Aduersario non patrocinator. Quod autem ait, Romanam Ecclesiam in persona Apostolorum accepisse auctoritatem, valet ratione S. Petri, qui in illo coniuncto continetur. Nolo missum facere locum ex Innocentio III. in hanc rem ipsis Solis radijs exaratum; vt videat Lector, quàm syncerè allegari potuerit Innocentius pro nouitate quam exagitamus. [Petrus (inquit Innocentius ^b) socium habuit Beatissimum Paulum. Vnde cum singulariter præmittitur, *Duc in altum* pluraliter subditur, *& laxate retia in capturam*, quia solus Petrus tanquam vniuersalis Princeps Ecclesiæ in altitudinem supremæ prælationis ascendit: sed ipse, cum Paulo, retia prædicationis ad capiendos homines in vrbe laxauit.] Quid apertius? Vsurpauit quoque hanc argumentationem ex allegorico sensu huius loci Ioannes 22. infra adducendus.

18 En igitur quàm debilibus, imò quàm nullis firmamentis ex Pontificum suffragatione, nitatur assertio Aduersarij de primatu S. Pauli. Cum in contrarium, pro solius S. Petri primatu extent densa Pontificum testimo-

nia, quibus liquidò & perspicuè profitentur, se D. Petro succedere, & eius personam cum eadem potestatis plenitudine representare. Ut propterea non raro dicant, S. Petrum edere responsa, quæ dabant. De Sancto autem Paulo, nihil vnquam tale est proditum ab vlllo Pontifice.

19. Inter ea Pontificū testimonia perspicuè attestantia primatui solius S. Petri, excluso D. Paulo, quem Petro obnoxium statuerunt; vnum est veluti reale, & in actu exercito; cuius modi suffragia muta, & prophetias rerum, proponit non semel S. Gregorius. Continetur hoc reale testimonium, in facto propè omnium posteriorum S. Petro Pontificum. Neminem latet, solemnem vsū Romanorum Pontificum ferre, vt cum assumuntur ad eum honorum verticem, nomen commutēt: quod adeò inualuit, vt iam à multis seculis, saltemque à tempore Ioannis XII. qui primus nomē mutasse fertur anno 955. vnus & alter duntaxat antiquū nomen seruarint. Quid verò ea nominis mutatio Pontificem admoneat, dictum alibi. Mirabile ergo est, per tot sæcula quibus vsus tulit, vt Pontifices nomina mutarent, neminem fuisse, qui se Petrum dixerit; imò Sergius IV. cum Petrus diceretur, non est ausus *Petri* nomen retinere, id quod etiam fecit Petrus de Tarentasia, qui dictus est Innocentius V. Qui autem se Paulos dixerint, multos habet Ecclesia. Rationem cur nemo S. Petri nomen sit ausus assumere, aut præhabitum retinere, colligere licet ex lemmate sepulchrali Sergij Quarti, quod est in Basilica Lateranensi: nimirum quod S. Petrus eam tulerit à successoribus reuerentiam, tanquam primum Ecclesiæ visibile caput. Si autem ea prærogatiua in Sanctum quoque Paulum cecidisset, quomodò non eadem reuerentia profecti illum essent successores omnes? Quomodò inquam aliquis ausus esset se Paulum dicere? Satis video, quan-

si sit hoc argumentum, non putò tamen planè reijciendum.

20 Iam inter testimonia primatus S. Petri solius, petita ex dictis Pontificum, eminent quæ suppetūt ex S. Leone IX. Ioanne XXII. Clemente VI. Pio II. S. Leonem IX. allegarunt alij: sed ita vt manifestum sit, eos alienis oculis eius Epistolam legisse, quam dicunt scriptam ad Michaëlem Imperatorem. Nimirum quia aliquæ sunt Nicolai I. solennes admodùm literæ ad Michaëlem Imperatorem, audientes S. Leonem scripsisse ad Michaëlem, censuerūt hunc quoque esse Michaëlem Imperatorem: cum tamen inter istum & S. Leonem IX. Chaos magnū firmatum sit. Is ergo Michaël ad quem scribit S. Leo IX. est Michaël Cerularius Patriarcha Constantinopolitanus, acer Latinorum hostis, cui Pontifex S. Petri primatum, tacito semper S. Pauli primatu, tanquam certum fidei dogma frequentissimè ingerit: at in dogmatibus tradendis, vt supra monstratum est, reticentia alicuius alterius, æquiualeat eius exclusioni.

21 Bonifacius VIII. in Extrauag. *Vnam Sanctam*, clariùs expressit mentem suam de vnico Ecclesiæ capite S. Petro, quàm vt possit esse tergiversationi locus.

Ioannes XXI. eo diplomate quo Marsilium Patavinum, & Ioannem de Ianduno confixit (extatque apud Bzouium anno 1327. datum Auenione vbi Ioannes sedebat;) liquidò, & ita vt non supersit effugio locus, declarat, de nullo alio Apostolo quàm de S. Petro, dici posse, quod sit totius gregis Dominici pastor generalis: quādoquidem Christus soli Petro, & non alij vlli, dixit: *Pasce oves meas*; & ipsi soli singulariter dixit: *Tibi dabo clauis*, quamuis alijs limitatam iurisdictionem concesserit, clavis item quandoque nomine signatam: sed Petro plenissimam & illimitatam, cum iure transfusionis ad posteros, ratione cuius à S. Clemente quem ibi allegat

Ioan-

Ioannes, dictum est. [Non ipsorum Apostolorum par fuit institutio, sed omnibus præfuit vnus; scilicet Petrus.]

21 Clementis VI. locus in hanc rem perillustris, his verbis conceptus legitur, in eius Extrauaganti *Vnigenitus* de pœnit. & remis. [Quantum apud homines gloriosi principes terræ Petrus & Paulus (per quos Euangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos Ecclesia religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Euangelium genitores, gregis Dominici pastores, fidei lucernæ, Ecclesiarum columnæ, præ cœteris Apostolis peculiari quadam prærogatiua in ipso Salvatore, fidei virtute præcellunt: Quorum vni, scilicet Apostolorum Principi, sicut bono dispensatori, clauis regni cœlorum commisit: alteri tanquam idoneo Doctori, magisterium Ecclesiasticæ eruditionis iniunxit) in speciali veneratione haberi debeant, &c.] Hic Pontifex, ita de vtroque Apostolo nonnulla dicit, quæ Aduersarius supra adductus. ad Pauli primatum astruendum rapiebat, vt perspicuè tamen Paulum à dignitate capitis, & primatu Ecclesiæ remoueat. Quod æquè voluisse censendi sunt alij Pontifices, si quando securè loquentes, quia lis de hoc non mouebatur, absque formali & expressa Pauli à primatu remotione, dixerunt, eum Dominici gregis pastorem, genitorem, seu Patrem fidelium, similibusque nominibus donarunt, quæ indocti & instabiles deprauant, & torquent quò non oportet: Id quod plerisque Patrum securè loquentibus circa alias fidei materias, priusquam

^a cōtra Iulian.

^b Opusc. 1. in i.

^c lib. 8. cap. 4.

^d in Bulla re-

^e tract.

^f tract.

^g tract.

^h tract.

ⁱ tract.

^j tract.

^k tract.

^l tract.

^m tract.

ⁿ tract.

^o tract.

^p tract.

^q tract.

^r tract.

^s tract.

^t tract.

^u tract.

^v tract.

^w tract.

^x tract.

^y tract.

^z tract.

ab Hæreticis agitentur contigisse, S. Augustinus ^a, & S. Thomas ^b admonuerant. Differit egregiè in eandem sententiam Facundus ^c, in opere de tribus capitulis.

22 Pius II. validè elisisse ipse quoque serpentis caput, videri debet; cum corrigens, quæ iunior scripserat, his verbis exprimit, quid de Ecclesiæ capite sit sentiendum ^d.

[Non

[Non duos, aut plures instituit Dominus, qui suum locum tanquam capita tenerent æqualia: sed vnum constituit, & verticem, & ducem, ac pastorem vniuersi gregis, Simonem Petrum, dicens: *Tu es Petrus, &c.* Et *pasce oves meas.* Quæ nulli alteri seorsim dicta leguntur, nisi Petro: vt in Petro vnitas, & summa contineretur auctoritas. Nec alius à Petra dictus est *Petrus*, nisi Simon: vt intelligeremus vnicum esse veræ & solidæ petræ, idest Christi (vt Paulus exponit) locum tenentem, Simonem Petrum.] Alia & ibi, & in sequentibus. addit in hanc rem, insignia.

23. Possū post hæc ad eò clara, ad eò fortia Pontificum testimonia, Aduersarium compellare ijs ipsis verbis quibus Prosper Collatorem affatur^a, post adductos contra eum S. Innocentium I. ac Zozimum Romanos Pontifices. [Videsne regulas tuas, inuictarum constitutionum soliditate contractas, & in fido instructore, prauas ruinosasq. iuncturas, velut Hiericuntinos muros ad Sacerdotalium tubarum ruisse concentum?] Possū illud quoque veluti celeuma cum eodem Prospero continenter subtexere. [Prostrata est inimica acies, bellum confectum est, victores sumus.] Ita planè; si non peruicacia, sed amore veritatis res agatur; nec contentionibus incumbatur, quas Apostolus inter carnis opera recenset, & obnubilare animum sapienter admonuit S. Augustinus^b dicens de cōtentiosis. [Ad istas tenebras addunt adhuc fumum, quem sibi contentionibus & certaminibus quotidianis excitare non cessant, habentes animas carnis affectibus diffluentes, tanquam ligna humore saginata, in quibus ignis fumum solum vomit, & habere flammam lucidas non potest.] O' benè, ò sanctè, ò ad contentiones, & pugnacitates hodiernas, pro paucorum capitosorum imaginationibus, accommodatè.

^a lib. contra Collato. c. 5.

^b lib. de Agonē Christi. c. 16.

Sacra Concilia, monstruosi binorum simul Ecclesie capitum, nullo pacto astipulata: imò disertissime solum S. Petrum habent pro summo Ecclesie Rectore, siue visibili capite.

CONCILIIS legitimè firmatis, idest Pontificia comprobatione munitis, summa est apud Catholicos auctoritas, & irretrahibile Iudicium, vt fusè tradit Facundus ^a, & dixit Martianus Imperator religiosissimus, verèque (vt præter coetera de eo à Constantino Manasse dictum est) *virtutum nemus, & arbor à Gratijs consta*. Non ignarus huius communis sensus faber binorū Ecclesie capitum, sollicitè quæsiuit, vnde ea ex Concilijs firmaret; adducens primum Arelatense Concilium, & Constantinopolitanum sub Agapeto, ac Mena; nec non Concilium Occidentalium sub Agathone, ac Concilium Aquisgranense, & Octauam Synodum, ac Concilium Ticinense, & Gontigonense. Non erit tamen difficilè hæc expedire.

² Arelatense I. Epistola ad S. Siluestrum, dicitur Sancti Pauli primatum agnouisse, quatenus ait. [Recedere à partibus illis minimè potuisti, in quibus & Apostoli quotidie sedent, & cruor ipsorum sine intermissione Dei gloriam testatur.] Ad idem adducitur Concilium Constantinopolitanum sub Agapeto; quia dixit, *Acephalos contempisse in Sanctissima Romana Ecclesia, successionem Apostolorum; vel vt habet vetus Latina versio. [Contempserunt Ecclesiam Romanam, successorem Apostolorum.] Denique Synodus Occidentalium sub Agathone, eodem modo agnoscit Apostolicos, successo-*

a lib. 5. pro tribus Capitulis, &c.

cessores SS. Petri & Pauli: sicut Concilium Aquisgranense II. tradit * Ecclesiam in Occidente per B. Petrum Apostolorum Principem, in Oriente verò, seu Asia, per Beatum Ioannem Euangelistam; in tota autem generaliter mundi latitudine, per B. Paulum fundatam esse. a lib. 1. c. 12.

5 Vt ab hoc postremo loco ordiar, nemo negat Sanctum Paulum fundasse Ecclesias in magna parte Orbis terrarum. Hoc tamen nihil probat, nisi S. Paulum fuisse insignem Apostolum. Sed aliud est esse Apostolum, aliud Apostolorum omnium Principem, & Ecclesiae totius rectorem. Itaque hic locus, frustra in hanc causam adducitur. Coetera in quibus Romanus Pontifex dicitur, *successor Apostolorum, & sedere in eorum Cathedra*, facile possent accipi de sessione in Cathedra solius S. Petri, & successione ad ipsum solum; quamuis adhibeatur numerus multitudinis, vt est in scriptura non infrequens, etiam cum de vno solo agitur. Plerique enim existimant, vnum duntaxat è latronibus cum Christo cõfixis blasphemasse: etiam si duo Euangelistæ dicant, latrones qui cum eo crucifixi erant, blasphemasse. Ita D. Ambrosius ^b, & ^{b ad cap. 23. Lucæ.} D. Augustinus ^c: qui hanc Syllepsim, qua de vno, plurali numero loqui fert vsus, varijs scripturarum Exemplis illustrat. Sic enim Reges contra Christum astitisse legimus, cum vnus contra eum astiterit Herodes, vt S. Petrus Actor. 4. est interpretatus. Et Sancti dicuntur obturasse ora Leonum, cum vnus ea obturauerit Daniel. Secti item dicuntur ibidem Sancti, cum vnus duntaxat Isaias, sectus fuerit. Ex hoc igitur loquendi vsu, Romanus Pontifex dici potest successor Apostolorum, & sedere in eorum sede; Ipsique Apostoli in Romana Ecclesia sedere; intelligendo hæc omnia per Syllepsim, de solo S. Petro. Potest etiam ad ista omnia responderi, quod SS. Petrus & Paulus communi (vt sic dicam) impensa fundarint Ecclesiam Romanam; ille vt pastor, &

P par-

particularis & vniuersalis; iste vt nauus colonus, & infessus agri Dominici agricola: inde factum, vt coniungi soleant, & Sedes Romana vtriusque dicatur: id accipiendum cum distributione accommodata. Videtur dicta in Onomastico ad eum titulum, *Sedes Apostolorum Petri & Pauli*. Et ad illum, *Vicarius Apostolorum Petri & Pauli*.

4 Ex octaua Synodo profertur ab Aduersario hic locus, ex Epistola Synodica Concilij, ad Adrianum II. [Olim quidem illustrem, & perspicuam operatus est vestram magnam Ciuitatem, per eos Sanctos lapides, qui ab Oriente ad eam deuoluti sunt; Petrum a. & Paulum, eximiam & principalem Apostolorum summitatem.] Exclamat hic Aduersarius. [*En voces S. Spiritus, sua oracula fundētis per os omnium Catholicæ Ecclesiæ Episcoporum. Neque enim sunt hæ alicuius priuati, aut singularis hominis voces, sed Concilij Occumenici, atque adeò totius Ecclesiæ vniuersalis, definientis SS. Petrum & Paulum, pariter esse vnā summitatem Apostolorum, & vnū Ecclesiæ caput.*]

a lib. 3. cap. 1.

Reponere hic possum cum Facundo Hermianensi, esse qui tam confidenter affirmant quodcumque voluerint, quasi hoc sit verum proferre, quod verba iactare. Aduersarius enim præfidentissimè, hoc Octauæ Synodi, adeò (vt vult) manifestum, ac ineluctabile testimonium, buccis concrepantibus sonantissimè buccinatur, non semel, sed sæpius. Nempè pag. 396. 398. 553. 662. & 665. ac in Epistola ad Innocentium X. pag. 23. 35. & 58. At hæc (vt dixi) præfidentia est non ferenda. Nam in Octaua Synodo quam Aduersarius allegat, nihil habetur huiusmodi, Locus quidem qui allegatur, extat ex parte in Epistola Ignatij Constantinopolitani ad Adrianum II. Ea tamen Epistola, non est exarata à Concilio, vel eius nomine; sed data est suo priuato nomine ab Ignatio, Id

Id quod euidenter patet, quia Ignatius his literis petit ab Adriano dispensationem editi in Synodo decreti, de omnibus queis Photius manus imposuisset deponēdis: quod decretum laxari ab Adriano poposcit Ignatius, adhibitis etiam supplicibus literis Basilij, Constantini, & Leonis Imperatorum. Quas literas post Octauam Synodum datas, negauit Adrianus admitti à se posse; quod essent contra Octauam Synodum, non ita multo ante celebratam. At quis non videt, Octauam Synodum non fuisse daturam literas ad Adrianum, vt velit ipsius Octauæ Synodi decreta conuellere, quæ actione vltima, edicit inconcussa & prorsus immutata seruari oportere? Enim igitur quanta fide Aduersarius, Epistolam priuatam ad exorandam decreti in Concilio editi irritationem, venditet pro ipsius Concilij voce, & oraculo Spiritus sancti. Neque verò Ignatius, ea Epistola, ait SS. Apostolos Petrum & Paulum. [Pariter fuisse vnā summitatem Apostolorum.] Quo pacto allegat eam Epistolam Aduersarius: sed tantum ait, SS. Petrum & Paulum fuisse summos Apostolorum, quod nemo diffitetur. Hi enim SS. Apostoli cæteris fuere maiores, vnus dignitate capitis, alter immensis supra omnes laboribus. At quid hæc ad iactandum S. Pauli primatum, nomine Octauæ Synodi, aut etiam ipsius Ignatij? Quin potius Octaua Synodus, in ea quæ verè eius fuit Encyclica Epistola, S. Petrum seorsim & absque S. Pauli mentione, Apostolorum Principalissimam summitatem appellat. Quarè deinceps Aduersarius, alium Octauæ Synodi codicem conquirat, quo contineantur, quæ allegat vel desinat niti falsiloquijs, & pascere ventos.

5 Leuissima sunt & iam satis expedita, quæ denique Aduersarius ex Synodo Ticinensi, & Pontigonensi adducit pro S. Pauli primatu. Nam prior ius Ioanne VIII. celebrata, tantum habet, Ioannem esse Vicarium SS. Pe-

tri & Pauli; quod longè aliud sonare, quàm quod Aduer-
sarius contendit, iam monstrauiamus. Concilium Ponti-
gonense, quod rata habuit decreta Concilij Ticinensis,
nihil aliud habet, quàm quod prædia & terras Romanæ
Ecclesiæ, ait esse SS. Apostolorum Petri & Pauli: eoque
nomine, cauet ne quis ea loca hostiliter incurset, aut de-
prædetur. Nemo non videt, terras illas dici potuisse
SS. Petri & Pauli, etiam si S. Paulus non sit Ecclesiæ ca-
put. Quia enim intuitu S. Pauli, sicut & S. Petri, confer-
ri potuerunt: vel quia erant Ecclesiæ Romanæ à SS. Pe-
tro & Paulo fundatæ, insumebanturque in horum San-
ctorum cultum, fructus inde percepti; denominari po-
tuerunt bona horum Sanctorum, etiam si S. Paulus non
honestetur titulo capitis Ecclesiæ. Possum campum no-
minare, cuius fructus ex testatoris voluntate sunt addi-
cti obsequio, & cultui SS. Apostolorum Petri ac Pauli, &
S. Martini; & idcirco denominari potest trium illorum
Sanctorum ager. Num idcirco Ecclesia est triplex, & su-
pra SS. Petrum & Paulum, habet pro capite S. Martinum.

6 Pro leuibus tamque facili negotio disiectis Conci-
liorum testimonijs, quæ Aduersarius ad stabiliendum
S. Pauli primatum retulit, possent è contrario, infinita
loca, & quidem euidentissima, è varijs Concilijs, pro so-
lius S. Petri primatu annumerari. Vix enim est Conci-
lium, in quo hæc veritas non sit vncialibus literis exara-
ta. Eo ipso enim, quod Caput Ecclesiæ, solum S. Petrum
statuunt, nec alium ei adiungunt Compontificem sum-
mum, censenda sunt omnem alium Ecclesiæ supremum
Rectorem excludere, quàm diù is superstes fuit: vt supra
circa scripturas admonuimus. Hac ratione allegari po-
test in hanc rem. Canon. 8. Nicænus, ex Arabico apud
Turrianum: vbi Romanus Pontifex vocatur successor
S. Petri, tacito S. Paulo. Item ex eiusdem Concilij decre-
to in literis formatis, litera initialis nominis S. Petri tan-
quam

quam nota Catholicismi apponebatur, & disertè notatur id factum ob S. Petrum, cui omnes Catholici subiunguntur, & cuius successores sunt Romani Pontifices.

Et quamvis aliquando Romanus Pontifex dicatur SS. Petri & Pauli successor, in sensu sæpè iam superiùs exposito; Numquam tamen inuenietur dictus successor S. Pauli, non expresso simul Petro; quia verè solus S. Petrus est cui propriè succeditur, nec nisi ex abundantia adiungitur ei S. Paulus, ob indiuiduam societatem laborum, in excolenda Romana Ecclesia, cuius solus S. Petrus erat ordinarius Antistes.

7 Concilium Romanum sub Gelasio, disertè agnoscit Sedem Romanam esse solius S. Petri, tametsi fatetur martyrij, & laborum, S. Petro adiunctum fuisse Romæ socium S. Paulum.

Concilij Florentini sessione vltima in literis vnionis, luculentum planè veritatis pro qua fatagimus testimonium his verbis consignatur. [Definimus, sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem, in vniuersum Orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum, successorem esse B. Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro, pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam, à Domino Nostro IESV Christo plenam potestatem traditã esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.] Hæc dogmatica definitio in Concilio Oecumenico de Consensu Latinorum, atque Græcorum ab Eugenio Pontifice promulgata, qua S. Petrus semel & iterum, ta cito Paulo, caput Ecclesiæ, & Pontifex, cui posteriores Romani Pontifices successerint declaratur, virtute continet alia Concilia Oecumenica, & sacros Canones quibus idem prodit esse definitum.

8 Superuacaneum sit, de pluribus Conciliorum testimonijs pro vnico Ecclesiæ capite S. Petro, excluso S. Paulo, appendendis, sollicitum esse. Cæci enim videri possunt, qui hanc veritatem in omnibus propè Concilijs non vident. Nec minùs cæci, qui contrarium videre se in sacris Concilijs, sua delusi imaginatione arbitrantur. Et verò authore Tertulliano, duæ sæpè cæcitatibus species concurrunt, non videntium ea quæ sunt, & quæ non sunt (vt ipsi quidem arbitrantur) videntium.

PUNCTUM IX.

Proluditur expeditioni locorum è SS. Patribus, qua Aduersarius pro bicipiti Ecclesiæ corpore addensavit, positis cautionibus ad innoxiam Patrum allegationem. Quid circa singulas peccarit Aduersarius, tantum generatim.

VNT SS. Patres tantæ venerationi apud Catholicos, quantæ contemp-
S ptioni apud hæreticos. Hi enim (quod Anastasius Sinaita^a, & Vincentius Lyrinensis^b admonuerunt, & rectè quoad nuperos Sectarios tradidit ratione sua quinta Campianus, & Florimondus Remondus^c, nouitiæ hæreseos natales describens, ac Melchior Canus^d, ac Iurgeuitius libro cui titulus testes noui Euangelij, nullus & nemo^e, Patres obfirmatissimè despiciunt, causati quod sint homines; quasi & ipsi Patrum criminatores non sint homines. Catholicici è con-
 tra-

^a cap. 17. § dñ.
^b c. 40. comm.

^c lib. 3. cap. 11.

^d lib. 7. cap. 1.

^e cap. 5.

trario (imitatione S. Augustini ^a, qui disputans cum Iuliano, studiosè SS. Patres pro se adducit & collaudat, sequendosque demonstrat) maximi omnium faciunt Patres : quippè qui organa sunt & fistulæ Spiritus sancti, sua ad nos responsa & oracula ; per os Sanctorum qui præcesserunt, transmittentis. *Admirabiles S. Spiritus Consiliarios*, scitè vocavit Leontius ^b rectè statuens, qui Patres in veritatem aliquam consentientes audire contempserit, peccare in Spiritum sanctum, qui SS. Patres affluit. [Post enim Apostolos, & Prophetas, Doctores posuit in Ecclesia Deus, secundùm providentiam Spiritus sancti incomprehensam, in Opus ministerij ad ædificationem Corporis Christi. Quarè qui Patres illos non recipit, qui in Ecclesia clari & celebres sunt, planè ordinationi & constitutioni Dei resistit.] Haud aliter Theodoretus, cum nefaria dogmata, quæ tunc increbuerant repellenda suscepisset, triplici in eam rem dialogo, Orthodoxum cum Eraniste, siue Hæretico, emendicatore veterum deliriorum committens, SS. Patrum testimonia, magnis eorum attextis præconijs annumeravit. Hancque ait esse maximè accommodatam rationem dedocendi errores, si Sanctorum Patrum vestigijs inquirendis opera detur. [Hoc enim solent facere viatores, quando à via regia deflexerint, vt semitas considerent, si aliquorum recedentium, aut venientium pedum typos habeant, aut hominum, aut equorum, aut asinorum, aut mulorum : & quando inuenerint, instar canum vestigia persequuntur, nec priùs desistant, quàm rectam viam recuperauerint.] Grauius id quoque, in Marci Ephesini confutatione, infixum video à Gregorio Protosyn-

^a *let in Iulio. c. 4. & lib. 2. c. 10. & lib. 4. contra duas Epistol. in fin. aliaq. annota. uis in eam vè Stapletonius lib. 7. de princ. à cap. 12. b lib. 1 contra Nestor. & Euseb.*

^c *extat ad cal. cam Concilij Florentini plenioris.*

2. Nec duntaxat cum fidei causâ agitur, vt agebatur à prædictis, sed etiam in quacumque disputatione, etiam morali, aut philosophica, magnum habere momentum

par

a dialog. 1.

par est Patrum Iudicium, iuxta illud Cæsarij ^a, qui è Patribus se profecturum, non modò quoad fidei dogmata, sed etiam quoad alia non pauca quæ excutit, disertè profitetur. [Non quædam (inquit) propriè mea leuiaque proferam, sed quæcumque clarorum Beatorumque Patrum prata peragrans, de illorum rosæto collegi. Quorum rosæ aqua è latere Dei, ac sermonis, qui carnem adsumpsit, manante, rigantur; & à iugi sanguinis indidem orti riuo, rubro colore tinguntur, totumque mundum suauis odoris fragrantia replent: qui & splendore suo firmamenti luminaria vincunt, & vitæ sermonem continent: quorum ellychnium nunquam decedit, & lucerna non comminuitur, & oleum non absimitur, & lampas non quassatur, & flamma non extinguitur. Nam Crucem gestant pro virga, Euangelia pro perâ, charitatem pro pedo ac fistula, quibus omnibus Christi gregem rationis participem pascunt.] Hoc ipsum fuisse grauium-

b hom. 3 super missus est.

de rebus fidei, constat ex S. Bernardo dicente ^b: [Libenter vbi mihi congruere video, verba Sanctorum assumo, quo vel ex vasculorū pulchritudine gratiora fiant quæcumque in eis lectori apposuerim.] Scitè quoque Petrus Cellensis ^c. Hæc (inquit) ideò summatim de dictis Sanctorum recolligo, vt si opusculum nostrum propter se displiceat, vel propter Sanctorum sanctas reliquias non vsquequaque abijciatur. Et si enim ligneam pixidem propter se non suscipio, tamen quia continet Sanctorum corpora & ossa, debita veneratione illam excipiens, summis digitis, lotisq. manibus, tenens lignum, aliter quàm lignū honoro.] Id verò perindè esse, atque agresti plantæ mitem surculum indere, atque ad eò & fructuosè, &

d Initio Hæmetri.

laudabiliter fieri, scitè dixit Gregorius Nyssenus ^d.
3 Cogor tam disertè cōtestari sensum Catholicorum omnium de SS. Patrum authoritate, quia Aduersarius per-

perpetuus est in querelis de Patrum contemptione, quos ab ijs quibuscum diffidet quoad hoc negotium, neglectos exoptulat. Nec in hoc duntaxat negotio, sed etiam in alijs plerisque, & ipse, & eius symmistæ, nouitates periculosas pro quibus inducendis satagunt, non aliunde magis quàm à Patrum suffragatione communiunt; deplorantes quod qui ab eis dissentiunt, non legerint Patres, aut floccifaciant, non adhærentes ijs, quæ apud Patres à se reperta, & inde educta in publicum, exosculari omnes antiquitatis Christianæ studiosos par fuerat. Eoque res deducta est, vt in materijs grauissimis, coëcutiuisse hætenus omnes Doctores, præsertim scholasticos, nec peruidisse, quid antiqua doctrina tulerit, ob negligentem, aut nullam SS. Patrum lectionem, audiamus: maximè verò circa negotia gratiæ diuinæ, & libertatis humanæ, & prædestinationis Electorum, multa, & noua, & ad hanc diem in scholis Catholicorum inaudita, paucis ab hinc annis sunt producta, quæ vnus D. Augustini studiosa multorum annorum peruolutione, feruntur deprehensa: quale est, quod nulla detur gratia sufficiens, quod liberum, & voluntarium non differant, quod Christus non sit mortuus pro reprobis, sed pro Electis tantùm. Audiuntur etiam, qui ex iurgi antiquorum Scriptorum scrutatione, deprehendisse se dicant, formas, & materias aliquorum Sacramentorum, longè alias olim fuisse, ac nunc esse posse, quàm nunc existimant passim Doctores. V.g. materiam Baptismi posse esse vinum, & humorem quemcunque stillatitium: materiam Confirmationis proximam, non esse Chrismationem: formam qua conficitur Eucharistia, esse illa verba Canonis, *vt nobis Corpus & Sanguis fiat*. Formam sacramenti pœnitentiæ, esse deprecationem, non sententiam iudicalem. Adulterio interueniente, abrumpi vinculum coniugale, ita vt non tantùm thori seiunctio, sed

Q

etiam

etiam substantiæ matrimonij disruptio fiat; ac proinde fas sit alteri coniungi.

4. Alia ad quæ tinniant ambæ sapientum aures, excogitantur & produntur in dies, nixa semper antiquorum sensu, & diligenti SS. Patrum perscrutatione. Ac ni benignum numen secundet omina, verendum est, vt fendant initia, ne sapientissimus ac religiosissimus P. Bruno d'Affringues, qui Generalem Præfectum Cartusianorum ante annos paucos agebat, fuerit verus vates. Memini audire optimum Patrem, cum eum aliquando in magna Cartusia officij gratia inuiserem, timentem Ecclesiæ, timentem Catholicæ fidei, ab hac serutorum veterum, tam sedula, per nonnullos quos nominabat, seruatione. Nec id agebat, vt notaret eos quos Vincentius Lyrinensis cum petulante Noëmi filio componit; qui nuditates parentum retegunt, & alijs ridendas proponunt, cum deberent oculere & operire silentio: sed eos notabat, qui vel refodiendis veteribus scriptis, quæ altius infodi præstitisset, infectionem puritati doctrinæ sanæ molliunt inferre, vt Bertrami, Abelardi, Guillelmi de Sancto Amore, VVicleffi, & aliorum impiorum scriptorum è tumultu in quo foetebant, Editores; quod nuper factum indignissimè à Goldasto: vel qui probatorum Patrum scripta, peruersa interpretatione corrumpunt, eo legentes animo scripta Patrum, vt vel præconceptionibus ipsorum legentium astipulentur, eoque Patres trahant quò ipsi priusquam ad legendum accederent, animo destinassent eos abstrahere: vel nouitatis alicuius qua se non absque graui authore notabiles præbeant, argumentum subministrant, parum solliciti, quod ea ratione firmamenta probatæ doctrinæ in discrimen adducant: ijs meritò in ea studij anomalia annumerandi, quos Theodoretus a sola temeritate, & præfidenti nouandi ausu gloriam captasse commemorat, & meritò damnat.

a dialog.

5 Et

Et olim quidem Scripturæ sacræ lectio, erat ad hūc modum improvidis in muscipulam : vt propterea non defuerint, qui scripturam librum hereticorum vocarent, eo quod peruersi homines sacris scriptis ex se optimis, vitio suo abuterentur ad cudenda exitialia dogmata . Vnde tanta hæreticorum sollicitudo de abroganda fide omnibus planè dogmatibus, quæ liquidis & apertis scripturæ testimonijs non confirmarentur ; prorsusque excludenda traditione & Patrum scriptis quantumuis consentientibus depreciantibus . Quæ nostratum sectariorum peruersitas, pridem à Vincentio Lyrinensi * explosa est, & prius etiam à S. Hilario in opere ad Constantium . Nunc è contrario timendum esse pronuntiabat, is quem dixi sapientissimus Bruno, æui sui Oraculum, ne traditio in SS. Patrum libris delitescens , apud improvidos malè Sanctorum scriptis incumbentes, fieret sementis errorum ; quod re ipsa proximis annis experti sumus . Nec dum scæx huius abusionis est exinanita . Suntque qui de ea hodieque hauriant avidissimè .

* cap. 35. tom. 6
mon. in fine.

6 Quod is ipse noui dogmatis Faber cum quo ago, tam studiosè Patres euoluens, & vbiuis Patres crepans ; eorumque autoritate sensus novos alijsque scholæ Doctoribus planè incomptos communiens, hoc nominatim loco diligentiam extraordinariam prodiderit , consarcinandis Patrum dictis , quibus suam de bicipiti Ecclesiæ corpore nouitatem stabiliat : placuit, extricationi locorum, quæ ille addensauit, proludere, nonnulla inter legendum Patres declinanda, annotando ; in quæ Aduersarium offensasse contendo, & exhibito specimine locorum, quæ ille aceruauit, testatum faciam .

7 Illudq. in primis obseruatum volo, vt de sensu Patrum, non ex vno aliquo verbulo obiter, ac præter institutum emisso, feratur iudicium ; præsertim si illud verbum inter concertandum exciderit . Huius moniti op-

Q 2

por-

portunitas, non est, quod operosè suadeatur, cum constet eius defectu; plerumque graues Patres perlectorum non attentorum imprudentiam, grauatos esse; sic enim S. Gregorius Thaumaturgus, quod agens contra Aelianum, Ethnicum hominem, aliquid minùs exactè ad amussim Theologicà de Patris, & Filij distinctione scripsisset; erroris quem Sabellius tradidit, est accusatus; sed à S. Basilio^a defensus; eo quod aliud cum Gentili agens, minùs exactè quam si ex instituto rem traderet, esset locutus. Id quod etiam S. Athanasius^b in Origene excusauit, quod in palæstra, (vt ait) & inter concertandum, præter institutum de quo tunc agebatur, aliquid incommodè contra veram propriamque sententiam dixisset. Quid quod in ipsorum Conciliorum definitionibus, aliqua interdum obiter & præter institutum addita, non modò patuerunt calumniæ, sed apertè sunt improbata? Vt quod de Angelorum corporeitate obiter admissum, est, inter tradendum doctrinam Catholicam, de sacrarum Imaginum veneratione. Et eodem loco habent aliqui, quod de vtraque creatura spiritali & mundana, simul producta, traditum est in Concilio Lateranensi. Est quod in hac parte minùs æquum censeamus primatus S. Pauli patronum; quod afferat pro eo primatu loca aliquorum Patrum, qui inter certandum cum Hæreticis, vrgent successionem Episcoporum in Romana Ecclesia: & quia splendor S. Pauli est omninò insignis, eum adiungunt S. Petro, non tanquam Coëpiscopum vniuersalem, sed vt cooperatorem nauum, & eiusdem vbique cum S. Petro sententiæ in dogmatibus. Hoc obiter à quibusdam Patribus prolatum, ad ostendendum hæreticis assertorum & plátatorum primorum, Catholicæ fidei in orbis Metropoli eximium splendorem, Aduersarius rapit tanquam indubium primatus S. Pauli argumentum, quod quanti esse debeat, vides ex proximè dictis.

^a epist. 64.

^b lib. de decr.
Nicœna Syno.
41.

8 Optimum deinde est monitum, quod S. Hilarius ^a grauiter infigit, obtestans, ne iudicium feratur ex vna aliqua libri particula à reliquo corpore auulsa, sed ex totius libri lectione, vt quæ sit mens authoris liquidius certiusque innotescat. [Oro (inquit) vos per Domini misericordiam, vt quia mihi ad vos de diuinis (vt voluistis) rebus, & de fidei nostræ intemerata conscientia erit per literas has sermo, ne quisquam de me ante sermonis consummationem per literarum exordia existimet iudicandum. Iniquum est enim, nisi comperta vsque ad finem ratione dictorum, præiudicatam sententiam, ex iniitijs quorum causa adhuc ignoretur, afferre: cum non de inchoatis ad cognoscendum, sed de absolutis ad cognitionem sit iudicandum. Est enim mihi de quibusdam metus, quos vereor, nolle omnia ea quorum absolutio à me in consummatione erit præstanda, cognosci; dum verum intelligi, ex his quæ absoluentur, euitant. Sed quisquis hæc legenda, & cognoscenda suscepit, modum sibi, atque mihi patientiæ fidelis indulgeat, & vsque ad absolutionem vniuersa percenseat.]

^a lib. de Synodis sub iniiu.

9 Præclarè in eandem sententiam his verbis S. Eulogius, de quo sic Photius ^b, referens breuiculum Apologetici ab eo conscripti pro tomo S. Leonis, perperam ab aliquibus deprauati. [Legem constituit & canonem, scripta non oportere diiudicare ex parte: neque fragmenta quedam sumendo, ex his de tota scriptoris mente iudicium ferendum. Hos enim Propheta execratur, *Veh Prophetis, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.* Hanc legem ac regulam, & Patrum nostrorum decreta confirmant.] Adducit in hanc rem Eustathium Antiochenum, & Basilium; & contrarium vsum quem hic improbamus, ait non esse nisi hæreticorum, qui per eam abusionem SS. Petrum & Paulum Apostolorum Principes, reos fecerunt pinguium errorum, Quin etiam Seuerus

^b Cod. 125

RUS

a lib. 3. contra
Gracos.

rus Hæreticus (vt ibidem refertur) hunc Canonem comprobauit, non oportere per aliquot fragmenta & diuisiones, scriptoris pietatem iudicare. Seueri enim hæc uerba sunt, ad Iulianum Halicarnassæum. [Oportet igitur præceptiones Sanctorum Sanctæ Ecclesiæ Doctorum, per occasionem perfectè legere, & non singulatim omnia proferre, & de toto sensu periculosè coniectare. Hoc & in Apostolicis ac in Euangelicis scriptis, atque adeò in omni diuinitus inspirata scriptura seruandum est, quando non in vna uoce, scilicet Epistolæ, uel operis, collocanda est scriptoris pietas.] Planè de comedente exiuit cibus, vt in simili dixit Theodoretus^a, sed vt addit de Seuero S. Eulogius, refixit hunc canonem ipsemet Seuerus, iudicās de S. Leonis Epistola ex fragmentis male decerptis, non ex continua textura Epistolæ uniuersæ, de quo meritò exoptulat S. Eulogius. Qui item, vt ad calcem breuiculi primi huius libri ab eo editi, obseruat Photius, moniti huius neglectu, calumnijs grauatus est ab incircumspectis lectoribus, ex paucis particulis eius opere uniuerso sententiam ferentibus. Vnde sic concludit Photius. [Oportet integrum auditorem, scriptoris scopum inuestigare, & totius scriptionis seriem considerare.] Huius cautionis necessitas, quanta fuerit Aduersario bicipitis Ecclesiæ fabro, & ex locis non paucis, quæ superius sunt prolata manifestum esse potest, & fiet in sequentibus manifestius. Non rarò enim paucis uerbis à reliqua disputatione auulsis, & vt cum Apuleio infra dicam, solis excerptis, & ab ordine suo seiugatis, inædificat nouitatem suam parum pensi habens, quid integra scriptione contineatur.

10 Cautio alia priori contermina, est, ne in referendis Patrum dictis, similes simus monoculis, aliqua apud Patres alicubi uidentes, nec considerantes, quæ eodem libro, aut alibi, ipsi explicatiùs pro ueritate tradant. Hoc qui

qui in legendis & referendis Patribus faciunt, monoculos esse ait Anastasius Sinaita ^a agens de quodam loco S. Dionysij, qui cum paulò obscuriùs aliquid contineret de Christi operationibus, rapiebatur à Seuerianis, ad cōfirmendam impietatem suam, de naturarum in Christo confusione: cum tamen extarent apud S. Dyonisium illustria loca in quibus explicatissimè veritatem Catholicam exponeret; & æquum fuerat ea loca non præteriri, vt de tanti Patris mente constaret. Hoc non modò inter varios Patres faciendum est, ijs qui subobscuriùs locuti videri possunt, per eos qui clarè ac perspicuè veritatem tradiderint, explicatis, vt faciendum admonebat Bessarion ^b agens pro vnione in Concilio Florentino: sed multo magis idem præstandum est; cum vnus & eiusdem Patris locus vnus, videri potest subobscurior, alia verò multa suppetunt perspicua, in quibus veritati catholicæ, aut solidæ doctrinæ astipuletur.

Egregiè in hanc rem, S. Cyrillo allegato Facundus ^c, & rationem reddit: [Nam quemadmodum calumniantium Hæreticorum est, ex dubijs & obscuris, quæ certa & manifesta sunt, malè interpretari; ita solitum est prudentiæ ac pietatis catholicæ, ex indubitatis atque euidētibus, & firmare ambigua, & latentia declarare. Iubebat id ipsum S. Eulogius ^d, cum Epistola dogmatica S. Leonis dicta à Græcis *Columna*, malignè à quibusdam sugillaretur dum nollent in ea videre, quæ perspicua erant, & vltro cœcutirent vbi volebant: adducitque in eam rem Eulogius S. Basilium, quem moniti, quod hinc suggestimus, laudat authorem. Non adhibuisse Aduersarium hanc cautionem, liquebit cum monstrauerimus, Patres quos pro se allegat, ibidem, aut alibi, omnia alia tradere.

II. Et hoc quoque deuitandum maximè in Patribus allegandis, ne obtorqueantur, ita vt vel renuentes cogantur.

^a cap. 13. § 11
7°

^b cap. 4.

^c lib. 9. cap. 5.

^d apud Photium
Cod. 235.

^a lib. 1. de Tri-
nit.

gantur dicere, quod lector anteoccupatus exoptat. Ve-
tabat hoc facere S. Hilarius, cum sic admoneret. [Opti-
mus lector est, qui dictorum intelligentiam, expectet ex
dictis, potius quam imponat; & retulerit magis; quam
attulerit: neque cogat id videri dictis contineri, quod
ante lectionem præsumperit intelligendum.] Experti
id sunt à laicijs tortoribus suis verius quam lectoribus,
Patres omninò multi; vt Hieronymus: qui in opere
aduersus Iouinianum visus est damnare nuptias, quia
eius sententia calumniosè detorta est, etiam si illo ipso
opere sæpiùs negasset se nuptias improbare, quamuis ne-
que laudaret præ virginitate, & huic exæquari non susti-
neret. Itaque manifesta fuit sententiæ tanti Patris de-
torsio, ob quam calumnia est oneratus, vt ipse latissimè
demonstrat, signatis varijs sui operis locis, ferentibus
quod dico, contexta in eam rem longa apologia ad
Pammachium ^b.

^b epist. 50.

12 Sed vix vllius Patris sententiæ, magis vnquam
huic incommodo obnoxia fuerunt, quam S. Augustini.
Eam hæretici omnes, tametsi reliquos Patres calcant,
iactare iam olim soliti. Berengarius & Affleckæ, vno ferè
nitebantur Augustino, vt apud Guilmundum, videre
est ^c, qui idcirco Berengarianos alloquens ait ^d *Augu-
stinus vester*; cum tamen ex eodem Guilmundo & Lan-
franco de sincera D. Augustini sententiâ Berengario pro-
fus contraria, non sit dubitatio. Eundem Augustinum
Serapion hæreticus in consuetu cum Arnobio iuniore,
tantoperè commendabat, vt non dubitaret, vel mini-
mum refragantes Augustino, notare hæreseos. Claudius
Taurinensis Iconoclasta, apud Dungalum, cum omnes
alios Patres reijceret, adhærere se tamen Augustino, pro-
fitebatur. Dungali verba sunt, de Claudio. [S. Augusti-
no lasciue blanditur, & adularur, singulari eum præfe-
rens laude; quasi suæ fauorem recordiæ: Et cum sit om-
nium

^c lib. 3. initio.
^d in libri me-
ta.

^e lib. 2. sub fin.

nium artium inscius liberalium, nititur procacissimè, ipsius Dialectica per se ipsum sine vlllo vti magisterio; & ad ea, quæ affirmare maluerit, ipsam imprudentissimè detorquet. Sicut per hoc eiusdem exemplum, quod prauo sensu ex libro de Trinitate octauo arripuit, memorias Sanctorum non esse orationis studio appetendas, eorumque reliquias despectui, atque odio esse habendas, voluit astruere.] V Vicleffus tantoperè B. Augustinum celebrabat, & doctrinæ suæ authorem iactabat, vt vellet ab eo cognomen trahere, & dici *Ioannes Augustini*, vt VValdensis refert ^a. Calvinum perpetuò iactare stantem à suis partibus Augustinum, notius est, quàm vt moneri oporteat. De Mociano & Fausto, adscribo locum Facundi, quo istos ex vsu solemnè omnibus Hæreticis Augustinum Ducem suum obtendere, detortis peruersè S. Doctoris sententijs, sic exoptulat ^b. [Mocianus volens ad interdictam transgressorum communionem, ignaros quoque deflectere, quædam B. Augustini dicta circumfert: & quæ ille contra Donatistas conuenienter locutus est, inconuenienter ipse ad decipulam simplicium, causæ nititur aptare præsentis. Sic aliquando Faustus Gallus, in quæstione liberi arbitrij, malè intellectis, & incongruè adhibitis ipsius B. Augustini sententijs, falsebat, & in assensionem sui erroris inducebat incautos: qui tamen à S. Fulgentio Ruspensi, detectus atque conuictus est. Quid autem in hoc miremur? Neque enim meliùs loqui potuit Augustinus, quàm Prophetæ, quàm Apostoli, & Euangelistæ, quorum verbis similiter malè intellectis & incongruè adhibitis, tam multi Hæretici suos defendere conantur errores.] Lubens hæc retuli de familiaribus cuiuscumque Nouatori S. Augustini sententiarum detorsionibus: tum quia Aduersarius figmentum suum de bicipiti Ecclesiæ D. Augustino à se obtorto adscribit: tum quia hodie portenta nouitatum de gra-

^a lib. I. doctr.
cap. 34. m. 4.

^b l. contra Mo-
cians. initio.

R uiffi-

uissimis doctrinae reuelatae capitibus, circa gratiam Dei, & humanam libertatem, Diui Augustini sententijs quas haftenus nemo perceperit, inaedificantur.

a Actio, 6. to 2.
initio.

13 Denique vt hanc cautionem concludam, obseruant Epiphanius Diaconus^a in VII. Synodo, haereticos omnes obstipio capite & ore minimè tecto, repugantissimas afferentes opiniones, voces Patrum suffurari; & illis in suam prauitatem detortis, adscribere sua commenta. Et addit. [Qui spiritualement impugnant Hierusalem (videlicet Catholicam Ecclesiam) configurantur quodammodò ijs, qui terrestrem Hierusalem oppugnabant. Student enim Patrū vt i sermone, quemadmodum Rhapsaces aliquando Hæbraica lingua contra Israëlẽ vfus est. Siquidem contra Patres & Catholicam Ecclesiam, haeretici isti, Patrum doctrinam, & Ecclesiasticam vocem vsurpant. Sed à fructibus eorum, ait Dominus, cognoscetis eos; assimilantur enim sepulchris dealbatis, quæ foris quidem hominibus speciosa videntur; (quomodò & hi Patrum quidem verbis tecti) intus autem ossibus & impuritate omni; cadauerum inquam, & fœditarum dogmatibus scatent. Nos autem eorum sepulchrum aperientes, omnem eorum impuritatem, ad lucem manifestam producamus; maximè quia iuxta libidinem suam, ea quæ à Patribus Sanctis in Ecclesia Catholica tradita sunt, peruertunt, & vocibus quidem iisdem vtuntur, sed sententiam deprauant.]

b lib. 1. ep. 14.
& lib. 5. epist.
18.

14 Non damno Aduersarium cum quo ago, haereticum pronuncians: quia vt rectè statuūt Etherius & Beatus aduersus Elipandum disputantes, nec non Petrus Damiani^b, vt quis hæresim formalem incurrat ac simpliciter dictam, necesse est, vt pertinaciter inhæreat parti, quam suo iudicio probat & eligit, contra sensum Ecclesiæ, & doctrinam Sanctorum. Idque volebat S. Hieronymus, cum diceret; errare possum, haereticus esse non pos-

possum ; quia scilicet non inhærebo pertinaciter sensui meo, neque aduersus Ecclesiæ scita cristas erigam; quod ad hæresim formalem, & consummatam est necessarium : ita vt hæc sit veluti anima hæreseos . Cum igitur non constet de Aduersarij animo, tum quia subdolè latuit, tum quia ante definitionem Ecclesiæ scripsit, ea verò euulgata quam mentem induerit, me latet ; non potest ipse hæreticus dici . Eius tamen sententiam, Ecclesia notauit hæreseos. Quo ergo tantus apparatus doctrinæ Patrum, pro Ecclesia bicipiti, proq. S. Pauli primatu ?

15 Manifestum ex hoc euentu est, tantam turbam Patrum, quantam Aduersarius addensauit ; per detorsionem, ad huius nouitatis patrocinium fuisse pertractam, contra quàm hac cautione admonemus ; qua remoueri à lectore volumus eam anteoccupationem, qua nullum est lectioni inficiendæ præsentius venenum. Notauit hoc perbellè Gulielmus Abbas S. Theodorici, informans Cartusianos de monte Dei . Præscribens enim illis, quæ seruare legendo oporteret, inter alia ait . [Intentioni seruit lectio . Si verè in lectione Deum quærit qui legit, omnia quæ legit, cooperantur ei in bonum, & captiuat sensus legentis, & in seruiturem redigit omnem lectionis intellectum in obsequium Christi . Si in aliud declinat sensus legentis, omnia trahit post semetipsum ; nihilque tam sanctum, tam pium inuenit in scripturis, quod seu per vanam gloriam, seu per distortum sensum, seu per paruam intellectum, non applicet, vel malitiæ, vel vanitati .] *Scripturas* hîc intellige, non diuinas duntaxat, quæ antonomasticè dicuntur *Scripturæ*; sed quemcunque librum . Ratiocinatio enim Gulielmi, vniuersaliter valet . Nec infrequens est, vt de alijs quàm de diuinis Scripturis, legatur, *sicut dicit Scriptura* . Quod benè notauit Menardus ad concordiam Regularum S. Benedicti Anianensis ^a .

^a cap. 12. §. 1.

¶ **16** Truncatæ Patrum allegationes, ijs ex Patribus malitiosè sublegendis, quæ videri possint suffragari alicui nouitati; dissimulatis antecedentibus, aut consequentibus è quibus vera Patris mens innotescat, merito improbantur. Eoque nomine in VI. Synodo^a, sigillatur Macarius Antiochenus, quod verba D. Athanasij infideliter allegaret, expromptis ijs, quæ errori pro quo satagebat, fauere viderentur; studiosè autem presis cæteris, è quibus poterat de veritate & sana B. Athanasij doctrina constare. Dixerat hoc ipsum de æui sui erroribus S. Cyprianus^b corruptores vocans, & interpretes falsos, qui extrema ponerent, & superiora præterirent: partim memores, & partim subdole non recordantes, scindentesque vnus capituli sententiam, vt ipsi ab Ecclesia scissi erant. Accuratè item, D. Augustinus^c de interpolatore quodam libri sui ad Valerium queritur, quod alicubi medijs detractis sententias interrumpere, alicubi extremis non additis decurtaret. Idem^d alibi^d, priuilegium hoc vocat Manichæorum, sumere ex eodem libro, quæ vellent & sibi putarent conducere, cætera præterire. Omnibus Hæreticis idem ex S. Basilio tribuit Eulogius apud Photium^e. Hoc vocabat Facundus^f, ex multis atque apertis pauca & obscura, verbis non ex integris ac perfectis, particulas demordere; quod ait proprium esse hæreticorum: illudque paucorum verborum furtum, & quidem maledico dente concisorum, abs se vsurpatum negat. A Cassiano^g impudentis mendacij & infantiæ, notatur huiusmodi truncata allegatio. Mendacij quidem, eo quod per truncationem aliud proferatur, quàm reuera dixerit, qui scripsit. Infantiæ verò, quia non sapuit, qui non perspexit quid legi possit: quasi qui sibi abstulit intelligentiam, auferre possit omnibus lectionem: ita vt non aduertant consulto libro allegato, fraudem factam per truncationem.

^a Actione 8.^b lib. de unit. Eccles.^c l. 2. de nupt. cap. 2.^d l. de prædest. Sanctor. c. 11.e Cod. 225.^f lib. 9. cap. 2.^g lib. 7. de In. carn. cap. 1.

17 Citabat aliquando Ioannes Sarisberiensis^a in scri-
ptione Christiana Apuleium, addens nequaquam ab-
horrere se à talis Scriptoris (cuius infamia apud D. Au-
gustinum^b expressa legitur) suffragatione, vt externis
quoque consensisse in eo quod tradebat, deprehende-
rentur. Neque me item pudebit, Apuleium in hanc rem
aduocare; adedò concinnè improbat allegationes trun-
catas, & malitiosè recisas. Locus est apud eum in Apo-
logia altera, vbi cum grauaretur ob quædam verba ex
litteris Pudentillæ, sola excerpta, & ab ordine suo seiuga-
ta, occultatis cæteris, supra & infra scriptis subdit. [To-
tam sodes Epistolam cedo; sine omnia inspiciam, prin-
cipio ad finem perlegam. Multa sunt, quæ sola prolata,
calumniæ possint videri obnoxia. Cuius oratio insi-
mulari potest, si ea quæ ex prioribus nexa sunt principio
sui defraudentur. si quædam ex ordine Scriptorum ad
libidinem supprimantur.] Et mox. [Oro te Maxime,
si literæ ita vt partim vocales dicuntur, etiam propriam
vocem vsurparent; si verba ita vt Poëtæ aiunt, pennis
apta vulgò volarent; nonnè cum primùm Epistolam
istam Ruffinus mala fide exciperet, pauca legeret, mul-
ta & meliora sciens reticeret, nonnè tunc cæteræ literæ,
se electè se detineri proclamassent? verba suppressa de
Ruffini manibus foras euolassent? totum Forum tu-
multu complessent? se quoque à Pudentilla missas, sibi
etiam quæ dicerent, mandata: improbo ac nefario ho-
mini, per alienas literas falsum facere tentanti, ne au-
scultarent; sibi potiùs audirent.] Huius quoque moni-
ti Aduersario ingerendi iniecta necessitas est, quando-
quidem mutilas & truncas Patrum sententias, præcisè
quatenus causæ suæ commodant, non rarò inducit.

18 Multò turpius fuerit, Patribus affingere, quæ non
dixerunt; & ea ex illis allegare, quæ apud illos non com-
parent: de qua illiberalitate, plenè Ruffinus, agens de
adul-

^a lib. 6. de nug
cap 28.

^b l. 8. de Ciu.
c. 14. Ep. 16.

adulteratione librorum Origenis; quam siue verè, siue falsò, contendat factam (nam aduersantem hìc habet S. Hieronymum) parum interest scire: & reuera eas profert Ruffinus insertarum Origeni falsitatum coniecturas, vt quamuis indubitatum videatur, non omnia Origenis falsiloquia, esse ab adulteratoribus inserta, quod Sanctus Hieronymus rectè euincit; aliqua tamen admitta, illis esse à falsarijs & corruptoribus, difficile sit inficiari. Satanam huius falsariæ nequitiae primum authorem, facit ibi Ruffinus, dicens eum agentem cum Eua, & referentem Dei mandatum, vt de omni ligno paradisi comederent, falsaria adiectione monosyllabi *non*, grauitatem importabilem illius præcepti monstrare tentasse. Imitatos patris sui Satanæ nequitiam hac in parte hæreticos, confirmat ibi Ruffinus. [Nam sicut eorum Patri Diabolo, ab initio falsare verba Dei, atque inflectere à suo Ordine, & sui veneni interserere virus, studium fuit: ita & istis successoribus suis, hanc suæ artis hæreditatem reliquit.] Confirmat hoc fusè Ruffinus, prolato exemplo Clementis Romani, cuius recognitiones filij Belial admisto plurimo veneno adulterarunt. Item adducit corruptiones, quibus deformatus est Clemens Alexandrinus, ac etiam S. Dionysius Alexandrinus. Narrat similia inferiùs de corruptione libri S. Hilarij adhuc superstitis: itemque de adulteratione operum S. Cypriani, inserto illis tanquam ipsius S. Cypriani, vitioso opere Nouatiani de Trinitate. Insigni denique vafritie falsatum S. Athanasij librum, recitat ibidem Ruffinus: qui an his vitijs, quæ in alijs castigat, remordeatur; nunc non quæro, quamuis suppositis S. Sixto Pontifici admistis nonnullis scripturis, Sexti Pythagoræi sententijs, & Pamphilo Martyri falsò ad scripta Origenis defensione, quæ verè hominis Arianissimi erat, & idcirco sub Eusebij nomine minùs commodasset Origenis plerisque item inter-

pola-

polationibus in omnia , quæ è varijs Patribus è Græco vertit, monstrasse satis superque videtur Rufinus genium suum ; ita vt possit ei occini , has corruptiones insectanti, turpe esse Doctori, cum culpa redarguit ipsum .

19 Grauis omninò hæc culpa , infecire Patrum filiginem admistione hordei, aut lolij, vel alterius noxiæ materiæ , vt vnde pabulum lectum animorum sperabatur, inde creetur exitium . Non secus sanè, fieri videtur in hoc genere, quàm fecerunt perfidi illi Græci, quos cum Latini bellum Saracenis inferrerent, nequiter corrupisse com meatum, admista farinæ calce, ex Niceta scribit Baronius anno 1147. & illustrat alijs exemplis Gretserus in Apologetico pro expeditionibus Cruciatas, tractans objectionem de earum exitu infelici. Similem planè esse hæc corruptæ & noxiæ doctrinæ mixturam, cum probata & fructuosè eduli Patrum doctrina, ex Irenæo liquet, qui doctrinam hæreticam, gypsum lacti admistum nominat ^a. Eam ergo Græcanicam perfidiam, ^{a lib. 3. c. 192.} quæ iusto iudicio Dei in eorum tandem capita recidit, æmulantur qui admiscunt scriptis Patrum, alienas ab eorum puritate fermentationes. Verè Caupones, bonum vinum aqua miscentes, vt philosophatur Isidorus Pelusiota ^b. Possumus etiam supra hæc cramata & cibarias mixturas malignas, subuehere hanc culpam, ita vt ad immane sacrilegium pertingat. Sunt scripta autorum, veluti conditoria & tumuli, iam non corporum, sed animi ac ingenij autorum, vt cum Themistio alibi diximus: Et superius cum Petro Cellensi, scripta quæ nobis à SS. supersunt; cum eorum reliquijs contulimus, ita vt doctrinæ libri Patrum comprehensæ, sint quædam eorum sacræ & pretiosæ exuuiæ, venerationem omnem commeritæ.

20 Qui ergo pro scriptis Patrum obtrudunt adulterina, & suppositiua opera, ijs sunt consimiles quos ex Glabro

bro, & alijs cum Baronio ad Christi annum 1027. referre alibi memini, ossa profana, & radices, ac huiusmodi gerras, pro sacris reliquijs venditantes. At qui scripta, quæ verè Patrum sunt, suis misturis corrumpunt, ijs non absimiles videri possunt, quos sacrilegè commiscuisse ossibus Sanctorum, profana ossa, vel ossa iumentorum, proditum est in sacris Historijs. Fecere hoc impij homines non semel, vt reliquiæ vilescerent, easque aliquando frixas cum ossibus camelorum (proh nequitiam!) retuli cum de anomalia in cultu reliquiarum.

21 Hæc item cautio, fuit Aduersario cum quo agimus, necessaria: quandoquidem supra vidimus, eum aliquando vocare quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt: & nominatim notatum est à non nemine, allegatam ab eo esse Concilij Chalcedonensis relationem ad S. Leonem, qua affirmari dicit, Romanum Pontificem à Sanctis Apostolis Petro & Paulo suam accepisse authoritatem, qua omnibus Ecclesiæ membris tanquam caput præsidet. In quem locum, falsò intrusus est S. Paulus. Concilium enim Chalcedonense, alloquens S. Leonem, tantùm ait, ipsum pro omnibus constitutum esse interpretem vocis S. Petri: Ex quo cõsequenter agnoscit Concilium, S. Leonem præsidere omnibus vt caput. Nulla hìc S. Pauli Ecclesiæ capitis mentio: Habuit ergo Aduersarius in sua typographia Concilium Chalcedonense, diuersum ab eo, quod Ecclesia comprobauit. Et expectadum est, vt eodem iure, nouum codicem Euangeliorum in idem habeamus, vnde petatur S. Paulum coniunctim cum S. Petro, fuisse caput Ecclesiæ, ex aliquo ibi expresso Christi oraculo.

22 Hæsi aliquandiu, an illud quoque monendum esset, delectum habendum esse eorum, qui proferuntur vt Patres. Sed Aduersarij modus agendi, vt id quoque monerem, extorsit. Et in omni quidem rigore, quotquot
Deo

Deo filios per doctrinam procreant, dici possunt eorum Patres: Id quod etiam Philosophis ex usu fuit; Apud eos enim, erudire erat generare, ut notavit Clemens Alexandrinus^a. Itaque nomen *Patris Ecclesie*, in quosvis Ecclesiasticos Doctores cadit, in rigore loquendo. Vfus tamen receptus non fert, ut quicumque Sacri Doctores nomine *Patrum Ecclesie* insigniantur: sed necesse est eos & antiquitate, & doctrinae redundantia præcellere; nec esse minutiloquio Scholastico addictos. Idcirco enim Doctores, qui Scholastici passim dicuntur, inter Patres Ecclesie non numerantur: quia neque adeo antiqui sunt, neque eam solidæ doctrinae qua præcellere simplicitatem tenuerunt, quæ à philosophico scribendi modo esset aliena: Quin potius eo acumine & Philosophorum propria spinositate scripserunt, adhibita accuratione, Metaphysica & Dialectica, ut eorum doctrina aliud esse non videatur, quàm Philosophia Christiana; ab illa quidem inani Philosophia, quàm Apostolus fugillabat longè differens; sed tamen longè alterius rationis, quàm sit scribendi modus à Patribus adhibitus, eo subtili & philosophico minutiloquio vacuus, pleniorque maiestatis & dignitatis.

^a lib. 4. Strom.
 & lib. 5. c. 2.

23 Quod vetustatem deposcebam in Scriptoribus, qui *Patrum* denominatione sint honestandi, consentaneum videtur Anastasio Sinaitæ, qui S. Cyrillum Alexandrinum duobus ferè seculis ab ipso abiunctum, habuit pro ultimo eorum, qui suo tempore Patres haberentur. Id enim esse videtur, quod dixit^b, S. Cyrillum fuisse omnium Patrum signaculum. Doctores ergo omninò multos, qui à tempore S. Cyrilli ad ipsum Anastasium floruerant, quia vix plusquam sæculo vno, atque dimidio antecesserant non habuit pro Patribus. Consulto omisi inter huius denominationis condiciones, doctrinam sanam & ab heresi ac erroribus damnatis alienam.

^b cap. 7. § 81.
 2°.

S Quan-

Quantavis enim sit antiquitas, nisi vel errores quibus Scriptor aliquis fordet, fuerint materiales, & per ignorantiam inuincibilem contracti, cuiusmodi complices sunt Arnobij, atque Lactantij: vel nisi bona multa exoletis iam erroribus à quibus nihil ultra sit timendum, ab authoribus adiuncta, suadeant authores illos retineri, & bonis tantum probatis, deferri authoribus tanquam Patribus, ut in Tertulliano, ac Origene factum videmus. Nisi inquam ista interueniant, antiquitas sola non efficiet, ut Patres habeantur authores vel suspecti, vel aperte reprobati, quoad doctrinam. Testes Bertramus & Abelardus.

24 Circa hanc cautionem, desideratur Aduersarij iudicium ac fides. Ut syllabus Sanctorum Patrum grandesceret, & dilataret phylacteria, annumerauit 88. Patribus Rheginonem, Lyranum, Iacobum Caetanum, Cusanum, ac si superis placet, Paulum Æmilium, quia Canonicus erat Parisiensis: qui ut in sui temporis historia non profus improbetur, tamen non is est, qui nomen *Patris Ecclesie*, impleat. Verum hi omnes, quod secundum fidem defuncti sint, & in pace Ecclesie quieuerint, potuerint (etiam si minus apte, tamen absque labe) accenseri Patrum Sanctorum catalogo.

25 Quid verò fiet Claudio Taurinensi, cui Aduersarius ^a integrum caput addixit, nulla planè adhibita cautione, aut eleuatione hominis; de quo potius, ut de vno Fundatorum Parisiensis Academiae loquitur perhonorificè. At homo in scrutandis Patribus, & refodienda antiquitate assiduus, ignorare non potuit, (certè non debuit) quis tandem fuerit Claudius Taurinensis: nempe homo impijssimus, è schola Felicis Vrgelitani Gentilis sui, Nestorianæ hæresi infamis. Hunc Claudium ut nomini suo responderet, in veritatis itinere claudum fuisse, ait qui haud procul ab eo aberat Valafridus ^b: addens

^a lib. 3. c. 48.
^b lib. de reb.
Eccles. cap. 8.

variorum Catholicorum scriptis, postea perfossus, suo iudicio damnatum, interiisse: Ionas Aurelianensis, inter eius impugnatores illustres, in præfatione qua Carolo Regi suum opus contra hunc Inconoclastam inscribit, obseruat, detestandum hunc hominem, Arij fuisse sectatorem, & post obitum eius, inuēta esse in Episcopij Taurinensis armario, scripta nefaria, quæ eo clandestinè intulerat, vt Arrianismum, vel mortuus disseminaret. Dungalus quoque à quo impius iste castigatus est, ac confossus, ait hunc fuisse regulū de radice colubri egressum, Felice magistro suo nequiores: & nominatim eum exhibet Romanis Pontificibus iniuriam, ipsique S. Petro infensum; quem querebatur à rudi plebecula adiri peregrinando, eo quod à Christo ligandi, ac soluendi potestate instructus esset; qua tamen excidisset per obitum. Et videtur planè ad Claudium istum, de Felicis Gentilis sui radice regulum, pertinere, querela illa Alcuini, Epistola ad Paulinum Aquileiensem, strenuum Felicis Impugnatores. [Nunc iterum antiquus serpens de dumis Hispanici ruris & speluncis venenatæ perfidiæ, contritum non Herculeæ, sed Euangelicæ clauæ caput, reuelare conatur, & prioribus nequitæ poculis, nouæ maledictionis toxica immiscere.] Hanc (vt subdit) infectionem poculorū fidei, & nuptialis vini, quod Christus ex aqua Virgini Matri (Ecclesiæ scilicet Sanctæ) salubriter potanda conuertit, iteratam in aquas stultitiæ commutationem, ad Claudium Felicis gentilem & sectatorem pertinere, adiuncta suadent. Paschalem Papam, quem Theodemirus Abbas ipsi indignatum scripserat, & *Apostolici* titulo honestarat, ineptè grammaticando contempsit, & de *Apostolici* gradu exturbauit, dicens; non esse dicendum Apostolicum, qui non est Apostoli custos, iuxta insulsam notationem, quam ei voci subiecit; idest, qui Apostoli partes non implet, fungiturque officio. Qua.

in parte, præterquam quod vt ei exprobrat Ionas, misit manum suam in Christum Domini, videtur astrinxisse Pontificiam dignitatem probitati præfulis; ita vt ea dignitate excidat, qui destruitur sanctitate: vt postea explicatiùs dixit VVicleffus.

26 En quos Sanctos Patres nobis appendit, ac celebrat Aduersarius. Et quanquam is Claudij Commentarius, ab alijs adscribatur Claudio Altissiodorensi, eoque sub nomine potuisset æquè pauca illa, & facillimè expeditibilia, quæ ex eo corrogauit, allegare: Tamen magis illi sapuit nomen *Claudij Taurinensis*. Et verò Claudius Taurinensis, Episcopus fuit, non ille alius Altissiodorensis Monachus; cuiusmodi suffragationes captat studiose Aduersarius. Præterquam quod cum sit antiquitatis peritus, rectè vidit, eum esse Commentarium Claudij Taurinensis. id quod liquet ex adiunctis, quæ auctor in operis in scriptione signat, de sua in Ludouici Imperatoris palatio cõmoratione, quam Valafridus, Ionas, & Dungalus, Claudio Taurinensi adscribunt. Et idem liquet, ex codicibus quos Ioannes Tilius, illum Commētarium Claudio Taurinensi adscribere testatur, vt propterea qui eum sub nomine Claudij Altissiodorensis priùs ediderant, ab eo moniti, errorem sint deprecati. Palpabiliter igitur deprehendimus, Aduersarium, suam in Patrum lectione peritiam perpetuò ostentantem, nefandos Ecclesiæ hostes, eorum qui verè Patres audire debent, iudicij confossos, annumerare SS. Patribus. Quod si per hallucinationem ac imperitiam factum est, vbi ea tanta Patrum peritia, de qua Aduersarius sibi vbiq̃ue ablanditur? Si verò fuit suppositio meditatò ac scienter facta, non potest Aduersarius defugere adulteratoris notam, non minùs tetram, quàm sit ea, quæ inuitur moneta adulteratoribus, & æra pro argento, vel auro supponentibus, in titulo Codicis de fals. monet.

P V N C T V M X.

Ostenditur, Patres primatui S. Pauli non esse ad stipulatos. Officia circa nonnullos discussa. Vox omnium Patrum communis, solum S. Petrum esse Ecclesie caput, firmata.

I VNC sigillatim videndum est, quanto vel potius quam nullo iure, Aduersarius, quia cautionibus propositis non inhæsit, SS. Patres in rem de qua agitur, allegarit. Et quia turbam Patrum confertissimam adduxit, quorum plerique omnes idem dicunt, ac proinde eadem responsione expediri omnes possunt, digeram in certa capita rem totam, ad vnum quodque eorum referens, Patres qui aliquid in hanc rem dixisse videbuntur; subiecturus ad finem, eos qui absque fundamento huc tracti fuerint. Ex his porro capitibus, nonnulla spectant ad ea quæ à Patribus dicta sunt de Paulo, ijs paria, quæ de S. Petro ab iisdem traduntur. Alia pertinent ad ea, quæ de Pontificibus Romanis dicta sunt à Patribus, per ordinem ad S. Paulum, æquè ac ad S. Petrum. Vnde colligi vult Aduersarius, S. Paulum fuisse caput Ecclesie, quia hodierni Pontifices ei succedunt æquè ac S. Petro. In vtraque serie dabo tantum *corda sententiarum*, vt se facturum ad vitandam prolixitatem dixit S. Cyrillus^a. Breuissimè inquam libabo, quod in singulis testimonijs erit veluti nucleus ac medulla, dimittens cætera non necessaria, ne in immensum crescat disputatio.

2 In primo ordine referendi imprimis sunt, qui dicunt, S. Paulum esse *Principem Apostolorum*, quo titulo honestatur S. Petrus tanquam caput Ecclesie. Locutus
ad

^a lib. de fid.
ad Reginas 8

lib. 2. c. 13.

p. 1. de pa-
p. cap. 11.

ad eum modum refertur S. Augustinus in Opere de peccatorum meritis ^a, ubi Aduersarius ait, S. Augustinum asserere, S. Paulum meruisse principatum Apostolatus, & constitutum esse Principem Apostolorum. Hic tamen Aduersarius sua commenta obtrudit, non D. Augustini sententiam refert. Nam D. Augustinus, tantum ait, Paulum in Euangelij prædicatione gratiam Apostolatus esse promeritum. De æquiparatione autem Pauli cum Petro quoad primatum Ecclesiæ, & de principatum Pauli supra alios Apostolos, prorsus silet. Allegat quoque Aduersarius Mosem Barcephan ^b, quia referens locum quendam S. Pauli, vocat eum *Apostolorum Principem*: Verum Mosis sensus est, Paulum fuisse antonomasticè Apostolum, & laboribus in prædicatione Euangelij exantlatis, (vt D. Hieronymus egregiè expendit ad illud Amos c. 5. *qui vocat aquas maris*) omnium faciliè Principem. Item adducit Aduersarius Prudentium, quia SS. Petrum & Paulum vocat *Apostolorum Principes*. Quod quantum attinet ad S. Paulum, accipiendum est de præcellentia prædicationis, & laborum pro Euangelio exceptorum immensitate, qua alios Apostolos superauit. Et poterat Prudentium hymno de S. Laurentio hæc allegans Aduersarius, non præterire, quod eo ipso loco, cum Paulo adscribat vocationem gentium, de Petro seorsim à Paulo ait, *Alter cathedram possidens primam, recludit creditas æternitatis ianuas*; quod est iugulare Aduersarij sententiam, tam manifestè, vt non super sit tergiuersationi, aut effugio locus. Urget præterea pro se Aduersarius S. Bernardum, vocantem hos Apostolos, *Principes mundi, & Principes Apostolorum, ac summos Apostolos*: quæ omnia quantum attinet ad S. Paulum faciunt sensum quem dixi: Et mirum est allegari potuisse ab Aduersario S. Bernardum, qui tam perspicuè est in contrarium, vt infra videbimus. Eodem modo exponendum est, quod S. Hierony-

ronymus, ab Aduersario adductus, vocat SS. Petrum & Paulum *Apostolorum Principes*.

3 Locutio alia proximè discussæ affinis, videtur ab Aduersario, qua SS. Petrus & Paulus dicuntur *culmen Apostolicum* à Fortunato in carminibus^a, quæ iuxta Aduersarium S. Gregorio Magno ex suprema in Sedē Apostolicam reuerentia inscripsit. Eo autem loquendi modo, plerumque designari Pontificatum Romanum, obseruat Aduersarius. Sed frustra connititur illum sensum ei apud Fortunatum locutioni subijcere; cum Fortunatus aliud non intenderit, quàm hos præcellere inter Apostolos; & esse, vt aliter ait, *Prima ministerij radiantia vasa superni*. Nec aliò spectat illud eiusdem Fortunati, *Prima tenent terris, & utrique priora supernis. Dogmatis ore pares, & sedis honore curules, Ambo triumphantes*: quibus verbis de triumpho tantùm prolatis, Aduersarius S. Pauli primatum ineptè superstruit, quem disertè reijcit Fortunatus, clarè & verbis conceptis tradens, S. Petrum fuisse gradu celsiorem S. Paulo, licet Paulus doctrina, idest prædicationis munere superaret B. Petrum. Hic pro Petro concitatur Aduersarius, quia doctrinam sumpsit pro cognitione & scientia, de qua negat Petrum Paulo concessisse. Hoc nunc nostra non refert, quia non pertinet ad præsens institutum. Discutitur autem latè à Didaco de Cea in Archielog. pag. 744. Sed circa inscriptionem carminum Fortunati, factam S. Gregorio Magno ex reuerentia in Sedem Apostolicam, vt Aduersarius dixit, notanda obiter est eius hallucinatio, qui cum tantoperè velit in Patribus versatus videri; Gregorium Turonensem, cui reuera Fortunatus ea carmina inscripsit, transformauit in S. Gregorium Magnum. Nec refert, quod Fortunatus Gregorium illum appellet *Papam*. Norunt enim, vel qui nondum ære lauantur, nomen

Pape

^a lib. 3. de vi.
et S. Martini.

Papæ ante Gregorium VII. non fuisse Romano Pontifici peculiare. Itaque constat, Aduersarium ostentare exquisitam SS. Patrum notitiam, reuera autem satis in eis hospitem esse: id quod ex alijs item, & iam notatio, & postea notandis licet deprehendere. Sed insistamus rei præfenti.

4 Præter argumentum ductum ex Principatu Apostolorum, & culmine Apostolico, vrget Aduersarius *principatum Ecclesie* S. Paulo tributum à Gaufrido, atque Ruperto, necnon à Maximo Taurinensi, Laurentio Iustiniano, & Hilario Arelatensi. Et idem sonat, quod Petrus Damiani vocat S. Paulum *præsidentem omnium Ecclesiarum*. Mirum tamen est, Gaufridum potuisse pro S. Pauli primatu proferri, cum eo ipso loco, diuersè soli S. Petro tribuat primatum & principatum Ecclesie: Paulo autem non tribuat, nisi principatum doctrinæ, id est præcellentiam in docendo.

^a l. 6. de oper. Spiritus sancti cap. 10.
^b ibid. lib. 5. cap. 7.
^c lib. 6. cap. 9.

^d lib. 2. in Romanam cap. 3.

Rupertus vocat quidem, SS. Petrum & Paulum *Principes Christianæ pietatis, & Principes Apostolorum, ac Magistros militiæ Christianæ*^b, & confert eos (vt vocat) *spirituales fratres* Romulo ac Remo discordibus, oppositos. Sed hæc quid ad institutum? aut quorsum trahuntur ab Aduersario in rem suam? Illud apparet huic instituto aptius, quod Rupertus alibi^d ait; Romam per hos Beatos Apostolos caput altiùs extulisse cunctis Ecclesijs, quod idem sonat, atque esse Principem Ecclesiarum, etiam per S. Paulum: & addit latiùs dominari per omnes gentes sacram Pontificum eius linguam, quàm dominata fuerit Cæsarum purpura. Facile tamen est perspicere, nihil hæc ad stabiliendum S. Pauli primatum conferre, cum præcellentia Romanæ Ecclesie, quatenus à S. Paulo deriuata, referatur tantùm ad præcellentissima eius merita. Quod verò addebatur de Pontificum Urbis

Ro-

Romæ lingua & dominatu, apud Aduersarium sordet manifesta falsatione. Nam illud *Pontificum eius*, vertit Gallicè *de ces Pontifes*: quo pacto SS. Petrus & Paulus denominantur Romani Pontifices. Ventendum verò fuerat *de ses Pontifes*, quia Rupertus aperte agit de Romanis Pontificibus Constantinum subsecutus, quos ait latius spiritualiter exinde dominatos, quàm Cæsares dominati essent temporaliter. Itaque vnus literæ mutatione, Aduersarius Rupertisensum peruertit. Vt videas rectè monuisse SS. Basilium^a, atque Chryostomum^b, post Origenem^c, etiam literas & apices, ac syllabarum minutias, permagni esse in sacris momenti.

S. Maximus allegat item pro se Aduersarius, quia vocauit hos SS. Apostolos *Regni Christi Principes*, siue *Principes omnium Ecclesiarum*. Id quod etiam ait Laurentius Iustinianus. Sed Ecclesia quosuis Apostolos vocat *Ecclesiarum Principes*: neque tamen omnes agnoscit pro summis capitibus. Disertè verò S. Maximus^d, supremam in Ecclesia auctoritatem soli Petro assignat. Paulo autem adscribit vbertatem scientiæ, quàm vtcumque dici posse *clauem scientiæ* affirmat: vt posset dicere, Sanctum quoque Paulum clauem accepisse.

Quoad Hilarium Arelatensem, quem in eandem cum Maximo sententiam adducit Aduersarius, prætereundum non est, hallucinatum esse hominem tantam in Patrum lectiōe peritiā suo iudicio adeptum; cum ait, deberi Hilario Arelatensi Præsuli, hosti infensissimo semipelagianorum, libros illos insignes *de prædestinatione Sanctorum*, & *de dono perseuerantiæ*, quos S. Augustinus à Prospero, & Hilario interpellatus conscripsit. Non ita est; Imò S. Hilarius fuit præcipuus è Gallis illis semipelagianismi fautoribus, & D. Augustino obstrepentibus, vt euidenter ex ipsa Prosperi, & Hilarij Epistola probaui, purgans Valerianum Cemeliensem^e. Et aperte quoque

T idem

^a lib. de Spir. sanct. inicio.

^b hom. 15. 18.

^c 21. in Gen.

^c homil. 2. in Iorem.

^d homil. de Apost.

^e in libro d. Jo. 112.

^e cap. 4. nu. 2.

idem habetur ex subiunctione S. Hilarij ad Prosperum. Nam S. Hilarius, vt ex ea Epistola liquet, iam tunc erat Episcopus Arelatensis, tantæ autem Sedis Antistes, non fuisset subiunctus Prospero, quem Gelasius & omnes veteres nunquam Episcopum vocant, sed duntaxat Religiosum virum. Ago de Prospero S. Augustini partiaro, & Cassiani impugnatore: quamuis alios fuisse Prosperos Doctores Sanctos, Episcopatum Regij in Æmilia, & Regij in Gallia insignes, non eo inficias. Sed hæc aliàs.

6 Principatui de quo hactenus, affinis est primatus, quem Aduersarius S. Paulo vendicat ex Nazianzeno, Chrysofomo, & Iacobo Cardinale. Nazianzenum allegat, quia dixit de S. Paulo ^a, quod fuit primus post Christum, *πρώτος ἀπὸ χριστοῦ*. Hic profectò Aduersarius frontem attriuit. Nam verba Nazianzeni latinè expressa, tantum ferunt, Paulum primum post Christum, non abnuisse fieri anathema pro fratribus. Vbi fides? ubi pudor hæc elegantis, & vt fucum augetet, Græcas voces quasi maiore emphasi grauidas, referentis pro primatu S. Pauli in Ecclesiam? Nec maiori fide adduxit Chrysofomum, quia dixit ^b, Paulum ex nouissimo factum primum *ἔσχατον πρώτων*. Græca sententia integrè reddita, omnia alia à scopo Aduersarij habet *πᾶσιλος* (inquit Chrysofomus) *ἢ ἔσχατον πρώτων, ἢ ἀπὸ ἐπιτραπέζων τέλειος*. Vossius Latinè sic ista vertit: *Paulus ex nouissimis primus, ex abortiuus perfectus vir*. Comparatio hæc est, non Pauli cum Petro, sed Pauli cum nouissimis, idest post Christi ascensionem vocatis, & abortiuus Apostolis: idest supra numerum duodenarium allectus. Vulgò enim ex vsu Romano, vt est apud Suetonium in Augusto ^c, sic allecti dicebantur *abortiui*. Eaque ratione Apostolus Cor. 15. *ἔσχατον* dixit iuxta Baronium ^d. Quanquam quia Paulus ad Græcos tunc scribebat, atque adeò ad Romanas formulas non alludebat, verosimilius est, quod ad eum

cap. 10.
cap. 11.
cap. 12.

^b homil. in SS.
XII. Apostol.

^c cap. 39.

^d anno 44.

eum locum insinuat Chrysoftomus, Paulum scilicet se dixisse abortiuum, quia extra tempus natus erat, Christo Patre iam in coelum digresso. Inter hos ergo nouissimos & abortiuos, primus à Chrysoftomo dictus est Paulus; non autem in comparatione ad Petrum, quasi dixisset Chrysoftomus, *Paulus primus est omnium*; qua ratione, etiam S. Petro praeiret.

7 Iacobus Cardinalis S. Georgij, Caëtanus, quem pro se adducit Aduersarius, tanquam in actu signato ad stipulatum primatum S. Pauli, male prorsus allegatur. Vocat ille quidem SS. Petrum & Paulum, *surgentis bases Ecclesiae*. Sed hoc quantumuis ab Aduersario vrgeatur, nihil ad rem facit. Ad rem praesentem esse videtur, quod maximè vrget Aduersarius ex hoc authore, aptante Responsorium Ecclesiasticum de Agnis nouellis fontes aduentibus, ad hos SS. Apostolos; quos & fontes vocat, & *Religionis apices, fidei Conditores, auctoritatis praeduces, Urbis Compatronos, eiusdem loci primatu triumphantes*. En Pauli primatum. Triumphum hic sibi canit Aduersarius: sed ridiculè. Nam ibi scriptor admodum horrens & hispidus; non agit de primatu personarum, sed de primatu siue praecellencia loci, siue urbis ad quam diuinitus missi erant, mortem passuri: Sensusque est, Sanctos hos Apostolos, eodem die ac loco orbis vniuersi primo, passos esse martyrium. [Sub eiusdem (inquit) Iudicis seruitio, eiusdem lucis alacritate, eiusdemque loci primatu, Romam diuini nutus radiante fulgore missi, roseis redimiti laureis, triumphauere.] Cautè verò dissimulauit Aduersarius, quod idem author ^b, disertè soli S. Petro tribuit primatum. Locus est & styli scabritie, & mendositate Codicum obscurus. Sed mens authoris est clara. [Congruè (inquit) eximij Petri & Cepha insigne precantur decus. Enim verò ista fidei origo, suæque fundamentum Ecclesiae à Christo

^a lib. de Tubileo.

^b cap. 11.

caput erectum est. Rursumque ligandi quideumque
soluendique vberimum posse à Deo in successionem
concessum, transactumque in eius persona, quis ambi-
gat? At detestabile prorsus ingratum esse. Coeterum
non tam Apostolorum præcipuus autoritate, quàm iu-
re merito, martyrijque seueritate, ac insuper præpollen-
tis Romanæ Ecclesiæ fastigij proponas, ne inter Cerau-
niarum fluctus præcellis absorbeat navis ipsius refugij
tutamen præsidiumque. Decet itaque Pastor Ecclesiæ
domum tuam sanctitudo, & Cōapostoli Pauli laudatio.]
Hinc liquet, quàm hinc Author non stet ab Aduersarij
partibus.

8 Nomenclatio *capitis* ex qua prætereà Aduersarius
pro summo S. Pauli Pontificatu argumentatur, refertur
ab eo ex S. Cyrillo Hierosolymitano ^a, SS. Petri & Pau-
lum bina ex æquo Ecclesiæ capita statuente. Ait enim
Πέτρος καὶ Παῦλος παραγερόμενος ἡ Ἐκκλησίας πρόσταται. Quæ vo-
ces Aduersario sonant, *Capita Ecclesiæ ex æquo, Petrus
& Paulus*. Hoc verò est Græca fide agere, & illudere
Lectoribus Græcè minùs peritis. Nam S. Cyrillus aliud
noluit, quàm hos SS. Apostolos esse in Dei Ecclesia an-
tesignanos, Petrum quidem, vt ea ipsa catechesi ait, quia
claves cœli accepit, Paulum verò, quia in tertium cœ-
lum sublatus, didicit arcana verba. Fuit ergo vterque
in Ecclesia *προστάτης*, hoc est *eminens*, tamen solus Petrus
summa Pontificia potestate est instructus, tanquam
Prælati Apostolis ipsi, & regni cœlorum clauiger, vt alia
Catechesi loquitur S. Cyrillus ^b: quem proindè Aduersari-
us ex suo capite confinxit S. Paulum pro Ecclesiæ ca-
pite habuisse. Parum aptè prætereà, imò planè incon-
gruè Bedam Aduersarius in eandem sententiam profert,
quia sic est locutus. [Roma per summos Christi Aposto-
los, totius Ecclesiæ caput eminent eximium.] Hoc verè
dictum est, quia in eo coniuncto inuoluitur S. Petrus.

Præ-

Præterquam quod ibi vox *Capitis* solam designat præcellentiam, quæ verè magna Romæ accessit à S. Paulo.

9 In illis Patribus magnam vim facit Aduersarius, quos ait coæquasse SS. Petrum & Paulum. In quam rem argumentatur ex S. Ambrosio, Augustino, Chryso-
mo, Oecumenio, atque Primasio. Si enim sunt æqua-
les Petrus & Paulus, sanè sicut Petrus fuit summus Pon-
tifex noster, ita & Paulus. Verùm æqualitatem in digni-
tate Pontificia, nemo Patrum prædictorum statuit inter
hos SS. Apostolos. Ac primùm S. Ambrosius ^a non al- ^a 1. 2. de Spir.
legatur cum fide. Agebat S. Ambrosius de Barnaba & ^{sanct. c. 12.}
Paulo, præfatusque vtrumque fuisse à sancto Spiritu de-
lectum in Apostolum nationum, concludit de Barnaba.
[Itaque Spiritus sancti electus imperio, quod ei ad om-
ne redundat insignem meritorum, non fuit tanto indignus
Collegio. Vna enim gratia fulgebat in his, quos spiritus
vnus elegerat. Nec Paulus inferior Petro, quamuis ille
Ecclesiæ fundamentum, & hic sapiens architectus; sciens
vestigia credentium fundare populorum. Nec Paulus, in-
quam, indignus Apostolorum Collegio, cum primo quo-
que facilè conferendus, & nulli secundus. Nam qui se
imparem nescit, facit æqualem.] Manifestè Ambrosius
& Barnabam & Paulum æquiparat Petro, quoad mu-
nus Apostolatus, seu quo ad gratiam disseminandi in
Gentibus Euangelij. Et hæc est vna illa gratia, quàm in
his omnibus fuisse ait, quia eos spiritus vnus elegerat.
Electi autem à Spiritu sancto fuerant ad opus prædica-
tionis æquè ac Petrus, qui tamen solus erat à Christo
electus Pontifex summus.

10 Nec aliud ferunt, quæ Aduersarius addensat ex
crediti Ambrosij (reuera Hilarij Diaconi) Commenta-
rio in S. Pauli Epistolas. Eius verba sunt in Epistolam ad
Galatas ^b. [Paulus gratiam primatus sibi soli vendicat ^b ad cap. 2.
concessam à Deo, sicut & soli Petro concessa est inter
Apo-

Apo-

2 cap. 11.

Apostolos.] Idem. [Petrum solum nominat & sibi comparat, quia primatum ipse acceperat ad fundandam Ecclesiam: se quoque pari modo electum, ut primatum habeat in fundandis Gentium Ecclesijs.] Idem. [Plena authoritas Petro in Iudaismi prædicatione data dignoscitur, & Pauli perfecta authoritas in prædicatione gentium inuenitur.] Rursus. [Quis eorum auderet Petro primo Apostolo, cui clauis regni coelorum Dominus dedit, resistere; nisi alius talis, qui fiducia electionis suae, sciens se non imparem, constanter improbaret, quod ille sine consilio fecerat?] Idem author in Epistolam posteriorem ad Corinthios^a, inducit Paulum dicentem, se nullo Apostolo, atque adeò etiam Petro esse inferiorem. Id ipsum habet Primasius in cap. 2. ad Gal. sed expressius creditus Ambrosius ad illud 2. Cor. 11. *quis infirmatur*, cum addat, Paulum agnouisse, se minorem alijs non fuisse in dignitate, eosque in prædicatione & signis æquasse, tempore solo posteriorem. Sic enim paraphrasticè expressit Aduersarius, quod in illo Commentario minùs commodabat causæ susceptæ. Coeterum hæc loca tanto studio ex authore lubricæ fidei corrogata, nihil planè ad rem nostram faciens continent, si attentè expendentur. Quæritur enim de Pauli ac Petri æqualitate, quoad primatum Pontificium in totam Ecclesiam iure ordinario regendam, quem hîc author disertè agnoscit esse soli S. Petro tributum, ut primo loco est allegatum. Quæcumque autem postea adducuntur, pertinent ad primatum prædicationis in gentibus, ut author loquitur; idest ad gratiam prædicandi diuinitus Paulo non minùs quàm Petro concessam; de quo primatu non agitur. Et in eo verum est, Paulum non fuisse imparem, aut inæqualem Petro, alijsue omnibus Apostolis: quia hæc dignitas Apostolatus, omnibus immediate à Christo obtigit, & cum eadem vniuersalitate; quod

quod sufficit ad aliquam æqualitatem, & ad negandum, fuisse Paulum ea in parte Petro inferiorem, aut minorem; quamuis deesset omnimoda æqualitas ob subordinati- nem & Pauli & aliorum Apostolorum ad Petrum; & ob extraordinariam tantum potestatis possessionem in ce- teris, ordinariam in solo Petro.

11 Eadem porrò opera expedita manēt, quæ ex alijs Patribus in eandem sententiam proferebantur: vt quod S. Augustinus ait ^a, Petrum & Paulum ambos à Deo di- tatos honore vno, etsi Petrum priorē. Vbi manifestè agit de vocatione ad Apostolatam. Nec aliud voluit Chryso- stomus ^b, eandem Paulo prærogationem, ac Petro tri- buens; quamuis cæteroqui solum Petrum fuisse vniuer- salem Ecclesiæ Pastorem, expressè non semel docuerit Chryso stomus, vt benè notauit Matthæus Caryophilus scribens contra Gerganum ^c, & Sixtus Senensis in Bi- bliotheca ^d. Præter cætera verò illustria in hanc rem Chryso stomi loca ^e; placet quod expendens promissum Christi de ædificanda Ecclesia supra Petrum, vocat eum Ecclesiæ caput, atque Pastorem vniuerso terrarum orbi præpositum. Et alibi ^f vocat Apostolorum Principem, ac verticem ipsius cœtus, idcirco à Paulo aditum. Idem denique cū Chryso stomo quoad SS. Petri & Pauli æqua- litatem voluit Oecumenius ^g, qui item adductus est ab Aduersario.

12 Extricantur eodem modo, qui dixerunt, vel da- tas esse S. Paulo clauis, sicut datae sunt S. Petro, vel S. Pau- lum esse collegam, & socium S. Petri. Sed qui dixerunt vtrumque accepisse clauis, vt SS. Chryso stomus ^h, & Maximus ⁱ agunt, ille quidem de clauibus, prout sunt datae omnibus Apostolis, nec aliud ferunt quàm Apo- stolicam dignitatem; quo sensu Christus clauis omni- bus communiter Apostolis detulit, sed non ea singulari ratione qua concessæ sunt Petro, sigillatim. Maximus verò

^a *serm. 25. de Sanctis.*

^b *homil. 1. in ad Rom. & in cap. 1. ac 2. ad Galat.*

^c *ad blasphemiam 31. d. lib. 6. annot. 206. & 221. c. homil. 55. in Matth.*

^f *homil. 87. in Ioan.*

^g *in cap. 19. ad Cor.*

^h *in cap. 1. ad Galat.*
ⁱ *hom. de Apo- stolis.*

a *serm. 6.*b *ad epist. 4.*c *pag. 110.*d *cap. 35.*

verò clauēs Paulo concessas, accipit de vbertate scientiæ, cuiusmodi clauēs non faciunt ad hoc institutum. Iam qui Paulum Petri collegam dixit Chryfologus^a, aliud noluit, quàm asserere Petrum habuisse Paulum pro adiutore ac socio, qualis denominatur Titus per cōparationem ad S. Paulum, cui sine dubio erat inæqualis. Sanè non rarò Episcopi quicumque, dicuntur Collegæ Romani Pontificis (vt. benè notauit Pamelius^b ex varijs locis S. Cypriani, & Remundus Rufus impugnans Molinæum^c.) Neque tamen propterea æquiparantur Pontifici Romano. Quin etiam in Concilio Carthaginensi^d, quatuor Presbyteri dicuntur *Episcoporum Collegæ*. Num idcirco Presbyteri, pares Episcopis de Concilij illius sententia. Perspicua ergo est mens Chryfologi, qui tantum agit de societate S. Pauli cum Petro in prædicatione, & plantatione Euangelij, non autem de æqualitate in primatu. Obseruanda porrò hoc loco est, Aduersarij in allegando Chryfologo, mala fides. Refert enim Chryfologum dixisse, Christum adiunxisse Petro socium Paulum, in munere vniuersali, omnes suos agnos, & omnes suas oues pascendi: & primatum Apostolorum vtrique esse concessum. Hæc in solo Codice quem Aduersarius habuit apud Chryfologum leguntur. Nam vera Chryfologi verba, sunt ista tantum. [Oues suas Petro, vice sua vt pasceret, ad coelum remeaturus commendat: *Petre, inquis, amas me? Pisce agnos meos.* Istis agnis Collega Pastoris Petri, Paulus, piè pastu plena lactis vbera porrigebat, dicendo: *Lac vobis potum dedi, non escam.*] En quam ista ab ijs discrepant, quæ falsò Aduersarius ex Chryfologo allegabat.

13 Pertinent quoque ad hanc primam seriem, qui dixerunt SS. Petrum & Paulum: *Fundatores esse Ecclesiæ, & Orbis Magistros, ac Patres & Iudices*; quæ omnia Aduersarius arripit pro argumentis summi Pontificatus S. Pau.

S. Pauli ambos *fundasse Romanam Ecclesiam* dixit Dionysius Corinthius. Vniuersalius S. Maximus, dixit eos fuisse *fundatores Ecclesiarum*: idemque ait, hos SS. Apostolos fuisse *fidelium Patres*, ac *humani generis Iudices*: Sed quod S. Paulus cooperatus sit *fundationi Romanæ Ecclesiæ*, prædicando Romæ Euangelium, & multos ad Christum aggregando, non sufficit ad *vendicandam ei dignitatem Capitis Ecclesiæ*. Cætera attributa quæ retuli, de omnibus passim Apostolis dicuntur: sunt enim *Patres nostri*, & ut est in Hymno Ecclesiastico, *Cæli iudices*, ac *Magistri Orbis*, quorum doctrina exundauit per orbem, ita ut omnis terra, doctrina eorum sit repleta. Neque tamen omnes Apostoli, idcirco censentur *capita Ecclesiæ*. Sanè D. Chrysostomus, in horum SS. Apostolorum encomio, quo illud magisterium orbis totius per errorum depulsionem, & Doctorum omnium instructionem ambobus tribuit, peculiariter tamen solum Petrum vocat, *fidei Orthodoxæ principium*, & *magnum Ecclesiæ Sacerdotem*, ac *necessarium Christianorum consiliarum*. Paulum autem non celebrat, nisi ut insignem præconem veritatis, cui eatenus concreditus sit orbis vniuersus, ut eum docendo ad Christum adduceret, illucens tanquam Sol sapientiæ, orbi vniuerso, ut egregie de eo alibi philosophatur idem Chrysostomus.

*a homil. 18. in
ad Rom.*

14. Excutienda sequuntur testimonia Patrum spectantia ad alteram seriem, qua scilicet quædam dicuntur de Romanis Pontificibus per ordinem ad S. Paulum, ex quibus videtur inferri S. Paulum fuisse caput Ecclesiæ. Eiusmodi est, quod aliquando legitur, Romanos Pontifices dictos esse *Vicarios SS. Petri & Pauli*, aut *successores horum Beatorum Apostolorum*: vel quod dicitur ab aliquibus Patribus, *Sedem Romanam esse sedem SS. Apostolorum Petri & Pauli*. Ex his omnibus argumentatur Aduersarius in rem suam.

V

Titu-

Titulum *Vicarij SS. Petri & Pauli*, retuli ex varijs in Onomastico, vbi etiam exposui, quid in ea locutione sonet vox *Vicarij*, nempe *suffectum*, & *successorem*. Eum ^a *1. histor. c. 8.* *Vicarij* titulum Aduersarius ex Luitprando ^a refert, item ^b *lib. 3. c. 44.* que ex Augustino ^b, quem ait lib. 1. de consensu Euang. cap. 10. afferere suo tempore solitum Christum pingi astantibus hinc inde Petro & Paulo, *tanquam duobus Christi locum tenentibus Generalibus, & duobus Vicarijs per quos regnat in Ecclesia vniuersa, & omnes populos dirigit; ac per quos in ipso nexos, consequenter membra conuenit, & format totum corpus Ecclesie.* Quid clarius pro S. Paulo Ecclesie capite? Sed obseruandum est, hæc non esse D. Augustini verba, sed esse additamentum Ieuathan. Diuus quidem Augustinus refert eo loco, Christum pingi solitum medium inter SS. Petrum & Paulum; indeque ait delusos esse quosdam fabulinos, qui librum comenti à Christo conscriptum, addiderunt, Christum eum librum destinasse duobus lateri suo semper adherentibus discipulis, Petro & Paulo; quasi quia pingebantur ad Christi latera, fuissent Christo maximè familiares. Non plura ibi de his Sanctis D. Augustinus. Itaque reliqua, quæ adduximus, sunt assumpta Aduersarij, falsò attenta D. Augustino.

15 *Successores SS. Apostolorum Petri & Pauli*, leguntur dicti Romani Pontifices à SS. Hieronymo, & Epiphanio, nec non ab Eusebio, & Primasio, & S. Bernardo, ac Vincentio Lyrinensi vocante Sedem Apostolicam; successionem Apostolorum. Verùm Hieronymus, tantum dixit, Damasium honore esse secutum Apostolos. Quod facile exponi potest, quia in eodem solo, vtriusque Apostoli laboribus exulto, ac proindè erga eos grato & honores vtrique rependente eximios, honorem ipse quoque præcipuum tãquam implens Sacerdotij sui nomen, & duplici honore dignus consequebatur. Potest etiam
ca

ea locutio, exponi per syllepsin, qua numerus multitudinis pro singulari numero ponitur; ita ut non dicatur Damafus honore secutus Apostolos, nisi quia secutus est in Pontificio honore S. Petrum. Eusebius & Epiphanius, eatenus Romanos Pontifices vocant SS. Petri & Pauli successores, quatenus contextentes seriem Romanorum Pontificum ad sua usque tempora continuatam, primo loco, & in illius seriei fronte statuunt SS. Petrum & Paulum, hisque successisse aiunt posteriores Pontifices. Signantur item varia loca, quibus dixit Eusebius, hunc aut illum fuisse sextum, vel septimum Romanum Episcopum post Apostolos. Sed hoc postremum non urget nos. Potuit enim quispiam esse Episcopus eo numero post Apostolos, quamvis uterque Apostolus non esset is, cui succedebat, sed solus S. Petrus. Nihilominus enim is, qui talem locum in serie Episcoporum Romanorum tenebat, erat sextus ab Apostolis, vel post Apostolos: id est erat sextus, qui ei solio insidebat, ex quo SS. Apostoli è vita emigrarunt. Itaque hæc loca non moror.

16 Priora verò quibus disertè aliquis dicitur successisse SS. Petro & Paulo, vel quibus fertur S. Paulus fuisse Romæ Episcopus cum S. Petro, quod habet disertè S. Epiphanius^a, urgentur maximè ab Aduersario post M. Antonium de Dominis: è quo non hoc tantùm, sed & multa alia deprompsit. Est qui cum locum neget esse S. Epiphaniij, idque probet, quia ibi Epiphanius ait, quandam Marcellinam multorum Romæ sub Aniceto corruptricem, ad se venisse. At quomodò potuit ad Epiphanium venire Marcellina, tot sæculis antegressa Epiphanium, quandoquidem sub Aniceto multos Romæ corruerat? Sic ratiocinatur doctissimus, & de bonis literis, ipsaque Ecclesia benè meritissimus Habertus^b. Nec licet causari de prauatam Cornarij prisce Interpretis versionem. Tametsi enim verissimum est, Cornarium foedè admodùm

^a har. 27.

^b lib. 2. cap 6. nom. 7.

cap. 16.
 b lib. 1. obser.
 sacrif. cap. 18.
 & 35. & 43.
 cap. 3.

tractasse S. Epiphanium, vt non iam eius Interpres, sed Lanius & Corruptor audire debeat, de quo meritò expostulat Matthæus Galenus in opere de Sacrificio^a, & Iacobus Billius^b. Tamen Græcus Codex quem adducit Habertus, ita habet vt relatum est. Omnino tamen videtur irrepsisse mendum in Græcum Codicem Epiphaniij, & expressam inde Latinam versionem. Nam editio Epiphaniij Latina, ex Iacobi Billij Græcè doctissimi observationibus recognita, non habet, *Marcellina quadam, ad nos aliquando venit, quæ Aniceti Romæ Episcopi tempore plerisque labefactauit* (quæ sanè verba nulla ratione in S. Epiphanium quadrare possunt) sed habet hoc modo, *Peruenit equidem iam ad nos fama, quomodo Marcellina, quadam à Carpocratianis decepta, multos corruptit, temporibus Aniceti*. Quo pacto, locus ille non est cur abiudicetur S. Epiphanio, & alteri antiquo, cuius nulla præcessit, aut subsequuta est mentio, adscribatur. Nec enim solet S. Epiphanius tacitis authoribus laureas eorum decerpere, & operi suo intexere. Quanquam verò is locus esset alicuius antiquissimi, & Aniceto æqualis, Epiphanio tamen est probatus, & enodandus est; quod varij variè præstiterunt. Qui dicunt Epiphanium dixisse tantum, quod Paulus fuerit in vrbe Roma Episcopus; (quod potuit verum esse, quamuis nō esset Episcopus Romanus) non euadunt difficultatem. Nam nihil aliud reuera est, Græcè, *esse in Roma Episcopum*, quàm esse Episcopum Romanum. Sicut Sophronius lib. de Scriptoribus Tertulliani casum describens, ait eum esse euersum, *ἐθόνη καὶ προσηλακισμοῖς τῶν κληρικῶν τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας*, quod D. Hieronymus dixit, *Romanae Ecclesie Clericorum inuidia, & contumelijs*. Vt planè liqueat, Sophronium latina S. Hieronymi solitum græca facere (vt habetur ex Epist. 134. S. Hieronymi, & ex Scriptorum Catalogo) pro eodem habuisse Græcè *ἐν Ρώμῃ*, ac si latinè dictum esset, *Roma*.

Dein-

Deinde ibidem à S. Epiphonio, eodem modo Petrus dicitur fuisse in Roma Episcopus, quod id de Paulo dicitur. Sicut ergo hoc non obstat verò primatui S. Petri, ita neque primatui S. Pauli. Ad hæc alibi in recensione Episcoporum Romanorum, vterque dicitur egisse Romæ Episcopum.

17 Mihi in Prolegomenis ad Coroniam Auream supra mithram visum est, Paulum dictum esse Romæ Episcopum, quia verè Romæ Episcopalia munera obiit: quamvis impedibiliter à S. Petro, & cum subordinatio-
ne ad eum. Quis enim dubitet, quin Paulus Romæ de-
gens, & totus in illius agri cultura, quæ sunt Episcopo-
rum munia obierit, manus imponens, cum ad confir-
mandum, tum ad inaugurandum in Sacerdotes, & alio-
rum locorum Episcopos? Poterat enim Romæ, etiam
præsente, dummodò non obistente Petro, eadem sua
extraordinaria potestate uti, qua alibi fungebatur. Hæc
ergo munia Episcopalia Romæ obiens Paulus, potuit di-
ci Romæ Episcopus; non quod esset Episcopus Urbis Ro-
manæ, sed quod Romæ degens, esset Episcopus; quam-
vis absque sede determinata, vt Petrus Damiani consi-
deravit, negans eum affixum fuisse vlli sedi, vt posset
quaquaersum excurrere, & zelo quo flagrabat aliqua-
tenus omnibus sedibus præsidere. Non dico Petrum ha-
buisse Paulum pro Coadiutore, in eo sensu in quo Linus,
Cletus, ac Clemens, dicuntur à multis fuisse Coadiuto-
res S. Petri adhuc superstitis; quia Paulus longè alia ra-
tione erat Romæ, quàm tres prædicti.

18 Sic igitur, Paulum tacito saltem Petri assensu, usum esse Romæ Episcopali sua auctoritate, inelusa in
Apostolatu; & eatenus dici potuisse *Episcopum in Roma*,
quamvis non esset Episcopus Romanus. Et eam ob cau-
sam, quia scilicet strenuè cooperatus est Romæ S. Petro,
in muneribus etiam Episcopalibus & Apostolicis, annu-

sup

me-

meratum esse Romanis Pontificibus cum S. Petro; præsertim cum series Romanorum Episcoporum fidei Catholicæ attestantium, per continuatam sanæ doctrinæ ad longa tempora successionem ostentatur Hæreticis, tanquam signum veræ Ecclesiæ: quod faciunt sæpè Patres, ac Hæresologi. Optimè S. Irenæus ^a, & Optatus ^b, nec non S. Augustinus ^c, in Psalmo contra partem Donati, & libro contra Epistolam Fundamenti, & Epistola ad Generosum ^d, Optimè item Tertullianus ^e, ac S. Epiphanius ^f. Plura in hanc rem Doctores, cum tractant notas Ecclesiæ, & benè etiam Campianus ^g. Tunc ergo opportunissimum est, hæreticis ostentare S. Paulum, cuius fulgor tantus est in Ecclesia Dei, vt comprobato rem, & suffragatorem doctrinæ sanæ à S. Petro, & per manus ab eius successoribus acceptæ. Idque præsertim spectabat in ea Romanorum Pontificum enumeratione, admisso S. Paulo, Epiphanius; cuius proindè verbum huic faciens, accipiendum est quasi in palæstra dictum, vt puncto præcedenti ^h cum S. Athanasio loquebamur. Nec est exigendum ad rigorem corticis vocum, sed attendendus scopus loquentis, eique aptanda vocum notio. Quibus ita constitutis locus Epiphaniij in quo M. Antonius de Dominis, & eius asseclæ tantoperè exultarunt, casto impetu cadit.

19. Quamquam etiam si gratis darem, S. Paulum fuisse Urbis Romæ Episcopum, non haberet Aduersarius intentum. Volo hoc gratis dare, & non concedere, quod putò falsum: quia nullus talis Episcopatus S. Paulo tribuendi titulus affulget; non enim ex cessione S. Petri, qui vsque ad mortem eam cathedram constanter tenuit. Neque per allectionem ab eodem S. Petro factam, quia Romanus Pontifex, quamuis eadem cum S. Petro potestate polleat, censetur non posse asciscere sibi aliquem in Cœpiscopum cum eadem plena Pontificia potestate qua

^a lib. 3. cap. 3.

^b lib. 2.

^c cap. 4.

^d epist. 165.

^e l. de præscr.

c. 32. & l. 3.

in Marcio.

lib. 27.

gratione 10.

^h cautione 2.

qua ipse potitur, ac citra subordinationem, qua de re alibi. A fidelibus Romanis multo minus potuit Pontificium nomen accipere S. Paulus. Dicere autem, quod à Christo accepert, commentitium est, & voluntariè confictum. Non igitur fuit S. Paulus, Episcopus particularis Romanæ Civitatis: sed quamvis id darem, non admitterem propterea, Romanos Pontifices esse successores S. Pauli in Pontificia capitis Ecclesiæ dignitate: quia ius illud eaque potestas, est à Christo alligata S. Petro, & ijs ad quos ipse tanquam ad successores legitimos eam transmisit. Soli enim Petro dictum est, *Tibi dabo claves: & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam: & pasce oves meas.* Cumque claves illæ, ac fundamentaria suppositio, & passio, essent necessariæ quamdiù Ecclesia hinc militabit, intelligitur Christus qua fuit providentia, illarum suarum vocum energiam, ultra S. Petrum ad quosvis (vt ita cum plerisque Patribus dicam) *Sui temporis Petros*, transmittere voluisse, eo ipso, quod S. Petro substituerentur, qui per humanam conditionem non poterat hic perpetuò degere, & vivere vsque ad mundi clausulam. Quantumvis ergo aliquis alius, quàm Sanctus Petrus (v. g. Sanctus Paulus) fuisset eo viuente Episcopus Romanus, dignitas Capitis Ecclesiæ, quæ continet ius successionis ad eandem potestatem, estque potestas ordinaria, non posset ei attribui; nec Romani Pontifices ea ordinaria autoritate potiti, dici possent eam aliunde transmissam habere, quàm præcisè à S. Petro, & per successionem ad eum.

20 Ex tam multis de hac successione ad SS. Petrum & Paulum, circa loca Epiphaniij, quæ eam ferre videbantur, expedita manent, quæ Aduersarius ex alijs minus expressè locutis adducebat. Primasius vocauit Clementem *successorem Apostolorum*, vel per syllepsin, quia S. Petro successit eo ordine de quo accuratè Pamelius^a: vel

quia

^a ad librū de
prescr. c. 32.

a epist. 227.
 § 242.

quia ambobus Apostolis posterior fuit in cultura agri Romani; Quod autem inducit Paulum, dicentem se non esse Petro inferiorem, quia ambo erant ab vno in vnum ministerium ordinati, valet de ministerio prædicationis, non de pariformi regimine totius Ecclesiæ. S. Bernardus Eugenum vocat *SS. Petri & Pauli successorem, ac Vicarium Apostolorum*, eodem sensu, de successione, & suffectione in excolenda Romana vinea. Et intererat. S. Bernardum ad Romanos rebelles Pontifici dantem eas literas, obiectu vtriusque Apostoli in quem iniuria Eugenio irrogata redundabat, terrere refractarios. Locus Vincentij Lyrinensis, quo sedem Romanam vocat *beatam successionem Apostolorum*, eodem modo expeditur, vel per syllepsin sæpè propositam & Scripturis perfamiliarem, vt supra monstraui.

21 Tandem varij Patres, vocantes Sedem Romanam *Sedem SS. Apostolorum Petri & Pauli*, vnde Aduersarius præsidium suæ nouitati captat, adducti & expositi sunt in Onomastico. Aduersarius allegat eam loquendi formulam ex Theodoretto, Dorotheo Thessalonicensi, Drepanio, & Sarisberienfi. Omnes hi idem dicunt. Theodoretus S. Leoni gratulatus est, quod SS. Petri & Pauli throno insedisset; id quod etiam Hormisdæ gratulatur Dorotheus, nec aliud habent Drepanius, ac Sarisberienfis. Sensus porrò est, quem in Onomastico dedi his vocibus *Sedes SS. Apostolorum Petri & Pauli*. Nempe dici sedem S. Pauli, quia in eius Ecclesiæ fundatione, & Sedis Petri collocatione in ea, plurimum laborauit, multos ad fidem prædicatione sua adducens. Itaque duplex series testimoniorum ex Patribus tanto studio aceruata ab Aduersario, dissecta manet.

22 In extremo agmine, annotandi sunt aliqui Patres ab Aduersario in eandem sententiam prolati, sed profectò extra rem. Eiusmodi est S. Ignatius, quem à se stare con-

contendit, quia dixit S. Paulum fundasse Ecclesiam Antiochenam; unde eruit, S. Paulum non modò fuisse fundatorem illius Ecclesiæ, quod vnum tribuit S. Ignatio, sed etiam fuisse Episcopum Antiochenum æquè ac S. Petrum, quod probat ex Bernaldo authore Apologetici ^{2 cap. 12.} pro Gregorio VII. qui dicit S. Paulum correxisse Antiochiæ S. Petrum, *licet eiusdem Sedis Episcopum*: Nota tò *eiusdem Sedis*. Hoc Aduersarius rapit sibi; quasi sensus sit, vtrumque eadem illa sede potitum. Sed certè hoc est abuti patientia lectorum, nec secus eos habere quàm fungos. Quis enim non videt illum eiusdem Sedis (supple *Antiochenæ*, de qua actum erat) Episcopum, non esse S. Paulum, sed S. Petrum, cui videbatur à Paulo in ipsius Petri, veluti domo deferendum, nec ingerendam inurbanè reprehensionem in Ecclesia propria? Insulsè ergo & prorsus impertinenter, Aduersarius, Antiochenum S. Pauli Episcopatum omnibus retrò antiquis incomperum, nihilque reuera eius causæ commodaturum si admitteretur, inædificat illis Bernaldi verbis; *Paulus ipsum Principem Apostolorum, Antiochiæ, licet eiusdem Sedis Episcopum, liberaliter corripuit.*

23 Æquè appositè pro Romano S. Pauli Pontificatu adducit Aduersarius S. Irenæum, quia dixit SS. Petrum & Paulum Romæ prædicasse, & fundasse Ecclesiam Romanam. Hæ argumentationes quanti sint, frustra docerem. Quid enim? Prædicarunt simul Romæ SS. Petrus & Paulus, simulque Ecclesiam illam crexerunt, aggregata ad Christum ingenti multitudine; (hoc enim est fundare Ecclesias, etiam priusquàm Episcopos accipiant, & hoc ipso modo SS. Petrum & Paulum fundasse Ecclesiam Romanam exponit Nicol. I. ad Consultum 92. Bulgarorum.) Igitur sicut S. Petrus est Rector totius Christianæ Ecclesiæ, ita & S. Paulus. Ne centum quidem bouum paria simul iugata (vt alicubi iocatur Caetanus)

trahendæ ex eo antecedente huic consequentiæ, possent sufficere. Hac ipsa tamen accuratione argumentandi, Aduersarius adducit pro se Tertullianum, quia dixit Petrum & Paulum Euangelium prædicasse Romanis, & illis doctrinam profudisse cum sanguine. Nec maiori cum iudicio, allegat Dionysium Corinthium, quia dixit SS. Petrum & Paulum Romanorum & Corinthiorum Ecclesias fundasse: Et S. Maximum Taurinensem, quia eos appellat fundatores Ecclesiarum. Sanè quotquot primi fidem Christianam in aliqua regione plantarunt, dicuntur ibi plantasse, ac fundasse Ecclesiam. Et plerumque multi simul varijs locis eo modo fundant Ecclesias. Sicque iuxta doctrinam Aduersarij, Ecclesia supra quamuis hydram multiceps esset; nec tantum semel biceps fuisset.

Paulinum adducit Aduersarius, quia dixit SS. Petrum & Paulum esse Medicorum Principes, idest præcellentissimos Medicos, curando ægro Orbis capiti opportunissimos. Quod quid ad rem? Nec illud magis appositè ex eo vrgetur, quod dixerit, Romam utroque hoc Apostolo potentem: quod ad tutelam & patrocinium vrbis in qua vixere aliquamdiu, & denique obiere, est referendum. Eodem iure adducit Aduersarius S. Prosporum, tantum quia dixit SS. Petrum & Paulum reliquisse Romæ Ecclesiam vnã & pacatam. Et hinc quoque multa boum paria aduocanda sunt, vt inde trahatur hæc consequentia. Ergo S. Paulus est Caput Ecclesiæ. Idem esto iudicium de allegatione Ruperti, quia dixit SS. Petrum & Paulum esse Principes Apostolorum, & Christianæ pietatis, ac nostræ in Christo militiæ Magistros, & fratres spirituales vnanimis, Romulo ac Remo discordibus oppositos; quæ omnia tam ad rem pertinent, quàm Auster ad Boream. Vt & illud, quod ex Fulgentio à me edito allegat; SS. Petrum & Paulum in suo ordine ac genere,

nere, inuicem sibi præstare in martyrio, tamque nexos esse, vt cum Petrus dicitur, Paulus non taceatur, & vicissim. Hoc quid ad rem? Id ipsum de omnibus Apostolis dixere S. Chrysostronus^a, & S. Athanasius collaudans S. Andream^b, ac Petrus Damiani agens de S. Bartholomæo, & Alexâder Monachus Encomiastes S. Barnabæ. Nemo tamen idcirco statuit, omnes Apostolos, ita esse idem cum S. Petro, vt constituent cum eo idem caput Ecclesiæ vniuersalis.

24 Manifesta est egestas Aduersarij in SS. Patrum pro sua nouitate testimonijs, quæ tam pauca ad rem facientia proferre potuit, nec absque obtorsione & nisu violento: cum nos è contrario, pro primatu solius S. Petri, abundemus dilucidis, ac per se fluentibus Patrum sententijs. Cuiusmodi sunt illæ quibus asseritur, S. Petrum omnibus Apostolis, atque adeo ipsi etiam S. Paulo datum esse superiorem, atque Rectorem. Et illæ quoque vbiuis prostantes, quibus S. Petrus nulla facta S. Pauli mentione, statuitur caput Ecclesiæ. Quod argumentum non est ab autoritate negatiua, sed in re dogmatica omnino euincit non esse aliud quidpiam tale, vt supra monstraui exemplo Triadis personarum diuinarum, ac septenarij Sacramentorum, quæ non licet in pleniorum numerum diffundere, etiam si nullibi expressum sit in reuelatione, non dari aliquid aliud tale. Sufficit enim illud aliquid non esse expressum. Idem ergo est in hoc negotio: ac proinde non fuit, cur Aduersarius despiceret testimonia Patrum penè innumera, quibus tribuitur S. Petro primatus, nulla facta S. Pauli mentione, cum viceuersa nusquam reperiatur tributus S. Paulo Primatus, vel in speciem, tacito S. Petro. Nam quod Aduersarius in contrarium velut caput Gorgonis obiecit locum S. Bernardi^d vocantis Eugenium *successorem Pauli*, inanè prorsus est: cum ibi S. Bernardus alloquens Pontificem ex loco Pau-

^a in laudat.
S. Ignacij.
^b oratione à
Galleto edi-
ta.
^c serm. 2.

^d epist. 237.
Et 250.

li, non potuerit S. Petrum immiscere. Quod idem dicendum est de Petro Cluniacensi cum vrgens Eugenium, adhibito loco S. Pauli, ait ipsum Eugenium, qui vicem Pauli tenebat, exemplo Pauli abs se vrgeri ad omnium Ecclesiarum sollicitudinem.

25 Itaque testimonia penè innumera, quibus S. Petrus Ecclesiæ caput statuitur, tacito S. Paulo, planè euincunt solum S. Petrum (iuxta Patres) esse Ecclesiæ vniuersæ Rectorem. Signarunt eiusmodi testimonia ex omni seculo Christiano, Scriptores duo; Carolus Franciscus d'Abra de Raconis, Vaurensis Episcopus, & Isaac Habertus ex Ecclesiæ Parisiensis Theologo, Episcopus Vabrensis; ambo egregijs doctrinæ & virtutis ornamentis insignes, qui ante nos hoc argumentum versarunt. Possum equidem cum Origene^a ex Iosepho, ac Philone nonnulla de sacro Pōtificis ornatu in rem suam mutato, illud profiteri. [De his dixerunt quidam ante nos: & sicut non decet aliena furari, ita conueniens puto, benè dictis alterius non abuti, fatentem.] Itaque omnia illa Patrum loca, quæ tanto studio, atque iudicio Nobiles hi Scriptores ad hoc negotium collegerunt, mea ipse quoque esse volo, sed legenda apud eos.

26 Pauca alia, quibus discretè, & (vt loquuntur) in actu signato, solus S. Petrus, Rector Domus Dei, & Caput Ecclesiæ asseritur, hîc annotabo: parum sollicitus de annotandis pluribus idem asserentibus, qui meminerim præclari moniti, quo Anastasius Sinaita obsignat collectionem paucorum testimoniorum, quæ protulerat in veritatis Catholicæ confirmationem. [Eorum quæ ipsi exhibuimus, paucitas, nihil afferet impedimenti cupientibus pleniorē & honestam secum auferre satisfactionem. Vnius enim fide digni autoritas, quod à tali dictū sit, nihil minùs reddit acceptabile, quā quæ à numerosa multitudine sūt dicta: Idē enim in omnibus est spiritus.]

S. Gre;

S. Gregorius Nyssenus ea in SS. Petrum & Paulum laudatione, quam Gretserus è Viennensi Bibliotheca edidit, nec in nuperis operum Nysseni editionibus comparet, insigniter in hâc rem differit. Nam agēs de S. Matthiæ suffeccionem in locum Iudæ per Petrum, sic habet. [Qualis Petrus, qui Coapostolorum electionem instituit, & ad parem sibi functionem euehit, quod nulli alteri, nisi soli Christo competere scimus? hoc enim omni honore, & dignitate eminentius est; & soli Petro ex omni mortalium numero hæc felicitas obtigit, quippè qui loco Christi, aliorum Dux & Princeps à Christo constitutus erat, eiusdemque locum erga alios tenebat; propter quæ nullus ex alijs Apostolis tanta admiratione dignus est, quanta Petrus. Quem enim alioqui, discipulorum omnium feruentissimum discipulum Christi nominamus, eum nunc loco & vice Christi Apostolis præfektum conspicantes, quo tandem loco reponemus?] Rursus inferiùs exponens retributionem trinæ eius confessioni reppensam, ait. [Propter quæ hoc etiam honore super omnes alios affectus est; nam quibus Principibus non est venerabilior, quibus Regibus non augustior, quem sciamus locum Christi, & à Christo, Pastorem & Doctorem omnium gentium vbique terrarum constitutum esse; quàm dignitatem in perpetuum seruat;] utique in successoribus.

27 Neque dici potest, quod Aduersarius obtendit, hæc scilicet spectare comparationē Petri cum alijs Apostolis, non autem cum Paulo. Hoc inquam dici nequit; tum quia locutio est vniuersalissima, & excludens omnem alium; tum quia disertissimè ea ipsa laudatione Nyssenus, docet hæc omnia ad Paulum æquè ac ad alios Apostolos esse extendenda. Locum iam ex necessitate supra retuli, & nunc extorquet hoc negotium, ut eum repetam: Quod Aduersarius, qui toties & tam frequenter

ter ingerit ac regerit eadem loca, non poterit improbare. Præfatus ergo ibi Nyffenus, factam Petro retributionem, consequenter ad professionem trinam amoris, ut Petri decorum cum Pauli ornamentis de quibus prælocutus fuerat contentionem instituat, ait. [Ex quo (ex trina confessione) ea dignitas Petro venit, qualis nulli alteri. Et consultissimum fuerit, hanc gratiam & honorem illum excellentissimum cum nullo alio comparare velle. Et licet Paulus ad Christum in coelum ascenderit, ut disceret, quæ discere, & alios docere decet, attamen Petrus eundem iam coelo delapsus præsentem habebat, & quæ faciendæ essent, & quæ non, exponentem, sibi que ouium præfecturam tradentem, coram audiebat.] Agnoscit manifestè Nyffenus, Petrum Paulo fuisse superiorem, & ei distribuisse partem ouium Christi, quarum curam haberet; assignando scilicet oras quas priùs lustrare instruendo Euangelio oporteret. Mox item instituta disputatione de æqualitate horum Sanctorum, cum præmisisset, hinc Petrum, hinc Paulum, alteri præcellere, concludit. [Etsi æqualitatem constituimus, attamen non dicimus, quod singuli sint caput omnium, quod meritò posuimus, & asseruimus, &c. An non sufficit omnis contradictionis expers Dominica sententia, quæ Petro primas in omnes concessit?] De Nyffeni mente in præferendo S. Petro, & alijs discipulis, & Paulo, non est relictus ambigendi locus.

^a *epist.* 89.

^b *epist.* 19.

28 S. Hieronymus disertè S. Petrum statuit *maio-rem*, ac præcessorem, & Principem, respectu S. Pauli ^a. Id quod etiam habet S. Augustinus ^b, extollens humilitatem S. Petri, passim se corrigi à minore; nec simulatè, sed seriò id vult gestum. At S. Hieronymus (quod nunc nostra non refert) ne Paulus dicatur arroganter egisse, superiorem suum reprehendendo, vult eos ex composito prudenter simulasse dissidium. Potestque eodem flecti

S. Cy-

S. Cyrillus ^a, qui respondens Iuliano eam Apostolorum
 diffensionem obijcienti, & Petrum à Paulo reprehensum
 damnanti, vocat rem ab eis gestam, *artificiofissimam di-*
spensationem, quæ etiam videtur fuisse Philonis Carpathij
 sententia, ad illud Cant. *filij matris meæ*: dicentis, eam
 fuisse *sanctam & honestam pugnam*. Non fuissent autem
 tantoperè solliciti SS. Patres, de modo purgandi præten-
 sam S. Pauli arrogantiam, si credidissent S. Paulum non
 fuisse S. Petro inferiorem. Id quod multò magis dici po-
 test de Clemente Alexandrino apud Eusebium ^b, de que ^{b 2. biffer.}
 Dorotheo in Synopsi, qui eum Cepham quem S. Paulus ^{cap. 12.}
 reprehendit, negarunt esse S. Petrum, ne cogerentur ad-
 mittere, S. Paulum in suum superiorem insurrexisse.
 Quorum omnium discussio apud Baronium ^c legi po- ^{c anno 51.}
 test; & apud eos quos retuli agens de simulatione in re- ^{d c. 26. n. 14.}
 bus in Opere de Æquivocatione ^d. Nunc satis est, om-
 nes illos Patres, qui pro ea D. Petri reprehensione sunt
 solliciti, videri suffragatos auctoritati S. Petri supra S. Pau-
 lum.

29. Arnobius iunior ^e, monstrans quanti apud Deum ^{e in Ps. 138.}
 sit poenitentia. [Ecce (inquit) Apostolo poenitenti suc-
 curritur, qui est Episcopus Episcoporum; & maior gra-
 dus redditur ploranti, quàm sublati est denegati. Quod
 ut doceam, illud ostendo, quod nullus Apostolorum no-
 men *Pastoris* accepit: Solus enim Dominus Iesus Chri-
 stus dicebat *Ego sum pastor bonus, me sequuntur oves meæ*.
 Hoc ergo nomen sanctum, & ipsius nominis potesta-
 tem, post resurrectionem suam Petro poenitenti conces-
 sit, & ter negatus negatori suo hanc quam solus habuit
 tribuit potestatem, ut non solum recuperasse, quod ami-
 serat, probaretur, verùm etiam, & multo ampliùs, poeni-
 tendo quàm negando perdiderat, acquisisse.]

30. S. Bernardus splendidissimè ^f in hanc rem disserit, ^{f lib 2. de con-}
 agens cum Eugenio, quem ait longè differentiùs præ alijs ^{sider. cap. 8.}

Pa-

Pastoribus nomen hæreditasse; eo quod alijs singuli sint assignati greges; ipsi verò, omnes sint crediti, in vnum gregem adunati, ita vt vni vnus subsit. Additque. [Hoc modo ouium, sed & Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum, sic absolute & indiscrete commissæ sunt oues?] Monstrat, omnes planè oues, nulla excepta, esse Petro commissas à Christo, quem ait committentem vni omnes oues, commendasse vnitatem: [Quia vbi vnitatis, ibi perfectio. Reliqui numeri, perfectionem non habent, sed diuisionem, recedentes ab vnitatis.] Itaque pro vna Ecclesia, eaque perfecta, vnus Pastor eminentissimus de Bernardi sententia institutus est S. Petrus, subiectis ei tanquam ouibus, alijs, etiam Apostolis, ne Sancto quidem Paulo excepto; quia vt ibi philosophatur S. Bernardus, Christus nihil distinxit, nihil exceptit: Vbi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.

^a *serm. de S.
Ioan. Euan-
gelistis,*

31 Author Latinus Catholicissimus, cuius sermones nomine Eusebij Emisleni, & Græci, & Arriani absurde circumferuntur, errore non nouo, & apud Gratianum notando, similem argumentationem contexit ^a, quæ perspicue S. Paulus Petro Pastori, vt ouis subijcitur. Tractans enim eam Christi ad Petrum allocutionem, *Pasce oues meas.* [Prius (inquit) agnos, deinde oues ei commisit. Pascit igitur Petrus agnos, pascit & oues: pascit filios, pascit & matres: regit & subditos & prælatos. Omnium igitur Pastor est, quia præter agnos & oues in Ecclesia, nihil est.] Viderit Aduersarius, an S. Paulus sit extra Ecclesiam. Nam si in Ecclesia, quantumuis sit Pastor, Petro subest, de huius authoris sententia, manifestè nixa Scripturæ.

^b *epist. xi.*

In hac clausula, accommodabo non incommode ad rem præsentem illud Paciani ^b quærentis, paruam apud illos

illos cum quibus agebat, de Apostolicis viris, paruum de primis Sacerdotibus, atque Sanctissimis Doctoribus currere auctoritatem. Dolet tot annosos Episcopos, tot Martyres, tot Confessores, aliter locutos, quàm illi tunc loquerentur, contemni. Hæc mihi quoque iusta est querela. Patres vniuersi, vt vt pauci omnino per obtorsionem manifestam aliò trahantur, solum S. Petrum habuere pro supremo Ecclesiæ Rectore, ac visibili capite. [Age, si illi, vsurpando nomini huic, authores idonei non fuerint, nos idonei erimus negando? Et nostram, potiùs auctoritatem Patres sequentur, & emendanda, Sanctorum cedit antiquitas, & iam putrescentia vitij tempora, canos Apostolicæ antiquitatis eradent?] Indignum id sanè ac iniquum, meritoque subiiciendum anathematizationi illi, qua Petrus Cellensis^a percellit omnem nouitatem à sensu, & doctrina SS. Patrum exorbitantem, cuiusmodi manifestè est ea de qua agimus.

a præs. ad librum de panibus.

P V N C T V M X I.

Doctores Catholici omnes, pro solius S. Petri primatu steterè, solis Hæreticis pro S. Pauli ad S. Petrum coauratione sollicitis.

NON exiguum veritatis Catholicæ de solius S. Petri primatu argumentum esse putò, quod quisquis demum sit is, qui hunc Pauli primatum recens inuenit, hætenus tamen nemo Catholicorum Doctorum pro eo stetit. *Doctores Catholicos* intelligo, eos qui Patres sunt subsequuti, solentque distribui in classes quatuor, nempe Expositiuorum

Y (vul-

(vulgus *postiuos* appellat) Scholasticorum, Hæreseologorum, & Canones profitentium. Hi omnes reclamante nemine Catholicorum, B. Petrum eminere supra omnes Apostolos, atque adeò super ipsum etiam S. Paulum, absque ambiguitate confirmant. Appendam capitatim duntaxat ex qualibet classe nonnullos, qui in hoc negotium obiter inciderunt. Nam passim apud alios, res supponitur vt indubitata, quamque excutere, nec vel memorare sit necesse; cū videatur clarè in scripturis & Patribus traditionem diuinam referentibus, decisa.

2. Expositiui vniuersaliter, & omni exceptione seclusa, S. Petrum omnibus planè Christi ouibus, etiam Apostolis, atque adeò etiam S. Paulo præficiunt, siue Matthæi 16. ad illud: *Dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni cælorum.* Siue Lucæ 22. ad illud: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Siue ad illud Ioannis 21. *Pasce oues meas.*

Adeundi præter cæteros, D. Thomas explanans Epistolam ad Galatas ^a, vbi disertè S. Paulum S. Petro subijcit. Locus est ipsis Solis radijs scriptus, qui citra omnem expensionem, si vel tantum legatur, adstriplatur huic veritati.

Ad eundem locum Petrus Lombardus expressè supponit Paulum fuisse S. Petro minorem, admisisse tamen humillimè Pauli reprehensionem, vt forma aliorum Pastorum fieret, & ipsi quoque non refugerent, cum res ferret, corripi ab inferioribus, videntes Pastorem Pastorum, talia à suo inferiore Paulo, sustinuisse.

3. Abulensis tractans præceptum correctionis fraternæ ^b, ait esse communem assertionem, quod Petrus habuerit subditum Paulum. Et quærens quis esset ille absolute dictus Propheta, qui nuntiauit Achabo, futurum bellum secundum, ait antonomasticè sic dictum Michæam.

^a in cap. 2.
sect. 2.

^b quest. 86. in
c. 10. Matth.

chæam, sicut Paulus antonomasticè dicitur Apostolus, ob præcellentiam doctrinæ, quamvis non ob præcellentiam potestatis, secundum quam Petro cedebat, ut disertè ibi notat Abulensis.

Hieronymus Cardinalis Seripandus in quæstionibus subtextis commentario in Epistolam ad Galatas, tradens Pauli in Petrum concitationem, agnoscit ^a Paulum fuisse minorem ac subditum Petro, cuius summam potestatem in Ecclesiæ rectione à Christo, sub clauium metaphora, & pascendi munere attributam, pereleganter & copiosè præmiserat ^b.

4. Ioannes Maldonatus tractans illud Christi ad Petrum, *Pasce oues meas* Ioan. 21. ait claram esse, & constantem omnium Interpretum sententiam, (ne Græcis quidem exclusis; quamvis studio nationis à D. Petri prærogatiuis, quas Romano Pontifici eius successori communicandas scirent, alienioribus;) Christum super omnes Apostolos, & omnes qui numero ouium Christi comprehenduntur, atque adeò supra omnes Christianum nomen præferentes, ^a qualis utique fuit S. Paulus, potestatem ac regimen in Ecclesia supremum S. Petro concessisse. Qui hoc inficiaretur, ex omni natione, quæ sub coelo est, repertum neminem fatetur, versatissimus in sacra doctrina eiusque Interpretibus Maldonatus: solos nuper Lutheri & Caluini Gregales secus sensisse ait.

Benedictus Iustinianus, fusè ac ex instituto, S. Paulum fuisse S. Petro inferiorem demonstrat ea disputatione de Apostolatu, quam suis in Paulinas Epistolas Commentarijs præfixit ^c: Et quæ passim aduersùs S. Petri primatum supra S. Paulum circumferuntur, difficultates, præsertim ab imaginum vtriusque Apostoli positura, accuratè & more suo amoenè dissoluit: concludens, tametsi Apostoli omnes, sed nominatim Paulus, officio Apostolico pares Petro fuerunt, tamen autoritate, ac di-

gnitate Petrum fuisse omnibus superiorem, Paulo non excepto.

5 Sixtus Senensis Bibliothecam sanctam adornauit, veluti apparatus ad solidam scripturae interpretationem. Itaque inter sacros Interpretes referri potest ac debet. Eius hæc est de Petri supra Apostolos omnes, ipsumque Paulum potestate, sententia. Petrum sine dubio omnibus Apostolis, ipsoque D. Paulo fuisse superiorem auctoritate; quippe qui pastor omnium fuerit, atque adeo iurisdictionem in omnes sit nactus, in ipsum verò nemo. Secernendam tamen esse in S. Petro triplicem potestatem; nempe Ordinis, Apostolatus, ac Regni, siue præfecturæ supremæ totius Ecclesiæ. In prima & secunda potestate, B. Paulus fuit Petro æqualis, imò idem de omnibus Apostolis asseri potest, & quo ad primam de omnibus Episcopis. At tertia potestas, solius S. Petri propria fuit, & quo ad eam Paulus Petro subiacuit.

Scholasticorum antesignanos, Petrum Lombardum, & S. Thomam, iam recensui inter Interpretes sacros, monstrauitque Paulum Petro subiecisse, vt subditum. Id quod explicatissimè quoque habet D. Thomas in summa Theologica tractans de correctione fraterna. Ac vt verbo dicam, quotquot ad eum S. Thomæ locum edidere Commentarios, ferè semper meminerunt reprehensionis à S. Paulo adhibitæ; nec est, qui S. Paulum inferiorem Petro non statuat.

6 Hæresologi, siue statuentes legitimum Iudicem controuersiarum, siue refellentes Hæreticos rebelles lumini, & liquidissimam Romani Pontificis apud omnes retrò Doctores potestatem in Ecclesiam vniuersam stabilientes, semper tribuunt Sancto Petro, & Romano Pontifici, quatenus Sancti Petri successori, dignitatem capitis Ecclesiæ, exclusis alijs Apostolis, ac etiam Sancto Paulo. Disertè id habent omnes propè in

controuersia de Ecclesiae capite. Signo ex tanto numero per paucos.

Franciscus Agricola lib. de primatu Petri ^a. Paulum ^{a cap. 7.}

Petro obnoxium, ac subditum disertè agnoscit, ac proinde non habet Paulum pro S. Petri Comptifice. Insigniter Stapletonius cum in Promptuario Catholico ^b, tum in opere de principijs fidei ^c. Optimè quoque Sanderus ^d, qui excutiens hæresim Lutheranorum de Petro circumcissionis duntaxat, Paulo autem gentium moderatore, atque rectore (viderit Aduersarius idem ex instituto tradens) quomodo à grauissimo hoc Scriptore excipiatur; ita agnoscit primatum quemdam Paulo obtigisse, vt tamen subdat. [Verùm hic primatus, licet iure Apostolico non destituatur, tamen non ob iuris Apostolici & Pastoralis prærogatiuam, vt primatus Petri, verùm ob facta eximia, & ob gratiæ personalis prærogatiuam, primatus quidam & erat, & interdum à SS. Patribus ita vocatur.] Nihil clarius, & pro S. Pauli exclusione à verò primatu de quo agimus, & pro intelligentia variorum locorum, quibus Aduersarius abutitur. Insigniter verò idem Sanderus in hanc sententiam disserit alio eiusdem Operis loco ^e, cum demonstrat formam regiminis Ecclesiae Christianae, debuisse semper eandem esse, & Christo hic superstitite, & iam in coelos recepto. Vt proinde sicut ille dum vixit inter nos, fuit vnicum Ecclesiae caput visibile, ita eo coelis illato, super terram esse nequiverit, nisi vnicum caput.

7 Accuratiùs & pleniùs hoc punctum versarunt, qui aduersus M. Antonium de Dominis stylum strinxerunt. Quod enim nefarius ille transfuga ad Pontificum Romanorum auctoritatem conuellendam, in id studiosè incubuisset, vt Paulum emanciparet à patria Petri potestate, vnaque omnes Apostolos, eodem, imò potiore iure quàm Paulum Petro coequaret: è contrario præstan-

^b serm. in festo SS. Petri & Pauli.

^c lib. 6.

^d lib. 6. de visibil. monarch.

^e cap. 6.

^e lib. 5. cap. 7.

a lib. 1. cap. 7.
à num. 56.

b lib. 1. cap. 7.
art. 4.

c in *Censura*
lib. 1. ad c. 11.

stantes illi Catholicæ fidei propugnatores, & omnes Apostolos, & nominatim Paulum subiecere Petro tanquam soli totius Ecclesiæ Pastori supremo. Eminent inter eos, Nicolaus Coiffeteau, qui denique designatus Massiliensium Antistes, obiit; spisso volumine, quo deliria Marci Antonij, confutauit. Martinus Becanus in opere de Republica Ecclesiastica^a, Fidelis Annosus, aliàs Ioannes Floidus Scriptor vndecunque eximius in Monarchia^b, itemque Zacharias Bouerius^c. Eodem tempore contra accensum, siue Optionem M. Antonij de Dominis, scripsit Marcus Antonius Cappellus. Is disputatione de Summo Pontificatu B. Petri toto cap. 12. neruose, ac eruditè cõfirmat subiectionem S. Pauli ad S. Petrum. Et quanquam in illius capitis limbo, vt Aduersarium vndecunque concludat, admittere videtur Romanum Pontificem Paulo item succedere, tamen hoc non dicit, nisi ad hominem argumentando, & ex suppositione ab Aduersario facta, illi data gratis & non concessa. Nimirum quia etiamsi ita esset, vt volebat Aduersarius, verèq. S. Paulus esset caput Ecclesiæ S. Petro equale, nihil id offecturum esset iuribus Pontificis Romani, qui solus posset pretendere suam esse successionem ad S. Paulum. Itaque fortis hic scriptor, doctusq. Hæresologus, etiamsi daretur Romanum Pontificem S. Paulo succedere, omnino tamen vult & confirmat toto eo capite, S. Petrum esse superiorem S. Pauli, quod nobis satis est, quia sic negatur S. Paulum esse caput Ecclesiæ par S. Petro, eique non subordinatum, de quo solo hic quæritur.

d l. 1. de Rom.
Pont. cap. 17.

e l. 3. de Pont.
cap. 2. & lib.
2. cap. 4.

8 Sed quid Bellarmino fiet inter Hæresologos sanè præcellenti? Eum enim Aduersarius pro Pauli primatu intrepidè allegat, eo quod dixerit^d etiamsi constaret, Paulum Petro anteferendum esse omnibus modis, nihil id offecturū Romanis Pontificibus, ad quos omnis Pauli gloria pertinet. Alibi item^e ait eum tradere, omnes vna-
nimi-

nimiter veteres docere, Romanam Ecclesiam à SS. Petro & Paulo, primis in ea sedentibus Episcopis, esse fundatam: Constareque, non alios tempore Apostolorum fuisse Romæ Episcopos, quàm Petrum & Paulum. Conclamatus videri possit in hac re Bellarminus, si Aduersarium audimus.

Sed respondere profectò potest eximius hic pugil Ecclesiæ, & non minus purpuræ quàm aui sui decus, quod Rupertus ad eum, qui ex malè intellecto ipsius loco impegerat. Estque homini Gallo non ignotum, vernaculum adagium; Plerumque planum esse iter, at eo incedentem bestiam. Vecordem. Non opus est glossa in re perspicua, & per se ipsam patente. Nec verò primus Bellarmino prætesum Pauli primatum ex his ipsis eius locis affinxit Aduersarius. Nam Sibrādus in Lutheri combibonibus strenuissimus, ex iisdem Bellarmini plagulis planè præter eius mentem obtortis, conclusit id ipsum, quod Aduersarius hic concludit. Sed Sibrandum fatuari, & cadentem apertos habuisse oculos, monstrat euidenter in Bellarmini defensione Gretserus. Et verò, quæ siue supinitas, siue malignitas est, cum Bellarminus tam clarè, tamque explicatè, vt non possit explicatiùs, & clariùs, tradat Paulum subiacuisse Petro, eoque fuisse inferiorem quo ad authoritatem, & regimen Ecclesiæ, conquirere tam studiosè plagulas, in quibus vtcunque videatur dicere, quod velit nolit ipse, optat tamen Aduersarius vt dixerit?

a lib. 1. in ve.
Sub S. Bened.
Sub finem.

b ad lib. 10. de.
Pont. cap. 37.

9. Disertè ergo & conceptis verbis Bellarminus, tractans ex instituto Petri & Pauli comparisonem, affirmat; Paulum quidem simul ac Petrum, dici *Principes Apostolorum*; sed Petrum, quia pastor omnium & caput, erat; Paulum verò, quia munus Apostolicum excellentissimè obiuit: quomodò Virgilius dicitur *Princeps Poetarum*, & Tullius *Princeps Oratorum*, ob eximiam facultatem.

c l. 1. de Pont.
cap. 37.

tatem carmina, & orationes condendi, absque vlla in
 ceteros Poetas, aut Oratores iurisdictione. Ibidem Bel-
 larminus argumenta, quæ illuc vsque Hæretici pro San-
 cti Pauli primatu adduxerant, refert atque dissoluit, nec
 aliam in Paulo præcellentiam agnoscit, quàm sapientiæ,
 atque laborum: in Petro autem solo, agnoscit potesta-
 tis præcellentiam, qua ipsi etiam Paulo antecellebat, &
 solum ordinaria potestate potitum ait, cum Pauli pote-
 stas quanta quanta erat, extraordinaria esset. Hæc do-
 cet Bellarminus, vbi comparationem Petri ac Pauli ex
 instituto versat. Vt quid ergo allegatur pro contraria no-
 uitate, quia hypotheticè dixit, etiam si Paulus Petrum
 æquasset, aut superasset potestate, nihil id offecturum
 Romanis Pontificibus, ad quos tota Pauli gloria perti-
 net, cum Romæ prædicauerit, & vitam finierit, nec vlla
 sit alia Ecclesia, quæ Pauli sibi decora vendicet, præter
 Romanam? His verbis inædificare velle S. Pauli prima-
 tum ex æquo cum S. Petro de mente Bellarmini, qui eo
 ipso loco tam apertè id reijcit, ludere est, & lectoribus il-
 ludere. Nam hypothetica propositio (vt hoc ipsum obji-
 cienti Sibrando Lutherano, reposuit Gretserus) nihil in
 re ponit. Eam hypothesin posuit Bellarminus, vt osten-
 deret, Hæreticorum importunitatem & improbitatem,
 nihil efficere contra Pontificum Romanorum autori-
 tatem, etiam si gratis daretur Petrum habuisse Paulum
 comparem, vel etiam Superiorem. Neutrum tamen id
 circò asserit Bellarminus, imò perspicuè affirmat, Pau-
 lum Petro inferiorem, ac subiectum fuisse. Itaque si Gret-
 serus ad hæc reponit, Sibrandum talia Bellarmino im-
 ponentem fatuari & blaterare, Bellarminum adducen-
 do quasi quæ ex hypothesi disputat, disputet absolutè,
 nullaque prorsus facta suppositione; possum ego sanè
 Aduersario eadem regerenti reponere, ipsum cauillari,
 & manifestè aperire causæ suæ egestatem, qui destitutus
 veris

veris testibus, falsò supponat, qui attestati suæ nouitati videantur.

10 In alijs locis, quæ Aduersarius ex Bellarmino adduxit, nihilo plus fidei prodidit, ea allegans. Agit Bellarminus priore loco, cum Hæreticis negantibus S. Petrum Romæ fuisse, quos impugnat autoritate S. Irenæi, texentis catalogum Episcoporum Romanorum, & statuentis primo loco SS. Petrum & Paulum. Hoc quomodo accipiendum sit, in S. Irenæo, supra est demonstratum. Ad Bellarminum verò, nihil ea Irenæi verba pertinent, nisi quod ex eis eruit S. Petrum fuisse Romæ. Quid hoc ad confirmandum ex mente Bellarmini, S. Paulum fuisse caput Ecclesiæ? Similiter in posteriore loco, quem Aduersarius ex eo adducit pro hac nouitate, agit Bellarminus cum Hæreticis, aientibus Sedem Romanam esse Sedem Antichristi, & Romanum Episcopum esse Antichristum. Repetit ibi Bellarminus locum S. Irenæi, dicens constare eius testimonio, & constanti omnium veterum assertionem non fuisse alios eo tempore Episcopos Romæ, præter SS. Petrum & Paulum, Romæ tunc prædicantes, eamque Ecclesiam fundantes, & primos in ea sedentes Episcopos, cum Nero fureret, & mysterium operaretur iniquitatis: quod Hæretici de Antichristo in Romana Cathedra sedente accipi volunt. Igitur iuxta Hæreticos SS. Petrus & Paulus dicendi sunt Antichristi. Hæc Bellarmini verba, in alium planè (vt vides) scopum intenta, Aduersarius de more obtorquet ad primatum, S. Pauli, ex mente Bellarmini stabiendum; sed proficit hilum. Nam quomodo accipiendus sit Irenæus, S. Paulum adiungens S. Petro Romanorum primo Episcopo, iam dictum est. Omnes autem veteres, quos supra abs se citatos idem docuisse, ait Bellarminus; tantùm dixerunt, S. Petrum fuisse Romæ Episcopum, & ibidem cum eo prædicasse S. Paulum, quo tempore scripsit myste-

Z

rium

rium iniquitatis operari in nobili Antichristi præcurfore Nerone.

11 Calumniosè igitur, Bellarminus, & per indignam planè verborum eius obtorsionem, trahitur ad patrocini-um nouitatis; de qua tantum abest, vt cogitarit, vt potius validè eam exploserit. Debui hanc in purgando Bellarmino diligètiã, homini de Ecclesia Dei optimè merito, qui in diebus suis suffulit domum, & in diebus suis corroborauit templum. Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi Luna plena in diebus suis lucet, & quasi Sol refulgens, sic ille refulsit in templo Dei. Liceat enim ad hunc virum virtutum omnium, accommodare per proportionem, quæ Siracides de Simone Oniæ filio dixit ^a.

^a Eccles 50.

In extremo ordine locabam Iurisperitos, quod in rebus sacris non æquent accuratione hætenus prolatos Doctores, vt Capreolus ^b admonuit. Passim ergo DD. Canonum, solius S. Petri primatum agnoscunt ad cap. Dominus dist. 19. & ad cap. In nouo dist. 21. & ad cap. Paulus Petrum: rursusq. ad subiunctum paulò post cap. Paulus & Petrus 2. q. 7. & ad Extrauag. Vnam sanctam de maiorit. & obedient. Approbant verò passim Doctores Canonum, quod à Gratiano traditum est cap. Paulus Petrum, fuisse Paulum Petro non imparem, si ageretur de puritate vitæ, quamuis Petrus præcelleret, si fermo esset de officio Ecclesiasticæ dignitatis, quia solus primatum gerebat.

^b in 4. d. 26.
ad argum. con-
tra 2. conclus.

13 Intet cæteros Canonum Doctores, præclarè expressit quod dico, Ioannes de Capistrano in opere de Papæ & Concilij authoritate ^c. Allegato enim Archidiacono tractante Petri & Pauli equalitatem, iuxta textum Paulus Petrum 2. q. 7. quod ibidem dicitur intelligendum, non de officio Ecclesiasticæ dignitatis, sed de puritate vitæ & sanctitate conuersationis: solus enim Petrus in-

^c par. 1. prima
partis princi-
palis pagin. 8.
vers. Primus
qui adificauit.

ter Apostolos primatum gerebat. Subdit ad ista Capistranus. [Dicitur potest, quod Paulus fuerit par Petro in sanctitate, minor in auctoritate, maior verò in capacitate. Primum probat Ambrosius 2. q. 7. *Beati Petrus & Paulus*, ibi, cum dicit, *puto enim illos aequales esse meritis*. Secundum probat Clemens 80. dist. cap. *In illis in fine*, cum dicit, *quoniam nec inter ipsos Apostolos, par fuit institutio, sed unus praesuit omnibus*. Tertium probat ipsemet Paulus ad Galat. 2. cum dicit; *cum autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat*. Quod etiam refertur 8. dist. cap. *Qui contempta*.] Idem Capistranus ^a alibi eodem opere, probans Papam posse dispensare cum bigamo, etiam si id vetuerit S. Paulus. [In his (inquit) quæ non sunt de iure naturali, nec contra mores, vel contra fidem Christi, benè potest Papa dispensare, etiam contra auctoritatem Apostoli, quia Papa maior est Apostolo; sicut Petrus maioris fuit auctoritatis quàm Paulus in administratione 21. dist. S. 1. Vnde Papa est in loco Petri, & sic maior Paulo 2. q. 7. cap. *Puto* 21. dist. cap. *In nouo*. Vnde si par in parem non habet imperium, ff. de arbitr. l. *Nam & Magistratus*. ff. ad Trebell. l. *Ille à quo S. Tempestiuum*. Et in cap. *Innotuit* extra de elect. multo minùs habet imperium minor in maiorem 24. q. 1. cap. *Quoniam vetus* 30. dist. S. 1. Papa namque est Vicarius IESV Christi, & non Paulus, extra de transl. cap. *Quanto*, vt cap. *Inter corporalia*. Et extra *Vt Eccles. benef.* cap. *Vt nostrum*.] Rursus inferiùs argument. 13. allegata Gloss. in cap. *Quis nesciat* dist. 11. quæ affirmat Petrum dedisse Paulo licentiam prædicandi, hoc rejicit Capistranus, quia Paulus priusquam videret Petrum, prædicauit. Subdit verò. [Sed nulli dubium esse debet, quod Paulus & reuerentiam, & obedientiam Petro exhibebat. Vnde in eorum historia scribit disertissimus Leo & Marcellus, quod cum Simon Magus per

^a 2. par. prin-
cipalis par. 3.
pag. 95.

aëra à dæmonibus ferretur, dixit Paulus ad Petrum, meum est orare, tuum est imperare.] Tandem inferiùs argum. 14. ex Theophilacto *Ioan. 21. ait. [Finito prandio, commissionem ouium mundi, Petro commendat, non alij.] Et paulò post, admittens Romanum Pontificem, non solùm Petri, sed etiam Pauli successorem esse, ait id esse intelligendum, quod sit successor. [Petri quidem in plenitudinem potestatis, Pauli verò in plenitudinem legalitatis. Nam sicut Petrus ligandi, atque soluendi à Christo potestatem habuit, ita Paulus scientiæ plenitudinem, &c. Et quamuis omnes Apostoli clauces ligandi, atque soluendi à Domino susceperint, nullustamen aliquo tempore, potestatis plenitudinem vendicauit, nisi is cui Dominus soli, scilicet Petro, concessit, vt supra est clarissimè demonstratum.] Possum istiusmodi, Canonistarum Capistrano æqualium, & antiquiorum testimonijs, solius Petri primatum, excluso D. Paulo, ferentibus, iustum volumen implere. Sed hoc specimen, sufficiat. E posterioribus Canonum Doctoribus, videndus nominatim Antonius Augustinus, vir planè eximius, in collectione Iuris Pontificij veteris^b: Ibi principio, illustrissima signat veterum loca, quibus S. Petro tribuitur primatus, exclusis omnibus alijs, atque ad eò etiam S. Paulo.

14. Itaque omnes ad vnum Doctores Catholici, Paulum Petro subiecerunt, nemine planè refragante. Aliquos quidem è nostris (si Deo placet) suffragatores huius nouitatis ostentauit Aduersarius. Sed qui maximè hac labe respersus est Erardus Billæus, Moralis Theologiæ Cadomî professor, scripto publicè dato, eam à se infamiam absterfit, & calumniæ illius stercois regeffit in authorem. N. à Prato, Professore Cadomensem, quem malè habuerat, quod esset accusatus à Billæo apud Episcopum Cadomensem, de exclusâ vnitæte numerica essen-

sententiæ inter personas diuinissimæ Trinitatis, & sola specifica vnitate concessa. Qui tres Deos ea doctrinæ peruersitate apertè induxit; & ab Episcopo de canenda palinodia admonitus, se potius ad Caluini castra transgressurum, quàm aliquid reuocaturum, est professus. Homo neque à Lutherò, neque à Caluino adeò abhorrens; cum eo progressus sit, vt diceret, eos malè quidem locutos; at in sententia verbis subiecta, nihil peccasse. Concilij verò Tridentini definitiones eo loco habuit, vt diceret, contemni posse; quod Concilium Tridentinum, non fuerit, nisi Concilium Iesuiticum. Hæc de suo Criminatore, libello nuper vulgato Billæus; & calumnias meras eius quem dixi Pratai fuisse; idque à se ritè compertum, scripsit Illustrissimus Vaurensis Episcopus, Racionis^a. Fusè item paulò anteriùs idem Antistes, purgat Dionysium Petauium, cui quoque ea stultilogia bicipitis Ecclesiæ ab Aduersario est impacta; cum tamen contrarium apertè tradat non vno loco^b. Nec refert, quod Paulum *Petri Collateralem* dixerit. Nam etiam bonus latro, collateralis Christi dictus est ab Arnoldo bonæ Vallis Abbate in tractatione de septem verbis^c, vt referre memini in Tractatione de S. Latrone^d.

15. Nemo igitur Catholicorum, aliud visibile Ecclesiæ caput superflite S. Petro agnouit, ac ne Paulum quidem. At magnum veritatis argumentum est, aliquid omnibus videri, vt dixit Cassianus^e. Solos Hæreticos pro coæquatione Pauli & Petri sollicitos fuisse, præmissi Lutherus & Caluinus superiore sæculo, in eam curam incubuere. Nuper Rainoldus Anglus pro eadè coæquatione fategit, nec non M. Antonius de Dominis, quem Aduersarius studiosè expilauit. Neque me latet, quod eius Symmistæ reponere soleant, cum de consensione cum Caluino circa libertatis humanæ naturam, vel exsolutionem, & alia quædam nobis, ac Sectarijs contro-

uerfa.

uerfa reuincuntur. Extremum enim per fugium habent, in illis, quæ apud S. Cyrillum leguntur in Commonitorio ad Eulogium^a. [Dicendum est, non planè omnia, quæ hæretici dicunt, fugienda esse & recusanda. Nam multi ex illis, ea confitentur, quæ & nos confitemur: vtpotè Arriani, cum Patrem omnium conditorem, ac Dominum esse dicunt. An consentaneum erit, vt ob eam causam tales confessiones fugiamus?] Præiuerat Origenes^b, qui id ait esse, quod de sanctificatis batillis æreis sacrilegorum, proditum est in Numeris^c. Et idem habet in Ecclesiæ, ac Synagogæ altercatione Giselbertus. Annuo, non omnia Hæreticorum dicta sordere errore; sicut neque omnia malorum opera inficiuntur malitia. Sed in ijs, quæ Hæretici non malè dixerunt, neminem Catholicum habuere contradictorem. At in hac SS. Petri & Pauli cœquatione, nemo Catholicorum est assensus. Sôli Hæretici eam effutiuerunt.

^a alijs ep. 30.
^b homil. 8. in Num.
^c cap. 12.

16. Causabitur Aduersarius, se calumnia grauari. Cōtestabitur longè se ab hæreticis abesse. Id quod præsertim ex postulat, cum de consensione inter ipsum, & Marcum Antonium de Dominis criminatio ingeritur. Audio. Sed eo sollicitiùs moneo, simplices Catholicos, vt videant quomodò cautè ambulent, & cui se credant, quemue cauere debeant attentè perspiciant. Negat Sanctus Cyprianus^d. [Ea sola metuenda, quæ subruendis, ac deijciendis Dei seruis, aperta impugnatione grassantur. Facilius cautio est, vbi manifestior formido est, & ad certamen animus ante præstruitur, quando se Aduersarius profiteretur. Plus metuendus est, & cauendus inimicus, cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem fallens, occultis accessibus serpit, vnde & nomen *Serpentis* accepit.] Alia addit in eandem sententiam. Quibus affinia habet S. Ambrosius^e, & agens cum Ruffino Sanctus Hieronymus^f.

^d lib. de unit. Eccles. initio.

^e 5. Hexam. cap. 8.
^f Apol. 2. sub fin.

P V N-

PUNCTVM XII.

*Calumniosè Parisiensibus Theologis indiscriminatim
impingi, & cuius aut alterius pruriginosi in-
genij hac in parte abortionem.*

CONSULTO, cum dixi Doctores Ca-
tholicos omnes Paulum Petro subijce-
re, nec eum pro Ecclesiæ capite habe-
re, dimisi ferè Theologos Parisienses,
vt de eis seorsim agerem. Nam etiam
Aduersarius, integrum caput eis addi-
xit ^a, hoc titulo præfixo. *Doctores Parisienses docent SS.
Petrum & Paulum fuisse Apostolorum capita, & ad clauum
Romane Ecclesiæ ambos sedisse, omnesq. Pontifices ad hanc
diem, iisdem in ea ipsa S. de successisse. Quandoquidem
Titulus iuxta Philippum Abbatem ^b dicitur quasi Titan,* <sup>b in mor. in
Cant. sub iuit.
c lib. 1. in Gen.
d in prefat.
variat.</sup>
id quod etiam habet Rupertus ^c (meliùs Cassiodoro ^d,
totius orationis breuissima vox appellatur.) cum primum
in eum titulum incidi, Centurias, aut etiam Chiliadas
Doctorum Parisiensium pro S. Paulo Ecclesiæ capite ex-
hibitas, concepi animo, veritus ne quod sæpè audire,
memini, & pluribus in oris increbuisse constat, longè
communissimo Theologorum Parisiensium suffragio,
communita videretur hæc de bicipiti Ecclesiæ nouitas,
aliæuè nonnullæ ex iisdem fusæ ingenijs, quarum dam-
natio est in ianuis. Subiui caput prædictum, & ad reces-
sum vsque peruasi, & pro centurijs chiliadibusque Do-
ctorum, duos reperi; Ita planè; duos omnino, Gene-
brardum, ac Feuarentium, qui quanta fide allegentur,
mox subijciam.

2. Damnaui illicò, non iustum timorem meum, qui
timuiffem vbi non erat timor. Nec tenuiter confirma-
tus

tus sum in iudicio, quod pridem euulgavi, de eorum hallucinatione, qui pruriginis vnius, aut alterius ingenij cum omnibus Gallis Doctoribus, (quos inter eminent Parisienses) statuunt esse communes. Quasi non habuisset etiam Italia, habuisset Germania, habuisset Hispania, erroneas ac nugiuendos, quorum deliria, gentis vniuersæ Doctoribus nequaquam adscribuntur. Aut quasi excidisset animo, sapiens monitum Nazianzeni^a, Chrystomi^b, Isidori Pelusiota^c, Theodoret^d, ac quoad Ethnicos sapientes, Epicteti, Arriano referente. Indignum esse pronuntiant hi sapientes, cum quis ex Ordine quopiam aliquid admittit indignum (v.g. ex ordine Sacerdotum, aut ex Doctorum ordine) transfundere illic eam noxam in reliquos eiusdem Ordinis; & communiter omnibus propriam vnius labem illinere. Id ipsum meritissimè in plerisque hoc tempore agitatæ difficultatibus Theologicis exoptularim, pro Parisiensibus Theologis, quibus à non paucis malè rerum conscijs, indifferenter tribuifæpè audio, quæ vni, aut alteri scabioso ingenio, cæteris neque cooperantibus, neque applaudentibus excidunt.

3 Non inficior, vt magna corpora suos plerumque nauos habent, nouandi impetiginem in paucis quibusdam è Theologorum Parisiensium corpore, huiusmodi iudiciorum nonnullam causam præbuisse. Ex quo enim contigit, ingenia quædam velamen habentia malitiæ libertatem, eò prorumpere, vt specie insistendi antiquæ traditioni, per ipsos (scilicet) solos, nunc primùm per assiduam veterum Scriptorum peruolutionem deprehensæ, omnia ad captus sui, atque iudicij amissim dirigere tentarint; auditæ in Gallia sunt sententiæ, nec sine turbinibus iactatæ, quas certum est ferri non posse. Quis enim valentissimus licet stomachus concoquat ea cruda placita, *Voluntarium & liberum, idem esse. Nullam*

davi

^a orat. 74.^b homil. 4. de

vision. Esaiæ.

^c lib. 2. ep. 53.

Ep. 3. ep. 242.

^d lib. 12. con-

tra Gr.

^e lib. 4. Arria.

cap. 8.

dari gratiam sufficientem. Deum ex se ipso velle, aliquos perire. Christum non esse mortuum pro reprobis, non modo quoad efficaciam, sed etiam quoad sufficientiam. Exprompsi circa alia quædam, sed notanda & suffigenda huiusmodi Nouitatum capita, sensum meum in Antemurali prestructo Historiolæ S. Ioannis Benedicti. Vnde tantum cordolium vnus cuiusdam, digni potius, qui Synagogæ Libertinorum, quàm cætui Lectissimorum Doctorum accenseatur, vt solita conuiciandi prodigalitate, opellam illam meam prosciderit. Hunc & perpaucos eiusmodi, visos fateor occasione dare rudibus rerum Parisiensium, existimandi, Theologos Parisienses indiscriminatim, aut maxima saltem ex parte, improbatis passim alibi, & re ipsa vbilibet improbari dignissimis, Theologicis placitis inharere. Inter quæ occupat non postremum locum, hoc quod excutimus de S. Paulo Ecclesiæ capite, & bicipiti mystico Christi corpore. Et fortè accessit temporum iniquitas, qua gens in gentem mota, & regnum in regnum, procliue est, vt feratur in dehonestationem nationis vniuersæ à qua dissidet, aut eorum, qui in illa micant splendidiùs: cuiusmodi certè quoad sacram doctrinam sunt inter Gallos, facultatis Parisiensis Theologicæ Doctores, & antiquitate Academiae, & Doctorum insignium ijs pridem conscriptorum vbertate peruenerabiles.

4. Quacunque verò demum ex causa, cis Alpes, aut trans Pyræneos, hæc de Theologis Parisiensibus persuasio increbuerit, quoad biceps Ecclesiæ corpus, dedocendi sunt errorem, qui eo laborant. Tantum enim abest, vt hæc bicipitis Ecclesiæ corporis monstrositas, pridem ab Hæreticis iactata, recens verò Parisijs ab vno, qui ater albusne sit ignoratur, clandestinè proposita, arriserit indiscriminatim Parisiēsis Theologis, vt potius ne vnus quidem bonæ famæ Doctor, proferri possit ex nomine,

A a

qui

qui ei sit astipulatus. Consultò dico *bonæ fame, & qui ex nomine designari possit.* Quia Anonymus cum quo ago, tametsi in speciem saltem, Catholicus habetur, & colore maiestatem Romanæ Ecclesiæ amplificandi, obduxerit huius nouitatis inuectionem, tamen multiplici aliarum macularum circa doctrinam nõ sanam infamia flagrat: id quod superuentura dies, reuelatura censeatur: & tanquam lucifuga cognosci ex nomine noluit, deligens sub sipario latens, tētare si hæc clancularia Pontificiæ Maiestatis suffossio, ex voto cederet. Sciens dico, & postea planum faciam ^a, latere in hac herba anguem. At digni Parisiensis laureæ decore omnino multi, aut etiam ferè omnes, palam & publicè sua sensa efferre non erubescunt, & Catholicæ doctrinæ hodièque adhærent constantissimè, conclamantque in hanc nouitatem; sanctè æmulati maiores suos, eximios eiusdem facultatis Theologicæ Magistros, qui pridem explicatissimè tradiderunt veritatem Catholicam pro qua satago. Nam quod Genebrardus & Feuarentius, dicuntur nouitati contrariæ adstipulati, & repelli posset, reponendo, quid duo inter alios tantos? Et melius repellitur, negando viros illos & scriptis & factis insignes, eiusmodi somnia somniasse.

5. Genebrardus sanè idcirco allegatur ab Aduersario, in sui falsiloquij testem, quia in Opere de restituendis sacris electionibus per Clerum, & nominationibus Regijs excludendis, dixit, S. Clementem fuisse SS. Petri & Pauli discipulum, ac successorem; & sperare se, Clementem VIII. Clementis illius & Petri ac Pauli successorem instauraturum, quæ post Clémentem I. conciderant. Non plura ibi, aut alibi pro S. Paulo Ecclesiæ capite Genebrardus. Quomodo autem ea ad SS. Petrum & Paulum successio, accipienda sit, cum distributione accommodata, vt scilicet ad vnius potestatem, ad alterius studia successisse dicatur Clemens, sæpè sæpiùs dictum est.

Reue-

a. infra punctum
15.

Reuera porro hunc fuisse Genebrardi sensum, nec venisse ei in mentem primatum S. Pauli, & exæquationem cum Petro, manifestum est ex Opere eius Chronographico, vbi circa annum à Christo 32. describens ex instituto Itinerarium S. Petri, & Romanam commorationem, inibique gesta longè ante S. Pauli eodem aduentum, sic habet. [Petrus Paulo Apostolo maior, ex Theophilacto ad Galat. 1. Sanctorum Apostolorum Dux ὁ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἡγούμενος Πέτρος ex Cyrillo hom. 8. ἐν ταῖς ἑορτασικαῖς ὁμιλίαις. Discipulorum vertex (principalis) τῶν μαθητῶν κορυφαῖος. Ex Dionysio Eccl. Hierarch. cap. 5. κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων ex Epiphanio in Anchorato. Apostolorum Pontificumque Præsul, ex Marcellino Comite sub finem Chronici. Apostolorum primus ex Augustino lib. 1. contra Iulianum cap. 2. Primum vniuersale membrum. Paulus autem, Ioannes, Andreas singularum plebium capita. ex Gregorio lib. 1. Epist. 38. Apostolorum caput ex Optato lib. 2.] Hæc omnia ibi, de Petri solius primatu, etiam supra Paulum Genebrardus. Et audet Aduersarius, in tanta luce cæcutire, & verbulum vnum obtortum, ex loco vbi doctissimus ille, & Catholicissimus Antistes, omnia alia agebat, obtrudere ad persuadendum, fuisse S. Paulum caput Ecclesiæ ex mente Genebrardi?

6 Allegabat præterea Aduersarius pro sua nouitate Feuarentium ad lib. 3. Beati Irenæi ^{a cap. 3. nu. 8.}, quia retulit verba eiusdem S. Patris, asserentis Ecclesiam Romanam conferuare traditionem viua voce acceptam a SS. Apostolis adhuc clauum eius regentibus: quorum præ cæteris Apostolis tam sunt eximia charismata, tam singulares dotes, tam magni in mystica hac nauis fabricanda labores, quorum inquam conuersatione, voce & institutis, velut sacris anchoris, inter tot fluctus & aliarum Ecclesiarum ruinas, Romana tuta saluaque hætenus

permanferit. [Ex his Feuardentij verbis , infert Aduerfarius, liquidò conftare de S. Paulo Ecclefie capite, æquè ac S. Petro . Et verò ex Feuardentij mente in verbis illis abdita, horum Apoftolorum vterque longè magis quàm aliquis posteriorum Pontificum fuit caput Ecclefie. Neque enim hi quantumuis probè iam vita functi, fuffinent & fulciunt Ecclefiam ad finem vsque sæculi, fed id proprium eft SS. Petri & Pauli , tanquam fupra omnes posteriores Romanos Pontifices euectorum , quippè Patrum & authorum Romanæ Sedis .

7 Hæc Aduerfarij illatio, poteft fufpicionem mouere, non agnofci ab eo prorfus eandem poteftatis Pontificiæ plenitudinem in posterioribus Pontificibus Romanis , quæ fuit in S. Petro : quod docere , forderet errore. Quamuis enim verum fit , S. Petrum , post mortem eo potentiùs firmare interceffionibus fuis Ecclefiam Romanam , quo apud Deum eft acceptior : tamen ex quo coelo post mortem eft illatus , non gubernat immediatè Ecclefiam , vt Aduerfarius ex fuo Claudio Taurinenfi ^{a apud Dur-} potuit difcere. Totam autem poteftatem quam viuens à Chrifto acceperat , transfudit in fucceffores . Sicut hi cum sanctè moriuntur , poffunt è coelis pro rata gratiæ qua apud Deum pollent, fuffragijs fuis munire ac firmare Ecclefiam : tota autem poteftate Pontificia qua hic potiebantur , fe exuunt, eamque à fucceffore potiundam relinquunt, plenam & imminutam. Viderit ergo Aduerfarius, quæ myfteria verbis illis Feuardentij inædificarit, circa SS. Apoftolorum vita iam functorum officia in Ecclefiam .

8 At quod ex iisdem verbis eruit , de Feuardentij mente S. Paulum fuiffe Petro æqualem , & vna cum eo caput Ecclefie , viderit ipfe quomodo confirmet . Nihil enim tale ex fua mente habet Feuardentius : & vnum verbulum , quod ex S. Irenæo interferit , fatis fuperque

est

est expeditum. Cœteroquin suppetunt ex Feuarden-
tio, quæ germanæ eius sententiæ attestentur. Extat eius
Commentarius in vtramque B. Petri Epistolam. Vtro-
bique tam luculenter ac splendidè, folius B. Petri prima-
tum tradit, eumque omnibus Apostolis, Paulo non ex-
cluso præfuisse confirmat, vt non possit fortiùs apertiùs-
que ea Catholica veritas proponi. Nominatimque ad
titulum posterioris Epistolæ, etiam ex Caluino, supre-
mam S. Petri solus præfecturam demonstrat, & D. Pau-
lum quamuis de coelo edoctum ad Petri cortynam ne
in vacuum curreret, & apud alios fide vacaret eius præ-
dicatio, confugere adactum, extendit. En qua fide Ad-
uersarius, pro S. Pauli primatu & coæquatione cum Pe-
tro, adducit Feuardenrium. Oportuerat reconditos ali-
quos authores, qui consuli non possent, & reuinci falsi-
tatis eorum infidelis allegatio, producere testes nouæ
doctrinæ.

9 Non habuit Aduersarius è tot Doctorum Parisien-
sium millibus, quot claruerunt ab anno Christi circiter
oçtingentesimo, quo ipse vult institutam Parisiensem
Academiã, quem allegaret pro sua nouitate, præter
hos duos Recentiores, & quem laudibus cumulat, ac
inter institutores Parisiensis Academiæ reponit, Clau-
dium Taurinensem. Quanti esse debeat hoc Academiæ
decus, intelligitur ex supra annotatis, de foedis hæresi-
bus huius Claudij, deque Romani Pontificis Paschalis
aduersus eum concitatione ob eam causam, vt ex Iona
Aurelianensi, & Dungalo retuli. Itaque Aduersarius si
honoris matris Academiarum consultum voluisset, præ-
terisset propudiosum hunc authorem, ac fundatorem,
è quatuor vt volunt, (nam negat, & meo iudicio rectè,
Henricus Canisius^a) è Bedæ disciplina eductis, euoca-
tisque ex Anglia in Galliam. Nam quamuis id tradat
Paulus Æmilius sub finem vitæ Caroli Magni, constitu-
tam

^a ad 23. Alen:
si Epistolam.

a lib. 1. c. 72.

b cap. 1.

tam primùm à Carolo Academiam describens, & fauēt, quæ ex eius Decretis referuntur in Capitularibus^a de quo item alia videre est apud Claudium Hemeraum in opere de Academia Parisiensi qualis primùm fuit in insula, & Episcoporum scholis^b. Tamen res est satis obscura; nec de Academia à Carolo vel institutæ, vel restitutæ primis authoribus, satis liquet. Et vt liqueret, præstiterat, probrosus hominem, nec nisi bonorum detestatione dignissimum, præterire, vel non nisi quæ solent eiusmodi homines, cautione referre. Tantum abest, vt quod fecit integro capite Aduersarius, debuerit ab eius authoritate præsidium peti nouitati quàm excutimus.

10 Quando igitur nõ habuit Aduersarius, quos è Parisiensi Academia suffragatores appenderet, age ex immenso numero Doctorum eiusdem Academiae, feligamus nonnullos, quos pro solius S. Petri primatu steterit sit extra dubium. Alcuinus, cui potius quàm Claudio Taurinensi, decus institutæ Parisiensis Academiae tributum velim, varijs Epistolis, vt in tertia, quæ est ad Dauidem Regem (quo nomine designat Carolum Magnum, sicut nomine Salomonis, Ludouicum eius filium:) & in 27. quæ est ad Leonem III. Papam, ac in 28. quæ est ad Adrianum I. Soli B. Petro Apostolorum Principi commissam vniuersam Ecclesiam agnoscit, & Apostolicam sublimitatem (sic appellat Romanum Pontificem) inter tres personas in mundo altissimas, recenset primo loco, eò quod B. Petri Apostolorum Principis sedem teneat. Quo item nomine, supremam Romani Pontificis in Ecclesia authoritatem, exclusa cuiusuis pari potestate, commendat. Similia iterat Epist. 34. quæ est ad Petrum Mediolanensem Archiepiscopum.

11 Petrus Lombardus, Scholasticæ Theologiæ primus inter Latinos (Ioannis Damasceni inter Græcos imitatione) ordinator; inter Parisienses Doctores micuit.

Eius

Eius sententia de Paulo infra Petrum locato, apertissimè legitur in expositione capitis secundi ad Galatas, cum agit de humilitate S. Petri, qui sustinuit ab inferiore corrigi: exemplum (vt ait) quibusuis Pastoribus præbens. vt non dedignentur sicubi à recto deflectūt, etiam à posterioribus, siue inferioribus corrigi.

S. Thomas Aquinas, qui item Parisiensis Doctor fuit, binis locis supra annotatis, disertè & citra ambiguitatem omnem, S. Paulum subijcit S. Petro, vt subditum. Et addenda sunt, quæ agens aduersus errores Græcorum ex S. Cyrillo refert, & approbat^a, de commissa soli Petro, ^{a opusc. 11.} & nulli alij, plena in vniuersalem Ecclesiam potestate.

12. Ioannes Charlierius, à natali solo dictus *Gerson*, vir sua ætate, & pietatis & doctrinæ laudè clarissimus, disertè in hoc negotio est contra Aduersarium. Possem ex eo proferre benè multas; sed vnus, aut alter locus sufficiet. Sermone de Circumcisione Domini habito coram Papa, Tarascone^b, ait S. Petrum fuisse Papam, Sanctum ^{b pan. 10.} verò Paulum fuisse S. Petri Cardinalè. Et multo adhuc depressius locat S. Paulum præ S. Petro, Tractatu de appellatione à iudicio Papæ, vbi S. Petrum agnoscit fuisse summum Pontificem, Sanctum verò Paulum ait fuisse eius Theologum; cui in officio Prædicationis successerint posteriores Theologi. Ex his dijudicandum relinquo, an Gerson censuerit S. Paulum esse æqualem Petro in Ecclesiæ regimine. Idem serm. de SS. Petro & Pauloc, ^{c pan. 60.} agens primùm de S. Petri laudibus, extollit [Excellentiæ suæ dignitatis & prælaturæ, in hoc quod Deus constituit eum Magistrum, & Principem vniuersalis suæ Ecclesiæ, non eo quod omnes alij, siue Apostoli essent, siue discipuli, imò & Domina nostra illi subdebantur, habuitque summam authoritatem claudendi & aperiendi paradisum.] In consequentibus, prælongum elogium contexit S. Paulo, à sapientia & perpeffionibus, ac miraculis:

lis: de Pontificatu autem, qui maximè memorandus
fuiſſet, ne verbum quidem .

13 Ioannes de Turrecremata natione Hispanus, ſed
Doctor Pariſienſis, vt ſcribit Ciaconius agens de eius pro-
motione in Cardinalem, Theologus fuit in Baſileenſi &
Florentino Concilio clariffimus, ſcriptis verè illuſtriſſi-
mus. Tàm clarè verò; tamque explicatè tradit, quod in-
tendimus, vt non potuerit explicatiùs & clariùs. In ſum-
ma itaque de Eccleſia lib. 2. c. 13. diſcutiens argumen-
tum quoddam aduerſùs primatum S. Petri, ductum ex
cap. 2. ad Galat. vbi S. Paulus negat, primores Eccleſiæ,
ac in ijs S. Petrum, quicquam ſibi contuliſſe, aliaque ha-
bet ſuam cum Petro æquiparationem præferentia; re-
ſpondet Turrecremata, Paulum quidem nihil accepſiſſe
à Petro; quoad inſtructionem & doctrinam fidei, quæ
Paulo à Domino infuſa fuerat; fuiſſe item Paulum im-
mediatè à Chriſto electum, æquè ac Petrum. [Non au-
tem dictus eſt Paulus, par Petro in poteſtate Iuriſdictio-
nis; quoniam non latebat ipſum Paulum, Petrum eſſe
caput Eccleſiæ; vnde eum vocat *Cephas*, quod *Caput* ſe-
cundùm linguam Græcam ſonat, vt dicit B. Iſidorus.
Cœterum licet Paulus non immediatè à Petro Apoſto-
latus officium ſuſceperit, ſicut nec alij Apoſtoli, ſed à
Chriſto immediatè, non ſequitur, quod B. Petrus, non
fuerit Pauli, ſicut & aliorum Apoſtolorum princeps &
prælatuſ. Sicut enim ſuperiùs in capite præcedenti dixi-
mus, licet poteſtatem Chriſtus reliquis Apoſtoliſ contu-
lerit, in ordine tamen ad Petrum contulit eis, cui primò
ſingulariter ait, *Tibi dabo claues regni cælorum*.] Hæc &
alia ibi in eam rem Turrecremata, addens cum Nico-
lao Gortam, quæcunq; apud Paulum ſonant eius æqua-
litate cum Petro, accipienda eſſe de paritate quoad
munuſ prædicationiſ, non autem quoad officiuſ præ-
lationiſ; & de paritate quoad poteſtatem ordinis, non
au-

autem quoad potestatem iurisdictionis.

14 Remundus Rufus (est ipse quoque Parisiensis Doctor supra Iurisperitum quanquam id maxime agebat) Theologus, egregio opere aduersus Carolum Molinæum pro defensione dignitatis Pontificiæ à Molinæo, tunc Hæretico impetitæ, disertè agnoscit, S. Paulum non fuisse autoritate æqualem S. Petro, sed fuisse eius subditum : & quod aliquando collega S. Petri dictus est, accuratè exponit, non esse intelligendum de æqualitate quoad potestatem, sed de societate laborum in Euangelij disseminatione, & mortalium aggregatione ad Christum. Ait quidem Remundus, vtrique Apostolo succedere Romanos Pontifices, & per vtrumque coaluisse in vnâ Sedem Romanam Iudæorum, ac gentium Principatum. Sed hoc dicit tantum ex suppositione non concessa, quod vterque Apostolus suam Præfecturam haberet separatam, Petrus Iudæorum, Paulus gentium. Absolutè autem, & ex sua mente agendo, neque eas præfecturas separatas cuique horum Apostolorum assignatas agnoscit, neque admittit Paulū esse Petro æqualem, sed planè statuit esse subditum S. Petro.

15 Recentioribus eiusdem Parisiënsis Academiæ Magistris, pro S. Petro, solo supremo dum vixit Ecclesiæ Rectore certantibus, abundamus; & quidem viris insignibus, & omni elogio superioribus; Philippo Gammachæo, Andrea Duuallio, Nicolao Coëffeteau, Michaele Mauclero, ac vt alios omnino multos reticeamus, visæ mihi hîc Romæ sunt, de hoc argumento duorum eximiorum Parisiensium Scriptorum lucubrationes Caroli Francisci d'Abra, de Raconis, Vaurensum Episcopi, & Isaaci Haberti, Episcopi Vabrensis. Vterque doctrinæ & flagrantis pro Dei Ecclesiæ zeli laudem, quam anterioribus scriptiõibus compararat, ea scriptiõne cumulauit. Ex lectiõne verò libri damnati, agnoui virum de Theologia

Scholastica optimè meritum, Dominum Petrum à S. Ioseph, cum alijs egregij Scriptoris dotibus optimè instructum, tum scriptionis pelluciditate vitro splendidiore singularem; in hoc ipso argumento stylum exercuisse. Sed quod illud eius opus ad manus meas non peruenerit, illius lectione (quod auide fecissem) frui non licuit.

16. Quid verò capitatim appendo Doctores Parisienses, cum possint omnes simul, & in coetum adunati, huc aduocari? Extat Censura proximè superioribus annis à facultate Theologica Parisiensi lata, contra Marcum, Antonium de Dominis; quæ in biceps Ecclesiæ corpus æquè intorquetur. Hæc erat propositio prima Marci Antonij de Dominis ex lib. 1. de Repub. Eccles. cap. 2. nu. 18. [Disparitas potestatis inter Apostolos, est humanum inuentum; in sacris Euangelijs, & diuini noui testamenti scripturis minimè subsistens.] Censura facultatis Parisiensis de ea propositione, hæc fuit. [Hæc propositio est hæretica & schismatica, de iurisdictione Apostolica ordinaria, quæ in solo S. Petro subsistebat, intellecta.] Altera propositio Marci Antonij de Dominis ex lib. 4. c. 6. eiusdem operis, hæc erat. [Petrus non habuit quicquam peculiare, in quo ei dari debeat, magis quàm coeteris simul omnibus, successio.] Hanc propositionem sic suffixit facultas. [Hæc propositio est hæretica, schismatica, & Hierarchici ordinis perturbatiua.]

17. Ex his manifestissimè habetur, cadere in Doctores Parisienses eo nomine dignos, decus quod Sanctis Apostolis tribuit Faustus Apolloniadis Episcopus, scribens ad Petrum Fullonem. [Scis, Apostolos non fuisse præceptores in nouitate?] Liqueat, inquam, similiter Doctores Parisienses non esse Præceptores tradentes noua, quod tanto studio cautum volebat Vincētius Lyrinensis. Ac proindè vnus, aut alter ex eo coetu, à coeteris palam improbat, non plus suum dedecus affricant alijs, quàm

quàm Iudas scelus suum Apostolis collegis : vel quàm Lucifer Michaeli & Sāctis Angelis, cum quibus in vnum coetum aliquando coaluit.

P V N C T V M X I I I .

Salus ex inimicis ; ab Ethnicorum & aliorum quorundam Ecclesiae hostium testimonio de S. Pauli ad S. Petrum subiectione.

NON leue Catholicae doctrinae munimen existimare soleo, quod ex hostium eius testificatione desumitur. Sic demonstrare memini tractans iustam confixionem librorum, etiam Luciani ac Celsi Epicuræi, & aliorum quorundam Ethnicorum scriptiones, quibus nostros ritus, aut sensa deriserunt, non parum commodasse Ecclesiae, in firmandis veris dogmatibus. V. g. apud Lucianum ridetur mysterium Trinitatis, & cultus sanctarum imaginum. Ethnicus apud Minutium, in simulat idololatriæ impensæ Sacerdoti, procubitum fidelium ad eius genua, inter confitendum. Ibidem, & apud Tertullianum, atque Athenagoram, obijeitur Christianis pabulum ex carnibus infantis farre contectis, quæ est perspicua veritatis Catholicae confirmatio. Neque enim hisanniones irridebant, nisi quod apud Christianos receptum nouerant. Sic gloriose Satan suismet armis prostermitur. Nam vt est apud Eucherium ². [Validis absc- ^{a homil. 2. de pasch.} que dubio nititur priuilegijs, qui causam de Aduersarij afferit instrumentis, Speciosa victoria est, contrariam partem chartulis suis, velat proprijs laqueis irretire, &

testimoniorum suorum vocibus confutare; & æmulum
telis suis euincere, vt pugnatōris sui argumenta, suis pro-
bentur vtilitatibus militare. ¶

*a epist. ad Au-
g. 11.*

2 Non dissimiliter ergo in re nostra, suppeditatur va-
lidum argumentum receptissimi sensus priscorum fide-
lium, de S. Petro solo Primatē, & ipsius etiam S. Pauli su-
periore, ex eo quod Porphyrius, referente D. Hierony-
mo ^a reprehendat D. Paulum, quod in causa legalium,
procaciter & arroganter egerit, reprehendens S. Petrum
superiorem suum, vt habetur ad Galat. 2. Bene est, quod
intercidit opus Iuliani Apostatæ contra Religionē Chri-
stianam; nec S. Cyrillus, qui ex eo plerasque plagulas suæ
confutationi intexuit, in hac parte Iuliani verba exscri-
psit, sed tantum dixit, hypocrisim B. Petri à Paulo fuisse
iugillatam. Nec dubium, quin Paulum quoque, eadem
ex causa, ex qua Porphyrius, allatruerit Iulianus: nem-
pè ob Paulo affectam procacitatem in sui superioris re-
prehensione. Ego in præsentia, quomodo Paulus Pe-
trum arguerit, non moror; nec an verè Petrus in eo fa-
cto peccauerit. Tantum dico, Porphyrium, ex tunc vi-
gente communi sensu Christianorum, agnouisse, S. Pe-
trum fuisse S. Pauli superiorem, & idcirco Paulum no-
tasse arrogantia, & procacitatis, quod superiori suo au-
sus fuisset resistere in faciem, quo nihil potuit commo-
dius proferri ad stabiliendam per externa testimonia, ve-
ritatem Catholicam pro qua satagimus.

3 Et quia Theodoretus in Dialogis, post comproba-
tam ex Patribus veritatem Catholicam, hæreticos sub-
textit, quos eidem quoque suffragatos esse contingebat,
Ethnicis adiungam etiam hæreticos: qui tametsi vt plu-
rimum, toti sunt in deprimendo S. Petro, & æquiparan-
dis ei omnibus Apostolis; ramen veritate conuicti, ali-
quando agnoscunt S. Petrum esse superiorem, & alijs
Apostolis; & nominatim S. Paulo. Atque ita verum.

com.

comprobatur illud Basilij ^a. Ipsi sapè, qui operantur mendacium, rerum perspicuitate coacti, etiam nolentes veritati attestantur. Nam & Dæmones non faciebant opus Euangelistarum. Sed cum lucem veritatis non possent non respicere, clamabant, *Scimus quia tu es Sanctus Dei.*] Igitur vt supra indicaui, Calvinus quoque agnoscit S. Paulum subiacuisse S. Petro, atque adeò non fuisse ei parem potestate. Habet hìc profectò locum, quod Faustum eiusque partiaros, cum prorsus alienis à fide componens Claudianus Mamertus ^b aiebat. [Acriùs ^b lib. 3. de Fran- tu animorum cap. 9. isti (alieni) abstrusas rerum rationes ingressi sunt, quàm non nulli nostrates, qui cubicularijs disputationibus, de sublimium indage causarum, aliquid soporiferum in lectulis oscitantes, perpellente copia tepentium nænarum, stolido laudatore veteras anilium opinionum suspiciones edormiunt.] Acriùs, inquam, peruasere Scripturas, & traditionem de Monarchia Ecclesiasticæ

Hierarchiæ hi exteri, quàm hi in speciem salutem Catholici, maioris partis, & veterum, & nouorum hæreticorum in hoc negotio Sectatores; quatenus alium Apostolum quoad potestatem in Ecclesiæ regimine, æquiparant cum B. Petro, de summo gradu exturbato.

*Absolutio Controversiæ. Cur providente Deo, S. Paulus,
non item S. Petrus, reciso capite vitam finierit,
ex dictis estimatum.*

I **A**BVNDE¹, & rationibus, & Sancto-
rum, ac Doctorum omnis generis ma-
nifesta suffragatione, euictum videtur,
S. Paulum non fuisse Ecclesiæ caput,
& zelum pro maiestate Romanæ Ec-
clesiæ, ex successione in vtriusque Apo-
stoli dignitatem, non esse secundum scientiam. Id quod
interposita his ipsis diebus Sedis Apostolicæ definitione,
adeò deinceps ratum erit apud Catholicos, vt nulla sit
futura de eo dubitatio: cum ipse Pontifex, post rem ritè
discussam, & adhibita omnia requisita ad responsum ex
cathedra datum, pronuntiauerit hæreticum, statuere
S. Paulum caput Ecclesiæ, non subordinatum S. Petro.
Et meritò ita pronuntiatum est, quia cum S. Paulus in-
ter oues Christi numeretur, non potuit non subijci vni-
uersali omnium Christi ouium Pastori: ac proindè non
fuit caput Ecclesiæ, sed membrum sub capite; ac si licet
ex antiquo Romano vsu loqui, fuit capitis minor.

Hinc verò adducor vt existimem, certo consilio pro-
uidisse Deum, vt S. Paulus capite minutus vitam finierit,
non item S. Petrus. Id enim per antiqua traditione, & re-
ferentibus priscis authoribus compertum habetur. S. Pe-
trum capite deorsum verso, cruci confixum esse, quic-
quid fabulinus Calvinus garriat, dicens eam narratio-
nem esse fabulosam; quod magnæ impudentiæ iure no-
tat Maldonatus^a. De Sancto autem Paulo, eadem tra-
ditio, & multa veterum testimonia, confirmant quod
dixi.

^a in cap. 27.
Ionn.

dixi. Videtur autem hac in parte humanum consilium longè à diuino discrepasse. Neque nouum est, vt in pœnarum irrogatione per homines, aliò spectent homines, aliò Deus, eam irrogationem siue volens si absque peccato fiat, siue permittens, si sit cum peccato coniuncta. Ita notum est ex Cruce Christi, quæ de Iudæorum malignissimo cõsilio, ad Christum infamia & probro respergendum pertinebat, quia maledictus omnis, qui pendet in ligno. Ex Dei autem consilio, vt varij Patres apud Toletum ^a, & Malonium ^b considerarunt, genus illud supplicij ad significandum Christi à terra exaltationem, & omnium ad ipsum subuectionem, referebatur. Idem igitur circa martyrum cruciatus contigisse ambigere non licet, præsertimque circa cruciatum SS. Principum Apostolorum, qui inter martyres eminent, attento gradu ipsorum, & bona confessione.

2 Et Sanctus quidem Petrus, attento consilio humano, eo seruili & turpissimo necis genere, vt monstrat fuse Gretserus ^c, idcirco cecidisse videtur, quia habebatur persona vilis. At Crux, erat supplicium infimæ sortis hominum, quo in ciues abstinerebatur; vt idcirco Tullius in Verrem conclamet, quod ciuem Romanum egisset in Crucem. Magna enim ratio habebatur conditionis personarum, in admetiando ei supplicij genere, vt Petrus Faber ^d in Semestribus obseruauit, & notauerat quoque Philo, scribens in Flaccum: vbi refert, flagrorum quoque fuisse differentiam, pro Cæsorum conditione, apud Lictores Ægyptiorum, dictos *Spatophoros*. Ex hoc ergo vsu discriminandi in supplicij irrogatione nobiles à plebeijs, S. Paulus ense impacto cecidit. Sanctus verò Petrus clauifixione in Cruce. Et fortassis inter varia alia supplicia, quibus vterque consentaneè ad gradū & conditionem suā perire potuisset, delecta est quoad vtrumque mortis irrogatio per ferrum, vni impactum, alteri

ada-

^a in c. 3. Ioan.
annot. 22.
^b ad Pileotū
de sacra syn-
dono cap. 2.

^c lib. i. de Cru-
ce cap. 38.

^d l. vnic. c. 17.

here Christum Iesum, præter quem nemo potest vniuersali Ecclesiæ aliud ponere fundamentum? Quod utique deuotissimus ille Petrus, non solum viuens, sed etiam moriens demonstraui, quãdo nimia humilitate & congrua significatione, se crucifigi deorsum verso capite, petiuit: profectò diuina inspiratione præfigurans, se se esse primum & quadrum lapidem in fundamento, quod est Christus Iesus compaginatum, cohærentem atque connexum. Qui utpotè superpositus angulari lapidi, totum pondus Ecclesiasticæ fabricæ incorruptibili soliditate sufferret, ac proprii capitis suppositione omnia membra Corporis Christi per aptas, & naturales compages vsque ad consummationem sæculi, quasi vsque ad pedes crescentia, inflexibili collo ad cœlos sustolleret.] Quid ad rem nostram aptius, aut illustrius? Et compensauit eo pacto Deus, profundam humilitatem S. Petri in optanda & postulanda clauifixe, capite deorsum, iuxta illud Prudentij ^a.

Prima Petrum rapuit sententia legibus Neronis

Pendere iussum præeminente ligno.

Ille tamen veritus celsæ decus amulando mortis

Ambire tanti gloriam Magistri;

Exigit ut pedibus versum caput imprimant supinis,

Quo spectet inum stipitem cerebro.

Figitur ergo manus subter, sola versus in cacumen;

Hoc mente maior, quo minor figura.

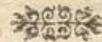
Nouerat ex humili, cælum citius solere adiri.

Deiecit ora, spiritum daturus.

Minorem dicit fuisse S. Petri sic confixi figuram, idest despectiorem, ita ut generi mortis vilissimo, Apostolus superpondium vilitatis sibi ascuerit, ex eo genere clauifixe. Tãtam sui depressionem in Apostolo, Deus pro more suo, expressione extantis supra omnes mortales apices dignitatis eo mortis genere delineatè cõpensauit.

+ De diuino autem consilio in tali genere necis Sancti Pauli, excogitari possunt congruentiæ complures: V. g. vt S. Pauli niuea puritas, & intemeratus pudor manifestius patefieret; cum reciso capite, lac pro sanguine manaret, de quo prodigio testantur S. Chrysostomus ^a, & S. Ambrosius ^b, ac Gregorius Turonensis ^c habeturque etiam in actis Lini nomine vulgatis. Non adferrentur quidem spurciloqui Sectarij, qui turpitudini suæ lenocinantes, omnia mouent, vt Paulum coniugio illigatum fuisse persuadeant. Tamen ipsemet S. Paulus impingit eis mentionem, cum commendans Virginitatis studium, ait; *Volo omnes esse sicut me ipsum*; cælibem scilicet, & operum coniugij rudem. Potuit igitur diuinum consilium spectare expressiuem Paulinæ puritatis, cuius lac symbolum est appositissimum. Vel quod S. Chrysostomus, & Gregorius Turonensis tradunt, potuit eo lactis defluxu; insinuari munus S. Pauli, qui tanquam bona nutrix lac fidelibus immulserat. Sed præcipua eiusdem diuini consilij ratio fuisse videtur, vt insinuaretur deesse S. Paulo quantumuis in Ecclesia magno, decus capitis; ita vt iuxta Romanam phrasin, dici verè posset, sicut physicè, ita & mysticè, *capitis minor*. Nam quandoquidem folium non cadit super terram absque patre nostro, multo minùs caput S. Pauli cadere absque certo Dei consilio potuit. Quid autem congruentius spectare potuerit Deus in delectu talis supplicij per malitiam impiorum inferendi, potius quàm alterius, quod perindè fuisset Damnatoribus Pauli decernere, occurrit nihil.

^a in Encomio
S. S. Petri &
Pauli,
^b serm. 68.
^c lib. 1. mir.
cap. 29.

P V N C T V M X V.

Quo consilio hac nouitas de bicipiti Ecclesie corpore,
excogitata videatur.

I **D**IFFICILE est de humana mente
pronuntiare. Est enim profundum,
quod liquidò peruadi à solo Deo po-
test, iuxta illud; *Prauum* (inaccessum,
atque imperuium) *est cor hominis, & in-
scrutabile; quis cognoscet illud? Ego Do-
minus scrutans corda.* Itaque operosum est, definire, quid
re ipsa spectarit faber huius nouitatis de bicipiti Ecclesia.

Re ipsa dico, quia verbo tenus obtendit se spectasse
augmentum maiestatis Romanæ Ecclesiæ, ex vtroque
illo Episcopo, atque Pontifice. Quamuis enim S. Petrus
magnus omnino fuerit Apostolus, & gloriosissimum sit
Ecclesiæ Romanæ, cum habuisse Pontificem, cuius au-
thoritati omnes deinde Pontifices succedant: tamen
tanta est vndecunque S. Pauli eminentia, vt non exiguo
emercandum pretio videatur, eum quoque habuisse
Pontificem, cuius item autoritas, ad cōsequentes Pon-
tifices transfundatur, & hoc etiam stimulo ad omnem
sanctimoniam vrgeantur, memores in quanti Præsulis
throno sedeant. Quantus enim reuera est S. Paulus?
[Siue quid egregium (inquit Chrysoftomus ^a) edidere
Propheta, siue Patriarchæ, siue iusti, siue Apostoli, siue
Martyres, hæc simul omnia complexus Paulus; tanta
excellencia possidet, quanta illorum quicquid virtutis
vbique fuit, nullus profectò possederat. Quando igitur
quæcumque in hominibus bona fuere, sola vnus anima
complectitur; & cum excessione quidem non hominum
modò, sed Angelorum quoque, omnia complectitur,

^a *hóm. de vir-
tut. & vit.*

Cc 2 quo-

a homil. 15. in
ad Roman.

b ibid. homil.

16.

c homil. 13. in
1. Cor.

d homil. 32. in
ad Roman.

quonam pacto verbis tantarum laudum cumulum ad-
æquare poterimus?] Alibi ^a, ne Pauli quidem soleis di-
gnos pronuntiat, seipsum, sibiq. consimiles; quos etiam
statuit indignos, vel ipsum Pauli nomen audire. Vnum
eius vnguem, totius orbis terrarum imperio potio-
rem, ac eligibilem dixit, alio loco ^c. Fulgura ex eius mi-
cantia ore, per quod Christus locutus est, in cuius lin-
gua Deus sedit, scitè describit alio loco ^d, homo laudum
S. Pauli nunquam satur. Tantis cum fuerit S. Paulus,
non potest tenue decus videri, ei succedere, & eandem
authoritatem qua ille diuinitus in vniuersam Ecclesiam
instructus est, ad se transfusam possidere.

2 Hoc igitur tantum decus, Pontificibus Romanæ
Ecclesiæ conciliaturus author cum quo agimus, in id in-
eubuit, vt salua S. Petri prærogatiua, quam Scripturæ,
& Concilia, ac Patres clamant, consors ei Pontificiæ di-
gnitatis adiungeretur S. Paulus; ideoque libro suo titu-
lum fecit, *De magnitudine Romanæ Ecclesiæ, ex successio-
ne ad utrumque simul Apostolorum Principem, Petrum &
Paulum*. Prætereà hoc pacto Romana Ecclesia fit lapis
angularis in quem & Iudæi, & Gentes concurrunt, &
vniuntur; quia S. Petrus fuit Pastor circumcissionis, &
S. Paulus Gentium: sicque Romanus Pontifex vtrique
succedendo, duos illos pariter in vno se, velut angulari
lapide connectit. Item hoc modo consulitur stabilitati
Pontificatus Romani: quia posito, quod S. Petrus Ro-
mæ non fuerit, hæret Pontificatus Romano Pontifici
per S. Paulum, de quo non ambigitur, quin Romæ fue-
rit, cum id apertè prodat Lucas. Denique hoc modo,
docetur Pontifex, nihil sibi esse suscipiendum, aut decer-
nendum, nisi communicato cum Coëpiscopis consilio,
sicut SS. Petrus & Paulus collato studio & communi-
cua, in rectionem Ecclesiæ, & propagationem fidei incu-
buerunt. Hos fructus spondet Aduersariis ex noua do-
ctrina

trina de bicipiti Ecclesia, & S. Paulo eius capite cum S. Petro.

3 Quid dicam? Dauid sum non Oedipus. Boni tamen, & naris haud obesa coniectores, aiunt verendum esse, ne Romana Ecclesia, huic in speciem erga se adeo benefico scriptori dicat; Timeo Danaos, & dona ferentes. Veritura videtur, ne hoc sit beneficium piscatorum, quo tantulae escae obiectu, captatur piscis, ut Philo^a de hamatis beneficijs loquens, dixit. Quid si enim haec D. Petri depressio, per partitionem potestatis eius, & socij adiunctionem, eo denique pertingat, ut plena Pontificiae dignitatis possessio sic in plures dispescatur, ut penes omnes sit eius portio, penes nullum integritas? Quod enim salva esse dicitur S. Petri praerogatiua, adiuncto licet S. Paulo. Pontificiae dignitatis socio, spermologia est manifesta. Neque enim potest eius praerogatiua perstare, qui adiuncto consorte, ac aequaliter particeps dignitatis, definit esse solus, ac pleno iure Pontifex, ita ut ipso aliquid in commune bonum praescribente, alius possit ei obstrepere, & consensu negato disturbare eius consilia. Itaque satis superque ex solius S. Petri primi Pontificis dignitate, splendet Ecclesia Romana: neque ut magna usquequaque sit, hunc nouitium falsae magnitudinis titulum tenetur admittere. Eoque vno Pontificij S. Petri titulo haecenus honestata, ad eam pertigit dignitatem & magnitudinem, ut summam profanae magnitudinis Romanae sublimitatem, non exaequarit modo, sed etiam longo interuallo superarit, quod Thomas Stapletonius iusto opere est executus.

4 Mirum verò est, quomodo Aduersarius Pontifici, & Romanae Ecclesiae tantoperè (ut putat) commodans, frontem non exporrexerit, & aperte non propalarit quis esset; qui tam sancta, tam salubria, tam necessaria suggereret: quod illi & gloriosum, & ad iustam compensa-
tio-

^a lib. de plan-
tat. Noe.

tionem opportunum esse potuisset. Nunc ei occini potest illud Claudiani Mamerti ad Anonymum cum quo agit. [Mihi primum quærere cordi est, quidnam rationis extiterit, ut tantas initurus causas, de tamque sublimibus loquuturus, sciri vitauerit. Si bene conscius disputas, cur nomen occultas? Si agnosci metuis, cur opus prodis? Nec dicam cur ita scribis. An maiorum forsitan super hoc exempla Sectaris? Sed video Prophetas, Euangelistas, Apostolos, post etiam authenticorum plurimos tractatores, sua proprijs voluminibus nomina, prænotasse. Alios etiam operum suorum in proprijs vocabulis inchoasse principia, ut est illud, *Petrus Apostolus Iesu Christi*: Et Paulus, nec non alij, atque alij fundatores Ecclesiæ, atque eruditores, &c. Enim verò quod isthic pagina propalatur, eius denique author occultatur, euidens facit indicium, eundem scilicet à quo sit composita, fuisse damnatum. Nemo enim studet occuli, nisi qui formidat agnosci. Ego tamen fatis miror, cur in eodem vitandæ noxæ non fuerit studium, in quo suppressi nominis potuit esse iudicium.]

5 Hoc ipsum, Aduersario cum quo ago, obijci potest, ac etiam multo fortiori ratione. Nam tametsi suppetere possunt variæ causæ, ex quibus interdum fas sit celare authoris nomen, qua de re plenè in Tractatione de iusta confixione librorum^a: tamen nulla videtur suppetere posse idonea causa celandi nomen suum, quando Pontifex in re ad fidem Catholicam attinente aditur: ut factum est ab Aduersario, qui Epistolam de hoc argumento ad ipsummet Pontificem direxit. Certissima enim est Ascetarum omnium doctrina, nihil esse celandum, & recessus omnes pandendos esse, quando agitur cum superiore, de rebus spectantibus ad animæ salutem & perfectionem. Videndi S. Basilius^b, Dorotheus^c, & varijs locis Cassianus^d, ac S. Benedictus^e, & Ri.

^a partit. I. ero-
tem. 19.

^b ad q. 228.
227. & 220;
breuium; & in
fine homilia in
Laticis.

& Richardus Victorinus ^a. At quis superioris nomen in Dei Ecclesia iustius, & fundatiore titulo obtinet quam Pontifex? Itaque non fuit agendum in obscuro, & captatis latebris: quòd faciunt cum Confessarijs, quos non puduit pudenda admittere, pudet autem Conscientiæ arbitro diuinitus constituto explicare. Præsentiens haud dubiè Aduersarius falsi dogmatis damnationem, præcauit infamiam: in eo utcumque culpam minuens, quod verecundiùs peccare videri potest, qui latere peccando desiderat, ut differit S. Bernardus ^b.

6 Ut ut verò sit de causa suppressi ab Aduersario nominis proprii, non sunt dandæ aures fucatis eius sermonibus, quibus suum pro Ecclesia studium, & pro Pontificia dignitate augenda, atque firmanda sollicitudinem ostentat. Enimuerò solemne est intentis in alicuius exitium maleficis, bona in speciem ostentare. Hoc artificium à Dæmone oceptum, imitantur omnes, qui sunt ex parte illius. [Nemo (inquit Tertullianus ^c) venenum temperat felle & elleboro, sed conditis pulmentis & benè saporatis, & plurimum dulcibus, id mali iniicit. Ita & Diabolus, lethale quo conficit, rebus Deo gratissimis & acceptissimis imbuit. [Cassianus ^d id esse ait, quod Sapiens iuxta 70. admonuit: *Malignus nocet cum miscuerit se iusto*: id est, boni obiectu ac colore. Faustus quoque concinnè. [Diabolus calliditate veteris artificis, ac multiformis ingenij condit blandimenta peccandi. Sic etiam malefici facere solent, qui mortiferos herbarum temperant succos, in condito, aut aliquo dulci poculo nescientibus propinaturi, gustum mentita suauitate cooperiunt, virus amaritudinis obscurant fraude dulcedinis. Prouocat primus odor poculi, sed præfocat inclusus sapor veneni. Mel est, quod ascendit in labia; fel est, quod descendit in viscera.]

7 Haud dissimiliter se gerunt omnes erronei: Omnes

in-

^c doct. 9.
^d lib. 4. cap. 9.
^e 37. coll. 2.
^f c. 2. 10. & 11.
^g cap. 4. reg. &
grad. 5. humil.
^h annot. ult. in
psal. 113.

^b epist. 126.

^c lib. de spectat.
cap. 16.

^d coll. 1. c. 20.

^e l. 1. de grat.
& ubi arb. c. 2.

inquam Satanae administri, ab ipso subornati, vt S. Cyprianus initio libri de vnitae Ecclesiae admonuit: dices, hoc esse, abstractis à tenebris, alias rursus tenebras of- fundere, ita vt, qui decipi non potuerunt detenti in er- rorum manifestorum caecitate, circumscribantur & de- cipiantur noui itineris errore. Blandiloquio tentant im- ponere; id quod praeter Cyprianum Ignatius Theopho- rus egregie obseruauit, praemuniens Trallianos aduer- sus apparentem speciem pietatis. [Sunt enim (inquit) nonnulli vaniloqui & seductores, non Christiani, sed Christempori: idest Christi lucriones, quique ex nomine Christi questum faciunt, fraude circumferentes illius no- men, & adulterantes verbum Euangelij & erroris vene- num allinientes dulcibus alloquijs, velut mulso aconi- tum miscentes, vt suauissimo sapore deceptus gustandi- sensus, incaute mortem hauriat. Monet quidam vete- rum; Nemo bonum dixerit, qui bonum malo admiscet. Loquuntur namque Christum, non vt Christum annun- tiant, sed vt Christum damnent & reijciant.] Calum- niatos Manichaeos narrationem de stella Magis prauiam, causatos Christi inhonorationem inde sequentem, quasi subijciatur stellis ac fato Astrologico Deus infans, testa- tur D. Augustinus^a. Agunt scilicet, qui eiusmodi sunt, iuxta S. Gregorium^b, inimicos & Defensores; inde ho- stes diuini honoris, vnde eum promouere, aut tueri se- simulant. Praetexunt Sectarij hostiae figuratae, honorem Dei: ne scilicet Christus si verè speciebus subijceretur, vilesceret. Marcion humani partus dedecora praetexens, Virginis conceptum & partum euertebat, ne Christi ho- nori officeret. Similiter ergo in hoc negotio, oppassa sunt tectoria celandae mysterij Cabalistici iniquitati. Obten- ditur magnitudo auctior Romanae Ecclesiae, & stabilitio Pötificiae in ea dignitatis, aliaq. superius tacta, quae reuera vani sūt praetextus, vt facile erit ijs decurrēdis mōstrare.

8 Et

^a *De diuina Euan-
gelij cap. 5.
b* *lib. XI. mor.
cap. 16.*

8 Et inanitas quidem primi prætextus propositi, au-
 genda scilicet maiestatis Romanæ Ecclesiæ, deprehen-
 detur ex dicendis de vera inuehenda nouitatis huius
 causa. Qui verò insuper allegabatur Pontificum stimu-
 lus ad omnem sanctimoniam, ex successione tam sancti
 tamque perfecti decessoris, vix caret aliqua erga S. Pe-
 trū iniuria, quasi nō esset in S. Petri virtutibus, satis viriū
 ad stimulandos successores, vt omnes perfecti Antistitis
 partes expleant, sicut ille reuera expleuit; cum tamen
 de S. Petri eminentissima sanctitate, constare debeat,
 freudentibus licet Magdeburgensibus, qui eius pecca-
 ta adeò anxie & calumniosè annumerarunt: tametsi
 quantauis essent eius peccata, possent per charitatem,
 quæ in eo præcelluit, operiri: Scitè de ea S. Petri gem-
 ma, Theodoretus^a: & benè etiam S. Chrysostomus^b,
 cū de eius simulatione in causa legaliū differit. Breuiter
 alio loco^c [Petrus Apostolici Chori primas, os discipulo-
 rum, columen Ecclesiæ, firmamentū fidei, confessionis
 fundamentum, Piscator orbis terrarum, ille qui genus
 nostrum è profundo erroris ad cælum extraxit, qui vbi-
 que feruet plenus libertate, imo verò Charitate.] Sed
 demus, exemplum S. Pauli conferre plurimum posse, ad
 stimulandos & in omne opus bonum vrgendos Pontifi-
 ces. Quis vorat in hoc quoque Pontificiarum virtutū
 speculum spectare S. Petri successores? Præsertim cum,
 etiam si S. Paulo in Pontificia potestate non succedant,
 habeant tamen eū pro confundatore Romanæ Ecclesiæ
 particularis & martyre Romano: quod si vel omnes alij
 tituli deessent, ad eū pro Sancto patrio habendū suffi-
 ceret; cum Martyris patria locus sit passionis, quia ibi
 cælo nascitur. vt habet in S. Theodori laudatione Nyf-
 senus. Accedit quod S. Paulus, omnibus planè Episco-
 pis propositus est in exemplū; tanto flagrauit æstu boni
 animarum, & promouendæ diuinæ gloriæ. Et idcirco

^a orat. de cha-
 ritate.

^b in cap. 2. ad
 Galat.

^c homil. 20. ex
 varijs in adas
 sh. locis.

nulli alligatus fuit certæ Ecclesiæ, iuxta Petrum Damiani, ut quasi pennatus agricola totius Ecclesiæ agrum, excolens, omnino multis fidelibus, opere: planè verò omnibus animarum curatoribus exemplo prodesset. Vana igitur est hæc successionis Pontificum in Romanum S. Pauli Episcopi opatum allegatio, ad bina simul capita, corpori Ecclesiæ appingenda.

9 Prætextus tertius sordet aperta hæresi: Non enim ferri à Catholico potest, quod Pontificia S. Petri potestas, dicatur fuisse arctata ad Iudæos, & S. Pauli Apostolatus ad Gentiles. Nam S. Paulus erat prædicator Oecumenicus, à Deo destinatus, ut ubiuis plantaret Ecclesiam, portaretque nomen Christi coram Regibus, & gentibus, & filiis Israël, id quod re ipsa apud utrumque populū præstitit, cum se dedit occasio; tamen ob causam supra assignatam, incubuit præsertim in Gentium conversionem, quia illis exosus non erat: Iudæis autem exosus erat, quia impingebant ei præuaricationem, & apostasiam. Sanctum verò Petrum fuisse Pastorem vniuersalem, & Gentium & Iudæorum, fide certum est, ut latè confirmat Sanderus*. Ovis enim Christi, cui S. Petrus datus est Pastor, & Iudæos, & Gentes comprehendat, ut ex utrisque vnum ovile, & vnus Pastor fieret: Quod de S. Petro accipiunt graues DD. Igitur sordet aperta hæresi, dicere Romanum Pontificem succedendo vtrique Apostolo, euadere lapidem angularem, in quem Gentes & Hebræi concurrant, quasi si vni ac soli Petro succederet, non esset habiturus iurisdictionem vniuersalem, & rectoricem vtriusque populi potestatem. At è contrario SS. Patres passim celebrant vniuersalem Romani Pontificis potestatem in totam domum Dei, ex eo quod succedat S. Petro, quem proindè agnoscunt irrestricta in utrumque populum præfectura potitum, ut perspicuè sonant Christi verba ad S. Petrum, & cum ei pro-

a lib. 6. de vi-
sib. monarch.
cap. item. 6e.

promisit, & cum re ipsa contulit Pontificatum.

10 Stabilitas maior Romani Pontificatus, quæ erat prætextus quartus ad cōcinnandum figmentum, quod exagitamus præfert non tam absurditatem, quam stultitiam aduersarij, qui inter opinabilia & agitabilia vtrinque problemata, reponit S. Petri Romam accessum. At hoc adeò liquidum est, vt ne Calvinus ^a quidem, ausus sit inficiari, hunc esse constantem sensum totius retro antiquitatis, & omnium scriptorum, veterum iuxta ac nouorū. Vnus duntaxat aut alter pauper spiritu, & frontis detritioris; nimirum Vvilhelmus quidam Vvicleffi præceptor, teste Valdensi ^b, & Lutherus iā potus in Colloquijs mensalibus ^c, ac Vldricus Velenus à Roffensi iusta lucubratione castigatus, ausi sunt effutire, S. Petrum nunquam Romæ fuisse, in quo non tam confutatione indigent, quàm elleboro. Est enim obcæcatio mera & vltronea, inficiari rem apud omnes historicos, & Patres testatissimam. Innumeros in eam rem testes producunt Baronius ^d, Bellarminius ^e, & Coccius ^f. Tricas verò ex Chronologia & Scriptura petitas, accuratè expedit Cardinalis Perronius in Antapologetico ^g. Verùm non est quod in his hæreamus; quia nimis stulta, (vt ad Epictetum scribens S. Athanasius rectè dixit) non sunt refellenda, ne alicui videantur potuisse esse credibilia. Quanta ergo aduersarij est sapientia, qui de lutulentis sectariorum, serobibus hauriens, tanquam problema, statuit, S. Petri Romam aduentum, & inde prospicit stabilitiōni Romanæ Sedis, quod si Sanctus Petrus fortè Romæ non fuerit, certus eidem sedi maneat supremus Pontificatus per S. Paulum, ibidem certò moratum atque defunctum. Ain? Atqui tui te Magistri, per quos aduentus S. Petri Romam tibi anceps est, æquè informare potuerunt, de sensu suo deliro, circa S. Paulum, non Romæ, sed Hierosolymis passum. Ita Velenus

^a Insti. c. 6
nu 15.

^b lib 2. doct.
art. 1. c. 7.
^c cap de An-
nichristo.

^d anno 44. c.
45.
^e lib 2. de Pon-
tif.
^f rom. a. lib 7.
art. 5.
^g lib. 1. cap 3.

^h dicto Opusc.

^a c. 1. Script.
Bisam.

nus^b, & scriptorum omnium effrontissimus Balæus^a,
falsò ad id allegans S. Hieronymum atque Lyranum.

¶ Reliquus est prætextus vltimus, quo constitutis
simul duobus capitibus, insinuatum vult aduersarius,
non esse antistitibus vllis, ac ne Pontifici quidem, libe-
rum de rebus Ecclesiæ quicquam decernere, nisi consul-
tis Coëpiscopis: sicut S. Petrus, & Paulus communica-
tis sæpè consilijs, Ecclesiam rexerunt, & conuersioni
populorum ac disseminationi fidei operam nauarunt.
Verùm hinc non infertur biceps Ecclesia; quia facile
fuit SS. Apostolis, ad inuicem conferre de Ecclesiæ pro-
pagatione, etiamsi alter dumtaxat eorum supremo Sa-
cerdotio fungeretur. Neque enim Consiliarij, qui à Re-
gibus adhibentur ad consultationem de regni negotijs,
sunt consortes Regiæ Maiestatis. Nec Cardinales quibus
Pontifex vtitur Consiliarijs, communicans cum eis gra-
uiora quæque Ecclesiæ negotia, sunt ex æquo, cum eo
Pontifices.

Suspecta porrò non nemini visa est hæc insinua-
tio adiunctionis necessariæ cæterorum Episcoporum, vt
Pontifex aliquid decernat. An enim vult aduersarius,
Pontificem solum, nihil siue circa fidei definitiones se-
rendas, siue circa grauiora quæque Ecclesiæ negotia sta-
tuere posse, nisi aut ex antèrius constitutis in plenario
Episcoporum Concilio, aut ex recens constitutis in eo
rursus adunato? Ita sanè mentem aduersarij interpreta-
tus est D. Vaurensis Episcopus^b. At certum est non
posse hos freno inijci Romano Pontifici. Non enim
ad eum modum arctari potest in gestione grauium
negotiorum; vt tot seculorum experientia docuit, con-
firmatque Gelasius tota epistola 13. ostendens potuisse
Acacium deponi sola Romani Pontificis autoritate, abs-
que interuentu Synodi. Quoad definitiones autem fi-
dei, tametsi vt Pontifex prudenter se gerat, non debet
alio-

^b scilicet 3. me-
di 8. vlt.

aliorum iudicia negligere, imò ea exquirere, & audire est consultissimum; tamen extra dubium esse debet, si Pontifex aliquid ad fidem pertinere pronuntiet, non esse vocandum ad examen, an adhibuerit Consiliarios, eosque idoneos. Multo minùs necesse est cogi in eã rem Concilium Oecumenicum: cū videamus decreta Conciliorum Africanorum & Arausicensium de diuina gratia, haberi certa ex fide, quia à Pontifice suggesta sunt, aut confirmata, etiamsi nullum Concilium Oecumenicum fuit ad ea statuenda conuocatum.

12 Sic dissectis varijs prætextibus, retegenda sunt mysteria; & quid hæc captatio auctioris maiestatis Ecclesiæ Romanæ, ex duplici eius supremo capite reuera occulat, aperiendum. In adytis ergo nouitiæ Theologiæ, & Cabala qua Satan Catholicismi euerfionem subdolè ab annis aliquot machinatur, per suffossionem fundamenti Ecclesiæ, varia latent mysteria, quæ subinde in apertum educuntur. Notum est quo Decumani à paucis annis in exemptiones ab Ordinarijs intumuerint; quot in priuilegia excipiendi fidelium confessiones, eisque Eucharistiam præbendi, cum sumptio ex nullo præcepto est necessaria; quot in laxationem præcepti de audiendo festis diebus sacro in Paroecia. Nam hæc omnia, in ijs quæ dixi mysterijs, numerantur. Sed illud est primum; nulli, ita planè nulli, in Ecclesia ius esse in alterius territorium; & vnumquemque Episcopum, in Dioecesi sua esse Pontificem supremum. Id enim nouæ Theologiæ præfessores, non obscure, sed apertè, & absque ambagibus enuntiant: Nec nunc primū ea vox auditur. Disertè enim Gerſo², viguisse suo tempore apud nōnullos hunc errorem, sic affirmat & damnat. [Sunt qui dicunt, quemlibet in sua Dioecesi esse Papam supremum.]

a lect. 3. de vñ
in spiris.

13 Hoc vt stabiliant, mangones huius placiti, accō-
mo-

acap. 3

b tract. i. de
fide disp. 10.
sect. 1. nu. 4.
c 10. 2. lib. 3.
c. 30. q. 13.

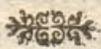
in ch. p. Bol.
Anglas

modant ad hoc institutum, principium apud Theologos satis receptum, quod Episcopi succedant Apostolis id quod habet Concilium Florentinum in Armenorum instructione, & Concilium Tridentinum sess. 23. habeturque etiam ex D. Augustino ad illud Psalmi 44. *pro patribus tuis nati sunt tibi filij*. Agnoscunt eam Episcoporum ad Apostolos successionem, Alensis, D. Thomas, Richardus, Paludanus, quos signant Suarez^b, & Azor^c, sed ita eam exponunt, ut non possit excerui, quod fabri Ecclesie bicipitis propositum habent. Nimirum isti, supposito quod Apostolis succedant Episcopi, Apostoli autem S. Petro sint æquiparandi, (ut etiam supponunt) colligunt inde, omnium Episcoporum, cuiusque in sua Dicecesi, æquiparationem cum Romano Pontifice. Verum quia non ignorant, quo loco sit apud Catholicos ea aliorum Apostolorum æquiparatio cum Petro, solis Hæreticis V. Vicleffo imprimis, Lutero, atque Caluino probata, opportunum visum est non dogmatis fabri, pro Episcoporum omnium ad Patrum euectione sollicitis, tacita ad tempus cœterorum Apostolorum æquiparatione cum Petro, vrgere solius S. Pauli cum eo paritatem; quia paulo plus verisimilitudinis se offert pro ea B. Pauli æquiparatione cū S. Petro, ob cooperationē eius in cultura Ecclesie Romanæ, & insignes prærogatiuas quibus collucet: ita ut ob eas, non semel S. Petro nihilo inferior pronuntietur à Patribus. Id si B. Paulo pacificè vindicauerint, non dubitarunt quin ad cœteros Apostolos facile diffundēda esset eadem æquiparatio cum Petro, ex qua Petri temporis nostri, & aliorum Episcoporum cœteris Apostolis succedentium æquiparatio consequeretur. Nec enim difficile tunc erit, aliorum Apostolorum merita extollere, etiā supra S. Paulum; qui blasphemus aliquando, & persecutor, ac peccatorum primus audiuit, venitque ad vineā

Do-

Domini hora vndecima. Itaque si hæc rimula pateat ad suffodiendam Pontificiam S. Petri potestatem, nullo negotio pertingetur, ad optatam aliorum item Apostolorum æquiparationem cum S. Petro. Ea verò improvidè data, cæterorum quorumvis Episcoporum, qui Apostolis succedunt, æquiparatio cum Romano Pontifice, qui S. Petro succedit, inferetur vt explorata.

14 En quibus artibus, specie amplificandæ maiestatis Romanæ Ecclesiæ, in suffossionem eius incumbitur. Nec refert, quod nunc ista omnia non ingerantur. Quod inquam passim ab omnibus huius Cabalæ mystis, non dicatur omnes Apostolos esse S. Petro æquales; & omnes Antistites in actu primo quo ad iurisdictionem æquare Romanum Pontificem, ac saltem in actu secundo id ipsum posse quemlibet Episcopum in sua Diocesi; quod potest Pontifex in vniuersa Ecclesia: Quod aliter dicitur, vnumquemque Episcopum, domi suæ, & in territorio suo, Papani esse. Hæc inquam nunc prebuit etiã verbo tenus negari, non refert. Nam facile est iacto fundamento prædicto, superstruere reliquam ædificij molem. Nec difficile quod nunc negatur, postea affirmabitur per solemnem erroneis in cõstantiam in dogmatibus, à D. Irenæo pridem annotatam. Sicut ergo ^{lib. 3. c. 20.} consilium huiusmodi ex quo biceps Ecclesia est excogitata, profanum manifestè est, ac schismaticum, omni- que Catholico auersandum; quia tendit ad anarchiam, & ad euerisionem vnitatis Ecclesiæ; ita bicipitis Ecclesiæ monstrositas, quæ est profanitatis illius fundamentum, meritissimò est explodenda.

Clausula Paraneica biceps; cum ad Anonymum, & eius Partianos prurientes auribus; tum ad antiqua doctrina tenaces, Ecclesia filios.

DVO mihi, ad obfignandam cum fructu hanc disputationem, praestanda video. Conueniendus primùm est noui dogmatis de bicipiti Ecclesiae corpore faber, qui latere quàm prodire maluit: nec non qui ei pra aurium pruritu, & nouiloquiorum studio haectenus adhæserunt. Tum secundo loco, obiter quoque erunt commonendi, qui tenaces haectenus fuerunt antiquae doctrinae, de vnico semper Ecclesiae capite.

Aduersarius ad frugem bonam & recantationem, vrgendus venit. Absit enim vt in praconcepta sententia obfirmetur, vitio malè cõsultis non nouo, vt optimè monuit Claudianus Mamercus, initio libri primi ad Anonymum, authorem libri de creaturis omnibus corporeis, qui postea deprehensus est Faustus. Absit igitur, vt quod Fausto latenti & Anonymo, occidit Claudianus, nostro item ad veritatem occinatur. [Magnum in genere humano vitium est, arrogans imperitia, & peruicax in defendendis perperam praesumptis opinionibus pertinacia, &c. Illud longè maximum, & longè periculosius crimen est, quod Catholicae sanitati, opiniones inimicas stultè concipiunt, vanè proferunt, superbe astuunt, cum temeritate scribunt, cum praua intentione defendunt. Et quoniam humanitus per imprudentiam lapsi sunt, eligunt audaciae culpam peruicaci obstinatione defendere, ne videantur potuisse peccare. Ita enim palàm suas

sen-

sententias astruunt, vt clam nihilominus mustitantes, blandimentis lenocinantibus, ignaros rerum sedulo precentur, vt suæ potissimum sententiæ acquiescant, sibi met assentiantur. Illud veri plenum, illud esse salutiferum, quod ipsi doceant, etiam delirando confirmant.] En stultam pertinaciam, & deliram in malè iactatis obfirmationem improvidorum, sigillatam quoque à Capreolo Carthaginensi; epistolæ non ita pridem vulgatæ, initio, & à Vincentio Lyrinensi in aureo Cōmonitorio.^{a cap. 28.}

2 Aliam potiùs mentem Aduersario opto, vt quando ex ea caula est, quæ addictionem doctrinæ D. Augustini maximè iactat, eiusdem S. Patris demissionem, & ad corrigendam priorem falsam sententiam, paratum animum imitetur. Monitus sanè de quibusdam in Opere de libero arbitrio lubricè dictis; [Fateor (inquit post alia) me ex eorum numero esse conari, qui proficiendo scribunt, & scribendo proficiunt. Vnde si aliquid vel incautiùs, vel indoctiùs à me positum est, quod non solùm ab alijs, qui videre id possunt meritò reprehendatur, verùm etiam à me ipso; quia & ego saltem postea videre debeo si proficio; nec mirandum est, nec dolendum, sed potiùs ignoscendum, atque gratulandum, non quia erratum est, sed quia improbatum. Nam nimis peruersè se ipsum amat, qui & alios vult errare, vt error suus lateat. Quanto enim meliùs & utiliùs, vt vbi ipse errauerit, alij nō errent, quorum admonitu errore careat? Quod si noluerit, saltem comites erroris non habeat.] Moxque expenso dicto Tullij, qui laudauerat aliquem, quia nullum vquam verbum, quod reuocare vellet, emiserat; subdit. [Ab hac ego excellentia tam longè absūm, vt si nullum verbum, quod reuocare vellem protulerō, fatuo sim, quàm sapienti similior. Illius quippè scripta, summa sunt autoritate dignissima, qui nullum verbum, non quod reuocare vellet, sed quod reuocare deberet, emisit. Hoc

Eo quis-

quisquis nondum est affecutus, secundas habeat partes modestiæ, quia primas non potuit habere sapientiæ, quia non valuit omnia non poenitēda diligenter dixisse, poeniteat quæ cognouerit dicenda non fuisse.] Hoc aliter

a lib. 3. cap. 3.

dixit idem D. Augustinus ^a agens cum Cresconio. [Sicut laudabile est à vera sententia non amoueri, ita culpabile persistere in falsa; quam nunquam tenere prima laus est, secunda mutare: ut aut ex initio vera permaneat, aut mutata falsa, vera succedat.] Adscribuntur Sancti Augustini iudicio Cassianus ^b, Facundus ^c, Beda ^d.

b. 1. de Incarn.

cap. 4.

c. l. 10. pro. 17.

bus. cap. 2.

d. narrat. in m.

ta.

e. 7. hist. 22.

f. 8. Conf. c. 2.

Et præiuerat Coration apud Eusebium. 3. Adduco tot Sapientum iudicia, ut Aduersarius depudeat vanitati, quod D. Augustinus in Victorino celebrabat. Et quod in mala causa faciebat Tertullianus æmuletur ipse in bona & necessaria. Scripsit Tertullianus priusquam Montani virus combiberet, adhuc Catholicus, librum de poenitentia, quo peccatoribus omnibus aditum ad salutem per clauas Ecclesiæ patere profitebatur. Eam Catholicam doctrinam, imbutus postea Montani delirijs censuit reprobam, nec erubuit rescindere, verba eius sunt ^e. [Erit & hic aduersus psychicos titulus, aduersus meæ quoque sententiæ, retrò penes illos, societate. Quo magis hoc mihi in notam leuitatis, obiectent. Nunquam Societatis repudium, delicti præiudicium est, quasi nō facilius sit errare cum pluribus, quando veritas cum paucis ametur. At enim me non magis dedecorabit inutilis leuitas, quam ornauerit nocens. Non suffundor errore quo caruisse delector, quia meliorem me & pudiciorem recognosco. Nemo proficiēs erubescit. Habet & in Christo scientia ætates suas, per quas deuolutus est & Apostolus. Cum paruulus (inquit) essem, tanquam paruulus loquebar, tanquam paruulus sapiebam. At ubi vir sum factus, ea quæ paruuli fuerant euacuavi. Addeò deuertit à sententijs pristinis, nec idcirco deliquit, quod

g. lib. de pudie.

cap. 1.

quod æmulator factus eſt nō paternarum traditionum, ſed Chriſtianarum, optans etiam vt præciderentur, qui circumciſionem detinendam ſuadebant.] Hoc eate- nus Aduerſario imitandum dico, quatenus ſicut Tertul- lianus quem cenſuit errorem (reuera Catholicam veri- tatem) abſque mora reiecit, nihil veritus hominum ſer- mones, & notam leuitatis; ita cum neceſſarium ei ſit ſen- tentiam mutare, non erubeſcat errorem malè ante hæc combibitum, & dedoſcere ipſe, & alios dedocere.

4. *Neceſſariam* dico Aduerſario *recantationem*, quia, vel ad Caluini caſtra tranſgrediendum illi eſt; (quam- mentem auertat ab eo benignum Numen) vel reſcin- denda ſententia ſpiſſo opere ab eo confirmata. Nam Summus Pontifex re maturè diſcuſſa, liquidò & verbis, quæ nullam admittunt ambiguitatem, eam ſententiam pronuntiauit hæreticam. Nec ſupereſt, quod excuſare liceat. Quid enim? Deſectum poteſtatis in Pontifice, ad ſtatuendum aliquid ex fide certum; aut aliquid fidei contrarium pronuntiandi, extra Concilium plenarium? At hoc cauſari, eſſet arietare in rupem ſupra quam Chri- ſtus ædificauit Eccleſiam. Hoc inquam eſſet, Pontifi- cem de munere paſcendi diuinitùs concredito deiicere. Ea quippè paſtio, maximè ſit interuentu ſanæ doctrinæ: nec dictum eſt Petro, *paſce oues meas*, adhibito Oecume- nico concilio, ſed abſolutè iuſſus eſt paſcere oues, quod præſertim doctrinæ ſanæ exhibitione præſtatur. Nec (quod contra murmurantes aduertendum eſt) allega- re, aut excuſare licet, eorum qui ad rem diſcutiendam adhibiti eſſent, ſiue tenuiorem doctrinæ cenſum, ſiue inaccuracy, ac indiligentiam. Quantumcunque enim, qui ad rem diſcutiendam ſunt adhibiti, cœcutri- uiſſent, aut videri poſſent proceſſiſſe non ſatis ſolidè; ac etiam quantumuis eorū fundamenta videri poſſent rui- noſa, nec conuenienter firmata; (quarum cauſationum

nulla, reuera hęc habet locum:) Tamen ex quo Pontifex, illis, si visum fuit, auditis, iudicium suum tulit, & palam aperuit; eidem iudicio prout explicato est inhærendum.

5 Quinetiam si Pontifex nullius opera ad discutendum adhibita, ex cathedra, hoc est cum voluntate fideles obligandi ad credendum, statueret aliquid esse fide certum, & contrarium esse hæreticum, non esset fidelium causari defectum examinis; sed simpliciter tenerentur assensum fidei præstare veritati per Pontificem propositæ; deberentque certi esse, Pontificem in ea doctrinæ propositione non deflectere à vera fide; alioquin casum in eo redderent illud Christi promissum Petro datum, & de Patrum ac Doctorum sententia ad successores quoque pertinens. *Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.*

^a *subnotat. 2. ueris. 2.*

Dixi in hanc rem pleniùs in Epilogomenus ^a ad Coronam auream supra mitram. Itaque hęc, siue Theologi, qui negotium ante Pontificiam definitionem discusserunt, solidè stabiluerint ratiocinationes suas, siue ea protulerint, quæ conuelli possent; immobilis nihilominus perstat lata à Pontifice definitio; quia assistentia Spiritus sancti promissa Pontifici, ne in tradenda sana doctrina, & hæresum improbatione labatur, non est alligata soliditati ratiocinationum, à Theologis, vel à quouis alio præmissarum; sed iungitur propositioni veritatis, factæ à Pontifice, approbante aliquid ut certum ex fide, & improbante contrarium, tanquam à fidei sinceritate abhorrens.

6 Quare & opto, & spero, hominem qui se Catholicum dicit, non calcitraturum aduersus stimulum, & demissurum cornua ne ventilentur iam ritè constituta; quod faciendum monebat S. Anselmus ^b. Quidni verò acquiescere velit sententiæ constituti à Deo arbitri dubitationum de fide, cum in ciuilibus & humanis negotijs, stan-

^b *l. de Incarn. Verbi cap. 2.*

ſtandum ſit Iudicis arbitrio, iuxta illud Regis Theodorici ad Florianum ^a. [In immenſum trahi non decet finita litigia. Quæ enim dabitur diſcordantibus pax, ſi nec legitimis ſententijs acquieſcant? Vnus enim inter procellas humanas portus inſtructus eſt, quem ſi homines feruida voluntate prætereunt, in vndofis iurgijs ſemper errabunt.] Et tamen Iudices in huiuſmodi cauſis, homines ſunt errori obnoxij; & qui grãtia, aut cupiditate corrupti, poſſunt à veritate deſlectere: quibus incommodis non eſt timendum circa Iudicem, cuius ſententia Aduerſarius cauſa cecidit. Itaque non puto futurum, vt Aduerſario latæ ſententiæ conſcio, dici poſſit, quod Iuliano dixit S. Auguſtinus ^b, poſt prolatum aduerſus eum locum S. Ambroſij. [Quantalibet feraris animi obſtinatione, quantalibet aduerſus nos peruiacia pro errore conſiſtas, tanta per Beatum (*ſubſtituo Beatiſſimum*) Pontificem circumuallarum rerum euidentia, tanta verborum eius manifeſtatione contunderis, vt profectò ſi nulla te ratio, cognitio, conſideratio, religionis, pietatis, humanitatis, atque in te ipſo aduertendæ veritatis à pertinaci intentione reuocauerit, offendas quantum in malis humanis valeat, eo quemquam fuiſſe progreſſum, vbi manere non libeat, vnde iam redire pudeat. Sic enim te credo affici, cum iſta legeris. Sed ò ſi pax Chriſti in tuo corde viuat; & bona poenitentia, de mala verecundia palmam ferat!] Iam tu iſſe palmam, puto.

107 Sed expecto, vt hac in parte Aduerſarius, doctrinæ illius meminerit, pro qua & ipſe, & eius gregales agunt pertinaciſſimè. Noua Theologia cui adhærent, poenitentiam pro occultiffimis criminibus publicam depoſcit: & niſi multa à Sacerdote impoſita; vt digni fructus poenitentiaſ fiant, executioni priùs mandetur, negat validam eſſe abſolutionem, de quo errore per Sixtum IV. pridem damnato in Petro Oxomienſi, agendum alibi:

^a Caſſiod. l. l. var. epiſt. 5.

^b lib. 2. in Iuliano. cap. 5.

alibi: vt & de pœnitentia publica, pro arcanis quoque
 noxis infamiam conciliaturis indicta; quam abufionem,
 pridem S. Leo in Occidēte, & in Oriente Nectarius Con-
 stantinopolitanus sustulerunt. Nouæ tamen doctrina
 partiarios, ad eò eius amor dementauit, vt nuper ad Lu-
 tetiam, eius doctrinæ fermento turgens Parochus, Equi-
 tem ad extrema deductum, non prius voluerit peccato-
 rum absolute donare, quàm publicè coram non pau-
 cis testibus in eum finem aduocatis, expromeret dolo-
 rem suum de turpi commercio cum muliere coniugata,
 bonæ apud omnes famæ, re ipsa clam omnibus adulte-
 rio diu repetito polluta. Quod Eques, quantumuis ad-
 modum grauatè, tamen ne æternum periret, ac vt pec-
 catorum absolute in mortis præcinctu non fraudare-
 tur, denique præstitit, magno cum omnium scandalo,
 & mulieris perpetuo dedecore, nalla tergiversatione,
 aut inficiatione declinando: cum hominem ea condi-
 tione, in illis aditionis ad Deum vltorem angustijs, men-
 dacium dixisse, vt miseræ mulieris famam profligaret,
 nemo vnquam in animum videatur inducturus. Ex ea
 ergo lege, iustum est, vt Aduersarius, moretum quod alijs
 intriuit, non auerfetur; sed obeat publicam pœniten-
 tiam, de disseminata, & tot contentionibus firmata ha-
 ctenus doctrina, quam sordere hæresi dubitare vltius
 non licet. Sic enim, qui per Aduersarium malè eo errore
 sunt imbuti, commodius errorem dedocebuntur, Deo-
 que & Ecclesiæ facilius satisfiet. Hos dignos fructus pœ-
 nitentiæ, ab Aduersario & eius partiarijs, iuxta ipsorum
 principia, iure mihi videor deponere.

Qui probatæ doctrinæ hactenus institerunt, mo-
 nendi sunt, caueant deinceps omni spiritui credere, &
 circumferri omni vento doctrinæ; nec tam attendere
 quibus verborum lenocinijs, nouitas aliqua obtrudatur,
 vt placeat auideque hauriatur, quàm sit ne solida, & re-
 cepto

cepto in Ecclesia vsu firmata. Plerumque cochleari aureo venenum porrigitur, vt admonet S. Cyrillus ^a. & è ^{a lib. 9. in 2ul. cap. 4.} contrario iuxta Hugonem à Folieto ^b, simplicitas & neglectus styli, veritatis potiùs est indicium. [Sic Christus ^{b l. 4. de claus. anima in prol.} inter duo animalia positus, vilibus est pannis inuolutus. Ponitur Dei sapientia inter bouem & asinum, vt erudiret rudem, moneret tardum; rudem sensu, tardum intellectu; erudiret simplicitatem per humilitatem. Qui igitur inuolui se permisit in vilibus pannis, permittet vt de eo quis loquatur simplicibus verbis.] Non est igitur, mundo verborum quibus nouitas quæpiam obuoluitur, insistendum. Nec attendendum, quàm multa pro veteris Ecclesiæ antiquato vsu, vel ex obtortis Patrum locis studiosè acruatis, contra præsentem Ecclesiæ praxim publicè probatam, & pridem vigentem adducantur; aut à quàm multis, vitæ coeteroqui probatæ, tradatur quod à communi sensu Ecclesiæ, & à rubrica doctrinæ sanæ fidelibus à Christo præstituta dissentit. Cedo enim, quàm multa è Patribus, ex Pontificibus, ex Concilijs, ex Scripturis addensata sunt, pro bicipiti Ecclesiæ corpore? Cuius lusciosi oculos, fulgor ille testimoniorum tanto artificio productorum, non perfrinxisset? Et tamen cortyna veritatis, labia Sacerdotis custodientia scientiam quia Angelus Domini exercituum est hæreseos notam inussere ei doctrinæ, re ipsa malè Scripturis, pessimè Concilijs, Pontificibus, Patribus, tot retrò Catholicis Doctoribus affictæ.

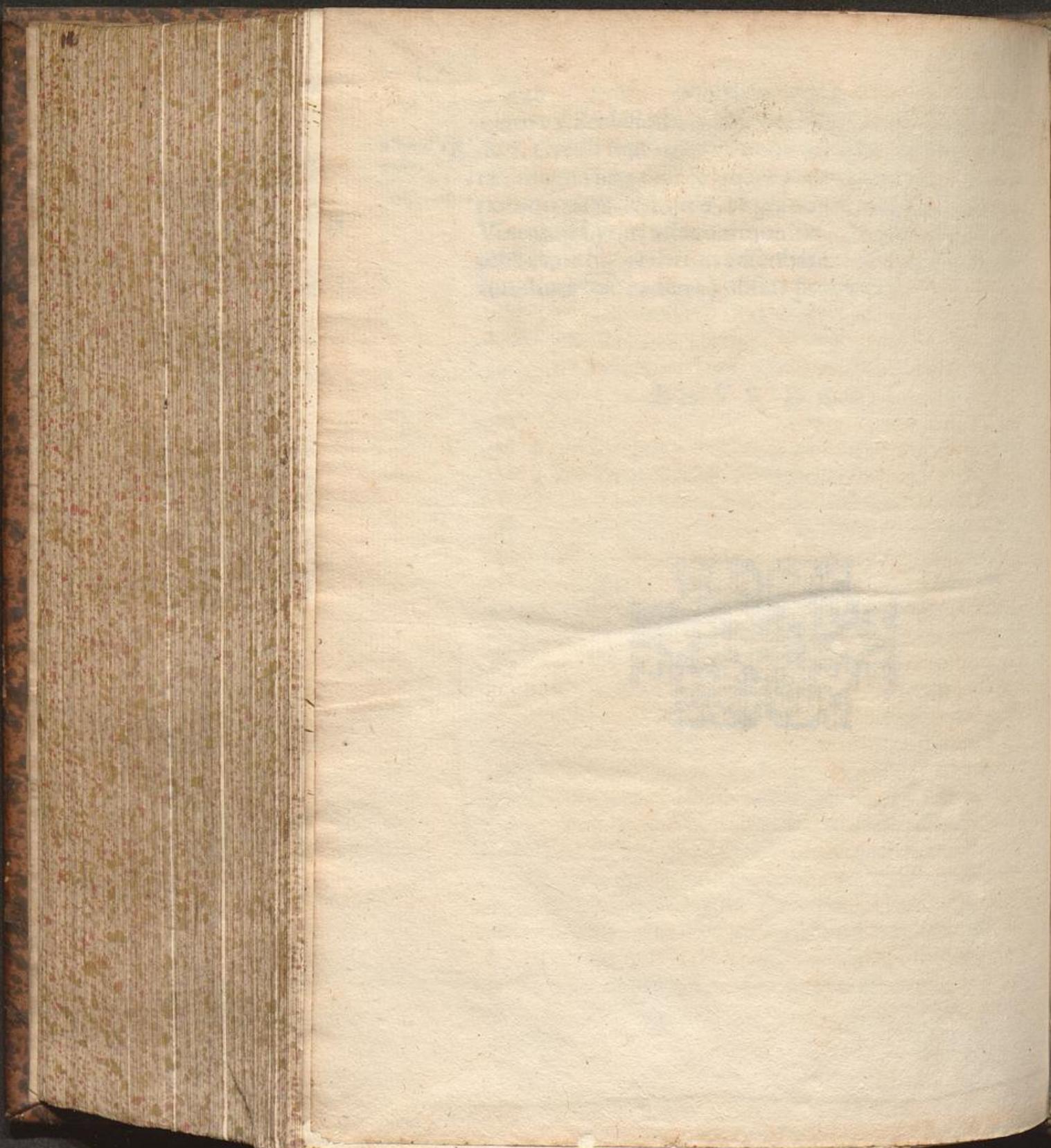
9 Eadem itaque cautio circa similia teneatur. Panes occulti (quos scilicet palàm Ecclesia non probat) ne libenter eduntors; & quantumcunque promittatur scientia veritatis, per aliquid se scire opinantes, abstineatur panibus non expleturis animam veri esurientem, imò exitium creaturis. Sic enim D. Augustinus ^{c traß. 97. in 1672.}, ænigma (vt vocat) Salomonis est interpretatus. Præstat, conuiuium

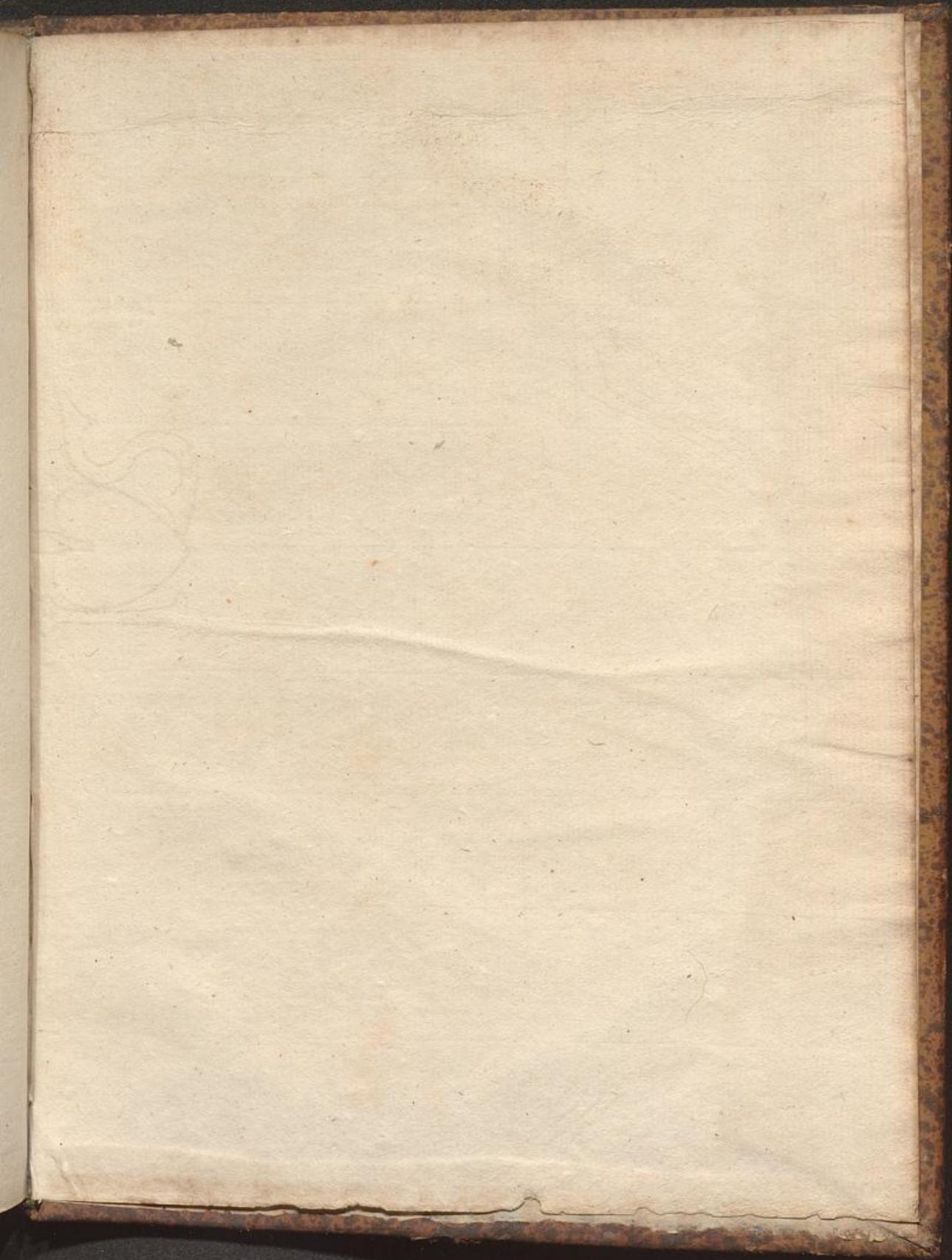
homil. 29.
pasch.

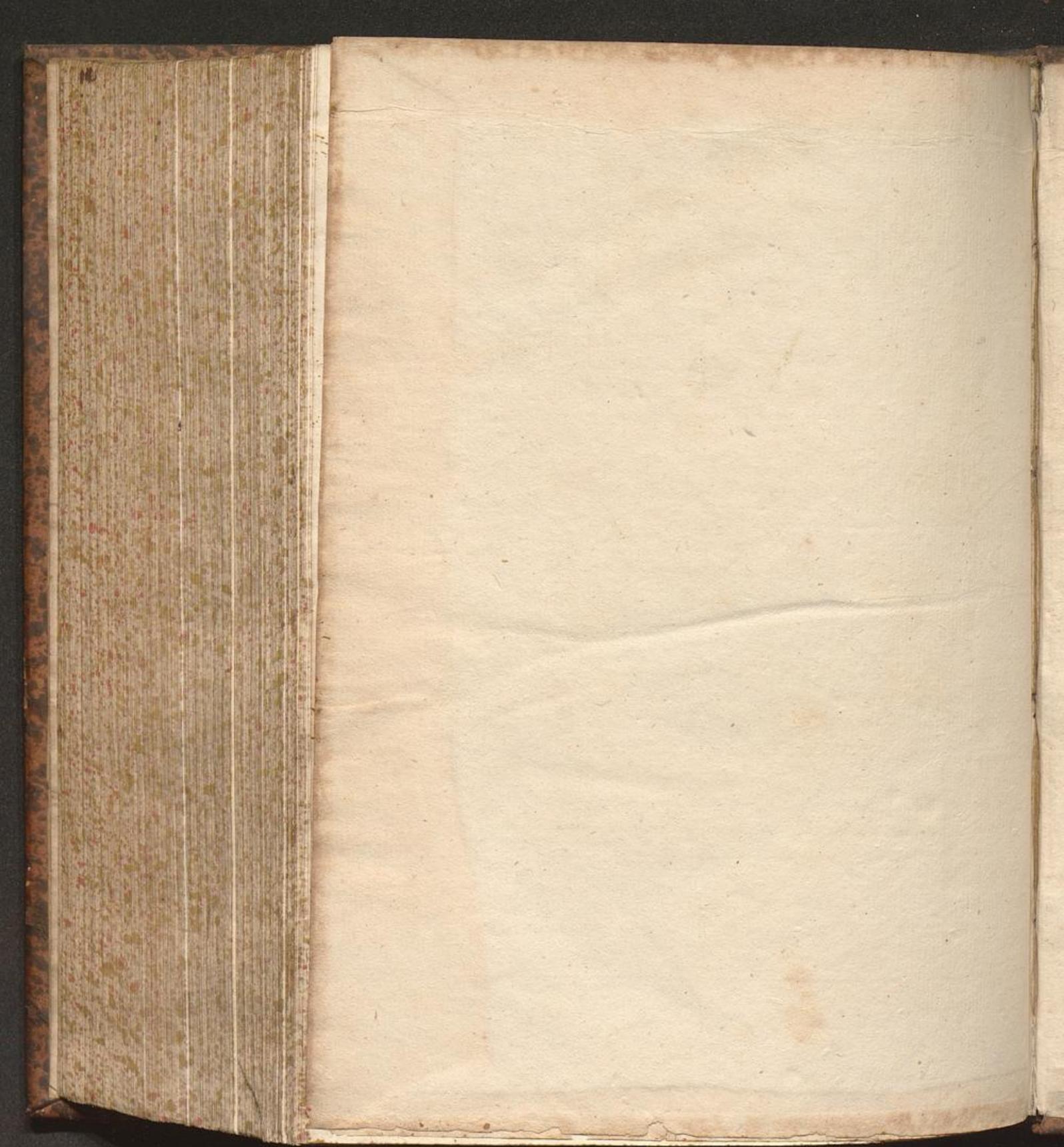
uium ex Ecclesiasticis oleribus simpliciter apparatus,
de S. Cyrilli sententia^a, nouis ferculis ab extremo ter-
ra, magna impensa & labore petitis; nec condimenta-
riorum opera destitutis, vt gratior sit nouitas. Aurea
Vincentij Lyrinensis commonitio, de auersandis noui-
tatibus, ne hic verbatim adscribatur (quanquam oppor-
tunissimè huc caderet) obstat prolixitas.

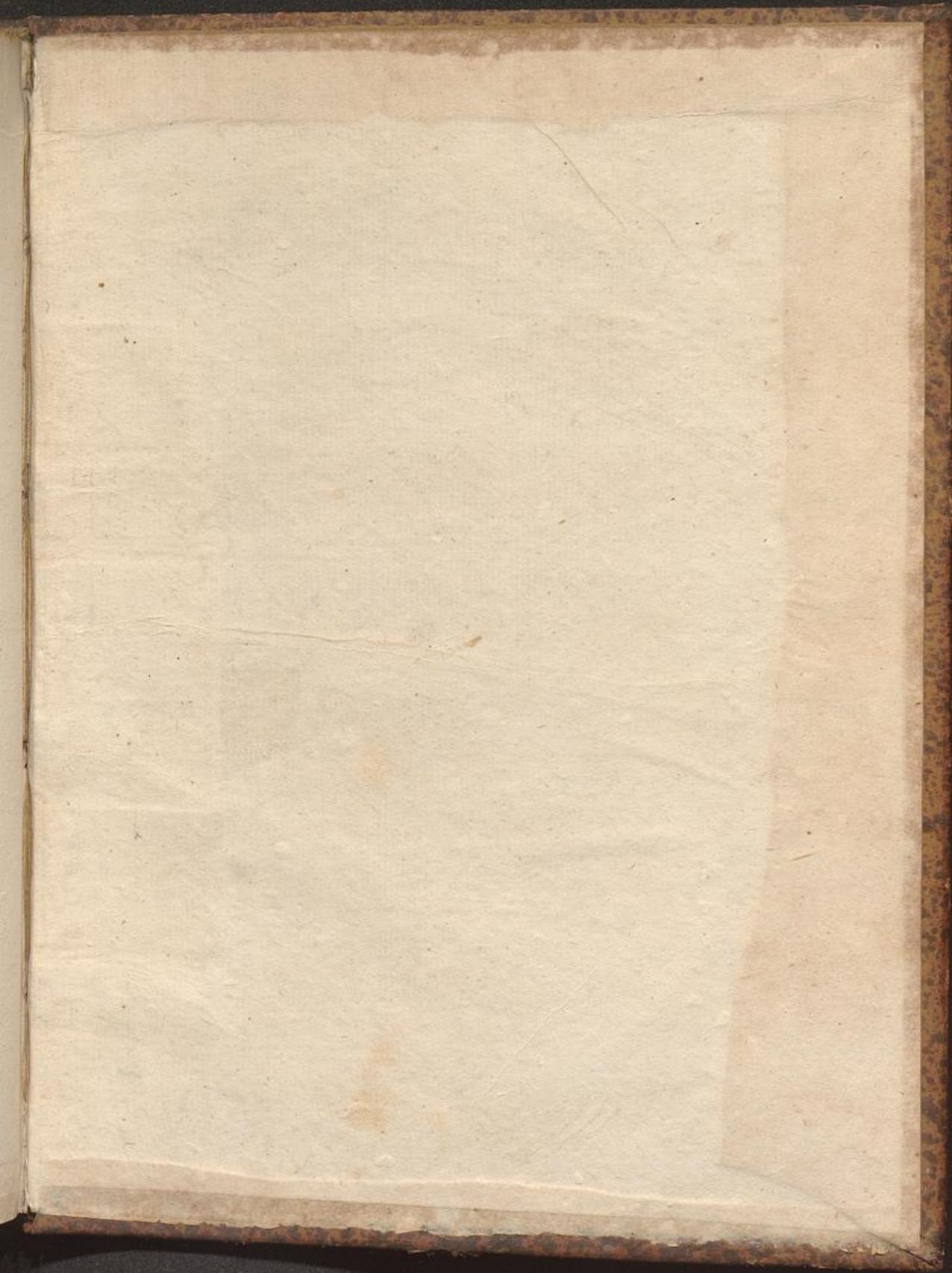
L A V S D E O.

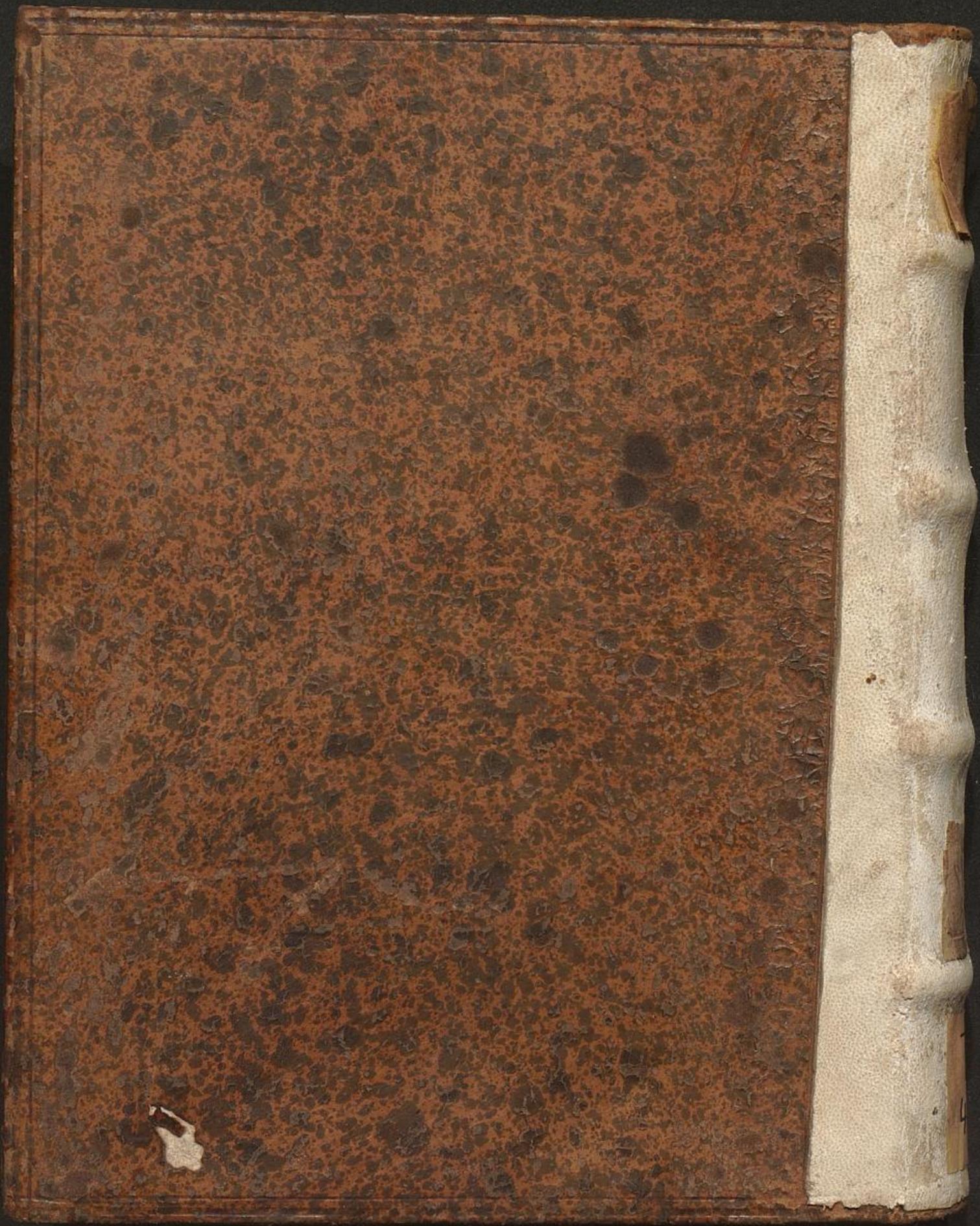

DU.

DU.

Th
4784